

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Martini Delrio Magicarvm Disquisitionvm. Liber Secvndvs. Qvi Est De Magia Daemoniaca. Præcipua hæc operis nostri tractatio est, & ideo pluribus capitibus, siue quæstionibus luculenter, quoad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

MARTINI DELRIO
MAGICARVM

DISQUISITIONVM.
LIBER SECVNDVS.
QVI EST

DE MAGIA DAEMONIACA.

Præcipua hæc operis nostri tractatio est, & ideo pluribus capitibus, siue
quæstionibus luculenter, quoad poterimus,
discutienda. Sit.

QVÆSTIO I.

An sit aliqua Magia daemoniaca.

VI daemones esse negat, etiam hanc esse negarunt cū Sadduceis, Democrito, Aristotele, Auerroce & Simplicio, quorum sententia est impia & hæretica.

Nam & daemones esse & daemoniacā Magiam; quæ nec industria aut artificio hominum, nec naturalibus causis, sed immateriali quapiam & separata virtute nititur; hoc & sacræ scripturæ testimonijs, & omnium ætatum memoria atque experimentis tam est comperitum, vt velle probare, nihil sit aliud quam lychnis accensis meridiane luci opitulari. hoc probant cum B. Augustino Theologi Catholici omnes *a*, & philosophi plerique Trismegistus & Pythagoræ; ex Platonis, Pselus, Plotinus, Proclus, Iamblicus, Chaldius & Apuleius; & Aristot. Theoph. Ammon. Philopo. Auic. & Algazel. Anne dare responsa de furtis occultis, & de thesauris; consequi scientias nonnullas statim, & sine labore addiscendi; subtrahere corpus præfens oculis videntium? & innumera huiusmodi, queunt reduci ad vl-

A lam aliam causam; quam intellectualem aliquam & separatam naturam; Deniq; scimus Salmantica, & Toleti in Hispania, & in Italia, ad lacum Nursinū, & in spelæo Visigniano, adhuc auorum memoria huius Goetiæ celebres scholas fuisse. *b*

QVÆSTIO II.

B *Vnde sit hæc Magia, siue quem habeat primum auctorem.*

C **S**UNT qui daemones esse fateantur, sed negant tamen hæc Magiam à daemonibus seu diabolis manasse: tribuunt autem effectus eius vel immediate Deo per magos huiusmodi operati; vel Deo per angelos bonos ea perficienti. Priores dicunt esse quasdam gratias gratis datas, sicut sunt gratiæ linguarum sanitarum *a* & hæc dona vt Balaamo *b* sic & alijs improbis concedi nõ raro solere *c*.

D Dico primo, hæc sententia est mere blasphema tribuit enim Magicis artibus id, quod est proprium gratiarum gratis datarum; & cum veris miraculis præstigijs cõfundit. Neinde gratuita dei dona

b Vide Laurent. A diamali s. de nat. daem. fol. 104.

A

a 2^a Cor. 12. v. 8.
b Num. 23.
c Matt. 7. 13. v. 1.

a August. l. 11. de c. D. c. 6. D. Th. 1. 3. c. 6. tra g. c. 104. & qui optime, Victoria, de Magia n. 9.

subijcit

subijcit humano artificio, & certis ac ridiculis obseruationibus. Denique inique & inuide Deus vetaret, id quod ipse hominibus, uti gratiā, gratiose largiatur. Aduersariorum argumēta ex locis illis scripturæ petita, solum probāt, aliquatenus similes effectus per artes magicas & per gratias gratis datas fieri; Deum quoque per malos aliquando miracula edere, ad fidei & diuinæ gloriæ propagationem. Accedit, quod qui ex dono gratiæ gratis datæ operatur; ille ad certum tempus, occasionem, aut ceremonias certas non restringitur, ut solent magi; qui, si vel in minimo deficient, nihil efficiūt. Nec etiam huiusmodi Dei dona gratuita possunt alijs, per disciplinā ac præceptorum modum, tradi: Magi vero suis discipulis hanc Magicam tradunt; & auditores, magistrorum secuti præcepta, quæ magistri, eadem operantur.

B

Alij dicunt hos esse effectus bonorum Angelorum, quos per excellentiam vocant, *Spiritus*. Sic iacetabat his annis celebris ille magus Scotus Parmensis, qui Gebhardum Truchesium Episcopatus Vbiorum Apostatam, dementauit: estque per uetus impostura magorum maxime Platoniorum, Iamblici, Porphyrij, Plotini, Procli & Iuliani apostata. Ex quorū traditione, *Magia*, omnis diuiditur in *Albam*, quam censent esse licitam; & *Nigram*, quæ sit illicita. *Albam* ergo vocant *Decopylav*, & *Nigram* *yoortia*. Verū hanc fictitiā plane & palliatam Theurgiam satis ipse Archimagus d reicit, cum ditertis verbis testatur sepius sub nominibus Dei & Angelorum, *malis demonum fallacijs eam obstringi*. & licet eius ceremoniarum pars maxima, munditiā animi, corporis & rerum externarum, utensiumque ostentet, immundos tamen spiritus & deceptrices potestates hanc exquirere, ut adoren-

ali. de vanit. sciēt.

tur pro Dijs.] postea addit, *huius speciem esse artem Almadel, artem notoriam, artem Paulinam, artem reuelationum, & huiusmodi superstitionum plura, quæ eo ipso (inquit) sunt perniciosiora, quo apparent imperitis diuina.*] Habeant illi hoc Principis & antesignani sui de hac *Alba Magia* iudicium, ab homine mendaci veritatem meram. Damnat eandem Theurgiam D. Augustinus lib. de utilitate credendi contra Manichæos. His adde fictitiā illam artem *Planetariam*, laminis inscriptam, & ad Carolum Magnum à quodam Bedæ discipulo (sic mentiuntur & Alkindum, Alcuino supponit) missam, utilem (fictit) obtinendæ omni cognitioni supernaturali artium & scientiarum, & consequendis dignitatibus diuitiis, robori, amoris fructu, &c.

Dico Secundo cum Catholicis, ut nec per se, sic nec per bonos angelos his magicis operationibus Deum se immiscere magis quam ceteris rebus, in quibus concurrat, ut causam uersalis. Quæ e censet hoc omnia instituta fuere à malis angelis, sic etiam ab illis per fieri & administrari, & contrarium est erroneum.]

Probatur primo ex variis Canonum rescriptis, quæ Gratianus adhibet causa xxvi. e. Secundo ex Paritientibus artic. 9. 19. & 23. Verba sunt, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere demones suis incantationibus obediare: Error. Quod boni angeli includantur in lapidibus & consecrent imagines, vel vestimenta, aut alia faciant, quæ in istis artibus continentur: Error & blasphemia. Quod aliqui demones boni sint, alij omnia scientes, alij nec damnati nec saluati. Error.]

Tertio ex his Arnobii Cont. Gent. Magi non tantum, sciunt demones, sed etiam quidquid miraculi edunt, per demones faciunt: illis aspirantibus & insun-

dentibus

illud
quod in
ho. c. qu
line v. v.
26. q. 2.
epit. in
prin. p.
q. 5.

dentibus præstigijs edunt, vel qua sunt non videri &c. & ex his Ioan. Salisberiensis lib. i. de nugis curialium cap. 9. Eos autem qui nocentiora præstigijs artesq; magicas, & varias species mathematica reprobata exercent, iam pridem sancti Patres ab aula iusserunt exire, eo quod omnia hæc artificia, vel potius maleficia pestifera quadam familiaritate dæmonum & hominum nouerunt profuxisse.]

Deinde probatur ratione, hos spiritus bonos dici non posse. tum quia iubent se tanquam Deos adorari, & sacrificia sibi fieri, quod boni angeli iuberè nequeunt. tum quia hæc artes nõ minus diriguntur ad inferendum alijs exitium, per furta, neces, adulteria, &c. quam ad iuuandum. tum quia miscent multa mendacia & deceptiones. tum quia docentur Magi in spiritus uti imperio, & coactione, immo & minis rerum impossibilium ac plane absurdarum, ut apud Eulebium a docet Porphyrius quorum nihil bonis angelis potest conuenire.

Hinc apparet consideranter legendum Glycam, b dum Magiam sic distinguit à Goetia, quòd illa, sit beneficorum geniorum ad boni alicuius effectiõnem. Goetiã, maleficorum ad mali effectiõnem. Nam non tantum improprie usurpauit nomen Magiã genericum, pro specifico theurgicæ, sed in errorem quoque labitur ponentium albam Magiam, & eius administrationem bonis angelis tribuentium. Utque hoc semel moneam scriptor iste, ut & Constan. Manasses. Gregoras, & Nicetas, nimis multum tribuere videtur superstitionis prodigiorum obseruationi.

Errauit eundem errorem Palingenius Stellatus, dum in vetito iure libro Zodiaci 8. censet aërem etiam bonis demonijs plenum esse, quos harum ar-

A tium auctores facit, & Deos appellat. Plotini & Iamblici delirijs nimis deditus: & quam non malus poeta, tã non bonus Christianus, utpote hæreticus potius (scripta probant) quam catholicus. Ausus tamen opus illud Ferraria Duci dedicare.

Succedit his error 3. eorum, qui censent Magicos effectus per animas defunctorum fieri: quos Catholici Theologi iam pridem exploferunt, & idque non difficulter. nam quæ rationes id conuincunt de bonis spiritibus eadem in animabus beatorum locum habent: quæ verò in purgatorio sunt animæ, non exeunt, nisi speciali permissione Dei, ut petant suffragia viuorum: animæ denique perpetuis addictæ supplicij, nulla dæmonum licentia vel permissione possunt exire, utpote, diuino iussu, pessimo carceri micipatæ. Apertissimæ sunt igitur imposturæ: quæ de euocandis per *Grimoyriam* animabus. Necromantici confixere. Si exirent, ad vnus Dei exirent imperium. cur verò id Deus iubeat vel permittat, causa subest nulla. Ut ad magorum preces & incantationes id iubeat, impium est opinari. d

D Præcipua ergo efficiens causa istarum artium est, ipse Diabolus, proxima, est humani ingenij ex originali labedetorta indoles, quam festiui Apologi frondibus velatam nobis protulit, perquam false, Cælius Calcagninus *Libello de Amatoria Magia*, cuius verba non piget adscribere, & vos, ni fallor, legere iuuabit: *Vanitas* (inquit) *olim uncta miraculo, furtiuo concubitu genuit Magiam secundam cognomine, reformidansq; ne fortè veritas, cum qua perpetuas inimicitias gerit, à qua etiam paribus signis congressa, sepius profligata est, suum partum enecaret, illum impudentiæ ac timori iunctis connubiali fadere commendauit: ut*

Victor de Magia nu. 17. Augles in 2. cont. q. de arte Magica a 2.

d vide A nan. lib. 3. de Nat dæm. fol. 97. Petril. Thiræi 1. de apparit. spirit. c. 12. à nu. 216. & c. 13. à nu. 302.

a lib. 3. d. p. a para tio a. 6.

b pa. 2. an.

illud od in c. qui e v. v. q. 2. ite. in an. 12. 5.

illi in sinu incomprehensibilitatis e vestigio collocarunt furtim, & sub præstigiariū crepundijs educandam. Quæ mox in grandiores aetate adulta, iamq; pinnulis præmunita, euolauit in fatuorum arces ibiq; nidulans, credulitatem peperit. Quæ utpote parentis beneficijs grata, illam mutuo emittit, & quasi αὐτὴ δαπνίζει, alioqui breui interituram.] Hæc ille, pari acumine & veritate. Pergamus nos quoque pro Veritate configere, & Vanitatem expugnare, & fugatis timore & impudentia, labyrinthum illum incomprehensibilitatis (quis enim, quæ nihil sunt, vel intelligat, vel comprehendat?) Theologiæ veræ filo permetiri: & præstigiariū crepundijs in lucem prolatis, tandem fatuorum hanc arcem demoliri, & è nidulis suis credulitatē ad eò perniciosam profligare: quod vtinam Deus Opt. Max. nobis largiatur.

QVÆSTIO III.

Quæ sit diuisio demoniacæ Magiæ, & de libris eius.

Utm nulla sit Theurgia neque alba Magia, sequitur, omnem hanc prodigiosam Magiam, non aliam, quam Goetiam & nigram: hanc solemus vocare Magiam specialem. eam Archimagus in duas, species distinguit. vnam, cuius cultores dicit se dæmoni submittere, ei sacrificare, & eum adorare: alteram quam ipse vellet persuadere à pacto cum dæmonibus immunem esse, sed eam dæmonibus vel nutis imperare, virtuteque quadam diuinorum nominum adiuratos aduocare, & cogere, priorem illam fatetur esse legibus humanis diuinisque veritatem, nefandissimam, & cunctis ignibus plectendam. posteriorem

A asserit, conseq̄ui quidem quod præterdit, nempe dæmones cogere (quod post ostenditur esse idoneum) sed tamen manifestis periculis illusionum obnoxiam esse. De priore verum est eius testimonium, de posteriore bis mentitur: primo, dum negat eam nisi fœdere cum dæmonibus inito: nam reuera semper expresso vel tacito pacto corrumpitur? *Secundo, cū asserit ea dæmones cogi, de quo postea. Volūt veritæ huius Magiæ inuentorē fuisse, quendam Mercuriū sic contra Symmachum. Prudentius, & Saluberiensis li. i. Polycrat. c. 9. alij quendam Zabulum quem ego non alium existimo ab ipso cacodæmone, cui D. Cyprianus & alij Patres hoc nomen tribuunt) deinde magistrum laudant, quendam Barnabam Cyprium (hunc cōfinxere in contumeliam D. Barnabæ Apostoli, vt de formi suæ meretrici lenocinarentur.) Item ostentant, paris mendacij iactantiā, libros adæ, Abelis, Enoch, Abrahamæ, Pauli, Cypriani, Honorij, Alberti Magni, & aliorum, & blasphemæ mentientes dicunt, quæ his libris continentur, ea fuisse tradita ab Adami custode angelo Razielle, & à Tobia Comite Raphaële reuelata. Prætexunt etiam Salomonis auctoritatem, cuius quondam *Claniculam* (quam egregiè refutat Bap. Segnius lib. de vero studio Christiano c. 7.) & aliud ingens volumē in septem distinctum obrudunt, plenum Sacrificijs & incantationibus dæmonum. Hunc librum Iudæi & Arabes in Hispaniâ suis posteris hæreditario iure relinquebāt, & per eum mira quædam atque incredibilia operabantur. Sed quotquot inueniri potuerunt, exemplaria iustissime flammis inquisitores fidei concremarunt, & vtinam vltimum exemplar nacti fuissent a. Vix dubito aliquod in manus Ioan. Tritthemij incidisse, vnde & partitionem & materiam suæ*

a Eimericus Director inquisitor. p. 2. c. 28 & Penna ibi comment. 53. meminit Nicetas hist. li. 4.

Stega-

Steganographia, periculi & superstitionis plenissima, acceperit, cuius operis nomen, quod nondum prohibitis ab Ecclesia libris sit insertum, suspicor accidisse: quia liber nondum typis vulgatus, in paucorum manus incidit: alioqui, quando prohibiti libri omnes Magici, satis ille prohibitis censendus, qui inter alios familiam ducat. idem dixerim, de Agrippæ libris tribus de *occulta Philosophia*, & omnium perniciosissimo *quartoseorim* postea addito & edito: necnon de Thomæ Eboracensis, Petri Aponi & similibus venenis, & *libro artis Grimoyria*: qui, Patrum nostrorum ætate, circumferebatur docens mortuorum euocationes. Omnia horum placita scelestæ, de antiquioribus etiam illis operapretium duco Archimagi verba ascribere. credendum illi in arte sua, nec magistri auctoritatem discipulis licet subterfugere. sic ergo scribit: *Hi libri acutius intuenti præceptorum suorum canonem, ritum, consuetudinem verborum, & characterum genus, exstructionis ordinem, usulam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugæ & imposturas continere, & posterioribus temporibus à perditissimis perditionum artificibus esse constitos, ex profanis quibusdam obseruationibus, nostræ religionis ceremonijs permixtis, insitisque ignotis multis nominibus ac signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas litteras.* Hæc miser ille, qui, videns meliora, in finem usque vitæ deterioribus adhæsit.

QVÆSTIO IV.

De basi Magiæ huius siue de pacto, expresso, & implicito.

A Oncl. i. Omnes operationes magica, veluti basi, inmittuntur pacto per magos cum dæmone inito: ita ut quotiescunque collibitum mago aliquid efficere adiniculo artis suæ, expresse, vel implicitè teneatur à dæmone poscere, ut ex conditio concurrat.]

B Probatur hoc primo Patrum auctoritate. D. Cyprianus a dicit, eos habere fœdus cum dæmone. D. Augustini verba b retulit Gratianus in Decretorum codicem, quæ sunt ista: *Omnes artes huiusmodi, vel nugatorie, vel quædam superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosa amicitia, constituta.*

C Probatur deinde ex iure ciuili, sanctione Imperatoria c: *Multi magicis artibus vsi elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant, & manibus accitis (sic legendum) audent ventilare, ut quisquis suos conficiat malis artibus inimicos: hos (quoniam natura peregrini sunt) seralis pestis absumat.*

D Tertio, id statuitur credendum articulis Paritiensis scholæ d in hæc verba: *Quod inire pactum cum dæmonibus tacitum vel expressum, non sit idololatria vel species idololatriæ: Error. Et intendimus esse pactum implicitum in omni obseruatione superstitiosa, cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.*

E Quarto id ratio persuadet. hoc enim & multi mali homines optant, & dæmō cupit: nec eorum id vires superat. docet hoc Isaias Propheta e, apud quem impij dicunt *percussimus fœdus cū morte & cum inferno fecimus pactum.* quod S. Thom. satis probabili interpretatione

a li. dedu
plici mar-
yi.
b lib. 2. de
doct.
Christia.
ca. 23. ha-
ber. c. il-
lud. v. vl.
26. q. 2.
c. l. multi.
C. de ma-
lefi. & ma-
hemar.

d artic. 3.

ec. 28. v. 15

Matt. 4.
89.
v. l. La-
beo scri-
bit. l. iu-
ifgent.
de pact.
Bald. &
Caccieli.
in tract.
de pact.
h. D. Tho.
2. 2. q. 96.
24. Guil.
Paris.
Scot.
Gabr. Ge-
lon. Trit-
hem. q. 1.
Abuléf.
Alph. à
Castro,
Victoria
Valentia
Binsfeld.
Spineus.
Ang.
Spreoger.
& alii.
& Nauar.
Grillam.
Remig.
Binsfeld.
prælud. 6.
& alij.

Magis accommodat, vt & Pontifices, Ioannes 22. in Extrauag. contra Magos, quæ incipit: *Super specula.* & Sixtus V. in Bullâ contra Astrolog. Mali ergo hoc lubenter faciunt, nec minùs ipse dæmon: qui, ipsi quoque Christo Domino, ausus pacti conditionem offerre f. *Hæc omnia (inquit) tibi dabo, si prociens adoraueris me: vbi videre licet pactum contractus innominati, do vt facias. Ita nunc diabolus, Magis ait. si te mihi addixeris, vlciscar te, dabo te, &c.* quæ germana & perfecta est pacti formula g. Deinde, vt dixi, hæc sunt operâ dæmonum, non magorum viribus: dæmones ab hominibus cogi nequeunt, vt id faciant: sponte ergo dæmones accurrunt. Dæmones autem graui hominem odio prosequuntur, quare nec putandi gratis accurrere, sed vicissim aliquod operâ suæ precium stipulari. Vnde patet talem esse hanc conuentionem & societatem: qualis est duorum latronum, quorum alter palam in sylua vagatur, alter clam in subselsis latitat: excitatusque certo sibilo vel signo prioris, viatorem posterior dolosâ sagittâ transigit: priore id sæpè nec vidente, nec gnaro, quo necem telo intulerit, in miseri tamen necem consentiente. priori magus, posteriori dæmon similis. Satis enim idonea rei declarandæ similitudo est: quæ petitur à potentibus vindictæ avidis: qui manu promptos sicarios sibi adiungunt: quibus constituto signo innuunt, quos & quando, velint interfici.

Denique cõsentiant hac in re Theologi tam veteres h, quam recentiores i, Iurisperiti quoque k, & Medici, Condrombus li. 1. de morbu Venefic. & Cæsalpin. *disquisit. dam.* & res prorsus comperta, vnanimi maleficorum & fagarum confessione, mirè per Europam omnem, & cunctas ætates consentien-

te. Lucanus etiam dubius licet, tamen huiusmodi scædus agnouit, eo tantum deceptus, quod cogi pacto dæmonem existimet.

Quis labor hic superis cantus herbasque sequendi

Spernendiq; timor? cuius commercia patiti

Obstrictos habuere Deos? parere necessit

An iuuat? ignota tantum pietate mententur,

Antacitum valere minus: & hoc iuris in omnes.

Est illis superos, an habent hæc carmina certum

Imperiosa Deum, qui mundum cogere quicquid

Cogitur ipse potest?

Solus fagarum patronus recalcitrat, adeo futilibus ratiunculis chartas implens b: vt contemnendas potius, & silentio tradendas, quam resellendas mihi censuerim, maxime cum alij id diligentius, quam difficilius prestitierint c.

Conc. *hoc pactum damoni, liberum est, prestare, vel fallere.*] probatur experientia & ratione. ratio docet dæmonem cogi ab homine non posse, vt stet promissis: experientia verò, mendacissimum esse decipiendi: cupidissimum: ideoque raro prestare, quod pollicitus: cum verò stat promissis (quod facit nonnunquam) non facit coactus, sed spontè ac subdolè, vt sic Magos sibi retineat deuinctos, & alios alliciat, & huiusmodi nugis vim istam inesse persuadeat.

Tertia Concl. *Pactum huiusmodi duplex est, vnum expressum alterum tacitum: de vtroque verò, non idem per omnia iudicium.*] Explicanda hæc conclusio potius quam probanda. pro explicatione notanda sequentia.

Bl. 6. paulo post medium.

† Exempla pactorum pete ex vita D. Basil. per Amphilo- chium conscrip- ta apud Surium tom. 1. & eod. 10. de Theo- philo A- nienensi, & nobilis Leodini apud Cæ- l. 2. c. 21. de quib. alias. bl. 6. de prestig. dæmon. & l. de La- miijs. c. Binsfeld. vbi supra Erasius. Bod. & Trithe. d. q. 5.

Primò

Hoc de-
scribitur
in Malleo
malefic. p.
2. q. 1. c. 2.
& ab Alfi
à Castro
l. 1. de iust.
hæret. pu-
nit. c. 6.
el. 2. illi
miracu-
lorum, c.
12.
f. anno
Domini
1337.

Primò sciendum *pacti expressi hu-
ius triplicem esse modum. Primus sit solem-
nitate varia, & ipsi cacodæmoni visibi-
liter in corporeâ aliquâ formâ appa-
renti coram testibus fidelitas, &
homagium promittitur. d. Huiusmo-
di pactum iniuit nobilis ille ditionis
Leodicensis narrante Cæsario Hei-
sterbacensi, e ubi tamen dæmon lo-
quens audiebatur, sed non cerne-
batur. hic inter cetera, iuuenis ille
inconsultus creatorem suum ore ne-
gat, manuque exfestucat, & diabolo
homagium præstat; hic vicissim, illi
diuitias & honores pollicetur, eo lecto-
rem amando, spondeoque lectionis
& laboris sui vberem legendo fru-
ctum relaturum. Huc etiam referen-
dum Theophyli Vicedomini factum,
qui ad dignitatem recuperandam à princi-
pe demoniorum opem, (vt scribit Sigis-
bertus, f.) expetijt, & ab eo iussus ab-
negare Christum filium Dei eiusque ma-
trem Mariam cum omni Christianismi pro-
posito, & ipsam abnegationem scripto
firmare, & scriptam signare, & signa-
tam sibi tradere, eius se seruitio addicere.]
In hac testis fuit Magus, in illa villi-
cus iniquitatis.*

Aliquando id faciunt per libellum
supplicem, quem diabolo præsentant.
Sic nostro tempore Mantenses in Nor-
mandiâ magi bellum conscripserant,
quem oblaturi erât Sibillis Magiæ Ne-
cromantiæ præsidibus, cuius summa;
Seorare Dominas; vti dignentur libros
suos magicos consecrare; ad eum effe-
ctum, vt mali spiritus ipsis per omnia
promptè obediant, iuxta formulas
coniurationis in libris contentas; &
vt vocati, ipsis sine noxâ appareant in
formâ pulchri hominis; & ne sit neces-
se circulum vllum facere, aut subire, in
domibus aut agris. Secundò vt Sibyl-
læ libris signum suum seu characterem

A imprimant (*tres erant numero libri*) vt
plus efficacæ & dominiij libris inesset
in prædictos spiritus. Tertiò vt suppli-
ces reddantur tuti à iudicum inlidij
& punitione. Quartò vt cæpta omnia
& studia illis prosperè in aulis & ami-
citijs principum succedant: in ludis
quoque semper quandocunque vo-
lent lucentur: Quintò ne inimici ipsis
valeant nocere. Pro his vicissim polli-
ceri se, quod prædictas Sibyllas, pro
B Dominabus & Principibus suis perpe-
tuo sint habituri, & quotannis singulas
animas se eis oblaturos (*hoc est, necatu-
ros & sacrificaturos, vel certè ad hunc e-
undem perfidiarum initiaturos hominem
vnum*) quamdiu viuant, hoc ipso con-
secrationis librorum die, hac tamen le-
ge vt Sybillæ hæc postulata eis fide
bonâ præstarent. Hi Parisijs omnes
cum ipsis libris combusti fuere. Nar-
rat Crespertus ib. de odio Satane, discursu
15.

C Alius modus priori similis cætera,
nisi quod sine testibus peragitur. Ter-
tius per vicarium initur, Magû vide-
licet, vel tertium aliquem; cum paci-
scens dæmonis aspectum vel colloqui-
um reformidat, hoc tertium genus
malè Grillandinus q. 3. vocat *Tactum*;
D quamuis enim professio hic fiat alteri,
quam dæmoni; fit tamen expressè, & in
dæmonis nomine, vt patet ex ijs, quæ
ipsemet tradit q. 3. num. 1. & seqq. For-
tassis ad expressum pactum pertinet
forma illa rarior, in exemplo Germa-
nica sæminæ, quæ obuerso tergo, ex
balneatorio le bete exsiliens, proclama-
bat, *Quantum à Christo sic saliendo rece-
deret, tantum se ad dæmonem accedere. di-
cam fufus lib. 5.*

E His pactis omnibus quædam sunt
communia. Primum est abnegare fi-
dem & Christianismum; Dei obedienti-
æ se subtrahere. B. Virg. Marię patro-

cinium repudiare, & conuitijs in super
inceffere. Solent blasphemæ, per
contemptum, vocare ruffam, latam, ex-
tentam. Sic ergo, venit Diabolus, &
tollit verbum de corde eorum, ne salui
fiant. Luc. 8. vers. 12. hoc est, tollit
veram fidem, eiusque confessionem,
quia diuinos ambit honores (vide D.
Augustin. libr. 10. de ciuitat. Dei, cap.
20. & lib. 20. contra Faust. cap. 22.)
Ideo cogit primum baptismo renun-
ciare, quo quis verò Deo fuit initia-
tus. Quare & Hippolytus Martyr.
libr. de consumm. mundi, scribit coactu-
rum dæmonem, vt dicant: *Nego cre-
atorem cæli & terra, nego baptisma,
nego adorationem Deo à me præstari soli-
tam: tibi adhaerescō, in te credo.* I-
deo vnguem illis dæmon in frontem
inijcit, fingens se chrisma abradere, &
baptismi characterem delere: *Secundò*,
fictè quoque illos nouo tingit laua-
cro baptismatis, non ignorabat hoc
Tertull. lib. de baptis. Hic quoque stu-
dium (inquit) Diaboli recognoscimus,
res, Dei amulantis, cum & ipse bap-
tis-
mū in suis exerceat. Ideò tertio, negato
priori nomine, nouum illis inditur:
(vt Kouerensis *Cumo*, *Barbicapra* vo-
catus fuit) nonne cognoscis figuram
huius rei in præclaris illis Satanæ
membris? Ægypt. Pharao Iosephi no-
men mutat *Genes. 45.* Sed S. S. eo illum
nomen nunquam compellat. Nabu-
chodonozor alia imponit nomina Da-
nieli & socijs (Dan. 3.) sed Daniel
semper se Danielem vocat, & tres illi
in ipso clybano flammante, *Benedi-
cite*, canunt. *Anania, Asaria, Misael Do-
mino*: hoc dicentes nimirum, tui o Deus
non Regis terreni milites sumus. ti-
bi, non tyranno, nomen dedimus. Ab-
negare *quartò* patris & matris
cogit, tam baptismi, quam confirma-
tionis, & nouos illis alios assignat, quia

Michael
Pneuma-
log. schol
4.

A | susceptores isti, sunt quasi fidei spon-
fores, & tenentur, quod credendum,
spirituales filios suos docere. *Quintò*
dant diabolo scrutum aliquod vesti-
menti, quia Diabolus patrem rerum
singularum sibi studet vindicare; ex
spiritualibus gratiæ bonis, fidem ac ba-
ptismum; ex bonis corporis, sangui-
nem, vt in sacris Baal. 3. Reg. 18. ex
bonis naturæ, filias, vt suo loco osten-
detur; ex bonis fortunæ, fragmen-
tum vestis. fors, an quia Regi soliti
substernere vestimenta, in Domini
agnitionem? 4. Reg. 9. *Matt. 21. Sex-
tò*, iusiurandum dæmoni præ-
stant super circulo in terram sculpto.
An, quia circulus expers principij &
finis, symbolum est diuinitatis; & ter-
ra, scabellum Dei? sic certè vellet eos
credere, eum esse Dominum cæli &
terræ. An quia circulus contrariam;
eò quod omni caret angulo; habet fi-
guram crucis, quæ valdè angulosa?
certè hanc odit vehementer, in qua
se triumphatum meminit & mæret.
& ideò amat figuram contrariam. in-
uenias inter magica sigilla crucem in
medio circulo locatam, quasi captiuâ:
quod sigillum (vt Gregor. Theologus
contra Iulianum scribens significat) ille
magicis addictissimus apostata sic in-
terpretabatur, vt præsumeret signum
crucis calcandum & abolendum planè
breui. *Septimo*, petunt à dæmone se de-
leri *de libro vitæ*, & inscribi *in libro mor-
tis*; & sic legimus Auinionenses Ma-
gos inscriptos libr. negerrimo. *Oit-
auo*; pollicentur sacrificia, vt illi Mantê-
ses, de quibus pauld antè sum locutus,
& quædam striges promittunt, te sin-
gulis mensibus, vel quindenis, vnū in-
fantulum strigando (h. e. ex fugendo)
occifuras. sic *Spinans qu. de strigib. c. 2. No-
nò*, quotannis aliquid suis magistellis
dæmonibus pendere tenentur, vt vel

Michael
Pneuma-
log. schol
4.

plagarum

plagarum metum, velearum, quibus ex pacto sunt obnoxij præstationum, redimant vexationem: nec legitimum est aliquid, nisi sit atrii coloris. *multis hoc probat Nicol. Remigius lib. I. demonolat. c. II.*

Decimo, corporis alicui parti, modo huic, modò illi, (frequentius latentibus) stigma seu characterem suum, velut de lapide emptis mâcipijs fugitiuis, solet imprimere: quod est insensile etiam acu perforatum. Non miraberis, si recorderis Antichristum vltimis temporibus signum bestiae (Diaboli) impressurum manui, vel fronti suorum partiariorum, vt in reuelatione sua D. Ioannes testatur, *Apoc. 13. v. 16.* quod litterali sensu de vero characterè seu signo bestiae accipiendum, cum Primasio & Anberto in *Apocal. & D. Hippolyto, dist. lib. de consummat. mundi.* Quod dæmoniam ab initio mundi facere confuevit: Amat enim nequissimus Deum imitari; qui in veteri Testamento suos signo circumcisionis, in nouo autem signat signo crucis, quod circumcisionis successisse volunt signo Nazianzenus & Hieronymus. Sic etiam Diabolus ab incunabulis Ecclesiae hæreticos illos, qui Magicis simul impliciti, certa insigniuit notâ. Auctores sunt grauissimè, qui docent. Irenæus, cum tradidisset, a Carpocratianos artes magicas, & incantationes operari, philtira quoque, & charitesia, & paredros oniroponpos, & reliquas malignationes, dicentes se potestatem habere ad dominandum* etiam principibus & fabricationibus mundi huius; subdit de signo iniusto his verbis: *Alij vero ex ipsis signant cauteriantes suos discipulos in posterioribus partibus extantia dextra auris.* Solitus alios dæmon signare in fronte, vt indicat Tertullianus b sic

A scribens: *A diabolo scilicet, cuius sunt partes interuertendi veritatem, qui ipsas quoque res sacramentorum diuinorum in idolorum mysterijs amalatur. Tingit & ipse quosdam, vtique credentes & fideles suos, expiationem delictorum de lauacro repromittit: & sic adhuc initiat Mithra: signat adhuc in frontibus milites suos. Quos? vtique Basilidianos qui Abraxan colebant: Abraxas enim idem qui Mithra, teste Diuo Hieronymo, & tam vetus ergo origo huius stigmatis, de quo aliàs plura. d. Undecimo, sic signati promittunt complura nostrorum Geusiorum Orgijs simillima: nunquam se Eucharistiam adoraturos: iniurios se perpetuò ac contumeliosos in B. Virginem, sanctoque reliquos, futuros, non verbis tantum, sed & factis: conculcaturos enim, conspurcaturos, & confracturos, quasuis sanctorum reliquias ac imagines signo crucis, a quâ lustrali, sale benedicto, cereis & reliquis, ab Ecclesiâ benedictis, consecratis se abstenturos: confessionem peccatorum integram se nunquam manifestaturos sacerdoti, istudque commercium cum dæmone pertinaci silentio obscuraturos: statis diebus, ad conuentus, si queant, aduolatos; & quæ illic peragenda, non segniter obituros; denique, quotquot poterunt, dæmonis seruitio adiuncturos. Vicissim Diabolus pollicetur, se illis semper præsto futurum, se in hoc mundo, votis eorum satisfacturum: se post mortem, illos beaturum. Ex his pactis non nascitur obligatio mutua: sed dispar admodum est conditio paciscentium; homines enim se morti æternæ addicunt, & per peccatum verâ DIABOLI mancipia efficiuntur; dæmoniacæque donec ad DEI gratiam iterum*

uer. hæret post med.

e. l. r. comment in Hæmos. d. inf. q. 19 vide Remio. lib. I. demonolat. cap. 5. Nider. lib 5. Fornicarij Sprenger. & alios.

ali. l. c. 24

* malè vulgoiã.

b. l. de præscript. ad

perueniant, subijciuntur teterrimæ feruituti: veruntamen hominibus hoc pacto nihil iuris, vel virium, in dæmonem acquiritur: nihil etiam facultatis in signa, quibus ex condicito vtendum commigrat: cogi se simulat versipellis, & spontè perficit, quicquid Magica ista proficitur.

In his tribus pactis lethale peccatum grauisimum intercedit idololatriæ quia cultus idololatriæ expressè creaturis exhibetur. Quod si ex animo fidem Magi abijciant, sunt etiam apostatæ: si vero non totam fidem abijciant, duntaxat credentes hunc diabolo cultum deberi, vel diabolum ea posse, quæ fides Catholica negat posse, sunt hæretici: sin hæc omnia fictè faciant, nec apostatæ, nec hæretici sunt, peccant tamen mortaliter & grauisimè; quia spontè faciunt actum idololatricum. etenim si à dæmone compulsi ex graui timore id fecerint, (vt aliquando contingit e) committunt peccatum mortale minus graue, contra fidei confessionem. In his pactis expressis dignoscendis manifesta ex solemnij indiciaprehenduntur. Quæ quia Grillandus clarè admodum profecutus fuit, & quæ dixi, optimè confirmauit ex confessione vnus Strigis, eius verba ex quæst. 7. non pigebit ascribere; Quæ quidem mulier sub spe vitæ cuncta à principio vsque ad finem recensuit, quæ professio ipsa requirit, exprimendo omnia singula illius capitula. Primum enim dixit, quod quando adducta fuit per illam eius Magistræ ante tribunal Principis earum, qui est Diabolus in forma Regis presidens in solio Maiestatis; instructa prius à magistræ quid factura erat, venit & oportuit primo abnegare Baptismum, & omnia Christiana fidei documenta relinquere: (En Apostasia)

Vide Remigium
b. 1. de
nonolat.
c. 1.

A deinde Ecclesiastica sacramenta cuncta proycere, pedibusque proprijs conculcare crucem & imagines B. Mariae Virginis, & aliorum Sanctorum: (en sacrilegium) quamuis hæc vltima non sunt coram eo, sed alibi postea: satis est, quod ista promittant se facturæ, quamprimum cedet occasio. (en profersionem.) Deinde fecit obligationem per solemnem stipulationem in manibus ipsius Principis, qua vouit & promisit, quod perpetuò illi erit fidelis, & obediens, & omnibus eius mandatis parebit. (En votum) Deinde medio iureiurando, tactis scripturis, super quodam magno libro, obscuras paginas continente, præstitit homagium suæ perpetuum vassallagium (en homagium) & quod nunquam redibit ad fidem CHRISTI, nec diuina præcepta seruabit; sed solum ea, quæ per ipsum Principem erunt decernenda, & quod perpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & veniet continuè, cum vocata fuerit ad ludos & congregationes nocturnas, & quæ in eis per alias mulieres fiunt, ipsa faciet, & quod etiam ad erit sacrificijs illorum nocturnis, & solitas preces & cultum adorationis præstabit: (en idolomaniam) vota quacunque, quæ ipsam præstare contigerit, pro viribus adimplebit, & quoscunque poterit alios ad eandem professionem adducet (en dogmatifationem.) E conuerso autem ipse Princeps, egregia fronte, promisit eidem mulieri sic præsentem præstare perpetuam felicitatem. * grandia, immensa, & voluptates, quascunque in hoc mundo habere desiderauerit, & demum post hanc vitam longè maiora munera consequeretur.] Hæc ille. Addebat Ioann. de Vaulx Stabulensis fortitarius, persuasisse sibi diabolum, fortitarios post hanc vitam, dæmonibus similes futuros, & in dæmonas conuertendos, & in aère

* Scrib.
gaudia
immenta

principa

principatum obtenturos. Quæ facile quisque intelligit in Origenica ludibria recidere.

Pactum tacitum duplex est. primum, quando quis sciens volens, superstitionis vtitur signis, quibus vti solent magi, quæ quidem ex libris aut sermonibus eorum vel aliorum acceperit: hoc quoque mortale est crimen. nec enim vlllo modo licet scienter vllam directè vel indirectè cum prauis spiritibus societatem inire, vt Theologi & Canonistæ b sentiunt. Si quis autem remedium aliquod naturale ex magorum libris vel sermonibus accepisset, & ab omni pacto foret alienus: ille licitè tali remedio vteretur. Istud pacti genus facillè dignoscitur. Secundum pacti taciti genus est, quando quis ignorans vtitur magicis signis, quia nescit esse mala à dæmone instituta: quod illis solet accidere, qui bonâ fide libros legunt superstitionis, putantes eos esse probatorum philosophorum, aut medicorum: item ijs qui accipiunt ea ab hominibus, vulgò habitis bonis & fidelibus. Hoc in idiotis vel nullum vel leuissimum est peccatum, si duæ conditiones accedant. Prima est, si ignorantia sit probabilis, v.g. eorum qui hoc scire non tenentur, quo ad eos qui scire tenebantur, vt Ecclesiæ pastores, confessarij, concionatores & Doctores: ij vt plurimum laborant supinâ & crassâ ignorantia: adhuc tamen istorum peccatum minus est graue, quam eorum qui scienter ista designant.

Secunda conditio est, vt ignorans ista, paratus sit, quâdo admonitus fuerit huiusmodi superstitionem relinquere. quia post admonitionem deficit ignorantia, & oritur contumacia. pro cuius grauitate, delicti magnitudo crescit. Hoc pactum vltimum discernere

A à naturali vel miraculoso effectu, difficillimum est. Quæ de re dicam sequenti quæstione.

Interea, si quæras: *Quid dæmonem inducat ad pactum, & obsequium, seu patientiam huiusmodi?* Videtur esse quædam similitudo malitiæ maleficorum & dæmonis, quæ amicitia similem aliquam familiaritatem gignit: ex hac paulatim nascitur mutua confidentia: hæc gignit minoris in maiorem quandam præsumptionem, & audaciam, quasi imperandi; & in maiore, voluntatem aliquatenus præstandi, quod à fœderato imperatur. Ita fit vt & maleficus dæmoni confidat, cui se putat imperare & dæmon simul se imperium agnoscere. hoc fusè & bene ostendit Abb. Tritthem. *quæst. 3. lib. octo quæstionum*: sed in eo dissentio, quod ille putat dæmonem velle suis mancipijs gratificari obediendo, quo velit pacto, qui odit eos acerbissime? facit potius, vt fortius & arctius irretiat, deuinciat, & perdat certius, celeriusque.

Denique illud maxime animaduertendum, grauisimum esse peccatum pacto vlllo dæmonibus fœderari, vt docui olim in *Monitis*: nunchic tantum inferam, & addam alia multa, quæ cū alij, tum Sebast. Michaelis grauisime scripsit *Pneumalogia capite septimo*, contra eos disputans, qui Magos excusant, si nocuum alijs non inferant: eo quod tales Patronomagi contendant, nihil esse mali, vt dæmoniorum opera ad bonum; præsertim ijs imperâdo: quid & Christum & Apostolos fecisse legamus.

E Iple contra & iure optimo affirmat, summum esse malum, sic argumentari, & signum esse animi prorsus infatuati, & Deum contemnenti: iuxta illud, *Impius cum in profundum (peccati)*

b D. Aug.
lib. 2. de
Genes. ac
lit. c. pen.
& cano-
ne ferme
omnes 26
95

scrib.
ad
mensa

venerit contemnit. Pro. 18. v. 3. Sic enim omnia illum lubannare. Si quis timendas dicat inferni pœnas, & damnandos in perpetuum impœniten-tes, ridet, & negat adeo metuendum Auernum, Deum nolle mortem peccatoris, non creasse hominem vt pereat, &c. hos sane (Theodoro iudice) iplis dæmonibus esse detiores. quia *dæmones credunt & contremiscunt*, isti nec credunt, nec contremiscunt. detiores etiam sunt hæreticis, nam hæreticorum coryphæus Arius à D. Athanasio interrogatus, quid censeret? eumne qui Satanam adoret, recte an male facere? respondit, impium hunc & sine Deo esse, nec communem sensum habere, nec mereri hominis appellationem. *D. Athanas. in disp. in Con. Niceno*: Quod à mendaci dictum verissime, & in Sartiarios accommodate, nam hi Satanam adorant.

Sed Christus & Apostoli Satanæ imperarunt, quid ab eo fieri vellent iubentes. Cur non & nos possumus? Dicere possem, non quæcunque à Sanctis aut Deo fiunt nobis licet imitari. Nam in rebus diuinis, quædam sunt credenda, vt incarnatio, transsubstantiatio, Trinitas, purgatorium, & similia quædam admiratione honoranda, vt Christi domini, & sanctorum hominum miracula, quædam etiam imitanda, vt quæ ad morum & vitæ institutionem pertinent, quæ Christus discere nos iussit, vt mansuetudo, humilitas, charitas: de quibus illud est Apostolicum, *imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. Velle in illis prodigiis effectibus imitari, est animi prorsus superbi, & stulti, & volentis ambientisq; Dei similitudinem in omnipotentia, aut omni scientia, tales imitantur Diabolū, qui similis esse voluit altissimo,

A dum per imperium, sicuti Christus, volunt dæmonas cogere: tales, dum arcana & futura ex eis discere volunt, similes sunt protoplastis, qui scientiam diuinæ similem appetierunt. Hæc vult Deus, quando dixit: *gloriam meam alteri non dabo*: ego vero corde, tales inquit, etiam nolis, eam mihi vsurpabo. Vtebantur quidem præsi Christiani imperio in dæmones. (vt ait Tertullianus) *non imitatoria operatione, sed expugnatoria dominatione*. Ideo respondeo, hos qui pactum habent cum dæmonibus, non modo non imitari Dominum & Apostolos, sed plane contrarium facere, nam illi non aduocabant, nec consulebant dæmones, nec eorum opera utebantur: sed eos increpabant, pellebant, torquebant, etiam vera loquentes obmutescere iubebant, nec aliter quam insensissimos hostes tractabant, quos aduersarios nostros esse, & sicut rugientes leones circuire, quærentes quam deuorent animam, sciebant. Posuit Deus ab initio mundi inimicitias inter hominem & diabolum. *Genes. 3. v. 15.* isti fœdus ineunt cum Dei inimico & iurato hoste. Iob postquam multa de dæmonis malitia dixisset. *ca. 40. v. 27.* concludit: *Memento belli: nec ultra adas loqui*, quasi dicat, ne frustra tibi de inducijs aut pace cum illo percussa glorieris vel blandiaris, caue, & sta præsus paratus, vt in procinctu, signum prælij expectans. Bellum Deus, vt Pater patrus, indixit: inter Deum & Diabolū perpetuum est bellum, nam *superbia eorum qui Deum oderunt, ascendit semper: & Diabolus Satan*, h. e. aduersarius ideo nominatur, quare nos, qui vasalli sumus Dei, non possumus cum hoste eius depacisci, inducias, aut commercium habere. Clamat Apostolus. *Nolo socios vos fieri demoniorum. 1. Cor. 10.*

v. 21. Hoc in baptismo promissimus Sacramento adacti, nomine Ecclesiæ rogante Sacerdote, & patrinis pro nobis respondentibus, iterum atque iterum: *Nos abrenunciare Satana* (aduersario) *& pompæ eius.* Data est potestas Christianis calcandi serpentes: & D. Paul. pollicetur, *Deus conteret Satanam sub pedibus vestris*: cureius pedibus aduoluuntur? In nomine *Christi* miracula faciendi, & dæmones eiciendi virtus, Ecclesiæ repromissa, cur ad nomen & inuocationem Beelzebub confugiunt? Cum itaque hoc bellum initio mundi conditi indictum, & initio Ecclesiæ Christianæ turba Apostolica renouatum: & à nobis cum in Ecclesia fuimus regenerati, iureiurando votiuo sit promissum: nonne sequitur, eum qui cum Ecclesiæ & Dei aduersarijs pactum vllum, vel familiaritatem colat, perfidiæ, transfugij, & apostasiæ reum non minus esse: quam si monachus votiuam deserat professionem, quam si miles ad hostem transfugiat: quam si Christianus ad Mahumetismum, Iudaismum, aut aliam hæresim le recipiat.

Quæ omnia contra primum præceptum sunt peccata: & ideo grauissima rito censetur. Illud enim vt ordine, sic & dignitate primum est. Nam, ratione obiecti, digniora sunt primæ tabulæ præcepta præceptis secundæ tabulæ: & inter tria primæ tabulæ, præcipuum est primum præceptum. Tertium enim potissimum agit de cultu Dei externo: secundum de verbis exhibendõ honore: primum de amore & fidelitate interna Deo præstanda & virtute religionis, seu Theosebias, seu Latriæ. Quare cum hæc virtus Deo sit omnium acceptissima, contrarium quoque vitium eidem oportet esse maxime odiosum: & ideo huic pri-

A mo præcepto à Deo addita fuit pœna: quando testatur se fortem & zelotem esse, & hoc peccatum vsque in tertiam & quartam generationem vlturum, & eius præcepti transgressores vocat offores sui. *Exod. 20. v. 5.* Tam ergo graue peccatum est cum dæmone pacisci.

B Præterea talia pacta sunt vana & inania: nam dæmon nunquam fidem seruat, nec vllõ promisso se ligari putat. Qui *Christo* ausus mentiri, cum dixit: *Hæc omnia dabo tibi, si procidens adoraueris me*: scilicet te reueretur. Cypriano Mago nonne pollicitus alius Iustinae fruitionem: quid præstitit? A mendacij patre veritatem expectare, quam dementia est? nonne *Iesus* ait de illo? *non est veritas in eo, cum loquitur mendacium ex proprijs loquitur: quia mendax est, & pater eius.* Io. 8. v. 44.

C ergo cum illo pacisceris: qui ex mendacio & perfidia conflatus est. credellisi, quem nunquam deceperit, vllum inuenias: Prudenter *Orig. lib. 8. contra Cels.* scribit, *probabile est dæmones, cum sint mali, ne cultoribus quidem suis fidem, datamq; dexteram seruatueros.* Immo non probabile id tantum, sed prorsus improbabile seruatueros. nam mendaces sunt, & homines irreconciliabili odio prosequuntur, quod à lapsus sui tempore nunquam remiserunt, nec vnquã minuunt vel remittet. Si Deus permitteret: cito illi mortales omnes interimerent: quod quia vident sibi non licere, ideo assidue hominibus animæ mortem moliuntur, per varias & multiplices peccandi illecebras: ne qua, ipsi beatitudine excidere, homines patiatur. Odij magnitudo patet ex vehementia & acerbitate cruciatuũ, ac vexationũ quas intulere, quotiescũque tantillũ Deus permisit, lobo, Saræ, maritis, D. Antonio & alijs innumeris. Pertina-

ciam odij docet Iob. c. 41. v. 15. dicens, *Cor eius indurabitur tanquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. & Seruator noster Ioan. 8. v. 44. ex operibus filiorum patris genium declarat: vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere: & ille homicida erat ab initio: quibus verbis indicat hunc eius esse perpetuum conatum: ad hoc cum nequit vi aperta, grassatur dolis, & benevolentiae simulatione, vt præclare docet B. Athanas. ad Aegypti & Lybia Episcopus scribens contra Arium orat. 1. in principio. Stulti ergo sunt, qui ei fidunt, & immemores eius, quid Spiritus sanctus per eundem Iob. c. 40. à v. 22. nos admonuit, impossibile esse superbiam illi vertici, se cuiquam subijcere, Numquid (ait) multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? ex animo scilicet & fide bona, vt tibi complaceat. Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum quasi seruum sempiternum? finget & pollicebitur, sed non præstabit promissa. Indicat ergo hæc aduata censenda. Nullis enim vinculis eum à nobis ligari, nullis cancellis includi posse: Numquid illudes ei quasi aur, aut ligabis eum ancillis tuis? Scilicet parebit homini, qui maluit carere beatitudine æterna, quam parere Deo, & Verbum hominem factum adorare.*

Denique non vana tantum & inania sunt hæc pacta & familiaritas cum dæmone: sed periculosa & perniciofa supra modum. Ait D. Leo, beneficia Dæmonum cunctis esse nocentiora vulneribus, & præstare illorum odium quam pacem meruisse. *hom. 19. de Passione Domini.* Confirmat ratio, quia nihil exitius est morte animæ: hanc his pactis & familiaritate incurrunt, nec animæ tantum, sed & corporis læ-

A penumero. Vno id nunc exemplo docebo, alias pluribus. Nicolaus Remigius libro primo, *Demonolatria capite nono*, his verbis describit Theodorus Maillotius (is propraturam in vasti regni prouincia, qua ditionis est Lotharingica senex obtinuit) cum adhuc iuuenis, amplissima familia natam adolescentulam in matrimonium deperiret, & illi eius potiunda spes omnis esset abscissa atque erepta, (nam & fortuna egens atque humilis, atque famulatus mercenaria conditione, in qua tum erat ignobilis & despiciatus, nullam ne detegendi quidem amoris sui honestam satisfactionem videbat.) Ergo, vt desperatis rebus, & ipsa se iam deserente expectatione, homines ad quoduis consilium se facile conuertunt, ac nullo delectu fugienda sequendaue amplectuntur: Maillotius seruuum ex Germania, cui audiuerat dæmonem esse ad quacunque obsequi paratissimum, adit, huicque suam agritudinem aperit, rogans, vt si quod ei remedium adferre posset, id ne grauate faceret. ingrato enim non iri locatum beneficium. Hanc Germanus occasionem libens arripit, vt cui ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel se suo dæmone liberare, atque expedire adducto alio, qui istud seu as alienum in se transcriberet, vel ab eo obtorta ceruice necari atque interfici (siquidem hac ei pacto lex addita fuerat.) Agendo itaque ei negotio consequenti die diluculum in clauso atque recondito quodam conclauis condicit: vbi vix dum se stiterant, cum repente patefactis foribus se infert lepida & liberali forma puella (hoc habitu dæmon primum se ostendere volebat, ne Maillotius ad formidabilem eius aspectum exhorresceret) eamque se esse prædicat, qua illi nuptias quas tantopere ambiebat, faciles esset confectura, modo vellet in ijs qua esset præceptura obsequi.

Ac illo

Ac illo auidè attenteque exspectanti, quam eius esset sententia: inprimis capit edicere, ut furtiu, et apulu, libidinibus, blasphemiam, ceterisque qua animum inquinant vitij temperaret, pietatem coleret, inopes facultatibus subleuaret, seipsum in hebdomada bis ieiunio maceraret, sollemnes ac quotidianas preces ne intermitteret; eaque sedulo obiret omnia, qua Christianum hominem decet atque equum est facere. Istis enim omnibus, si se vellet nuncupatus verbu obstringere, futurum ut potitus thalamus sine vlla difficultate potiretur. Hacque sic elocuta, ac constituto intra quem responsum auferret die, se foras eiecit. Maillotius qui videret tam sanctis atque honestis conditionibus tantum sibi beneficium obtendi, iam nihil cunctandum putabat, quin id gratis ac lubens acciperet. Sed dum magis magisque in eam rem cogitationem intendit, atque huc illuc variè inter spem metumque impellitur; ex eius vultu domesticus quidam Sacerdos coniciens aliquid subesse, quo sic distraberetur; eum blandè adortus, ac quid animo ageret expiscatus, monitis suis peruenit, ne amplius ad colloquium vllum cum damone descenderet. Sicque frustratus sua expectatione Germanus, non longè abiit, quin ex pacti formula pœnas penderet. Nam non adeo multis post diebus, equo plana atque aperta via decidens, inque caput prouens exanimis momento temporis repertus est.] Hæc Remigius.

QVÆSTIO V.

Quibus indicijis discernendi effectus
Magia ex pacto conuenio, ab effectibus
Physicis, & miraculosis, & artificialibus?

VBI nec miraculi, nec natura vis,
nec artij. ij. solertia inuenitur, pa-

A *ctum intercedit.* Sed hoc nimis obscure ac breuiter dictum, consueuere Theologi latius explicare. *a* Ad dæmoniacam magiam pertinere, primò si opera naturalem facultatem excedunt. quod locum habet, si positue concludatur res adhibita non habere vim sufficientem ad hunc effectum; nec etiam rationabilis causa suppetat, cur Deo vel Angelis bonis effectus ascribatur. Vult Valentia ad hanc notam reduci defectum ex nimia loci distantia. quia constat causam distantem non posse agere, nisi per medij alterationem: vnde si eadem causa non ageret proxime vel propius applicata, quæ tamen agit in distans, euidens videtur ei, hoc naturaliter non fieri. Aliud fore dicit, si sapiens duntaxat, profiteretur se causam ignorare, nam rerum naturalium vires & analogia cum effectu sæpius nos latent. Aliud etiam foret, mea sententia, si dissensio foret inter sapientes, num id naturaliter fieri possit necne; verbi gratia, si ageretur de effectu producto in re parum distanti: dubium enim est, vtrum res aliqua possit agere immediatè in passum à se distans nihil in medium operando; & vtrum agens ac patiens res necessario debeant esse contiguæ, simul secundum contactum, quem vocant quantitatum; an vero sufficiat se contingere tactu virtuali (quem appellant) eo quod passum suum sit intra spatium illud, ad quod se vis agentis potest extendere. licet enim sententia negans D. Thomæ plurimum sit, & probabilior; affirmans tamen rationibus nititur probabilibus admodum, & grauissimis viris placuit *b*.

Secundò, censent Theologi ijdem, ad dæmoniacam Magiam pertinere tria quoque alia vitia, primum est, si

a Caiet. in summ. verbo incantatio. Victoria de Magia num. 16. Valeria dist. 6. q. 12. punct. 2. in 2. 2. Diu. Th.

b Scoto & Ocamoin 1. dist. 37. Auicenn. Nyph.

Franc. Val
lesio & a-
lijs.

Sum. de
uniuerso
cap. vlt.

adhibeantur verba ignota, falsa, apocripha; absurda, nihil coherentia, aut sacra; sed detorta ad sensus alienos, aut ad quem non sunt instituta: vel si aliqua nomina Dei incognita significationis, vel etiam bonorum Angelorum ignota, vel malorum Angelorum nomina inferantur, quæ non nouit Ecclesia, de quibus pereruditè disseruit Guilielmus Parisiensis. eadem erit, si adhibeantur certi characteres, aut figuræ aliæ, præter signum crucis, vel ipsa crux non ut oportet locata, formataque, vel ubi non oportet posita, vel superflue certis locis ac numero iterata: denique si quid apponatur aliud, nihil pertinens ad effectum, qui tali operatione intenditur. Secundum est, quando efficacia operis tribuitur certis ritibus atque obseruantijs quibusdam peculiaribus, & ad hoc designatis verbi gratia, ut id fiat certis diebus vel horis, ad certum stellarum situm sub certo numero crucium vel candelarum, certa corporis positura, in tali charta, talis coloris & figuræ. Tertium est, quando vis collocatur in obseruantijs alijs planè superfluis & indifferentibus, v.g. ut ad expellendum dæmonem pilili radantur, ut quis induatur tela nunquam lota, operetur vno pede nudo, discinctus, passo capillo, & quæ huiusmodi.

Quando dicitur his omnibus, vel aliquo istorum opus esse ad effectum, res meritò plusquam suspecta est; præsertim cum duo concurrunt, scilicet, quod credatur res non esse proportionata ad effectum producendum; nec adhibeatur ex legitima auctoritate: hoc est, quando is, qui instituit vel præscripsit hanc rem, ut signum ad talem effectum, non poterat naturæ defectum supplere: (quod facit in Sacramento Deus, in Sacramentalibus Ec-

A clefia) item quando ipse effectus non potest prouenire, nisi à causa intellectu prædita, & circumstantia requisita eius generis est, ut non videatur idonea, vel non solita mouere Deum, vel angelos ad effectum producendum: tunc enim luce clarius est, non nisi à malo spiritu effectum sperari posse. v.g. Si quis à statua responsum postulans de rebus occultis, minas vel preces absurdas & ridiculas adhiberet, quales sunt Magorum apud Porphyrium, d. & ijs gemma Lachesis apud Cl. Claudianum e illarum fortassis imitatione confictæ.

B E contra quando huiusmodi effectus miri consequuntur à quocunque, & quotiescunque hoc applicatur, sine alijs ceremonijs vel obseruationibus meritò iudicamus effectum esse naturalem. Sedulo cauendum hic duplex extremum, alterum ne in hac disquisitione temere statim censeamus omnes effectus naturales; quia multoties dæmon quædam naturalia admiscet, ut totum naturale putetur: alterum ne temere condemnemus, multarum enim (ut D. August. docet f) rerum naturæ nostram scientiam superant & fallunt.

C D Artificialia discerni possunt minimo negotio, si vel magistratui (ad hunc pertinet in exteriori foro examinare, & publicum licentiæ testimonium his mirionibus dare vel confessario, quo ad forum internum, occultè fiat artis demonstratio.

E (* *)

d Epist. ad
Anebonè
e de raptu
Proserpi-
næ lib. 1.

f lib. 21.
ciu. Dei
c. 4.

QVÆSTIO VI.

An hæc Magia quosdam habeat effectus veros, & quo pacto dignoscantur.

Depo sit, non homo, qui vel asserat omnes effectus esse præstigiatorios, vel credat omnes veros: sæpius dæmon fallit, quia mendacij pater est: ideo sæpe perstringit oculos, aut sensibus alijs illudit vana obiecta imagine. nec raro Deus impedit, ne quod in Magorum gratiâ facere vellet, ac posset, id verè faciat: quod cum cernit; ad præstigias confugit, ne impotentia ipsius detegatur. Quando autem & Deus permittit, & dæmon verum vult effectum producere; si is vires ipsius non superet, nihil profecto prohibet, quominus verum effectum producat. Etenim causæ naturales verum effectum gignunt: vti illis potest diabolus & actiua passivus applicare: poterit igitur tum effectus veros producere. Minor propositio probatur, quia diuino Dionysio Atheniensi auctore dæmonum naturalium peccando ille nullum amisit: vnde fit, vt & vires naturales habeat valentissimas, diuturnam & multiplicem experientiam; essentiæ & qualitatum, quæ rebus quibuslibet peculiare, scientiam exactam: adè vt verè effectum, quod cupit, dare possit commodissimè.

Prudenter itaque communis scholæ Theologorum duplices effectus Magiæ; veros, & apparentes agnoscit. Propter hos Tertullianus f Magos appellat circulatorios ac Sophistas. Ego illis tertiam speciem adiungo, mixtorum effectuum ex veris & falsis, siue apparentibus tantum.

Ad præstigiatorios refero, quos recensui lib. 1. cap. 4. item illud, quod de

A Menippo adolescente & toto illo nuptiarum cum Lamia apparatu atque ventisilibus scriptum à Philostrato, quod quod fuit à nobis a alibi commemoratum: & quod de Empusa seu *γελω* Nicophorus, h eam sæpe infantem Mauritium è cubili, velut mox deuoraturam extulisse, nullò accepto incommodo. Secundo, quod de Pasete proditum, incantamentis quibusdam face-

B resolutum, vt repente conuiuium sumptuosum exhiberi videretur: rursus, vbi libuisset, omnia euanescerent; solitum quoque res emere, & pretium numerare, verum mox nummi clam à venditore ad emptorem redisse cernebantur: c Tertio talia pleraque quæ de Simone Mago legimus apud D. Clementem d Romanum, eum ex aëre nouum hominem creasse; quib. volebat, inuisibilem factum; saxa, quasi lutum, penetrasse; statuas animasse; in igne positum non aruisse; duas, velut Ianum facies habentem se ostendisse; in ouem aut capram se immutasse; in aërem sublatum volasse; aurum plurimum exhibuisse repente; reges facere eosque deijcere potuisse; falci præcepisse, vt ipsa iret & meteret, eamque iuisse & decuplo plus ceteris messuisse; eundem, cum esset aliquando Selene meretrix in tur-

C re quadam, & accurrisset multitudo in gens ad eam videndam, turrimq; circumcinxisset adstantium corona, fecisse vt illa per cunctas fenestras turris illius omni simul populo prospicere & procumbere videretur; deniq; quod pueri incorrupti violenter necati animam adiuramentis euocasset, eiusque adiutorio talia patraret. Hæc Clemens.

D Addit nonnulla Anastasius Nicenus, e *Statuas (inquit) faciebat ambulare, & in igne volutatus non vrebatur, & in aere volabat, & ex lapidibus panes faciebat: serpens subat, & in aliquas alias be-*

E

a. 5. Sprægnallei q. 5 Mich. Medina d. c. 7. fol. 62. & alij.

f Apolog. c. 23. & li. de idololat. c. 9.

Quodlibet de Lamijis, quæ edita cum aduersar. in Senecâ b. 1. 18. hist. c. 9.

c Suidas ex Appiano, in verbo *παστες* d. 1. 2. recognitiō. & l. 6. cōstitit. Apoll.

o qu. 23. in fac. Scrip.

de. 4. de diuin. nō.

post Origenem. August. & Thom. Alp. à Castro de iusta hære punit. Victoria vbi supr.

stias transformabatur: duas habebat facies, in aurum conuertebatur, in conuiujs exhibebat spectra omnis generis: vasa qua erant in adibus faciebat videri tanquam qua sua sponte mouerentur ad ministerium ijs, qui portabant, non visu effluiebant, vt multa vmbra eum praeceperent, quas dicebat esse animas defunctorum. ab his desumpta, qua in eandem sententiam refert Glycas Historicus. Quartò huc spectat illud Niceta Choniata & de Mago, per quem factum, vt cuncta sua vasa remex frangeret. Quintò loco memoriae occurrunt praestigia Zijtonius Bohemi (de quo etiam acturi sumus sequent. libri capite vltimo) hic artem suam ostentans, nunc sua, nunc aliena facie staturaque, item in purpura & serico ac confestim in lana ac panno sordido, regi se offerbat: ambulantiq; in terra, ipse tanquam in aqua ad nauigabat: aliquoties equis rhenarijs vectum, gallis gallinaceis ad epredium suum alligatis, subsequeretur. Conuiuas praeerea Regis variè ludebat: interdum manus illorum, ne illas ad patras porrigere valerent, in pedes bo-um, interdum in vngulas equorum transformans. Et aliquoties fronti illorum cornua ceruina latissima adiciens, quoties videlicet è fenestris ad subitum spectaculum prospicerent, nerursus caput & ora ad mensam referre possent. Atque vt ostenderet se pecuniam quoque pro vsu suo facile constare posse, triginta suos benè saginatos, ex manipulis fecit effingit, illosque pastum proximè Michaelis cuiusdam pistoris locupletis extrudit; proponitque venales, quo pistor voluit precio: hoc tantum emptorem monens, ne gregem nouum ad flumen locum compellat. Quae ille monitione neglecta, cernit in flumine manipulos flutare, suis submersis. Ergo diu vendi ore quæsito, atque in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in scamno recubabat, dum stomachabundus altero pede correptum excitare vult, eum à corpore protinus cum coxendice

2. ann.
lib. 4. de
ita Emma-
uc. in fin

A auellu: clarè Zijtone quirit ante, & oborto collo emptorem ad Iudicem trahente. Quid faceret pistor, in manifesto deprehensus, vt sibi videbatur, facinore, nisi vt damnnum damno adderet, atque de hac insuper iniuria cum Zijtone decideret?] Haecenus Dux brauius libr. 23. Denique iactatoria illa Magorum de quibusdam herbis, vt de verbenaca, de latace; de aethiopide, de chamaleonte apud Plinium & Gellium h

B Talia denique qua (proh dolor) nimis creduli Principes quidam, aliàs pij, coram se fieri sinebant, res ferreas (sine magnete) argenteas pateras & similia magni ponderis super mensa locata, sine funiculo, capillo, vel vilo instrumento, ab vno extremo ad aliud subsultantia, attraheret: chartam ab alio ex toto fasciculo clam extractam, in manu extrahentis manentem, noua inducta forma ter facere immutari: specula fabricari, in quibus qua remotis admodum locis fiunt videantur: trium horarum spacio arbusculam veram spitamæ longitudine è mensa facere, vt excrescat; vt arbores ibidem frondiferae & fructiferae subdito enascantur: certo lucernæ lumine accenso efficere, vt quotquot ad sunt mulieres, vestibus se nudent, & qua natura docet tegenda oculis obijciant, & sic nudæ tripudiare non desinant, quamdiu ardet in medio appensa lucerna certis insculpta characteribus, & leporino adipe plena, & alia in huiusmodi, qua nouitij circulatorum ex Baptista à Porta scriptis & disciplina obrudunt: quorum cum nec naturales, nec artificiosa causæ idoneæ proferantur, praestigia scribi debent.

E Verorum effectuum exempla sunt secundum plerosq; serpentum intantatio; de qua Propheta. a Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut

b vide Gell.
li. 10. c. 12.
Plin. l. 25.
26. & 28.

a Psal. 57.
vers. 6.

aspidis

bc. 24. v. 26.
 cr. S. a. 28.
 d. Tert. li. de anima c. 57. Cyr. l. de ador. spi. Anast. q. 37. in scrip. Au. Bor qu. à Gêrilib. proposito rum, qui falso dicitur iust. mar. q. 57. Auctori. l. 2. de mirabilibus S. Scrip. c. 2. & l. quæst. vet. & noui Testa. q. 27. qui libri non sūt D. Aug. gust. ipse tamē Aug. videtur huc inclinare in re spōl. ad q. Simplici. ni. & ad qq. dulciti. p. p. te uer. tenuit D. Ili. Bal. li. cap. 8. If. Euch. Bed. & Hildeg. & Salsbe. riens. 2. Poly. c. 27. & abigēs nō parum D. Tho. non vno loco. e Cōmēt. in Here. Octz ad

aspidis surda & obturantis aures suas: Qua non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter: item signa & prodigia pseudoprophetarum in Euangelio Diui Matthæi b & quæ suis locis docebo posse fieri, & facta fuisse. Duo sunt in sacris literis, de quibus admodum ambigitur, an veri, an apparentes tantum effectus fuerint. Prius est de suscitato per Pythonissam Samuele c. illuforijs annuerant: qui volunt non ipsam Samuelis animam, sed dæmonem laruatam ac subditium aduenisse scriptores sane graues hoc arbitrati d. Verum D. Augustinus libro de cura pro mortuis c. 15. affirmante asseuerat (quem plerique cum Tostato & Lyrano sequuntur Neoterici, alibi à me laudari) e, veram Samuelis animam apparuisse Sauli, non vi carminis Magici euocatam? (hoc enim recte Tertullianus & sequaces eius refellunt) sed Dei imperio aduentantem vt impium Regem corripere eūque ad pœnitentiam, denunciate mortis metu, prouocaret. Hæc mihi sententia videtur verior atque securior. Nondum enim aduersari satis efficaciter respondere clarissimo testimonio libri Syracidæ f, vbi de Samuele ista legimus, *Et post hoc dormiuit* (hoc est mortuus quieuit) *& notum fecit Regi* (cui, si non Sauli? & quando, si non hac vice?) *& ostendit illi finem vitæ suæ* (prædixit, eum die crastino moriturum) *& exaltauit vocem suam de terram prophetia*. quid hoc est, nisi egressum ex inferno, qui est in terræ centro? quid hoc, nisi quod loquens propria voce prophetauit? utiq; non alius, quā ille qui mortuus dormierat. Nec obstat, quod obijciunt, cum dicere, *Cras mecum eris*, quod de vera Samuelis anima dici non queat: quia hæc in limbo, Saul in inferno. quomodo men-

A dacium tribuatur Prophetæ? non inquam hoc obstat. vel enim possunt illa verba (vt ait D. Augustinus) ad similem mortis conditionem referri, quasi dicat, cras mecum eris, non vnus viuētium, sed vnus mortuorum. crastinus tibi dies vltimus illucescet. Vel sane, ad loci & habitationis vicinā referentes, dicere possumus: cum aliquo esse, qui in eadem est vrbe, licet non in eadem domo. Limbus vero Patrū & locus gehennæ eiusdē inferni sunt diuersa habitacula, vt domus vnus oppidi. Plura de hac re dicentur postea hoc eodē libro q. 26. sect. 4.

Posterius dubium est, de Magis Ægyptijs, qui cum Moyse de miraculorum patratione certarunt. Sic enim scribitur: *Fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quadam similiter, proieceruntque singuli virgas suas, quæ versa sunt in dracones*. in alijs quoque multis postea h dicuntur, *similiter ac Moyses fecisse i*, conati tandem similiter ciniphes producere irrito conatu: nam additur *k*, & *facere potuerunt*. Defendi quidem potest sententia putantium hos Magorum serpentes ac ranas præstigiosas duntaxat fuisse l. Veruntamen solidior & probabilior mihi semper visa sententia cæterorum *m*, quia scripturæ magis consentanea, nec abhorrens à Philosophiæ scitis. Nō ne dicuntur Magi, sic fecisse quemadmodum Moyses: sed iste veros serpentes, veras ranas produxit. Si Magorum apparentes tantum fuerunt, cur fraudem Moyses non detexit: an & illum in re tam graui Deus decipi passus: cur Magi dicuntur conati ciniphes, non potuisse: si veros ciniphes producere non conabantur. De modo huius productionis adhuc controuertitur, expeditior est ratio eorum *n*, qui diabolum, non aduertentibus spectatoribus,

v. 457. ad de Martini Hypoty. 9. Reg. 2. & Alphon. Mendozā in Quod libet. f. ecclesia. 46. v. vi. 2 ad 3. qu. simplic. b. Exod. 7. v. 11. i. v. 22. & Exo. 8. v. 17. k. d. c. 8. v. 18. / Sic Phil. l. 1. de vita Moysis, Iosep. l. 2. antiq. D. Iust. Dia. adu. trip. & auctor libri resp. ad quæst. Gentiliū q. 26. rer. li. de anima c. 57. Hiero. & Ambr. in 1. Tim. 3. Procop. Rupert. R. ab Hugo in Exo. m. D. Aug. l. 3. de Trinit. c. 7. & 8. & l. 85. quæstionū q. 79. Theodo. in Exo. q. 18. Glycæ p. 2. anna. D. Tho. Lyra. To. Bagenf. & Caiet.

n Tosta.
T. Caiet.
Lipoma-
ul.

centent virgas subtraxisse & earum loco veros serpentes virgis mole æquales supposuisse, tam subito & subtiliter vt Ægyptij spectantes omnino crederent ipsarum virgarum sic commutatam formam fuisse. & propter hoc erroneum iudicium spectatorum, dixisse scripturam virgas in dracones conuersas, non rei veritate, sed hominum opinione. Quare volunt similitudinē in eo positam, quod sicut Moyſis serpens verus, sic & veri fuerunt Magorum serpentes: non autem in eo, quod sicut ex virga Moyſis tanquam termino ex quo cepta conuersio, producti serpentes, vt terminus in quo desijt cōuersio: sic etiam virgis Magorum acciderit, scio cur hoc dicant, & quid adferant causæ, tamen (mea sententia) nihil repugnat Philosophiæ placitis, si cum D. Augustino & Caietano dixerimus, ex veris virgis, vt ex materia conuersionis, veros serpentes & ranas prodijſſe. sunt hæc animalia insecta & de numero imperfectorum, quæ diabolus breui tēpore ex putrefactis virgis potuit producere, neque id vires eius superat. nam quod solis calor multis dieb. efficeret, id ille potest exiguo tempore, applicando actiua, quæ nouit ad hoc efficaciora. Nihil ne ergo inter hæc mira magorum & Moyſis interest? primo quod Moyſis operatio miraculosa, magorum miranda tantum. deinde, Glycam audi, & ipsi quidem virgas in serpentes commutabant, verum virga Moyſis ipsorum virgas deplutebat: mutabant & ipsi aquam in sanguinem, sed immutatam semel natura priori restituere non poterant: educebant & ipsi ranas, sed ab iſdem ades Ægyptiorum repurgare non poterant: iſdem facultas erat Ægyptios vexandi, sed sedandi supplicij potestatem nullam habebant. Quin etiam ipsorum corpora Deus magis pustulu afflixit, quam re-

A liquorum: vt hinc manifestum fieret, non solum ipsos penes diuinitus irrogatas inbibere non potuisse, sed etiam cum cæteris eadem supplicia pertulisse.

Mea igitur sententia, illud de Samuelis anima omnino pertinet ad mixtorum classem. Vera enim fuit Samuelis anima, quæ apparuit: falsitas tamen siue deceptio sensuum in eo reperitur, quod visa obtemperare voci Pythonissæ: item quia verum suum corpus, aut veram lyndonem non attulerat, vt videbatur. Alterum exemplum de Magis Ægyptijs, si sequamur sententiam agnoscentium duntaxat celerem suppositionem serpentum, pertinebat ad mixta: si vero placeat sententia D. Augustini, pertinebit ad vera. Lubenter etiam his mixti generis annumerem mirandam narrationem Roberti Trierij Insulensis de

B certamine duorum Magorum. Rapuerat vnus puellam forma egregia, & equo ligneo impostram per aëra abspportabat: alter in castro, quodam Burgundix, celebri conuiuio præsens, quid castream raptor præteruolabat, carminibus cogit raptorem in castram descendere, & immobilem illi coram omnibus mæstum cum præda erubescere siliit. Nec segnius raptor, nihil tale metuentem, eum à quo ita vinc-tus, latenter incantat & è fenestra editissima, per cuius cancellos collo & capite prominebat, despicientem, immanibus subito fronte protuberantibus cornibus dehonestat, & à repagulis ferreis magnitudine ramosa frondis sic illaqueat & suspendit: vt per clatros caput retrahere non valeret, præcipitij vero altitudine deterritus, se demittere non auderet. Ita coactus corniger, pacta salute prius mutua, & disrupto ligamine, raptorem cum præda dimittit, qui rursus nube caua te-

C

D

E

ol, de te-
chnis &
impostu-
ris da-
mon, c.

ctus in aerem se leuauit: alter depositis cornibus, magna cum spectantium voluptate, saluum in cœnationem caput retraxit. Credo volatum accidisse: sed dæmone equuleum subleuante non proprium, qualis est auium: fieri potest vt raptor verus & rapta vera, de cornibus illud alterum totum puto præstigiosum.

Restat quo pacto effectus sinceri à fucatis dijudicentur. Cum hæc mira non à Magis, sed ab ipso dæmone perficiantur: non poterunt Magi perficere, quæ dæmon nequeat (vt incante quidam ascribere) sed quæcunque dæmon reuera potest efficere, ea per dæmonem ex pacto poterunt Magi. Quo fundamentoposito recte superstruitur series regularium sequentium, veluti columnarum huius ædificii. *I. regula*, si effectus magicus eiusmodi sit, vt potentia dæmonis superet (quales sunt, qui soli diuinæ omnipotentia referuantur), tunc effectus cenferi debet præstigiatorius. *II. regula*, quando non constat effectum superiorem esse viribus dæmonis, res plane dubia est, & oportet recurrere ad circumstantias, ratio dubij, quia nec dæmoni Deus semper permittit facere quicquid possit, Deo non impediante: nec dæmon semper vult vere facere quicquid facere permittitur: sed gaudet præstigiator hominum deceptione. Vtrum verò effectus superet vires dæmonis, id luculentius docebitur mox dicendis.

QVÆSTIO VII.

An Magi possint facere aliquid verum miraculum.

X dictis in fine præcedentis quæstionis manifestum sit, idem esse quærere. V. *Magus aliquid possit*, & V. *dæmon aliquid possit*: quoniam Magi opera vincti à dæmone perficiuntur, Miraculorum ergo editionem Magi olim sibi vindicarunt. nam apud Clementem Romanum. & Simon Samarita gloriatur, nihil non quod velit se posse facere, sibi que obtemperare omnia. Porphyrius *lib. de sacrificijs cap. de speciebus dæmonum*, scribit, quoties suorum prodigiorum machinas dæmones adhibent, multa eos naturæ consueti ordine alienissima efficere. Idcirco illos Iamblichus d. vocat *Deorum pedisequos*, qui admirandis operibus Deorum vestigia subsequi proxime videantur. Eadem fuit existimatio poetarum, quorum suis locis verba fortassis inferrentur commodius. videntur in hunc errorem incidere quidam recentiores. dum inquit e, *naturæ leges in magicis operibus non attendendas*. Nos hoc diligentius scrutemur.

Obseruare lectorem velim, *miraculum* hoc tractatu me non accipere pro quouis admirando effectû, vt capiunt prophani scriptores: sed Theologos sequi, qui strictius sumunt, pro eo quod Græci *τὸ βίβας* effectû tantum producto præter & supra naturæ creaturæ vires. (verbi gratia, cæco nato visum reddere, mortuos suscitare.) Quando autem effectus respondet viribus creaturæ, (v.g. ciere pluias ac ventos, à febrî sanare &c. (*τὸ βᾶμα*, ho-

c. l. de rec

d. de myst
Ægypt. c. 1Nic. Remigius, l. 3
ca. 11.Spondā.
in Home.
Odyss.

lent vocare non *miraculum simpliciter*, sed cum addito *miraculum secundum quid*, seu respectu nostri, vel *mirum* aut *mirabile*. Hæc *mira* rursus diuidunt in *absolute mira*, quæ simpliciter & secundum se digna forent admiratione, etiam si causas & modum sciremus quo fiunt, & in *mira secundum quid* seu respectu nostri, qui ea admirantur, quia causas nescimus, non admiraturi si causas cognosceremus f.

f vide D. Tho. 1. p. 110. a. 4. ad 2.

Notæ vero quibus *mirum* à *miraculo* discernatur, nunc mihi istæ occurrunt. prima, vt dixi, si effectus superet, vires rei creatæ & naturam, miraculum erit. 2. Si effectus non habeat propositum finem bonum, puta salutem spiritualem vel corporalem, sed tantummodo finem malum, vt puta curiositatem, vel quid aliud bonis moribus, aut veræ fidei repugnans, non est miraculum. ex hoc capite probatur, prodigia illa, & stupenda Antechristi opera, vera miracula non futura, sed falsa, vt D. Paulus Thessalonicensibus scripsit. hinc patet quid de curatione strumarum illa Elizabethæ Angelorum reginæ, hæreticæ principis sit iudicandum, si faciat in fidei suæ confirmationem, vt Gnato ille Tookerus affirmat. 3. dæmonum mira sæpe deficiunt in minimis, miracula perfecta sunt, vtpote Dei opera. patet Exodi 8. de certamine magorum cum Mose. 4. dæmonum mira veris miraculis superuenientibus euanescunt vt virgæ Magorum deuorata à virgâ Moysi b, & oracula dæmonum coram sanctis. hominibus obtulerunt c. Denique miracula fiunt, per apertam & seriam Dei inuocationem, mira magorum, semper admixtis absonis, abditis, vanis, ridiculis aut superstitiosis precibus vel signis. His positis.

a D. Aug. lib. 10. de ciu. Deic.

6. b Exod. 7. c D. Iusti. in 1. Apol. d Chyl. l. 1. e contra gentes de Sancto Babylone. f Alex. de Hal. 2. p. 9. g D. Th.

A Sit I. Conclusio, *Miracula proprie dicta nulli magi possunt edere*. Est communis Theologorum d sententia, & probatur, primo quia facere miraculum est potentia infinitæ, & ideo diuinitati reseruatam. omnis etiam creaturæ potentia naturæ cancellis limitatur: alioqui non haberemus efficax argumentum probandæ veritatis fidei, quam semper Ecclesia miraculis astruxit e: imitata Saluatorem nostrum, qui hoc argumento probauit, excusari non posse ludæorum incredulitatem, propter manifesta miracula coram ipsis. edita f: *Si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit: peccatum non haberent*. Si obijcias à malis quoque & perperam de fide sententibus nonnunquam miracula edita fuisse: & ideo miracula non debere censeri efficacem fidei probationem: Occurram: solere Deum aliquando hanc gratiam gratuito etiam talibus largiri, sed id in veræ fidei probationem, vt quando dedit prophetiam Balaamo & Caiphæ: in falsæ fidei confirmationem nec dedisse vnquam, nec dare posse. non magis enim mendacij confirmationem potest Deus miraculis comprobare, quam potest ipsa veritas mentiri. Itaque miracula vera pseudoprophetarum g in nomine Christi eduntur, & proinde in veræ fidei confirmationem. Ex his patet diligenter distinguendum inter hanc, illationem: Fecit miraculum, ergo fides eius est vera, & hanc fecit miraculum verum in confirmationem fidei, quam profitebatur ipse, ergo hæc fides ipsius erat vera. prior enim falsa esse potest, quia per infideles Deus potest miraculum operari: posterior semper vera, quia non potest Deus ad falsæ fidei confirmationem per vllum operari miracula h. Confirmat nostram

B

C

D

E

D. Bona. Fr. Victo. supra d. 18 & 19. Aug. 12. q. vii. de dgm. & qui genti liu exem. plis optime resp. det Mich. Medina d. c. 7. Greg. li. 27. Moralium c. 8. flo. 15. v. 24.

g Matt. 7. v. 21.

h vide Maldonatū add. v. 21.

conc lu-

conclusionem dictum Nicodemi de miraculis Christi loquentis, *i Nemo potest hæc signa facere, nisi fuerit Deus cum eo.* Præterea hæc est sententia Origenis lib. 2. contra Celsum, D. Augustini. lib. 3. de Trinitate cap. 8. & D. Hierodori in cap. non mirum. 26. q. 2. Plura de hac re, & pererudita Francisc. Toletus commentar. in Ioannem: ubi tamen quod ait; dæmones aliquando ea facere, quæ miracula non modò videantur, sed & sint, id cautè legendum, miraculi namque vocabulum extendit ad mira quæuis & spuria miracula: quod repugnat communè inter Theologos vocis acceptioni.

2. Conclusio, nec etiam possunt Magi operari absolutè mira. patet id. quia nihil reuerà absolutè, & per se mirum, quod non idem sit miraculum. Quo sensu prolatum illud propheticum *k, Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus. & illud, l qui facit mirabilia magna solus.*

Quædam ignaris causarum solent videri absolutè mira. quæ non sunt orta ex causis naturalibus, vt illud, quod refert Cuiropalata, de mortui Michaëlis Cerularij dextra in crucis figuram conformata, quæ firma mansit. Sed deceptionem aperit Baronius tom. 11. ann. anno 1058. defuncti hominis mēbra calentia, quam qui velit recipere formam & situm. & obrigescentia frigore sic immobiliter permanere. Et addit sapienter debere talia esse miracula scismaticorum humana arte composita: addo & hæreticorum.

3. Concl. Magi possunt operari multa mirabilia secundum quid, seu respectu nostri, damone adiuuante, & Deo permittente. conclusionis probatio inde petenda, quod plurimi sunt, miri & occulti effectus rerum, quos omnes optimè

nouit diabolus: & quoscunque naturaliter nouit posse produci, eos celerimè, non tamen in instanti potest producere. Quare (quod alicubi dixit D. August.) difficillimum est homini intelligere, quousque se diaboli potestas extendat, de qua propheticus sermo profatur. *a Non est super terram potestatus, quæ comparatur ei, qui factus est vt nullum timeret.* Nolo multa congerere, pro cunctis vnàm sit exemplum plenum admirationis narratum ab Anton. Torquemada *b* quibusdam regni Neapolitani locis, quando fœminæ enituntur, puero natiuro præire vnum vel plures ranunculos siue rubetulas: quorum si quis terram contigerit (statim vero incipere saltitare huc illuc) confestim puerperam emori. Quapropter solere floreis insterni totum solum, & parietes vndequaque auleis conuestiri, ne funesti ante ambulones isti, dum cadunt ex vtero, vel subsiliunt, terram contingant. ideo etiam obstetrices lebetes penes se habere solitas, vel poculum aliud aqua plenum, in quod animalcula hæc conijciant, & probè obturatum deferre ad fluuium, ibique demergere. Hoc ille, vt certa compertum fama refert. Si fit, fieri puto dæmonis artificio: qui has ranas mentitur, & ad malefici cuiuspiam petita, puerperam interimit, Deo id iustis de causis permittente: sine hoc permisso nihil eum posse, hinc manifestum fit, quia non modo potuit quod erat optatissimum, arbitrio suo Iobum lædere: *c* sed næc perfidium regem

mancipium suum decipere: *d* imo nec porcos inuadere. *e* Hinc factum, vt cum Neroni Imp. Nec ingenium, nec opes, nec voluntas, nec studium, nec præceptores deessent: nunquam tamen, per illum, Diabolus magiæ vel

novit diabolus: & quoscunque naturaliter nouit posse produci, eos celerimè, non tamen in instanti potest producere. Quare (quod alicubi dixit D. August.) difficillimum est homini intelligere, quousque se diaboli potestas extendat, de qua propheticus sermo profatur. *a Non est super terram potestatus, quæ comparatur ei, qui factus est vt nullum timeret.* Nolo multa congerere, pro cunctis vnàm sit exemplum plenum admirationis narratum ab Anton. Torquemada *b* quibusdam regni Neapolitani locis, quando fœminæ enituntur, puero natiuro præire vnum vel plures ranunculos siue rubetulas: quorum si quis terram contigerit (statim vero incipere saltitare huc illuc) confestim puerperam emori. Quapropter solere floreis insterni totum solum, & parietes vndequaque auleis conuestiri, ne funesti ante ambulones isti, dum cadunt ex vtero, vel subsiliunt, terram contingant. ideo etiam obstetrices lebetes penes se habere solitas, vel poculum aliud aqua plenum, in quod animalcula hæc conijciant, & probè obturatum deferre ad fluuium, ibique demergere. Hoc ille, vt certa compertum fama refert. Si fit, fieri puto dæmonis artificio: qui has ranas mentitur, & ad malefici cuiuspiam petita, puerperam interimit, Deo id iustis de causis permittente: sine hoc permisso nihil eum posse, hinc manifestum fit, quia non modo potuit quod erat optatissimum, arbitrio suo Iobum lædere: *c* sed næc perfidium regem

a Iob. 41.
v. pca.

b herti flor
rum diab.

c Iob. 1. & 2
d 3. Reg.
22. v. 22.
e Matth. 8
v. 31.

Vide Pli. l. 30. c. 2.

vnvm experimentum edere poterit: ficq; Nero magicen contempserit. f. videlicet non passa fuit. Dei prouida bonitas hoc instrumentum, ad nocendum aptissimum, summæ potentia & malitiæ deprauatissimæ accedere

De hoc mirorum genere futura prodigiosa opera Antecurriti.

QVÆSTIO VIII

Quo pacto magi per diabolum hæc mira efficiant?

SCIENDVM cuncta demones operari vel actione immediata per motum locale, vel mediata: idq; dupliciter, vel illudendo sensibus, vel applicando actiua passiuus per alterationem verâ: quæ est communis doctrina Theologorum. g operantur ergo per motum localem per alterationem, & per delusionem.

Quoad motum localem inferiora corpora parent angelis, adeo vt & cælos rotare queant: an de facto sint tales orbium motores, alibi disquirendum: sed cum queant eos mouere, sequitur nullum adeo vastum esse corpus, vt id demones, quadam impulsus impressione loco mouere nequeant, dummodo tamen ea motione ordo vniuersi non turbetur. quare nec integrum elementum loco suo mouere valebunt, (quo pacto capienda quæ Firmilianus ad D. Cyprianum scripsit. quæ de terre motu locali seu partiali vera non forent) nec poterunt etiam cælorum cursum mutare vel impedire, i Mouere verò corpora locali motu potest demon velocissime, & quo videmus motu cælos celerrimè moueri. Vnde fit, vt queat rem aliquam oculis subtrahe-

re, & aliam sublituere tam præpropere, vt animos oculosque intuentium fallat, eisque persuadeat prioris in hanc posteriorem integram conuersionem, tales credendæ gentilium metamorphoses, Diomedis sociorum in aues, & Iphigeniæ in ceruam, vt & D. Aug. obseruauit, & fraudem aperuit Astryrius: cuius factum I Euseb. ab obliuione vindicauit. Casarea Philippi, quam Phœnices Paneada vocant, fertur victimam quandam in fontes, qui illic ex radicibus montis Panei prorumpunt, ex quibus Iordanes prorumpere dicitur: in quadam diei festi Gentilium solemnitate, mactatam conyici: atque eam demoni vi ac potestate mirandum in modum ab eorum aspectu euanescere, miraculumque videri presentibus valde memorabile. Quibus dum gerebantur Astryrum quodam tempore forte interfuisse, ac cum videret tam multos illius rei admiratione obstupescidos, eorum erroris admodum misertum esse: deinde sublati in cælum oculis Deum omnium moderatorem per Christum supplicem precatum, vt demonium illud, quod populum tanto errore cacauisset, comprimeret, ipsum fraude ac fallacijs, quas hominibus solet intendere, coerceret: Hoc modo, cum Deum orauisset, repente in victimam fontibus supernata esse: atque ita ad rem illam, quam tantopere admirari consueuerant, in nihilum interyisse, vsque adeo vt nullum in posterum ex eo loco, ex ea omnino ederetur miraculum.

Alter modus erat actiua passiuus applicando, per quem alteratione siue mutatione rerum miracula sæpè facit, quorum naturales sunt causæ: sed nobis incognitæ, ipsi notissimæ. Videt enim naturalium rerum omnium substantias, & proprietates peculiare singularum perspectas habet, commoda nouit applicandi tempora, solertiæ, & artificij vix est quicquæ quod ignoret:

D. Aug. lib. de di. na. d. c. 1. & s. & l. de Trin. 7. 8. 9. Diu. Th. Socil. 9. sic iust. q. 3. Victor. & Angles supra Molinæ & Valentia in 1. p. b. epist. 5. i. D. Th. qq. disputatus q. 16. a. 10.

kl. 18. de ciuit. De c. 18. l. 7. Ecd. hist. c. 12.

quid

quid enim, adeo diuturna & assidua experientia atque obseruatione, non fit assecutus? præsertim cum norit cuncta, quæ boni angeli à mundi exordio patrarunt, & quæ homines excogitarunt, & plurima per bonos angelos, Dei iussu Satanæ reuelentur, quæ illi à Deo didicerunt. Ita que sæpenumero efficiuntur multa, quæ naturæ solius operatio nunquam fecisset, nisi dæmones illam artificiosa applicatione iuuisent, atque illi tunc agentia naturalia, vt instrumenta sumunt. instrumenti vero conditio est, effectum producere, non tantum naturali suæ virtuti æqualem, sed longè etiam excellentiorem, ac agenti principalis, à quo mouetur facultati respondentem. Securis ex se duntaxat, virtutem habet secandi; sed, quatenus est instrumentum periti fabri, potest mensam vel statuam facere. Calor natiuus, qui est in humano semine, qua calor est, potest calefacere, rarefacere, segregare, & condensare; sed qua instrumentum est animæ; potest ossa, neruos, carnem generare. Pari ratione intuemur causas istas naturales à dæmonibus applicatas, suis ipsarum proprijs viribus quodammodo præstantiora effecta dare. quia quæ secundum communem suum cursum, nunquam produxissent, si à dæmone non fuissent applicatæ: ea nunc, vt à dæmonibus mota instrumenta, quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda producant. Nunquam tamen hæc opera naturæ cancellos effugiunt, eo quod vim naturalem causæ principalis non excedunt. Insunt enim reuera hi effectus in ipsis naturalibus agentibus, eo modo applicatis; quibus agentibus diabolus nihil confert applicando, præter conditionem sine qua effectus iste non produceretur. licet

A enim dæmon vtatur rerum applicatarum vi naturali, operatur tamen ipse potissimum per modum artificiosum. Sicut coquus, cum suauē edulium concinnat, mediante arte per ignem id excoquit, licet ignis naturaliter operetur, quod solus ignis nisi tali esset arte applicatus nunquam effecisset. quid tamen hic coquus igni confert, nisi modum & conditionem, sine qua non vim verò, quæ causæ physica nomen mereatur igni nullam influit. Duo igitur hic obseruanda. Primum quod nec sola actiuitas rei naturalis secundum se debet attendi, nec sola quoque secundum se applicatio dæmonis; sed vis naturalis, vt applicata à dæmone secundum, quod causa instrumentalis in his operationibus est res applicata; causa principalis ipse dæmon applicans. Quare vt dicatur effectum non posse naturaliter produci; debere esse talem, qui vtriusque causæ coniunctæ superet facultatem. Hæc de alteratione, nunc de *delusione*.

Quando nec motus localis, nec applicatio huiusmodi satis iuuant, tunc solent magi confugere ad circulatorias deceptiones, & mendaci specie sensibus illudunt humanis, ita vt quæ facta minimè sunt, à deceptis facta putentur. Deceptionis nomen latè diffundo vt præstigium, deceptionem & errorem comprehendat quæ solent distinguuntur. *b* Decipit autè diabolus tribus maximè modis permutationem, mutando vel obiectum, vel aerem medium, vel ipsum organum, quod cæteris quia melius noster Molina explicuit, eum sequamur. docet ergo *ex parte quidem obiecti* hoc posse, primo ostensarum rerum celeri agitatione, subita occultatione, varia collocatione, separatione vel coagulatione latente: vt faciunt circulatorios agyrta, varijs ligaminibus,

b vide Valenciam in 1. p. dif. 4. q. 2. p. 10. et 2. c. 1. p. 9. 11. art. 4.

4 D. Aug. l. 2. de Genes. ad lit. c. 17.

4 D. Tho. 1. p. q. 110. a. 2. ad 3. & 1. 3. adu. gent. c. 103.

d D. Bonz
uentur. &
G. b. in 2.
. 8. Guil.
Parisiens.
. v. l. de v.
iii. c. 22.

globulis, scyphulis, &c. *Secundo*, per artem perspectiuae, certa quadam dispositione obiecti in ordine ad oculum videntis, verbi gratia, cum lineae confuso ductae ordine (vt sit manifestum, quando quis directe ex aduerso illas videt) aspicienti per foramen, vel rotata tabula, speciem exhibent artificiosae alicuius picturae. Sic volunt Doctores grauisimi d iuncos & paleas humistratas, si lucerna de cera & corio serpentis sulphurato accensa inferatur: videri serpentes saltitantes: ego hoc exemplum ad mixtam Magiam ex naturali & artificiosa malim referre. *Tertio*, cum formant subito ex elementis, potissimum aere obiectum, & illud offerunt spectantibus, v. g. quando vel ipsi assumunt, vel alteri rei circumponunt corpus aereum siue fantasticum, simile rei putatiuae. *Quarto*, Cum apponunt corpus aliquod mixtum, puta minerale, quod vi sua naturali sit in causa, vt corpus cui apponitur longe aliud appareat. Quo casu solet dubitari, num corpori addito vis naturalis in sit hoc faciendi: an vero daemone qualitatem illam obiecto imprimat: an vero tantum in ipso medio qualitatem producat: qua mediante species per medium delatae sic modificentur, vt causam praebent, cur obiectum quam est aliud appareat: eo modo, quo velum caeruleum per dioptram viridem viride apparet.

D. *Ex parte aeris medij haec faciunt, primo* si impediunt ne species ad oculum vel alium sensum deferantur. ver. gr. quando visui totum obiectum, quod coram est, occultant, vel aliquam eius partem tantum, 2. si medium imbuant aliqua qualitate, qua species per medium transeuntes, sic modificantur, vt obiectum non quale est repraesentent.

A v. g. si aceto commisceatur sal, & lineus pannus id acetum bene imbibat, postmodum vero supposita candela inflammetur pannus, species, quae diffundentur per medium hac flamma illuminatum, formidabiles admodum facies praesent: um exhibebunt. e Item si de semine afinino & cera fieret candela, quae sola in conuiuio luceret, omnes (si fas credere Parisiensi Antistiti f) conuiuae viderentur onoccephali. 3. si medium circa ipsum obiectum inspissetur, mutatur obiecti aspectus: vt quando denarius iniectus in scutellam aquae plenam, videtur maior, & iacens in fundo, apparet in superficie. Eodem pertinet, si vapores intermedij aeris condensentur, vnde contingit vt luna multimodis minui & mutari videatur, & vt putemus e gallinaco trahi trabem, cum reuera festucam trahat. 4. si moto aere medio simul species moueantur, vnde fit vt nauigantibus videantur ad nauigij motum arbores moueri: sic fecit diabolus, vt Claudia zonam nauis, quae veherat Matrem Idaeam sequi videretur g 5. nonnunquam contingit falli sensum ex varia conformatione vel multiplicatione specierum sensilium: quod contingit aliquando ex forma instrumenti, per quod videmus, v. g. quando vnicum conspicillum plures nobis vnus obiecti figuras exhibet: aliquando ex instrumentorum colloca- tione ac situ, vt si plura specula diuersis locis disponantur, poterunt tot de loco in locum species multiplicari, vt quae in vno loco fiunt, in alio appareant, & intuitiua rei praesentis esse visio videatur: h aliquando potest contingere per solum specierum sensilium, quae sunt in fantasia transitum vsque ad sensum exteriorem, vel saltem ad sensum communem; qui

sensus

e Molina
vbi supra

f Guil. Pa
rif. supra
c. 22.

g Tert
apo. c. 11
Minucia
iu Obe
nio, & d
Aug. in
de ciu.
Dei p. 11

h Tigon
fus in l. 1
de anim
fol. 177

D. Tho.
in 2. d. 8.
q. vni. ar.
5. ad 4.
kl. 18. de
ciu. Dei
c. 18.

E

fenfus eodem modo à speciebus affi-
ciantur, quo affecti forent, si reuera
ab obiectis externis eo species mitte-
rentur, huic quidam referunt relata
à Diuo Aug. & apparitionem philoso-
phi dubia soluentis.

Denique *deceptio ex parte organi*
non minus varia est. Nascitur primò,
mutato situ organi: vnde facit rem, quæ
vno in loco est, videri esse in alio, vel
geminam quæ vnica est, sicuti si digitu
mittas inter oculum & concauitate m
cui oculus est inclusus, digitoque cõ-
presso eleas vel deprimas oculum,
facies vt res simplex gemina videatur.
secundo, Si humores agitentur vel
perturbentur, res aliter ac sunt conspi-
cientur, vt contingit ebrijs ac furiosis,
qui credunt,

*duplicem solem & geminas secernere
Thebas.*

Huc referendæ sunt Iudificationes
Zedechæ Iudæi, qui fuit tempore Lu-
douici Pij, & hominem in aëra iacta-
bat, & in membra discerpebat, & ea
recollecta adunabat, currum etiam o-
nustum feno cum equis & agitatore
coram toto populo absorbebat. quã-
quam in his etiam ex primo genere &
secundo mixta nonnulla. Tertio, solet
impedire lenfationem, crassiore ali-
quo humore obstruens viam nespiri-
tus ad organum perueniant, vel alia
ratione vim sentiendi hebetans. qua
forte ratione Angeli Sodomæos aora-
siab percusserunt. Cum vero dæmon
hominibus persuadet eos immutato
esse in bestias, tunc non organum dum-
taxat immutat, sed interdum & me-
dium, temper vero simul phantasmam,
vt accidit Præstantij patri apud D. Au-
gustinum. Potest enim diabolus sic
componere & ordinare phantasmata,
vt quis etiam vigilans (quod dicitur)
somnialet, more dormientium, & putet

A se ea sentire, quæ non sentit, d instar
maniacorum. Hoc fit in Turcarum in-
cantatione qua fugitios retrahunt,
quam describit Bartholom. Giegor-
gieuizius lib. de Turcarum moribus
tol. 93.

Porro *Præstigiatorij effectus duabus re-
gulis deprehenduntur.* Prima est, si effe-
ctus non oritur à motu locali, & lu-
perat causarum naturalium applicata-
rum actiuitatem (v.g. suscitatio mor-
tui, aut veræ cæcitatibus curatio) inter-
uenit deceptio & præstigium. Secunda
quando id, quod visum est, statim eua-
nescit, nec permanet, est præstigiola
machinatio. Prioris exemplum est,
quando Magi posito in camera arcu de
certo ligno, & sagitta alterius ligni, &
chorda certi filii, sagittam ei aculantur,
& sic faciunt apparere in loco flumen
enatum tantæ latitudinis, quantæ fuit
sagittæ iactus e. Posterioris vt cum vi-
datur lacerare & vorare equum, qui
mox sanus siltitur. item in illo factio
magi, quod narrat de simulato serpente
Niceræ g, Cum ex editiore palatii Con-
stantinopolitani loco Michael Sicidites
nauiculam vidisset, qua olla & patina
rehebantur, carmine magico. fecit, vt
nuta exurgeret & vasa non prius fe-
rre desisteret, quam in puluerem rede-
gisset. At paulo post barba prehensa la-
mentari, amotaque caligine, se vt iranu-
minis agitatum deplorare. Rogatus, cur
merces suas ita traxisset? cum dolore
narrabat, se remis intentum, horribilem
serpentem super vasa porrectum, oculis
inconuenientibus in se conuersum instar
deuoraturi, vidisse, qui prius volutari
non desliterit, quam siltilia contracta
essent. inde subito ex oculis euanuisse.]
De Eonis hæretici & magi præstigijs
testatur Guilh. Neubrigentis h, ita o-
culos hominum fascinasse, vt videretur
magnum virorum turbam penes se ha-
bere, &

B
C
D
E

d Caiet. 2
2. q. 95. a. 3

e Gui. Pa
infr. c. 22
fide Guil
sup. c. 23
g. l. 4. an

h l. r. hist.
Aug. c. 19.

bere, &

Molina
bi supra

Guil. Pa
if supra
2. 2.

g Tert
apo. c. 11
Minuci
in Osta
nio, & l.
Aug. l. 1
de ciu.
Dei c. 11

Tritem.
in Chron.
Hirsaug.

b Gen. 16.

e d. c. 18.

b Tigon
fus in l.
de anim
fol. 177

bere. & regijs delicijs ciborum, & apparatus splendidijs abundare.] Sed hunc tandem concilio Remensi damnatum, cum ad mortem duceretur, sapius ad terram dixisse: Terra findere, idque irrito conatu, legimus apud Robertum in Chron. Sic dæmon ludit præstigijs, nec contentus miracula præstigijs imitari, conatur in hæreticis etiam ipsa præstigia subdolis Sycophantis adumbrare. Legi exemplum adeo lepidum & festiuum, vt quod me recreauit, eo lectores huius libelli nequeam fraudare, sed lubens, honestæ voluptatis eorum gratia, describendi laborem hoc loco assumam. Tempore Sigismundi primi regis Polonia, Iacob. Melstinki. prætor oppidi Brezini, leuitate quadam animi, auctoritatem nomenque Christi sibi adscuit, virumque Zatorki Cra. ou. ensem, ceterosque sibi similes latrones duodecim elegit, singulisque nomina apostolorum imposuit, se vero Iesum Christum appellauit. Qui per villas vbi que ambulantes prodigia morionum & præstigatorum more exercebant sycophantasque alios & latrones: velut mortuos, subornantes suscitabant, pisces in paludes lutasas primo impositos, vbi nunquam eos n. sci possibile erat, in nomine Christi suis manibus capiebant, panes in fornaces imponebant, in nomine Christi sui: cui illic ante non essent, de prom. bant, cum ingenti simplici vulgi admiratione. Quodam tempore ad Cestochouiam monasterium, D. Virginis imagine celebre cum suis Apostola venit, cumque illic aliquot diebus morarentur, vnum ex suis quasi obsessum à dæmone subornauerunt, cuius opera victum acquirebant. Ille enim per hospitia ambulans carnes decoquima rapiebat, in suosque progiciebat, quæruce utas mumentes carnes comedebant. Cumque ingens illic concursus populi ad D. Virginis in agnem, sycophantæ illi obsessum suum ad altare ducunt, duplici vesti indutum, in cuius intercapedi-

A nem necessaria imponere posset: lapillos vero intra indusum ei imposuerunt: cumque ad altare deduceretur, ille è manibus deductum furibundus se proripiens, in altare donarijs onustum irruit, pecuniasque rapiens in veste duplicata intercapedine eas abscondit. Monachus ab alt. vi diuino intermisso, pro aufugit. ceteri monachi accurrentes, cum eius soluunt. Ibi lapilli duntaxat in terram ceciderunt, pecunia vero in veste duplicata remansit. Monachi pecuniam arte dæmonis in lapillos transformant putantes, exorcismus* eam in pristinam formam transformare nitebantur: sed cum lapilli remanerent, Monachus librum sacrum indignabundus in terram proiecit, dicens: similem dæmonem nunquam habuimus: abite cum eo ad omnes diabolo: sycophanta illi cum pecunia recta in Silesiam fugerunt. Ibi apud marronam nobilem in quodam pago diuertentes, cum illa viro absente eos recipere nollet, saltim mappam vel telam ad sacrificandum petierunt. At mulier fasciculum tela illis obrulit. Tunc illi, hanc nobiscum accipiemus, & Christus tibi benedicet, vt tibi linum abundantius crescat. Ostende aliam si habes: quam cum similiter accipere vellent, mulier recusauit, maritum timens. Illi autem frustulum fomitis cum igne in telam clam mouentes, mulieri reddiderunt. Itaque cista à tela, à cista vero domus accensa conflagrauit. Viro domum reuerso, exor ob Christum cum apostolis male tractatum hoc sibi iuste contigisse dixit: At vir ira exardescens: latro hic (inquit) nequissimus, & non Christus fuit. Itaque cum vicinis eos insequitur, & in quadam villa assequitur, Tum Pseudo Christus ad illum, qui vocabatur Petrus, dixit: Iam mea passio Petre, calix quem bibiturus sum, appropinquat. Cui Petrus, & mihi, vt videt, Domine, imminet. Ille vero dixit: Petre ego aliter non possum, nisi per fenestram, hinc euadere.

* Opin
bantur
n onis
præstigijs
ita vident
mutatâ,
& pullo
per exorc
dæmone
præstigijs
cessitatu
tas, & pe
cuniam
sic pristi
næ forma
reddenda

Tum Petrus: & ego te, quoad vitam, non derelinquam: sed, quo unquam fugeris, sequar. Ergo per fenestram aufugit: ceteri quoque Apostoli, qui portuerunt, euaserunt. Rustici eos sicuti baculus sustibusque cecidere: dicentes: Prophetiza nobis Christe, cum tuus Apostolus, quam in silua baculi isti creuerint. Ergo plagis emendati vitam suam postea emendarunt, dicentes: Difficile est nobis Christi passionem, Apostolorumque tormenta subire.] Sic Polonia Chronica i.

Agnoscis puto lector eundem infidelitatis, & blasphemiae spiritum in his sycophantis qui fuit olim in Cyrila Ariano, & postea in Caluino eiusque sequacibus. nimirum omnes eiusdem Satanæ organum fuere. De Ariano Cyrila res notissima: de Albigensibus ex Luca Tudenfi illorum temporum scriptore similia lectu digna refert Mariana libro duodecimo de rebus Hispanie, capite primo. de Belgicis Caluinianis testatur ipse, per quem res gesta Matth. Launous, in narratione causarum conuersionis suæ de Caluinismo ad Catholicam religionem. Lege si lubet (lector) eius secundam, quam cum socio Penneterio etiam conuerso, edidit Apologiam, ante annos aliquot Lutetiae impressam. Mihi nunc liber non est ad manum. Finiam itaque cum Apuleio a: Ante Poecilentem portuam, isto gemmo obtutu circulatorum adspexi equestrum, spatham praecuram mucrone infesto deuorasse. ac mox eundem inuitamento exigua stipre uenatoriæ lanceam, qua parte minatur exitum, in miviscera condidisse. & ecce pone lancea ferrum, qua bacillum inuerti ad occipitum peringuen subit, puer in molitum decorus insurgit, inque flexibus toruosis enervum, & excessum saltationem explicat, cum omnium qui aderant admiratio- ne.] Hæc haud dubie dæmon perfe-

A cit, speciebus falsi obiecti in oculo immisis, per medium aërem ijs imbutum.

QVÆSTIO IX.

Quam admirandos effectus veteres Magis tribuerint.

Rnobius libro primo, agens de Magorum admirandis, ad diuinationes & maleficia, ut ad capita reuocat his verbis: Quis enim hos nesciat aut imminenti studere prouocare, quæ necessario (velint nolint) suis ordinationibus veniunt: aut mortiferam immittere quibus libuerit tandem, aut familiarum dirumpere caritates: aut sine clauibus referare quæ clausa sunt, aut ora silentio vincire, aut in curriculis equos debilitare, incitare, tardare, aut uxoribus & liberis alienis inconcessi amoris flammam (sue illi mares sint, sive feminei generis) & furiales immittere cupiditates, Ioan. Salisberienis libro primo Polycratici capite decimo. Domino, inquit, permittente elementa concutiunt, rebus adimunt species suas, ventura plerumque pronunciant, turbant mentes hominum, immittunt somnia, hominesque violentia dumtaxat carminis occidunt, &c.] non est omnia colligere animus, nec operæ pretium: sed quæ nunc occurrunt, & præcipua videntur. Ab Aquilone ordiamur, vnde, propheta teste, malum omne panditur, Saxo Grammaticus b, apud Septentrionales scribit, Gigantes Magosque inauditi generis miracula diuersis præstigijs exercuisse, & per summam ludificandorum oculorum peritiam proprios alienosque vultus varijs

Martin.
Biels Ki
in annal.
& Gua-
guin. in
vita Sigil-
mundi.

a lib. 2.
de aino.

Hi. i. hist.
Dan.

e l. i. c. i. &
l. 3. c. 18. in
d in. Tar-
taria.
e Clemes,
in itineta
B. P. n. r. i. l. i.
e Clem
si filio a
scripius
liber, siue
(vt puro)
p. i. u. s. sed
i mala
otru-
ctus ma-
ou.

rerum imaginibus adumbrasse, illiibusque formis veros conspectus obscurasse.] Olaus Magnus, de Lappis, Finnis, & Birmis auctor est e, quamcumque volunt figuram assumere: item qua in alio gerantur orbe ab amicis vel inimicis, linea vestu pretio, explorare, ventos quoque quos optent nauigantibus vendere,] Tres Tartarorum hordas, vltra Cazansenferognum, incantationibus supra modum deditas, ijs caligines, aliasque tempestates cae ifrequenter excitare, hocque modo hostes profigare, narrat Alexan. Guagninus. d. A populis ad singulos si descendamus, occurrunt plurima. Zoroastres ex stellis velut scintillas eliciebat e. Dositheus olim mira perfecit, sed eu discipulus Simon Magus superauit, de cuius prodigijs egimus iam prius, & breuiter ita Glycas part. 2.

Effecit vt statua ambularent, idemque in ignem proficiens: non tamen urebatur, in aera subuolabat: ex lapidibus panes faciebat: alias atque alias in formas migrabat: facies aliquando binas habebat: in columna conuertebatur: efficiebat, vt ianua clausa sua sponte aperirentur, vasa domestica sponte moueri ad vsus humanos viderentur: ymbra ipsum multa praeceperent, quas mortuorum animas esse dicebat. Cum aliquando a Casare perquireretur, terrore percussus, alteri forma sua relicta fugit.] & postea idem de eodem Simone f: habuisse canem alligatum: carbena in domus limine, deuorantem eos, quotquot ad Simonem inuisi adire conarentur. Canis vero Petrum intrare insit, & humana voce Petrum adesse nunciauit.] vides diuinae, quae in Petro virtuti, Diabolicam vim celsisse, & Cerberum, qui nequibat nocere, adulasse. Quae de Orpheo & Amphione commentii poetarum & v. musicae eorum, ea Magiae vtriusque nonnulli adscripserunt g. Pythagoras femur suum

f par. 3. An
ual.

g Pauza.
l. 6.

A aureum ostentauit, carmine aquilam cicurauit, cum qua frequens colloquebatur b. Numa Pompilius cenae opiparae apparatus, cum nihil domi obsoniorum habuisset, exhibuit i. Bavianus Bulgariae rex, se quoties volebat in lupum, vel in cuiuslibet alterius bestiae formam mutare cernebatur, interdum faciebat vt a nullo videretur k? Ollerus esse incantato, tanquam nauigio, vastissima maria superabat l. Ericus rex Gotthorum quocumque verteret pileum, inde ventum prosperum eliciebat m. Mira quoque de Apollonio refert Philostratus, & de Iuliano Chaldaeo Suidas n. quem in hac arte & subito sedanda vrbs peste Apollonium simul cum Apuleio, coram Domitiano, superasse narrat Anastasius o. huius Iuliani mentio apud Arnobium lib. i. vbi duo docti viri alucinati dum Vulcanum reponunt: addit, idem Anastasius, & ex eo Cedrenus. Manethonem magicarum operatio num adeo fuisse peritum, vt palam semper praese contemserit Apollonium Tyanaeum. Apuleius ipse, multorum testimonio magus, de duabus feminis scribis admiratione dignissima: primum p de quadam Caupona, regina sagarum (vt scias etiam tum quaedam ab ijs hoc titulo honoratas) Saga, inquit, est & diuini potens, caelum deponere & terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, Deos infirmare, sidera extinguere, tartarum ipsum illuminare. Amatorem suum, quod in aliam tenerasset, vincto verbo mutauit in feram castorem: quod ea bestia captiuitati metuens, se ab insequentibus reprecisione genitalium liberat: vt illi quoque simile, quod venerem habuit in aliam, proueniret. Cauponem quoque vicinum, atque ob id amulum, deformauit, in ranam: & nunc senex ille

b Plutarco
in Numa.
& Ammia
i Sabelle
lib. 3. Ba-
nead. 2.
k Trithe.
Ch. o. |
l Hirsau-
gient. |
m Saxo li.
i. Daniz.
n. Mag.
o. 17. Got-
th. h. st.
p in voce
Iulian.
q. in S. S.
23.

r li. i. de
afino au-
lico.

doisum

dolum innatans vini sui, aduenteros pri-
stinos in fece submissis officiosis ronchis rau-
cus appellat. Alium de foro, quiddam quod
aduersus eam locutus esset, in arietem de-
formauit: & nunc aries ille causas agit. Ea-
dem amatoris sui uxorem, quod in eam dia-
cule probrum dixerat, iam in sarcinam im-
pregnationis, obsepto vtero & repigrato fœ-
tu, perpetua pragnatione damnauit: & vt
cuncti numerant, octo annorum misella illa, velut
elephantem p. ritura, pondere distenditur.]

q lib. 2. de
asino aur.

postea de Pamphilo, q Maga primi nomi-
nis, & omnis carminis sepulchralis. Magistra
creditur, quæ surculis & lapillis, & id genus
frivolis in balatis omnem istam lucem mun-
di subleuat, & in tartarus, & in vetustum cha-
os submergere nouit. Nam simul quenquam
conspexit speciosa forma iuuenem, venustate
eius capitur, & ilico in eum & oculum & a-
nimam detorquet. Minus morigeros & viles
fastidians, in saxa, & in pecora, & in quod-
uis animal punctore format: alios vero pror-
sus exstinguit.] nihil attinet similia ex

al. 16. c. 4.

Luciani asino describere Plinius, a sed
irridens ex Aesclepiade, Aethiopiæ her-
ba amnes ac stagna siccare coniectu, tactu
clausa omnia aperiri. Alchimende coniecta
in aciem hostium, & repidare agrana ac ter-
ga vertere. Latæcen dari solitam à Persarum
Rege legatis, vt quocumque venissent, omni-
um rerum copia abundarent.] De hyæne
partium est: cæcis plurima idem alibi; b
de varijs lapidibus etiam magis incre-
dibile, ca. hatis suffusus tempestates in Per-
sia auerti, & flumina sibi, si lapis similis sit
pelli leonina: hyæne pelli similem, discordia-
lem esse domibus; cum qui vnus coloris, inu-
ctum athletis: eandem vim aleætorie. Milo-
nem expertum, & c. Veniamus ad poetas.
Empedocles, apud Laertium in hanc
sententiam valde iactabundus.

bl. 28. c. 8.
clib. 46.
c. 10.
al. 1. 5. de
var. Phil.

Pharmaca, quis pellas morbos, leues se-
nectam,
Percipies, quæ cuncta tibi communico so-
li.

A
Compesceque cruces ventorum ritè pro-
cellas,
Exorti insanis qui vastant flatibus a-
gros.
Sursum, si libeat, mox flumina pigra cie-
bis,
Et media induces ex tempestate sere-
num,
Induces media pluuias æstate salu-
bres,
Et flatus sicca qui perstent omnia mes-
se,
Exstinctumque hominem nigro reuocabis
ab orco.

B

Et subdit ex Timæi historijs, Empe-
doclem. Etesis aliquando vehementer
flantibus, adeo vt fruges corrumpent, ex-
coriari asinos iussisse, factisque vtribus eos
collibus & montium verticibus admo-
ueri ad compellendos flatus: cessantibus
que ventis, ab euectu rei xadovavivay vo-
catum esse. vnus ille ex Græcis sufficiat;
locupletiores sunt testes Latini, qui hæc
vberius & elegantius describe-
re.

C

Virgilius e:

Eclog. 8.

Carmina vel cælo possunt deducere lu-
nam:
Carminebus Circe socios mutauit Vlyf-
sis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur
anguis, &
Has herbas atque hæc ponto mihi lecta
venena
Ipse dedit Moeris, nascuntur plurima
Ponto.
His ego sæpe lupum fieri & se condere sil-
uis,
Moerim, sæpe animas imis excire sepul-
cris,
Atque satas alio vidi traducere mes-
seis.

D

E

lib. 14.

Ouidius in Metam. postquam narra-
uit Vlysis socios in suos mutatos,
Circes amore & odio Picum Regem
copiosior, inter cætera; de Carmente,
sën Canente. Pici vxore;

Rara quidem facie, sed rarior arte ca-
nendi,

(Vnde canens dicta est) siluas & saxa
mouere,

Et mulcere feras, & flumina longa mo-
rari

Ore suo, volucresque vagas retinere sole-
bat.

Et paulò post, de ipsa Circe, quæ Pico
vifo, amore correpta, inquit,

Non tamen effugies, vento rapiare lice-
bit,

Si modo me noui, si non exaruit omnia
Herbarum virtus, nec me mea carmina
fallunt.

Dixit, & effigiem nullo cum corpore
falsi,

Finxit aprî, præterque oculos transcur-
rere regû

Iussit, & in densum trabibus nemus ire
videri.

Quem inanem aprum, dum Picus e-
quo admissio insequitur, ab ea solus de-
prehensus, verbis in flagitium inuita-
tus & carmine malo;

Concipit illa preces, & verba precantia
dixit,

Ignotosque Deos ignota carmine adorat
Quo solet & niuea vultum confundere
ligna,

Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tunc quoque cantato densatur carmine
caelum,

Et nebulas exhalat humus, &c.

Sed cum ille mæcham cultus auersaretur,
in furorem versa.

Tum bu ad occasum, bu se conuertit ad
ortum,

Ter inuenem baculo tetigit, tria carmina
dixit.

Et ille in auem mutatus, pennas in cor-
pore vidit. Denique cum famuli ab
malefica vi, minifque adhibitis, regem
suum reposcerent.

Illam nocens spargit virus, succosque ve-
nenti.

Exilue e loco (dictu mirabile) siluas,
Ingenuit que solum vicinaque palluit ar-
bor,

Sparsaque sanguineis rubuerunt pabula
guttis,

Et lapides visi mugitus edere raucos,
Et larrare canes, & humus serpentibus
atriis

Squallere, & tenues anima volitare vi-
dentur,

Attonitum monstru vulgus pauet, illa pa-
uentum

Ora venenata tetigit mirantia virga;
Cuius ab attractu variarum monstra fe-
rarum

In iuuenes veniunt, nulli sua mansit i-
mago.

Et de Medæa, Circes nepte. g

Illam reluctantem cursu deducere lunam
Nuitur, & tenebris abdere Solis e-
quos:

Illam refranat aquas, obliquaque fulmina
sistit,

Illam loco siluas, vitiæque saxa mouet:
Per tumulos errat sparsis distincta capil-
lis,

Certaque de tepidis colligit ossa rogis:
Deuouet absentes, simulachraque cereas
fingit,

Et miserum tenuos in securi vget a-
cus.

Tibullus h, v, mibi verax.

Pollicita est magico saga ministerio.
Hanc ego de celo ducentem sidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit
iter:

Hæc cantu sudit que solum, manenque
sepulchris.

Elictr, & repido deuorat ossa rogo.

Epi. Hi-
pypiles.

Eleg. 12

Iam ciet infernas magico fridore cater-
uas,

Iam iubet aspersas lacte referre pe-
dem.

Cum libet hæc tristi depellit nubila cælo:
Cum libet, æstiuo prouocat orbe ni-
ues.

Illat tenere malas Medea dicitur herbas,
Sola feros Hecates perdomuisse ca-
nes.

Hæc mihi composuit cantus queis fallere
posses;

Ter cane, ter dictis despuè carmini-
bus:

Ille nihil poterit de nobis credere cui-
quam,

Non sibi, si in molli uiderit esse sinu.

Tu tamen abstineas alijs. nam cætera
cernet

Omnia: de me vno sentiet esse nihil.

Quid credant? nempe hæc eadem se dixit
amores

Cantibus aut herbis soluere posse
meos.

Et alibi idem vates: i

Num te carminibus, num te pallentibus
herbis

Deuotit tacito tempore noctis anus?

Cantus vicinis fruges traducit ab agris,
Cantus & irata detinet anguis iter.

Cantus & è curru lunam deducere ten-
tat,

Et faceret: si non ex a repulsa sonent.

Propertius lib. 1. Eleg. 12.

Inuidia summus? num nos Deus obruit?
an qua

Leæta Promethæis diuidit herba in-
gis?

Non sum ego, qui fueram.

Petronius arbiter inducit sagam sic
gloriantem;

Quicquid in orbe vides, paret mihi. Flori-
da tellu,

Cum volo sicatis arefcit languida suc-
cis:

A Cum volo fundit aquas, scopulos atque a-
rida saxa

Indigenas iaculantur aquas. mihi pontus
inerteis

Submittit fluctus; Zephyrique tacentia
ponunt

Ante meos sua flabra pedes. mihi flumina
parent;

Hircanaque tigres, & iussistere draco-
nes.

Quid leuiora loquor? luna descendit i-
mago

Carminibus deducta meis: trepidusque
furenteis.

Flectere Phæbus equos reuoluto cogitur
orbe.

Tantum dicta valent: taurorum flamma
quæscit

Virgineis exincta sacris, phœbeaque
Circe

Carminibus magicis socios mutauit V-
lysis.

Nemesianus Bucolicorum scriptor, a

Cantauit quod luna timet, quo rumpi-
tur anguis.

Quo currunt scopuli, migrant satæ, velli-
tur arbor.

Et lyre latinæ princeps de sagis tribus
famolisissimis, b de Foliâ,

Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunamque deripit.

D Et ibidem sic canidia canit,

Non vsitatis (Vare) potionibus;
O multa fleturum caput;

Ad me recurrès: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.

Mais parabo, mais infundam tibi
Fastidienti poculum:

Præiusque cælum sidet inferius mari,
Tellure porrecta super:

Quam non amore sic meo flagres, vti
Bivumen atris ignibus.

Et postmodum eadem c;

Quæ mouere cercas imagines,
Vt ipse nostri curiosus, & polo

a Eclog. 4

b Epod.
Ode 50

c Od. 51,

lib. 6.

Deripere lunam vocibus possum meis,
 Possum crematos excitare mortuos,
 Desiderique temperare poculum.
 Sed omnium accuratissime; licet, pro-
 pter grandiloquentiam, & celsum il-
 lum spiritum, obcurius, M. Lucanus
 de Eriſichto. d

Carmine Th. ſolidum dura in praeordia
 fluxit,
 Non fatis adductus, amor, flammisque
 feueri
 Illicitis arſere ſenes, nec noxia tan-
 tum
 Pocula proficiunt, aut cumturgentia ſuc-
 co.
 Frontis amatura ſubducunt pignora fe-
 ta
 Mens hauſti nulla ſanie polluta vene-
 ni,
 Excantata perit. quos non concordia mi-
 ſi
 Alligat vlla tori, blandaque potentia for-
 ma;
 Traxerunt torti magica vertigine ſili.
 Ceſſare vices rerum, dilataque lon-
 ga
 Haſit nocte dies: legi non paruit ather,
 Torpuit & praecipuus audito carmine mun-
 dus,
 Axibus & rapidis impulſos Iupiter vr-
 gens
 Miratur non ire polos, tunc omnia com-
 plent
 Imbribus, & calido producant nubila
 Phaebo,
 Et tonat ignaro caelum Ioue. vocibus iſſe-
 dem
 Humentis late nebulas, nimboſque ſolu-
 tis
 Excuffere comis: ventis ceſſantibus a-
 quor
 Intumuit, ruruſus, veritum ſentire pro-
 cellas,
 Conticit, turbante Noto: puppimque fe-
 renteis

A
 In ventum tumuere ſinus, de rupe pependit,
 Abſiſſa fixu torrens, amniſque cucur-
 rit,
 Non qua pronus erat. Nilum non extulit aſtas,
 Meander direxit aquas, Rhodanumque morantem
 Praecipitavit Arar, ſummiſſo vertice mon-
 tes
 B
 Explicuere iugum. nubes ſuſpexit Olym-
 pus.
 Solibus & nullis Scytica, cum bruma ri-
 geret,
 Dimouere nives impulſam ſidere Te-
 thyn.
 Reppulit Haemonidum deſenſo littore car-
 men.
 Terra quoque inmoti concuſſit ponderis
 axem.
 C
 Et medium vergens, niſu turbauit in or-
 bem.
 Tanta molis onus percuffum voce receſ-
 ſit,
 Proſpectumque dedit circum labentis O-
 lympi.
 Omne potens animal leſti, genitumque
 nocere,
 Et pauet Haemomas, & mortibus inſtruit
 artibus.
 Has auidae tigres, & nobilis ira leo-
 num.
 D
 Ore fouent blando, gelidos hiſ explicat or-
 bes
 Inque prumoſo coluber diſtenditur ar-
 uo:
 Viperei coeunt, abrupto corpore, nodi.
 Humanoque cadit ſerpens aſſata ve-
 neno.
 E
 Et mox. Illis & ſidera primum
 Praecipiti deducta polo, Phaebeque ſe-
 rena
 Non aliter diuis verborum obſeſſa ve-
 nenis
 Palluit, & nigris terreniſq; ignibus arſit;

Quam

Quam si fraterna prohiberet imaginem
tellus,

Inferrent que suas flammis caelestibus umbras:

Et paritur tantos cantu depressa labores,

Donec suppositas propior despumet in herbis.

Nec minus eruditè patruus Lucani,
pallio clarus & cothurno; reliquiae Latialis,
Orchestrae nofter Senecae

Nunc meis vocata sacris noctium fidus veni,

Pesimos indura vultus, fronte non vna minax.

Tibi, more gentis, vinculo soluens comam.
Secreta nido nemora lustravit pede,

Et euocauit nubibus siccae aquas,
Egique ad innum maria, & Oceanos graueis

Interius vndas aestibus victis dedit:
Pariterq; mundus, lege confusa et heris,

Et solem & astra vidit, & vetitum mare

Tetigisti vrsa. temporum flexi viceis.
Aestiuat tellus floruit cantu meo:

Messera coacta vidit hybernara Ceres,

Violenta Phasis vertit in fontem vacca,
Et Ister, in tot ora diuisus, truceis

Compressit vndas omnibus ripis piger:
Senuere fluctus, tonatur in sanum mare

Tacente vento, nemora antiqui domus

Admisit umbram, vocis imperio mea.
Die relicto Phabus in medio sterit,

Hyadesque nostris cantibus mora labant.

Apud eundem non minora sibi vendicat
Nutrix illa: f

Artibus magicis ferè

Coniugia nupta precibus admixtis ligant,

Vernare iussi frigore in medio nemini:

A Missumque fulmen stare, concussis fretum

Cessante vento, turbidum explicui mare,
Et sicca tellus fontibus paruit nouis,

Habuere motum saxa, discussi foreis.
Umbra stetit, & mea iussi prece

Manes loquuntur, sonuit infernus canis.

Mare, terra, caelum, Tartarus seruit mihi.

Nox media solem vidit, & noctem dies,
Nihilq; leges ad meos cantus tenet.

Denique, & pueritiae meae labor ac studium Claudian g

Namq; mihi magica vireis, cuiq; futuri

Praecius ardor inest. Noui, quo Thessala cantu.

Eripiat lunare iubar: quid signa sagacis

Aegypti valeant? quae gens Chaldaea vocatis

Imperet arte Deis, nec me latuere fluentes,

Arboribus succi, funestiarumq; potestas
Herbarum; quicquid lethali germine

pollens

Caucasus, & Scythica vernant in gramina rupes,

Quas legit Medea ferox, & callida Circe.

D Sapius horrendos Maneis, sacrifq; litant

Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi

Carminibus victura meis: multosq; canendo,

Quamuis Parcarum restarent fila, perenni.

Ire vagas quercus, & flamina stare coggi.

Verq; non pronocuruaui flumina lapsu
In fontes reditura suos. Ne vana locuta,

Me fortasse putes: mutatos cerne penates
Dixerat & murea (mixum) capere colūna

Dirari, subitoq; trabes lucere metallo.

R

Lib. 2. in Ruffin.

e Medea
v. 752.

f Hercu.
Oct. ver.
450.

Tam multa, tam magna sibi hæc vanitas vendicat: quædam falsò, quædam verè: sed quæ falsò, quæ verè, nunc nobis, quoniam alij id omisere, discutendum est. rem totam certâ methodo ad sua capita reducemus: illud semper memoria reuoluentes, *quicquid dæmon potest, id per eum, ex pacto, magos posse: nihilque sic posse magos, quod nequeat dæmon.*

QVÆSTIO X.

Quid possint Magi circa ordinem naturæ & leges vniuersi?

Naturam sibi parere, & legibus cunctis vniuersi superiorem se (vt legitis) magica gloria- tur:

Mare, cælum, terra, Tartarus seruit mihi:

Nihilq; leges ad meos cantus tener.

Falsum hoc imprimis, & Soli Deo omnipotenti reseruatum. Naturæ ordinem mutare nequit, nisi auctor naturæ; nec leges vniuersi refrigere, nisi qui fixit. scitum & ratum est hoc Theologorum decretum, nec motu locali (quæ actio est immediata dæmonis) nec applicatione agentium & patientium per alterationem, corruptionem, generationemue (quæ sunt eius actiones mediata) posse quidquam, quod naturam superet, & proinde, nec id, quo mutetur ordo, seu lex vniuersi: Sic Diuus Augustinus & D. Thomas, a probatur à Scholasticis auctoritate Apostoli. *b Non subiecit Deus Angelis orbem terra futurum.* Vt interpretati D. Chrys. Theophilac. D. Thom. & Sabaut. non malè, quanquam reuerà verba illa de mundo nouo seu Ecclesiâ potiùs agant, cuius caput est Christus, & de quo non semel Propheta. *c Melius probant ratione, quia pars non potest plus toto.* Ex hoc axiomaticè inferuntur multa particula-
ria.

a D. Aug. lib. 3. de Trin. D. Tho. 3. cõ. 108. & q. 6. de malo. ar. 8. quos sequitur Vid. n. 35. b ad Heb. 2. v. 5. c El. 9. v. c

A Primò non posse, Magos dæmonis opera producere immediatè vllâ formam substantialem vel accidentalem, quia naturæ lex est, vt corporeum subiectum nequeat à re incorporeâ immediatè alterari: diabolus autè est incorporeus, formæ autem illæ ex potentiâ rei corporeæ sunt educendæ. hinc sequitur non posse diabolum immediatè vllam qualitatem corpoream & permanentem imprimere. v.g. calorem, frigus, albedinem, &c. d

B 2. Non possunt aliquid creare, propriè loquendo, siue ex nihilo, quia causæ naturalis actiuitas nõ extenditur in id quod nihil est, hoc enim est virtutis infinitæ.

3. Nec ex qualibet re naturali possunt facere quamlibet. quia nequeunt immediatè formam introducere; vt autem eam mediatè introducant, necessarium est aptas dispositiones præcedere: nulla verò res est capax cunctarum dispositionum, quæ ad omnes formas requiritur sunt. Hinc etiam fit, vt nequeant, quouis instrumento vel causâ, quemlibet effectum gignere: tum quia pendunt à pacto inito, quod certa præscribit media: tum quòd, cum non agunt immediatè, causâ vel instrumentum debet idoneam proportionem cum effectu habere.

D 4. Nequeunt formas substantiales (vt dixi) sine præiis alterationib. ac dispositionibus producere. Nec etiâ id ipsum possunt facere in instanti (quia mutatio per creaturas nulla fit, nisi in tempore) nec etiam possunt quantumlibet paruo aut æquali tempore quicquid volunt perficere: nam naturaliter ad vnâ rem plus, ad aliâ minus moræ requiritur, secundû plures aut perfectiores vnus quàm alterius dispositiones.

E 5. Præsuppositâ Aristotelis & sequa-

cium

&c. 65. v. 17. & Ps. 102. v. 19. hoc est ipfis hominibus, qui omnes saltè post iudicij diem credituri sic Phocitus Primas. An. & Hayne d. D. Aug. d. 1. 3. c. 1. & cõmuniter Theologi.

cium; quæ in Lycæo Peripatetico, & scholis Theologorum receptior est: non poterunt vacuum in rerum naturam inducere; nec infinitum vllum actum; nec à priuatione ad habitum regredi; nec ordinem, qui inter formas ac dispositiones rerum naturalium inducendo, extremas prætermisissis medijs, vel posteriores anteriores, immutare aut peruertere; nec corpus de extremo ad extremum transferre non transmissio medio; nec corpus longe à se distans localiter mouere; quia necesse est, vt mouens ac motum simul sint in loco (alioquin sequeretur etiam posse mouere corpus per vacuum, & per quamlibet intercapedinem) nec in instanti vel quâtalibet celeritate corpus mouere aut transferre. quia vis eorum motiua certis est finibus limitata. Quare intelligendum sanè, quod Tertullianus scripsit; *edamones momento esse vbi que.* Item, *totum orbem illis vnum esse locum.* Nam improprie totus orbis vnus illis locus est, cum constet sic v.g. eos esse in Oriete, vt simul tunc non sint in Occidente. siue enim per substantiam suam sint in loco (quod probabilius) siue per virtutis applicationem (vt multi volunt) adæquatus eorū & proprius locus omnium iudicio, certum habet & limitatum ambitum, vel virtuti vel substantiæ proportionatum, & vbi que esse, omnia implere est: quod solius Dei proprium. Momentum etiam vsurpauit pro celeri adeo motu, vt ab hominibus vix queat percipi.

Ex eo quod dictum est non posse tollere connexionem & subordinationem partium vniuersi; sequitur etiam, non posse tollere earum conseruationem: quæ est ordinis & connexionis illius causa finisq; hinc porrò sequitur, quæ de cælorum motu & elementorū

- A translatione, sequenti quæstione dicitur: sequitur etiam non posse impedire proxime & directè (sicut faciebat Deus, quando in tā varijs ac enormibus supplicijs Martyres seruabat illæsos) non posse (inquā) sic impedire actionē agentis naturalis, quod habet omnia ad agendum requisita: sed dūtaxat id posse indirectè & medio aliquo artificio aut medicinā, sicut faciunt homines. videlicet primò adhibitā contrariā causā, quæ alterius causæ vim exeri impediatur. v.g. si mātile de mollib. lapidū filis ex Carysto petitis, & instar telæ cōtextis, in flammā conijceretur, id non modò nō ambureretur, sed splēdidius, nitidiusq; exiret. g. item si adamantē admoueas, impediatur magnes ne ferrum attrahat. h. Sic fortè diabolus gentiles decepit, quando fecit ne flamma exureret capillos Iulij, aut Seruij Tullij aut L. Marcij, aut tunicam Seruij Anagnini potest tamen & alia prodigij tam celebris causa reddi. Nēpe hos ignes ex illo flammæ genere fuisse: quem vulgo vocant Ignem Fatuū: cuius origo hæc à Philoiophis traditur. Exhalationes ab aere frigido, & nimis condensato, propē nos detineri: postea, per vehementem quarundam exhalationum inuicē succedentium compulsionem, calefieri & inflāri: diuersos quoq; colores & figuras recipere, prout vapor crassior & subtilior fuerit, & prout diuersimodè fuerit configuratus, rubrā apparere vel nigram flammam in materiā crassiore, candidiorē & clariorē in subtiliore, & cæteram figuræ varietatē ex lucis reflexione representare.
- E Apparent etiam huiusmodi phātasmatā (Galli vocant *des adus*, Germani *Stallichten*) vel inter equorum aures, vel supra verticem hominum vino, irā, vel alia ex causa efferuescentium: item iuxta sepulchra, bustuaria,

f. Angle
n. l. q. v.
si. de da-
no. a. 4.
lib. r.
diffic. 5.

g. Plutarco
n. de defe-
ctu ora-
culor.
h. P. in. li.
37. c. 4. &
D. Aug.
li. 11. de
ciu. Dei
c. 4.
i. vide Vir-
Aeneid. 2.
li. 11. 1.
Plin. li. 2.
c. 107. Ob-
sequenti
de Prodi.

a lib. 1. d.
monolat.
ca. 3.

b Galeni
l. 4. de sim-
plic. medi-
cum fa-
cultat.
Platonis
in Timeo
& ipsius
Timæi
Locri.

vel patibula; quoniam ex corporibus viscosæ exeunt exhalationes; quæ, sicut dictum, motu illo inflammantur. præcedere vel subsequi viatorem putantur, quia progressu citatiore homo aerem commouet; idcirco si coneris apprehendere, diffugere videntur, ab aere pulsæ. Legi Nuperum scriptorem Jurisconsultū *a*, qui censet hæc omnia dæmonum esse ludibria, & his ignibus malum genium insitum esse. *cur enim alioqui homines sic* (ait) *pellicium instagnorum fluminumque voragines ac precipitia?* Non illa (mi homo) pellicunt; sed fit, quia nocturnum silentium, & flammæ nouitas ignaris causæ metum ac consternationem inducunt; & faciunt à viâ aberrare, & sic in malum aliquod ruere, præsertim in flumina vel stagna. Naturâ enim suâ hi ignes (vt flammæ quas Aethna eructat in fretum feruntur) etiam voluntur versus aquas (vt videt *Leloyher* obseruauit libro primo de spectr. cap. 5.) idcirco qui perturbati seu cõsternati vel ducti curiositate, hos sequuntur sæpe submersiõis periculū subeunt. Si qua coactio extrinseca ad sequendum quandoque deprehendatur; illa certe naturalis non est, sed à dæmone. Nam non nego quandoque posse fieri, vt his se flammis dæmõ adiuuat, sed cum naturalem causam flammaram teneamus, haud arbitrator cum plebeculâ ad prodigiosas causas confugiendum. Cur verò his non vstulentur equorum aures, vel hominum capita, causam putarim; quod ex sententia veterum philosophorum, *b* ignis duo sunt genera (seu partes potius) flamma & pruna: prunæque proprium sit, vrere ac non lucere; flammæ verò, lucere & vrere, quando perfecta est flamma; quâdo verò imperfecta (vt de qua agimus) tunc tamen possit lucere; licet vim vrendi non habeat. Et nomē

A satis indicat, hunc non verum esse aut perfectum ignem, sed quid igni simile, sicut caprificus & ficus fatua non vera est ficus, sed degenerans quid & ficui simile. Confirmant, quod narrant etiam aquas Scantias flammam exire: quæ inualida sit quando transit, nec longè in alia materiâ queat durare: & super hunc igneum fontem, quæ illum contegit fraxinus, æternū virere cernitur: quod non foret, si hæc flamma vera perfecta que foret. Talis etiam albus ille qui post tempestatem nauis apparet, & super malum, nauiumque armamenta sidens, nihil adurit: Gentilibus Diocurorum seu Castorū albastella, nobis *S. Telmus* dicitur. *d* Videte nunc insignem mathæologi Lutheri Meteorologia. commentar. in c. 9. Ge. fo. 146. de iride disputans, non contentus Iridem cum Halone vel Coronâ confidisse. subdit: *Ego non dubito saltantes capras, volantes dracones; lanceas, & similia esse effectus malorum spirituum in aere sic ludentium, vt aut terreat, aut decipiant homines: gentes flammæ in nauibus apparentes indicauerunt Castorem & Pollucem esse. Et apparet aliquando luna super aures equorum. Hæc omnia certum est esse ludibria dæmonum in aere.* Sic ille per certum est, & non dubio, nullâ redditâ ratione philosophiam euertit: eodem iure, quo fidem; vt in Deum, sic in naturam ius sibi vsurpans; Lunam vocat, illas, quas dixi flammulas; aut si lunam vidit equorū auribus insidentem, vidit, quâdo lunaticus. Et tamen hanc censet esse *nam firmissimam & certissimam* (verba eius sunt) *demonstrationem, quod omnes illa impressiones, vt vocant, sint opera Dei, vel etiam dæmonum.* Iris, & cometa quidē, secundum illum, Dei; cætera dæmonū. Gaudeant tali Doctore, qui amat desperare. Quod vero legimus de erraticis

c Plin. d.
c. 107.

d vide
quæ dixi
comment.
in Her-
cul. Fur.
v. 14.

flamma-

flammarum globis humanam edentibus vocem, & de resecto cadaueris cum humero costisque; brachio dextro, in vsum luminis nocturni: cuius extremi digiti flammâ sulphurea ac violacea tantisper arserunt, dum striges venenim malum totum dormienti infudissent, idque quod constituerant totum percussissent, demum flamma extincta tam integros illibatofque mansisse digitos, quam si lumini fomitem nullū ante præbuisent, quod Mæga, quoties voluit, facere Remigius e asseuerat, id omne idem recte ad demonis technas retulit. Ceterū quod Cl. Claud. f. canit in Aethiæ cacumine niues illælas permanere, quia vastum illud incendium sub niuib. seruare fidem, & lambit conizuas, innoxia flamma pruinas, hoc non est fabulosum (suffragantur enim historici, philosophi; g) sed est abditū naturæ secretum, forte, an quod flamma nimis violenta propulsione eiecta, minus actiuitatis habet incircumiacētia, quæ tam obiter attingit, quod si verum est, pertinent ad posteriorem actiuitatis impediendæ modum. Alter enim modus huius impedimenti fit per aeris interiecti celerem ac violentum motū, quo impeditur actio naturalis, ne se in obiectum insinuet, sicut solemus moto aëre tumum, ne noceat oculis, abigere sicut etiam diabolus effecit, ne distilleret aqua, quam Tulfia Vestalis cribro portabat. h Sic flammam tinctam atrī dæmonis spectrum impediuit; ne Iouis Apumeni fanum absumeret, donec diuino miraculo aquæ benedictæ aspersio dæmones abegit. i

Sic ad Medæ incantationes tauro- rum flammiumorum halitum innocuum factum Poëtæ canunt. Semper enim Dei miracula diabolus conatur simulare. Scit sanctos per fidem (vt ait Apost.) impetum ignis extinxisse. Heb. 11. v.

A 34. vt fecerunt tres pueri Hebræi. Dan. vt fecit B. Franciscus de Paula, alijque vno contentus ero exemplo, in quo, cū fide, meritum quoque religioſæ seu cæcæ obedientiæ resplendet. Scardeoni- us ita scribit: Accidit aliquando forte fortuna, vt præpositus quidam prædicatorum D. August. illic apud hos (Iesuatos D. Columbini sectatores) ad prandium inuitatus accumberet: qui amotus epulæ, semotisque arbitrari, dataque loquendi venia, cepit de Domino professionis merito copiose admodum, arroganterque disserere: tacitè exprobrans eū, quod professionem vram vatorum, cum inter cænobitas communarentur, publice, palamque cum cæteris monachis solita non profiterentur forma. Ad id Iesuitarum præpositus. homo idiota sane, sed prudens. Et dilatus Deo, argutè respondit: Vis (inquit) Pat. r, quomam in hos sermones incidimus: vtrum vnus ex nostris fratribus, ita simpliciter quolibet modo vco oblatu: au comes istertine, publice vria vota professus, superiori suo obedientiam exhibeat sincerio- rem? Amicit ille ignarus quidem, libens. Tum Iesuita ad hunc nostrum Marcum quam primum conuersus, qui ibi forte ac- cumbentibus ministrabat, ait: Marce frater, hi sodales nostri frigent in virtute sancta obedientia adferas huc eis cito è coquina nudis manibus ardentes prunas, vt confestim caleſcāt. At ille haud cunctabundus (vt erat ad obedientia præptus) nihil fore credens, quod fieri non posset, si sub obedientia præcepto mandaretur: festinus nihil habitans à coquina ad mensam ardentes prunas quam plu- rimas ambabus manibus iunctis, absque vilo detrimento aut lesione sui portauit, verique eas porrigens ad frigus tollendum: quas iterū, iubente præposito, cunctis admirantib. ad locum vnde detulerat deportauit. Hinc præpositus ille Dominicus vltra modum obstupescit factus comitem suam intuetur, quasi idem esset illi illo præcepturus. At ille cognita re nihil curandū ratus, quam

e d. c. 3.

f de raptu
Proscrip.g Strabo
Solinus.
Plin. &
Seneca,h Valer.
Max. l. 8.
Tertul. A
polo. c. 22
Minuci
in Octa-
uio, D.
Aug. l. 10.
de ciu.
Dei c. 16.
Theodo-
ret. lib. 5.
Hist. Ecc
cap. 21.

primum in hac verba prorupit. Pater Reuerende, apage te, ne me iubeas tentare Deum, adferam, si voles, ignem, prout soleo, testula, non manibus.

At illi admirabundi ob tantum miraculum, hinc taciti intra se stupebant: hinc repente comitū responso delectati, se mutuo insipientes subriserunt. Subrideat fortē & aliquis Iesuitarum hostis hæc legens, At Scardeonius Iesuita nō fuit, quin & Iesuitarum tenuem admodum cognitionem habebat, qui tum recens Patavium aduenerant: Ille namque nos vocat *Sacerdotes nominis Iesu libr. 2. classe 5. fol. 95.* Iesuitas autem in prædicta narratione *d. libr. 2. classe 6. fol. 113.* vocat eos, qui proprie *Iesuati* nominantur, illi auctorem ordinis habent B. Ioannem Columbanum, & ferē ad vnum laici sunt: nos auctorem habemus ordinis nostri B. Ignatium Loiolam, & in singulis domibus multos Sacerdotes. Illi ab Urbano V. Papa, anno 1369. confirmati fuerunt: nos primū à Paulo III. post annum 1540. illi *Iesuati S. Hieronymi*, nos *clerici Societatis Iesu* sumus vocati. de illis lege Paulum Morigiam *lib. de orig. religionum. c. 33. & 35.* de nobis vitam P. Ignatij Loiolæ à Patre Petro Ribadeneyrâ, & P. Petro Maffeo accuratē descriptam. Errauit ergo Scardeonius in nomine, vt & cæteri, qui Iesuitas cum Iesuatis confundunt. Et ex hoc errore Bartholom. Fumus in *armill. aurea verb. religio nu. 4.* satis inconsideratē negat Iesuitas proprie religiosos esse & auctorem laudat Abba. in *rub. de regul. num. 3.* qui tamen duntaxat scribit eos non propriē dici regulares: quod & ipsum falsum. nam Iesuitæ vtrunque sunt Regulares, quia regulam certam profitentes: clerici sunt religiosi, quia quidem tria vota etiam solemnia, quæ Abbas requirit, emittunt; & nihilominus qui ea non emittunt, simpli-

A cium emissionē religiosos esse PP. Maximi, Gregorius XII. & XIII. definiunt. Verum Abbas errabat in factis: & Fumus imperite Abbatis sententiam exceperat. ambo autem de Iesuatis prædictis loquebantur. nam Abbatis tempore de Iesuitis nulla dum erat cogitatio: libri sunt corrigendi Abbatis, Fumi, Scardeonij, & (miror) id ab ijs, qui nuperis editionibus præfuerunt, non animaduersum. Venia plane dignus Fumus, si ante Soc. Iesu institutam scripsit. Venia indignus Baleus hæret. Anglus in *Lib. scriptorum Britannia*, qui nos fingit, additis (vt illi solemne) fabellis, Theatinos esse, & Venetij primū à Paulo Carassa, qui postea Paulus IV. institutos. Minus tamen Mirandum. Anglo Caluin. nomen nostrum ignotum fuisse, sed plane miranda malignitas & stupor Paris. aduocati, Papyrij Mailoni: qui cum in nostra societate non paucis annis vixisset, vt rubula fori fieret, eā deferens maledicentiæ quali tyrociniū fecit, in nomine nostro infectando. nam in Pauli IV. Pontificis vita rapsodij, scribit nos in Hispania *Ignitianos*: Nolæ in Campania *Iesuinos* vocari, & sic ipse appellat: cur ne nouisse videatur, & vt apostasiam tegat. male nouerat, à quibus tam malè tam malo exemplo defecit. Si tam parū illi noti, vnde, aut qua, in intima se arcana cordis iste cordiū & renū scrutator penetrauit, vt nihil veretur affirmare: eos sibi solos videri societatem cum Iesu contraxisse: & in eonimium sapientes esse, quod se putent cælo vel ipsi quandoque imperaturos: Qui cordis eorum tam penita perspexerat arcana, quo potuit pacto nomen ignorasse: si nec nomen nouerat, nō potuit se in hæc latibula profunda cordis penetrasse. Teneo te Spiritus apostaticæ. Bruiorum brutus iste mos est, vt quos flagi-

tiose deseruerunt, quia disciplinam non ferebant: illos infrunito ore & lingua virulenta conentur profcindere, ne non merito transfugisse videantur. Ad rem redeo à diuerticulo, in quod me Scardeonius pertraxerat.

QVÆSTIO XI.

Qua Magorum potestas in orbis cælestes sidera & elementa?

ERENDI sunt Empedocles, Soliphanes, Apollonius, Virgilius & alij poëtae, vt questione præcedente docui, plus nimium Magis tribuentes: ferendi, quia gentiles: sed quis ferat hominem Christianum, & qui Catholicus amat audire. In parabata vinculo, sic canentem?

Verba vel alto errantia cælo.

Sistere sidera, verba potentem

Noctu possunt ducere lunam.

quod ethnicum est, stolidum est, & mere fabulosum.

Primo, nec cæli, nec siderum motum sistere, vel eorum statos cursus retroagere magicen posse. hoc enim foret vniuersi ordinem turbare. Hinc vero concidit fabula veterum de lunæ de tractione: non magis consentanea rationi, quam recentior nostris temporibus. ridicula populi cuiusdam opinio, arbitrantis lunam ab asino epotâ: quia pecus Arcadicum de flumine biberat, in quo noctu lunæ facies, vt fit, lucentis reddebatur cum biberet: eoque recedente subita nube luna velata videri desijisset: ideo miserum Sileni vectorem in carcerē coniecere, in equuleum egerē, & aluo rescissa, vt lunâ mundo redderet, sâuisime exenterarunt. Conclulsionem nostram D. Augustin. confirmat. *b* Veteris fabulæ origo nata ex ignorantia causæ, cur luna naturaliter deliquium luminis patiat, teste

A Plutarcho c, & veteri quodam poeta, cuius fragmentum, vt à Turnebo d accepimus, dignissimum est, quod pluribus locis legatur.

Sed tamen incuruus per pondera terre nitens.

Dicam quæ fesso liuescat circulus orbe, Purpureumque iubar mui cur tabeat oris.

Non illam, vt populi credunt, nigriantibus antri:

Infernas volans mulier prædura sub vmbra

Detrahit alniago è speculo, nec carmine victa,

*Vel rore Stygiæ **

Vincibilemque petit clamorem, quippe per æthram,

Qua citinus limes dissepit turbida puri,

Inuolata meat: sed vasto corpore tellus, Quæ medium tenet ima polum, dum lumina fratris

Detinet vmbiferis metis, tum sidere casto

Pallefcit teres vmbra rotæ: dum transcat axem.

Aggeret velox tumuli, speculoque rosanti

D *Fraternas reparat per cælum libera flammæ.*

Addit postea multa discretissime, quibus hanc sententiam confirmat, ibi legere poterit, quem capit priscorum poëtarum lectio.

Secundo nequeunt integrum elementum de loco suo naturali in alium transferre: nec partes, quibus integratur mandus, tollere vel suo mouere loco. Ratio est eadem, quæ præcedentis conclusionis, estq; sententia communis Theologorum, atq; hoc voluit Firmilianus ad D. Cyprianum scribens. Terremotus tamen possunt efficere: nempe immisso quopis vehementi spiritu in

b d. c. 4.
c l. de præ
cept. con
nubial.
d l. 19. ad
uetlar. c. 3

cauernas terræ, vel vehementer agitato aëre, qui in terræ visceribus est inclusus. Non id poetæ tantum asseruerunt, ventis magos imperare: sed & Philostratus, dum scribit Apollonium apud Brachmanas duo dolia vidisse: quibus apertis, imbres & venti erumpabant, clausis serenitas & tranquillitas aëris redibat. Sopater quoque Philosophus, affectus ultimo supplicio fuit, quod accularetur carmine magico ventos vinxisse, ne annona Byzantium inueheretur. *a* De Empedocle, & Rege, cui cognomen, *Pileus ventosus*, iam diximus.

a Eunapius de vitis Phil. & Suidas.

Tertio, quod huic affine est, possunt Magi tempestates sedare, possunt excitare fulgura, & tonitrua, grandines, & imbres, & similia Meteorologica cedere, & in agros quos volunt immittere. Irripit hoc olim Seneca Philosophus *b* ita scribens; Illud incredibile Cleonis fuisse publice propositos *χαλαροπόδατος* speculatores futuræ grandinis. Hi cum signum dedissent, adesse iam grandinem, quid expectas, ut homines ad penulas discurrerent, aut ad storeas? Immo pro se quisque, alius agnum immolabat, alius pullum: proximus illi nubes alio declinabant, cum aliquid gustassent sanguinis.

b li. 4. natur. quæf.

Hoc rides? accipe quod rideas magis, si quis nec agnum, pullumue habebat: quod sine damno fieri poterat, manus sibi adferebat, & ne tu audas aut crudeles existimes nubes: digitum suum bene acuto graphio pungebat, & hoc sanguine litabat. Nec minus ab huius agello grando se auertebat, quam ab illo, in quo maioribus hostijs exorata erat. Rationem huius rei quidam querunt. Alteri ut homines sapientissimos deceat, negant posse fieri: ut cum grandine aliquis paciscatur, & tempestates munusculis redimat, quamuis munera & Deos vincant.

Alteri suspicari ipsos aiunt, esse in ipso

A sanguine vim quandam potentem auerentia nubis ac repellenda. Sed quomodo in tam exiguo sanguine potest esse vis tanta, ut in altum penetret, & illam sentiant nubes? Quanto expeditius erat dicere, mendacium & fabula est? At Cleona iudicia reddebant in illos, quibus delegata erat cura providenda tempestatis, quod negligentia eorum vinea vapulassent, aut segetes procidissent.

B Et apud nos in XII. tabulis cauetur. NE QVIS alienos FRUCTVS EXCANTASSIT. Rudis adhuc antiquitas credebat, & attrahi imbres cantibus, & repelli: quorum nihil posse fieri, tam palam est, ut huius rei causa nullius philosophi schola intranda sit.] quàm fortiter asserit, quod ignorabat: aërem verberat, ipse falsas comminiscens causas quas refutet: nihil horum dicturus, si hoc pacto cum dæmone fieri sciuisset. Audierunt hoc & legere

C sapius recentiores illi, qui negant tam Catholici, c quàm hæretici, d quorum potissimæ rationes sunt, ab homine nec vnâ aquæ guttulam gigni posse; quasi vero dicamus, solum hominem suis ista viribus perficere: sed id demoni ascribimus ex pactis conuentis operanti. Addunt nos impiè dæmoni adscribere: cum in S. S. pruina, grandinis, pluuiæ & similibus origo adscribatur Deo. Quod non ignorabamus; ut nec illud, plurima passim in S. S. tribui Deo, quæ tamen constat humanas vires non superare: ut percutere, occidere, sanare. e Sed nimirum Deus hæc omnia facit ut causa efficiens principalis, independens, & vniuersalis; creatora vero, ut causæ efficientes, particulares, dependentes, ac minus principales. Vtricus Molitor, in Dialogo An-

D striaci, paululum desceat ab aliorum errore, & ingeniosè comminiscitur, diabolium quidem non posse aërem turbare, grandinare, &c. cum vult; nihil tamen adfert ad probandum, cur

E

c Calcap. iustus. z. in bibul. que. *d* Vtricus medicus & Gode. manus iurista.

e Deur. 11. v. 39. Reg. 2. v. 6. cu. linn.

id ne

id nequeat: sed quod quando futuram prævidet tempestatem, tunc sagas impellere ad faciendum ea, quæ procurandæ tempestatem facere consueverunt, & ijs persuadere rebus seu factis illis hanc vim concitandæ procellæ inesse; non nego, posse id aliquando contingere, sed vt plurimum aliter fieri contendo. Nam sagæ vnanimiter consentiunt, se quandocumque lubet hæc posse perficere: & id confirmat experientia, quoties à iudicibus vel inuitæ coguntur: sequitur enim effectus, dæmon ergo id ex pacto condicto ad lignum concurrere perficit. Fallitur etiam Molitor, nimis ieiunè & frigidè hæc & toto libello disputans, dum probat, sine Dei permissione hoc dæmonem non posse, quis vnquam Catholicorum hoc non asseruit omnes clamamus permissionem Dei necessariam esse; ac contendimus Deo permittente, & causis naturalibus non impediens dæmonem id, quando vult, posse, licet alias tum tempestatem nulla naturaliter fuerit oritura. Scio; Burchardus libro decimo nono. De creat. titul. de arte magica. vers. credidisti vnquam, idem negauit, & censuit magos id credentes esse supersticiosos, superstitioni sunt, quia magi: item si credant se hæc etiam non permittente Deo posse, immò & hæretici tum forent, ex hoc capite. Sed recedè sentiunt, si supposita Dei permissione, vi pacti, se id per dæmonem posse facere arbitratur. Et hæc omnino sequenda, quæ est communis sententia Theologorum, & Iurisperitorum s. probatur Primò, ex S. S. Nam ibi Satanas g. facit ignem de cælo decidere & abumere seruos ac pecora Iob: excitat quoque ventum vehementem, qui filios ac filias conuantes ruinâ opp. cõsit: quadiabolum ut ibi fecisse patres orthodoxi docent b. Deinde grandinem, qua

A Ægyptij puniti, expresse S. S. dicit per malos Angelos immissam i. Tertiò se offerunt quatuor angeli stantes super terræ angulos, ventorum flatus impedituri, & sic damna viuentibus illaturi maxima k: quos esse genios auctores plerique Sanctorum censuerunt. Denique cur ab Apostolo toties vocatur dæmones, principes aeris huius? potissimum propter magnam in aerè potestatem. Hoc confirmat non modo lex vetus XII. tabularum, quas eo nomine laudant Plinius & Diuus Augustinus m. sed & Imperatoriæ, & Pontificiæ sanctiones n. Confirmant & ij. quos citauit Patres omnes, Clemens, Hieronymus, Augustinus, Andreas, Strabus, Diuus Thomas, & alij præterea complures, vt Orig. libr. octauo, cont. Cels. Ioan. Saluberiens. libro primo, capite decimo, Henricus Theutonicus, quem sequitur Cantipratenfis libro secundo, cap. 57. part. 29. Quartò probatur historijs & exemplis, de ventis & tempestate sedata à Magis tempore Xerxis, testis est Herodotus o. De Finnis & Lappo nibus sic scribit Olaus: olim mercatoribus ventos venales exhibebant, tres nodos Magica arte sacros, quorum primo soluto placidos ventos, secundo vehementiores, tertio vehementissimos sint habituri. ¶ Olim Aristæus docuit incolas Cycladum certis ritibus ac hostijs Etrelas æstiuo tempore elicere, & sic suam frigidè squalorem & sterilitatem ab agris arcere q: de pluuijs cælo deuocatis per Magos, plena sunt veterum monumenta r. Pluuiam etiam Cianitè Indi ridiculo ritu sic procurat, vt in Epistolis Peruanis nostrorū, anni 1390. & 1391. narratum, his verbis excerptit Gaspar Strillius: Quamto pluuiam indigent, Magis quispian magna vocis conuentione & acceleratione clamant, vt omnes ad montem conscendant.

vers. 13. D Thom. & alij in Iob i. v. 19. i Exo. 99. Plal. 77. v. 49. de quo ibi Opt. D. August. k Apo. 7. v. 1. recogn. D. l. D. Clet. li. 4. Hie. li. 7. in EG. D. Aug. l. 5. contra l. lan. c. Serabus in Apo. m Plin. li. 28. Nat. histor. c. 2. & l. 30. c. 1. & D. Aug. l. 8. de ciu. Dei. c. 19. n. mulo. 6. C. de malefic. c. nec mirū 16. q. 3. & bulla Janoc. S. cont. maleficos. D o Lib. 7. pl. 3. c. 16 q Victori. li. 19. Vari. lect. c. 21. r Panfa in Arcadie. Dion. Cassius l. 56. Xiphil. in Arcan.

f quos citat Binsfeld. q. 4. in l. 4. C. de malefic. & mathe. cui addo Holozad li. 1. de vera & fals. pro py. c. 19. g Iob. i. v. 16. & 519. h And. Ca. sariens. in c. 3. Apoc

quo postquam peruenerunt, ut quilibet consuetum more à cibis abstinere. Est autem eorum hoc ieiunium, ut à sale, pipere, cibus coctis contineant: quod ubi factum est, voce intensa & clamore summo stellas inuocant, aquamque precantur, & ad terras, castellumque paganum sese vertunt, potionem quandam manibus tenent, quam ubi nobilis alicuius adolescentula manu porrectam ebiberim: ita à sensibus abducuntur, mentisque impotes fiunt: ut mortui videantur: sed ubi in se redierint, mel aqua & maizo miscent quibus permixtis nubes aspergunt. Die sequenti nobilem aliquem, aut conspiciuum & venerandum quempiam senem in lectum deponunt, subiecto lento igne, atque ubi sudare coeperit, sudorem vase excipit Magus, anserino sanguini admiscet atque ex radice expressa aqua rursus in aera iactat, nubes ut tingat: rogat, per sudorem, sanguinem, & aquam, ut desideratam pluuiam largiantur. Quod si casu ea eo die quo sunt superstitiosi pluat, gratias agunt stellis, magumque multis muneribus ornatum efferunt.] Tanto nimirum Diabolus facilius stat pacto, quando pluua vel grando in perniciem aliorum deposcitur, ut vix vnquam fallat: quam quando in commune bonum, quod hi poseunt Indi, quos ut plurimum ludificatur; cum tamen non minus eorum Magi, quam nostri sortiarum vi pacti operentur.

Nemini porro videri debet mirum de aqua: cum Pausanias scribat, a lignis nullo admotis igne purissimam flammam Hippæris solitam barbarico carmine educi. Recentiora exempla nuperi scriptores prodiderunt. Admiratione dignum est, quod de ritu nostrarum strigum tradit Remigius, libro primo, demonolatriæ. cap. 25. his verbis: Hoc certe memini testatum spontanea & libera assertionem plus minus ducento-

A rum hominum, qui me dum uiro damnante incendio crimine sortilegi luerunt: statis certisque diebus solitos se conuenire gregatim ad ripam vel stagni vel riuuli alicuius, maximeque, si quis esset quem solitudo pretereuntium oculis sepositum haberet: atque illic aquas, accepta à demone virga, tantisper diuerberare, dum vapores fumosque abunde excitarent, quibuscum una sublimes efferrentur. Illud deinde, quod sic esset excitatum, se in nubes densas ac caliginosas induere: quod postquam una cum demonibus ei essent inuoluti, agerent pellerentque quaerat libitum, ac tandem multa precipitatum grandine in terras decuterent.] Hic nullam puto deceptionem aliam intercedere, quam quod diuerberatione sua se putant vapores illos excitare: hoc dæmon facit; & striges effert per aerem in ipsis nubibus & ne praefocentur, praebet remedia.

C Si per nubes feruntur, an negandum illas, dæmone deferente, ex nubibus in terram decidere posse? sed de hoc postea. Remigius addit solitas aliquando priusquam sic vnam diuerberent, in eam immittere ollam fictilem, cui aliquid arcanum dæmon incluserit; vel etiam lapides, ad eam magnitudinem, quantam volebant grandinem decidere: Interdum candelas tantisper in stagnum deuexas, ac lumine pronas tenere: dum stagnum affatim guttis illis defluentibus imbuissent; puluerem praeterea medicatum in aquas spargere. Ut plurimum uti ad diuerberandam aquam virgis nigris à dæmone datis, & his constantissime aquam flagellare, & diras simul verborum execrationes ingeminare. Quaedam etiam confessæ, dolia trāuersa per nubes à sortilegis dæmone auxiliante impelli, donec loco, quæ animo destinarent superimpendeant: tum dirumpi illa in saxa & flammæ, & veloci impetu obuia quæque vastare ac

conterere. Multa refert idem exēpla, d. cap. 25. & libro eodem cap. 29. addam duo, vnum lepidum, horrendum alterum. In ditione Treuirensi rusticus fuit, qui cum filiola sua octenni, caules plantabat in horto: filiolum forte collaudauit, quod apte hoc munus obiret. illa, sexu & ætate garrula, se nosse alia facere, magis stupenda iactat, pater, quod id foret sciscitatur, secede paululum, inquit, & in quam voles horti partem subitum imbrem dabo, miratus ille; age secedam, ait: quo recedente, serobem puella fodit, in eam de pedibus (vt cum Hebræis loquar pudentius) aquam fundit, eaque bacillo turbidat, nescio quid submurmurans. Et ecce tibi subito pluuiam de nubibus in conductum locum. Quis (inquam obstupefactus pater) te hoc docuit? mater, respondet, huius & aliorum simillium peritissima. Zelo incitatus agricola, post paucos dies, inuitatum se ad nuptias simulans, vxorem cum gnata, sceltine nuptiali modo exornatas in currum imponit, in vicinum oppidū deuehit, & iudici tradit maleficij crimen supplicio expiaturus, hoc mihi fide dignissimorum virorū narratio suggestit: vbi notandus modus serobiculam faciendi, & quod in eam ieceris bacillo confutandi. Sic intelligendum illud Propertij, de anu, quæ iaga, libro 4. e. leg. 5.

Quippe & Collinas ad fossam mouerit
herbas

Stagnaq; currenti diluerentur aqua,
Sequens exemplum Iouinianus Pontanus memoria mandauit b. Ferdinandus Neapolitanorum Rex Marcum oppidum, arci montis Draconis ad Masticorum montium exitum sita, subiectum, Andegauensium factioni fauens, arcta obsidione premebat, & defectu aquarum prope ad deditionem compulerat: cum

A quidam impij sacerdotes magicis artibus imbres elicere ausi sunt. Inuenti enim ex oppidanis atque obsessi sunt, qui nocturnis tenebris deceptis castrorum vigilijs, per asperissimas rupes partim profecti ad littus, trahentes secum imaginem affixi ad crucem Christi, maledictis illam prius ac diro profecuti carmine, post in mare execrabundi immiserint: celo; mari, terrisque tempestatem imprecati. Quo etiam tempore sacerdotes quidam mortalium omnium sceleratissimi, dum satisfacere prophanis militum artibus student, ritum nefarium secuti (quo, vt dictum est, in huiusmodi elici imbres putantur) asino proadis foribus constituto, tanquam agentis animam, cecinerunt sanctum carmen, post diuina Eui. baristia in illius os palatumque iniecta conclamatum asinum funeris cantibus viuū tandem, ibidem pro templi foribus, humauerunt. Hic vero vix dum perfecto sacro, obnubescere aer, ac mare agitari ventis cum cepisset, diesque medius offundi tenebris, ac nunc cælum micaret ignibus, nunc lux eriperetur, tonitru cælum terraque horrescerent, volitarent euulsa ventis arbores, discissasq; fulminibus saxa compleverint auroras fragoribus: prorupit tanta è nimbis pluuia, imbreque tam validi, vt non cisterna modo colligendis aquis satis non essent, sed arenaria saxa, rupeque exusta solibus, torrentes vnde quaque prolapsos diffunderent. Ita Rex, qui sola in siti potandi oppidi spem collocauerat, frustra ab ea habitus, ad Saonem vetera in castra redijt. Eo lubētius ista adscripsi, vt monearis mihi (Lector) ritus, qui per abusū, & prælatorum negligentiam quasdam in regiones irreperunt, trahendi crucifixi, & sanctorum imagines, vt sancti Martini, sancti Urbani, ac aliorū in Germania, & Aquitania ad impetranda comoda anni tempora, contra quos in Cantabria librum de superstition. Martinus de Arles edidit; videri initium

6 li. 5. bel.
li Neapoli-
tani.

e lib. 23.
Spec.
H. ft. c.
47.

accepisse à superstitione magicâ, & taciti pacti iure quam optimo suspectos haberi. Nam & Vincentius Belluacensis prodidit e Constantinopolitanos, suâsu cuiusdam Magi. D. Virginis imagine in mare demersâ, Saracenorum classi tempestatem immisisse. Nonne animaduertis (Lector) sanctorum effigies dæmoni admodum odiosas esse? hinc licet colligas quo nostri iconomachi genio agantur. His nihil obstat Canon Concilij Bracarenfis primi. *Anathema dicens ei, qui crederet aliquas immundas creaturas (Diabolum) & tonitrua & fulgura, & tempestates, & siccitates, propria auctoritate facere, cum Prisciliano.* Vera enim sententia Canonis est damnare hereticos illos, qui censebant eum primum esse principium, & virtutem creandi has res habere diabolum, easque producere posse, etiam non permittente Deo, quæ omnia sunt hæretica, & Mego Prisciliano digna.

At quod à nobis nunc asseritur, id diuinæ & humanæ sapientiæ placitis planè consentaneum est, & experientia compertissimum, non de pluiâ, & grandine, & ventis tantum: sed de fulmine quoque, cuius eadem ratio est. Andreas Casalpinus Peripateticus, in *Dæmonum investigatione capite videntis*, ita scribit: *Viri reperti sunt, qui non solum grandines, sed & fulmina concitabant, non tamen ledere posse fatebantur, quoscumque vellent: sed constanti, quos Deus dereliquisset. (hoc est, siccor, qui per mortale peccatum Dei gratia excidissent.)* Eorum quidam hunc modum seruabat, in campo Principem dæmonum inuocabat, orabatque, vt aliquem ex suis mitteret, qui destinatum à se percuteret fulmine: cui postea in bivio pullum nigrum immolabat & in aerem proiebat: quem cum postea dæmon assumpsisset, procellam acerrimam concitabat cum fulmine, sed raro in hominem designatum cecidisset.] Nimirum plus dæmoni Deus solet in agros, quàm in homines permittere.

A tabat cum fulmine, sed raro in hominem designatum cecidisset.] Nimirum plus dæmoni Deus solet in agros, quàm in homines permittere.

Quartò, vt tempestates, sic & tenebras excitare possunt. legi apud Marcum Venetum, Tartaros ad eò pollere dæmonum praestigijs; vt tenebras cum velint, & vbi velint, inducant: semelq; à latronibus hac arte se circumuentum vix euasisse Haitonus quoque narrat b; prælio inclinatum Tartarorum aciem à vexillario Mago: qui præcantatione tenebras hosti obscurissimas offudit; restitutam vicisse.

Quintò, possunt aërem & aquam certis in locis corrumpere & tabificam lethalemque reddere iuxta Origenem d. l. 8. & probatur ratione, quia possunt ijs tetrum odorem conciliare, qualis est Italiae Auernus, aut Iudææ mare mortuum. De aquâ id facilius est creditum: de aere probatur, quia licet aer continuo fluat, vim tamen habet imbecillam ad resistendum, sed leui momento frigescit ac calefit. sic enim idem in autumno mane frigidus, meridie calidus, serò tepidus, qui tam mollis ad calorem, cur durior ad odorem tetrum? Denique cum Marthas

C Mesopotamia Episcopus legatione fungeretur apud Isdgerdem Persarum Regem, & Episcopo pietatis romine faueret Isdgerdes: Magi, timens sua religioni, quacumque Rex esset transiturus, illic intolerandam societatem excitant, calumniamque conjungunt; comites Christianos istius esse artifices: sed deprehensi, re penitus cognita Magi supplicio affecti sunt.] Ita Nicephorus libro decimo quarto; H. stor. Eccles. c. 18.

D 6. Possunt Magi impedire ignis actiuitatem; ita vt quis innoxius per prunas ambulet, & non conburatur (nisi Deus impediatur, vt solet in summo da-

E

a in pregr
Asiatica.

b in hist.
Sarmata-
rum.

mnatis ad ignem.) Sic enim olim Diana Castabalis sacerdotiſſa non ladebantur ab igne (Strabo libr. 5.) Sic Hirpi in Phalificis per ignem illaſi ambulabant, teſtibus Strabone libr. 12. & Plinio libr. 7. cap. 2. Sic poſſunt facere ne quis aquis mergatur, vt quotidie videmus fieri in Probâ aquâ frigida: poſſunt fluuios ad tempus ſiſtere, fontes venis exſiccatis durare; ſcopulos & ſaxa nouis fontib. terra productis diluere; aquas dirimere, & in caput repellere, vt retrofluere videantur, quod ſuis temporibus accidiſſe Plinius & fatetur. Denique poſſunt, per mineralia quædam, meteorologica opera facere: quæ etſi videantur prodigioſa, ſunt tamen naturalia: vt congregare in cauernis montium mineralia aluminofa, & nitro commixta ſuccendere, & ſic ſubitam excitare nubem, quæ ad mediam aëris regionem eleuata, ibi tandem in imbrem reſoluatur.

QVÆSTIO XII.

Quid Magi valeant circa externa ſeu fortuna bona?

ORVM cum ſint homines auidiſſimi, præcipiæ quoque ſunt dæmonis illecebræ, noſ ſigillatim agemus, & à faciliſſimis ad difficiliſſima progrediemur.

1. Nemo dubitat greges & armenta poſſe perimere: quod faciunt ſparſo, ſtricato, vel aliter exhibito veneno: interdum & motu locali quando dæmon beſtiarum ſubit corpora, eaq; præſocat, præcipitat, vel dicitur: nonnumquam & laudatione loſa, dæmone interea clanculum perniciem adferente, Nec aliter admittendum, quod Cælius ſcripto prædidit; id etiam in iſſdem libro ſcriptum eſſendimus, quod peſticia quoque in libro Pliny ſecundæ naturalis hi-

A ſtoria 7. legi: eſſe quæſdam in terra Africa familias hominum, voce atque lingua eſſe ſcinæum: qui, ſi impensius forte laudauerint pulchras arbores, ſeges latiores, irſantes amantiores, egregios equos, pecudes paſtu atque cultu optimas, emoriantur repente hæc omnia, nulli alia cauſa obnoxia.]

2. Poſſunt meſſes & fructus alienos pellicere & alio traducere: vt narrant Seruius, in Eclog. Virg. Apuleius in Apolog. & D. Auguſt. l. 3. de ciuitat. Dei. nec mirum, cum id ſolo motu locali perficiatur à dæmone. Non videtur alienum à ratione ſuſpicari; hoc fuiſſe Dardani Magi inuentum, ſiquidem Turnebus etiam e cenſuit à Dardano vocatos, Dardanarios, annonæ flagellatores: eo quod, vel crediti, vel inſimulati magiſcis artibus alienos acervos in ſua horrea traducere. Superioribus annis cum Moguntiaci degerem. Treuiris affecta fuit vltimo ſupplicio ſaga nominis noſtiſſimi: quæ in domus ſuæ pariete impaſto epiſtomio, lac omne vaccarum alienarum eliciebat, videlicet interea dæmon illas mulgebat, & celerrimè lac eò transportabat.

3. Facilius poſſunt quaſlibet fruges, terræque fructus perdere, & agris ſterilitatem inducere. Magi malo carmine dæmonem accerſunt, ille fruges mox perdit & anni prouentum, ſic intelligenda iſta Ouid.

Carmine laſa Ceres ſterilem vanefcit in herbam:

*Deſerunt laſi carmine fontis aqua:
Illibus glandes, cantrataque vitibus vna
(fluunt.*

I *Cecidit, & nullo poma mouente
Solent (teſte Remigio) acceptum à
dæmone minutum puluerem ſpargere,
vnde erucæ, bruchi, locuſtæ, limaces,
campe, & id genus peſtes agrorū & hortorū conſeſſim enatæ, omnia deuafat*

tic. c. 4.
el. 9. adu.
cap. 16.

el. 2. cap.
103.

el. 9.
No. A.

& depopulantur fata olera, fructus, ipsaque interdum gramina: interdum murium copiam hoc facto excitant, qui illico in terram se abdunt, & germina radicesque omnes absument: interdum iumentis cœstrum immittunt, à quo tandem iteratis aculeis crudeliter interficiuntur, interdum lupos illis quodam in arborem gramine ex arboris, vt videtur cauo educunt, eo in quod volunt ouile, gregemq; abigunt, vnde non nisi graui strage illatâ reuertantur: horum omnium iudiciarias confessiones idem Remig. exhibet, l. 1. c. 21. & 24. & censet tû à dæmone non produci de nouo has pestes, sed vndique celeriter ab eo collecta in vnum locum congregari, quod quin facere possit, nihil est ambigendum. Lupos illos: quia gregi & ouili certo ac definito, & cui iussi, & quantum vult iubens, nocent & indiantur, verisimile videtur, dæmones esse, qui specie lupina talem pauperem faciunt. Locustas, & reliqua insecta, & mures: quia ex putredine nasci possunt: nihil vetat, quin actiua passiuus applicando, dæmonem producere ex materia disposita posse censeamus, tempore tamen ad id requisito: quod breuissimum etiam ipsi sufficiat.

^a Vairo l. 3. de Fascino. cap. 1. Binsfeldio & alij.

Recentia exempla quotidiana sunt, & ab alijs congesta plurima. Et legi in Hispania literas Inquisitorum qui tum Pœpeiopoli versabatur, & id se constanter comperisse testabantur: & conuincit auctoritas summorum Pontificum, quorum hac de re bullæ exstant: Innocentij octauo ad Inquisitores Alemaniam, Iulij secundi ad Inquisitorem Cremonensem, & Hadriani sexti ad Inquisitores Lombardiam, Vide Spineum q. de strigib. c. 15.

4. Possunt igne domos absumere, vt contigit integro oppido Scilochio, quod in Sueuia anno 1333. fuit

à quadam saga concrematum ^b
 4. Possunt alienæ famæ nocere, multis modis: primò, dæmoniacis prestigijs & ludificatione sensuum: vt Cenomanensis ille Triscalinus: qui insimulauit parochum gestati sub brachio chartarum lusoriarum pro breuiario manipuli: quod & ipsi parochus persuasit: fecitq; vt rubore suffusus, volumè abiceret: talis etiâ ille dæmò Moguntinus, diffamator mirificus, de quo Lycosthenes, in prodig. anni 878. & dæmò alius sanctum quendam monachum in Lusitaniæ Santareno exhibens, de quo in fr. l. 6. c. 2. q. 3. sect. 3. Possent etiâ, quod tenet Cumanus, in lucerna inquisito. n. 13. in fine, assumpta hominum innoxiorum figura in conuentibus suis cõparere: si Deus id nõ impediret; quem id hætenus permisit mihi & ille lectum & inauditum adhuc, in crimine Magiæ: in quo pactum cum dæmone intercedit: & ratione huius pacti & cõspirationis fœderatæ, potest & solet exhibere sagas etiam abentes, vt recte Petrus Loyher. l. 2. de spectr. c. 5. cõtra Alciatum disseruit. Quinimo sagæ omnes farentur, eos qui criminis huius seu pacti sunt expertes & alieni, repræsentare in conuentibus se non posse, quod multis docet, eruditione egregia, nec minori fide quâ dignitate, Treurentis Suffraganeus, Petr. Binsfeldius, fatiq; manifestum est pertinere ad diuinam prouidentiam, vt in innocentes nihil tale perfidia possit: si vero ad tempus breue aliquando cõsimile quid Deus permisit: mox sane dæmonis technas, vt araneorum telas dilijcit, & innocentiam sartam tectamque tuetur: quod legimus de Beato Siluano Episcopo Nazareno d: & de B. Kunegundi (apud Krantzius) sic diffamata per dæmonem de stupro: de multitudine illa dæmonum, qui nocturnum conuiuium celebrabant, & se hospitij vicinos atq; vicinas fallis lar-

^b Lycosthenes, l. de prodig. B

^c de confessionibus maleficis in fac

^d in legenda D. Hieron. si si des huius legendæ contrariet

e in vita S
Germani

uis mentiebantur : sed fraudem Diuus Germanus patefecit e. Facilius Deus permittat eos repræsentare imagines magorū, & eorum qui aliquando hoc crimine fuerunt irretiti. Non tamen negandum, abſolute poſſe dæmonem innocentem exhibere formas, ſi Deus ſinat: qui cū id ſinit, vel fraudem mox aperit, vt dixi, vel propter alia peccata in eorum remiſſionem, vel ad maius meritum & gloriã ſufferentię, id permittit. Vide, Bartol. *Spineum quaest. de Strigibus. cap. 14. & apolog. 3. cap. 3.* Denique poſſunt famam lædere : instrumenta malefici certis locis reponendo : vbi ea innocentes iſti, quos volunt diffamare, putentur abſcondiſſe: vt ſic illi pro maleficiſ habentur. Inuenio id feciſſe Mammon dæmonem, obſeſſorem B. Eulſtochię virginis Patauinę: quam Deo maioris gratiæ & glorię cauſa toto vitę tempore, quod illa patientiſſime & ſanctiſſime tranſegit, energumenam eſſe permiſit: & cuius de funciæ corpusculo inſcriptum indebili caractere, inuentum, nomen Ieſu fuit. Lege Bernardin. *Scardeonium. l. 2. Antiquita. Patauinę ciuita. claſ. 6. fol. 121.* Item poſſunt famam lædere peccata occulta reuelando, vt ſolent energumeni: vel falſo inſimulando, vt tempore Ludouici II. Imperat. fecit quidam in Germania, quod narrant Sidisber, & Vincen. Belluacenſ. f. & alius dæmon inſimulans de eodem crimine Dorotheum, vt narrat Metaphraſt. apud Surium, *lanuar. 5.*

2. Poſſunt exhibere conuiuia, vel phantaſtica planè, vt arbitror fuiſſe Ægyptiorum, de quibus apud Origenem Celfus, & Brachmanum apud Philoſtratum: & Paletis apud Suidam: & exhibebat ſuperioribus annis Scotus Parmenſis, ex cuius epulis ſaturi, vt ſibi viſi, conuiuę, mox fame vera crucia-

A bantur: vel ex veris cibis: quos cum dæmon præbet ſagis, vt plurimum morticina ſūt, mali guſtus & odoris tetri, g. nimirum diuina ſapientia, raro permittit vt ſuaues cibos apponat: ne gumijs hæc ſit ad inefcandum efficax illecebra; ſal vt plurimum deeft, ſæpe panis fortè an vt diuinis myſterijs orgia inſtituat contraria? nam in veteri teſtamento panes propoſitionis quotidie corã Domino ponebantur h: & omnis victima atq; oblatio ſaliebatur i, nunc etiã baptiſmo ſal miſcetur, & in Euchariſtia paſcimur viuifica Chriſti Domini carne panis ſpecieb. ſiue accidentib. velata, an hæc odij cauſa in ſalem & panem: Non dubito, ſi Deus ſinat, & ipſe velit, poſſe & ſalem, & panem, & bene ac opipare conditos cibos apponere, raro id facit: non raro iubet inuitatos ſymbolum conferre, & quemque quo veſci volet ſecum adferre: quod ſagæ nonnunquam confeſſæ iudicibus k.

7. Quando Deus ſinit, poſſunt captiuos carceribus & vinculis eripere, motu locali tantum ad hoc opus eſt, & perfractione: quod cum homines valeant, cur non & dæmon? Narratio exſtat de Lupoldo Duce Auſtrię apud Triethemium l digna memoratu: Anno Domini 1333. *Fridericus dux Auſtrię qui contra Ludouicum Bavarum Imperator delectus erat, niter Oeringam & Moludorſum magno pralio victus, & Ludouico traditus, qui in arcem munitam eum aſſeruandum miſit. Magus interim quidam Lupoldo fratris eius in Auſtria promiſit, ſe ſua arte Fridericum incolumem educturum vnus hora ſpacio, ſi digna ſibi merces numeraretur. Dux liberaliter promiſit. Ergo dæmon ad Fridericum ablegatus auolat in Bavariam, formaque peregrini aſſumpta, caſtrodiam ingreditur, inquiens: ſi ex captiuitate liberari vü, hunc equum*

g Remig.
l. 1, c. 16.
ex iudiciarijs
confeſſionib. ſagarum,

h Leu. 24
i Leuit. 2.

k Ioan. de
Vaulx
Stapuleti
ann. 1597.
C.

l in Chrõ,
Hirſaug.

aſcende.

f Sigisber
in Chron
Vince. in
ſpee. hiſt.
l. 15, c. 37.

in legen
D. Hi
on. ſi ſi
ſ huic
gendæ
ultare

ascende, & te in Austriam ad fratrem tuum Lupoldum incolumem perducam. Cui dux, Quis es tu? ad quem ille: Noli interrogare, quis sim, quia nihil ad rem: sed ascende hunc equum, quem tibi exhibeo. Hic, cum ducem, alioquin audacissimum, horror inuassisset, & signo sanctae crucis munuisset: spiritus cum nigro equo disparuit, & vacuus ad mittentem reuersus est: à quo increpatus, quod non adduxisset captiuum, ordinem rei gesta narravit.] De Apollonio scribit Philostratus eum se cippo eripuisse: & Vestales Romanorum suis creditę precationib. mancipia fugitiua, nondum vrbe egressa sistere. a

Plin. lib. 28. c. 1.

8. Mihi dubium non est posse magice per daemones (Dei permisso qui Deus Sabaoth est, & cui placet victoriam largitur) praestigijs, & industriã variã, qua (vt & robore) plus cunctis mortaliibus pollent; & vrbes obsidione liberare (vt exemplo Marcofano supra q. 11. probauimus) & expugnandas praebere, & in praelijs victoriã causam esse. nõ defunt exempla, nec ratio repugnã: cum hominibus non raro laus victoriã merito adiudicetur. Olleris magica arte apud Suecos, armis clarus euasit, adeo vt diuinitatis opinionem sit adeptus, auctore Saxone Grammatico b, qui de Oddone Danico pirata sic scribit c; absque carina altum pererrans, bastilia saepe nauigia conuulsu carmine procella euertit, n. gotiatoribus infestus, clemens a-grestibus.

Saxo l. 3. Dana c. lib. 5.

In eo cum Normannis conspectu, ita carminum hostilem hebet aut aspectum, vt districtos Danorum enses eminus radios iacere putarent: omnis vero ne ferrum quidem vagina extractum visu extipere poterant: victa quippe fulgore acies praestigiöse coruscationis impatiens erat.] Similia de Biarmensibus Olaus & de Haquino Noruego memorat Saxo: d de Bulgarris ita vincentibus Anastasium Culpi-

Olaus l. 3. c. 19. Sa xol. 10.

nianus: de Tartarorum contra Polonos memorabili victoria Cromerus, his verbis: Poloni Tartaros anno Christi 1240. ad Legnicam commisso praelio grauiter vrgebant, & fugientibus instabant. Erat in extremo Tartarorum agmine, inter alia signa, vexillum insigne, cuius pictura X. litera figuram pro se ferebat: in cuspide vero figura erat tetra nigraque, capitis humani barbati: id vexillum cum signifer vehementius quateret, fumum atque nebulam densissimam & foetidissimam exhalabat. Ea nebula non modo aspectum barbarorum Polonis adimebat, verum etiam odore teterrimo eos enecabat. Incantationibus id quibusdam Tartari effecerant: quibus iuxta ariolationibus, diuinationibusque ceteris, cum alias, tum in bello plurimum vtiuntur, ex humanis etiam extis de futuris euentibus coniectari soliti. Barbari, vbi Polonos trepidare senserunt, cohortati sese inuicem, impressionem in eos faciunt, perturbatisque ordinibus magnam eadem ediderunt. Tantis eo praelio intersectorum Christianorum numerus fuit, vt singula atricula a Tartaris praecisa, nouem ingentes saccos explerent. Scribit Dubrauius, lib. 3. histor. Boem. in pugna qua victor Siderius, omnes Litenses vt nec ultra progredi; nec retro pedem referre possent a laga suo quemque loco, ne profugeret, miro stupore iniecto affixum. Chineses Neoinam virginem pro sancta colunt. de hac scribit Gonzalvus Mendoza, lib. 2. Hist. Chimens. c. 2. eam hunc cultum magicis artibus adeptam fuisse. Nam cum quidam dux belli, Compo nomine, regis iussu classem in quandam insulam ductaret, is nulla vi anchoras soluere potuit ad abnaugandum. Tandem aduertit naus chenitico inopinam Noemã asidere. Accedit venerabundus & opem consiliumq; implorat. Illa refert, nisi se ductrice Chinesis victoria non potituros. Vna ergo proficitur,

in Anast. l. 8. hist. Pol.

& ho.

& hostes magicis prætigijs fidentes maioribus prætingit. Illi oleo in mare fuso, quasi classis incendio absumeretur, omnia fictitijs flammis inuoluebant. Noëma exstinguebat, & similia eorum ludibria dispellebat arte efficaciore: adeo ut cum omnia incassum, conari se viderent, victos se professi, Campo dediderint, addit Mendoza & alia nonnulla. Permittit ista quandoque Deus peccatis profligatorum exigentibus. Sane perantiqua hæc Magices bellica præstigiamenta. Nam legitur apud Diogenianum adagiographum Ephesijs notulas quædam & voces magicas fuisse, quibus vtentes in omni certamine victoria potirentur. Et Suidas testatur, Milesium quendam cum Ephesio in Olympijs palæstra depugnasse, nihilque in conflictu potuisse: quod Ephesius in talo patrios illos characteres haberet: quod simul ac animaduersum à iudicibus, ademptas litteras, & Ephesium, qui iam triginta defatigarat, succubuisse. Polyænus etiã auctor est Chrysammen veneficam arte sua, Cnopo victoriam de Erythræis peperisse: non tamen carmine, sed venenatis tauri carminibus furorem hostibus immisisse. Sed Francorum exercitum Rege Siegberto ab Hunnis profligatum, carmine obiectis spectris memorat Gregor. Turonens. libro quarto. hist. cap. 28. Ut plurimum Deus non permittit victoriam in dæmonis potestate: sæpe hic etiam suos mauult decipere veterator. Sane Magnentius sic vana spe plenus, vincendum se præbuit Constantino Imperatori.

Sic Ericus ille Rex Sueciæ, summus huius cultor vanitatis, post tot victorias manus Oslanis euadere nequiuit. In eadem Suecorum historia legimus, Hadingum, ab Othi-

A no dæmone iustum cum Curetibus configere prælio, profligatum: portione quidem ab eo roboratum, sed vincere non potuisse, donec à sene quodam exercitus instruendi industriam assequeretur, fallacissimoque dæmones eum plurimis ac varijs bellorum casibus exposuisse, nunc victorem efferendo, nunc victum omni ope destituendo: sic tandem seipsum suspendo publice necari curasse videtur. *mce: oris magnitudine h.* Deinde inter cæteras causas cladis magnæ, quam Flandri à Francis cæsi, anno. 1302. acceperunt, memorat Meierus li. 10. *Chronic.* quod Flandrorum militia Imperator Guido Iuliacus, fortilegos ac necromanticos sibi adhibuit, & cacodæmonas adiurauit, & consuluit. Eandem causam Ferdinandi Lusitani, Flandriæ comitis per vxorem, cladi & captiuitati adscribunt, matris eius fortilegium, Gaguinus & alij Historici Franci: sed id reticent Flandri.

B Sed idem Meierus anno. 1304. de Guidone illo refert ista: *fama est deceptum fuisse à quodam Necromantico: abs quo artem didicisset, qua ille pollicebatur fore eum, quando cumque vellet, in quamlibet magno periculo, inuisibilem. At ea incantatio nihil ei hic. profuit ad vitæ salutem.*] ad veræ & æternæ mortis supplicium apprimè utilis fuit. Pergamenses etiam olim conati se magicis artibus obsidione liberare, irrito conatu operam luserunt, vt narrat Paulus Diaconus lib. 20. *rerum Romanarum.*

C E Tempore Leonis Isauri Masalmas Princeps Sarracenorum Pergamum nullo negotio occupauit: quamuis ciues freti mago quodam horrendum Diabolo sacrificium immolassent, facta prægnante foemina; & fœtu viuo extracto & in cacabo elixato: & cun-

D

E

h Ioã. Magnus l. 2.

fl. 8. Strag.

E

g Ioã. Magnus li. 17 hist. Gott

T

Etis bel-

Etis bellatoribus manus dexteræ man-
nicam tam impio sacrificio funestan-
tibus: auctor Theophanes. Aliud quo-
que memini ludibrii hac in re exem-
plum nobile.

in Hist.
Bocm.

*Vratislaus Lucensis Dux (verba sunt
Æneæ Siluij) Vratislavia conditor ,
bellum contra Gremozslauum Boemia
Ducem, nepotem suum susceperat : ibi mu-
lierem fuisse tradunt, qua privilegio bel-
lum perituro, Vratislaum in pugna casu-
rum, maioremque populi partem cum eo
in exitum prædixit: posse tamen euadere
iuuenem, si sibi pareret. Adolescenti
imperata facturum respondenti, iussit:
ut primum, qui obuius fieret, occideret,
atque viasque aures abscessas in perare-
conderet: mox gladio inter priores equipe-
des cruce in terra facta, & deosculata, fu-
gam maturaret. Pugna in campo, cui Thu-
sco nomen est, commissa, caso Vratislao: a-
dolescens, qui nouerca paruerat, domum
incoluit: fugit: sed vxorem, quam valde
amabat, interemptam reperit, carentem,
auribus, pectusque confossum, sic quas hosti
amputauerat aures coniugis sua fuisse, stu-
pens tristisque cognouit.] digna merces
consultæ de victoria sagæ, fortassis &
vxor venefica fuit, & se prælio immi-
scuit, quod solitæ mulieres Boemæ:
vel genus hic maleficij, per imaginem
lethalem in prælio exhibitam, dæmo-
ne, interea domi miseram iisdem vul-
neribus mulcæante, qua de re libro
quarto disserendum. Sed & Fridericus
ille Stuphicus, qui se Fridericum II.
mentiebatur, cum ex magica pecunia
bellum pararet: à Rudolfo Habspur-
genfi oppressus, captus & crematus le-
gitur, in Baiozum histor. libro septimo.*

Quare non minus sapienter, quam
religiose factum ab Innocentio Pon-
tificis: qui vocatos ab Ethnicis à Thu-
scia magos, & promittentes se Ro-

A mam Alarici obsidione liberaturos,
vrbecurauit expelli a iudicans capi
vrbem præstare, quam magicis arti-
bus eripi: sicut se Larinam oppidum
eripuisse gloriabantur. Non dissimi-
lis prudentia, sed iustitiæ districtior
vltio fuit in Allobrogum Comite.
Comitatus iste ducem Andegauen-
sem simul castrum Oui, quod Nea-
poli munitissimum, vndique mari al-
luebatur, à Duce accersitus consilij
gratia, num oblatio cuiusdam acce-
ptanda, nec ne? Magus iste erat, & glo-
riabatur se hanc ipsam arcem artibus
suis Carolo Pacifico (qui in eam tum
se receperat) in manus dedisse, para-
tum eadem techna Andaguentibus
arcem tradere, præstigijs se ex nube
densata pontem extracturum, & à
C continente in murorum arcis summi-
tatem perduciturum: sic metu propu-
gnatores ad deditioem prius à se cõ-
pulsos fuisse, cauerent tantum milites,
qui ponte transitori: nec vel manu, vel
brachijs, vel tubijs, aut armis crucis vl-
lum lignum conformarent: tum e-
nim pontem illum, cum transeun-
tium interitu, fumi instar dissipan-
D dum.

Comes ijs intellectis, Ducem o-
rauit, ut Magus ad ipsum mitteretur,
de re tota eum certiore faceretur.
Venit miser, & eadem Comiti narra-
t spondetque. Contra Comes, Num-
quam se commissurum, ut tam strenuus mi-
litibus, veteransque belli ducibus exprobe-
tur, Carolum Pacificum ab ijs, sine vetitis
artibus, infamiaeque tanta, debellari non
potuisse sibi spem in Deo, & virtute colloca-
ram. Simul magum carnifici tradidit
capite feriri iussit b.] Accidit hæc anno
E 1383.

Nonum sit de dignitatibus & ho-
noribus, ad quos promoueri quem

a Sozom.
li 9. ca. 7.
& Sofy-
mus li 5.

o Froisar-
dus lib. 9.
cap. 7.
E

arte

Vincent
 Benno. Si
 mo. nctta
 Platina,
 & Nau-
 cletus.

arta Magica, multa sunt quæ sua-
deant. Primo proferuntur Pontifices
Romani, quos ad Apostolici culminis
apicem sic ascendisse tradunt varij hi-
storici nempe Martinum II. Bene-
dictum IX. Ioan. XXI. & XXII. Sil-
uestrum II. & Gregorium VII. Sed
respondeo de Martino II. dici malis
artibus ad Pontificatum peruenisse,
sed à Pontificum osoribus: nec necesse
malas artes de magicis accipi: mala est
ars, ambitus: mala, calumnia: mala, si-
monia & huiusmodi. Siluest. II. sum-
mus fuit geometra, & de arte illa li-
brū scripsit: quæ M. S. scilicet habetur
in bibliotheca Farmesiana: Philoso-
phiæ quoque peritissimus, sæculo tam
inerudito, ut philosophi ac geometræ
promagis haberentur: à vulgi igitur
errore multiplex de illo fabula fuit,
per Martinum Cisterciensem & Cal-
fridum incautè dispersa.

De utroque Ioanne, & Benedicto, &
Gregorio. quæ sparsa feruntur: in schis-
maticorum Imperatorum eius tem-
poris gratiam fuisse disseminata; ni-
hil dubitandum. Benno quidem ille
Cardinalis, hostis dum vixit fuit iura-
tus Gregorij, & librum suum referfit
tot impudentissimis mendacijs: ut vel
voluisse videatur animi causa Pontifi-
cis pessimi ideam exprimere, sicut in
Cyro Xenophon optimi Regis: vel
sane, liber ab hæretico quoptiam pa-
trum memoria, nomine Bennonis,
fuerit conscriptus: sane ipsi scripto-
res qui Gregorij tempore vixerunt,
aperte illi contradicunt, ut Onasrius
& Bellarminus docuerè: Nec credi-
derim, Deum unquam permisurum,
ut sedes Apostolica magico infessore
contaminaretur. Secundo igitur a-
lia quadam exempla proferuntur: ut
Theophili, qui Vicedomini dignita-
tem dæmonis auxilio recuperavit e &

A similia. Nec mirandum posse magi-
cas artes, quod sæpe potest ambitus
simonia, & similes corruptelæ: id enim
tum succedit, quando Deus permit-
tit: qui cum permittit, vel maturam
sceleratorum ultionem, vel diuini
cultus augmentum, vel aliud bonum
inde solet elicere. Ipse quidem Diabo-
lus ut plurimum magos decipit, inani
dignitatis, Principatusve spe, & pro
sceptro palum, pro corona rogum v-
rendis largitur. De Stuphio illo, nar-
rant Annales Boiorum: de Barone de
Rais Britanno, Monstreletus, libro se-
cundo. Histor. cap. 248. de duce Aurelia-
nensi fusè Meierus libro decimo ter-
tio. Prorsus vero ridiculum est, quod
auctor ille nugiuendusus אמתותא
narrat Iudæum quendam Magum ar-
te sua effecisse: ut vltimus Rex Italus
Neapolitano regno deiectus fuerit, &
nullus Italicæ nationis in æternum il-
lic queat imperare: nec esse remedium:
nisi Magus ille ab alio potentiore e-
uocatus, cogatur factum recantare.
(Sic mendaciss. ille scribit aphorif. 35.)
quo nihil dici potest inanius, aut stul-
tius Nec positum à me, nisi ut vanitas
Magorum cunctis appareat.

10. Quod de dignitatibus, idem
iudicium est de veris diuitijs & the-
sauris: posse dæmonem, si velit &
Deus permittat: non solere, nisi rarif-
sime varias ob causas. Nam quod Psel-
lus scribit *si, nihil eorum quæ diabolus
promittit, ex se spectare illum posse, sed
visu tantum inania suis cultoribus præbere,*
id si de eo, quod facere solet, loqua-
tur, verum: si de eo, quod potest, fal-
sum. Quod etiam à viro Cl. g. tradi-
tum: non posse dæmonem, Deo per-
mittente (hoc enim supponitur) vllam
veram ac germanam pecuniæ mate-
riam producere, nec veram formam

G
fc. de col-
lationib.
auri & vir-
tutis.
g Iudic.
Dam. hau-
derio in
Mora.
promptu-
ario. c.
de pecu-
niæ vitu-
perio.

d Onasri-
us quinq.
libris non-
dum edi-
tis, & ad
Patnam
addi. Rob.
Bell. in
rom. 1. li.
4. de Ro-
Pon. ca. 13
e Sigiber.
in Chron

dare: hoc distinctione fulciendum est, cum enim forma pecuniæ sit inscriptio numismatis, quæ est mere artificialis: nihil dubitandum, quin aurea & argentea numismata, qualia volet, diabolus cudere possit. Materiam quoque numismatis, scilicet corpus mixtum metallicum, potest producere, applicando actiua passiuæ per modum naturalis & artificiosæ productionis, sic enim potest producere insecta viuientia, quæ metallis omnibus sunt perfectiora. Neque tamen hæc productio est vocanda creatio. Per veram namque creationem nequit Diabolus nummi materiam gignere quia vera creatio est pecuniæ ex nihilo productio, quæ est opus omnipotentis soli Deo propriæ. Vnde communiter Theologi, contra Platonicos, Simoniacos, & Auicennam, docent non potuisse Deum per angelos mundum creare, vt per causas efficientes instrumentales, quæ effectum immediate attingant ad morem causarum physicarum: nam quod per causas efficientes instrumentales inter causarum moralium pertingentes ad effectum (sicut in vltimo iudicio, ad angelicæ tubæ sonum mortui susciabantur) id per angelos Deus possit, mihi quidem longe probabilius apparet.

Quare posset Deus absoluta potentia permittere, vt, diabolo quidpiam agente vel dicente, per creationem aurum de nouo gigneretur: sed re vera tunc Dei permissio ac voluntas foret causa efficiens principalis; ad effectum per modum causæ naturalis immediate pertingens: diabolus vero tantum foret morale creationis huius instrumentum. Nec arbitror, si rem spectes, hæc negari posse, si loquendi modum obijcias, nolo loyo-

A *μαχῆν*. Idem probatur, quia dæmon nouit omnes thesauros absconditos, & in mari submersas diuitias, auri atque argenti fodinas, vnionum & gemmarum latibula: & inde posset, nemine valente aut audente resistere, quæ vellet, sumere: longe quoque vafrius, & occultius potest ex cuiusuis scrinio vel sacciperio nummos subducere, quam quisquam mortaliū: quare cum furunculi, & crumennæ legi id sæpe faciant, proculdubio poterit & ipse.

Quod confirmant exempla variorum; quibus dicitur pecunias dæmon suppeditasse. Damhauderius quidem de pecuniæ vituperio differens, quatuor exempla commemorat, quæ legi illic poterunt, Stuphius (quem dixi) magicis pecunijs exercitum stipendiauit. Nihilominus addo, posse quidem Diabolum suos ditare si Deus permitteret, & ille vellet: item si Deus iuberet, & ipse nollet. (inuitus enim Deo cogeretur obedire) sed nec, nisi raro id dæmon vult, nec Deus vquam iubet, permittit vero non nisi rarissime. Ipsum nolle patet: quia videmus eum suos plerumque ludificari, & licet paucis aliquando paucas & veras largitur pecunias, & Treuiris fecerat Doctori Vlaet: tamen vt plurimum decipit inani spe ac specie, quod multis exemplis confirmat Remigius teltis oculus, *libro primo demonolat. capite quarto*. his verbis: *Sennel armentaria Duza 1. Kal. Octob. 1586. accepta à dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens domum prope redijt, eam vt numeraret: sed exussio sacco, nihil nisi testas & carbonem reperit. Catharina Meten, s Du. a prid. non. Nouemb. 1686. succedam: Claudia Morelia Serra. 3. Non. Dec. 1585. Benedictus Drigen Hara-*

curia 18. Kal. Ian. Dominica Petronina Pā-
get 13. Kal. Nouembr. 1586. ac plerique alij.
arborum folia. Ioanna à Banno Manerij. 3.
Non. Iul. 1586. cum nummum aureum char-
ta inuolutum in via reperisset, vti dæmon
euentum prädixerat, atque eum marito cu-
pidè ostentaret: aduertit tandem, non sine
pudore, pro auro nactam se calculum ferru-
gineum, qui etiam contactu primo facile in
frustra assiliret. Vna Catherina Russa Val-
lea ad Mosellam. 5. Kal. August. 1587. ag-
noscit nummos se tres semel ab eo sine frau-
de accepisse. Hæc ille omnia ex actis
iudicialijs se iudice exceptis, cuius ex-
empla libens vsurpo, quia fide publica
notariorum, qui iudicijs interfuere
sunt contestata.

Sic fert fama Faustum, & Agrippam
Magos; cum iter facerent, solitos num-
mos ad oculum sinceros in diuersorijs
numerare; quos qui receperant, post
pauculos dies cornu frustra vel scruta
vilitissima reperiebant. Sic cuidam in-
fausta, licet nobili, matrone Mosellanæ;
quæ ob crimen fortiarium, paucis ab
hinc annis, apud aquas Confluentes
flammis tradita, fiscellam dederat plenam
scutatis, vt apparebat: illa repo-
suit in arcam: verum cum vti voluit,
loco numismatum finum reperit e-
quinum. Alia huiusmodi narrantur
compluria, gaudet enim decipere, &
ad iracundiam homines irritare. Lau-
rent. Ananias, a cur nolit, causam red-
dit aliam; malos genios esse deditos a-
uaritiæ & thesauros ac pecunias huius-
modi asseruare Antichristo, filio per-
ditionis, vt ei ad sumptum sufficiant;
idque dæmonem ariolo cuidam respō-
disse, quamuis autem dæmoni, vt men-
daci, minime credendum; res tamen à
vero parum abhorret. Certior tamen
causa, Deum id nec iubere vnquam,
(quia non cooperatur ad malum) nec
nisi raro permittere, cur alioqui videat-

A mus hoc hominum genere, quibus
tam splendide diuitias, dignitates, gra-
tiam principum pollicetur dæmon: ni-
hil esse vilius, egenius, abiectius, odio-
sius? si antè diuites erant, depauperan-
tur: si pauperes, nunquam ditantur.
Lucianus brefert Apollonium arte sua
thesauros solitum quærere: sed nec Lu-
cianus; nec Philostratus testantur,
vnquam eum consecutum. quidquam,
vnde caput vnctius referret. Pertinet
hoc etiam ad diuinam prouidentiam,
& probam mundi atque Ecclesiæ mili-
tantis gubernationem: quæ in nimis e-
uidens, eam ob causam, discrimen de-
duceretur. quo tallicerentur in exitiũ
veris opulentijs, cum innumeri falsis
alliciantur? si diabolus posset arbitra-
ta suo, quos vellet ditare; quæ est mor-
taliũ ferè cunctorum auri sacra fa-
mes: valde metuendum foret, ne ad
dæmonolatriam homines ferè omnes
adigeret, maximè eos qui à recta fide
deuiarunt. Impijs etiam hac ratione
diabolus pecuniam, belli neruum, sup-
pedicaret: quare facilè pios opprime-
rent, nisi Deus miraculo nouo sub-
ueniret. Merito itaque ditandi homi-
nes potestatem atque arbitrium Deus
sibi reseruauit.

*Omnia dat Dominus, nec habet inde mi-
nus.*

*Dei est terra & plenitudo eius, ipse a-
perit manum suam, & implet omne animal
benedictione, ipse dat cuique, & non impro-
perat, in sinistra eius diuitia & gloria.
Ipse malos ditat, vt eius bonitatem
agnoscant, & conuertantur: vel saltem,
vt aliqua eorum bona opera com-
penset: quod de Cyro & Nabucho-
donosor constat. ditat & bonos, vt
recte vtantur, & in opera milericor-
diæ expendant. Diabolus de suo, quod*

b in Alex.

li. 2. de
nat. dæmō

al. prima
C. de thes
d l. 8. Col
mog. c. 1.
H

det non habet: & reuera maleficos Vatiniano prosequitur odio, tantumque blanditur ut decipiat, & ut ad æterna perducatur supplicia; quod ut citius obtineat, non raro ipsemet prodit contubernales, & iudici quasi in manum tradit. gaudet enim hominum, (quos odit, ut imaginem Dei) miserij, calamitate, & interitu. Hinc fit, ut videamus eum homines lactare vana inueniendorum thesaurorum spe: & cum querere contra humanas etiam leges, persuaserit: tum eos vel metu exanimet, vel crudeliter præfocer. Andræ Treuerus d narrat ab oculato teste acceptum, de Græculo quodam Macriano, eum dum in Pario insula thesaurum quæreret, à terra absorptum, Similia quædam in Anastasio refert Cedrenus, & alij plures alia, vnum adscribam admiratione non indignum: *Circa annum Christi, 1520. B. filea quidam factor ingenio simplex, voce balbus, incertum qua arte cryptam illam, qua Augusta Rauracorum patet ingressus, & ulterius quam vlli alij vnquam potuerant progressus, miranda quadam spectra referebat. Cereò consecrato accenso in cryptam descendens, primo per ferream portam se transiisse aiebat: unde ex vna concameratione in aliam, atque etiam in hortos pulcherrimè virentes. In medio aulam magnificè ornatam spectari, & virginem formosissimam pubertens, aureo diademate caput cinctam, crinibus solutis, infernè in horridum serpentem desinentem, à qua manu ad scrimum, ferreum deductus fuerit, sermo duos mollos nigros incubare, & terribili latratu accedentes arcevo.*

At virginem minabunda similem eos compercere. Tum clauium fasce, quem collo alligatum gestaret, soluto, arcam recludere, & omnigenis numismata, aurea, argentea, ærea depromere. Quorum non pauca li-

A *beralitate virginis ex ipsa crypta se retulisse ostendebat. Addebat virginem narrare solitam diris imprecationibus, se se, cum regio esset orta stemmate, iam olim deuotam, in tale monstrum mutatam fuisse, neque aliam salutis recuperanda rationem superesse: quam si ab illibati pudoris adolescente ter deosculata fuisset, tunc enim formam pristinam sibi restitutum iri, & dotis nomine thesaurum omnem, qui eo loci lateret, liberatori cessurū. Quin etiā affirmabat bis sese virginè deosculatum: bis tã horribiles gestus in ea præ gaudio sperata liberationis obseruasse, ut sibi, ne viuis ab ea discerperetur, metuendum fuerit. A quibusdam nepotibus in ganeum deductus, nunquam postea aditum ad cryptam inuenire potuit nedum ingredi.*
a] *Quis non deprehendit illusionem? iuuenis ille mentis non benè compos, vel magis, illa de genere Lamiarum, dæmon oculos petebat, deuoratura post tertium, non permisit Deus, canes illi duo: alij dæmones, vel veri vel fictitij thesauri custodes, numismata quædam fortè vera, & Deo permittente data. Post annos aliquot alius ciuis Basileensis eandem cryptam ingressus, ut familiæ suæ paupertatem leuaret, nihil præter eaduerum humanorum ossa inuenit, & subito correptus horrore, testinus egressus, intemperij auctus fuit, donec tertiã post die miserè interiret. b* *Paucos ante annos quidam Prior Margullinæ cum duobus locijs fossam quandam in spelunca Regis Salai prope Puteolos thesaurorum causa ingressus, miserè interijt, nec amplius visus, ut narrat Vallamontius lib. 1. Itinerarij sui cap. 23. Andr. Cæsalpinus, in sua Damonum inuestigatione cap. 12.*
E *scribit, quibus hæc confirmantur, thesaurorum quidem, (inquit) indagatores per magicas facultates multos nouimus: sed qui affecti fuerint, comperit non habeo: Pisis tentauerunt quidam nostris rema-*

a Scumpli
in Chron
iuc t.

b Idem
Struphus
sup. &
Rhenan.
li 3. Ger
man.

peritus

poribus effodere, sed rei difficultate victi ab opere cessarunt. Tandem anno elapso locum, in quo Neronis adificia existisse ferunt, hodie autem sacris virginibus dicatum, effodere cœperunt, ubi erat ingens pini arbor: sed à demonibus adeo infestati sunt, ut præ timore ab incepto desistere coacti fuerint: quo tempore multa ex virginibus locum habitantibus à damone obsessa sunt.]

Quid mirum, si hanc thesauri illicitam scrutationem in suo solo fieri permiserant? in hoc mundo poenam Deus inflixit, ut in alia vita parceret. Nemo (mea sententia) prudentius aut verius hac de re tota disseruit Paulo Grillando, lib. de sortileg. q. 3. n. 12. quam obrem conducibile reor, eius verba vobis transcribere: Arte huiusmodi iactant se posse inuenire thesauros in locis valde remotis & subterraneis absconditos, & quandoque inducunt homines in talem insaniam, ut foueas quam ingentes conspiciant pro inueniendis thesauris huiusmodi: & ista videtur mihi, quod sit vna ex turpioribus illis sortibus, quas demon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui quenquam ex necromanticis, magicis, aut sortilegis huiusmodi aliquos vnquam inuenisse thesauros, aut aliam aurum vel argentum: sed quamplures vidi huius operi incumbentes, qui mirabiliter conati sunt, velle experiri: qui post multos labores, & diabolicas obseruantias, demum nihil viderunt nec inuenerunt, nisi terram.

Et ratio est, quia Deus non permittit, nec vult demonem posse thesaurizare, quia alias sequeretur, quod isti magici, Necromantici, ac ceteri diabolica fidei professores, essent ceteris Christi fidelibus ditiores, ac præstantiores: ac quamplures reperirentur, ex ipsis Christi fidelibus, qui animo ditandi prosequerentur illos, nec curarent Christia-

A nam ipsam prostergere fidem: ut magno thesauro abundarent & venerarentur ab omnibus. Quin imo videmus hodie totum oppositum, quod isti sortilegi, magi, necromantici, & similes sunt ceteris Christi fidelibus pauperiores, sordidiores, & viliores, & in hoc mundo, Deo permittente, calamitosam vitam communiter peragunt, demum vero infelici morte percunt, & aeterni ignis incendio cruciantur, ut in cap. firmissimè. extr. de hæret. &c. nec mirum. 26. q. 5.

B Et ea arguria, qua demon illos decipit, eadem, & similibus promissionibus ipsi nos decipere student: sed non capiunt, nisi aliquos: qui sunt simplicis cognitionis, & carent intellectu, & ratione: vel qui sunt nimium creduli & curiosi: qui auditate quadam impudenter appetunt scire ea, qua nulla ratione, aut honesta causa competit sibi inuestigare, d. cap. nec mirum §. auguria. vers. potentis.] Hactenus Grillandus. Melindenses Indos inuenio solitos merces, quarum iacturam fecerunt, conari incantationibus è pelagi fundo extrahere. quo euentu nescio.

C Lege Castanedam, lib. 1. Histor. Indic. ca. 30. permittente Deo nonnunquam Diabolus merces effert, ut eos in sua superstitione roborat: non permittente, nequit, & culpam in aliquod erratum incantantium conijcit. Notandum etiam hac in re: quosdam dici thesauros inuenisse magicis artibus: qui id consecuti solerti, atque sagaci coniectura: ut Sarracenus ille, tempore Guiscardi Normanni in Apulia, cuius factum Magiæ Platinae & Collenucius, sed prudentiæ melius adscribit Petrarcha, pro quo sententiam feret, quisquis rem iusta lance trutinari. Claudat hoc caput Carolus V. fortissimus & religiosissimus Imper. qui iure optimo Cornelium Agrippam, & duos alios nobiles,

* Platina in Leon Colleū in hist. Ne pol. & B6 finius in Hungarica,

aula

ump
Chron.

idem
Iphius
&
henam
Ger
ad.

Petrarcha in Ex
empl. c.
de Prudentia.

aula & regnis suis exulare iussit; eo quod illi thesaurorum, per artem magicam, spem obtulissent. Bene tibi sit, & stemmati tuo Carole: tu quidem beatitudine iam frueris: viuet, vincet, que posteritas tua: quamdiu Catholicam tuebuntur, & ab impijs curiosisque artibus abhorrebunt. Huc si deuoluantur: quam virtute, tam fortuna tibi sunt dissimiles futuri.

QVÆSTIO XIII.

An magi valeant incantare animalia bruta?

DE serpentibus, id non poetæ tantum, sed & Christiani credidere. Poetas laudauit sup. q. 9. plerisque Virgilium, Ouidium, Nemesianum, ijs nunc accedant Lucilius in Satyr. libro 20.

--- Marsu colubras
Dirumpit cantu, venas cum extenderit omnes.

Horatius Epod.

Caput que Marsa dissilire nenia,
Ouidius de medicamine facili.

Et media Marsis findantur cantibus angues.

Sopire cantu tradidit Maro lib. 7.

Item P. Silicus Italicus.

--- Serpentes diro exarmare Veneno.

Doctus Atyr, tactuque graues sopire chehydros.

& Seneca, qui fufius describit Med. act. 4.

--- triste laua complicans sacrum manu

Pestres vocat quascunque feruentis creat

Arena Libya, quasque perpetua niue

A Taurus coerctet frigore Arctoo rigens,
Et omne monstrum. tracta magico cantibus.

Squammea latebris turba desertis adest.

Hic fera serpens corpus immensum trahit,

Trifidamque linguam exsertat, & quarens quibus

Mortifera veniat: carmine audito, stupet,

Tumidumque nodis corpus aggestu plicat,

Cogit que in orbes.

Manilius lib. 5.

Non inimica facit serpentum membra creatis.

Accipient semibusque suis peploque fluenti,

Osculaque horrendis iugent impunè venens.

C Sic enim legenda hæc carmina. Senibus, recte est in Gemblacensi. sicut enim veteres, Virgilium & Virgilium, sic finis & finis, scripsere. Nonne sequitur apud eundem Manilium?

Et semibus vires sumit, fluctumque figurat.

D Viderint critici, cur ista corrumpat, redeo ad institutum. Quæ dixi ea confirmat fufius idem postea, agens de natis sub vrsæ signo: idem confirmat, quod legi in nostrorum hominum annis litteris Peruanis, datis anno 1597. viperæ innoxiam contrectationem in Magorum Indicorum ludibrijs, ad miraculum fortè B. Pauli eleuandum à dæmone excogitatum, id ita narrat in collectan. suis Spitillus; Celebrant & festum aliud superiore non minus superstiosum. Puerum decora facie, & qui toto castello formosissimus habetur, cubiculo includunt, eique tandem ieiunium

imperant,

imperant, dum excrescant capilli, tum Magi prestigiatores cum senioribus eductum, veluti applicatione quadam, in ades amici alicuius arctissime illi iuncti deducunt, ubi vetula puerum quarula voce lamentantur, & plebs, qua interea cogitur & conuenit, paulatim pueri capillos præscindit, oblato in singula capita ansere vno cocto. Altera die Magus iuniores ad venandas feras mittit, alios vt festum oportunum apparent ablegat. puelli vt bonum vinum excoquant imperat, Senioribus musica vt instrumenta componant, & ex ea hora eadem pulsare incipiunt, atque ab eo tempore, quies in res à Mago emissæ sunt, libere strari possunt, quidquid extra cuiusvis domum repererint. Inuitant populos, vicinos, vt varijs armis instructi ad festum conueniant. Puer festi tempore coronatus, altera manu telo instructa, altera viperam vincta dependente, postquam in loco quodam ornatissimo sedem occupat, vnde facile colligitur demonis esse artes, cum à vipera non mordeatur. Corpori etiam pueri plures alia vipera mortua alligata sunt. Quæ venatione apprehendit inuentus, cum coctis & asis anseribus, reposita sunt ad vnum pueri latus: alterum laudat bona vim quantitatis. Postquam milites ad festum vocati, militari quodam ordine & delectu, ingressi sunt, & viperam adorant, ad puerum accedunt, vinum illi proximum ebibunt, & preparatas pueroque adherentes epulas sumunt: tum ad adorandam rursus viperam regreduntur, eundemque cibum & potum repetunt, totosque tres dies hac ratione absumunt, quibus euolutis viperam necant. Ex in famina (quæ toto festi tempore clausa domi hærebant (egrediuntur clamantes: Victoria. In celebritate huiusmodi frequenter demon apparet: ad conbibendum, comessandum, fistulosque dies late hilariterque agendos exhortans.) Sed & Pet. Chieza scribit omnes Andinorum montium vastos serpentes omnem fe-

A rociam, vimque noxiam posuisse vetulæ cuiusdam carminibus olim exarmatos: nunc etiam aspectu tantum terrere cætera innocuos esse. Rursus idem confirmat indicarum Nauigationum historia, hæc enim vim Nigritis Africæ populis tribuit Alosius Cadamustus a. Quodque caput est, patribus Christianis id sacræ scripturæ loca videtur indicare: dum ea vt sonas, accipiunt: & quæ de Maris veteres tradidere, vt verisimilia admittunt. DD. Hier. & Basil. & D. Aug. Arnob. quoque Theodoret. Alcymus Beda, & Euthymis b. Nec putato ijs D. Hilari repugnare c, nam ipse dæmone accipit, allegorice: de veris serpentibus patres alij sensu litterali: ipse de Maris fabulam putat eatenus, qua vulgus putabat ea, vi carminis contingere: cæteri admittunt eo sensu, quem Hilarius negaret, & quem nos retinemus, ad incantationem scilicet, vt ad tesseram, malum genium aduolare, ipsumque serpentes velexarmare, vel sopire, vel necare. Docet celeberrimum Magi Saltzburgenfis, qui cum omnes, ad vnum miliare, serpentes in quandam foueam cogere niteretur: tandem ab ingenti vno & annofo, in eum exsiliante, necatus fuit. Nimirum cæteros dæmoneo compulerat: nunc noluit cogere, sed in magum concitare maluit. Etenim si vi carminis cæteri in foueam adacti, eadem se vis in huc quoque exeruisset, idem patet ex ridicula & inepta verborum formula, qua magi vtuntur: quam si alij chartis non illeuissent, melius curiosis ingenijs consulissent. Loca scripturæ duo sunt. **B** Apud Dauidem legimus: Sicut aspidis surda & obturantis aures suas: quæ non exaudiet vocem incantantium, & vnesici incantantis sapienter d. Naturali ergo instinctu nouit vim sibi ab in-

a Nauiga.
l. v. c. 28.

b in Pl. 57.
c in d. Pl.
7.

B
d Psal. 57
v. 5. ad
hunc locum respicit Alcymus li. 2.

e 8. v. 17.

cantatione inferri posse, hoc genus aspidis trahit Euthymius, *Palemmi*, vocari apud Hier. e: *Ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio.* Hoc est qui nequeunt incantari, possunt ergo cæteri, quamquam ne quid dissimilem, sensus potest esse, adeo lethales fore serpentes, vt nequeant eorum morsus sanari: quam explicationem confirmant LXX. dum vertunt, *serpentes mortiferos: quibus non est incantatio: & mordebunt vos insanabiliter.* Melior ergo ad probandum est ille locus Davidis: vt intelligamus, magos vi pacti hæc posse in serpentes non dubito idem posse in cæteras belluas: vnde Silius:

Harcelo non pauidus fatas mulcere leonas.

lib. 11. de
Genesi ad
ut. c. 28.

Etenim in crocodilos id solere piscatores, docet Villamontius, *Itinerarij lib. 3. cap. 12.* Verisimile tamen fateor, quod censuit D. Augustin. f, ob fraudem, qua primi parentes à serpente decepti. Deum frequentius permittere serpentum, quam aliarum ferarum incantationes, & maiorem illorum esse cum dæmonibus familiaritatem: non natura, sed diuina permissione quadam. Sane Grilland. q. 8. in fin. *Et ego alias (ait) vidi Romæ quendam Magum excellentissimum, Gracum, tempore Hadriani VI. antequam perueniret ad urbem ipse Pontifex: quod solu verbis compresserat vires cuiusdam ferocissimi tauri, existentis in armento in loco siluestri: quem sic affixum, vt ita dixerim, & humiliatum apprehendit per cornua, & choridula quadam satis debili, arte tamen magica fabricata taurum ipsum ligatum, quo voluit adduxit media nocte, circiter quatuor aut quinque miliaribus: qua visa fuerunt per ducentos & ultra viros.] Sed errat Grillandus, cum putat hæc omnia ipsa verborum potentia effici potuisse, vt ille Magus afferebat.*

A quod li. 1. refutatum. Quod in Circensibus soliti incantatione suis equis velocitatem, aduersariorum vero tarditatem, moramque adferre, docent Arnobius, lib. 1. Hier. in vita Hilarionis. Calsiodorus, lib. 3. epistol. 51.

Quærat aliquis an vt animos, sic & colores ferarum dæmones vere queant immutare? nihil dubitem, quia norunt aquas, quibus id naturaliter perficitur. Aristoteles, lib. 3. de Hist. anim. c. 12. testis est his verbis: *Sunt aqua multæ in locis, quas cum oves biberint, moxque inierint, nigros generant agnos: vt in terra Ayllyritide, agri Chalcidi Thracia facit annis, quem ob nimiam frigiditatem Psychrum vocant: & in Antandria duo sunt fluij, quorum alter candorem, alter nigritiem pecoribus facit.* Scamander etiam annis flauas reddere oves creditur, quam obrem Xanthum pro Scamandro vocatum ab Homero autumant.] Varro quoque apud Solinum tradidit, in litore maris rubri esse fontem, quem si oves biberint, mutent vellerum qualitatem & ante candidas, post haustum furuo nigrescere colore. Plura memorant aquarum miracula, quæ si reapse contigerunt, possent circa animantia per aquas hæc omnia Magi. pergam addere nonnulla. P. Nazo, lib. 15. Metamorph.

C
D

*... Medio tua corniger Ammon.
Vnda die gelida est, ortuq, obituq,
calescit.*

*Ad motis Athamantis aquis accē-
dere lignum,*

*Narratur, minimos cum luna re-
cesserit orbes.*

*Flumen habent Cicones, quod po-
tum saxeæ reddit*

*Viscera, quod tactis inducit mar-
mora rebus.*

E

*Cratis & hinc Sybaris vestris
conterminis oris,
Electro similes faciunt auroq; ca-
pillis*

*Quodq; magis mirum. Sunt, qui
non corpora tantum,*

*Verum animos etiam valeant
mutare liquores.*

*Cui non audita est obscena Sal-
macis vnda?*

*Aethiopesq; lacus quos si quis fau-
cibus hausit,*

*Aut furit, aut patitur mirum
gravitate soporem.*

*Clitorio quicumq; sitim de fonte
lenari,*

*Vina fugit, gaudetq; meris ab-
stemius vndis.*

*Huic fluit effectu dispar Lynce-
stius amnis:*

*Quem quicumq; parum moderato
guttore traxit,*

*Haud aliter titubat, quam si me-
ra vina bibisset.*

De admirandis Siciliæ aquis multa
Thomas Fazellus. 1. decad. libro primo
capite quinto, quod est de mirabilibus
Siciliæ.

QVÆSTIO XIV.

*An possint aliqua mixta, maxime
sensibilia producere seu gigne-
re arte sua?*

A

SIT propositio prima, Ani-
malia imperfecta, muscas, ver-
mes, ranas, & huiusmodi inse-
cta, & alia quæ ex putrefactio-
ne nascuntur, possunt producere celeriter:

A non creando, sed actiua passiuus appli-
cando. Hæc Diuus Augustinus, quem
schola Theologica sequitur a. Solent
autem hæc producere magi, ex pacto,
per dæmonem actiua passiuus appli-
cantem, nam ipsi magi plerumque
nesciunt, quo ista pacto gignantur, &
causas ignorant, vt quando diabolus
dat sagis minutum puluisculum, cuius
in aërem iactu diuersæ species locusta-
rum, bruchorum, murium, erucarum,

B & similibus animalculorum variæ pe-
stes, statim nascuntur, iubet interdum
primam quæ obuia plantam ex agro
illo, quem vastari volunt, euellere; aut
gramen perdendæ arbori illidere, &
alias tales nœnias adhibere, quæ vim
nullam habent naturalem b. Sic pos-
sent Magi etiam producere quosdam
anferes imperfectiores, qui soliti gi-
gni ex deciduis fructibus arborum in

C mari putrescentibus, vel sane ex li-
gnis nauigiorum putridorum, vt no-
runt contingere Scoti, & Hebridi-
um incolæ, quibus vocantur, *Klakis*
& *Bermcles* c. Sed an perfecta (quæ
vocantur) animalia? probabilius mi-
hi est, actiua passiuus applicando non
posse, quia hæc ex putrefactione nasci
non posse probabilius, & non nisi ex
prolifico parentum semine, vel à pa-
rente, vel à dæmone incubo matri in-
fuso, prout postea dicetur. Posset et-
iam dæmon talia iam producta mu-
liebri vtero includere, & callide inde
educta, occulta quapiam clancularij
meatus via ipsi cognita, in locis remō-
tis vbi nata videantur fouere, alere,
& respirare facere: vtpote inter sa-
xa, in quibus non raro imperfecta na-
sci consueverunt, muscæ, mures, &
similia. Hoc omnino crediderim con-
tigisse in canibus illis, quorum men-
tio fit à Guilhelmo Neubrigensi his
verbis: *Dum in quadam lapidicina pe-*

D

E

a D. Aug.
11.3 de Tir
in c. 7. D.
Bonau. &
alii in 2. di
7. Alex. de
Hales 2. p
quæ. 43 D.
Th. 1. p. 9.
114. ar. 4

b vide Nic
Remigi. 1
dæmono
larr. c. 21

c Card. lib
7. de re. va
riet. Lobe
lius in fin.
lib. de hist
herbar.

tra ingens ferramentis sinderetur, apparuere duo canes capaces sui in eadem petra capacitatem replentes absque omnispiraculo (intell. perceptili) videbantur autem esse ex eo canum genere, quos leporarios vocant, sed vultu truces, odore graues, pilorum expertes. Et vnus quidem eorum vt dicitur, cito defecit. Alterum vero stupenda, vt aium, edacitatis Henricus Vvimonienfes Episcopus diebus plurimis in delicijs habuit.] libro primo, Histor. Anglor. capite vigesimo octauo, & subdit, in alio lapide inuentum bufonem cathenulam auream circum collum habentem. Censeo huic cate- nulam à dæmone additam, nam ipse bufo ibidem nasci potuit, vt in carbonarijs fodinis Leodicensibus filices ingentes nonnumquam reperiri, intra quos viui bufones conditi, vt in natiuitatis suæ cunis, latebant.

B

Possunt etiam dæmones producere quædam insolita monstra: quale illud in Brasilia, altum palmos septendecim, textum corio lacertæ, mammis præ- tumidis, brachijs leonum, oculis ri- gentibus, & flammeis, scintillanti- bus, simili lingua, d qualis forte mon- stra, quæ in Saxonix siluis, semihuma- na facie, capta anno 1240. e. Nisi fortas- sis illa sint ex nefario hominum acfe- rarum coitu nata: quæ monstrorū plu- rimorum origo indubitata. Sic enim peperit olim bello Marfico Alcippe- lephantum f: sic anno 1378. apud Hel- uetios alia leonem g: sic anno postea 1471. quædam Papiæ cattū, Brixix ca- nem alia: sic 1571. mulier Augustæ vin- delicorum, eodem partu, enixa primo caput humanum membran. inuolu- tum, mox serpentem bipedem, tertio porcum integrum h: & quæ varia hu- iusmodi leguntur apud. recentiores i. Illud superat admirationem reliquo- rum, quod Castanneda retulit, in An-

A nal. Lusitania: mulierem ob quod- dam crimen in insulam desertam naui deportatam: cum ibi exposita fuisset, eam simiorum, quibus frequens lo- cus, agmen circumstet: se fremebun- dum, superuenisse vnum grandio- rem, cui reliqui loco cesserint, ab hoc mulierem blande manu captam in an- trum ingens abductam, eique cum ip- sum, tum cæteros copiam pomorum nucum, radicumque variarum appo- suisse, & nutu, vt vesceretur, inuitasse: tandem fera coactam ad stuprum: fa- cinus hoc multis diebus continuatum, adeo vt duos ex fera liberos susceperit, ita miseram (quanto mors optabi- lior!) victitasse per annos aliquod: donec Deus misertus nauim eo Lusita- nam detulisset: cumque milites in ter- ram aquatum ex proximo ad antrum fonte excendissent, abessetque fortè fortuna semius: feminam ad inuisos diu mortales accurisse, & acciden- tem ad pedes supplicasse, vti se facino- re & calamitosissima seruitute irent ereptum: adtrentibusque, & ca- sum mirantibus illis, eam cum ipsis nauim adscendisse: sed ecce tibi si- mium superuenientem, inconditis gestibus & fremitibus coniugem non coniugem reuocantem, vt vidit vela ventis data, concito cursu de liberis vnum matri ostentat, minatur: ni re- deat, in mare præcipitaturum: nec se- gniter fecit, quod minatus tum recur- rit ad antrum, & eadem velocitate ad litus rediens, ostentat alteram, mina- tur, & demergit: subsequitur & ipse furens, tamque diu nauim natatu in- sequitur, donec vndæ natantem vicere. Rem tota Lusitania teste notif- simam, & à rege mulierem Vlisiponæ addictam ignibus, quorundam preci- bus vita impetrata lethū cum claustro perpetuo commutasse. Miraris Lector?

en tibi

de occult
nat. mirac.
cap. 8.f Anan li.
4. de Nat.
æmon
: Lycost
de Prodigf Alex ab
Ale. lib. 2
Stumph.
Chro Helh Lycost.
supra
C.
i Cardan.
l. 16 de va-
rie. Lem.
nium li. 1.

en tibi Saxo Grammaticus, cum duobus Magnis, Vpsalensibus Episcopis: narrat Gotthicos reges ex Vrso & Virgine nobili originem ducere: & Ioannes de Barros Pegusianos & Sianitas Indiæ gentes, à cane, qui cum muliere corpus miscuerat. *a* Verum his ego non sum credulus: qui certus sum ex homine, & ferâ verum hominem nasci non posse, quia ferinum semen perfectionis illius est expers, quæ ad tam nobilis animæ domicilium requiritur, quare si quid ex tali mixtione nascatur, monstrum id fuerit, non homo. Sequitur enim deterioris feminis conditionem talis fœtus: quare ut summum hominis aliquam speciem præbebit. Nec enim crediderim, censendum perfectum brutum eius speciei, cuius alteruter parentum: (v.g. ex Lusitana nati, nec simijs, nec homines erant) sed monstrum quoddam mixtæ speciei & imperfectæ, vt mulus ex equo & asino, thoës ex hyænâ & lupo: quare nec arbitror, si commisceatur sibi simili, vel alteri bruto perfectæ speciei, brutum vllum geniturum. Confirmat hanc sententiam cordati Historici Petri Chiezæ narratio, qua tradit rupices illos Andinos solitos ingentibus simijs se commiscere: & natos inde fœtus caput humanum & pudenda habere, cætera simijs similes esse: feros iuxta ac fœdos, qui non loquantur, sed terribiliter ululent: & ab ipsis quoque Indis, pro monstris haberi. Denique in prouincia Aulaga mulierem Indam ex cane tria monstra peperisse hæc ille, *1 part. Histor. Peruana. cap. 95.* Præterea in nonnullis exemplis citatis, imaginatrix vis & corruptio feminis, & superfluum in vtero, humorum copia, suam sibi singula partem possunt vindicare. Fieri potest præterea, vt mulieres harum aliquæ de

A strigum numero fuerint, & dæmon incubus calidum horum animalium semen illis infuderit. cur quæ potest humano sic abuti, non possit, & ferino? Sanè in illis exemplis, de Indorum populis & Gotthorum regibus putarim hoc dicendum: quod dæmon inferarum talium effigie fœminas compresserit, quod eum posse docebit sequens quæstio. Verissimam narrationem his adiungo. In hoc ipso Belgio fuit nefarius quidam: qui vaccæ se commiscuit. Post visa bos prægnans, & post aliquot menses edere masculum fœtum, non vitulum, sed puerum: adfuerunt non vnus, deque matris vaccæ cadentem vtero adspexerunt, leuatumque de terra nutriti tradiderunt, adoleuit puer, baptizatus, & institutus Christianæ vitæ præceptis, pietati se adixit: & pro patre, serio pœnitentia vacat operibus: homo quidem perfectus, sed qui sentiat in animo propensiones vaccinas, pascendi præta, & herbas ruminandi. Quid de hoc sentiendum? nonne hominem esse: planè crediderim: sed ex vacca matre natum abnuo, quid ergo? Diabolus peccati illius gnarus, & impulsor, mox vaccam prægnantem fecit videri: cum voluit, alicunde infantem surreptum attulit, & vaccæ parturienti, quæ ventro grauida erat, puerum sic supposuit: vt à vacca fundi videretur. Hinc nata opinio: & puer persuasus se vaccæ filium, matris putatæ propensiones hausit imaginando. Nam vt verus homo, ex feminis vaccini materia, nascatur, & organica illa dispositio perfecta humani corporis, in vaccæ vtero, & vaccinæ animæ calore ac virtute, perficiatur: id philosophos omnes mecum arbitror, inter *admirata*, computaturos. Illud vero Manilij, monstrorum productio-

nem astrorum in fluxibus & fato Stoico ascribentis, secta est deliramentum.

Permiscet sepe ferarum

Corpora cum membris hominum: non feminis ille

Partus erit, quid enim nobis commune ferisque

Qui sive in portenti, noxam peccavit adulter?

Astra nouant formas, caelumque interserit ora,

Cæterum Andr. Cæsalpini Paradoxum: sine semine, bruta perfecta e quos, boues, elephantos, imo & hominem quoad corpus, ex Solis calore, & putredine sola nasci posse: quod multis probare conatur, lib. 5. Peripatetic. Quæst. q. 1. vnde sequeretur arte Magica hæc omnia produci posse applicatione agentium ad patibilia: mihi nondum potui in mentem producere, vt id verum esse, vel suspicer. Qui non ignorem, præparationem materiae ad formas animantium, quæ perfecta nuncupatur, dependere à virtute feminaria, & formatrice: quæ ad perfecti animalis conformationem opus habet, non tamen primarum qualitatum mixtura & temperamento, quod à cælorum influxu, & solis calore recipit: sed præterea perfecti: animantis cooperationem exigit, vt cordati omnes Theologi & Philosophi fatentur, quos citant Conimbricenses nostri, erudite hoc commentum resellentes, in 2. de calor. 3. q. 6. art. 3. & 4. quos (curiosè lector) suadeo tibi legendos. Illud etiam considera, hominem quoad corpus sic gigni, vel sibi in his verbis contradicere, vel hoc tantum dicere, sic monstrum gigni posse: imò nec monstrum quidem: quia in animatū, quæro enim quæ illa humani corporis massa

A anima animabitur? humana? at hoc est delirium Paracelsi, hæreticum, vt aliàs ostendi: ferina? sed ferarum anima nõ potest humanum corpus informare, quia longè aliàs requirit dispositiones, longè dissimiliores, quàm anima bouis & canis, constat tamen corpus caninum à bouis anima informari non posse, quale ergo hoc monstrum, aut quid futurum?

B Certum est monstra nasci aliquando diuina vltione. Docet Dockumentum Frisiorum poena, ob eorum Episcopum S. Bonifacium cum focijs caesum. Nam horum Sanctorum indignam mortem (ait Kempensis) in filios filiorum Deus vindicauit: vt passim ex eorum familijs (quorum maiores tam nefarium scelus perpetrarunt) in hunc diem videantur in occipite habere, grossos crines subalbi coloris, in modum caudæ cuiusdam brui animalis, vt iuste dixeris.

Sentit adhuc proles, quid commiserè parentes.

Ita Cornel. Kempius Dokumentis, lib. 2. de Orig. Frisior. cap. 21. Imitemur Samsonem, & caudam caudæ connectamus, scribit Polyd. Virgilius, Hist. Anglor. lib. 13. in hanc sententiam: eo quod Rex Henricus II. ostenderet sese intensum B. Thomæ Cantuar. sanctum virum, iam sic vulgo negligi coepisse, contemni, & odio haberi: vt cum venisset aliquando Strodum: qui vicus situs est ad ripam Meducia fluminis, quod flumen Rocestriam alluit: eius loci incolæ cupidi bonum patrem ita despectum ignominia aliqua afficiendi: non dubitarint amputare caudam equi, quem ille equitaret, seipsos perpetuo probro obligantes. Nam postea nutu Dei ita accidit, vt omnes ex eo hominum genere, qui id facinus fecissent, nati sint instar brutorum

torum

torum animalium caudati. Sed ea infamia nota iam pridem, cum gente illaeorum hominum qui peccarunt, deleta est.] Sic Polydorus: cuius vltima clausula, an in gratiam adfecta, an ex verò? no- uit Deus, contuicium certè in gentem totam manauit, & durat inter homi- nes proteruos; qui, linguæ petulantio- ris, nihil habent penit vera an falsa effuriant. Si quid talis dedecoris per- maneret, Guilhelmus Tookerus Re- ginæ suæ, etiam huius appendicis de- mendæ virtutem mirificam tribuif- set. Citra iocum: apud Thom. Anti- pratensem reperio, *libr. 2. de Apibus*: Nobili cuidam venationis gratia fe- stos dies prophananti, ex vxore natam prolem canino ricu, & auribus brac- corum (vt vocant) more flaccis ac de- pendulis.

QVÆSTIO XV.

*An sint vnquam demones incubi
& succubæ, & an ex tali con-
gressu proles nasci
queat.*

AXIOMA I. fit, Solent male-
fici & Lamia cum demonib. illi
quidem succubis: ha vero incu-
bis: actum Venerium exercere.

A
a Per. Mar
V Vierus,
Chytrens
Lerchem
Biermann
Fich. Go.
delman. &
alij.
b Additio.
ad c. 11. Po
ri Roman.
e Videte
hos citat.
apud Sixt.
Senes. lib.
5. Bib. fa. c.
annota 77

Perperam hoc negarunt cõplures hæ-
retici; a inter quos pars ista negatitia cõ-
muniõ videtur: ex Catholicis etiam
nonnulli: sed pauci admodũ, ex Belgis
Philippus Broideus, b ex Italis Carda-
nus, Ponzinib. & Bapt. à Porta, sed ho-
rum auctoritas nõ magna, si cum con-
trarium asserentibus eam componas.

Placuit enim affirmatio axiomatis
ad cõmultis, vt verendum sit ne per-
tinaciæ & audaciæ sit abijs discedere:
Communis namque hæc est sententia
Patrum, Theologorum, & Philo-

A fophorum doctiorum, & omnium fe-
re sæculorum atque nationum experi-
entiã comprobata. Vt ceteros ta-
ceam voluere Plato, in *Cratylo*, Philo-
sophus, & verus Synagoga D. Cyprian.
D. Iustinus Mart. Clemens Alexand.
Tertullian. & alij, qui vetustiores pa-
tres, in eo quod voluerunt demones,
posse cum mulieribus rem habere, o-
ptimè senserunt, in eo vero à recentio-
ribus iure reprehenduntur, quod de
huiusmodi concubitu Mosis etiam
verba, d. de filijs Dei & filiabus Caini
receperunt. Solidior ergo adhuc pro-
batio huius sententiæ desumitur à D.
Hier. in c. 6. ad Eph. & D. Aug. quem
communis schola Theologorum cum
D. Isidoro sequitur: e & pro eadem
pugnat Bulla Innocentij 8. Pontif. con-
tra maleficos.

B
C Probantur hæc ratione & simul ex-
plicantur: Dæmones (quod postea do-
cebo) possunt defunctorum corpora
assumere, vel de nouo sibi ex aëre
& alijs elementis ad carnis similitu-
dinem palpabilia effingere ac forma-
re, possunt illa pro libito mouere &
calefacere, si ergo possunt, quem na-
tura non habent sexum artificiose ex-
hibere, & vitijs specie fœminea, fœmi-
nis specie virorum abuti, & has sub-
ijcere & illis se substernere, possunt
etiam aliunde acceptum verum semẽ
adferre, & naturalem eius emissionem
imitari. Possunt ergo illa omnia face-
re, quæ axioma istud primum suppo-
nit: quod cum possint, & eos facere do-
ceat experientia, non est cur dubite-
mus.

D
E AXIOMA II. Potest etiam ex huius-
modi concubitu demonis incubi proles
nasci.] Maior est difficultas huius
axiomatis, quæ tamen tollitur, quan-
do benè & dilucidè tota res explica-
tur. Sciendum ergo quod potest,

& Pamel
in Error.
Tertulia
ni. Anno 1
quib. adde
Plethoñe
lib. de mi-
rabilib. &
longæuis
Pereñũ
li. 8. in Ge-
nes. dif. 1.

d Genes. 6.
art. 2.

e Aug. li. 15
de ciu. dei
c. 23. Isid. l.
8. Orig. A.
le de Hal. 1
par. qu. 68
Thom. Bo-
nau. Scot.
Dur. Gabr
in 2. dist 8.
Guil. Paris
de vni. pa.
vlt c. 23. A-
bulen. in c.
6 Gen. q. 6
& c. 7. Ex.
q. 12. Auc.
mallei ma-
lesic. Grill.
Remigi &
alii 1. C. cõ-
muniter &
ex medicis
Simphoriã
li. 2. prax.
c. 7. Cæsal.
de damõ.
inuestigat
c. 16. Con-
drõch. lib.
3. de morb
venef. c. 10
Valesius
de sacra
Philo. c.
8. in princ
& c.

B

V 4

præter

(præter ea quæ diximus) diabolus semen aliunde acceptum (v.g. in ea, quæ somnianti viro contingit, illusione) deferre, & qua est agilitate & naturalium rerum peritia, calorem prolificum in semine quantumvis ille subtilis & æreus sit ac facile dissipabilis, conseruare, & illud denique quo momento mulier ad concipiendum optimè disposita, quod eum non latet, tum illud matrici sic infundere, vel naturali vi attrahendum exhibere, & muliebri semini commiscere, hanc conclus. tenere auctores postea citandi.

Axioma III. *Attamen damones nequeunt, vi sua & ex propria substantia, morte animantium, generare.*

Probat, quia nec dæmones inter se vllam habent indiuidui, vel speciei multiplicationem, nec dæmones corpus æreum, vel vllum habent omnino (vt contra Platonicos M. Anton. Natta. libro 7. de Deo, fol. 75. docuit, Francisc. quoque Georg. & Caietan. & tenendum est) quare nec in proprio suo corpore commisceri possunt, (vt optimè docet Perer. d. lib. 8. dispens. 2.) nec vllum semen; nedum prolificum, quantumvis tenue, habent (qui fuit error Marci Ephesij, Iosephi: & fortassis Athenagorij, Tertullia. & vetustiorum illorum Patrum.) quomodo proprium semen habere possint, cum semen sit substantiæ corporeæ viuientis pars, & residuum cibi optime concocti, ex meliorum scriptorum sententia? f. d. an ones vero sunt substantiæ incorporeæ, & ideo de suo non possunt corporeum semen præstare: sunt etiam expertes animæ, vegetantis autem animæ functio est naturali calore cibum acceptum concoquere. Ideo certissimum est hoc axioma, quod au-

vide Ti-
r. p. l. con-
n. 1. 5. 2. n.
1. Naclã
tum de ve-
getatiua
Potentia
Theorem
13. Val-
lesium de
Sacra,
Philo. c. 3
Spinosam
in Probl.
g. Chyl.
1. 6. 22. in

Actores præcedentis axiomatis admittunt: & hanc duntaxat conclusionem asserere voluerunt; non vero, præcedentem secundam negarunt; scriptores quidam magni nominis, vt D. Chrystom. & alij; g. quorum sententiam retuli & explicui olim, *Comment. in Seneca Herc. Furent. v. 447.*

B Quæ aduersarij obijciunt exempla, illusarum aliquando mulercularum; ea nos non refellimus, nec reijcimus, præsertim contestata illa mira apud laquerium & Martinum Arelaten. *h. sed* contendimus ineptè illos hinc inferre; aliquando deluduntur; nunquam ergo id verè contingit, ex particulari affirmatiua inferunt vniuersalem etiam affirmatiuam, in materiã non necessariã, quod ineptum est.

C Dicimus ergo: *Ex concubitu incubitum muliere aliquando prolem nasci posse: & tum proles verum patrem non fore dæmonem, sed illum hominem, cuius semine dæmon abusus fuerit.* Negarunt hoc Plutarchus, in Numa, Paracellus hæreticus, Viric. Molitor, de Pythom. *cap. vlt. & Nicol. Remig. lib. 1. demonolat. c. 6.* sed argumentis fultileuiculis: non negat, dubitat, duntaxat Bened. Perer. noster, *lib. 8. n. Genes. disp. 3.* Sed hoc olim affirmarunt Ægyptij teste Plutarcho, & affirmant communiter Scholastici, qui omnes etiam optimi Philosophi fuere. *i* Probat, manifestã ratione ex ijs, quæ dicta fuere pro explicatione. *2.* Axio.

D Accedunt plurima exempla ab illis & alijs narrata: quæ si vera sunt, haud dubie iuxta has conclusiones explicanda sunt. Vetustas obrudit suos semideos, Hercules, Sarpedones, Æneas, Seruios tullos; *a* Anglia, Merlinum: *b* Pannonia, Hunnos ex Arlunis Itrigibus Gothicis & Faunis natos. Chieza *cap. 27. p. 2. hist. Perus.* scribit in Hispa-

Gen. Cas-
tia coll. 8.
c. 21. Phil.
adu. heret.
Plato in
sympos. &
forte Scat-
lig. exerc.
75.
h. lacquer-
li. flagell-
hær. Mar.
Arles de
superstiti-
num. 7.
D. Th. Hal-
e. nau. Sec-
Gab. An-
n. G. supra
tati, nec
n. 6. Rieba-
Palud.
V. & Mol-
Moli. An-
a. Caltr.
Syluest.
Spinæ. I-
taque
Mendon-
in quod
q. 6. ex
C. Gril-
Binsf.
Mar. de
Arles. I-
Val. m-
dieus
alij. Aut-
Mallet.
Nider.
a. ita Her-
Virg. Cl-
Alex. An-
nob. lib.
d. extra g-
e. p. p. m-
P. it. it-
ca Orig-
o. cont-
Cel-
e. Vincen-
Bellua-

l. 21. spec.
 hist. Poly
 Virg. &
 alii.
 e tornand
 de rebus
 Goth. &
 Luitpran
 dus.
 d id ope.
 3. c. 27.
 e Fontan.
 in hist. fa
 cra de sta
 tu relig.
 f Mol. i. p.
 q. 50. 2. l.
 auctor et
 iam vitæ
 D. Bern. l.
 2. c. 6. He
 Boet. l. 8.
 hist. Scot.
 Fr. Picus
 l. de præ
 nozione.
 Pet. Bin. p.
 1. de con
 fess. ma
 lefic. cōc.
 5. L. au. A.
 nianias l. 4
 de nat. da
 mop.

niola solitum e Corcoton dæmonem
 misceri mulieribus, & ex eo natos bi
 cor nes nasci. Cluensium quoque du
 cum stemma huc retulit Helinandus
 li. 4. apud Belluacensem d. Xacam suū
 lapones talem esse volunt: nec defunt
 qui Lutherum in hanc classem retule
 rint. Et ante sexennium, in primario
 Brabantæ oppido, punita fuit mulier,
 quod ex dæmone peperisset: & nostris
 temporibus id contigisse, etiam Lud.
 Molina, ex nostræ Societatis Theologi
 gis, prodidit, & complures alij gentiū
 diuersarum scriptores allatis exemplis
 confirmarunt.

Videte nunc quam leuia sint argu
 menta, quibus hanc alij sententiam
 impugnant maxime Nic. Remi. quo
 rum primum arg. est. Dæmon & ho
 mo specie differunt, ergo ex hac copu
 la sequi nequit proles. *Resp.* conse
 quentiam esse nullam, tum quia ex e
 quo & afina, & alijs specie discrepan
 tibus animalibus muli, thoes, leopar
 di, pantheræ & aliæ hybrides gignun
 tur: tum quia generatio hinc non tri
 buitur dæmoni, sed homini, cuius est
 semen, vt recte D. Tho. quodlibet. 6.
 a. 8. ad. 6 & ideo hinc ex homine, hoc ex
 viro & femina, nascitur homo.

2. *Argum.* Dæmon est expers vitæ, &
 origo mortis. ergo nequit esse auctor
 & origo actus vitalis. *Resp.* Vim hanc
 vitalem non inesse dæmoni, sed ipsi
 femini: sicut vis calefaciendi non in
 est scypho propinanti, seu tubo fun
 denti, sed ipsi vino. vide D. Thom.
 sup. ad 5. & Sprengerum i. p. *Mallei* q. 4.
 ad. 2.

3. *Argum.* Semen, quod dæmon in
 fundit, sagæ fatentur esse frigidum &
 nullam adferre voluptatem, sed horro
 rem potius: quare nec poterit inde ge
 neratio consequi. argumentum hoc

A fuit Marci Ephesij, apud Pfellum. Con
 firmat Remigius confessione sagarum,
 quæ falsæ sunt, omnem sensum volu
 ptatis è tali copula abesse, imo & sum
 mum se dolorem percipere. *Resp.* cogit
 argumenti futilitas, quàm vellem
 me plura in re inani & spurca refellen
 da, infumere verba. Certum ergo videtur
 dæmonem, quando vult sub
 certi alicuius viri specie deludere, &
 non vult scire se esse dæmonem. tunc

B quam potest aptissime imitari, quæ
 cunque in veri viri & mulieris copula
 requiruntur: quare necessario tunc
 curat, vt si quidem vult generatio
 nem sequi, (quod rarissime accidit,
 nec enim ipse sua vnquam causa gene
 rationem intendit, qui sibi simile ne
 quit gignere: sed aliquando dumtaxat,
 in gratiam succubæ id optantis,
 conatur generationem ex alio semine)

C adhibeat necessaria ad generatio
 nem: quare & prolificum semen quæ
 rit, & inuentum conseruat, & tanta
 celeritate perfert: vt vitalis spiritus
 non euaporetur, & quando ac quale
 oportet infundit: Quando vero non
 intendit generationem: tunc infun
 dit aliquid feminis instar, calidum tam
 en, ne fraus deprehendatur: sic
 que etiam corpus assumptum tem
 perat, ne contactu timor, horror, aut
 aspernatio adferatur. Sed quando
 cum illis rem habet, quæ dæmonem
 esse non ignorant: vt plurimum se
 men fictitium & frigidum exhibet, ex
 quo concedimus prolem nasci non
 posse.

Deinde constat, sæpe eum interro
 gare succubas: num velint impre
 gnari? quæsi assentiantur, assumit
 verum semen aliunde actu carnali de
 cisum, vt dixi, & docet Sprengerus g.
 Quæritur autem, non tam quid fieri
 soleat, quam quid fieri possit. Vade

g p 2. mal
 lei q. 1. c. 4

ad confirmationem quoque argumēti, patet solutio: voluptatis sensum quando abest, abesse: vel quia Deus id prohibet prouide, vel quia dæmon vult eum non adesse: vt sic maior sit peccati scēditas atque malitia, adesse autem potest hęc sensus: si Deus non prohibeat, & dæmon velit, eum à succuba percipi: profecto quæ ad delectationem in hac spurcitia necessaria, hęc omnia dæmonem incubum adhibuisse non raro, constat exemplis illis, quæ narrant plurima, Sprengerus, Binsfeldius, & Ananias, & potissimum vno Sardicēsis sagæ, & Virginis Hispanæ nobilis deceptæ, quæ inuenias apud Torquemadam *Dialo.* 3. & Grilland. *quest.* 7. *num.* 8. & 9. idem ex plurium confessione asserit Alfonso à Castro *lib.* 1. *de iusta hæret. punit.* *capite decimo sexto.*

4. Denique addunt: haud esse credendum: Dominum Deum concurrere ad huiusmodi actum, aut animam tali corpori ex huiusmodi coitu nato infundere, & inchoato dæmonis operi coronidem addere. *Resp.* dæmonem quo ad naturæ operationem, hęc dumtaxat esse instrumentum, & applicare solummodo agens principale: quod est verum semen humanum. Deum itaque concurrere ad vltimam dispositionem organici corporis, ab humano semine nati: accidentarium vero quid esse, & morale dumtaxat, peccatum sagæ atque dæmonis malitiam. iuuat Deus, vt auctor naturæ naturam, peccato vero, cuius auctor non est, non adminiculatur. Si quid huiusmodi valerent argumenta. sequeretur, neque ex fornicatione, neque ex adulterio. neque ex incæstu, proles gigni posse. Respondent diuersam esse rationem: quoniam in his ordo natu-

A ræ seruatur, non vero in illo dæmonis Hymenæo. Hęc responsio friuola est. nam etiam in casu nostro naturæ ordo, quo ad phyfica generationis præcipua principia, seruatur. natura enim dumtaxat postulat, vt ex viri prolifico semine, apte mixto semini muliebri, proles nascatur. *Vlt.* Molitor argumentatur, secundum Conciliatorem principium gignendi est cor: ergo dæmon illo semine non potest ad generationem vti. quia deest virtus cordialis calorem, vt oportet, temperans. *Resp.* siue à corde siue à cerebro vis gignendi oriatur, spiritus genitalis ipsi semini est implantatus in ipsa seminis ab humano corpore decisione. dæmon vero hunc spiritum cum calore suo tantum conferuat.

C Quid igitur, dicat aliquis, etiamne ex viro incubo, & dæmone succuba liberi nasci poterunt: hoc nec Ægyptij olim concedebant, nec ego crediderim fieri posse. Longe enim plura hic requiruntur, & ad prolis generationem partumque longe plura matres quæ patres suppeditant, in conceptione par forte vtriusque conatus: post, omnia folius sunt matris. requiritur tractus temporis, vt semen in corpus organicum commutetur, & absolutissima illa humani corporis architectura perficiatur. requiritur etiam continua vegetantis animæ operatio in fœtu alendo, & alia pene innumera naturæ arcana: quæ omnia vtrum tam multa, tam diu dæmon in assumpto corpore queat præstare, plurimum dubito, & potius arbitror non posse: si possit, etiam succuba poterit concipere. Interea dum quis conuincat hæc illum omnia posse, cenleo, quos legimus matre succuba dæmone natos, vel supposititios fuisse alterius fe-

minæ veros partus, vel ab alio dæmone prolem eumentam, vt non raro contingit, ad priorem suppositiui partus fraudem lubens retulerim cum Io. Reynardo [*libro de peregrinat. generis hum. ferm. de impugnat. hom. per diabol.*] quod de Pictauorum Comitum ex Melusina origine referunt fabulosa Francorum Historiæ, item de Andegauensis familiæ stemmate Polyd. Virgil. a & alterius cuiusdam, ex Galfrido narrat Vincent. Bell. b & quod ex ore ducum Bauariæ & Saxonie acceptum narrat Sabinus c: nec admodum dissimile, quod de nobili Bauaro narrat alij, ei, cum defunctam vxorem ferret impatientius: quadam nocte feminam rediisse, seque resuscitam dixisse, & marito conuixisse, & ex eo liberos suscepisse: quodque futurum prædixerat, tandem, conuicijs & blasphemijs non se abstinente marito, subito muliebri veste penes illum derelicta, euauisse. Dæmon sic Nobili huic imposuit, & aliunde subtractos furto liberos sibi supposuit. Ad posterius genus fraudis refero paruulos: quos non ex incubis, sed per fraudem, quasi ex succubis dæmonibus natos vulgo *Cambiones* vocant: & ferunt adeo esse lacte insaturabiles, vt, etiam quatuor nutricum rumis exhaustis, macilentis perseuerent. ponderosissimi tamen, & tandem post aliquot annos euanescent. Itali, à continuo vagitu, *Vagiones* appellant: Germani, vt indicent suppositiuos esse, nominant, *Wechselbats* vel *Wechselkindt* de his vide Spreng. 2. p. maller q. 2. capite septimo. Guilb. Paris. p. vlt. de vniuerso, capite vigesimo tercio. Anan. libro quarto de nat. dem. Motiorem de Pythonic. mulier. capite sexto.

Talem arbitror fuisse puerum, quæ per Galliciæ & Asturiæ Hispaniæ an-

A te annos 15. Mendicus quidam, summa cum defatigatione humeris baiulabat: cum ex nostris eum quidam itinere repertum prope flumen, vt transtuderet, misericordia motus, retro se in iumentum sustulisset, vix valida bestia potuit eum in alteram ripam exponere. Paulo post mendicus comprehensus, fatetur eum puerum, non puerum, sed diabolum, fuisse, qui sibi promississet, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturum, quamdiu sic circumferretur habitu pueri morboſi, & fascijs inuoluti.

B His consentaneum est, posse dæmones efficere, vt virgo mente & corpore permanens, non tam sine virili semine concipiat. probatur. quia potest virgini dormienti & ignaræ aliunde sumptum verum & fecundum semen, sine congressu carnali, hymene alijsve claustris virginittatis incorruptis, infundere. Vt autem in partu virginittas conseruetur, hoc dæmon nequit. cum enim ad hoc vera corporum penetratio requiratur: quæ virtuti diuinæ referuatur: id, sine speciali miraculo fieri non potest. Propterea, cum Calvinistæ negant hoc septum virginittatis in partu Christi Domini clausum mansisse: præcipuam certe miraculi, & veræ virginittatis prærogatiuam tollunt. Exemplum quoque de Bambergensi puella, quod recitat d Oiderius, caute legendum est, & de mentis tantum virginittate accipiendum; carnis enim integritatem amiserat per eandem copulam, qua conceperat. Nec à viro mulier cognosci potest, sine virginittatis iactura, nec impregnari, nili cognoscatur. Scio quid multi scriptores narrent de varijs, quæ conceperint dumtaxat ex semine, quod in balneo, in quo illæ lotæ, prius fuerat effusum, sed non credo. &

D C
E

d Formic.
c. 10. l. 5.

video id etiam negari ab Andr. Laurentio libro octavo, histor. anatom. q. 11. quia neque virtus attractiua matricis, tam à se longe queat vim exferere, neque aqua solertiam habet, quam dæmon spirituum euaporationem prohibendi, & semen illud, si fœcundum fuisset, fundum aquæ petijset, non supernataisset. Sic Hebræi fingunt Benvyram ex filia Ieremiæ Prophetae natum. Sed mentiuntur. Ieremias enim virgo mansit. Simile refert Auerroes & de alia Alex. Magnus *de format. hominis capite primo*. Minus incredibile est, quod scribit D. Thomas *e*, posse fortassis mulierem, absque miraculo & salua virginitate omnimoda, concipere: sicut (ait) dicitur accidisse cuidam puella iam pubescenti, quam propter pudoris custodiam in lecto suo pater habebat: qui cum in somnio pollueretur, semen eius ad matricem filia descendit, & inde puella concepit. hoc sequitur, & à dæmone idem præstari posse, contendit Abulensis com. in c. 19. Gen.

Item quæri scio, an dæmones cum sagis nonnunquam exerceant præposteram libidinem? sciendum hoc latrulatoribus. Quidam, vt post comp. Theolog. & Antonin. 1. p. sum. tit. de luxur. Ponzinibus, de Lamijs num. 64. & Benedic. qui hos non citat libro secundo, peccat. sum. 6. 8. hoc omnino negant; neque id compertum confessione Sagarum Hispaniæ, Germaniæ, Galliæ: sed de lamijs Italiæ id quasi notissimum affirmat Siluester Prieras *de Sirigomag.* & Ananias lib. 4. de nat. dæmon. fol. 148. & etiam, ab illis affirmari fatetur Ponzinibus supra. Nimirum nihil adeo sordidum est, quod non κακῶς ἄλλως iste subeat. vt hominum animas. certiore exitio inuoluat, ideo offert cuique, quo illum capi posse spe-

A rat. Nec vllum scelus est, quod fæx ista hominum auerfetur. Possunt itaque Iudices etiam de hoc inquirere. Nec ratio vlla est, quæ contrarium conuincat. Porro sciat confessarius, tunc videri esse duplex crimen mortale, vnum contra genus, alterum extra vas naturale: & ideo grauius peccatum, quam si cum dæmone more humano, ac naturali commiserentur.

B Vltima in hac quæstione dubitatio nascitur, *Vtrum vi magica fieri queat, vt gigantes nascantur, vel pigmæ?* Quoad Gigantes Fran. Valefius d. c. 8. affirmat id fieri posse, si dæmones feligant semen non qualecumque, sed plurimum, crassissimum, calidissimum, spiritibus affluens, & feri expers: Id vero eis facile esse conquirere, deligendo homines calidos, robustos, & abundantes multo semine, quibus succumbant: deinde & mulieres similis conditionis, quibus incumbant: & vrisque & viris, inquam, & feminis, voluptatem maiorem solito afferendo, tanto enim abundantius semen emittitur, quanto (ait) cum maiori voluptate excernitur: poterant vero illi voluptatem augere, & titillando plurimum, & imaginationi plurima ad rem facientia representando. plurima enim pars venerorum motuum ab imaginatione fluit. Quo fit, vt religiosi viri, & Deo adeo dediti, vt imaginationem etiam compefcant, eiusmodi motus non perferant. Robusti ergo, & grandes, vt nascerentur, ita poterunt dæmones procurare.

E Hæc ille doctus simul physicus & Philosophus, de eo quod fieri potuit præclare, sed erronee, quatenus Gigantes illos SS. putat ex dæmonibus incubis & succubis ita procreatos, quod iam à Theologis improbatum docui. Nos inde sumamus tantum, non repu-

gnare

e Thom.
quod 6.
art. 18.

gnare hoc demonis potentia & industria. Nam Gigantes fuisse, impudentis proteruita sit negare, cum in S. S. testetur *Genes. cap. 6.* & omnium Gentium Annales similia multa proferant. *Diodor. l. 5 & 9. Plut arch. in Sertorio Philostratus, in Heroic. Plin. Solinus, Marian. Scotus & alij,* memini me nonnulla notasse adversarijs in *Seneca Tragedias*: & miror Goropio Becano placuisse, tam ardentem in ea, quæ de Antuerpiensi nostro Gigante narratur declamare. Dentis eius magnitudinem ferre non potuit. quid illa tamen, ad maiores molares Siculorum Ciclogum, quos vidit, appendit, penes se, insignis historicus. Thom. Fazellus habuit? Non in iuncta lectio verborum eius opinor futura civibus meis, ut hoc antiquitatis patriæ cymelium sibi ab homine Campaniensi tam facile extorqueri non patiantur. Prolixam planè res est, ad scribam & decerpam breuiter, ad Erycem motem anno 1342. cadaver in antro inuentum portentosa magnitudinis, cuius anterior cranij pars aliquot Siciliensium modiorum capax erat: cuius etiam Bocatius fecerit mentionem *lib. 4. de Geneal. Deorum cap. 68.* Anno 1516. in Mazareno agro cæmentarios effodisse cadaver hominis cubitorum staturæ circiter 20. caput habens dolij instar, molares dentes singulos, vnciarum 5. pondus æquasse, quos (ait) se vidisse. Penes se alios esse non paucos, Melillis effossorum gigantum, dentes, quaternarum vnciarum: habere quoque se os humeri latissimum & penè monstruosum alterius gigantis Hycarenensis. Duos sibi molares alios, 4. singulos vnciarum, datos à Simeone Piglone, cadaveris 18. cubitorum prope Panormum, anno 1547. Sequenti anno ibid. à Geor. Adorno cadaver aliud, cubitorum 20. repertum. Iatra-

A sis an. 1550. inuentum cadaver cubitorum circiter 22. cuius caput 10. ferè circuitum pedum metiebatur. Addit multa similia, quibus singulis recensendis non est, cur inhæream. illud notat ceteris etiam ossibus in cinerem contactu tandem abeuntibus dentes nostris similes, sed maiores, integros, effigatos, subalbos, & carie carentes remansisse: quod etiam in dente illo Antuerpiensi olim visebatur. Hetrusco- rum gigantum vetus quoddam, An. Pomponij lethi, sepigramma meminit, Britannicorum Camdenus: aliorum alij.

Ipsè D. Augustinus scribit se vidisse in litore Vticensi molarem dentem adeò magnum, ut molaribus centum communibus posset exæquari, *libro 15. de ciuitat. Dei, cap. 9.* Prætereo quæ Franc. Patricius Di al. 3. de Hist. ex Hemone Eremita de Emiphimis & Gyginis retulit, quia fabulosa.

Restat de Pygmæis: posse demonem efficere causis contrarijs adhibitu, ut ad iustam humani corporis staturam homines non perueniant, non est dubitandum. sic enim videmus artificio humano, nempe potu vini adusti, & inclusione in ollis paruis, pufillos illos catellos, delicias domicellarum parari: & luci auidi parentes, impiè certè, certis medicamentis efficiunt, ut filij pumiliones nascantur. Omnino tamen crediderim hac in re minimam quoque corporis humani quantitatem, et si ignotam, dari, infra quam nequeat anima rationalis potentijs suis vti, & efficaciter corpus illud informare. Quare scriptoribus etiam illis assentior, qui licet agnoscant cubitales seu trium spitamarum homullos, quos *Pygmæos* vocant, gruum hostes, quos post Aristotelem

lib. 2. de hist. animal. cap. 12. Philostrat. in Hercule dormiente Plinius lib. 7. cap. 2. Claudianus, Iuuenalis, Solinus, & alij describere: tamen meritò arbitratur, eos non esse veros homines, sed bruta, vel monstra, & ad classem Simiarum referendos. Vide si lubet Gellium lib. 9. c. 4. Coelum Rhodiginum lib. 4. lect. antiq. c. 3. & Cardanum libr. 8. de rerum varietat. & Lud. Viuem in ca. 8. lib. de cin. Dei & Bonifacium Simonettam lib. 4. epist. c. 10. Repertam anno 1600. in Peruvia Nanorum prouinciam inde scribitur litteris P. Ruizij, quas hoc anno 1601. legi.

Nec negari potest Pygmaos fuisse, & staturæ breuissimæ. colligo vtrumque ex loco Ezech. 27. vers. 11. *Pygmai in turribus tuis*; scio hoc aliter & aliter verti, & versiones poni à D. Hieron. ad eum locum: sed nos meritiò secutus est Aquilam ita vertentem, Symma. Medos vertit, quod placuit Theodoro, Chaldaeus Paraphrastes, Cappadoces. Verum. ð est de vocis radice, & ideo Theodotus, non satis certus, quid *גמא* significaret, Hebraum *גמא* gamadim retinuit. Diuus Hieronym. gnarus, *גמא* significare, cubitum brachij, seu mensuram cubitalem Iud. 3. vers. 16. vnde *גמא* cubitalis vertit, Pygmaos, quorum hæc est mensura staturæ. Item Diu. Hieronym. ad vocem Græcam Aquilæ attendens, Pygmaos non accepit, vt nomen proprium, sed vt appellatiuum, quia interpretatur bellatores promptissimos, quali deducatur *ἀπὸ τῆς πογμῆς*, cuius vocis vna interpretatio est, pugna seu pugilatus, altera mensura cubiti, quod sequitur Diu. Augustin. libr. 16. de cin. Dei cap. 7. Hinc ortæ variæ interpretationes. Quibus videbatur de Pygmæis illis propriè dictis accipiendum, quidam comminiscuntur, eos fuisse

A bellicosissimos, vili acutissimi, & sagittandi peritissimos, & ideo illis turrium custodiam permisissam, sic Dionys. Carthusian. Verum id vnde probantur certe vix credendum, potuisse eos loricam iaculis suis penetrare. Aliud itaque satis ingeniosè commentus Liranus, robur Tyri describi, & munitionum eius, tale, vt etiam à pumillis istis turres defendi potuerint contra hostes potentissimos. Contortum id quoque, nec satis beneuolum aut consentiens contextui. Reor omnino, custodum seu robustorum, (vt vertunt LXX.) mentionem fieri; sed hos vocari Pygmaos: non quod statura tales, sed quia turres tam altæ, vt viri etiam fortissimi & maximi in imo versantibus vix cubitales apparerent. sic vulgatam cum LXX. versione & cum Hebræo fonte conciliari debere, nunc quidem censéo, paratus sequi docentem certiora.

De pumilionib. his ex Nonno ista Photius Bibl. fol. 3. *ὅτι ἀπὸ τῆς φαρσάν πλέοντι τῷ Νοννῷ, ὅτι τῶ ἐσχάτῳ τῶν νῆσαν κατωγῆκῶτι τῶν δὲ τίσι μὲν, δαύρα καὶ ἐκῆσαι. ἐπέτυχε γὰρ τισὶ μορφωμῶν καὶ ἰδέαν ἔχουσι ἀνθρωπίνου. βραχευτάτοις ἢ τὸ μέγεθος, καὶ μέλασι τὴν χροάν ὑπὸ δὲ τριχῶν δέδα συμμέτοις διὰ πάντος τὸ σώματος. εἶποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυνώσκεις παραπλήσια, καὶ κινδάρια ἐπὶ βραχυτέρα, τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες πλωτῶν δερματι τινὶ μακρῷ τὴν ἀρῶ περιεκάλυπτον, οἱ προσέειχότες ὁμοίως ἀνδρῶν τε καὶ γυνῶν. ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπιδείκνυτο οὐδὲ ἀνήμερον ἀλλὰ καὶ φανῶ ἔχον ἰδρωτῶν πίνου, ἀγνώστον δὲ πάντοσσι τὴν διάλεκτον τοῖς τε περὶ οἴκας ἀπῆαι.*

QVÆSTIO XVI.

De nocturnis sagarum conuentib. & an vera sit earum translatio de loco ad locum?

A.

PRIMA

sententia est, huiusmodi equitationib. & conuentib. illas dumtaxat cogitatione animi, & Diabolica illusione interesse: hanc sententiam cū Luthero & melächthone multi sectarij tenuerunt: *a* sed & Catholici quidam, ex Hispanis integro libro quidam minorita Fr. Samuel & auctor fortalitij fidei, eiusdem ordinis, & Martinus de Arles canonista, ex Italis Ponzinibus integro ferè libro, Bapt. à Porta lib. 2. *suae Magia Naturalis*, & cuius tempore res nondum satis explorata erat Alciatus l. 8. *Parerg.* c. 22. ex Gallis Duarenus, Aerodius, & Mich. Montanus. ex Anglis olim Ioannes Salisburienfis lib. 2. *Polyerat.* c. 17. *in fin.* ex Germanis, idem vult Phil. Camerar. extremo cap. 72. operæ succifiuæ, & Vlricus Molitor de *Python. mulieribus* c. 8. & hoc se sentire subindicat Leonard. Vairus lib. 2. de *fascino* cap. 13. Sed nituntur argumentis parum vrgentibus. Quid enim forsne id asseritur à mulierculis, vt excidit Alciato? vnde igitur tot quotidie viri docti, clari, & secundum sæculum prudentes idem fatentur, puniunturque? Age sint sæpè, qui à dæmone illudantur. sensibus internis externisque vinctis & sepultis, phantasia etiam fortè læsa perturbataque: age, queat diabolus læsis corporis viribus & animi facultatib. plura homini persuadere, quam vel vini copia oppressi, vel melancholia ægri sese videre arbitrentur, vt docet D. Aug. *a* sint sanè tria phantasmatum genera, quod ab eodem opimè *b* notatum; quid tum postea? quid

A ex his inferre queas, quam posse sagas decipi, semper autem illas falli hinc nõ consequitur.

Nec amplius probat, quod ad Euodium scribens, de visis prodigijs idem prodidit: fatemur enim tunc animas non emigrare ex corporibus, & Bodinum id auctum asserere, de testamur. fatemur sæpe sensus corporeos plane consopiri. adeoque efficaciter has imagines obuersari, vt experrecti credant se audiuisse, vidisse & fecisse, quæ numquam contigerunt. Nec ignoro exempla multa huius deceptiõnis; vt de reo, qui se in Ditis regia fuisse dicebat; *d* Gennadio, qui se choris beatorum interfuisse putabat: *e* de Platonico Philosopho alteri in somnis apparente, eumque docente; *f* de patre, qui clarâ luce filiam suam videns, se

B vaccam cernere, putabat. *g* Nec vrget, quod eorum corpora inuenta sint sæpenumero eodem loco iacentia, nec inde mota fuisse, vt de varijs narratum ab Olao, Tostato, Grillando, & alijs; & huc pertinens illud in vita D. Germani, de mulierculis coniuuantibus vt videbantur, & tamen domi repertis dormientibus; & quæ huiusmodi alia, his enim nihil amplius probatur, quàm decipi aliquando has mulierculas. Sed semper ita fieri nõ probatur. Vim quidem aliquam haberet argumentatio illa Alciati quærentis; cur non potius in conuentu cæcæ dæmonem loco mulieris, quam in lecto cum marito fuisse dicamus: si sola niteremur presumptione, nunc non illa mouemur, sed vnanimi omnium ætatum, & nationum, & vtriusque sexus etiã Ecclesiastica functionis, & ordinis nobilium reorum confessione: contra quam nulla vim habet præsumptio, Michol patris satellites decepit in Dauidis locum substituta statua: *h* sic etiam potest & solet

C

D

E

c Epi. 101.

s Alex. ab Alex. l. 6. Cencal. dier. s
e D. Aug. de ep. 101.
f D. Aug. l. 18. de ciu. Dei c. 18.
g vita San. Maccarii.

h Reg. 19.

a Vieras
Godelm.
Agrippa.

a li. 7. de
Gen. ad
lit. c. 11.
b Epi. 72
ag. Nebri

dæmon assumpto corpore, & in lecto locato decipere maritum. Nam frige ad conuentum profectâ, ne maritus eam abesse deprehendat, solet eum consopire, vel quid aliud supponere, quod earum vicem suppleat, vt maritus expurgens vxorem esse putet, docetur hoc actis iudicialijs. Quædam inquit *constrix Forpachy Cal. Sept. 1587. id se sape fecisse prodidit, atque ad sopiendum tali somno maritum. sæpenumero illi aurem vellicasse, dextrâ manu eo prius illit a vngume, quo viam ad huiusmodi conuentus affectans, solebat se ipsa inungere: Eller vxor decani in Ottingen, eodem loco & die, infantis culcitram: Seichen May à Speirichen scopas supposuisse memorauerunt, postquam essent nomen sui dæmonis præfata, sicque maritis fucum sape fecisse.*

Hamburgij non. Iunij 1590. Maria vxor sartoris in Metzzer Esch, stramentorum fascem veluti vngume infuscatur, qui stratum atque ipsa domum esset reuersa, euanesceret. Catharina Ruffa ipsum dæmonem, sua accubatione, eiusmodi vices aliquando gefisse, declarauit. Hæc Nicen. Remigius d. lib. 1. c. 12.

Objiciunt præterea D. Aug. libr. de spiritu & anima c. 28. vbi eadem ferè verba habes, quæ in *ca. Episcopi 26. q. 5.* vbi qui huiusmodi nenijs anicularum fidem præbent, videntur excommunicari. Hic canon Achilles est aduersariorum, hunc vrgent, hunc intorquent. *Resp.* librum illum non esse D. August. nec etiam D. Gregorij, cui tribuit Ioannes Beetzius Carmelita, in 1. præcept. ex pol. 4. cap. 4. sed Hugonis Victorini, vel Hugonis Eteriani: & cuiuscumque sit, non esse aliam eius sententiam, quam prædicti Canonis. Quidam eleuant auctoritatem Canonis, quia sit concilium tantum Prouinciale;

A quod errare potuerit: sed mihi non placet eo confugere.

Alij negant esse concilij Ancyrani, eò quod in Concilij huius exemplaribus Græcis aut Latinis hodie non extet: verum neque hæc solutio mihi placet: quia Canon reperitur in quibusdam antiquis collectionibus Conciliorum, & in Damasi (si ipse auctor) Vitis Pontificum, & in Decretis, Burchardi lib. 10. cap. 1. & Iunonis p. 11. c. 30. & retentus fuit in Decreto Gratiani iussu Gregorij XIII. Pontific. correcto. Malo cum Turrecremata ibi, Victor. num. 32. Bafino, Alphonso à Castro, & alijs responderè, quædam in illo Canone narrari, quæ per naturam rerum à dæmone perfici non possunt, vt alloqui & coram cernere Herculem & Achillem, qui sunt in inferno: item equitare super veras bestias, quæ tanta spacia tam cito, & per aerem conficere nequeunt: item equitare cum Diana vel Herodiade, cum nec vlla sit Diana Dea, vel superstes numen, nec Herodias illa, saltatricula vllibi in terris equitet, in inferno cruciata: item agnoscere vllam diuinam naturam, præter Deû. quare huiusmodi asserere: reuerà hæreticum esset. Alia vero in eodem Canone memorantur, quæ nec rerum naturæ repugnant, nec vires Satanae superant, vt est hoc ipsum, de quo nunc agitur, & talia non negat Canon posse contingere, sed tantum indicare voluit, non esse credendum semper ea *αυτοπροσπονως* contingere, sed aliquando imaginationis vitio tribuenda. vera itaque Canonis explicatio est, eos hæreseos damnari, qui sagis asserentibus credunt: hæc omnia posteriora cum prioribus sibi contingere, prout illæ narrabant. Sufficit enim ad opinionis alicuius damnationem partem eius aliquam fidei contrariam esse,

quia

i c. ri. Mā.
al. nu. 38.

quia verum est ex integra causa, falsum ex quouis defectu. Atque ita interpretor dicta Doctoris Nauarrij factis perplexa locutione non paucos decipientis. Vnde apparet neque Canonem illum, neque locum Hugonis repugnare communi sententiæ Theologorum, vel Quæstorum & Iudicum receptæ praxi. Sed de hoc Canone agendum copiosissimè libro quinto.

Denique argumentatur Alciatus: Conuentus huius personæ omnes interdum, nomine Iesu pronunciatio euauerunt, erant itaque phantastica, & non corporatæ personæ. quia corporea res sic nequit euanescere. *Resp:* Sagas quæ conuentui interfuerant, non euauuisse: sed præstrictis cernentium oculis, à suis dæmonibus celerime asportatas fuisse: & sic dici euauuisse, large & improprie sumpto vocabulo, pro desierunt videri. Neque hoc dissimulandum, videri Alciatum velle, non posse dæmonem corpora loco mouere: idcirco enim contendit non fuisse Christum Dominum à Diabolo in pinnaculum templi, & montem excelsum sublatum: quod confirmata auctoritate Orig. homil. 31. in Luc. & D. Hieronym. in Matth. & temere credidit hoc dicenti Alciato Phil. Camerarius *opera successi. c. 72.* Sed postea docebo longe plures Patres contrarium tenuisse: imo D. Hieron. nihil habet, quod pro Alciato faciat. Origenes ei aperte refragatur. nam verba mutilata citat Alciat. obiectiōnem ponens, responcionem Origenis omittens.

Obijcitur etiam experientia, quod inunctæ, aliquando non translata, sed repertæ iacentes eodem loco, vbi se inunxerant: hoc de vna Abulenlis, de tribus vel quatuor testatur Spineus,

A de alijs alijs. *Respond.* cum Spineo c. 30. & 31. huius rei varias esse causas, tum ex parte Dei, tum ex parte dæmonis. Ex parte huius: quia quando ipsi vtilius est, tunc sagas decipit, eas loco non mouendo: vt sic iudicibus & principibus persuadeat falsa esse, quæ de talibus transuersionibus feruntur, atque ita iustitiæ executionem impediatur. pactum ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem inde sperat: pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat se sic plures illaqueaturum. Quod ad Deum, finit vt plurimum, sic exigentibus hominum peccatis, Diabolum pacta cum Magis inita seruare: aliquando impedit, vt quando iudices curiositate mouentur ad huiusmodi explorationes: vt sic iudices in peccati pœnam confundantur, & quasi excæcentur. Vtrūque iustissimè. Ex iisdem causis nonnunquam, vult dæmon, & hoc ei Deus permittit, ipsas loco mouere, & pro ipsis simulachrum earū illic relinquere, vt putentur non translata, sed illic remansisse.

Secunda ergo opinio est, quam verissimam iudico: *Nonnunquam verè sagas transferri à dæmone de loco ad locum, hinc vel altero animalis* (phantastico, vt plurimum, hoc est dæmoni asfumentis & formanti corpus aëreum vel etiam hominis in forma, eas aliquando ternas quaternasue simul asportanti) *vel arundini veræ, scoparumue baculo etiam verò, sed acto & subleuato à dæmone, inequitantes, & corporaliter conuentui nefario interesse.*

E Hæc sententia est multo communior Theologorum, immo & Iuriscōsultorum practitorum Italiæ, Hispaniæ, Germaniæ, inter Catholicos tenent etiam scribentes plurimi. *Alb. Magnus apud Cantipratensem libro 2.*

capite 57. p. 19. Ciruelus de superstit. p. 2. capite primo. Guilb. Neoburgensis mox citandus. Turrecrema. sup. Grilland. libro secundo, de sortileg. quast. 7. numer. 8. ubi fatetur se sententiam mutasse. Basinus de artibus magic. propos. 9. Remig. libro primo Demonolat. capite decimo quarto, vigesimo quarto, vigesimo nono. Auctores Mallei non vno loco, Penna in Direct. Inquisitor. p. 2. comment. 68. & alij. Pet. Damianus ep. 4. capite decimo septimo. & recentiores medici, vt Ronseus mox citandus libro secundo. de morb. venef. capite octauo. & libro tertio capite octauo. Cesalpinus inuestigat. demon. capite vigesimo. & Theologi crebro numero hoc asserunt, rem diligentissimè discutientes, Ioan. Dodo. in Apolog. contra Fra. Samuelem, Guil. Parisiens. par. vlt. de vniuers. capite vigesimo tertio. Siluester in verb. heresis. num. 3. Abulens. in 4. c. Matt. quast. 47. Beetz. dist. c. 4. Vict. ubi supra Caieta. 2. 2. quast. 95. a. 3. Alphons. à Castro libro primo. de ista heretic. punit. capite decimo sexto. Sixtus senensis libro Satanae discurs. 15. libro primo. Sebastianus Mich. in Pneumalog. Anglez. in 2. quast. v. nica de arte Magica a. 4. diffic. 5. Petr. Binsfeld. d. operis conclus. 11. Spinæus contra Ponzinibium, Ananias libro quarto. de Natur. demon. Et nonne Antichristi tempore tales conuentus agnoscit futuros D. Hyppolit. Martyr. lib. de consummat. seculi, hand longe princ. hos mouere leges Salicæ, vt patet ex libro decimo septimo. Et Lambertus Danæus Caluinianus scribit Geneuæ conuentum esse ordinarium prope summam ædem, vt ex eo refert Crespetus. Sed accipite verba Hippoliti: Tunc iniquus ille elato animo demones suos congregabit humana specie (nonne sic in conuentibus tripudiant & commiscetur cum strigibus?) & eos qui illum ad regnum inui-

A tarunt fastidiet: animasque multas inquinabit, quippe Principes eis constituet ex demonibus.) Facit hoc quotidie Diabolus superior, dum suum cuique strigum dæmonem magistellum attribuit. Tertullianus lib. de anima c. de somnijs, affirmat, do nos quoque hominum demonijs patere, nec tantum in aditis, sed etiam in cubiculis homines eorum imaginibus circumueniri.]

B Videte nunc quo pacto hoc mysterium iniquitatis operetur iam olim. huc enim arbitror referendum quod abs Guilhelmo Neubrigensi in hunc modum traditur, In prouincia Deiorum hand procul à loco natiuitatis meæ, res mirabilis contigit, quam à puero cognoui. Est vicus aliquot à mari orientali milliaribus distans, iuxta quem famosa illa aqua, quas vulgo Vipse vocant. Ex quo vico rusticus quidam ad saluandum anicum in proximo vico commorantem profectus, multa iam nocte minus sobrius remeabat. Et ecce de proximo tumulto, quem sæpius vidi, & duobus vel tribus stadijs à vico abest, voces cantantium, & quasi festiue conuiuantium audiuit. Miratus quinam in illo loco solennibus gaudijs intempesta noctis silentium rumpere, hoc ipsum curiosus inspicere voluit, vidensque in latere tumuli ianuam patentem, accessit & introspectit, viditque domum amplam & luminosam, plenamque discumbentibus tam viris, quam feminis, tanquam ad solennes epulas. Vnus autem ministrantium cernens stantem ad ostium, obrulit illi poculum. Quo ille accepto, consulto noluit bibere, sed effuso contento & continente retento, concitus abiit, factoque tumultu in conuiuio pro sublatione vasculi & persequentibus eum conuiujs, pernicitate iumentis quo vehebatur euasit, & in vicum cum insigni se prada recepit. Denique hoc vasculum materie incognita, coloris insoliti, & forma inusitata Henrico seniori Anglorum Regi pro munere

oblatum

oblatum est: ac deinde fratri Regina Dauid, scilicet Scotorum Regi, contraditum, annis plurimis in thesauris Scotia seruatum est, & ante annos aliquot (sicut veraci relatione cognouimus) Henric. II. illud adspicere cupienti à Rege Scotorum Guilb. resignatum] libro primo. Rerum Ang. capite trigesimo octauo. tales montium recessus, vulgus solitum nominare montem Veneris, qualem tradunt etiam in Italia prope Nursinum lacum esse, vt patet ex Epist. 46. Æneæ Siluij. Si maus exempla recentiora & clariora, Rober. Gagui Generalis ord. S. Trinit. libro decimo Hist. Francor. ita scribit, Quo tempore Guil. Edelinus Theologus Doct. S. Germani de la Haya prior, apud Ebroicas ad perpetuum carcerem damnatus est, ob falsa religionis crimen. Nā cū illustri cuiusdam femina amoribus teneretur, neque eius consuetudine fruis facile posset, dæmonem patronum sibi adhibuit, & eum in srietis specie adorauit: à quo postea doctus scopam sumere, atque inter femora equitū instar ponere, breui momento quo volebat se traducebat.] Inter striges Auenionenses (vt narrat Mich. Pneumalog. schol. 6.) puer captus fuit, qui iudicibus narrabat, se à patre in Synagogam (sic conuentum vocant) deductum, & ibi vidisse patrari multanefaria & horrenda, itaque conterritum muniuisse se signaculo crucis, & dixisse: Iesu, quid istuc rei? simulque cum dicto turbam totam disparuisse & ipsum se solum ibi deprehendisse: postredie domum redisse, quæ tribus à synagoga miliaribus aberat, & partem iudices detulisse. Vnde & puero in vicinia nomen inditum Masquillon (hoc est paruus sortiarius) huncque puerum cum ipse Michael ista scriberet anno 1582. adhuc Auenioni captiuum fuisse. Aliud contestatus accipe ex Grillando, cuius verba non pigebit adscri-

A bere, Quo (nempe homagio) facto statim vnum dæmonem constituit (ipse princeps dæmon) ad custodiam ipsius mulieris, quam nunquam relinquere debeat, sed illi inferuire in omnibus, quæ ipsa cupiet, & quotiescunque contigerit ad ludos accedere, hoc ipse intimabit mulieri, & illam deferet, & instruet. qui quidem dæmon associatur ei, tanquam maritus vxori, sæpe accedunt ad congregationes illas. B vbi maxima mulierum numerositas congregatur, & non vident illa in mente, aut intellectu, aut in apparentia, sed in vera & naturali forma accedunt ad loca prædicta, hoc modo & ordine. Videlicet, quia primum per vnum vel duos dies antequam fiat congregatio, intimatur sibi per dæmonem illum, qui est ad ipsarum custodiam constitutus, qualiter nocte tali & tali hora se præparet ad veniendum ad ludum: quæ mulier, si haberet iustam causam impedimenti, deducit & auditur, dummodo sit causa vera & excusabilis, quæ legitime excusare possit: alioquin si fingeret habere causam, quæ nulla esset, vt non accederet, non deferebatur inuicta, sed remanebat in domo sua, nihilominus pro pena sui mendacij adeo fortiter cruciabatur à Dæmone, & in mente & in corpore maximis & continuis doloribus & agitudine intrinseca vel extrinseca tam fortiter vexabatur, quot diu noctuque nihil penitus quietis haberet, sed semper tribularetur, & omnia quæ ipsa ageret euanescerent & perirent in fieri: adeo quodam necesse fuit, vt tot mala cessarent, quod peccatum suum fateretur, & promitteret, etiam medio iureiurando: quod amplius non recusabit accedere. Cum vero promitteret accessurâ, statim adueniente nocte & hora, euocabatur voce

quadam, velut humana ab ipso dæ-
 mone, quem non vocant dæmonem,
 sed Magisterulum, aliæ magistrum
 Martinectum, siue Martinellum. Quæ
 siceuocata, mox sumebat pixidem
 vnctionis, & liniebat corpus suum
 in quibusdam partibus & membris,
 quo linito exibat ex domo & inue-
 niebat semper magisterulum suum in
 forma hirci illam expectantem apud
 ostium, super quo mulier ipsa dixit
 quod equitabat, & applicare solebat
 fortiter manus ad crines, & statim
 hircus ille ascendeat per aërem,
 & breuissimo tempore deferebat
 ipsam vsque ad nucem Beneuenta-
 nam, & ibi suauiter deponebat, &c.]
 reliqua etiam refert consentanea his
 quæ alij citati DD. scripserunt solere
 in conuentu contingere. Nam præ-
 citati Theol. adferunt varia exem-
 pla, & confessions reorum, qui om-
 nes conueniunt in corporali dela-
 tione modo, & cæremonijs conuen-
 tus & alijs circumstantijs: Quarum
 præcipuas summatim hic exsequar,
 additis nonnullis, quas accepi à Pet.
 Orano, V. Cl. mihi doctrinæ & inte-
 gritatis nomine (vt fratre) caro, qui
 præfuit anno. 1527. & 1598. Quæsitō-
 ris & Iudicis functioni in Stabulen-
 sium sagarum & Lamiarum causa.
 Quoad baculum notat Sebast. Mi-
 chael. d. operis Schol. 7. Abrah. Ezra
 filium Leuit. capite decimo nono. pro-
 hibitionem maleficij sic interpretari,
*Non facietis experimenta per figuras, per
 baculos, per opera, per motus, per dies,
 & per horas.* & his verbis pleraque so-
 lemnia frigum comprehendisse, per
figuras, intelligere circulum, de quo
 iam egimus, per *baculum*, virgas qui-
 bus vtuntur ad maleficiū hostijs, &
 alias quibus in *pseudomalia*, & arun-
 dinem seu scopæ hastam cui ine-

A quitant transferendæ: gaudere au-
 tem virga Diabolum, vt imitetur vir-
 gam Moſis miraculorum effectricem,
 vel aliam illam floriferam Aaronis.
 Hunc baculum porro inungi solere
 vnguento confecto ex varijs rebus in-
 fulsiſſimis, maxime ex vngue infantium
 necatorum. quanquam aliquan-
 do, non baculum, sed vel crura, vel alias
 sui corporis partes illinunt, vt patet ex
 verbis Ghirlandi, & ex sententia Au-
 nionensi, *quam exhibebo totam lib. 5.*
 B. Possêt sine vnguento: sed hoc vult co-
 pioſum adhiberi, vt quam plurimos
 infantes interimant, opinantes sine
 hac pinguedine se ad conuentum de-
 ferri non posse. Indicio est, quod pri-
 ma vice dicit sufficere vnguentum cō-
 modato ab alijs acceptum, postea ne-
 cessarium esse, vt ipsæmet sibi illud ex
 infanticidio præparent.

C Sic ergo inunctæ solent deuehi in-
 fidentes baculo, furcæ, vel colo, vel
 cremathræ, imposito vno pede, vel in-
 fidentes scopis aut arundini, vel tauro,
 sui, hirco aut cani (*quorum omnium ex-
 empla prodidit Remig. l. i. c. 14.*) Sic in-
 quam solent ad *ludum bona societatis*
 (vt in Italia vocant) conuentum deferri
 vbi ignis vt plurimum accensus, ter-
 ter & horridus. ibi dæmon conuentus
 præses in solio sedet, forma terrificæ:
 vt plurimum hirci vel canis; ad illum
 accedere adorandi gratia, non eodem
 modo, interdum complicatis genibus
 supplices: interdū obuerso tergo stan-
 tes, interdum cruribus etiam in altum
 iactis, nec capite in anteriorem partem
 pronos, sed resupinatos, adeo vt men-
 tum ad cælum feratur. tum candelis
 E. piceis oblatis, vel vmbilico infantuli,
 ad signum homagij eum in podice of-
 culantur. Quid? quod & missæ sacri-
 ficiū aliquando, per summum sce-
 lus æmulantur, & aquæ lustralis, & fi-

milium

miliū rituum Catholicorum? l. 3. ex viri eruditi, senatoris Clarissimi Raymundi narratione ostendam. Insuper liberos duos Diabolo illic offerunt, vt annis superioribus mater Canonis Rouerensis, apud Binsfeldium, & anno 1458. quædam alia tres liberos suos apud Iaquerium cap. 7. sed inquinatissimum sacrificium idoli Moloch, secundum vtramque interpretationem, nequiter & crudeliter representant; cum proprios vel alienos filios dæmoni offerunt, & occidunt, aut semen ipsum profusum ei dicant, vt sceleratissimus ille magus, qui cum muliere in templo venerem exercens semen sacro chrismati miscebat, quod narrat idem Iaquerius *flagelli fascinar. fol. 58.* aut denique communionem sumpta sacram hostiam, in ore asseruatam, & extractam, dæmoni oblatam, coram eo pede conculcant, vt multæ striges inquirente Iaquerio confessæ fuerunt. *cap. 8.*

His & similibus flagitijs & abominationibus execrandis commissis incipiunt mensis asidere, & conuiuari de cibis, quos dæmon suppeditat, vel ijs quos singuli attulere; Interdum tripudiant ante conuiuium, interdum post illud. solent diuersæ mensæ esse, tres vel quatuor cibis interdum delicatissimis, interdum valdè inspidis & insulsis onustæ, quibus pro dignitate, aut opibus singuli locantur, aliquando suus cuique dæmon adsidet, aliquando malefici vna ex parte, & suus cuique dæmon ex aduerso. Nec mensæ suæ deest benedictio cætu hoc digna, verbis constans planè blasphemis, quibus ipsum Beelzebub & creatorem, & datorem, & conseruatorem omnium profitentur: eadem sententia est Actionis Gratiarum, quam subdunt mensis sublatis. Legi formulas, manu famosissi-

A mi cuiusdam malefici notatas. Conuiuio intersunt facie interdum aperta, interdum velata larua, linteo vel alio velamine, aut persona. sic etiam personati frequentius, post conuiuium quisque dæmon suam quam custodit discipulam manuprehendit: & vt omnia fiant ritu quàm possunt absurdissimo, dorsis inuicem obuertis, & in orbem iunctis manibus iactantes capita more fanaticorum, choreas ducere; nonnunquam candelas accensas manu tenentes, quibuscum ante dæmonem osculantes adorant, & cantare fescenninos in honorem dæmonis obscenissimos, vel ad tympanum fistulamue sedentis alicuius in bifida arbore saltare, omniaque ridiculè & contra cæterorum morem peragere. tum suis amasijs dæmonibus sceleratissime commisceri.

B

C Quando sacrificia fiunt, fieri solent statim initio peracta adoratione: Sacrificia tamen etiam extra conuentum sæpè faciunt. Denique addunt, quemque narrare sua ab ultimo conuentu facinora, quæ quo grauiora, & magis execranda fuerint, eò collaudari vberius: si nulla sint, vel non satis atrocita, verberari segnes atrocissimè à dæmone, vel à malefico quopiam seniore: vltimò pulueribus (quos aliqui scribunt esse cineres hirci illius, quem dæmon assumpserat, & quem adorant, subito coram illis flamma absumpti) vel venenis alijs acceptis, læpe etiam indicto cuique nocendi penso, & pronunciatò Pseudothei dæmonis decretò: *Vliscimini vos: alioqui moriemini;* vt agnoscas legem Caritatis legi contrariam; suas quemque domos: si propè sint pedibus, sin distantiores, vt aduecti repetunt. Conuentus vt plurimum ineuntur vel noctis mediæ silentio, quando viget potestas tenebrarum.

vt interdiu meridiæ, quosunt qui referant illud Psalmistæ notum de dæmonio meridiano, & Abenezra scribit à Magis certos dies & horas obseruari. Nostræ striges videntur in diuersis regionibus varios habere statos dies. In Italia frequentant noctem quæ feriam sextam præcedit (*Sic Comanus in lucerna*) idque circa noctis medium (*vt ait Seb. Mub. schol. 7.*) Lotharingicæ striges conueniunt noctibus quæ præcedunt feriam quintam, & diem Dominicum, teste *Remigio lib. 1. c. 14.* apud alios legi noctem quæ præcedit feriam tertiam.

Posset dæmon eas transferre sine vnguenti vsu, (vt dixi) & facit aliquando. sed vnguento mauult vti varijs de causis. Aliquando quia timidiore sunt sagi quam vt audeant; vel quia tenuiores sunt ad horribilem illum Satanæ contactum in corpore assumpto ferendū, horum enim vnctione sensum obtupescit aliquando, & miseris persuadet vim vnguento inesse maximam. Alias autem id facit, vt sacrosancta à Deo constituta sacramenta, mimicè adumbret, & per has quasi ceremonias suis orgijs reuerentiæ & venerationis aliquid conciliet. Nihil verò ad translationem conferre vim vnguenti, vel inde patet, quod etiam si, qui statuto conuentu tempore ex curiositate quadam cupientes conuentui interesse se vnguento illinant, & reuera per aërem eo deuchantur, (Deo id, vt multoties probatum, ad puniendam incredulam curiositatem tam temerariæ audaciæ permittente) tamen si quis fide firmus, caritate armatus, ad fraudes dæmonis reuincendas dissipandasque ad fidei veræ confirmationem, eo se vnguento inungeret. procul dubio (vt recte Binsfeld.) nulla sequeretur translatio. quia hic omne pactum cum

dæmone cessat, neque id Deus esset permitturus. Et propterea, quando extra conuentui destinata tempora sese inungerent sagæ, non auolarent, nec auferrentur; eo quod id pactum non fuerunt. Sciunt hoc & ideo non vnguntur, nisi audito conuentus signo: aliquando monetur à suo Martinello, aliquando à vocibus præteruolantis comitatus Sagarum Regina, aliquando aliter iuxta Spineum c. 30. Sunt tamen quidam malefici, qui ex peculiari pacto, ad certum quoddam signum, siue vnctionem, siue pilei aut pallij posituram, siue quod aliud, quando volunt, aliud deferuntur: sed quod dixi frequentius est. Hispositis,

Probatur hæc translatio corporea, Primò, quia non potest dari quidquid, quod eam reddat non possibilem, quid desit? non deest corpus mouens, nam diabolus corpus assumit, nec adest vel obstat corporis moti resistentia, vel grauitas: quia longe maior est vis dæmonis mouentis, qui montes loco mouere posset. nec obstat celeritas motus ad locum remotum spacio temporis breuis: hoc enim valet efficere agilitas & vis naturæ angelicæ, iuxta Diuum Augustinum & B. Thomam. nec Deus id non permittit. existant enim permissionis innumera ferè exempla, quædam etiam SS. clarissima. Citant nonnulli primo loco Christum Dominum bis se passum fuisse à dæmone transportari, quod de malo spiritu accipiunt Origenes Ambrosius, Chrysostomus, Augustinus, Gregorius, Strab. & alij: hoc exemplo non vtor, quia licet multi patres indicent per aërem Christum à dæmone volentem raptum, deportatumque fuisse; magis tamen placet, cum Origene & Euthymio, ductum duntaxat, & præeunte dia-

bolo

Aug. l. de diuina
dæmon c.
3. Thom.
i. p. 1008
3.
Matt. 4.
v. 3. & Lu.
4. v. 6.
c. Matt. 1.
v. 20. &
24. & c. 1.
v. 14. &
20.

bolosecutum Christum fuisse, & sic in pinnaculum, & in montem ascendisse; quod aperte Diuus Lucas insinuat; nec obstat Diuus Mathæus, nam *καρπὸν καὶ βότρυον* non raro significat assumere ducendo tantum c: & sic hoc loco quoque interpretantur homines eruditi d: ideo istud exemplum non multum vrget. Secundo loco adduci solet, dæmones ingressos porcorum gregem, eos in mare præcipites egisse. *firmior adhuc locus est quem 3. adferunt, nempe Philippum Diaconum à spiritu ex deserto in Azotum delatum f: & Habacucum capillo in Babylonem translatum ad Daniele m g. Ad hæc loca respondet Vlnic. Molitor, male nos ab Angelis bonis ad Dæmones argumentari, eo quod Angelorum hæc in re longe maior sit vis ac robur, quàm dæmonum. Solutio ista mendosa est. quia motu locali non est cur dicamus naturaliter plus bonum Angelum, quàm malum posse: & Theologorum communis schola concedit diabolos retinuisse quæ naturæ dotes erant, amisisse quæ gratiæ erant h. Cum ergo bonus Angelus Habacucum tulerit, permittente Deo, poterit & diabolus hominem transferre. Quid mirum hanc dæmones à Deo in humana corpora potestatem recipere, qui longe maiorem in animæ deceptionem acceperunt?*

Probatur etiam id experientia tot exemplorum, vt, sine proteruita, quis dissentire nequeat. Grauiissimi sanctissimi que patres referunt i, Simonem Magum coram Petro, alarum dæmoniacarum remigio in aërem sublaturum, volitare visum. familia de Abari Scythæ leguntur k Badudum Britaniæ regem hac arte volandi, sed & infelici exitu parem, nobis proponit Anglorum historia a.

A De Erico Suecorum rege, quod in quam partem pilcum verteret, in eam subito asportaretur regionem, auctor est Ioann. Magnus Gothorum Suecorumque historiographus lib. 17. Berengarium hæreticum & Magum eadem nocte Romæ fuisse, & in Turonensi Ecclesia lectionem decantasse tradidit in Chronico Nangiæ.

B Anno 1045. refert N. prodigijs, in Anglia quandam veneficam à dæmone palam equo nigro impositam, & per aërem abuectam. cui simile exemplum de Matiscenensi Comite, ex venerabili Petro Abbate Cluniacensi, libro sequenti refertur. de vetula ex lebeate saltitante, Casarius libro 11. miraculor. sub fin. de maleficis Atrebatensibus Meierus egit anno 1459. chron. Flandr. Vincentius ex Pet. Damiano refert de quinquenni puero nobilissimi cuiusdam viri; qui puer monachus factus, quadam nocte asportatus, mane repertus fuit in pristino clauso, & interrogatus, dixit se per quosdam ad magnum conuiuium delatum, & comedere iussum, & postea per superiora pristino immisum b. Paul. Grill. libro secundo de Sortileg. g. 7. narrat anno 1524. sibi vt inquisitori oblatam quandam Lucretiam; quæ dum ex congregatione ludorum deportaretur domum, & sub auroram matutinus campanæ pullus, quoad orandum populus vocatur, fuisset auditus; subito illam à dæmone vectore prope fluuium in agro spinis obsito derelictam forte iuuenis, ei bene notus, illac transibat: eum ergo misera nomine proprio aduocat. iuuenis videns totam nudam, præter verenda femoralibus contexta, & pallsis crinibus accedere formidabat. persistit illa blanditijs allicere, tandem appro-

C

D E

a Polydo rus l. r. hi. Angl. Pōrius virūnū com pend. hist Britan. & ijdem annales hoc memorat de Oliuetio Malmesburienfi, quē Naucleus & Vincētius Elmētū vocāt.

b vide Malleum malef. p. 2 c. 3.

pinquauit

d Hessel
& Malde
na. in
Matth.
e Marci 5
v. 13. Ma
3. v. 32.
f Act. 8. v.
26 & 40.
g Dan. 14.
v. 35.
h ita post
D. Diony
Thom. &
alios. Mal
leus p. 2. c.
3. Calisto
d. l. 2. c. 16
i Clemēs
Roman. l.
6. Const.
Apost. B.
ge sp. l. 3.
hi. Arnob
l. 2. contr.
gen. Cy
rillus Iero
s. Catec. 6
Epiph.
Ambr.
Maxim.
& alij.

k Herod.
melpomē
Nazianz.
epist. ad
Bas. 22. O
rig. l. 3. cō
tra Celf.

pinquavit, & quæsiuit habitus & more eoloci causam: illa primum alia omnia prætexere, & multa mentiri: donec iuuenis incredulus negauit se illi opem laturum, nisi vera fateretur. illa fidem secreti stipulata, confitetur quod sibi accidisset, & qua ex causa. Iuuenis eam secretò domum suam perduxit, & multis ab ea muneribus donatus fuit.

Sed tandem datæ fidei immemor rem vni atque alteri narrauit: sic paulatim sparso rumore, & mulier capta, & iuuenis testimonium veritati perhibere coactus, hæc omnia Grillando narrauit. Subdit & aliud his verbis; Mulier quadam Sabinensis diocesis hanc profitebatur diabolicam artem; de qua cum maritus suspicionem haberet, interrogauit eam pluries, qua semper negauit. Maritus verò in suspicionem sua persistens anxie veritatem perquirebat: qui adeo astute segesit, quod vidit illam quadam nocte se unguento quodam ungentem, qua vnctione peracta vidit illam celerrimè, quasi auem recedentem, & ex superiore domus solario ad inferiora descendentem. illam maritus sequens, vt videret quo tenderet, amplius eam non vidit, & accedens ad portam domus inuenit eam clausam.

Qua res magnam illi præbuit admirationem. Die vero sequenti iterum maritus uxorem interrogat, quod anxie scire cupiebat, & illa constanter (vt ante) se nescire dixit. Maritus vero, vt amplius negare mulier non posset, aperte ei dicit omnia, qua nocte præterita illam fecisse viderat; deinde fustibus illam percussit grauiter, & duriora minatur verbera, nisi veritatem dixerit, quam si apertè exposuerit, veniam se illi daturum promisit. Mulier igitur se iam celare non posse intelligens, veritatem aperuit, & veniam à marito petijt, quam illi maritus hac con-

A ditione indulgit, vt illum ad tales congregationes adduceret: illa vero vt veniam impetraret, facile petita promisit, & promissum ex licentia Sathana impleuit.

Adductus igitur ille ad locum, vbi ludii fiebant, ludum, & choreas, & cetera omnia contemplatus est, & tandem ad mensam cum reliquis, vt vesceretur, sedens, cum cibos inspidos iudicaret, petijt sibi dari sal, quod in mensa deerat, & quamuis iterum atque iterum petijset, nunquam illi dabatur.

Tandem cum post importunam petitionem, prolixamque expectationem, sal illi daretur, dixit. Nunc laudetur Deus, quoniam iam venit sal. Quibus verbis prolatis demones, quia laudes Dei audire refugiunt, statim recesserunt, & reliqui omnes disparuerunt; luminaribusque extinctis, mansit ille solus nudus, quousque mane factò vidit quosdam pastores, quos interrogauit, quenam esset illa patria in qua erat, illi vero responderunt esse agrum Beneuentanum, in regno Neapolitano. Qui locus distabat à patria viri per centum miliaria, ob quam causam, licet diues esset, coactus fuit per viam mendicare, vt ad domum suam redire posset. Ad quam postquam peruenit, statim uxorem suam ob lamia crimen accusauit, & totam rem gestam, vt narrata est, coram iudicibus exposuit. Qui rem totam plenè, vt oportebat, examinantes, vera esse omnia quæ diximus inuenierunt, quæ etiam eiusdem mulieris confessione confirmata sunt. Hæc ex Grillando, Franc. Alfonso à Castro d. cap. 16. addens se multa posse alia referre testimonia, quæ per fidelissimos testes in

D Hispania contigisse cognouerat. Bartholomæus vero Spineus Sacri Palatii Apostolici Magister q. de strigibus cap. 17. & sequi. non minus certa protulit, ex quibus vnum adscribam,

Quandam

Quandam (ait) puellam, qua cum matre Bergomi morabatur, inuentam fuisse nocte Venerijs in thalamo sui affinis. Quam mane repertam nudam, recognitamque, quia consobrina erat, cum interrogassent quomodo illuc venisset, aut ibi esset, & quare plorans illa, postquam vestita ab eis fuit, hac qua subito, enarrauit, dicens: Hac nocte cum in lecto vigilarem, vidi matrem meam, qua me dormire putabat: surgentem de lecto, & exutam in camisia se quodam vnguento, quod ex vasculo assumpsit de sublateribus extracto, per vngentem corpus: & statim assumpto baculo quodam ibi preparato, in modum equitantis ascendens, extra fenestram deportata est, & à me nequaquam ex tunc ibi visa. cumque ipsa quoque de lecto surgens, meum, ut mater fecerat, perunxisset corpus, extra fenestram educta, statim in hunc locum deportata sum ubi matrem puero huic lecto decumbenti insidiantem vidi. Ex quo ego territa, cum matrem quoque ob meum aduentum conturbatam vidissem & comminantem, nomen Domini IESV & Beata virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi, & ego hic nuda solaque remansi.

Hu auditis à puella, scripsit omnia hac affini ille narranti, Patri Inquisitori Bergomensi, à quo capti mulier, & tormentis exposita, cuncta confessa est, & addidit, se à damone plusquam quinquagies deportatam, ut puerum illum præditi affinis occideret: sed tamen præualuisse nunquam, eo quod semper illum inuenerit signo crucis, & sancti orationibus à parentibus bene munitum. Subdit & aliud, quod etiam ascribam. Quidam Antonius Leo carbonarius Ferraria habitator, de Valle Tellina, narrauit mihi hoc anno, se in patria sua ab eo cui infra scripta conigerunt, cognouisse. Quod cum suspectam haberet ille uxorem suam ex relatione multorum, quod iret ad tursum (hoc est conuentum Sagarum.)

A quando ipse nocte dormiret, finxit se quadam nocte profunde nimis dormire. Quod ubi percepit vxor, surgens de lecto inunxit se vnguento ex vasculo prius abscondito, & statim nusquam comparuit. stupens autem vir suus, & quadam curiositate ductus, de lecto surgens idem fecit quod vxor, & statim per caminum (ut sibi videbatur) per quem etiam sibi visum fuerat ascendisse vxorem, delatus, in quandam cuiusdam nobilis Comitum cellam vinariam deportatus est: quo loci etiam vxorem suam, cum alijs pluribus reperit. Eo autem viso, vxor eius statim cum alijs quodam signo facto discessit: eodem viro suo in illo loco relicto. Qui mane à famulis domus inuentus, & cum clamoribus, quasi latro, captus, & ante comitem constitutus, accepto loquendi spacio cum rubore factum narrauit, & ex hoc accusata vxor illius apud Inquisitorem, & tandem confessa, poenam dedit suis dignam sceleribus.]

B
C
D
E
Haftenus Bart. de Spina. Contestatiora adhuc tria Italicis istis addit strigiportij exempla Nico. Remigius libro primo Damonolatr. capite decimo quarto. quibus neque lectorem priuare: ita scribit: Lutzeij (qui vicus non ignobilis est in radicibus Vogeji montis) Maio mense anni mille simi quingentesimi octogesimali nomen bacchanalia à vicinis celebrabantur. Ex eo vico Claudius Chotaius in vicinum, cui nomen est VVisebach, appetente nocte redibat. Iamque eius montis, qui inter vtrumque vicum assurgit, bonam partem conscenderat, cum subito correptus turbine stetit circumspiciens attonitus. nunciubi rei adeo insolentis causa aliqua appareret. nam cetera tranquillissimus quietissimisque aer erat. Aduertit in secessu quodam (eum accolae crepidinem Moreliam appellant) laruas mulieres sex, instructam multo auro atque argento mensam quandam saltando circum-euntes. perindeque sua iactantes capita,

ac qui intemperis agitatur: tum hys astantem in nigro tauro hominē, qui eas, vti oriosus aliquis in trivio, spectabat. Ibi igitur constitit tantisper dum se colligit, ac rem totam certius oculi agnoscit. Quod dum facit, momento turba illa disparuit, ac se ab eius aspectu subduxit.

Amoto igitur eo metu, se denuo via committit, ac iam montu verticem superauerat, cum ecce eum mulieres illa a tergo insequuntur, capita sua vt antea iactantes, atque altum seu ex composito silentium tenentes. Praibat homo atrā facie, manibusque in hirsutis speciem incuruis, quas etiam parabat illi in frontem immittere, nisi obstitisset districto atque opposito ense: siquidem hoc facto insultare distitit, quasi de vita metuens atque euauit, ostendunt se nihilominus iterum mulieres illa, vnaque cum hys homo, quem modo dixit auri fessorem, chorearumque spectatorem, ad quem iam factus confidentior Chotanus accessit propius atque infert.

Ita tunc hic es, mi Desideri Gaxete (id enim ei erat nomen) obsecro, siquid potes: serua me. Nam (Pol) tibi fidem meam obstringo, me nihil eorum qua vidi equidem palam esse facturum. Vixque hac dixerat, cum turbato illum seu nebula inuoluit denuo: eo demum euolutus & liberatus, solum se in solo ac longe disito a via loco reperit, quam tamen vestigando ad extremum nactus quam festinantissime potuit domum se recepit, Triduo post id testimonium ad aliud postea a iudice quaestioni rusum vocatus hoc ex abundantia superioribus addidit, recordari se cum propius ad mensam accessisset, visurus & quibus epulus esset instructa: demonem sibi è vestigio vnguibz in os inuolasse, ac dum se contra ferro defenderet, inter hac vehementiori vento iterum sublatum, atque ad Combrimontu cataraclas, qui locu a priore non minus ducentos passus aberat, fuisse deportatum. Quod nequū deliramentum esse putet hominus non sobrii, & noctu locique solitu-

A dine tum forte exterriti, id etiam Sandeodati XI. Cal. Ianij 1589. Barbelina Caxeta, & mulieribus illis vna, superiore mense totidem ferē verbis apud quaesitorem recitauerat: hoc adiciens tritici heminas duas, cafeosque bubulos totidem Chotajo illi a Desiderio Gaxete, eiusque vxore dono datos quo caelatum haberet quod sic viderat. Qua de re coram compositi conuenerunt, per omnia, extra hoc vnum, quod Barbelina diceret non esse in Chotajum a demone intentatas manus quia sic se mensa propinquum intulisset, vt is in elogio suo mentitus fuerat, sed quod aureum craterem ab ea furto tollere parauerat.

B Aliud exemplum ita narrat idem Remig. Ioannem ab Hembach vix dum ab ephrebi egressum venefica mater secum ad nocturnos demonum conuentus deduxerat, ac quod tibijs sciret, hys illum canere iusserat, atque in proximam arborem quo clarus exaudiretur inscendere: quod dum facit, ac saltantium choreas ociosis oculis collustrat, forte insolentia admiratus (nam praeposterā, ridiculaque ibi erant omnia) Deus bone (inquit) vnde isthac nobis tam frustra amensque turba? vixque hoc dixerat, cum in terram prolapsus, altero humero debilitatum se, ac cum astantium opem imploraret, solum reperit. Quod dum palam pradicasset, & varie de eo sentiretur: alijs visum, alijs rem gestam esse contententibus: secuta est postmodum, quae eam dubitationem tolleret occasio. Nam Catharina Praeuotia in Fraiſsem 4. Non Septem. 1589. earum vna, quae choros illos agitauerant, ob sortilegiū suspicionem non multo post comprehensa, rem omnem vti supra memorata est, ad huc eius rumorū, quem Hembachius seminauerat, signata, & nulla interrogatione praecunte fissa fuit. Keruers Otilla in VV. rdestam. 8. & 7. Id. Augu. 1590. & Eysarbz Agnes Dusa. 3. Non. Dec. 1590. qui proximus erat sequens annus, veneficiū damnata, idem quoque diuerse affirmarunt, locū praeterea illa, vbi id euenisset suo, quo id te-

stadius

Statius fieret nomine Mayebuch appellans. Tertium non testium tantum dictis clarum, sed & clara luce gestum idem in hunc modum recenset: Rediens Nicolæa Lagberhard è moletrina Gueringensi Assenunciam ante 8. Cal. Aug. ann. 1590. ac iter secundum sepem siluestrem aperto meridie faciens, aduertit in aruo finitimo chorum in orbem saltantium tum virorum, tum mulierum: verum quod præter solitum aliorum hominum morem auersis, tergaque ostendentes id faciebant, attentius eos aspiciens vidit præterea, qui caprimis, bubulisque pedibus deformes vna intermixti saltatoriū illum orbem versarent. Tum pene metu emortua Iesu salutare nomen (vbi quibus sinistri inauspicati que aliquid imminet) inclamare cepit, ac rogare suppliciter, vt ad suos modo salua incolumisque redire posset. Illico euanescere omnes qui tripudiabant, præter vnum Petter Gros-petter nomine, cui ocius in aërem sublato elabi interea atque excidere visum est penicillum quali furnarij consueuerunt furni sui arca, priusquam panem in eum condant, extergere. Inter hæc vehementiori quoque illa correpta vento, vix anhelitum ducere, ac spiritum trahere: tum etiam domum reuersa triduum integrum ex valetudine decumbere. Cuius rei fama cum ipsa eiusque propinquis spargente, iam vniuersum pagum peragrasset, Petter ille, ne videretur eius dissimulatione tantum crimine agnoscere ac fateri: primum quidem apud iudicem iniuriarum ferocius agere: sed tandem verius, ne non succedente lite maius ipse sibi crearet periculum, eam consulto deseruit: qua res multo etiam magis eius facti suspicionem auxit, astimantibus multis male mentis conscientia illum eam, quam primū in animum adeo aude reuocauerat, iniuriā misurare. Ergo iudex in eius vitam morsq; tam diligenti inquirere, ac cum certis indicijs rem non esse vanam comperisset, comprehendere: tum ad criminis non adeo inuitam confessionem adducere: tandem & a-

A lios, qui cum illi eius sceleris societas fuerat: coarguere, ac iam manifestos facere. Inter quos fuit Barbelia Ioanni Latomi vxor Dusa 6. Cal. Februar. 1591. & Mayetta Laurentij super maioris item vxor Dusa. 14. Cal. Martij 1591. qua diuersa totidem tamen verbis, illud de sabbato à se auersis vna cum intermedijs cornipedibus choro, proditum à conscio Petter indicium verum esse agnouerunt, Accessit & earum confessioni tertius Ioan. Michael armentarius Dusa Cal. Martij 1591. hoc etiam ad maiorem eius rei fidem addens: se interea, dum hæc fierent, tibi cinu functum officio, pedum quoddam forte oblatum ori ad mouendo, ac micantes ei digitos, vti cum ad numerum vera instantur tibia, adducendo. Ac cum Nicolæa illa (vbi dictum est) Iesum tremebunda inuocasset, scq; præterea crucis signo munuisset, è quercus altiore ramo cui tum insidebat præcipitem decidisse, demum turbine inuolutum, ac in pratium nomine VVeiler, in quo pascentem gregem paulo ante reliquerat, deportatum fuisse. Eius rei grauisimum firmissimumq; argumentum deniq; hoc fuit, quod locus, vbi sic in orbem agitata fuerant chorea illa, postridie quemadmodum Nicolæa ante monuerat, apparuit circo impressus qualem habent hyppodromi, vbi in gyrum aguntur equi: Sed & interstitus vngularum caprimarum bubularumq; recentibus vestigijs. Qua & persistenter videri, dum aratro denuo proficiscū, subactumq; aruū illud bruma sequente fuit. Test. monum dixere Nicel Klein, Desiderius Vernex, & Gaspar Sutor, & quot quot in rem presentem mature ducti, de ea post à iudice sunt interrogati.]

Nonne fat manifestum probantur choreæ, conuentus translatio? An hic Dormitantij nostri cunctorum abnutiui dicent hæc somnia tam varios, tam apte, quasi in vnam Catherenam annulos connexuisset? an illius Petters penicillū etiam somnians eo delatum? somniasse Nicolæam; & somnij toporifera ægri-

monia triduo lectulo affixam i somni-
asse testes hos omnes solennia, & meræ
vi imaginationis agro impressa vesti-
gia tam pertinaci impressione? greges
ab Amphryso Apollinem, aut à Gadibus
Herculem Erythræas boues eo deduxisse;
& choreas duxisse docilia arméta
Lotharingico in solo? pergēt scrupulosis
(scilicet) Dubitantij veteri ne innocentes
huiusmodi, fateantur se commisisse, quæ
nunquam deliquerunt, sed errore opinionis
putant se deliquisse? Quæ hæc, & quæ
pertinax libido est, generis humani hostibus
sic patrocinantij? Verum de hoc lib. 5. vberius.

Non minus exploratum aliud Balduin. Ronseus epist. Medic. 50. quod
suis temporibus in Hollandia acciderat,
ita narrat. Erat in pago Oostbrouck non
procul à Traiecto mulier vidua, cui seruus
conuixerat, ad obeunda, vt res postulabat,
munia domestica: Is cum iam sepius, vt
solerent esse curiosi serui, per transfennam
animaduertisset, heram nocte intempesta,
statim ac quieti se tradidissent domestici,
quotidie in stabulum, ad certum præfixum-
que locum venire, atque ex porrectis manibus
præsepi contiguum fœnile apprehendere.
Admiratus tandem ille quidnam hoc negotij
esset, statuit & ipse inscia heræ idem
semel experiri, atque eandem pertentare
aleam. Igitur heræ ex consuetudine ad solita
veniente, atque sicuti videbatur digressa,
subsequitur & ipse, locum contemplatur, at-
que exemplo heræ fœnile complectitur: Ibi
ille ex tempore in æra raptus defertur in
oppidum VVyck in abditum & subterraneum
specum, vbi cœtum maleficarum de maleficijs
conferentem inter sese, reperit. Heræ cum
suis inopinam fanuli sui præsentiam
admirata, rogat, quo astu, ut qua tandem
ratione momento temporis illuc appu-
lisset.

Respondit ille ordine, vt res transacta
esset: Tum illa indignari primum atque excan-

A descere cepit, veritatem nocturni, atque
clandestini isti commentus hac ratione tan-
dem eliminarentur: cum consortibus igitur
deliberandum censuit, quid in ambiguo ho-
negotio faciendum suadeant, conuenit tan-
dem inter eas, vt amice exciperetur, silen-
tium stipularentur, atque arcana hæc, quæ
illi, præter meritum atque opinionem, vide-
re contigisset, nulli communicaturum se, aut
reuelaturum sanctè deieraret. Ille interim
quiduis pollicetur, ablanditur, & vt mitius
agant, simulat se omnibus votis hoc vnum ex-
petere, vt cum illarum gratia liceat post
hac sortilegarum interesse collegio. Inter
m dum consultatur, labitur hora, & iam ab-
eundi tempus instat. In dubium iterum, in-
stigante heræ, iam vertitur, remittendum
domum sit totius cœtus periculo, an bono pu-
blico, enecandus. Communi tandem omnium
consensu mitior placuit sententia, quæ iura-
mento ad actum domum deserendum decer-
neret. Suscipit eam prouinciam heræ, atque
fide data in humeros receptum domum dela-
turam pollicetur. Accinguntur operi, atque
euo ocyus per æra feruntur. Sed ecce, e-
mensis iam bonam partem itineris, conspicuum
se se de dit lacus arundineti obsitus. Vbi
malefica illa anus occasionem nacta, verita-
ne iuuenis penitentia ductus, quod furiali-
bus istis ferijs (quemadmodum simulabat)

C

D

E

initiatu esset, visa tandem eliminaret, pro-
uolans, à se distecit adolescentem, sperans, vt
suspicio est, eundem partim casus violentia
enectum, partim lacus ipsius altitudine ab-
sorptum iri. Verum, vt est DEVS misericors
prorsus, non volens mortem peccatoris, sed vt
conuertatur & viuat, vesana illius menti
metas constituit, neque passus est iuuenem
in fontem submergi, sed aliquanto equiore
conditione permisit, vt in hunc vsque
diem vita protraheretur, dum forte for-
tuna in arundinetum decedens, lethalem
plagam ex casu non accepit, violentia impe-
tuque casu per arundinetum quoddammodo
refractu.

Interim

Interim miser ille, qui solus lingua ministerio iam urebatur, dum illucesceret, mille distorquebatur cruciatibus, ac suspiria trahens, tantisper ingemiscbat, dum praeerentes insolita lamentatione attoniti, facta indagine, compererunt hominem prorsus elumbem, & cui utraque excidisset coxa. Rogant unde sit, quomodo eo calamitatis deuenerit? narrat ille ordine singula, deseritur tandem curru Ultraiectum. Ibi nobilis vir Ioan. Culemburg. Urb. Praet. rei nouitate quodammodo percussus, admirabilis singula perquirat, atque indagine facta fascinatricem heram comprehendi iubet, vinculisque constringi. Illa simul ac in manus praefecti venisset, nihil negare, singula fateri. &c.]

Haecenus ille, quid ad haec queat impudens os vel VVieri, vel Godelmanni, cum suis oraculis Luthero & Melanchtone? dicentne atrabiliariam mulierculam hoc credidisse, & deceptam fuisse quid? ipse iuuenis, quomodo sic lacer & elumbis? delumbaratne illum subito bilis atra? finxit fortassis. unde igitur, & quomodo in arundinetum delatus, si non ex illo specu, & unde in specum, si non ex domo? si loco non motus, quomodo perductus ex Oostbrouck in illud arundinetum? si sponte iuit, unde tam grauis & perpetua membrorum luxatio? atrabiliarij etiam, qui illic iuuenem inuenere, qui Ultraiectum ad Praetorem detulere (o impudentem pertinaciam). Considera potius (lector) in hac narratione. Primo nouum modum siue signum, scenilis comprehensionem, absque vlla inunctione. Secundo solere daemones certa sibi loca deligere, ad coetus suos & conuenticula malefica. Nam anno quoq; superiore, Ioannes ille de Vaulx Stabuleti decollatus, fatebatur, ex praecipuis locis generalium congregatorum, esse vnum in ditione Ultraiecti-

A na, & eo se non semel Stabuleto delatum. Tertio nota, non ipsas modo maleficas ferri per aera, sed & auxilio daemones alios humeris eo deferre posse. Denique stultissimum esse misericordiae crudelissimarum excetrarum se committere. Quanto tutius fuisset huic iuueni, Nomine Saluifico IESV, vel Crucis signaculo se munire & totum illum coetum, venti instar dissoluere, ac diffugare? Mansisset esto solus in specu: labor dumtaxat itineris longioris pedibus exantlandus fuisset. Verum possem multa huiusmodi adijcere, nam similia narrant multa exempla. Anan. d. libro quarto Auctor *Demonoman.* libro secundo cap. quarto. Torquemada *Dialo.* 3. Binsfeldius d. operis membr. I. cond. XII. And. Libanius in *strigiportio*, Cumanus in *Lucerna inquisitor.* & his antiquior Ioann. Cesarius libro decimo *miraculor. c. I.* & alij.

C Ex his exemplis defumitur fortissima probatio, cum isti ex mera curiositate inuncti, de loco in locum tam remotum re ipsa delati fuerint, manifestum fit haec non contingere nuda dumtaxat imaginatione & delirio muliercularum. immo, nonnunquam conuentu subito dissoluto, reperta mensa & suppellex argentea, & postea a dominis agnita, & confessae vxores se illa secum ad conuentum detulisse. Deinde Sortiarij locos omnes, & cibos, & vicina omnia diligenter notant, arbores, sepes, flumina, agros, domos discernunt, si laruati non sint, conuiuas agnoscunt, obuios quoque, quos in via habuerint, saepe salutant & alloquuntur; cernuntur non raro ab alijs viris catholicis, & mente fanis ad conuentum euntes, vel a conuentu redeuntes: interdum etiam visa & deprehensa nuda; & ex turbine seu nube decedentes, aut vulnerata & nutilata membris, de quo l. 5.

Item hac deportatione sic saepe defatigantur, vt domum reuersis per totum triduum sit decumbendum prius quam pedibus possint consistere, quod docet Remig. d. l. 1 cap. 24. confitentur omnes vnanimiter eadem, nec in circumstantijs minutissimis discrepant. idem confirmant alij immunes ab eorum crimine & errore. Fatentur rei in ipso rogo, vbi nihil fictio profutura, & exhausta iam sunt tormenta. De vanis autem & delusorijs, tam perpetim nequit vna & consentiens omnium esse contestatio; tantaque, inter locis, & temporibus, & aetate, ac studijs distinctissimos, adeoque multos, consensio. peculiaris enim cuique est animi actio, & alius ab alio diuersum quid imaginatur: nec cerebri aut phantasiae omnium eadem dispositio, quae daemoni ad huiusmodi imagines necessaria foret, nec etiam mendacij tanta posset esse conformitas. Hoc argumentum meo iudicio, hominem non peruicacem, idoneum est conuincere.

Confirmatur hoc argumentum eo quod (vt bene) Cumanus supra num. 3. somnia & phantasiae tales non sunt in potestate hominis: vt ei accidant, vel ijs careat pro lubito: Sed strigibus serio conuersis, & nolentibus amplius conuentui interesse, nihil amplius tale contingit, dumtaxat quia nolunt quod est euidentis indicium in somnis ista non contingere. Praeterea qui haec asserunt somnia esse & ludibria, certe peccant contra reuerentiam Ecclesiae matri debitam.

Nam Ecclesia Catholica non punit crimina, nisi certa & manifesta; nec habet pro haeticis, nisi qui in haesi manifeste sunt deprehensi cap. consulti. 2. quaestione 5. striges autem iam a plurimis annis pro haeticis habet, & iubet per

A inquisitores puniri, & brachio saeculari tradi, vt patet ex libris Sprengeri, Nideri, Jaquerij, Michaelis, & docet experientia. Ergo vel Ecclesia errat, vel isti Pyrrhonij errant: Ecclesiam in re ad fidem pertinente errare qui dicat, anathema maranatha sit. Narrat idem Cumanus exemplum delationis veritatem declarans; quod licet, tentent increduli: In Mendrisio (inquit) oppido Comensi contigit, iam ferè annis quinquaginta elapsis, vt cum ibi quidam inquisitor nomine Magister Bartholomaeus de Homate, D. Laurentius de Concoretio Potestas, & Ioannes de Fossato Notarius, contra has striges procederent: vna die ista potestas, quae ad curiositate ductus, volens experiri, an vere & corporaliter strigae uent ad ludum; facta conuentione accessit quodam die Iouis sero cum notario suo, & quodam alio, extra oppidum ad quendam locum, sicut illi strigae praedixerat: & dum ibi prope essent illi tres, viderunt ibi plures personas congregatas coram quodam (qui erat Diabolus in forma hirci) ad modum cuiusdam magni Domini sedente: & ecce subito omnes illae personae ibidem congregatae iussu Diabolis, adeo illum officialem & omnes eius socios: Deo ob eorum curiositatem permittente, baculis percusserunt, quod ex talibus percussioibus, ille officialis, & notarius, & tertius ille alius infra quindecim dies mortui sunt.] haec ille. Non ergo suaferim peruicacibus, vt se experimento committant, nec occinam illud vulgatum: Non credis, vade & vide.

E Nec est quod ingerant, daemoni nullam esse causam, haec non cum singulis potius agendi, quam talem conuentum frequentiam instituendi. Multa hinc ille commoda percipit. Primo per hanc societatem & plurium consortium vehementius in malitia fouentur & indurantur. Secundo hoc pacto, criminis participatione, singulorum peccata ag-

grauantur. Tertio talibus illicibus, & varijs, quæ illic fiunt, inductionibus, plures facilius impediunt. Quarto multitudo facit audaciores ad malum; tollit Dei hominumque timorem, & mutua imitatione ad maiora facinora inflammat, vt solent carbones iuncti. Quinto voluptas nefaria maior videtur, quo pluribus innotescit. Sexto difficilius conuertuntur, quo pluribus testibus se dæmoni addixerunt, & actuum frequentatione quasi quodam habitu occalluerunt. ita prudenter ratiocinatur Spineus *q. de strigib. c. 20.*

Breuitur ergo concludo, has translationes, de quibus quæritur; posse modis quatuor contingere. primo sola cogitatione, quod S. S. vocat transferri in spiritu: & talis illa visio Ezechielis *a. Et emissa similitudo manus apprehendit me in circum capiti mei, & eleuauit me spiritus inter terram & celum, & adduxit me in Ierusalem, in visione Dei, &c.* Vltimum enim verbum, modum præcedentibus ponit verbis: ne putemus hanc similem translationem illi Habacuc, de qua Daniel *b.* Aliquando suis pedibus comitantur ad conuentus, vt narrent Remigius & Binsfeldius. 3. à Dæmonereuera, secundum corpus, & motum localem, transferuntur, vt docui. 4. aliquando potest contingere, vt ipsi ignorent corporaliter, an opinione dumtaxat translati fuerint; quod in diuino illo raptu accidit Beato Paulo. Traditum inuenio, in quibusdam P. Ioannis Maldonatij dictatis, *de Dæmonibus*, quod quando volunt corporaliter transferre: tum se inungunt unguento ex infantilis corpusculis adipe: quando conuentibus per insomnium dumtaxat interesse volunt: tum in sinistram cubare latus: quando vero malunt vigilantes: quæcumque in conuentu fiunt cernere, vt coram se

A geri; tum opera dæmonis ex ore vaporem quendam crassum euomere, in quo gestorum imagines vt in speculo intueantur. Et fortassis hoc Quæsitibus insinuare volebat famosus ille Ioannes de Vault Stapulensis; cum diceret: scire se discernere: num corporaliter, num vero per imaginationem conuentu interesset.

B Vnum restat soluendum, quod quosdam scio torfisse aliquando. Etenim doctior philosophus atque Theologus quærat, qui fieri queat: vt, cum angelus sit incorporeus, queat rem corpoream loco mouere? Respondeo, nec opus esse ad hoc noua à Deo virtute attributa, (vt censuit Guilh. Paris.) nec etiam distincta virtute seu potentia motiua (vt putauit Aureolus:) nec etiã posse Angelum sola voluntate & intellectu illimitate & infinite, quodcumque velit corpus, & quando velit, & quo velit, & quanta velit celeritate, loco mouere (hoc enim damnasse intelligendus est articulus Parisiensis, & merito quia hoc est virtutis infinitæ: Sed respondeo, Angelum determinatam sibi que notam, suis viribus non maiorem molem, ea celeritate vel tractu, quem & agilitas Angeli & rei motus natura permittit, eo solere mouere & transferre posse, quod in assumpto corpore, secundum substantiam (malo enim hoc tenentes sequi) sit præsens, sicque præsens, sola voluntate corpus illud impellat, & eadem voluntate, mediante illo corpore, aliud corpus contiguum moueat, vel deuehat, ad eum fere modum, quo ventus fortis plumam agit per aerem, & certo tandem loco illam destituit, & destituendo sistit: Et sic Angelus deferens Prophetam Habacuc, dumtaxat tangebatur capillos eius; neque tum capilli corpus sustentabant, sed virtus Angeli ipsius per voluntatis

imperium

vide Iosep. Ang. in 2. d. 8. q.

imperium toti corpori impensa. Vnde si velit Angelus sic moderari actiuitatem, vt celeritas deuotionis non superet robur delatis fiet, vt fit sine defatigatione hominis ista transuectio: si hoc nolit, haud dubie mire defatigetur homo necesse est, celeri illa per aerem delatione.

bl. dæmo
fol. c. 27.

Hinc intelligimus non esse certam differentiam illā Remigijb, quod Angelorum bonorum transuectioes quietæ & laboris expertes sint hominibus; malorum verò plenæ lassitudinis, formidinis, & molestiarum. etsi enim vt plurimum credam hoc verè contingere; fieri tamen potest, vt si dæmon velit etiam citra lassitudinem & molestiam deferat, vt patet exemplis, quæ narrat Torquemada Dialo. 3. & ille Ioannes de Vault Stabulensis hoc de suis transuectioibus testabatur. Illud, certius, has dæmonum subuectioes semper periculi plenas & formidabiles esse.

QVÆSTIO XVII.

An possit dæmon quantitatem corporum sic mutare, vt penetratio partium sequatur. siue vnum corpus in duobus locis distinctis, vel duo corpora in vno & eodem loco penetratiue collocare?

Reuiter censeo ad hac omnia negatiue respondendum, quia hac omnia repugnant principiis physicis & ædini nature. Nā, vt de posteriore prius agamus. nec ipsemet dæmon potest loca distantia ab inuicem, non occupato medio, simul implere, ex veriore sententia & cōmuniore, minus ergo poterit ibi corpus

A vnum statuere; sed soli hoc Deo reueruatum. Nec obstant exempla, quibus docetur multos alio loco *αὐτοπαροῦσῶς* alijs apparuisse, quam vbi reuera tunc erant, non dormientibus modò, sed & vigilantibus. c. Nain si à Sanctis hominibus & miraculosè apparitiones factæ, vt de Sanct. Nicolao, D. Agatho, & Diuo benedictò legimus: tum illæ ab infinita Dei virtute profectæ sunt: sin autem ab Angelis malis procuratæ, ad speciem tantum visæ & præstigiôsæ censendæ, huc refero illud quod Origen. lib. 6. cont. Celsum tradit, Pythagoram eodem tempore in duabus vrbi-bus conspectum: & aliud de mulierculis commestatricibus in vita D. Germani, & de Imperatoris filio per Theodorum Monachum patri exhibito apud Zonaram d. Vide pet. Tyræum d. lib. 2. cap. 8. cum seqq. Quod vero ex alijs refert Ananias. lib. 4. de Natura dæmon. non posse dæmonem duorum hominū simul occupare corpora: sed posse tamē, cum in vnus corpore sit per substantiā suam vi sua alium, vel magno distāte interuallo, de crimine aliquo tentare; hoc fateor me nō intelligere. Nam nihil prohibet duos esse sibi adeo propinquos, vt simul sint quasi vnus & æquatus dæmonis locus quem substantia sua occupet: nihil inquam prohibet hos simul à dæmone possideri. Si vero alter tam longe distet à possessore, vt spaciū illud excedat spheram actiuitatis dæmonis; non credo posse dæmonem illū possidētē, huic alteri quidquam suggerere tentationis. vt enim nec quoduis corpus quantumuis distans loco mouere, sic nec quorumuis animos, à quorum corporibus absit longissime, potest Diabolus tentare; sed eos tantum, qui sint adeo propinqui, vt in vno quasi adæquato loco dæmonis censeantur. Nonnulla huc pertinentia petite à Guilb.

e vide Pet Tyræum l. 2. de spirit. appar. c. 6. & 7.

d cō. 3. in vita Basilii Machedonis.

Pari-

Parisienſi. part. vltim. de vniuerſo, capit. 13.

B

Prior conſulſ. pars, de mutatione quantitatis, probarur: quia ſanior philoſophorum pars, cum Ariſtotele & D. Thoma, partium corporaliumque dimensionum penetrationem naturæ nõ permittit, ideo nequit dæmon ſic mutare corporis quantitatem; vt homo inſtar catti, vel muſtelæ per tenuem rimam in cubiculum irreat: multo minus, vt per ianuas clauſas ingrediatur. docuit hoc bene Ioan. Beets Carmelita in primi præcepti expoſ. vi. cap. 4. Quare quod de lamia in muſtelam conuerſa narrat in *Mileſia* nugator Madaurenſis, fictitium cenſendum. Mentitæ quoque fuerunt illæ Striges Lotharingicæ, quæ Nicolao Remigio e perſuaſerunt, ſolere dæmonem veteranis Lamijſ potestatem reipſa dare; vt queant ades penetrare, & per quaſuis anguſtias nullo negotio viam ſibi faciant, in mures, feſes, locuſtas, atque alia huiuſcemodi puſilla animantia contractæ, & deminutæ: intromiſſaſque, denuo priori formæ reſtitui, ſiuelint. Mentitus etiam ſimilia iactans Scaſius apud Niderium in *lib. 5. Formicarij*. hæc enim deliria ſunt omnia & illuſoria. Sed ſolummodo dæmon præcedens, latèter aperit & claudit ianuas, vel fenestras, corporis earũ capaces, per quas eas intromittit, quæ ſe putant formam huiuſmodi animantium induiſſe: quod prudentiores Italicæ ſagæ Grillandoſ fuerunt conſeſſæ. Hanc autem oſtiorum apertionem & clauſuram adeo ſubtiliter dæmonem facere poſſe; vt dormientes in cubiculo non euigilent: non dubitabit, quiſquis meminerit ab Angelo factum, cum B. Petrum de carcere eduxit: vbi nihil neceſſe eſt dicere hanc ianuarum apertionem, vel cuſtodum ſonnum miraculoſa fuiſſe. Si quis obijciat Donum

A Chryſoſtomum hanc vim Angelis tribuere, cū ſcribit Abacuc ab Angelo demiffum & reductum ex lacu clauſo, & ſigillis integris permanentibus. hoc enim ait orat. *quæ eſt de incredulitate D. Thoma*. inter orationes Patrum ſeorſim Romæ editas: *πῶς ἢ θεοῦ κατὰ γὰρ τοῦ ἄγγελου τὸν ἀμβρακοῦ μὲν τὸν λακκὸν τῶν λιόντων ἢ πάλιν ἀναγάγειν: ἢ τὰς ἐπικεμήνας σφραγίδας ἐρρωμένους κατὰ λιπέειν.*
 B *Reſpondeo* id factum, non Angeli, ſed diuina virtute. Præterea videtur Diuus Chryſoſtom. priorem Danielis captiuitatem, de qua capit. 6. cum poſteriore confundere, de qua agitur Daniel. capite decimo quarto. Modus vero quem ſtriges aliquando memorant, nempe Diabolum iptos parietes aperire, & per quandam qualiſiſionem & diſruptionem ingreſſum illis præbere & egreſſum, poſt iterum partes coniunctas facere, coaleſcere; ſcio, ijs qui penetrationem partium admittunt viſum iri probabilem: & huc referri queat quod Cordubæ famoſæ illi Magdal. Crucix acciderat, vt, hiantẽ ſubito pariete, à tranſeuntibus orans puellula conſpiceretur. Sed ego totum hoc vel præſtigioſum puto, vel dumtaxat dæmonem maxima celeritate, quot ſufficiunt lapides eximere & ſuſtinere alios neruant, & poſtea eadem celeritate atque dexteritate, iterum eos in ſuum locum reponere exiſtimo: cumque hominum aſpectus hanc celeritatem tartarei latomi nequeat deprehendere; fieri vt fallum torquet iudicium de aperto per partium compreſſionem pariete. Prorſus cum vero magiſtro ſuo Caluino impius eſt V. Verus: cum nugatur, ita Chriſtum Dominum, poſt reſurrectionem clauſis ianuis ingreſſum ad diſcipulos: vbi merito, cum grauiffimis & ſanctiſſimis Patribus, Catholicis ſcriptores, in hac corporis fo-

a D. Aug.
tract. 121.
in Ioan.

Aa

lidi

e 1. Dæ-
monolati
c 14

f 1. de for-
tieg. 1. q. 8.

g A. 12.

Greg. ho-
miki. 6. in
Euangel.
D. Chryf.
in oratio-
ne.
εἰς ἡλθε ἡ
θεοῦ τῆς
λαῶν δὲ
τῶν θε-
σῶν κε-
λευσμέ-
των θεοῦ
(quoquid
apertius)

lidi penetratione, patentis miraculi ra-
tionem agnoscunt. Pari modo Beza &
similes blasphemant de CHRISTI
Domini Natiuitate illaelo claustro vir-
ginali, & resurrectione clauso manen-
te sepulchro. contendunt homines isti
animales, hæc aperta fuisse, dum pene-
traret, & postmodum iterum clausa.
quasi non potuerit creatura suo crea-
tori, vt ceteris in rebus, in hac quoque
obtemperare. sed nimirum isti cuncta
conātur Christi Domini Diuinitati &
omnipotentia detrahere, vt ad Turcif-
mum Paganismumque viam struant.

Cum ergo quantitatem sic mutare
non possit dæmon, adeoque illam cō-
primere, vt partes se penetrent: nequit
etiam efficere, vt corpus quantum &
coloratum verè reddatur inuisibile il-
lis, coram quibus existit, oculis eorum
sanis & non præstigiatis; quamuis fie-
ri queat, vt per accidens aliud illud non
videant. Nam si corpus illud celeriter
alio transfert, iam præsens illis non est
hoc corpus: si vero species visuias, ne
in oculos adstantium commeent, per
corporis alicuius interpositionem, vel
per nimiam aeris agitationem impe-
diat; vel corpus illud aliqua sibi possi-
bili ratione transformet: (hos enim
modos inuenio solere ab illo vsurpari)
corpus illud tunc quidem actu non vi-
debitur; reuera tamen visibile perman-
nebit. Sic fraude dæmonum Domitia-
ni oculis se subtraxit Apollonius Phi-
lostratum, sic Gyges latebat fictitio il-
lo tectus annulo apud Ciceronem, sic
de Persei clypeo Græculi fabulantur.

Sic intelligendum, quod Ioan. Sa-
risberien. scribit de quodam: fuitque
magorum peritissimus, vt quascumque res
vellet, inuisibiles faceret; alias vero videba-
tur in alias species transformare. l. 1. de
nugis curialium cap. 9. item quod Ne-
cromanticus ille Gui. Iuliac. persuase-

A rat apud Meierum lib. 10. sic quod de
Cleomede Altypelenfi referebat Cel-
sus arcam ingressus, & intus opercu-
lum eius retinentem, non esse reper-
tum in ea, sed creditum euolasse. lege
Origenem lib. 3. contra Celsum. Quod ve-
ro feribunt nonnulli eum, qui gem-
mam gester Heliotropiam, inuisibilem
feri: non credo. nam vt bene ait Guil-
hel. Parisiens. a deberet lapis ille posse
colorem omnem tollere, vel alios pla-
ne sic inducere obiecto, vt non possit
agnosci. Tantam vero vim illi gem-
mæ inesse, nondum vel testis fide digni
auctoritas docuit.

Denique ex his decidi possunt, &
detegi illusiones illæ dæmonum, quan-
do membrorum aliquorum speciem
vel immensam faciunt apparere, vel
nullam, vt sublata videantur. vt sunt,
quæ narrantur in Malleis malef. de ijs,
qui virilia sibi ablata putabant, apud
Sprehger p. 2. 1. cap. 7. & quod legitur
ridiculum in tom. 2. tracta de credul.
dæmon. adhib. folio 429. Nec puto dæ-
monem posse hominis parui ossa sic ex-
tendere, vt Gigantæ fiat magnitudi-
nis: ideo quod Indi Cichorani certis
id se herbis posse iactabant, iure opti-
mo Petrus Chieza fabulis annumerat
p. 2. Hist. Peru. c. 42.

QVÆSTIO XVIII.

An corpora ex vna in aliam spe-
ciem Magiqueant trans-
formare.

Non ago de fabulosis Meta-
morphosis. Ouidij, Par-
thenij & aliorum: nec de
naturalibus imperfectorum
animalium commutationibus, de quib.
Aristoteles & Plin. d Sed de Magicis,

qua

b d. p. vii.
c. 22.

cli. 5. Hist.
ani. c. 19.
d l. 11. Na
or. Hist.
c. 12.

quæ virtute dæmonum fiunt perfecte speciei in aliam formâ perfectæ quoq; speciei transformationibus. Et licet Ovidius & Propert. hoc præter alios fenerint, quorum hic;

*Audax cantata leges imponere luna,
Eo sua nocturno fallere terga ludo.*

Ille autem:

*Hanc ego nocturnas viam volitare per
vultus*

Suspitor, & pluma corpus anile regi.

Similia de Siculo Liodoro Catanenses opinabantur, vt lib. superiore cstenfum? de Simone Mago narratur in Itinerario D. Petri: de quodam ex Sarrisburienfi dictum c. superiore; de Badulo Rege Anglorum annales referunt, & ijdem narrant Ambrosij Merlini incanta mentis Vterium Regem in Gorldis Cornubiæ ducis speciem transformatum, vt Igernæ vxoris eius amplexu potiretur, & ex tam nefario concubitu Atturum & Annam genitos: *lege Galfridum & Virunnium.* Quinetiam in nouum orbem hæc opinio se penetrauit. Nam Nicaraguani credebant striges posse se in catts, simias, porcos immutare: & Qua hate mallani opinabantur famosam illam maleficam Augustinam, in bouis forma grassatam: quando Beatrix de la Cuaa ingenti diluio & terræ motu interiit. *Narrat Chieza Histor. Peruu. p. 2. capit. 205. & 210.*

Et licet olim, quid, cum communi Theologorum Schola, de huiusmodi Lycantropijs, & similibus sententiam, publice professus fuerim e: scilicet *omnes illusorias & deceptrices esse, & cum natura pugnare, hanc hominis in belluam degenerationem, idem nunc iterum mihi consiliu hoc loco, vbi disputationis ordo hoc exigat, affirmandum. Addo, contrarium*

A allerenti anathematis imminere penam, *ex cap. Epis. 26. quæst. 5.* quæ sententia auctoritate D. August. fulcitur f. idem ratio persuadet. Nequit enim anima humana informare corpus belluinum, vt nec anima leonis corpus equinum, vel anima equi corpus humanum; quia quælibet forma substantialis, vt suum esse tribuat informando, requirit peculiare sibi que conuenientes dispositiones, & organizationem corporis propriam, ideo anima definitur actus organici corporis. Vnde fit, vt nec ferina anima humanum corpus, nec humana ferinum queat informare, vt dixi. Non poterit itaque anima hominis in ferinum corpus migrare illud informatura. Multo minus poterit simul cum corpore anima immutari, quod videtur Horat. in *Epod.* putasse quando agit de socijs Vlysis à Circe restitutis;

*Serosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Vlysei,
Volente Circe, membra tunc mens, & sonus
Relapsus: atque notus in vultus honor.*

D Imò verò humanam mentem, hoc est, animæ humanæ partem præcipuâ, non amiserant. immortalis est anima, nec à dæmone corrumpi potest vel vulnerari. Semper ergo illud hic interuenit illorum, qui transfiguratos putant: sæpe illorum etiam, qui videre se putant, quod non vident. Prudenti & nolenti decipi distinguenda est ipsa transformatio ab effectibus eam concomitantibus: quod si Spondan. fecisset, non tam multa Comment. Homeris hac de re vanè & iuueniliter effutiisset. Sit conclus. *Ipsa quidem transformatio delusoria est: multi ta-*

flib. 18. de
ciu. Dei c
18. & de
spiritu &
lit. c. 28. si
ipse auct.
mentitur
Danæus
Dialo de
fortia. c. 3.
contrariū
D. Aug.
ascribēs.

eCōment
in Seneca
Agamēn.
v. 690.

Hilf
c. 19.
1. Na
Hilf.

men eam comitantes effectus sunt verissimi. V. G. Strages hominibus vel pecoribus illatae, per dæmonem in corpore aereo aut lupino, siue per homines lupina tectos effigie (quod postea declarabitur) vel per eam non tectos, sed humana specie grassantes & efferatos; potest enim fieri, vt ex humorum vitio & atræ bilis excessu affectus quidam lupini, & odium in greges atque homines, desideriumque eos inuadendi, & lacerandi: vorandique, mentem occupen. Vnde & medici *λυκάωγα* seu *λυκανθρωπίαν* inter morbos numerant, quam Abres Chatrab, Latini *melancholiam* vel *insaniam lupinam* nominant a; ex simili vitio nonnulli se canes, leones vel alias bestias putant b. Qui huiusmodi solo morbo laborant, hi Magi non sunt, & licet ipsi se lupos putent, lupinamque sæuitiam imitentur, alijs tamen, vt sunt, homines videntur: talis sibi, non cæteris videbatur pater Præstantij apud D. Augustinum c: & alius quidam apud Thomam Brabantinum siue Cantipratensem d, & agricola ille Patauinus apud Fincelium. l. b. 2. de miracul. & alius Borossus apud Sabinum comm. in 7. *Metamorphos.* & ille Pomponatij apud Euuichium lib. de natur. sagar.

Sed quando alijs quoque lupi, canes, vel catti vel aliæ bestiæ videntur, vt mulier apud Palladium in vita *Macary Alex.* videbatur equa; item Neuri: apud Herodotum & Melam, & hodie ex vulgi opinione quotannis quidam Hibernici, apud Camdenum, in altera parte *Hibernia*: hoc magicum est, & à solo morbo nequit proficisci. Verum solet Diabolus tunc diuersimode decipere, nam solet aliquando aliud corpus substituere, & illis absentibus, & alicubi in loco addito soporatis, ipse assumpto lupi corpore, vel ex aere formato,

A & sibi circumdato ista gerit: quæ putant homines ab illo misero absente & dormiente patrata, quod stratagema à Sancto quodam viro cunctis manifestatum, narrat Guilh. Parisiensis d. p. *ultima cap. 13.* Aliquando vero hominibus ipsis ferarum exuuias huiusmodi feras aptissime circumdat: quod fit, quâdo illis dat lupinam pellem in trûco quopiam cauæ arboris occultendam: vt ex quorundam confessionibus constat. Aliquando denique ex pacto Magis aëream circumdat effigiem belluæ, & membra membris quoad patitur similitudo circumponens, caput capiti, os ori, ventrem vètri, pedem pedi, brachia brachijs accommodat. hoc solet contingere, quando ad hoc inunctionibus certis (vt Dolani illi *Lycanthropi*, de quibus acta iudiciaria sūt edita) vel solis verbis conceptis vtuntur, vt ille apud duces *Rufiæ* à canibus laceratus, & in *Bulgaria* quidam *Baianus*, de quo *Sigisbertus* in *Chron.* & tunc, vt & præcedenti casu, relinquunt vestigia lupi terræ impressa. Hoc autem vltimo casu nihil mirum est, si postmodum vere inueniantur faucij illis membris humanis quæ in ferino corpore ictum exceperant: Nam leuiter cecidit circumiectus aer, & vulnus vero corpori inhæsit. Verum quando verum corpus abfuit, tunc Diabolus in absentium corpore eam partem confauciat; quam scit in ferino corpore sauciatam fuisse. *Bartolom. Spineus q. de strigibus capite decimo sexto.* sui temporis hystoria ostendit: Huius etiam (inquit) apparentis conuersionis strigum in catts, testis alius in hac eadem ciuitate *Ferraria* *Philippum* nomine, artificio cerdo, sub iudiciali iuramento mihi asseruit hoc anno: strigem quandam ante tres menses ei imposuisse, ne prohiberet venire circa puerum (à se sorte strigatum) quem curandum assumpse-

rat,

a vide Pau
Ægyptetâ
l. 3. c. 16.
& *Ætiol*
6. ca. 10 &
Codron
chum, li.
de mor
ench. ca
7.
b Auicen
3. fen. 2.
4. ca. 26.
c Ang. l. 11
e civ.
d ei ca. 8.
e Cantip
n. l. Apu.

rat, si quas blandientes & alludentes videret caros. Eadem igitur die dum discessisset illa, viderunt post horam ipse & vxor suam cattrum magnam, & hæcenus ab eu inuisam, qua ad puerum accedebat concito gradu. Quam cum ex timore parentes sapius abegissent, postremo contra venientis vexationem ad impatientiam exarserunt: clauso ostio vir ille grauissime cattrum hinc inde fugientem diuisus hasta percussit, & demum ex alta fenestra se iactare compulsi, vt toto collisa videretur corpore cattrus. Ex tunc autem strix illa vetula toto confracta corpore per plurimos dies lecto decubuit: quo factum est, vt leuis, quam prius habebant, suspicio, quod strix esset, & puerum suum, qui hac infirmitate strigatus grauissime laborabat, ipsa strigi asset, in vehementem transijt, imo & violentam. Etenim percussiones & plaga, quæ in catto infixæ sunt, in illa vetula sunt inuenta quoad morborum correspondentiam.]

Vix quinquennium effluxit, cum in pago quodam occidua Flandria, vbi fascinaria pestis mire gliscit, haud procul à Dixmuda, pene ad Iperlee & Ifara confluentem situ, contigit; quod ab homine religioso, fide digno, qui tum illic in vicinia, auditione accepit: Rusticus quidam vna cum filio adolescente in symposio potitans, nimis obseruabat coquam mensuras cereuicia, quam propinabat (vt solent) bifurca notantem creta. dissimulat nihilominus interea; dum compositio soluitur: tum hospitam vocat, vt calculum expensi subducat. petit ista, quantum creta notarat: negat ille, & multis vltro citroque iactis, pecuniam in mensam proijcit, quam sciebat sufficere; & discedit. Stomachabunda hæc, tu vero (ait) non hinc hodie poteris domum, vel non ego, quæ sum. abit contemnens mulierculæ minas.

A Vbi peruenit ad fluuiolum, in quo scapham reliquerat, nequit vna cum filio admodum valido summa ope eam à ripa contis depellere, diceret clavis affixam vuido in solo. Fors duo tresue milites illac iter habebant; compellat, & Contubernaes (clamat) boni, venite suppetias. vt hunc lintrem de ripa deducamus: merces operæ futura, largum à me bibale. Parent & ingressi quantum possunt protrudunt. diu frustra fuere: Anhelus vnus & sudans; quin larcinas & onera hæc efferimus, forte vacuam commodius deducemus. Fit: & ecce mercibus expositis, vident in sentina ingentem luridum buffonem, scintillantibus oculis eos intuentem. Non tulit vnus militum, sed gladij cuspidem perforatum ad guttur tumidatum in aquam eiecit. ille quasi exanimis in tergum prouoluitur vtre resupinato: vulnera natitanti imponunt ceteri alia & repente nauis soluitur, Lætus rusticus auxiliares ad idem, vnde recesserat, hospitium reducit: potum petit: præbet ancilla. Quærit ille, vbi hospita? audit pessime habere, & animam in lecto agere. Quid, inquam, inepta, ebrium me putas? vix media pars horæ elapsa, cum ego illam isthinc lanam & malam, qualis tu, reliqui? Eo, & visam quid hoc, rei? intrat in thalamum, inuenit collum & ventrem vulnerib. confossum, laceramque expirasse. Vnde hæc, exclamat, vulnera? Nescire se profitetur ancilla, nec domo illam, quod sciat, pedem extulisse. Itur ad magistratum: vulnera cæsim punctimque illata inueniuntur iisdem in locis, quibus buffonem, qui nusquam comparebat, milites distinxerant. Nec dissimile aliud, quod de municipe Mechliniensi narrabitur *lib. 5. section. tertia. vers. ad torturam sufficent, de iudicio & ad nominationem accedente.*

Annus decimus agitur, cum Bebburgi (oppidulum est Vbiorum) supplicio affectus fuit quidam Stumfius Petrus, eo quod cum dæmone succuba plus quatuor lustris consueffet, ab hac donatus fuit lata quadam Zona, qua cum cingebatur, & sibi & alijs in lupum verti videbatur. Hoc schemate ter quinq; pueros iugularat, eorumque comederat cerebellum; duas nurus suas deuorare conatus fuerat: propriam filiam, & commatrem suam, vxorum habuerat loco. constant hæc omnia actis iudiciarijs, & iconibus in æs incisis, palamque venalibus. Qui plura vult de his transformationibus exemplis illustrata (quæ tamen ex ijs, quæ tam breuiter dixi, decidi poterunt omnia) legat Spondanum in *Homeri Odysf.* l. 10. Binsteldium de Confessione. malefic. concl. 3. Remig. l. 2. de demonolat. c. 5. lo. Ananiam l. 4. de nat. demon. fol. 180. Codronchum d. cap. 7. & Petr. Thyraum. qui ceteris plura & aptiore ordine in *Thefes digessit lib. 2. de appar. spirituum à capit. 15. vsque ad c. 24.* & qui ex eo Dialogum suum congesit Fr. Claudius prior l. *De Lycanthropia.*

† Dan. 4. v
30. & v. 33
Gen. 19.

b fusc hoc
differunt
Mich. Me
dinali l. a

Qui volunt veram introducere Metamorphosim (vt Spondanus, Bodinus Peucerus, Phil. Camerar. & pauci alij) vnicum adferunt argumentum ex facris litteris, dignum solutione; de Nabuchodonosor in bouem, & Lothi vxore in salis stutuam mutata. Sed cum vtrumque diuina sit factum virtute, non possunt hæc pro dæmoniis conuersionibus momentum habere. De Nabuchodonosor quoque plerique Patres negant formam bouis siue bouini corporis effigiem induisse; sed dūtaxat volunt, sic mente abalienatum fuisse, vt se bouem crederet b. Prætermissa longiore disputatione, mihi videtur contextui S. S. & sententiæ Diui

A Gregorij libro 5. *Moral. c. 8.* & rationi, magis consentanea explicatio volentium & affectionem Regij corporis in bestia temperamentum comutatam, figuram etiam humanam aliqua ex parte in ferinam degenerasse, sensusque internos similes accepisse brutorum internis sensibus: vnde factum, vt & pecudum more quadrupes incederet, & feno vesceretur, & homines fugeret, & sub dio degeret. Diuina verò virtus fecit, vt sub tali temperamento & habitudine corporis, humana & rationalis anima perseveraret.

Ultimo posset obijci, quod Herodotus scripsit, Platanum aliquando in oleam vertisse, & alij, apud Carnos cadauera humana per dæmonem in salis stutuas fuisse mutata. *Respon.* Si locuti de proxima & immediata mutatione, illud fortium id fuit & præstigiosum; si vero locuti de conuersione mediata, siue per varias commutationes corruptionis & generationis materiæ secundæ, nihil prohibet ambo ista naturaliter contingere posse, introductis in materiâ aptis ad has vltimas formas dispositionibus. Quod autem legimus apud Metaphrassem à S. Spiridione, serpentem in aurum mutatum, vt eo auarus ille & immisericors diues deciperetur: & postea rursus ex auro Serpentem factum; vera hæc mutatio fuit, quia miraculosa & à Deo, qui potest. Neque hæc mutatio fortassis dæmoni, successiue tamē foret impossibilis, quia serpens insectū est, & proxima auri ac serpentis materia eadem nempe terra.

QVÆSTIO XIX.

*An Magi queant facere bestias loqui,
& an intelligent voces bestiarum?*

D E hac q. differunt post D. Tho. de potentia q. 6. ar. 5. & vlt. relect.

de recta
in Deum
fide, ca. 7.
& Ben. Pe
terius l. 5.
in Dan. c.
sic Mol.
A. p. q. 111.

N. lib. de
Prodi. an.
1349.

de

de Magia, n. 9. Alf. Mendoza in Quodl. Schaleit. quæst. 7. sed loquendum nobis distinctius & presius. Diuina aliquando virtute fieri, vt quibus loquendi vis naturalis inest nulla, attamen loquantur, non est dubitandum; sacra Scriptura id attestante de afina Balaam, Num. 22. quod quo pacto Deus efficiat, ipse nouit, qui enim locutionis omnis est fabricator, ille vt, quæ nota sunt organa, sermonis articulati formati, potest & alia, quæ lubebit, instrumenta ad hoc deligere. Attamen vt plurimum existimo vti opera angelorum, qui per res illas inanimas, vel per bruta loquantur; hoc tamen discrimine: per illa, quibus apta sunt organa & viuientia ad hoc instrumenta, vt per picas, coruos, psittacos & huiusmodi, in ipsismet corporibus loquela format: & tunc hæc locutio est vitalis actio ipsius animalis, non tamen est intellectualis eius actio, sed est actio intellectualis respectu Angelis: per illa verò, quæ viuientia quidem sunt, sed organa non habent apta ad loquendum, vt sunt afini, bouesque, putarim id facere eo quod implet angelus in eis, vel potius iuxta ea, sermone in aëre formato loquitur: demque dicendum de insensibilibus, vt igne, aere, aqua, terra, cadaueribus mortuis, capitibus resectis, statuis, & arboribus: & tunc, quando vox tantum formatur iuxta corpora illa, locutio nullo modo tribuenda est alteri, quam angelo, vt formati & edenti: aëri, vt medio ac instrumento: nulli, vt vitalis actio: si formetur intra corpus illud sensibile ineptum, vel etiã intra insensibile, illi tribui potest vt organo. His positis facile erit ferre iudicium de sequentibus miraculosis locutionibus sacrae historiae: vt de afina Balaam, de qua consulendus ibi Caietanus in Comment. de angelo in rubo alloquente Moysen & Eldram de

A Spiridionis filia Irene mortua depositi locum indicante: & quodam interfecto, Macarij iussu homicidam indicante: & de colloquio caluarie, & alterius Macarij, de varijs sedib. damnatorum, & de venerabilibus Africæ confessoribus, qui persecutione Vandalica radicitus abscisis linguis adhuc clare loquebantur: quod etiam Iustiniani Imp. auctoritate fuit confirmatum, vt eius temporis historijs testatissimum h: & de Anglo sacerdote simile refert polydorus l. 13. *Histor. Angl.* in his continuum miraculum fuit supplente Deo vicem partium delectarum in genere causæ efficientis. Vnum addam ex Antonio Bonfinio: Anno circiter 3. post cladem Ad Nicopolim Sigismundo Impe. à Turcis acceptam: cum multi in eum campum descenderent, emissam inter ossa subinde vocem audierunt: Iesu Christi Saluatoris & Mariæ Virg. nomina in tonantem: loquaxque inter cadauera caput inuentum, quod vbi homines sibi adesse nouit: Quid tam, inquit stupidi hic statum viri? Christianus ego sum, in expiatus, in confessus in hoc bello occubui. Maria mater me æterni supplicij reum esse non patitur. hic me adhuc lingua compotem seruauit, vt delicta fateri, & animum sacris Apostolicis lustrare queam: proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, & me expiatum reddat, accersite quaso. Rogatus cur tantum à Virgine beneficium promerisset, respondit: sibi peculiarem in eam fuisse in vita deuotionem, & septena eius festa quotannis reuerentissimè celebrasse, religiosisque ieiunijs pane dumtaxat & aqua decorasse. Quare accersito è pago proximo Sacerdote, confessionem in riuè transiit: & impetrata erratorum omnium remissione, acceptaque nouissima lustratione, repente contuuit, perpetuaque quieuit.] Hæc ille, legant, respiscant Nouatores ad tam illustre miraculum: quod & Deiparæ deuotionem, & ieiunia; &

4. in prin
e Ruffin. l.
1. hist. Ec
cl. c. 5. So
crates l. 1.
hist. Eccl.
c. 5. Socra
tes l. 1. c. 12
f Euglof.
l. 1. Exem.
c. 6.
g Harulus
l. 6. c. 14. g
l. 1. C. de
offic. præ
fic. Afric.
Procopius
l. de bello
Vandalis
Aenea Ga
zeus de
immortal
anim.
h l. 3. hist.
Hungar.
Decad. 3.
quod ille
accepit à
Ioan. de
Turotio
scriptore
rerum
Hungari
carum sa
tis anti
quo & bo
no.

festorum

d Exod. 3.
v. 24. EIdr

& festorum cultum, & confessionis sacramentum commendat. Non abfimilem narrationem inuenies apud Thomae Cantiprati lib. 2. bon. ymuersal. c. 29. part. 18.

B

Simia Dei diabolus, conatus multa similia, sed pseudomiracula, interdum Deo permittente, ad diuinam vindictam atque iustitiam manifestandam: ut cum homicidam caput praescisum indicauit Cercydam, teste Aristotele, & Orphei caput praedixit Cyro Persarum Regi, eum quoque a muliere necandum. Aliquando ipse oracula nescio quae confingit, ut quae narrat Phlegon Trallianus ex Herone, in hac sententiam; Polycritus post Locridem uxorem ductam, & postquam tres noctes cum ea dormiuisset, tertio die vita functus eam reliquit grauidam; qua monstrum ex duplici sexu peperit, quod cum in mediam concionem populi ductum fuisset ad consultandum: quid id praesagiret, quidue de eo faciendum esset: comparauit in medio populi spectrum, Polycritus, & futuram Aetolis & Locrensi-bus praedixit cladem, & impotente ad resistendum populo filium suum monstruosum dempro capite deuorauit & euauit: mox & caput eandem cladem elocutum est. Ad-dit idem Trallianus ex Antisthene philosopho Peripatetico. Quo tempore Acilius Glabrio consul uicit Antiochum regem Asiae, deterritos Romanos oraculis ne amplius inuaderent Asiam & Publij ducis Romanorum caput relictum a lupo qui corpus deuorauerat, ut ipse praedixerat furore diuino, ut putatur, percitus: cecidisse longo sermone aduenturam cladem Romanis.

l. 3. de uiribus a m. c. 10. Philost. imagin. de mirabilib.

d Sophoc. in Trachi

Præstigiösæ plane fuere locutiones quaedam apud Gentiles, & arte dæmonis simulatae, ad lucrum Sacerdotum Gentilium, qui non raro Magi & Pythonici; ut d geminae columbae, Dodo-

A nes loquaces, item quercus Dodonæa, Argus carina f, equus Achillis; & uolmus Gymnosophistarum, quæ Apollonium salutauit h, & Cautus flumē, quod dixit, Salue Pythagora i (quem fuisse Possessorem librorum Zoroastris Magi docet Clemens Stromatheus) & carnis Simonis Magi apud Clementem in Itinerario & Glycam in Annalibus, qui & alios & D. Petrum fuit allocutus: idem sagæ cuidam Francisæ Senensi adscribit Grillandus sæpe nobis laudatus, q 7 Theotecnus Magus Antiochiæ, sub Maximino, simulachrum Iouis uirgine fecit oracula fundere; quibus ciues in odium Christianorum excitabat, & Imperatoriam persecutionē acuebat. k Lege D. Cyrill. Alex. lib. 3. contra Iulian. pleraque superius dicta recensentem. Adde ex Valerio Maximo lib. 1. simulachrum Fortunæ Romæ in uia Latina locutum.

B

C

D

E

Ceterum ut sciant animalia, vel intelligant, quæ loquuntur, hoc nullus Angelus eis potest tribuere: posset tamen, etiam dæmon efficere, ut animalia suis temporibus & locis aptissime quædam dicerent, accommodata perlonis, & rebus, de quibus ageretur. sed tamen licet dæmon illa ex instituto faceret, animalia tamen dumtaxat facerēt casu & fortuito; quibus ignaris & idiotis speciem quandam solertiæ, & intellectiōnis præberent; sicut etiam Magi faciunt interdum, ut animalia miras quasdam gestulationes, & motiones edant; quæ sine usu rationis, & prudentia iudicant imperiti fieri non potuisse. talia sunt, quæ de serpente Epidaurio Valerius, de leone Apollonij Philostratus, de asino Cayri narrat Bellonus l. Longe facilius potest Magus per dæmonem efficere, uitiatis organis corporeis: ut homo latrare, ululare, crocitare,

e Lucian. in Micyllo. f Apol. 4. Argonau. g Homerus Iliad. 19. h Philost. in Apoll. i Porphyr. in uita Pythag.

k Euseb. hist. Eccl.

l Val. Ma. l. 1. c. 8. Philost. l. 1. Bellon. in Obseruat.

rudere

rudere audiatur, conans loqui: videmus enim artificio id nonnullos feliciter consequi: & legimus *m. ann. 1546.*

m. N. l. 3.
de Prodi.

Margaritam Eslingensem, ex ventris doloribus ita intumuisse, vt ventris moles totam faciem obtegeret, ac in circumferentia decem palmos excedere videretur. Audiebantur à circumstantibus lectum, gallorum cantus, gallinarum coccyzationes, anserum strepitus, latratus canum, balatus ouium, porcorum grunnitus, bouum mugitus, hinnitus equorum. Eduxit mira magnitudinis vermes atque serpentes ex latere circiter 150. quo miraculo fidem faceret, cū tamen nil nisi præstigia demonum, à matre puella lucri causa conficta, forent.] In prægnantium vteris aliquando clamores infantium exaudiri: sed id fieri naturaliter, multis exemplis productis, & addita physica ratione probauit accurate integro opere Andr. Libauii *10. 2. singular.* Sed ea ratio in hac Margareta locum non habet vllum.

Sed an voces bestiarum Magi intelligant? Porphyr. *n. scribit* sua ætate de Apollonio Tyanæo dici solitum, illum cum audisset hirundinem cum multis vociferantem sodalibus suis quos secum habebat exposuisse, indicare eam ceteris, a se illum onustum frumento ante urbem cecidisse, frumentumque humi futum esse, verisimilius est, quod Eunapius (vt & Philostratus) hoc passeri tribuit: hirundo enim frumento non vescitur. Volebat autem Apollonius hoc factò fingere se garritus ac iū intelligere, quod Veteres de Tiresia & Melampo fuerant fabulati. Sed hæc sunt incredibilia. cum enim bestia ratione careant, nequeunt discursu vti: quia sermonem ex instituto profertendum, qui sit rerum vel gestorum significatiuus, est necessarius, fateor affectus corporis, & appetitum posse vocibus suis indicare, & horum notitiã

A posse diuturna obseruatione ab hominibus deprehendi: & posset dæmon, qui hæc habet perspectissima, magos ea docere, quod an velit facere, aut vnquã fecerit, nescio: non est incredibile fecisse.

B

An autem se inuicem intelligant bestia, eiusdem saltem speciei, quæritur? quoad effectus illos corporis & motiones appetitus belluini, affirmatiuam docet quotidiana experientia: quoad cetera quoque censuit, & probare conatus Porphyrius, aues scientiam habere vocis cantusque sui generis auiũ, ac quod ipsis accommodatum sit id posse alijs ostendere. idem Plato censuit, & Opianus agens de elephantis, quod arbitrantur, quia si elephas in cænum ceciderit, & clamauerit, socius id cernens abit, & redit adducens gregem elephantorum vt, opera communi seruent immersum. exemplo etiam Scorpij Lybici, qui cum solus hominem ferire non valuit, reuertitur cum pluribus alijs, & simul hominem aggreditur annexis sibi annulatis focijs. exemplo denique piscis, qui contrafactum laqueum euasit, & alijs periculum indicat, vnde fit vt eo die generis huius nulli pisces compareant. Vide Pet. Gregor. *lib. 15. de repub. cap. 5.*

C hæc ipsa memorantem, prudenterque monentem, intelligentiam veram, & discursum animantibus deesse. Adde nec eum à dæmone illis tribui posse. quia rationalem eis animam nequit largiri, cuius creatio soli Deo reseruat: & requirit illa corporis organa sibi accommodata. de quo

E seq. quæstione.

* * *

QVÆSTIO XX.

An intelligentiam discursivam possit demon brutis largiri?

Nde hæc quæstio dependet an bruta aliqua ratione sint prædita. nam si sunt, facile præstabit demon ut sublatis impedimentis, discurrant, & scienter intelligant: si non sunt, id præstare non posse, certum est.

a l. contr. Mathematic. f. 126.
b l. i. f. 93.

Fuere igitur non pauci, qui rationem tribuant animantium plerisque. Empedocles dixit, omnia animantia & plâtas mentem & providentiam habere. ut eum citat Sex. Empyricus a, & Parmenides ac Democritus, teste Stobæo in *Eclog. phys.* b videtur idem velle Lactant. lib. 3. *instit. cap.* 10. apertius Porphyr. lib. 3. *de sacrific.* & Plutarch. libro quod bruta utantur ratione, & lib. v. *tra animantia plus rationu habeant aquatilia an terrestria?* & Gale. lib. *exhortatorio ad bonas artes addiscendas* scribit omnibus animalibus inesse *ἰδιόθελον λόγον*, quod Erasmus vertit rationem affectuum capacem, non bene, Lacuna Segobienfis melius rationem intus delitescentem, siue internam: ut Galenus rationem quidem tribuat brutis, quæ & in hominibus inest: sed hoc tantum discrimine quod homines illam sermone queant explicare; bruta vero habeant quidem rationem, sed conceptus animi nequeant verbis exprimere. fuit hæc etiam Quintilianii sententia lib. *Institut. Orator.* & ex recentioribus id voluere Anton. Cittadinus in lib. 1. *Posterior. Arist.* c. 3. Laur. Valla. *Dialect.* sua. 9. immo & Card. Hosius c. nos nec ratione nec oratione, nec prudentia à brutis distingui voluit, sed religione &

c Præfat. Confess. Petri conienfis.

A Dei cultu, atque contemplatione. Quæ verba putarem pie explicanda ut more Scripturæ sacræ locutus sit: id negans, quod minus iudicabat, non quod omnino non esse iudicabat, hoc sentu, ut censuerit, magis religione differre hominem à brutis, quam alijs illis oratione, prudentia, ratione. Sit ergo Concl. *Brutus rationem, discursum, prudentiam, providentiam (proprie dictam), vel sapientiam tribuere, rellta philosophia, & fidei repugnat: est tamen in brutis quiddam solertia quod rationem & prudentiam, discursumque imiterur.*] Hæc est sententia Alberti Magni in 3. *de anima*, & Philoponi, *ad tex.* 157. vbi non obscure hoc Aristoteles, & est D. Thom. 1. 2. *quæst.* 13. *articul.* 3. Gregor. 1. *dist.* 3. *quæst.* 1. idem Aristoteles libro *septimo de histor. animal.* capite primo. tribuit illis veltigia animi humani & prudentiæ imaginem: vnde sumpsit Arnob. libro *secundo. cont. gent.* cum scribit in brutis conspici multa rationis & sapientiæ simulachra. idem Hippocrati placuisse docet Galen. libro *primo. de vitul. part.* capite tertio. idem docuere Auerr. in 7. *Physic.* Hieronym. Magius lib. 2. *de exust. mundi capite quinto.* Gabr. Zerbis in 1. *Metaphys.* *quæst.* 7. (quem operæ pretium sit legere) & Card. Toletter in 3. *de anima. quæstione septima.* Soletter multa fieri à bestijs: & ea doceri quæ discursu quodam videâtur egere, docent, quæ narrant plerique: de elephantis, ex plurimis collegit Lipsius *Cent. 1. epist.* 50. de cæteris Ælianus, ut de Leonibus, libro *quinto & septimo, de natur. animal.* de tauris lib. 7. de cynocephalis lib. 6. de alijs similis lib. 5. de ceruis. l. ii. vbi tamē illud *καλῶντων συνίει*, non interpretandum, loquentes intellexit, sed vocantes intellexit, scilicet audito Græco nomine, quod illi edu-

cator

cator mansuetarius indiderat : vt de piscibus idem auctor dixit, καὶ ἰδιώτοι ἔτι καὶ ἐν τῷ lib. 8. cap. 4. de canibus mirifica Protonotarius Ludouicus Peres de Portillo, libr. singulari, de Cane, à fol. 16. de equis idem libr. singulari de equo, à fol. 83. qui superioribus annis vtrumque librum sapientis. Philippo secundo Hispan. Regi dedicauit. De alijs multis animalibus exempla congerit Ioach. Camerarius Decuriæ decimæ Problemate. VIII. Probatur id breuiter, si ratione ducuntur : sane rationalia dicenda forent, si ratione ducerentur ; ex electione operarentur, si electionem adhiberent : non semper omnia eiusdem speciei animalia vbique eodem modo, vt faciunt, operarentur, si discursu prædita forent: noscent vniuersalia quædam axiomata, sine quibus nemo potest nec affirmatiue, nec negatiue discurrere. constat autem à brutis nesciri axiomata vniuersalia. si ratione & discursu prædita sunt: ergo & scientia, & prudentia, & sapientia: norunt ergo ipsas rerum causas. norunt meliora à minus bonis discernere. si ratione prædita ergo & libero arbitrio, in rebus de quibus discurrunt, & ratiocinantur, ergo peccare possunt, & mereri, ergo & virtutes voluntatis illis non denegandæ, iustitia, temperantia, fortitudo, liberalitas, obedientia. quis hoc philosophus somniat? non alius certe, quam, qui belluis cælum pãdit, Mahometus.

Dicendum itaque, vt hæc absurda vitemus, bruta nonnunquam à scriptoribus egregijs dici ratione prædita, non quod veram habeant rationem, sed quia multa tam solertam faciunt, quam homines solent, qui ratione præditi. dici etiam prudentiam habere, quia perinde operantur, ac si

A prudentiam ducem in operando sequerentur. prudentia enim habitus est faciens non promptos, vt eligamus media fini alicui accommodata, finem vero cum medijs ad eum tendentibus non assequuntur bruta, sed fortuito in eum feruntur. difficile hoc est intellectu, verum ab Hieronym. Fracastorio fuit luculenter explicatum *d*, in hanc sententiam : Quosdam actiones animalium omnes ad instinctus naturales referre: sed nos explicare debuisse, an hi instinctus cum cognitione coniuncti sint. an non? alios dicere dirigi ab intellectu, qui fines noscit, & errare non potest, sed difficultatem hos non tollere. Si enim sic bruta volunt à Deo dirigi, vt
B Deus immediate illa operetur, quæ bruta faciunt, aperte errant. Si vero velint Deum hæc facere mediate per animalia, tunc recurrere quæstionem, vtrum animalia hoc simplici naturæ instinctu, an vero mediante cognitione faciant? Ideo ipse sumpta caloris natui similitudine, respondet ingeniose & erudite: Deum quando hæc vniuersitatem creauit, eadem virtute, & potentia: qua fecit omnia, facultatem etiam singulis naturis propriam dedisse, qua peruenire possent ad fines rerum vniuersitati debitos & congruentes. Inde contingere, vt multa à particularibus fiant, alium finem intendentibus per se, & alium tamen finem intendente natura, & ordine vniuersi. Nam quod calor ille genitiuus tam mirabilia operetur, calefaciat, attrahat, propulset, figuras det membris, vias, conceptacula, situs, ordines, iuncturas, ac demum animam constet, perinde ac si singulorum fines cognosceret: arbores etiam ac plantæ, folia, gemmas, flores, fructus, semina mira

Ali. de intellectu, à f. 19

solertia, vt videtur, faciant, cultodiāt, muniant: certum est hæc à non cognoscantibus fieri. Sed dicendum hæc fieri ab illis partim per accidens, partim per se, per accidens quidem, quatenus est particularis quædam vna natura: per se vero, quatenus est pars vniuersalis naturæ, quam ordinauit Deus ad finem illum, quem ipse cognoscit. Sic (ait) & bruta quædam facere, non cognoscendo fines, & quasi per accidens, quatenus sunt naturæ particulares: quatenus vero partes sunt vniuersalis naturæ à Deo ordinatæ, per se facere & intendere fines, non sibi sed Deo cognitos. Vt ecce, maturis ouis, auis illa vult deponere excitata pondere & molestia ouorum, hic finis auis est notus: alius est finis. ratione vniuersi, nēpe conseruatio speciei, qui est auis incognitus, sed Deo cognitus, & quasi consequens alterius. deponit itaque auis ouum, per se propter stimulum; per accidens respectu prolis: respectu sui, quatenus est hæc auis, sed respectu vniuersi, quatenus est pars eius, excludit prolem per se. Sic etiam innascitur auis appetitus deponendi oua loco tuto, per accidens ratione prolis conseruandæ, sed per se, quia ouum amat, vt partem sui. hinc & aliæ subnotiones fiunt animantibus, secundum species quas recipiunt, rerum sibi ad hoc necessariorum. Vnde (inquit Eraclastor.) magna sapientia & prouidentia Dei Optimi Maximi videri potest, qui vniuersum totum ordinaturus, modum naturis omnibus dedit, quæ nescientes fines, omnia tamen faciunt, per quæ fines consequuntur, quos ipse solus cognoscit, ad quem modum deinceps alia fiunt, quæ tam mirabilia nobis videntur. Ex quibus appareat eam, quæ in brutis apparet, prudentiam non esse, sed duntaxat instinctum quendam

A naturæ, & ordinis vniuersi à Deo præstituti. Cui hæc non sufficient, legat And. Libanij *disputat. de contemplatione intellectus bestiarum*, p. 2. *singular.* quam his editis primum sum nactus.

QVÆSTIO XXI.

B *An possint demones facere, vt homo non sentiat, vel vt longissimo tempore dormiat, aut in diem perferat?*

Vo ad primum, non quaerimus vtrū dæmō possit efficere, ne corpus habeat potentiam sentiendi, sed vtrum possit facere, ne actu sentiat, quod natura sensibile est, verbi gratia, ne crucietur quæstioni subditum. Iamblicus *lib. de myster. Aegypt. paulo ante mea.* testatur multos prophetarum admoto igne non vri, vel si vrāt vitionem non sentire, vt nec alia tormenta vlla, loquens de vatibus Gentilium, addensque id fieri Deo intus adflante qui repellat ignem, illaque cætera haberet. Quis iste Deus Iamblici Magi, nisi cacodæmon quispiam Eurycles, qui isti prophetæ, nisi malefici? Censuere Gentiles magico carmine aciem gladij sic retundi, vt nec leui vulnere cutem queat perstringere? Nec desunt, qui notent, ad tollendam hanc superstitionem, sæpe Deum miraculo flammæ, aquæ, ferarum, & similibus suppliciorum atrocissimorum vim suspendisse, eaque omnia martyribus innoxia reddidisse: cum vero securi vel gladio fuissent addicti, ferri vim à Deo non coercitam, vt nationes intelligerent miraculo ista, non magiæ adscribenda. Sit hoc verum, necne, equidem valde ad dubito. Non propter locum B. Pauli, quo quidam nituntur, is

est ad

est ad Hebr. II. v. 34. obtulerunt ora leonum, exstinxerunt impetum ignis, fugaverunt aciem gladij, ubi sicut de igne & leonibus sic de acie gladij id miraculo adscribitur. Hoc inquam me non mouet. nam vera lectio est effugerunt, vt patet ex Græco contextu & Syriaca versione: & loquitur Apostolus de sanctis veteris Testamenti, quorum nullum legimus miraculo ereptum, quod acies gladij sit retusa, sed quod miraculose hostium gladios effugerint, quidam pacis tempore, vt Helias: alij verò in pralio, vt Samson, Calb, Iosue, Dauid, Machabæi, &c. sed mouent me alia. Nam & memini de muliere septies icta gladio, sed frustra: & Gentiles etiam illa cætera, licet falsò, tamen ad incantationem referebant. Legi duas alias huius rei causas meliores, priorem, quia sectio gladij impedita, potuisset dolo carnificis adscribi: posteriorem, quia gladius, est præcipuum & maximè legitimum ordinariumque iustitiæ vlticis instrumentum. *a* Hodie quidam impij milites se fore inuulnerabiles putant, si arma certo ritu incantent, vel sacrilego ausu crucifixi imaginem compungant, *b* vel comminuant aut confringant, ita Condronchus lib. 3. de morb. venefic. cap. 12. vel si ferant interulam lineam horrendis inscriptam imaginibus, quam vocant *inferni camisiam*: vel si periapta quædam ferant varijs caracteribus magicis insignita, aut orationes, quas blaphemè admodum & mendaciter tribuunt D. Lecni, vel Carolo Magno, insignitas *magnis* (sic magi loquuntur) *Dei nominibus*. Noui studiosum iuris, nomine Quirinum, V. I. Baccalareum: qui cum tali membranula fretus audacter se iurgijs & pugnis immiscuisset, sæpè ictus nunquam faucius: tandem

A Romæ anno 1572. vel 1573. in symposio minimo vulnere fuit interemptus. Huc referendum quod de Scafio, sic scribit auctor Fornicarij. In territorio Bernensium primus auctor maleficiorum fuit quidam Scafus dictus: qui publice de hoc gloriari audebat: quod, quandoque vellet, ipse se omnium suorum in amulorum oculis, velut murem facere valeret, & dilabi a manibus inimicorum suorum lethaliū: & ita capitalium suorum inimicorum manibus sæpè, vt dicitur, euasit; sed cum terminum suam malitiæ Diuina iustitia facere voluit, tandem per hostes suos in stussa quadam propè fenestram quandam sedere explorabatur cautè: quo in loco, cum nullum de sibi insidiantibus suspectum haberet, per fenestram gladijs & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora ibi mortuus miserabiliter.] Hæc Niderius. Sic suos dæmon deludit. Tormentorum sæuitiam quotidie malefici in eculeo eludunt, omnem enim cruciatum, vel risu, vel somno, vel silentio superant. Quo in genere stupenda est narratio Charondæ, quandam sceminam quinquagenariam sibi notam, sic eluisse infusionem laridi liquati toto corpore factam, & omnium membrorum diram distractionem: ex eculeo tamen sublatam omni sensu doloris vacuam, integram, & illæsam: nisi quod pollex pedis auulsus in quæstione, redditus non sit: cuius tamen illi iactura noxæ vlli vel impedimento non fuerit: quàm omnia tormenta eludentem, & pertinaciter omnia negantem, elisa in carcere gula, Satan necauit, qui eam maleficij per energumenam accusarat. libro de Antichristo reuelato nota. 1.

B
C
D
E

Narrauit mihi P. Bernardus Oliuerius, tum Societatis nostræ Belgium

Proutncialis, prope Samarobrinam Anno 1599. captam puellulam frigatricem, quæ nec pedum vstulationem læuissimam, nec flagra validissima sentiebat; donec Sacerdotis cuiusdam monitu illi Agni benedicti ceream imaginem in collum iniecerunt enim vi sacri amuleti dæmonis præstigiola ludibria depulsa, & illa vim doloris cepit perferentia. Unde patet hanc indolentiam, quam agnoscit etiam Tostatus *quest. 354. in Genes. cap. 13.* non nasci ex vlla Physica causa, sed opera dæmonis induci. Certè vnguentum illud sagarum, quoad transuersiones vtuntur, ne consopendi quidem naturalem vim habere docet Bartolo. Spineus *de strigibus capit. 31.* Solent id causarum ignari miraculo & innocentia tribuere: cum id tamen contingat, vel singulari quodam corporis robore, & animi tolerantia, quam non raro & Gentiles & Christiani exhibuerunt a Vnius adscribam M. Attilij Reguli tolerantiam ex Silio Italico;

* Fulgof.
l. 3. Exem
pla c. 4.
Ignatius
l. 3. c. 4. &
ijdem an
bo l. 3. c. 3
B

*Non ignis; candensque chalybs,
non verbera passim
Ictibus innumeris lacerum scin-
dentia corpus,
Carnificesve manus, penitusque
infusa medullis
Pestis, & in medio lucentes vul-
nere flamma
Cessauere: (serum visu, dictaque
per artem
Seuitia extenti, quantum tor-
menta iubebant,
Creuerunt artus: atque omni san-
guine rupto
Ossa liquefactis fumarunt ferui-
da membris:*

*Mens intacta manet, superat, ri-
detque doloris
Spectanti similis: fessosque clamo-
re ministros
Increpitat, dominosque crucem
clamore reposcit.*

Alij vtuntur iunctionibus, & pharmacis naturalibus confectis ex opio solano, & similibus, quibus humores turbantur, sopor altus conciliatur, neruorum origines obstruuntur, sensus stupescit, sentatio impeditur. Vim eam lapidi Memphyti ex Ægypto tribuit Dioscorides. *b* Sed plerique nituntur pacto dæmoniaco, & periaptis ex oscillis, vel cineribus, aut vnguine infantulorum ante baptismum necatorum, vel deglutito apum rege; *d* vel corpori alligatis membranulis cum certo characterum genere, aut etiam suffurato malo carmine, quorum omnia exempla fuggerunt, qui de criminalibus iudicijs scripsere. *e* Similem dæmonis operationem cernere est, in stigmatum illa testera, quam diabolus imprimit strigibus: quæ sic sensu destituitur, vt nec acus longissima fixura dolorem minimum adferat, neque sanguinem eliciat: de qua satis copiose alij. Adscribam Remegij verba; *Cum Isabella Parua Spinaly pridie Non. Maius 1588. ob sortilegijs crimen comprehensa, vrbis præfecto, partem corporis sic à dæmone inscriptam indicasset, subijt ei in animum experiri, verumne id esset, quod de huiusmodi stupore ferebatur. Ergo insit in eam aciculam penitissime insit, atque inculcari. Quod cum insatu magna hominum frequentia esset factum, & incurantem omnino vulnus apparuit, & nullum signa doloris vel minimi iudicium aspicientibus dedit. Rursus. 3. Cal. Nou. 1590. Brundusij Claudia Bogart, tormentis iam exhibenda, cute, vt moris est de-*

tonsa

tonsa fuerat, ob id cicatricem in summa fronte nuda ostendebat. Suspicius igitur. Quæstor, quod verè erat, sc. impressi à dæmone vnguis vestigium quod ante capillis tegetur. In id iubet aciculam altissime insi- gi: quod cum egisset factum, nec illa doloris villo sensu afficit, nec vulnus vel tantillum cruore manare visum est. Perstitit tamen verum negare, ac dicere, cum olim ex iactu lapidis torporem esse obductum. Sed postmodum tormentis admota, non tantum agnouit id sibi à dæmone inflictum fuisse: sed & plurima alia, quæ indignissime ab eo passa fuerat, enumeravit. Nouissime 18. Cælend. Jul. 1591. Essus, qui pagus ab hac vrbe milita- rio abest, cum hoc loci Dynasta præsens in Mugeca sortilegij rea lectorem periclitari in- sisset, ac is illam idcirco nudam statuisset, iniustigaturus sicuti tessaram illam inueni- ret, tandem in sinistro femore macula ver- vatæ instar apparuit, in quam cum ferrum, vel quantum poterat, adegisset: nec à Mu- geta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam vllam elicere, atque exprimere po- tuit, cum rursus locum macula proximum leuiter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, largus cruor sese inde effudit. Sic Remig. lib. 1. c. 5. Claud. Charondas lib. iam laudato, nota 1. scri- bit stigma famosæ illius sagæ, cui no- men Bayarrone, in humero sinistro valde latens, & imperfectissime deli- neatum denarij tamen magnitudine, quasi à centro ductis filamentis ad pe- ripheriam, prorsus omnis expers sensus fuisse. Suspicio etiam me tenet, il- lud gemini carboni signum in Allo- brogis fœminæ pedibus stigma fuisse. narrationem postea dabo lib. 3. vel 5. ex Gersono. Solent huius signi varix esse figuræ, vestigij leporini, manus bufonæ catelli nigri; quale signum vifeba- tur in tergo Io. de Vaulx Stabulensis, in quo illud singulare Petr. Oranus, Quæstor negotij, obseruauit, si acu

A vel graphio profundius adacto perfo- rares, nullum doloris sensum reus percipiebat, nec quidquam quære- batur: si vero à tergo, ita vt videre ipse nequiret, eminens signo illius catelli minareri digito erecto, tan- quam si acriter torqueretur, reum subito torqueri solitum. huius rei cau- sam physicam non inuenio, moralem hanc suspicor, contemptu indoluiffe dæmonem superbissimum, & sic irri- tatum scæuisse in mancipij sui crucia- tum.

B Cæterum illis Narcoticis pharmacis posset etiam somnus valde diuturnus conciliarij: vt fuit somnus illius rustici qui in Germania totum Autumnum & hyemem dormiendo fuit emensus, f& qui in Apaturiorum solemnitate ebrij, per multos dies obdormierunt, teste Eudæmo: & Epimenidis Creten- sis, qui cum quærens ouem meridia- no æstu speluncam ingressus, sopore graui victus. LXXVII. iuxta Pau- santiam, vel XLVII. iuxta Eudæmum paulò pauciores, secundum alios, quieuit annos, experrectusque pos- tea, ratus se parum indulisse somno pergebat ouiculam quærere, forè ho- rum quietis causæ naturales fuere: et si de Epimenide, potius adscriberem dæ- moni. De Sardoûm semideorum somno fabula fuit. nam hi reuera e- rant mortui, dæmonum præstigio visi sunt, & dormire, & excitati. g

D Quidam etiam somnus tam longus, a- liquando per miraculum, verum à Deo immisus, vt septem Dormientû sanctorum apud Laur. Surium, & alio- rum quinque apud Paulum Diaco- num.

E Vltimum erat de inedia perferenda de quo non est dubitandum, posse dia- bolum efficere, vt quis mensium mul- torum ferat inediam. potest enim id

f Lilius
Girald.
Dialog. 4
de hist.
Poet.

g vide de
his Alex.
Aphrodif.
& Simpl.
in 4. Phyl.

naturaliter contingero. nam & Indos memorant herbæ Coca ore gestatæ beneficio famem repellere. Petr. Chieza. p. 1. *hisor. Perus. cap. 96.* & Augustin. Zarate lib 1. *hiss. Perua. cap. 8.* & Matthiolus ep. Nuncupator Dioscoridis. ita scribit, *Scythæ Scythicam herbam circa Boetiam crescentem adiuuere, gustatu quidem prædulcem, cuius magna quidem commendatio. quod in ore eam habentes, famem sitimque non sentiant. Idem præstat apud eosdem Hippice dicta, quid equi quoque eundem effectum præbeat. Traduntque his verbis Scythas etiam duodenos dies durare in fame, & siti.* & Gemma a multorum annorum agnoscit naturalem inedia. Hippocrates verò *libr. de carnibus* negans ultra septimum diem famem naturaliter prorogari posse, de ijs intelligendus est, quibus ventriculus, & ieiunium intestinum humore chilofo vacant, in quem calor naturalis possit agere: tum enim fieri solet, vt illud intestinum interea concreseat, atque ita homines emoriantur. Verum si vel à morbo præcedente, vel alia ex causa fit in corpore residuus humor flegmaticus crudus, lentus atque viscosus, illo calor naturalis vtetur, pro alimento, donec totus humor absumat. Idem futurum si ex summa cerebri humectatione materia quædam subtilis & pituitosa à capite in corpus descenderit atque interea corpori in alimentum cesserit. Tunc enim quicquid à corpore expiraretur vel diffleret, continuò ab hoc humore in alimentum conuerso restitueretur, nec cibus homini opus foret, donec hic humor penitus consumeretur. Hanc inedia diurnæ causam fuisse censuerim, & imbibitiæ (vt loquitur Plautus) in illa Rogerij Baconi Anglicana puella, quam dicit vi-

l. i. Cof-
nocri. c. 6

A ginti annis nihil comedisse: & in Gallo sacerdote, qui tempore Nicolai, V. Pontificis biennio toto cibus potuque abstemius fuit: & in puella Spirensi, quæ Ferdinandi Imper. iussu veritatis explorandæ gratia per multos medicos an. 1540. asseruata obseruataque, sic ex graui morbo ieiuna perstiterat, iam vltra quadriennium, corpore interea bene forti; sano, nec vlla macie tentato, sed scabie tantum phlegmatica corpus obrita: frequens interea lachrymabatur, & consuetas narium auriumque fordes habebat, & fomno satis longo quietoque vtatur, nihil tamen, neque per sedem, neque per loca muliebria, fecium vrinæve excernebat. de hac multa disputarunt ex Italis Simon Portius, & ex Germanis oculatus testis, vnus ex medicis obseruatoribus puellæ Gerard. Bucoldianus. c. Si hæc fieri queunt naturaliter, cur nequeat perficere, Pannurgus ille Dauus, diabolus, eadem indultria. qua prauas corpori alias affectiones immittit? de Arabia puella id ostendam *lib 6. cap. 2. sect. 3. quest. 3. ex B. Prospero.* Sedulo tamen cauendum ne sanctorum hominum naturam excedentia ieiunia in hanc classem referamus, vt D. Mariæ Ægyptiacæ, D. Catharinæ Senes. SS. Lutgardis, Mariæ Oigniacensis, Christinæ mirabilis, apud Surium. Simonis Stockij, quem in Carmelo sex annis Deipara cœlesti manua pavit, apud Monaldum Rosarium & Rolandum Bouchiarium in eius vita. Deus enim tum qui creauit eos virtute sua sine corporali sustentat cibo. vide de his quedam apud Picum Mirandull. libro tertio de Prænot. capite quinto. Impius autem est Rogerius Baconius, omnia hæc stellarum influentijs adscribens, cur, si hoc ita est, vni dumtaxat, & non alteri quoque

b lib. de
puella
German
c Epist.
hac de re
excusa
Mogun-
tiæ anno
1540.

vim

vim hanc tolerandæ inediæ stellæ istæ, in commune influxum suum demittentes largiuntur? an, quod solius huius corpus ita dispositum? sed quæ hæc dispositio sola influxui peruia? quæ hæc in alijstanta vis & obstinatio ad excludendum? sed sat iam nugis Baconi refellendis operæ alibi positum à nobis. De hac proluxa inedia, quædam etiam Lilius Giraldus Dialogismo 17. habes in Grutheri thesauro Critico tomo secundo.

QVÆSTIO XXII.

An magicis artibus opera demonum sexus mutari queat?

Non ago de membrorum ablatione (de qua iam dictum) sed de ipsa sexus virilis in fœmineum, aut fœminei in virilem commutatione, quæ naturalem ex medicis huius sæculi fatetur *Cosmoir.* 1. Gemma. Factos ex mulieribus viros multos legimus Hippocrates libro sexto Epidem p. 8. scribit Abderis Phatufam vxorem Pithæi, partui vicinam, misso in exilium marito, aliquot mensibus cessante fluxu menstruorum; cunctis in membris magnos perpeffam dolores, corporis habitu in virum mutatam: Nam corpus ei virile factum, *σώμα ἀνδρῶδες*, hispida totam factam, barbam emisisse, & vocem asperiolem redditam: idemque apud Chasios accidisse Anamitiæ vxori Gorgippi, T. Liuius libr. 42. de *Spoletana* muliere idem refert, Belli Punicii 11. tempore Plin. lib. 7. capite quarto. Ex fœminis (inquit) mutari in mares, non est fabulosum. Inuenimus in Annalibus P. Licinio Crasso, C. Cassio Longina Coss. Cassini

A puerum factum ex virgine sub parentibus, iussu, auspicio deportatum in insulam desertam. Licinius Mutianus prodidit visum à se Argis Arescontem, cui nomen Arescusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam & virilitatem prouenisse, vxoremque duxisse. Eiusdem sortis & Smyrna puerum à se visum. Ipse in Africa vidi mutatam in marem nuptiarum die L. Cosatium ciuem Tisdritanum, viuebatque cum proderem.] hæcille A. Gellius libro nono. Noct. capite quarto. Libitum tamen est (inquit) in loco hoc miraculorum notare etiam, quod Plinius Secundus, vir in temporibus ætatis suæ, ingenij dignitateque gratia, auctoritate magna præditus, non audisse, neque legisse, sed scire sese atque vidisse in lib. Nat. Hist. V IIII. scripsit, quæ infra posui ipsius sunt, ex eo libro sumpta: quæ profecto faciunt, vt neque respicienda, neque videnda sit notissima illa veterum poetarum de Canide & Caneo cantilenæ.]

B Hæc Gellius subdens superiora illa Plinij verba. Quibus verbis quod dicit, *miraculosum hoc*, voce vsus est late sumpta pro eo quod rarum & admirandum. de Caneo & Tiresia legendus Ouidius in Metam. quid opus fabulis, vbi suppetunt historiae? D. August. vii. cap. l. b. 3. de Ciuit. Dei. memorat ex Gentilium scriptis, & mulieres homines, & gallinas in masculinum sexum fuisse conuersas. de aibus mox idem ex Ausonio confirmabo: de hominibus pergamus asserere. Ad tempora propinquiora nobis venio. Iouiam Pontanus in *Histor. Neapolitana* narrat Caietæ mulierem piscatori cuidam annis quatuordecim nuptam in virum migrasse: & aliam, cui nomen Æmilia, nuptā Antonio Spensæ ciui Ebulano post annum nuptiarum XII. in virum mutatam soluto matrimonio, vxorem duxisse & libe-

Sabelli.
1.9. Ex
plor.
Dial. 1.
Centu. 1.
curat. 39.

ros protrealle, addit idem, aliam tēminam, cum marito filium vnum peperisse, subito exorta virilitate, marito iam non foemino relicto alteram duxisse, e qua liberos genuerit. nonnulla de pluribus consimilia narrauit Cocceus Sabellicus d: quibus omisis duo ponam quæ nostris temporibus Hispania dedit, & conscripta fuere fidelissime ab Ant. Torquemada e patrio idiomate. Amatus Lusitanus fauctor est in oppido Ezguyra Lusitaniæ, distante a Conymbrica nouem leucis, vixisse quendam virum Nobilem, cui filia erat vocata Maria Pacheco, quæ cum eius iam ætatis esse inciperet, qua foeminis menstrui fluores inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis (si intus absconditum latuerat,) vel aliter natum foras prodijt virile membrum: sicque ex puella, subito adolescens ephēbus apparuit cum sexu vestitum virilem, nomen quoque assumpsit Manuelis Pacheci. nauim conscendit, in Indiam profectus rebus fortiter gestis, strenui militis existimationem, opesque magnas comparauit. in patriam rediens, vxorem nobilem duxit. de liberis mentionem subdit Amatus nullam: sed, ait, illum imberbem permanisse, facie in foemineam declinante: quæ sunt indicia non perfectæ virilitatis. Vltimo loco subdit Torquemada, se ab amico viro magnæ auctoritatis & fidei pleno accepisse: non procul ab vrbe Beneuentana Hispaniæ, vxorem rustici cuiusdam fortunæ mediæ, que quod sterilis esset, minus à marito benigne habebatur: pertaxam malæ tractationis, quadam nocte aufugisse sumptov estitu famuli domestici: sic ornata, virumque mentita varijs in locis opera seruili vitam sustentauit: post aliquod tempus, siue

A quod calor in ea naturalis tam efficax foret, siue quod imaginatio, nata & confirmata continuo habitu & ministerio virili, eam efficacitatem hæc sit: certe ipsa se in virum mutatam deprehendit. statuit ergo, quæ diu fuerat vxor, maritum agere. foeminam sibi matrimonio copulat. diu res latuit illo non audente cuiquam rem narrare: donec quidam, ei prius optime notus cernens tam similem esse facie vxori profugæ rustici illius, interrogauit num forte frater esset talis mulieris. huic rem omnem, vt contigerat, narrauit. Sic res in lucem venit. Fulgofus scribit sequentia a: Neapoli regnante Ferdinando primo, cum Ludouicus Guarna Salernitanus ciuis, quinque filias suscepisset, quarum natu maiori- bus duabus alteri Franciscæ, Carola alteri erat nomen, posteaquam ad quintum decimum annum peruenerunt, ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt: mutatoque habitu, pro maribus habitati sunt. Franciscus & Carolus nuncupati. Item Ebuli, sub eodem rege puella, qua iam quatuor annos viro promissa sponsa habuerat nomen: qua nocte primum viro tradita cum eo cubuit, siue ex confricatione, siue ob aliam causam, qua ignota sit, effractis membranis, quæ vt mulier videretur efficiebant, virilia membra prodierunt: domumque reuersam iudicio dotem repetiuit, in virorum numero postea habita.] Hæc præmissi minus vt incredibilis videatur Phlegetonis b narratio. Virgo quadam (inquit) Smyrna nata Philotis nomine cum matu- ra viro nuptum tradita esset à parentibus, masculino enato membro in virum abiit. Quin & Laodicea, quæ est in Syria, mulier Aeteta nomine, etiamnum cum marito degens, è foemina vir exstuit, cui nomen Aetetus, præside Arbenis Macrino, Roma Coss. L. Lania & Aeliano vetere.]

1.1. Ex
cap. 6.

b lib. 1.
Mirabil.
& 169.

& ad-

& addit Phlegon, Hadriani liber-
tus, se hunc vidisse. Michael Mon-
tanus lib. 1. Experimentorum cap. 21. testa-
tur suo tempore Vitriaci fuisse puel-
lam nomine Mariam, quæcum salta-
ret violentius, subito viribus erum-
pentibus, in virum mutata sit: & ab Ep-
iscopo Suesionensi confirmationis
sacramento mutato nomine, Germa-
nus vocari cœperit. Eius postea men-
to barbam adnatam, diu vixisse ad de-
crepitam vsque ætatem, uxorem ta-
men duxisse nunquam. Ille hoc ve-
hementi imaginationi tribuit: sed ad-
do corporis constitutionem eo ver-
gentē. Auctor Antimologij scribit, sibi
visum Auscum Vasconia virum plusquam
sexagenarium, canum fortem, & hirsu-
tum: qui ad annum decimum quintum an-
te puellam fuerat, tandem tamen ex casu
ruptis tenuibus ligamentis, pudenda eru-
pisse, sexumque mutasse, cum et nunquam
antea menses fluxissent. ita Laurentius
lib. 7. hist. Anat. quæst. 8. Et ostendunt
medici Galenus lib. de vsu partium,
& lib. de anatomicis administrationi-
bus, Aegineta, Auicenna, Rasis, & reli-
qui non obscuram esse rationem, qua
id natura det effectum: conari semper
eam, id quod perfectius: mulierem
esse quasi monitrum virum quendam
imperfectum, menstruis retentis diu-
tius, fieri vocem robustiorem, cutem
pilo vestri, reliquum corporis habi-
tum roborari: nec aliud Metamor-
phosin, hanc deesse, quam, vt, quæ
sunt intus vasa feminaria, foris appa-
reant: & id, quod myrtos, nympha,
κλυτὰς καὶ ἀπόδεμυς dicitur, & H-
maëlitis Abathara siue Arbandar: sum-
pto incremento, & pingui velami-
ne, cui inuoluitur, effracto, protrudat-
ur in penem, cui persimilis, sed
inuoluta prius fuerat. expelli autem
caloris naturalis vrgentis impetu. Sic

A illi: mihi tamen vehemens adhuc su-
spicio est, non tam hos ex fœminis ita
viros factos, vt fœminæ desierint esse,
quam ad fœmineum sexum, masculi-
num accelsisse, vt androgyni effice-
rentur, sexu tamen hoc posteriore præ-
ualente, & ideo pro viris habitas. Cum
hæc ante multos annos scripserim,
incidi hoc anno 1606. in Historiam
Anatomicam Andr. Laurentij opus
accuratum, & gauisus sum valde, i-
dem quod mihi doctissimo medico vi-
sum dist. quæst. 3. vbi diligenter ostendit
commune illud dictum medicorum,
de inuerso viro in muliere lati-
tante, falsum esse, & vtriusque sexus
genitalia non situ modo, sed etiam nu-
mero forma, & structura prorsus dif-
ferre. Et quoad hanc conuersionem
addit: Sane portentosum hoc iudico, &
vix credibile. Quod si aliquando contingat,
verisimile est in illis virisque sexus adesse
genitalia: prima quidem ætate ob caloris im-
becillitatem latentia, quæ tandem per calo-
rum exadum. & emicatus, & effulgentias
erumpant. Aut existimandum est: mulie-
res esse quasdam, à primo ortu calidissi-
mas, & ita à natura conformatas, vt earum
clitoris mentula formam referens,
ita promineat, vt quia penis instar disten-
datur, moxque staccescit, virilem priapum
mentiat, & rudioribus imponat. Sed &
sæpe falluntur obstetrices ob vitiatam ge-
nitalium conformationem, penis scilicet bre-
uioris, & penitus tanquam in rima re-
conditi, testumque latentium, vt sexum
vix possint internoscere. Scribit Pineus
Lutetia anno 1577. in vico S. Dionysij
mulierem noctu peperisse filium, qui festi-
nanter ob virium imbecillitatem bapti-
zatus fuit, pro filia, & Ioanna vocata:
eam paucis post diebus pro filio mater pri-
mum, deinde agnouerunt, non sine magna
admiratione, & Ioannem nominarunt.
Facile ergo est rudiori plebecula imponere.

Sic Laurentius : qui etiam lib. 8. q. 1. docet à natura non minus feminæ quam maris intendi generationem, & feminam naturæ erratum ac prolapsionem dicere, id philosopho indignum esse. Omnis liquidem rerum naturalium perfectio, ex fine petenda est: at feminam ita formari necessarium fuit, alioqui non posset species humana conferuari. Sane eam dicunt feminam esse monstrum, mihi semper visi non satis honorifice de primæ mulieris creatione loqui. Ideo dicendum, Naturam semper quod perfectius est intendere. non quia semper virum gignere intendit, sed quia cum virum intendit, intendit perfectissimum gignere: cum feminam, hanc quoque conatur perfectissimam. Sed tamen si illud natura, potuit, quot tot asserunt auctores, putarim, Deo permittente, causis naturalibus fretum, etiam posse vaferrimum illum. Sane lubens eo retulerim, ficta illa miracula, quæ Dijs falsis tribuunt Gentiles. Phlegon de Lapitha Cæneo idem narrat quod Ouidius. de pluribus scribit Anton. Liberalis ex libro 2. *Alteratorum Nicandri*: Hypermnestram venditam pro muliere inuenisse pretium: postea in virum mutatam dono Deorum. Si proetam Cretensem factam virum, cum Mineruam vidisset lauantem Galatææ filiam falso vocatam Leucippum, quæ Leucippæ dicenda erat, sexu mutato suppositum nomen meruisse, beneficio Latonæ Phæstææ concl. 2. *Impossibile crediderim natura & demoni de viro feminam facere*, qui conatus irritus Neroni Magiæ addictissimo in Sporo fuit. Hic opus est nimia retractione partium perfectarum, in locos feminæ. Nec assequi possum, quo hæc natura modo degeneret. Scio de Tyresia præter fabulas, etiam Phle-

A gontem id narrasse, & Anton. Liberalem satis ambigue loqui de Siproeta: vt vix scias ex quo in quem sexum demigravit. Aufonij quoque epigram. c. lib. 1. si totum diligenter legas, animaduertes de virili sexu in fœmineum degenerante locutum, his verbis:

B *Femineam in speciem conuertit masculus ales,*

Pauag, de pauo constitit ante oculos:

Nec satis antiquum, quod Campano in Beneuento

Vnus ephëborum virgo repente fuit.

C Ait ex puello puellam, & ex pauo pauam factam. Sed non credo, vel falem credo ægerime: dixerim potius vtrumque eis sexum inuisse, occultatum vnum, manifestatum alterum. quod ad leporem etiam refero, & ad hyænam, de qua canit, Ouid. *Alternare vires, & qua modo femina tergo Passamarem, nunc esse maxem miremur hyænam*. Sane illam vtroque sexu præditam Plinius tradidit lib. 8. ni fallor.

D QVÆSTIO XXIII.

An possit demon seni iuuentam reddere?

E T qui senex est, non fuerit & delierit esse iuuenis: vel ne, quæ decurrit ætatem, nõ decurrerit, id nulla vi vel potestate perficiatur. Quis .n. quod factum, maxime successiua elapsu actione, id reddat infectum? Verù vt, quidefecta iam & decrepita curuatur ætate, vires resumat & habitum nitoremque iuuenilem, mutantur cani in colorem melioré, frigus in teporem, torpor in

agili-

al. 2. de mirabilibus qua de re Iustin. ad Quæst. orthodox Lucianus. l. de ast. log. & Dym. in odyll.

agilitatem, cæteraque corpus recipiat, quæ senium abstulerat; de quæ mala (quod ait quidam) merces fiat bona; non equidem audeo definire V. Dæmon possit, si Deus permittat? Non mihi planè de nihilo videtur, quod poetæ memorant, & de ariete in agnū, de Bacchi nutricibus reiuuenescentibus scripsit Aeschylus, de Iasone à Medæa recocto, scribunt Pherecydes, Simonides, & Lycophron, de quæ ipso Iasonis patre Æsone Græcus auctor Redituum, & Latinus transformationum poeta Naso. In quibus tamen illa narratio perspicuè falsa, & naturæ repugnans; omni educto per vulnus sanguine, & nouo suffecto id contigisse. Sic enim sequatur prius mortuum, & postea suscitatum viuientis corpus: quod soli Omnipotentis Dei reseruat. Cætera fortassis contingere poterunt, quæ cecinit, *b* potato succo salutarī.

... Barba comeque

Canitie posita nigrum rapuere colorem,

Pulsa fugit macies abeunt pallorque siccusque,

Adiectoque caue suppleantur corpore rugæ,

Membraque luxuriant. Aeson miratur, & olim

Ante quaterdecos hanc se reminiscitur annos.

Fatentur omnes, neque id sine perfidia negari potest, iuuentam aquilæ renouari. testatur Hymnographus diuinus: *Renouabitur ut aquila iuuentus tua.* renouari fatentur omnes, licet quo id modo contingat, nostris & Hebræis non conueniat. *d* Eodem pertinet illud Isaie: *Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assu-*

A ment pennas, sicut aquila. Præstat idem vilibus & abiectis natura serpentibus (quod omnes fatentur) ut cum tenui illa sua leberide senectutem exuant, & induant iuuentutem: cur homini omnem huius beneficii spem Hebe noverca præsciderit? scilicet, absumpta vis omnis per asini baiuli imprudentiam; qui pharmacum adeo salutare, à Ioue missum hominibus, serpenti permisit ebibendum. *f* Cur naturalia quædam remedia nequeant inueniri tantæ efficacis? multa sanè latent nondum inuenta, quam hominibus ignota, tam dæmonibus cognita: Humidum radicale restaurari, natiua illa nimia senectutis ariditas temperari, corrupto succo melior suffici, cæteraque deperdita, & ad hanc commutationem requisita, suppleri ad tempus, naturæ legi nihil repugnat. Sed nec impossibile, capillorum colorem mutari; cum & coruos candidos visos multi tradiderint.

B Denique metamorphosim, quam nunc defendimus, confirmant nō pauci locupletes testes. Duo legas exempla apud Torquemadam, *b* Anno 1531. Tarenti fuisse centenarium senem capularem, qui pilis, cute, vnguibus & situ atque squallore ætatis decidentibus, & in melioris ætatis omnia mutatis, de sene iuuenis prodierit, & quinquaginta post annis supervixerit. In Castella quoque Rioiâ alteri cuidam viro similem obtigisse sortem, idque vulgi fama notissimum fuisse, & ab Ammira Castellæ sedulo exploratum. Monuedrum regni Valentini oppidū est (olim Saguntus) hic se viuo scribit Valescus Tarætius, fuisse monialium Abbatissam; cui iam silicernio, subito menstruis fluoribus renouatis, dentes renati, comæ denigratæ, rugæ & sulci cutis adæquati, mammæ pendulæ atque pannosæ ad instar virgunculae so-

flege Pierium l. 14. Hierogly

g Herodo. l. 4. & Heracles in Politis b Dialo. 1. Hortiffo- idi.

il. 6. Philo nij c. 12.

b Ouid. 7. Metam.

e Psal. 102 v. 6. d D. Aug. ib. & R. Sahadiæ ibid. ec. 40. vt vlt.

culæ fororiarunt: sic denique se vultu, facie, totoque corporis habitu iuenculam exhibuisse, vt rei nouitate percussa, præ verecundia, secunctorum oculis subtrahere niteretur. Quid multa? Lusitanicæ historicæ recentiores scriptores, fidei probatissimæ, & commemorant longa narratione & certa cuidam Indo Nobili, annorum quibus vixit trecentorum & quadraginta spacio, iuuentæ florem ter exaruisse, & ter refluuisse. Nec desunt, qui in eodem orbe nouo quandam insulam reperitam testentur: Bonicam nomine; in qua fons scaturiat, cuius aqua, vino preciosior, pota senium cum iuuenta commutet: quamuis de simili in Lucaya fonte narrationem ortam ex regionis situ salubriore non immerito cõiciat Petr. Chiezap, 2. hist. Peru. c. 41 verum siue in Bonica, siue in Lucaya, siue utrobique talis fons manat, facile video, quam hæc nonnullis incredibilia videantur: sed illi cogitent: huiusmodi narrationibus, à quibus rectæ Philosophiæ ratio non abhorreat, quia ipse nihil tale videris, fidem detrahere; singularis esse proteruitæ & impudentiæ qui verò quid, vbique gestum fuerit, vel non fuerit, id de sua duntaxat opinione aut assensione decernunt, insaniam aspidere.

m Genes.
6. vers. 3.
a Deut. 31
vers. 2.

Instet quis ex aduerso, certam humanæ vitæ periodum à Deo præfixam: hanc naturaliter non posse prorogari ultra annum saltem CXX. vt probatur Dei verbis: *m* *Eruntque dies hominum centum viginti annorum.* Ideoque Mosen dixisse, *a centum viginti annorum sum hodie: non possum ultra ingredi & egredi.* Confirmari id ratione numerica, quia numerum hunc conficiunt tres quadragenarij, hoc est, quaternarius denariorum triplicatus, & sic totum cum toto coalescens omnem

A absumit perfectionem, ternarium nempe, quaterdenarium & denarium. Hoc argumentum facile diluitur, quia à Deo præstituta non omnibus hominibus vna eademque, sed sua cuique peculiaris vitæ periodus: & his quidem spacio vitæ ipsa hæc Metamorphosis sic extensum; hanc non posse naturaliter prorogari, nisi Deo permittente. Si permittat, posse vltra annos etiam centum viginti; quos constat multos superasse. Verba autem illa Dei, non de omni æui hominibus prolata fuisse, sed tantum de tunc superstitibus, quibus hic terminus pœnitentiæ ante diluuium futurum datus. *b* Nec Moses illic asserit vltra se viuere non posse; sed tantum, adeo magnæ multitudinis gubernationi senio fieri imparem sese, ac minus idoneum. Argumentum illud ex numeris desumptum, mirè placuit Fran. Valesio, & adeo vt fufissimè illud prosequendum sibi existimaret: reuera tamen friuolum est, ac nullius momenti. Nihil enim ex numeris in humanum complexionem potest influere; nec vita nostra à numeris; sed à causis naturalibus primis secundisque dependet.

D Fortius vrget aliud argumentum huiusmodi. Vita humana humido naturali conseruatur, istud semper annis vitæ consumitur, ipsa etiam atteritur alimenti nutritione, quia agendo reparatur: nec alimenti nutritio tantum potest reparare, quantum senio deperit, ex peritorum sententia medicorum. *d* Necessè igitur sit, mox à statu ætatis humidum illud, quod totum cõtumi incipit, refici, & primogeniam indiuidui temperaturum, illa quæ veterascebat abolita, restaurari. Quod lubenter illis concedimus. Sed inquit, id nec arte nec natura perfici posse,

E

b Sic. O. kelus Hicron. & Chryl. d. v. 3. & D. Aug. d. 15. de ciu. Dei. c. 4. quorum sentent. venio. quam Philonis, Iosephi & Iequacit. & de Iacobi Philosophia c. 7.

d vide. P. Valesium d. loco.

medici

Galen. l. de maraf. mo. Lang. epist. medicina. 79.

medici sentiunt: e quibus Respondeo, licet medicis ratio humidum radicale restaurandi hæcenus fortè manserit ignota: non inde sequi, illà dæmoni quoque ignotam esse aut impossibilem; quod si illam nouit: cur nequeat, Deo permittente, in praxim deducere, & hac vi sciencia? Urgebis fortè, posset igitur hominem perpetuò in vita tueri, & sic quasi immortalem reddere, quod iactabat ventosus ille Ægyptius, contra quem Galenus scripsit: Verum occurro; consequentiamque istam pernego; potest vitam in multos annos extendere: potest ergo in æternum extendere. Quamuis enim longæuis homo, mortalis manet, vt futurus erat etiam ante peccatum: sed quemadmodum tunc sola Dei voluntate (iuxta quorundam sententiam) mortem effugisset: ita etiam in argumenti casu, si Deus dæmoni permitteret semper humidum radicale restaurare, homo iste tunc non moreretur; quia tunc eum Deus necessitate moriendi per talem dispensationem eximeret. Deinde si peculiarem dispensationem hanc tollas, dico; quia hoc Deus non videtur permissurus vnquam; tandem post aliquot centenarios annorum, naturalis vis ita in homine deperiret & fatisceret vt nulla remedia naturalia, quibus dæmon vteretur, ad restorationem tandè prorsus collabescens corporeæ molis, & natura quasi prostrata, sint suffectura. Sed hoc non nisi post diuturnum valde tempus contingeret; ideo nihil pugnant ista cum ijs, quæ dixi de prolonganda, non de æternanda vita. Vt autem videatis huius consequentiæ vitium, cogitate arborem illam vitæ, siue vt Hebræi vocant *lignum vitarum*, f. quod vitam in flore iuuentutis produceret esu suo in tempus multarum nunc vitarum longissimarum, ad aliquot etiam anno-

f. Genes. 2. v. 9.

A rum millia, hanc illi vim fuisse naturalem, meritò dixerunt grauissimi scriptores, g. quia illam post hominis peccatum retinuit, vt patet ex Genes. 3. v. 22. vbi Deus paradysum munit, ne Adam eum iterum ingrediatur, & de ligno vitæ lumens, viueret in æternum. At tamen ijdem Doctores docuerunt, non propterea hanc arborem potuisse hominem semper à morte præseruare.

B Hæc dicta duntaxat, vt ostendatur vitium illius consecutionis potest vitam prorogare ad tempus longum, ergo posset in æternum. Nam qui lignum vitæ concedunt vitam identidem prolongare potuisse non tamen concedunt idcirco potuisse eam æternare. Nec quisquam eis hoc nomine litem mouit. Cæterum quæ vis fructus illius fuerit, & an illud in æternum Genes. 3. v. 22. sit accipiendum vere de perpetua vita, an de longissima ætate; viri huius ætatis valde docti dissentiunt; sequoreos; qui de æterna vita, mortem prorsus excludente, acceperunt. lege Pererium lib. 3. in Gen. quæst. 3. Bellarminum Cardinalem tom. 3. controuers. 1. libro. 1. capit. 19.

QVÆSTIO XXIV.

Quid magia, vel demon, possit circa animam corpori iunctam, idq. informantem.

E VM Animæ potestates tres sint; iam diximus quid possit circa vegetatiuam, & etiam circa sensitiuam, quoad sensus exteriores; nimirum. Primo, posse visum, auditum & reliquos sensus decipere, vt exemplis infinitis comprobatur ab alijs. b. Secundo, inter-

g. Strabus & Hugo Victor in Genes. & Diu. Th. 1. p. q. 97. a. v. Scotus in 2. d. 19. q. 1. Duran. ib. a. i. Caiet. ad d. a. vlt. & Perer. in Gen. 1. 3. q. 4.

b. Guil. Paris. p. vlt. de vniu. c. 22. Anglez in 2. dist. 8. q. 3. dub. 4.

Remig. li.
3. dæmo-
no. ar. c. 11

D. Thō.
p. q. 117.
ct. 3.

no sensu dæmon vtitur vt instrumen-
to, quo aliquid attentat, vel molitur in
potentias animæ. Nam potest qua-
druplicem sensus interni functionem
decipere turbata phantasia. Commu-
nis enim sententia Theologorum est;
non posse ab angelis nouæ speciei im-
pressionem imaginationem seu phan-
tasiam immutari; & ideo illos non
posse efficere, vt quia natiuitate nun-
quam vidit, rectè de rerum coloribus
imaginetur: i sed bene posse Angelos
corpus aliquod phantasticum formare
& illud oculis obijcere, & sic speciem
ingerere, vel ex speciebus rerum, quas
homo vere aliquando vidit, ijs per
imaginationem commissis & confusis,
species rerum effingere, quas homo
nunquam vidit; verbi gratia chyme-
ræ, vt conflata ex capra, leone & dra-
cone, vel montis argentei, ex monte
& argento: vel etiam concitatis in cor-
pore motionibus atque affectionibus,
vnde phantasiam contingat voluere
lata vel tristitia, quæ nec vidit, nec vn-
quam fuere: vel, sicut in amentibus &
phreneticis est cernere, ex humorum
perturbatione varias eorum phan-
tasiam species obuersari; sic potest
dæmon eorundem humorum inæ-
quali commixtione & agitatione, as-
sumendo & adducendo vapores in-
stituto suo accommodatos, effice-
re, vt quales ipse vult imaginationes
homo retractet, eaque se videre &
audire iudicet, quæ reuera nec oculi
nec auribus vnquam hausit. hinc ma-
nant tot falsæ apparitiones, reuelatio-
nes, & extases, vt Docuere D. Augu-
stin. lib. de cura pro mort. cap. 12. Vi-
ctoria relect. de Magia num. 35. vers.
ad secundum respondetur, & Ioseph.
Anglez. dist. 9. 3. dub. 5. P. Molina. ad d.
D. Thom. art. 3. Solent huiusmodi vires

A herbis inesse (si vera botanographi)
Matthiolus enim in d. nuncupatoria sic
scribit; Achemenidon plantam colore ele-
ctri, siue folio, nasci in T. & dictylis India me-
minit Democritus, cuius radice in pastillos
digesta, inde que ex vino pota, noxij per cru-
ciatus nocte confiteantur omnia, per varias
numinum imaginationes. Adamantida Ar-
menia Cappadocia alumnam; qua leonibus
admotæ, resupinari illos ilico laxo hiatu: no-
minu causam habere aiunt, quod ada-
mantis modo conteri nequeat. Ophiusam
in Elephantina Aethiopia etiam nasci tra-
dunt, liuidam & horribili aspectu, qua pota
terrorem vinasque serpentium obseruari,
ita vt mortem sibi eo metu consciscant, qui
biberint: ob id que cogi sacrilegos eam bibe-
re: aduersari tamen ei palmeum vinum. Po-
tamantim ad Indum fluium inueniri
narrant, qua pota lymphari homines ob-
seruantibus miraculo: Manicum Solanum
C (vt Dioscorides est auctor) varias facere
species, imaginesque non inuicundas obserua-
ri, & eius radice drachma ex vino bi-
batur. Theangelida in Libano Syria nas-
ci, qua deuorata futura præstant homi-
nes. In Baltris, & circa Boristenem plan-
ta prouenit, Gelotophyllis dicta; qua si
cum vino & myrrha bibatur, varias di-
cunt obseruari species, ridendique finem
non fieri, nisi potis ex palmeo vino pineis
D nucleis, pipere & melle additis. Oenothe-
ra) Crateus auctor est) omnium anima-
lium feritates domat, collo adalligata, vel
iugo suspensa. Partbos ab Antonio fugatos
scribit Appianus Alexandrinus, cum fa-
me premerentur in quandam herbam in-
cidisse, quam qui comederent, nihil aliarum
rerum reminiscerentur, aut intelligerent,
E nisi quod lapides continuè effoderent; quasi
quidpiam magni operis facturi, & sic de-
baccharibilem demum euomentes, inter-
rent.] quæ palam est, phantasia læsa
contigisse.

Tertio

Tertio potest diabolus, & facit quotidie, spiritus & humores organorum commouere, & sensus interni, & concupiscibilis atque irascibilis facultatis organa turbare, motis simul corporis membris: ita ut hinc orientur variorum vitiorum cogitationes, quod non facit quidem immittendo imaginationi speciem nouam, nec etiam vna cum sensu efficiendo ipsam cogitationem, sed tantummodo (vt dixi) facit ipsam potentiam concurrere cum specie obiecti, & sic suggerit simulacra, quibus voluptatum memoria suscitetur, membra quoque generationis & semina irritando prouocat, vt docet Magus ille Marcus apud Pselum 2.

Cumque sensitivus hic appetitus libertate careat, & coactione quadam in obiectum suum compellatur: potest veterator eum necessario in malum aliquem actum impellere, adeo vt nequeat appetitus sensitivus illud obiectum non appetere. Verum motus huiusmodi peccati omnis est expers: & quando voluntas fortiter renititur, maioris meriti & mercedis occasio, nobis gignitur. Quod diligenter notandum ne quem fallant Godelmannus, Danaus & alij hæretici, hos motus concupiscentiæ, peccato acribentes, & proinde, quod absurdissimum, hominem nolentem ac renitentem peccato inuolentes. sed hi sunt fructus errorum de libero arbitrio negato, & natura Origenarij peccati male intellecta.

Quarto potest demon memoriam iuuare, eius organum adaptando vt facilius recipiat, & firmitus species retineat, vel motu locali noxia repellendo, vel iuuantia applicando. Eandem potest mons contrarijs plurimum debilitate, & to lere, vt fecit Theodasin

A vita Barlaam & Iosaphat apud Damascen. talem puto fuisse memoriam Athalidæ apud Laërtium, libro octauo in vita Pythagor. talem Apollonij Tyanæ, quam laudat Suidas: talem obliuionem illius clerici Germani apud Fulgosum libro primo. Exempl. capite sexto.

B Alia longe obliuio Simonis Thuruauij Angli, quæ ex ista Dei punitione profluxit. Hic cum esset Dialecticus acutissimus, & artium liberalium Parisijs professor magni nominis, plenior scientia quæ inflat, quam caritate quæ ædificat: temere in scholis & palam non veritus est iactitare, se scire totam Christi legem, ac improbando eam posse annihilare: sed ita subita obliuione percussus fuit, vt primarum litterarum oblitus, nec Dominicam orationem pronunciare, nec alphabetum legere sciret. Nicolaus Dunelmensis dum adhuc adolescens esset, vidit eum litteras à filio proprio doceri: qui mihi profecto (ait Matth. Paris, lib. 7. Hist. Ang.) hæc scribenti olim narrauit. contigere hæc circa annum 1201. Tritheimus male vocat Simonem de Tornaco. fuit enim Anglus Cornubiensis, cuius etiam mentio apud Polydorum lib. 15. Angel. Hist. Sic obliuionem forte Deus immisione quadam per Angelum malum induxit: memoriam quoque (vt dixi) iuuare posset Panurgus, remedijs naturalibus, vt medicus: suggerendo, vi choragus, artificio & præceptis, vt ætate nostra, qui citra superstitionem, memoriæ quadam artem professi, exstant multorum libelli, in his obcurus indoctus, sed non sine sale & acumine, Thamus Alexandri Dionis Arelis, quem non eodem genio defendit contra morsus Cantabrigientes Heius Scepius, in lucem edidit Lugdunobataui.

D

E

ali. de da
monib.

6 Godel.
1, de la.
c. vlt. n. 35
Danaus l.
2. A. hic q.
Christ. c.
7. Luth.
Caluin.
Muscul.
Selnece.
in Gen.
4.

Quinto potest intellectum subtiliorem & meliorem, quoad functiones ingenij & iudicij reddere, per commodiores organi dispositiones, humoribus videlicet densioribus motu locali dispulsis, vel agentium naturalium adhibitis medicamentis, vel spiritus sensitiuis expurgatis, & ad organa dætorum modorum altero attractis, aut sanguinis defecatione iisdem spiritibus multiplicatis. Quo enim plures, meliores, purgationesque sunt spiritus, & quo meliora ac expeditiora impedimentis sunt interni sensus organa: hoc intellectio expeditior atque sælicior nascatur necesse est. Sed Angelorum bonorum hæc quasi propria sunt munia: mali isti dæmones potius humorum densitate, spirituūque paucitate, imbecillitate atque impuritate tenebras mentibus amanti humanis offundere. Suis etiam tribuunt mala pharma, quibus à recta mente homines deiciant, vt per se non raro præstant in ijs quos obsedere. Seducunt etiam prauis suggestionibus, suadendo varia perperam: modo illicitum esse, quod reuera licet: modo graue peccatum esse, quod dumtaxat veniale est, vt sic scrupulis torqueant: modo inculcant iusta esse, quæ contra fas & iura sunt: vel contemnenda dicunt & leuia, quæ lethalia & vehementins formidanda, vt sic conscientias reddant laxas atque licentiosas.

Petes forte, an ergo queat dæmon artes atque scientias aliquas docere? nihil dubitandum posse, si velit & finatur à Deo: per locutionem nempe & manifestationem sui conceptus, non tantum, si in forma visibili appareat & homini loquatur, quod non negat Diuus Thomas d: sed etiam interna locutione & suggestionem in-

A tellectu illustrato. non enim video, cur hæc illuminatio, quæ in malum finem tendit dæmoni sit adimenda: cum hæc cognitio non referatur in Deum nec cum vlla mentis vera fiat purgatione. quare vtrum dicenda sit illuminatio, an illusio, an quo alio indigetanda nomine, vt, verbi gratia, nuda veritatis manifestatio: sane quæstio de nomine futura est.

B In vita Sancti Norberti idiotam quendam, sacre scripturæ subito peritissimum reddidit. *capite vigesimo septimo. Surius. 6. iun.* Hodie scimus multos anabaptistas sumptione potus vel cibi scripturæ magnam partem, eam nempe quam recipiunt, & erroribus suis firmandis putant oportuam, ediscere. quis docet nisi Diabolus? scriptum etiam reliquit Ioann. Miderius a, idem de initiatione Lamiarum: apud quem hæc vnus existat confessio: *Infantibus nondum baptizatis insidiamur, vel etiam baptizati, præsertim si signo crucis non muniuntur, & orationibus: hos in cunabulis, vel ad latera iacentes parentum, ceremonijs nostris occidimus: quos, postquam putantur oppressi esse, vel aliunde mortui: de tumulis clam furtu recipimus, in caldari decoquimus, quousque euulsis ossibus tota fere caro efficitur sorbilis & potabilis. De solidiore huus materia vnguentum facimus nostris voluntatibus, & artibus, ac transmutationibus accommodatum: de liquidiori vero humore flasum aut virem replemus, de quo is qui potatus fuerit, additis paucis ceremonijs: statim conscius efficitur, & magister nostræ sectæ.]*

E Hæc confessio, mulieris: subiungitur alia, viri huic conformis, & addens scelestæ initiationis & promotionis ad Tartareum magisterium alia ritualia: *Ordo, inquit, talis est quo*

Marci. 5.
Matth. 8.

d. 2. 2. 9. 36
art. 1.

a fornicarij lib. 5.

etiam

etiam seductus sum. Oportet primo eum Dominica die antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam intrare, mox futurum discipulum cum magistro: & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem, baptisma & vniuersalem Ecclesiam. Deinde Homagium prestare Magisterulo, id est, paruo magistro (ita enim Damonem, & non aliter vocant) postremo de vire bibit supradicto: quo facto statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere, & retinere, ac principales ritus huius sectæ. In hunc modum seductus sum, & vxor mea, &c.]

In his verbis vides doctrinam illam potu præberi: sed fallebatur homo idiota, dum putabat nouam imaginem efformari immediate in mente, qua generatim omnia illi exhiberentur ad artem illa pertinentia: Neque enim id dæmoni possibile, neque talis cognitionis, intellectus magi capax erat. Sed interna quadam suggestionem velocissima hæc suggerebantur, cuius velocitatem cum non perciperet magus, putabat simul se & in instanti didicisse, quæ successiue & in tempore breuissimo acceperat. Sic etiam potest in aëre velocissime formati simulacris, ea phantasiæ nostræ ita spectanda proponere: vt quasi in speculo mens nostræ vno intuitu cuncta conspiciere, sicque illustrari sibi homo intrinsecus videatur. hoc nimirum stragemate antiquus serpens, primum Ordinis nostri parentem, Ignatium conatus fuit fallere, sed frustra. adscribam rem totam verbis Ribadeneiræ *b* perturbabat tamen visionum, quas inter studia percipiebat. (de studijs Grammaticalibus loquitur) tum magnitudo, tum crebritas. nam cum nominum & verborum memoria man-

A dari inflexiones vellet, tanta intelligentiarum diuinarum copia in eius animum influebat, vt noui ediscere nihil posset: & si quid esset antea memoria traditum, id totum facile efflueret: neque omni studio animique contentione poterat, aut arcere appropinquantes, aut ingressas huiusmodi cogitationes abegere: cuius rei nouitate percussus, quid hoc est, inquit, rei? cum oramus, cum conficimur & supersubstantialem panem accipimus, cum vigilamus, cum nos verberibus cadimus, cum spiritalia omnia ac diuina munera obimus, neque tam frequentes, neque tam magno, tam neque vehementes se nobis illustrationes offerunt: cum puerilia agimus, & de Deo, propter Deum, non cogitamus: cum speciose nostræ menti imagines, & celestes illustrationes occurrunt? agnosco, agnosco importunissimi hostis calliditatem, agnosco veterarioris dolos & astutiam, &c.]

Nactus iste animum Ignatij ad celestium rerum sensa concipienda lōgō iam vsu promptum, & agilem, & præfagiens, si Ignatij doctrina ad pietatē accederet maius sibi malum imminere, conatus fuit, hac melioris doctrinæ ostentatione, tum illi laborem litteralium rudimentorum irritum facere, *eomaxime tempore* (vt ait Maffei) *c* crebra intelligentia lumina eidem offerens, & recondita patefaciens, scripturæ sacræ mysteria.] Si hæc potuit, in rebus sanctissimis, & homine fide ac caritate in Deum illustri, quanto facilius infidelium animus rerum profanarum falsarumque scientiam suggessisse credendus? Crysanthius Sardinus, Pontifex & magus, tempore Iuliani Apostatæ, filium habuit, qui cum nec verficatōriam artem, nec Grammaticæ partem aliam calleret, solo aspectu Solis, contra Christianos oracula fundebat. d. ab eodem afflati Numine

c. l. c. 16.

d. Eunapii in Chrysostom.

a Suida
teste So-
rate a-
pud Pla-
tonem.
g Pausan.
in Corin-
thia.
h idem in
Bæor.
i Euna-
sius in
Aedefio.

Sumano, varij Pastores ouium subito poetæ exflitere, vt Euages, Thynicus, & alij: Amphiarus quoque sic vates factus g, & anus Pindari hymnum edocta h, & Sosipatra, quæcumque alibi ea absente gesta, poetarum, philosophorum & oratorum scripta omnia à dæmonibus incubis edocta illi in specie fenum pellitorum cohabitantium i

Sic diuinitatis simiolus conatur beo-
daxrbs & ipse facere. Sed hæc quam ipse infundit scientia vt plurimum dignoscitur, quia non est permanens nec ea cum lubet homo vt lubet vtitur, sed tantum per modum afflati vel exstati certis locis, temporibus aut causis. Contra quam Deus infundit semper & vbique prompta est vt patet de Salomone 3. Reg. de Apostolis, in Actis: de Beselece. Exod. 35. de illo apud D. Hieronym. epist. 4. ad Dom. & libro secundo. de Abbate Ioachim, qui ex ianitore, illiterato & idiota vino. quodam ab Angelo allato & hausto, subito non prophetatantum, sed & subtilis disputator, & Theologus eruditus statim emerfit, vt narrat Laonicus Calchondilas libro sexto. de rebus Iurcicis. Distinguenti vero à beodidaxlois sunt aolodidaxlo, qui non infusione, sed labore suo eruditionem comparant, vt Dialectica. D. Augustinus, lib. 4. confess. & Theologiæ 5. Athanasius, teste Nicephoro libr. Histor. capitulo. 44.

Sed doctrinæ à Diabolo acceptæ superiora illa sunt exempla.

Hoc ann. 1600. mense Martio. Toleti lata per fidei Inquisitores sententia, cuiusdam Roman Ramirez ofsa cum statua combusta fuere, qui in reatu & carcere obierat: huic inter cetera imputabantur accepta à dæmo-

A ne medicinæ peritita. Quoniam vero multa in hoc facinoroso magica concurrere, ideo fiscalis accusationem fide bona ex Hispanico sermone in Latinum transferre non grauabor. Postquam ergo narraffet eum iam semel accusatum, abiurasse errorem Machometanum, addit relapsum (vt sex illa consuevit) & rediisse ad vomitum: seruasse ritus & ceremonias Machometi, multis annis ieiunasse magnum ieiunium quod vocant del Ramada. præmissis *guadoc & zala*, lauando totum corpus, induendo indusium mundum, recitando *azoras* (hoc est preces) eius seclæ, versa facie ad *alquibla* (hoc est solem orientem) eleuando & demittendo caput, & se ad terram vsque inclinando, & extendendo supinas in cælum palmas cum diceret *Alaqueur* (h. Deus est magnus) & surgentem ante diem ad celebrandum ieiunium *Zachor*, eo absoluto seruasse & celebrasse solenniter Pascha ipsius *Romada* per tres dies: abstinendo omni labore & opere seruili, præsertim primo die, induendo indusium mundum, faciendo dictum *guadoc & zala* cum alijs multis ritibus & cæremonijs Machometismi. Et quod addens delictum delicto, & culpam culpæ, ad opus & finem malum, à multis iam annis pactum & fædus iniuisset cum dæmone expressum, eo adorato, & facto homagio, & anima illi dicata, ea lege vt dæmon ei adesset fauore, ope, consilio, quotiescunque aliqua in re indigeret, & peteret: & ideo petiisse, & à dæmone obtinuisse notitiam peritiamque sanandi multas secretas & occultas agritudines herbis, suffumigationibus & incantamentis superstitionis, quibus de facto non paucos sanitati restituisset. Item persuasisse se multæ

lectionis esse, & in sacris ac profanis historijs apprimè versatum: & valere plurimum memorià, cum sit imperitus planè legendi ac scribendi. Quare solitum lucri gratia & ex professo alijs de memorià præfatas historias ad verbum perinde recitare, ac si librum coram se explicatum legisset, facientem hæc ope dæmonis; & sic non paruam vim pecuniæ ab auditoribus receptam coaceruasse. Cumque quidam eum interrogasset, qua ratione tam fidam, memoriã adeptus esset; respondisse, quendam sibi magna necessitate coniunctum, peritissimum naturæ herbarum, qui habebat familiarem dæmonem, potum nescio quem dedisse: quin etiam hunc eundem cum semel vellet Cæsar augustum, quindecim inde leucis distantem, proficisci, facta cõiuratione, quàm dicunt: *de bon y varon*, subito comparuisse equum, quem ambo conscendentes; minimo spacio temporis, ad vrbis portas peruenere, & ibi equo: sed prius frenum ademisse: derelicto, curasse negotia, quorum causã cõ profecti erant, & reuersos ad portam equo frenum iterum iniecisse, & momento fere domum relatos. Item, cum quãdam mulier se ad lectum conferens (in oppido Deza id accidit) irata fortè, dæmoni commendasset, & à nescio quo ablata subito non comparuisset, maritus Ramirem accessit opem postulans, hic respondit, animũ ne desponderet, se illi vxorem eius restitutum, Dedit simul epistolam, & iussit vt certum ad locum inter vineta se conferret, & ibi factõ circulo, in medio circuli confisteret. at quando audiret turbam hominum pertranseuntem, etli nullum videret, interrogaret, vbi rex foret? si responderetur illac transire, tum epistolam ante se in

A solum abijceret. fecit ille, quæ iussus, & vxorem recepit, non videns, quis aut quomodo reddidisset. Item solitum addebat fisci procurator edicere multa valde arcana, & quæ contigerant in locis remotissimis, quæ quo tempore indicabat, non poterant ei, nisi vi pacti dæmonici innotuisse. Semel (ait) cum domo abiret, dixit venturum peregrinum quendam; qui eum quæreretur, & peteretur, accederet liberaturus filiam eius ab obsidente dæmone. quare vt se statim vocarent. abijt, venit alter, vocatur Ramirez: & sic se gerit in sanando morbo, vt clarissimè appareat, ipsiusmet maleficio dæmonem in agram antè immisum fuisse. Primò enim nuptiarum die missellam fluxus sanguinis cum animæ deliquio, & cordis oppressione inualerat. moxque lipopsychia frequenti durante, cœperat odisse parentes, & maritũ, & hunc nec videre, nec cum ipso dormire sustinebat. Aduertere obsessam esse, vocatur sacerdos, diebus octodecim exorcismis & consuetis Catholicæ Ecclesiæ remedijs. nititur malum hospitem abigere, tandem vnus dæmon profatur, centum & vnum illi muliebri corpori dæmones immisos, tum tamen ceteris absentibus se solum adesse, cum itaque Sacerdos solitos Manualis Ecclesiastici exorcismos ingereret, eumque adigeret dicere, quo ceteri abiissent, respondit profectos ad oppidum Deza, prædictum Roman Ramirez conuenturos, & quæsituros ab eo, quid fieri à se vellet: nec abituros, donec ipse recedendi licentiam concederet. Tum etiam crudelius missellam afflictam fuisse ad eò, vt toto die in deliquio permanserit. Cumque Sacerdos iuberet: vt scaminã vxare desineret: & eam cum marito, vt vxorem

debet, fineret, degere, ei que redderet locale preciosum, quod eripuerat, respondit, se adigi a Romano, & habere se locale, sed reddere non posse. Postea cum parentes aduocassent Roman Ramirezium curanda filia gratia moti dictis daemone: confestim ut domum ille ingressus, capit mulier mira dicere & agere, clamabat scire se illum aduenisse, & causam aduentus non nescire: eo accidente: ut vidit, iterum deliquo concidit, & ore contorto triduum permanfit sine cibo & potu, non valens quicquam substantiae vllius trahere. Magus itaque eam imbuit forti suffumigatione solearum, olei iuniperini, & aliarum rerum, & reuocat a lipopsychia, & alloquens obsessorem, dicebat, sinas illam, sinas illam, discedes. fuge, nisi velis me suffumigationem iterare. Sed nolente daemone respondere iussit, omnes exire thalamum, & putans se a nemine exaudiri, quarebatur & exostulabat cum daemone dicens: cur mihi non respondes? humilior certe fuit parendus mei aui. quid commerui, ut mihi loqui dedigneris? an non sufficit, quod me totum tibi a tam longo tempore deuouerim? fac ergo, sopora hanc mulierem: ne quid verborum nostrorum exaudiat.

Interea daemon alius aduenit, cui reus, Bene veneris, quid illic rerum egisti? qui valent vxor, & liberi? Filius (inquit) tuus male habuit, sed iam extra periculum est: vxor peius habuit iam conualuit: ne potulus adhuc aeger est, & periculum, ne moriatur. Tum infert Ramirez, cum sciant quod fidelem & diuturnam eis seruiuerit seruitutem, & quantum eis obstrictus esset: nec ignorent, se vrgeri debito ducentorum regalium, pro solutione locati a se horti: aequum esse, ut vicissim sibi

A gratificentur, & ex oblecta corpore recedant, saltem spacio quindecim dierum, & interea sanam & incolorem relinquunt; ut sic copiosam solutionem mercedis recipiat, & in posterum fama & existimatio eius crescat, quae alioquin insignem plagam sit acceptura, nisi exeant. Possit postea iterum eam inuadere, & possidere arbitrato suo. Pollicitum deinde daemone id se facturum, eique pariturum. Cum vero videret Ramirez hoc colloquium suum ab alijs exaudium, seque deprehensum tanquam potestatem in daemone habens, stomachabundus ei interminatur se in compedes eum coniecturum & facturum, ut sui memor, nihil tale deinceps auderet. Expulso daemone, quia non satis largam mercedem operae parentis sceminae soluerat, eis minatur fore, ut breui iterum ipsius ope indigeant: & maleficij sortem statim transfudit in maritum sceminae liberatae, iubetque daemonebus, ut in eum transeant, eumque diuexent: fecere, & diem integrum crudelissime afflixerunt, iniecit mille imaginationum terculamentis, & desperatum tentamentis.

Quare vocatus iterum, cum ad eum accessisset, fortiter, inquit contubernalis cum daemone colluctatus fuisti: & adhibitis suffumigationibus daemones eiecit: & ex oppido discessit, male contentus exiguo stipendio. Post abitum deprehendere parentes filiam non modo non esse sanam: sed peius in dies habere: scribunt ergo ad magum eundem, & simul eundem pecuniae non parum mittunt, pollicentes maiorem summam, si sceminam persanaret. Ille dedignatus venire, dat tabellario materiam alterius sultrius, & ritum, quo uti deberet descriptum addens cum domum redisset, inuenturam illam melius-

culè va-

culè valentem, & cum lociabus tripudiantem: & ita factum est. cumque vxor adhuc nollet cum marito dormire, suffumigauit eam, addens verba, quæ iustus erat, nempe; dæmones exite ab hac femina, quia iubet Romam. alioqui ipsum vocabo, & veniet, & vos viellet: quia hoc mihi pollicitus fuit. Ad quam coniurationem mulier vehementi clamore edito sana facta libera mansit, & cum marito vixit, vt coniuges solent.] Hæc in actis illis iudicialijs.

6. In voluntatem longè restrictior est magiæ dæmonisque potentia. Nequeunt voluntatem mouere aliter, quam obiecto, tanquam odibili vel amabili, exterius proposito: vel excitationibus imaginarijs visionibus, & cogitationibus vel allec'ta & inclinata voluntate, per passiones in parte sensitiua inflammatas, quæ quo vehementiores sunt, eo quoque & acrius inclinant, quasi abripiunt aliquando: nunquam tamen vllam voluntati necessitatem imponunt. Exulare illi iubent arbitrij libertatem, qui peccandi necessitatem vel coactionem vllam admittunt: etiam in ijs, qui mortiferis culpis sunt irretiti. homines certe desijissent esse, si liberum arbitrium amisissent. sunt quidem hi Gratia gratum faciente destituti, attamen nec naturali libertate arbitrij, nec communi auxilio Dei sunt orbati. Vnde hæc ergo in peccatum necessitas? peccatum nisi libero consensu non committitur: liber vero consensus arbitrium liberum præsupponit. Vnde fit, vt (si Deus non prohibeant) possit diabolus, in actum aliquem, vel motionem impellere, quæ motio ex suo genere, si consensus adesset, peccatum foret: peccandi tamen necessitatem nunquam voluntati queat adferre, quia inuito consensum nequit

A extorquere. *a* Sed nec Deus finit omnes in tentando vires dæmonem exserere: facitque vt tentator non tentet quantum posset, sed quantum humana fert imbecillitas: quam nunquam sufficienti sint auxilio destitutam: ne in grauissimis quidem peccatoribus, quibus illud cum iustis adhuc est commune, quod Apostolus ad magnum animæ solatium scripsit: *b* non bonis tantum, sed toti Ecclesiæ Corinthiorum, in qua multi erant mali, multi etiam iusti: *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari ultra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione* (pro tentati cuiusque dispositione & capacitate) *prouentum, vt possitis sustinere.*] Quæ fidelitas, virium liberi arbitrij, & communis sufficientisque auxiliij (de quo Theodoretus hæc verba accepit) diuini, conseruationem præsupponit & includit; cuius conseruationis promissæ fida exhibitione consequitur humana imbecillitas: vt, ex tentatione dæmonis, non solum bonæ voluntati & conatui felix exitus, & euasio contingat: sic *αὐτὸς ἰσχυρὸς καὶ ἄκαταρτος* Augustin. & Hieron. explicant *c*) sed etiam, vt periculum prætergressi: fortioresque in posterum ad tolerandum effecti; pro detrimento, quod timebatur, vt lucrum præterea ex tentatione reportemus, vt optimè Photius exposuit: & noster id optimè vertit, quicquid Nouatores ganniant. nam *βαρύτερ* ultra progredi est. vide quæ in hunc locum egregie ex varijs D. August. locis Beda differuit.

E Cum possint itaque peccatores, hoc adminiculo freti, singula peccata lethifera vitare: sanè, si succumbant huic tentationi, cui potuerunt non assentiri: voluntariè succumbent, non coacti vel adacti

a D. Th. 1. 2. q. 80. ar. 3. & confirmate leganter Cyril. Catech. 4.

b 1. Cor. 10. v. 13.

c Augu. in Psal. 61. & Hiero. in Ioan. idè Aug. in epist. 89.

intus in anima est: mortua: sed extra animam suscitant ea demones, & etiam illa vitia quæ non fuerunt suscitantur. Et in corpore ad minimum patior in tribus locis. Nam in locis verecundus est tantus ignis, quod consueui apponere ignem materialem ad extinguendum ignem concupiscentiæ, donec confessor meus mihi prohibuit. Cum sum in illa tenebra, credo quod citius eligerem assari, quam prædicta tunc pati: imo tunc clamo & aduoco mortem: ut per quemcunque modum mihi Deus concederet eam euenire, & tunc dico Deo: Domine si me debes mittere in infernum, cito facias, & ne differas: & ex quo me reliquisti, comple, & submerge me in profundum. Et tunc intelligo, quod est opus demonum, & quod non viuunt illa vitia in anima mea: quia anima nunquam consentit eam, sed corpus patitur violentiam & est tantus dolor & tadium: quod si duraret, corpus id pati non posset. Sed & anima videt, quod est ei ablata omnis potentia, quamuis non consentiat vitij: non tamen habet potestatem a omnino resistendi vitij: & videt quod est contra Deum, & sic cadit & torquetur in eis. Et est quoddam vitium permissum à Deo venire in me, quod nunquam fuit in me: & prædictum vitium manifeste cognosco quod permittitur à Deo venire in me, & prædictum vitium est tam magnam quod superat omnia alia vitia: & est quedam etiam virtus, quæ datur mihi manifeste à Deo contra prædictum vitium, qua virtuosè à Deo liberor. Et si non haberem ego fidem de Deo certam, solum in isto, & non pro aliquo alio, remaneret mihi: & in isto remaneret mihi spes certa, & securæ, de qua non possem dubitare. Et virtus praualet semper, & vitium deficit, & virtus tenet me, & non permittit me cadere in vitium. Et est virtus tanta fortitudinis, quod non solum tenet in me, imo dat mihi tantam fortitudinem virtutis, quod vere in isto co-

A gnosco Deum, & illuminor: & confirmor in tantum, quod omnes homines mundi, nec omnia demonia inferni, nec aliqua aliares, posset me mouere. b. ad minimum peccatum: & cum ista virtute remanet mihi fides de Deo. Vitium autem est tam magnum, quod verecundor illud dicere: & quod quando prædicta virtus est mihi abscondita, & videtur mihi quod me dimiserit, non est res, qua posset tenere, nec pro verecundia, nec pro pena aliqua, quam statim ruerem in peccatum. Tunc tamen superuenit illa virtus, & virtuosè me liberat: ita quod, nec ipsa possem peccare pro omnibus bonis, vel malis istius mundi. & istos labores sustinui per duos annos & plus.]

C Hactenus interpres parum Latinus D. Angelæ: in cuius verbis cernere est tres gradus huius grauissimæ & molestissimæ tentationis Diabolicæ, & simul diuinæ gratiæ non deserentis hominem efficaciam: voluntatem quoque nunquam à diabolo positue cogi, quantumuis vis resistendi debilitetur, & videatur succumbere, non succumbit tamen: quia potest homo, cum Dei gratia non consentire. Denique cernis profectum quem cum tentatione Diuus Paulus pollicebatur, cuius verborum locus iste practicus quidam est commentarius.

E

Intellige durante & iuuantem illam gratiam.

d Sic Testi-
cet vt et
iam sug-
gest onē
iplam ex-
pellat.
nam ha-
bet vt nō
cōsētiat.

QVÆSTIO XXV.

Quid Diabolus queat in anima à corpore separanda, ipsaq; separatione: ubi de extasi, & mirandis circa cadavera.

Xstasim siue raptum potest Diabolus in homine efficere, ligando vel soluendo sensus exteriores idque modis duobus, prior est, quando illos trames obstruit: quibus à cerebro spiritus sensitui se ad exteriores sensus penetrât, veluti contingit somniantibus: posterior, quando eisdem spiritus sensitivos ab exterioribus sensibus ad interni sensus organa attrahit, ibiq; retinet, ne ad externorum sensuum organa queant descendere. Itænim contingit, vt in raptu ob nimiam internarum virium sensitivarum applicationem, & spirituum sensilium ad interni sensus organa confluxum, adeo impediatur sensuum exteriorum munia, vt corpus viuum cadaveris mortui & immobilis speciem præ se ferat. Hæc raptus naturalis causa vera, diaboli vires non excedit, talesque sunt Sagarum & magorum extases: quibus, cum vno in loco maneant soporati, varijs tamen in locis se fuisse: & varia peregrisse, decepti sæpe arbitrantur. Tale est quod Olauus de Magis Lappijs narrat e hoc modo: *Si quis peregrinus cupiat de suorum conditione certi quid cognoscere, præstant, vt intra viginti quatuor horarum spacium resciscat, quid cum illis agatur, vel si trecentis miliaribus absint: hoc modo. Incantator postquam vltimis ceremonijs Deos suos compellauit, subito collabitur & exanimatur, quasi extincto illo reuera excedat à corpore anima. Ne q; enim aut spiritus in eo reliquus esse, aut restare cum vita sensus aliquis, aut motus videtur: sed vt absint sem-*

l. 3. c. 18.
Sext. c. 18.
reg. de-
cept.

A per aliqui oportet, qui proiectum & exanime corpus custodiant: quod cum non fit, demone id abripunt. Horis viginti quatuor elapsis, reuertente spiritu seu è profundo somno, cum gemitu expergiscitur exanime corpus, quasi reuocetur in vitam ex morte, qui conciderat. Postea sic restitutus ad interrogata respondet, & vt fidem faciat percontatori, recenset aliquid, quod agnoscat ille, & certo sciat in adibus suis aut cognatorum fuisse. Hæc in rei veritate se ita habere plures alij Olao attestantur. Sed in hoc, raptu magico & similibus exemplis, cauendi multi errores, quibus ambigua illæ Olai locutiones non parum suffragantur. Errant imprimis, qui cum Cardano quoriscumque collibuerit, naturali sua vi, & arbitrio voluntatis rapti se iactitant. Facit hoc proculdubio dæmon ex scedere: nec fortassis certius aliud Magiæ indicium, quam huiusmodi voluntarij raptus. In virgine quoque illa Cæsa raugustana (sic voco), quia illic ab Archiepiscopo an. 1585. fraustandem detecta pseudo-stigmata Christi ostentante, raptus illi adeo frequentes, omnes ex pacto, cum oues pasceret cū dæmone inito, nascebantur: vt & Magdalene Crucie Cordubensis, quæ famosa fuit saga. Errat etiam & grauius, neque hoc à Censoribus prætereundum & relinquendum in eius erat libro erratum: errat inquam Bodinus d. censens in huiusmodi extasi animam reuera migrare, & deferere ipsum corpus, & alijs in locis interea versari separatam, qui Cabalistarum error fuit, à quo suspicor Platonicos alienos non fuisse, propter narrationem illam ipsius Platonis, Eren Armenium genere Pamphylum, cum inter cadavera casorum in pralio decem diebus iacisset mortuus, domum relatum, secundo post die: cum esset imponendus rogo: reuixisse, ac prodigiosa quodam narrasse,

B

C

D

E

li. 2. De
monoma
cap. 3.

lib. 10.
de republ.

quo

qua illo tempore apud inferos vidisset.] Similis fabula fuit de quodam Clazomenio apud Origen. *lib. 3. contra Cels.* & illa de Aristæa Proconnesio, quem narrat Plinius *libro septimo, capite 2.* & *Plutarch. in vita Romuli*, ex Herodoto multoties defunctum reuixisse, & animam quoties voluit resumere potuisse: ita, ut assistentes animam, cerui effugie, ex ore euolantem viderent. Nam iste non mortuus erat, sed in raptu magico, & non anima ex ore euolabat, sed diabolicum præstigiū. Idem dicendum de militis dormientis ore egressa, & iterum ingreſſa mustela alba, & per gladium riulo impositum iterato commeante, quod narratum ab Helinando *a.* fuit hoc ludibrium dæmonis, ad hoc institutum, ut de animæ migratione hunc errorem mentibus imprimeret: vetulis deliris, & pueris, qui nondum ære lauantur, id quam philosophis persuasurus. Mors enim est aliud, quam animæ à corpore separatio: cumque ipso egressu hæc contingat separatio: fieri nequit quin homo egressu isto moriatur. Si moritur, quis animam iterum in corpus inducit? Sola Dei virtute redire illa potest. mortuorum animæ locum suum, teste Psalmista, ignorant, hoc est corpus suum amplius non norunt. quare anima semel separata, nec aliud corpus subire, nec suum iterum ingredi ac informare potest, nisi Deo permittente atque ducente. De Philappis & Finnis igitur, & de aristæa, & de Hermorimo Clazomenio, *b.* quod illi obijciunt, id nos nec latet, nec mouet. Ecstasis Diabolica intercessit, sed anima à corpore non recessit. *Omnia* (inquit Tertullianus, hac ipsa de re agens. *c.*) *magis consecranda, quam hanc licentiam anima sine morte fugitiua.*] Et alibi idem

A rectissime pro Axiomate tradidit, *nusquam animam sine carne esse, quam diu in carne est.*] Et in ecstasi animam extra corpus peregrinari, negat aperte auctor breuium quæstionum, quæ operibus D. Athanasij adiunguntur *e.* Nec Augustinus quicquid habet, quod Bodino suffragetur, alibi vero palam contradicit. Abutuntur etiam aduersarij scripturis. Nam cum illud citant, *preciosam esse in conspectu Domini mortem sanctorum eius b.* perperam verba de prophetarum ecstasi accipiunt: quæ ad veram mortem, seu animæ à corpore separationem sunt referendæ: & quamuis de raptu acciperes, eorundem, *Mors*, vocaretur, quia mortui corporis imaginem representat. Cum etiam de Apostoli raptu ratiocinantur, non possunt probare eum extra corpus fuisse: potuit Deus id facere: sed an fecerit, cum ipsi Paulo fuerit incertum: malo dubitare, quam cum B. Hildegardi affirmare *k.* corpus vere ab anima tum fuisse separatum, dubitant quotquot memini patres, dubitant etiam Scolastici omnes. Parum vero peritum se philosophiæ Bodinus ostendit, cum *Apheresiam* cum *Ecstasi* confundit. In hac videtur anima à corpore abesse, quia priuatum est corpus functionibus animæ sensitivæ, mouentis, & interdum intelligentis *l.* in apheresia vero, non functionibus animæ modo, sed ipsa corpus caret anima. in illa corpus dicendum insensibile, & immobile actu: in hac, naturaliter loquendo, est exanimum tam potentia, quam actu. **E** Quale demum illud argumentum? si anima sit immortalis, necesse aliqua sine corpore operari illam posse *m.* Sed est immortalis, operari igitur potest in ecstasi ab illo separata. Mi homo, moneo Scholas Dialecticorum

ali. de resurrectione.
cara.

e. q. 33.
f. 83. qq.
g. li. 8. de
ciu. Dei
epis. ad E.
to. & si
ipse auct.
de spiri-
tu & ani-
ma.
h. P. 115.
v. 15.
i. vt cum
B. Cypri-
ani Rab-
bini cen-
sent.
k. in Quæ-
stionibus
suis.
l. S. Chalig
de subti.
contra
Cardan.

m. Aristo.
lib. 1. de
anima.

a Helina.
l. 13. Chro-
nicor. &
Paradi-
sius in
Symbolis

b Vide Lu-
cia. in En-
comie
muscæ, &
Plutar. de
dæm.
Socr.
eli. de a-
nim.

adeas, & discas: cum sint plures vnus rei functiones, non recte, quod de omnibus non probaris, id ad vnam te restringere. Deus bone, quot sunt functiones animæ in corpore existentis, in quas sibi corpus partem iusque nullum vindicat? cogita voluntatis, intellectusque actus, & super seipsam sui reflectiones, aliaque quæ ex libris, de animæ immortalitate agentium, possunt peti. Verum certiora hæc Christianæ sapientiæ peritis sunt, & rectæ philosophiæ non imperitis, quam vt longiore indigeant probatione, neque mihi vacat vel lubet lucenti soli lampadem accendere. Solus Deus sic animam per raptum separare posset: & interea in corpore idoneas iterum recipiendæ animæ dispositiones conseruare: quod an sibi contigerit, dubitare se D. Paulus profitetur. Atque ita intelligendum existimo quod fertur in franciscanorum gestis, de Beat. Ægidio, eum interrogatum. An aliquando in hac vita corpus suum per extasim vel contemplationem anima deserat: respondisse affirmatiue, & hominem cognouisse cui id acciderit. velenim id dicebat, eo quod omni corporis functione absoluta ad tempus, & sic corporis oblita fuerit penitus: vel quod diuina potentia corpore edueta, & in id reducta fuerit. Narrat historiam Ioan. Saluator Irados tom. 1. factorum & dictorum illust. Ordinis. D. Francisci. fol. 205. Falluntur tertio, qui falsos hos & dæmoniacos raptus siue extases (pro iisdem nunc sumo non ignarus a tibi p subtilius distingui) non separant à vero & supernaturali raptu: quo per spiritum diuinum homo ad rerum supernaturalium contemplationem siue cognitionem, cum abstractione mentis à sensibilibus, eleuatur: de quo præclare, vt solet, D. Tho-

A mas differuit q: quales fuere prophetarum, Apostolorum, & sanctorum nominum, longe diuersi à Magicis extasibus: de quibus Beatus Iræneus locutus agens de Marco mago. Plurimorum de veri raptus natura opiniones Gentilium philosophorum, & Arabum astrologorum recensuit M. Antonius / Mocenicus, opere verbosiore quam solidiore, & excepta nona, ceteras satis bene confutauit. quid ex dictis eius retinendum, quid repudiandum existimem, breuiter accipite. Igitur fallit eum puto, dum subiectum raptus contendit debere esse mediam quandam substantiam inter mortalem & immortalem, & huiusmodi ait esse animam nostram: quam dicit esse mortalem respectu partis sensitiuæ, immortalem respectu partis rationalis. fallitur. si sit in anima nostra pars vna immortalis, & pars alia mortalis, quæso nonne pars hæc ab illa queat separari? diuisibilis ergo iam anima nostra futura: quare nec immortalis. absit hoc à mentibus nostris. totam hominis animam, quoad substantiam essentiamque suam, credimus esse immortalem. non anima, sed homo ipse respectu totius compositi, quid medium est: corpore mortalis, anima immortalis. Subiectum tamen raptus, non est totus secundum se homo: sed anima ipsa humana: subiectum totum incorporeum, indiuisibile, & immortale. anima hæc subiectum est raptus, non ratione intellectus agentis, sed ratione intellectus possibilis: quod bene docuit Mocenicus u Formalis causa, raptus est ipsa illa actio, qua quis eleuatur: & cælestibus illis rebus quasi vnitur. Finalis causa est, coniunctio animi cum Deo iuxta illud. Anicij Scuerini.

vide' (si
ubet) di-
ta cita-
taq. in
Proad.
Seneca
ho. 2.

2. cor. 12
1. D. Th
1. 2. q. 175.
vlt.

d. q. 175
2. ad 1.

2 d. q. 175

1. 8. con
hæc. c. 9.

1. de tri
sitiu homi
is in
Deum.

1. cap. 13.

1. cap. 30.

*Tureques tranquilla p̄ys, te cer-
nere finis,
Principium, vector, dux, semita,
terminus idem.*

Agens siue efficiens causa, duplex a-
liquando potest esse. Instrumentalis, e-
rit intellectus agens, principalis verò
futura Deus, dixi posse aliquando esse,
quia licet Deus per se solus sit causa
sufficiens, solet tamen causas secun-
das, vt instrumenta, adhibere. quare
poterit intellectus agens esse causa in-
strumentalis. quia quamuis eius ordina-
rium munus sit, species à phantasmati-
bus abstrahere, & hic nulla sint phan-
tasmata: solet tamen Deus, cum fe-
menti nostræ per raptum insinuat, ea,
quæ vult nos tum videre, diuinâ qua-
dam representatione ostendere: vbi
vero spirituales hæc res intellectus
noster percepit, tunc ope intellectus a-
gentis, potest quædam rerum visarum
similitudo & simulachrum effici, quem
modum D. Thom. non repudiat. *a*
Principalem causam dixi esse Deum;
quia reuera Deus est, qui hominem ad
se rapit, vt fatetur *b* Mocenicus, nec po-
tuit negare. sicut enim Sol in Sole non
cernitur, sicut oculus sine lumine lumē
non videt, sicut auris nisi aëre plena i-
ctum aërem non audit: ita nec Deus si-
ne Deo cognosci potest: sed Deo ple-
nus demum animus tantum in Deum
erigitur. quantum diuino collustratus
lumine eum cognoscit: tantum effer-
uescit & exilit in superiora, quantum
calore diuino succensus in Deum fer-
tur: neque ad id, quod superius est &
infinitum, quisquam attollitur, nisi
virtute superioris & infiniti attrahatur
& eleuetur, iuxta veram Platonico-
rum sententiam. *c* Deinde solus intel-
lectus agens ad hoc nequit sufficere.
quia quamuis Mocenicus dicat transi-

A tum hunc ex parte hominis esse volun-
tarium id tamen verum non est. raptū
enim scimus sæpè contingere inuitis,
vt sentit Diu. Thom. *d* & docet experi-
entia. Noui, & mecum norunt mille
adhuc superstites, Virginem Deo de-
uotam, ex ijs, quas *Beatus* illic vocant,
quæ Burgis, in Castella, ann. 1585. super-
stes erat, & statim percepta Eucharistia
vix ea in os sumpta, in diuturnum rap-
tum eleuabatur; adeò vt nec admotas
& adactas in pedes aciculas sentiret:
quæ, vt erat humanæ gloriæ auersatrix,
& sancta esse, quàm dici malebat aut
videri, ardentissime solebat Deū pre-
cari, ne quid illi huiusmodi coram a-
lijs accideret: & ad se reuerfa, erubet-
centiæ plena atque pudoris, quam po-
terat celerrime sedomum in conclaue
proripiebat. Non est ergo in nostra
potestate, & proinde nec nobis est vo-
luntarium sic mente ab alienari: neque
id poterit noster intellectus, quantum-
uis id nos vehementer velimus. Hæc
non tam est actio, quam passio intel-
lectus: cum hic anima se proprie & pri-
mario gerat more patientis, secun-
dario & minus proprie more agentis,
& ipse Mocenicus *e* fateatur, hunc
transitum hominis ad Deum (sic enim
appellat raptum) plurimum passionis
& minimum actionis habere. Deum
vero dicimus esse causam efficientem
raptus: non tantum vniuersali quodam
concurfu, sed etiam ad hoc ipsum de-
signato & particulari.

Hic in Syrtis impingit, & se abripi
patitur procellis Gentilium & infide-
lium Philosophorum. Nam *f* senten-
tiam proponens suam, contendit to-
tam raptus efficientiam adscriben-
dam soli agenti intellectui. hunc enim
adiutum solo concurfu vniuersali Dei,
vult posse statim intellectui possibili
speciem seu ideam Dei representare:

E e 3

& sic

d d. q. 175.
art. 2.

e cap. 4.

f cap. 45.

a 1. p. q. 12.
a 1. 9. ad 2.

b c. 1. f. 13.

e vide Mo-
cca. c. 39.

& sic, quod erat, duntaxat intelligibile potestate, ut sit iam actu intelligibile, id vi sua intellectum agentem efflicere: Quasi verò queat intellectus agens aliquam effingere speciem, quæ Deum repræsentet: quod merito cum D. Dionysio Areopagita Theologi negarunt. g

g Dionys.
de Diuin.
nomin. 1.
D. Thō.
& sibi in
corp. 1. 2. q.
12. 2. 2.

Sed videte quam leuiculis nitantur aduersarij argumentis. *Obijciunt primo.* Deus non est idem cum anima nostra: non potest igitur in illam agere. Quid est nugari, si hoc est argumentari & quasi nihil in aliud queat agere, quod non sit idem cum eo: & non sufficiat proportio ac similitudo causæ immediatæ & instrumentalis? quasi non omnia Deo obediant: quasi Deus, qui vnus eminenter est omnia, non possit in cuncta, ut vult agere apage mihi hos paganismos.

Secundo obijc. Deus est intellectus: nihil ergo potest agere nisi cognoscendo. sed extra se nihil Deus cognoscit: animus autem noster est extra Deum: animus ergo nostrum non cognoscit: nihil ergo in animum nostrum potest agere. *Resp.* Deus est intellectus, si sumas intellectum improprie loquendo pro substantia spirituali in genere; non verò est intellectus, si capias intellectum pro potentia intellectiua; quo pacto eum sumi ab ipso docet conlectio argumenti: quæ nulla foret, neque antecedens cum illatione cohæret, si aliter sumeretur: certum enim est spirituales substantias etiam aliter quam cognoscendo agere posse, ut loco mouere, & huiusmodi. Quod si velit tantum dicere, nihil posse agere in subiectum, quin subiectum illud cognoscat: hoc certè verum est, quia deus omnia cognoscit: spiritualis tamè substantia, ut Angelus, posset agere in aliquod subiectum sibi incognitum.

A Vnde tamen sequitur falsissimam esse illam subsumptionem, Deum extra se nihil cognoscere. quid enim hoc aliud significat, quàm Deum præter semetipsum nihil cognoscere? non cognoscit ergo arbores, nec equos, non peccatores, non dæmones. quo ergo pacto creaturas conseruat, & mundi fatagit, & punit peccatores: esse hæc extra Deo, & cognosci à Deo fatendum igitur nobis, nisi Epicurei & athei sumus. Deus quidem eminenter est omnia, sed non formaliter. Si loqueris, de ijs quæ sunt eminenter extra Deum; frustraris. quia nihil quod est, non est eminenter in Deo, ipse quoque animus noster hoc modo non est extra Deum. Quare pater te loqui, de ijs quæ sunt extra Deum formaliter. Sed Deus cognoscit omnia quæcunque sunt, etiã si illa non sint in Deo formaliter, siue etiam si Deus illa non sit formaliter. quare & animum nostrum Deus cognoscit. cognoscit sane, & punit, si viderit infidelem, & ad Gentilium scita impia descendentem. Non sum ignarus istud axioma, (*Deum nihil extra se intelligere*) tribui Aristoteli: b sed Aristoteles veniam meretur; cuius oculus, nullo fidei veræ radio illustratus, ut noctuæ oculus ad illam lucem infinitatem calligauit. Christianis verò hominibus venia danda non est, si talia deliramenta pertinaciter tueantur, & non Gentilium placita regulis fidei, sed fidei scita illorum placitis pergunt submittere, verè cæci cæcos deligentes duces, cum quibus in erroris foueam corruant. Auerroisticum hoc potius figmentum est, quam Aristotelæum placitum: qui perfidiæ columnæ Arabs intestabilis, sectatores suos ex hoc principio eo deduxit, ut existiment etiam hinc sequi; Deum sic aliquid sibi perfectionis adiuncturum

b lib. 1.
Metaph.

nouæ, si hominem sibi per raptum coniungeret, vel si extra se alia intelligeret: Deoque ipsi tunc opus fore sensum & phantasiam, quæ omnia vel dypondij Theologi statim exufflarint, vt vanitate sua disfluantia, nec quicquam cohærentia. Deus in se ipso, vt in speculo, simul & semel videt omnia; cognoscendo alia, tribuit ipsis perfectionem. Nobis accedit perfectio coniunctione vel cognitione, propter imbecillitatem & egestatem nostram. cuncta Deus possidet, nec ipse mutatur, sed mutat res, quas sibi coniungit. Denique censet idem Mocenicus, raptum omnem esse successiuum: quod indiget, vt verum sit, commoda interpretatione. Raptus enim fieri potest in instanti, quia Deus causa efficiens est actiuitatis, & potentia infinita: per temporis tamen fluxum actio seu passio raptus postea continuatur: & si quæ ad raptum, ex parte hominis aliquando præparaciones præcedant, vt contemplari, &c. illæ sunt successiuæ. Hæc de raptu nunc sufficiant. Non nego ad raptum hominem aliqua contemplationis ac desiderij vehementia, quasi præparari & disponi, vt recte docuit Rodericus Dolma Delgadus lib. 1. de auctoritate S. Scripturæ c. 12. Sed contendo id plerunque illis contingere, qui patiuntur malorum spirituum falsas reuelationes, si data opera conentur in exstases incidere, vt solebant olim Montaniste, & hodie solent Magi & Anabaptista: ac ne tum quidem ab eorum arbitrio raptus est effectiue seu physice, sed moraliter duntaxat, & seu ex pacto. Quare nihil hoc pro Mocenico, vel contra me facit.

Alter veræ separationis animæ à corpore, certissimus modus per mortem, quin sit diabolo permissione Dei possibilis, negari nequit. Quot enim

A Angelus vnus millia Assyriorum vna nocte occidit: nonne Asmodeus septem Saræ maritos, & Iobi liberos omnes Diabolus necauit? nonne maleficijs quotidie demon plurimos necat? sed de hoc postmodum copiosius disseretur, lib. 3.

B Postquam animam à corpore mors separauit, nondum diaboli omnis potestas sopita. potest in animam nonnulla, potest in corpus. Animam potest supplicijs abdicam, quantum Deus iusserit punire, an possit iterum in corpus mittere, vel facere apparere, mox discuriemus.

C Quoad cadauera mortuorum solet aliquando ea induere, & ijs apparere, vt postea dicitur: potest etiam in eadem: maxime in ea quæ sita sunt locis non consecratis: quæcunque potest in alias res corporales, & speciali quodam modo potest soletque miranda quædam in ijs, & prodigiosa causas naturales ignorantibus, operari & exhibere quædam, quasi viuentium corporum, & vegetantis animæ munera. v. g. vt fluat ex vulnere mortui sanguis in præsentia occisoris (qua de re alio loco sermo fuit) 2. vt corpora diu seruentur incorrupta, neque putescant neque putrescant neque dissoluantur aut incinerentur; quia hoc & naturaliter, vel ex vnguentis, vel ex loci natura, imo & ex corporis naturâ potest prouenire, vel etiam ex mortis genere de mortis genere, scribit Plutarch. a Cunctis, infere notum est fuln. in iكتورum non sentire corpora putredinem.]quare non satis apte Euripides introduxit Clymenem de Phaëtonte dicentem. *Putrescit, ast hic in conualle mortuus.* De corporis natura, est illud Ammiani Marcellini apud Rhodiginum b Romanorum cadauera cæcorum statim fatiscere, ac prorsum defluere: Perlarum vero ina-

D

E

*libr. 4. q
conuiu. 2.

b lib. 26. c
24.

lib. 8. de
rer. var. ca
40.

4 in Præ-
ia Cyri.

lib. 5. de
script.
Græciæ.

lib. 2. hist.
lib. 1. Bi-
bliothec.
lib. Plin. lib.
11. c. 37.

1 Aug. in 2
q. de Ma-
gia art. 7.
diffic. ult.
Bins. de
Confess.

relcere stipitum more, vt neclique-
cant membra, nec sanie madescant per-
fusa: quod censet Ammianus vitâ par-
ticiorem facere; & vbi nascuntur, exu-
stas solibus terras. credit Cardanus, &
& de patris sui Facij corpore idem pro-
fitetur, causam hanc non arbitror con-
temnendam: victus enim parcitas ar-
cet humorum copiam, vnde propter e-
andem victus abstinentiam Xenophō.
d memorat Persas nec tussire, nec e-
mungi. De loco ipso, potest ille, vel
hanc vim habere naturalem & conser-
uatricem ratione Soli, vel Solis; vel et-
iam ratione situs. sic enim, quod Ari-
starchus in *Olympicis* tradidit, integrū
cadauer armati & saucij hominis olim
mortui in Iunonis Eleæ templo, in-
ter tabulatum & scandulare tectum in-
uentum; causam reddit Paulanias, e
quod in illis latebris abditum, neque
per æstatem vaporum, neque per hye-
mum frigiditatis contrahere po-
tuerit. De vnguentis, res nota ex Æ-
gyptiorum conditurâ, de qua Herodo-
tus & Diodorus g. Illud etiam naturæ
miraculum est, cor eorum cremari non
posse, qui vel Cardiaco morbo, vel ve-
nenoperierint. h Nec puto qualitates
has impressas cordi dæmonem ignora-
re, vel non posse similem dispositio-
nem in cadauer inducere; posset itaque face-
re, (& hoc fit 3.) vt cadauer spacio ali-
quo temporis comburi nequiret. fecit
aliquando in viuis, cur nequeat in mor-
tuis 4. poterit efficere, vt cadaueris pi-
li vel vngues excrecant. quia hoc po-
test naturaliter præstare complexio
morientis, quando in corpus manauit
aliqua vegetantis animæ ad formam
imperfectam dispositio: i quod frequen-
ter accidit in suspendiosis, quib. subito
spiritus intercluditur; quos (vt ait ille)
Iupiter lauat, Apollo vngit & siccatur. Sepè ta-
men hæc: vt in reliquijs hominum san-

A
ctorum; ex diuino proueniunt mira-
culo. Vt cetera mittâ; Dâmis oppido
prope Brugas, vidi olim Saluatoris
Crucifixi imaginem prægrandem lig-
neam; quæ comam & barbam produ-
xerat, & quot annis attonse refrutica-
bant; id pro miraculo pijs habitum,
propter crebras; quas Deus illic ægris
sanitates conferebat, & alia in afflictos
diuinæ munificentia monumenta,
crebris ibi tabellis notata; donet im-
pius & pertinax Caluinnistarum furor
imaginem ignibus absumpsit, & tem-
plum (quod illis solemne) toto aqua-
uit.

B
Quod sequitur, etiam non inuitus
ad diuina prodigia retulerim. *Limzj,*
(ait Pet. Bizarus) dum ibi à Carolo Au-
strio conuentus celebrabatur, quidam rusti-
co natus est infans, in quo nihil sanæ deside-
rabatur: vixit dies quatuordecim, & tri-
duo ante obitum sudauit, atque nã sudans ex-
stinctus est. In mortuo infante statim cape-
runt apparere stigmata, in manibus, pedibus,
& lateribus, sicut Christi vulnera pinguntur: in
capite etiam ex ipso cranio nata est corona,
vt corona spinea, Cesar, cum hoc audiret,
misit quosdam ex suis; qui hoc prodigium
contemplati, eum de tota re plenius edoce-
rent, remque ita se prorsus habere intellex-
erunt. Sic ille Epit. memorabilium Eu-
ropæ pag. 302. Quæ hic partes na-
turæ: nullas certe video
sufficientes.

QVÆSTIO XXVI.

An ope demonum fieri possit, ut defunctorum anime seu spiritus viventibus appareant.

AGNI hæc momenti quæstio est: & quæ aliam includit primo ventilandam: *Vtrum unquam anima queat appareri?* de qua, ante annos ferme nouem, Duaci in Quodlibeticis, vt vocant. copiose disserui, sed quia oratio illa lucem non adspexit, hinc ea cum lectore communicabo, quæ tum cum auditoribus, prætermisis parergis oratorijs.

SECTIO I.

IT primo concl. quæ quasi fundamentum est ceterarum: *Possè ac solere mortuorum animas nunquam diuina potentia atque virtute, viventibus apparere, id est fidei Catholicæ scitis, & veræ germanæque philosophiæ placitum consentaneum est.* Hanc conclusionem multi improbant: sed horum alij athei sunt, qui animam negant immortalem, & corpori volunt eam commori: hos facile est refellere, quia hæresis eorum iam pridem etiam à Platone, & Aristotele, & alijs philosophis probis, confraeta & proscripta fuit, ab Ecclesiâ vero id asserentes ignibus adiudicati: Docui id fusissime proluxa disputatione, *Commi. in Seneca Troad. chor. 2.* Alij sunt philosophi sensibus nimis adiecti: qui fatentur animam corpori superflitem esse, sed videri illam à viuis posse, vel ad viuos redire negant, duntaxat: quia id quo fiat modo ac ratione non intelligunt: hi docendi

A sunt rationem modumque: alij denique matæologi sunt, nec enim Theologi dici merentur: qui nati nobiscum eiusdem matris vtero, iisdem vberibus lactati: falsi fratres, viperina proles, germanos laceffunt, & geneticis impio mucrone latus petunt: palem est me hæreticos intelligere, ex his quidam, eos qui se spiritus conspexisse asserunt, iudicant lymphatos, ceritos, imaginosos, ad medicos & veratrum relegandos: alij clamant, huiusmodi narrationes omnes superstitiosas, & delirarum esse annu vana insomnia: alij, vt facetiores ludiones, & minus cruenti, multas obscenas & ridiculas fabellas comminiscuntur: vt genus omne apparitionum reddant odiosum, imitati Batauum illum Lucia-num c. causa hos omnes vehementer stimulans est: quod hæc mortuorum apparitione *Purgatorij fidem* valide stabiliri percipiant. Quare miror: ex Catholicis Hieron. Magium d, maioris lætionis, quam iudicij virum, ausum fuisse scribere: nunquam, quæ circa mortuorum sepulchra vel cœmiteria conspiciuntur, simulachra, mortuorū esse animas, sed semper esse dæmones aut malos genios hominum deceptores: admiror etiam, id firmare auctoritate Porphyrij & Iamblici, iuratorum fidei Christianæ hostium: nam quod Theophilactum & Chrysofotomum allegat, id frustra facere mox ostendam: & simul ostendam, dubitationem illam philosophorum inanem esse: hæreticorum vero dicteria, ipsis digna, hoc est impia, impudentia, mendacia, vix digna quibus respondeatur. nimis etiam temerarium fuisse virum doctum insignem alias causarum patronum pleno ore in Parisiensi Parlamento, *superstitionem*, hanc sententiam vocantem, censentemque puni-

Launthe
us lib. de
ye et r
O e co
amp. no
is in
Th o
philac.
Marbach
lib. de mi
ra. Riuius
lib. de Ve
teri su
perstit.
Bened. A
retius in
Problem.
Baleus in
Catalog.
& Melach.
in Kalend
Manlii.
Erasmi in
colloq.
d li. 4. mi
scell. c. 12

dos eos, qui animas redire arbitrantur. Lege si lubet libr. eius vltim. de Sacra Politia, & videbis audaciam causæ minus aquæ feruentem, & obtinentem: sed eo iam tempore quo in Curias Gallicas multi se Nouatores ingesserant. Idem tamen censuit Tiraquellus *ad Alexand. ab Alexand. libro secundo, capite nono.* nihil probans, sed nude affirmans, se habere hæc omnia pro meris somnijs, idem asserit *ad lib. 5. c. 23.* Sed propter eius putare, nunquam id verius falsiusve futurum est.

Probatur sententia nostra (vt ab imbecillioribus progrediar) primo communi opinione Gentilium, quorum illa translaticia de Manibus euocandis, tam solemnem carmine & ritu fieri solita: si nullas viuis mortuorum animas apparere credebant? quorum (nisi quia hæc vulgo recepta, etiam inter sapientes opinio (ille poëtarum Phæbus de Anchisæ filio. referret?)

*Infelix simulachrum atq; ipsius
umbra Creusa*

*Visa illi ante oculos: & nota maior
imago.*

Et ille Latinus Callimachus Cynthiam post obitum talia memorantem introduceret?

*Sunt aliquid Manes. lethum non
omnia finit,*

*Luridaq; euctos effugit um-
bra rogos.*

*Nocte vaga ferimur, nox clausas
liberat umbras,*

*Errat & abiecta Cerberus
ipse sera.*

*Luce iubent leges Lethæa ad sta-
gnare uerti:*

*Nos vehimur, vectum nauta re-
censet onus.*

A Vnde? nisi ex hac opinione, scelestæ apud illos orta Necyomantia? quam & Homericæ Circe in *Olyssæa*, & Ouidij Medææ in *Metamorphosi*, & Lucani Eriſichtho in *Pharsalia*, & Senecæ Tiresias in *Oedipo*. & Horatij in *Epodu* Canidia, Papinij in *Thebaide* Manto, & Siliana bello *Punico* Autoſoë, tam

B operose exercuerunt. quorum, nota paucioribus eorundem consuetudo, si focij in peregrinis regionibus obijſſent, animas in patriam reuocandi, cuius & Didymus, & Eustathius e, & Pindari Scholiastes f meminere? unde aliunde orta illa communis illorum opinio: solere animas ijs qui per eadem violentè ipsas corpore expulerint apparere, omnibus adesse locis,

C minari & diuexare? cur alioquin (quod & Fastographus poëta notauit) Romanæ parens vrbis *Remuria* siue *Lemuria* instituiſſet? cur in republica Romana recepta solemniter *Feralia*, *Silicernia*, *Culina* & *Parentationes*: nisi spirituum redeuntium causa? Hoc ipse Plato voluit in *Phædo*. & *epistol. ad Dionys.* Hoc Platonici Porphir. Athenæus, Maximus, Philostr. Euna-

D pius. Hanc Platoniorum sententiam, de schola vnus Madaurenſis h esse, docuit & explicauit, nempe animas humanas, dum in corpore sunt, *Genios* & *Demonos* nuncupari, cum à corpore se iunguntur: si boni meriti sint, posterorum suorum curam fortiri, & pacato quietoque numine domum possidere. & vocari *Lares familiares*.

E si in scelere vixerint, propter aduersæ vitæ noxias, nullis bonorum sedibus recipi, sed in terra vagatione, seu quodam exilio, puniri, & inane terriculamentum bonis hominibus noxiarum malis, *laruas*, perhiberi. Idem Apuleius *Apolog. 1.* Et tibi (inquit) *Aemiliane*, Deus iste *Mercurius superum & inferum*

e in O.
dyff. 9.
f Pyth.
od. 4.
g Elpen.
apu. H.
mer. O.
ci. vir.
hana de.
do & cr.
vide de.
men. no.
strum in
Senecæ.
O. 1. r.
117. j
h lib. de
deo Soc.

commetor, virorumque Deorum malam gratiam, & semper obvias species mortuorum, quicquid umbrarum est unquam, quicquid Lemurum, quicquid Manium, quicquid Laruarum oculis tuis ingerat: omnia noctium occurfacula omnia bustorum formidamina, omnia sepulchrorum terriculamenta.] Arnob. libro secundo testatur solitos adiurare certa nomina, ne animæ hæc in terris detineantur vagantes circa sua corpora. Testantur de visionibus animarum Dion. in Caracall. & in Tito, Plutarch. in Cimone, Dione, Bruto, Alcibiade. Addit Platonicos (fidem excipio) secutus Diuus Augustinus i, hosce malos vocari Lemureis, Seruius Honoratus scribit eos Manes vocari, quamdiu in alia corpora nondum migrarunt. Idem Seruius & Sabinus, ab anima separant umbram & simulachrum. putant enim (falso) hominem constare umbra, corpore, & anima, animam cælum petere, corpus in terram desinere, umbram siue simulachrum descendere ad inferos: umbram volunt esse non verum corpus, sed speciem quamdam corporeâ, quæ nequeat tangi, instar venti. Conueniunt tamen cum poetis, istud, quicquid vel ad cælos ascendat, vel ad inferos descendat, interdum viuus apparere: vt alio loco docui a, & hoc putabant malo magorum carmine euocari b. Soli ergo ex Gentilibus Epicuri de grege porci (sic se vnus appellat eorum) bene curata cure, mente neglecta, negabant animas superesse vel apparere: ceteri id innumeris exemplis astruebant, cunctorum malorum hominum, Plato c. de Castore & Polluce, Valerius, de Miltiade, Pansanias, de quodam in Lypara, Aristoteles: de Achille, Philostratus de Romulo, Aucto de Vir. illustribus, de Caligula, Suetonius, de Athenensî philosopho, Plinius Iunior:

A de Pausaniæ infesta puella, Plutarchus: de Seuero Imperatore, Xiphilinus, de alijs Apuleius libro octauo, & in Apolog. Sueton. in Nerone, Quintilianus declamat. 12. Horatius Epod. 5. Valer. Flaccus libro primo. & alij, quos longum referre, & fateor hæc ad demonum illusiones & præstigias referri posse: sed tamen, quæ ex Christianis subiungam, conuincunt: etiam fatendum, Deo permittente, veras animas esse potuisse, non vanum duntaxat εὑρημα, seu (vt glossographi vocant) Lermum: nisi, Larua legendum.

SECTIO II.

Robatur nostra Conclusio secundo loco contra Philosophos illos, nimis carnales (nam vt optime Diuus Augustinus d, in nomine carnati tota regula intelligendi, est consuetudo cernendi) qui nihil credunt nisi quod vident, & ideo reuera nihil credunt: contra hos, inquam, probatur nostra sententia ratione vnica, quia cum Deus sit omnipotens, potest quicquid non implicat contradictionem: sed hoc quod asserimus adeo nullam implicat contradictionem, vt etiam sit naturæ consentaneum. Poterit ergo Deus, qui creauit animas, facere vt eadem separata iterum appareant. Immo, si Deus non obstat, poterit, naturali sua vi, ipsa anima. quia nihil hæctenus aduersarij proferre potuerunt, quo probarent animarum id naturæ repugnare. Quid enim? cur natura animæ id non patitur? An, quia nullo in loco proprie sint animæ? scio sic visum nonnullis e, qui arbitrati, animæ separata, natura sua, nullum locum competere: quod quia de loco dixere, qui sumitur pro superficie corporis continentis, &

d Ser. 147. de tēpore

e Durand. in 1. d. 37. q. 1. & videntur hoc velle Aristoteles. 1. de cælo D. Greg. Nazianz. 1. or. de Theol. & Aug. li. 85. qq. 20. & li. 12. super Gen. ad lib.

proprius est rerum corporearum: huc non pertinet; cum enim sermo est de rebus spiritualibus & indiuisibilibus, locus sumendus est vniuersim pro spacio, quæ acceptio rebus corporeis cum rebus incorporeis, quæ alium locum: habere nequeunt, est communis: in huiusmodi ergo loco animas separatas esse de facto, negari nequit. fides hoc docet, quæ docet bonorum animas frui Deo, & esse non in terra, sed in cælo: damnatorum contra non esse in cælo, sed infra terram, & ibi, vt in certo loco, torqueri. ratio docet, quæ docet, impossibile esse, quod aliquid existat, & non in certo spacio: videlicet in toto & infinito spacio (sic solus Deus existit) aut in parte spacij, ita vt non in alia, & sic omnes creaturæ existunt. Est autem in hoc loco definitio anima, eo quod eius substantia in eum potius locum, quam in alium fuit translata: vel per vim propriam & naturalem, quia seipsam ad eum locum transtulit, etiamsi in eo loco non operetur actu, sufficit enim quod possit: vel per vim alterius extrinsecam potentioris eo delata sit, vt sit ab angelo bono vel malo inuita aliquo deferretur, vel etiam detineretur coacta, sicut mali in inferno *f.* Et sic explicari possunt varix Doctor. locutiones: vt D. Thomæ, qui vult esse in loco per applicationem virtutis: vt Scoti, qui per substantiæ præsentiam: vt Iul. Scaligeri, qui per designationem, omnium obscurissime. Sic autem futura in loco est anima & occupabit locum diuisibilem, licet sit ipsa indiuisibilis: & poterit occupare maiorem vel minorem locum quod peculiare est indiuisibilibus spiritualibus, & denegatum indiuisibilibus quantitatiuis: si quia re ipsa sint talia à corpore quanto aliter quam per intellectum separata, quod

vide Me
in. 1. p. 9.
2. art. 1.

A vix arbitror intra maximum sphaera, quam simul actiuitate sua potest occupare, secundum proportionem maioris vel minoris perfectionis essentialis, qua prædita erit: & ideo poterit sibi formare corpus, quod assumat, & in quo appareat saltem tantæ quantitatis, quanta est sphaera actiuitatis eius: vel etiam (quod magis mirandum) posset formare diuersa ac pura corpora minima, & hæc omnia assumere, & in his omnibus apparere, dummodo cuncta illa in sphaera actiuitatis eius continerentur: sicut de Angelis posse esse in pluribus nõ ad æquatis suæ perfectioni, communiter receptum est *g.* Possunt ergo esse, & sunt de facto in loco adæquato. quid ergo obstat?

An quod ex vno loco in alium sese nequeant mouere? veruntamen hoc esse falsum docent Theologi *h.* Potse animam separatam se mouere ex vno loco in alium probatur. quoniam humanus animus vi sua subsistit, & res absentes atque distantes cognoscit, estque inter illum & cælestes mentes quædam naturalis societas atque coniunctio, vnde fit vt conscius huius affinitatis, propius ad illas accedere, & earum frui suauis consortio concupiscat. **D** quid autem illo imperfectius, si frustra concupiscit? frustra vero concupisceret, si se illis motu locali nequiret aggregare, & vi sua in altum ascendere non posset. Præterea nonne anima corpori, quod animat, vim sese mouendi largitur? cur non & separata seipsam valeat mouere: cum & in loco sit, & ista vi vehementer indigeat, ne incassum appetendo aliquid miserrime torqueatur. Cur ergo, aliquis obiciat, ad corpus suum anima regredi, vel patrios lateis inuisere, cū lubet, non potest? obicit hoc olim Platoni non latis gratus

g. D. Tho.
1. p. 9. q. 1.
vide Val.
de Ang. q.
1. punct.
3. & op.
me loqui.
rem Mol.
supi. & a.
1.
h. Scot. in
4. d. 49. q.
4. Dom.
Sor. ibid.
d. 45. q. 1.
2. 3.

Arist. 1.
de anima
text. 41.

discipulus ; cui respondeo, nudatam semel animam corporis integumento, illud pro arbitrio rursus induere non posse, neque huc illuc diuagari licere: quia vel inuita retinetur in sui receptaculi dirissimarum cruciabilitatum erraticulo: vel liberè obedit supremo totius vniuersitatis Dictatori, à quo in hanc coloniam deducta fuit. Ad corpus autem non regreditur, quoniam ingressus animæ ad corporis sui informationem vitamque, à naturalibus materiæ, quas vnio hæc arctissima subsequitur, præparationibus dependet. Neque hoc ergo obstat.

Alij igitur dicunt has apparitiones possibiles non esse: quia cum spiritus corporis sint expertes, cerni corporeis oculis, vel humanis auribus exaudiri, vel vllò à nobis sensu corporeo percipi non possunt. Nam quod Lucretius de tactu cecinit.

*Tangere vel tangi, nisi corpus
nulla potest res;*

In cæteris quoque sensibus locum habere. Nihil enim externis sensibus percipit, nisi quod corporatum: nihil ad internum sensum, nisi per externos se penetrare: nihil sciri aut intelligi, quod vtroque prius sensu perceptum non fuerit. Quare nec intelligi hæc visa, quæ nemo externo sensu percepit, nec sensu vllò percipi potuisse, quæ spiritalia sunt. Fortis hic nodus & difficilis fateor, cui perumpendo fortis quare duse est cuneus. Futilis ille & ridiculus, quem suggerit Cardanus, in libro de subtilitate parum subtiliter; spiritus denatorum atque ipsos demones naturaliter ab homine visu, auditu, odore dignosci: oculatio Lyncco, auritior Midâ vel Sileni a fello, sagaciore naso quam Plauti illa anus merobibula fuisse oportet; si vis ista audiendi, odoran-

A di, cernendi & discernendi spirituales substantias, ei à natura concessa fuerat. Sed ille fortassis ex corpore aëreo tenuiore animas formabat, qui multorum error olim fuit, a & vti nam non hodie. Nec etiam credibile est; quod Casarius, recentior illo antiquo & vnò ex partibus, in suis Dialogis, non semel asseruit: anima figuram esse similem vasi spherico, vitreo, vndique oculato, b & alib: anima est substantia spiritalis, & in sui natura spherica, ad similitudinem globi lunari ex omni parte videt.]

B Incredibile inquam hoc, si proprie loquitur: arbitrò esse locutiones allegoricas & metaphoricæ; quibus anima essentialem perfectionem, & multiplicem cognitionem volebat indicare, vt ex eiusmet verbis apparet. Sed Cardanus addit errorem errori, dum censet (homo de animæ immortalitate dubius, vt indicant omnes ferè illius libri editi: & maxime quem conscripserat, sed non ediderat, amicis autem familiarioribus aliquando ostendebat. de anima mortalitate liber) apparitiones omnes imaginarias esse, & species illarum primas imaginando tantum concipi opinatur. Quod aliquando contingere lubenter concedo, semper contingere lubentius nego. Res est paulò luculentius explicanda, est enim cognitione dignissima, & quam Diu. Thomas d

C mirabilem esse profiteretur, & inter diuina miracula computandam.

D *Visionem veteres à viso distinxerunt. Visio illis ὄραμα, quoties nos id videre, prius opinamur: quod ita postmodum euenit, vt apparuerat. Visum vero φάντασμα nominant: cū interuigilio vel in somnis, ei qui vigilare se putat, formæ aliquæ oculis sese videndas offerunt. De visione disputationem differo in*

a Vide
quæ dixi
ad d. cho.
2. fol. 445.

b lib. 1. Miracul. c. 32 & lib. 4. c. 39. & lib. 7. c. 16

c d. c. 39. & d. cap. 6. & lib. 3. c. 78.

d l. p. q. 89 u. 8. ad 2.

el. 7. Orig
c. 8. D.
Tho. t. p.
q. 11. a. 3.
ad ult.

libros sequentes: de *viso* nunc agendum, quod Christiani *apparitionem* dicere maluerunt. *Apparitio*, teste B. Isidoro, triplex est: intellectualis, imaginaria, corporata. *Intellectualis* dicitur, quando substantiæ separatae in solam mentem, non alienam formam, sed seipsis se insinuant: quæ rarenter se offert, & imago quædam est beatificæ & æternæ visionis, & à tractatione ista prorsus nunc aliena. *Imaginaria*, quæ *Spiritualis* etiam dicitur, tum vocatur: quando, non (vt Cardanus putat) spiritus illi corporei sensibus famulantes, sed ipsæmet animæ separatae formas aliquas alienas sensui nostro interno intendunt, quibus in earum cognitionem inducamur. *Corporata* dicitur visio, quando huiusmodi simulachra externo sensu excipiuntur. De his nunc *spirituali* & *corporali*, differimus, & earum neutram cum naturæ legibus pugnare contendimus. *Spiritualis* illa vigilantibus & dormientibus communis est: in eâ, *spiritus* (sic animas separatas malo vocare, quàm cum paganis *umbras* aut *simulachra*) sui potius ideas quasdam in hominis phantasia efformant, quam aliena ipsi specie occultati illam subeant; & sic immutant, atque afficiunt internum sensum, non sua ipsi vt neque per se, sed angelorum vel dæmonum ministerio, nequeunt enim tales imagines, sine eximia quadam potestate & scientiæ præstantiâ, in hominum imaginatione, effigiari. hac potestate spiritus carent, quia nequeunt alia à se mouere, scientia quoque & peritia hac carent, quia neque cum à corpore recederent, eam habebant, nec postea didicerunt. cedo enim à quo, vel cuius ex disciplina? Opera igitur aliena, viuentium formis similia simulachra, in tabula imaginationis, in-

A corporeo penicillo, depingunt, tristiore quidem habitu ac facie illorum, qui adhuc pœnas perferunt, pullo vt plurimum & aquilo amictu: contra in veste candida, hilari & reidente vultu eos, qui à supplicij liberati; & vt dignoscantur, viuus quam simillima depingunt. Non ergo apparitiones imaginariæ sunt impossibiles; & modus iste facilis est apparendi etiam viuus. Sic enim & Iudei Oniam atque Ieremiam sic Saul Samuelem iuxta nonnullos, sic Constantinus Petrum & Paulum recognouit. *f* Prohemus idem de *corporea* visa solis vigilantibus obijciuntur. & in ijs; spiritus assumunt corpora, & assumptis vtuntur. quod facere posse, & quo faciant modo sequenti quæstione ostendemus, nunc supponimus; siue theologos consulas, siue Philosophos Christianos, certum iam & definitum videri à substantijs seuunctis visibilia assumi corpora; in ijs ergo assumptis, quid mirum si à viuentibus conspiciuntur: siue illud ex elementis formatum sit, siue alienum sit cadauer, vtrumque visibile est.

Sed instabit aliquis; an ergo asseris spiritus (de dæmonibus res certa) humanos etiam cadauera subire? Quoad damnatorum animas, nihil video cur non æquæ atque dæmones: non enim subeunt vt informant, sed vt loco tantum moueant. Beatas animas aliena corpora non subire, omnino crediderim. neque enim illas decet sua nonnunquam, sunt qui asserant subire. naturæ legibus id non repugnare concedo fieri & decere, viris g pijs & doctis asserentibus, vt non repugno pertinaciter, non etiam audacter assentior. Nam honestum non videtur, nec decens sanctas illas, & iam gloriosas, animas, corporum suorum diffluentium

& tabi-

f. Mach
15.1. Reg
28. Syno
7. act. 1.

g Soro in
4. d. 43. q.
2. a. 1. que
sequitur.
Tate de
appar.
spirit.
Hæc illius
in Mat.

c. 17. & ibi.
Maldona.
& fufili
m. Franc.
Suarez in
3. pa. in 9.
45. difcour.
31. fect. 2.
Pelcan. de
purg. c. 5.

h. Strab. in
c. 9. Luc
& D. Th.
in c. 17.
Match. &
3. p. q. 35.
3. Abulc.
Lycan. &
alij volu-
erunt.

& tabidorum, ante refurrectionem, angustias iterum subire: cum id fit minime necessarium, & queant elementari supplere corpore. Volunt Thaboris in cacumine sic apparuisse, cum Christo Domino, legiserum Moysen. Mihi non improbabile videtur, non in proprio, sed in aëreo; & eam ad rem efformato corpore, Moysen comparuisse, vt Strabus & Beatus Thomas voluerunt: *h. Et poterit adhuc dici vera apparitio, in qua vera Moysis anima apparuit, & Moyses vere dicitur apparuisse, à parte enim potiore facienda denominatio est: & Diuus Augustinus lib. de cura pro mortuis subindicat, hanc se apparitionem Moysis hæud dissimilem putasse ab apparitione Samuelis, in qua nemo dicit Samuelem, in suo corpore proprio apparuisse. Argumenta quoque omnia, quæ contra Diuum Thomam adferuntur, non valde stringunt, vt nec Patrum auctoritates, in quibus refurrectionis vocabulum, vt latè sumptum, posset accipi de eo, qui in corpore assumpto similis est resurgenti, in quam sententiam Iansen. concord. c. 67. inclinauit. Sed quia reuera D. Hieronymus, Epiphanius & alij plerique patrum habes eorum verba apud Suarum) pro vera refurrectione faciunt, non traham funem contentiosum. Dico potius veras refurrectiones, ad rem de qua differitur, nihil pertinere: nos enim de mortuorum loquimur apparitione, illa Moysis tamen non magis futura mortui apparitio, quam Eliæ. æque enim tum viuens fuisset Moses, atque Elias. Quod vero quidam in vinclo Parabata, vbi Mosem inducit dæmoni quærenti. Huc vnde Moyses? Sic respondentem.*

--Nempe summo ab athere

Vbi cum Enocho raptus & vate Elia

A *Felix, Dei nouissimum expecto diem.*
Id causè intelligendum. Nam si vult Mosem raptum viventem cum Enoch & Elia, qui nondum mortui: certe hoc temerarium est, & sacræ Scripturæ contrarium. Si cum Elia & Enoch venturum tempore nouissimo, idæque temerarium. Si in summum nempe empyreum cælum translatos Enoch, & Eliam, hoc planè nouum & inauditum, vt ante obitum quis sit gloriæ illius particeps, hoc est beatus; idem comprehensor, & viator. Sed longè periculiosius adhuc, quod in eodem opere, Michaël, & Angeli boni; Luciferi penam deplorant, & Deum etiam crudelitatis accusant. Tanti videlicet erat Prometheus Æschyli in Luciferum, & Nereides in Angelos bonos transformare. Hoc etiam audendi Poëtæ illi potestas fuit. Sed ad rem quod de Moyses dixi; idem respondendum de ijs, qui resurgentes cum Domino apparuerunt resurgente. nam & isti ad vitam reuerterant, & fortassis secuti ascendentem Dominum in cælum amplius mortem non experti, si tamen in proprio apparuerunt corpore illud. informantes, vt est verò simillimum. Negamus itaque spiritus sua assumere corpora, vt in ijs appareant duntaxat; non vt informant & viuificent; tum enim non redeunt, vt sint tales quales cernuntur; sed vt hisce, velut notis, se præbeant agnoscendos, cui rei satis est idoneum corpus effictum.

B

C

D

E Elementaria hæc corpora non ipsæ animæ sibi componunt, sed Angeli ipsis illa vel dæmones fabricantur. nec enim animæ separatæ queunt in hoc agere, vt necesse. nam hoc motu locali faciendum foret, anima verò separata non potest vi propria alia à se mouere, ex veriore sententia. a caret enim

a Sor. sup.
& Suar.
sup. &
Pelcan.
supr.

organis corporeis, quæ illi ad mouendum corpus erant necessaria, quando erat in corpore. Hinc instare quis poterit interrogando. Si in elementare corpus nequit agere; quò in illo pacto poterit apparere, aut illud subire? *Respondet* animas corpora hæc non arbitrato suo, sed Dei subire voluntate atque imperio. quare quando hoc fit, tunc Deus illis largitur qualitatem aliquam, quæ defectum suppleat; quod quoad animas beatas apertius puto, propter visionem Dei multa illis largentem dona; & eorum desiderijs abunde atque per omnia satisficientem. aliter autem à spiritibus (etiam dæmonibus.) corpora mouentur, aliter ab anima corpus informante. Hominis motus est organicus, nam homines à naturali appetitu sollicitati, per qualitatem quandam neruis infixam membra mouent (ad quorum motum etiam nerui mouentur) non simul omnia membra, sed aliud post aliud. Sed animus corpore solutus appetentiam quidem retinet, sed organis corporeis destituitur: ideo corpus, cui se coniunxit, non membratim, neque per partes impellit, sicuti suum dum viuerebat; sed integram simul eius molem protrudit, licet præstigijs quibusdam fieri queat, vt organice mouere videatur. Sic ergo subit, sic mouet corpus assumptum, & sic firma manet secunda nostræ conclusionis probatio, consentaneam esse Philosophiæ illi, quam naturalem vocamus. Idem de Morali probabit sequens ratiocinatio.

SECTIO III.

TERTIO probatur conclusio, quia decet & utile est hoc Deum aliquando permittere. Etenim si quod ad

A. multorum demanat vtilitatem, si quod Dei honorem promouet, id fieri expedit, id decet Deum permittere: huiusmodi esse, de quo agitur, necesse est aduersarij fateantur. Nam non difficulter euncerem hæc visa, & commodi multum adferre nobis, & ad gloriæ diuinæ extrariam magnitudinem aliquid adiungere accessions. Cedunt in animarum, quæ Deo gratæ decesserunt, vtilitatem hæc apparitiones: quia si in corpore proprio apparent; dixi quid sentiam: sed si tamen in exuuijs apparent suis, gratissimum id illis iucundissimumque fuerit: nam inest animabus ad sua corpora, quasi ad domicilium suum insitus quidam ab incunabulis amor, à quibus vi abstractæ fuerunt, ad quæ sponte redeunt; vnde & Philostratus inuitas scribit separari, & Plato *φιλοζωμιάτης* vocat, & D. Paulus *b* dixit nos *exspoliari* nolite, sed malle *superuicari*, vt molestam cunctis animæ à corpore separationem ostenderet, sicuti Theophylactus interpretatur: quem amorem separatione non minui, sed coniunctionis pristinæ, & redintegrandæ vnionis appetitionem Theologi volunt manere. Sin autem alieno in corpore conspicuas se præbeant, nõ exiguum percipiunt voluptatem, ex negotiorum nostrorum vtili gestione, & rerum procuratione, quæ ad diuinum spectant honorem: interim suam quoque causam agunt, non illæ modò quæ subsidij & opis indigæ, quod etiamnum expientur, & à viuis eleëmolyas, suffragia, ieiunia, missarum sacrificia impetrant, quibus diuinæ iustitiæ faciant satis, & pœnarum diminutionem obtineant; sed & ipsi beati, cælestis Hierosolymæ albo adscripti ciues; quos interdum Deus sese iubet ostendere, vt corporibus eorum debitos honores exhibeamus, quæ Spiritus

b2. Cor. v. 5.

Sancti

Sancti Purissima fuere templa quod de Sanctis Geruasio & Prothasio Diuus Ambrosius testatur: hoc ergo ipsi lucro apponunt, quia sic in se Deum sentiunt & lætantur honorari Nobis autem, Deus optimè! quot inde commoda, quot cumulantur emolumenta? docent animam nostram corpori manere superstitem: ostendunt non esse impossibilem corporum resurrectionem cuius quædam sunt adubrations: clamât Deum non viuis modo, sed & mortuis præesse, cuius imperio ista paraguntur: certa esse loca manifestant, vbi & fontes indefinenter exsurgunt, & pij æuo immortalis cum iucunditate iugi perfruuntur: admonemur societatis & communionis, quæ nobis cum defunctorum fratrum spiritibus intercedit. perferunt ad nos Dei mandata, & mutæ caritatis aliarumque virtutum fiunt auctores, nos de suo statu, & quæ nobis vitæ ratio instituenda faciunt certiores: morientibus interdum se viæ comites, & ad cælestem patriam duces exhibent: horum monitu diuinam declinamus iram; ab his sepe sanitas accipitur, & imminentiæ cervicibus nostris mala depelluntur, & ad proborum exemplum ab improbis pœnæ exiguntur: ipsis quoque damnatorum simulachris iuuamur, per quæ fides nostra fulcitur; & fiat, vt firmius multo, ijs quæ de scelerum supplicijs & de Dei iustitia & prouidentia credenda suscepimus, assentiamur. Hæc omnia & animaduertit, & in Theses artificiosè ac breuiter digessit, & scriptorum grauissimorum exemplis atque historiis solide probauit Societatis nostræ Theologus Petrus Thyraus a, cuius scripta manibuste runtur, pari voluptate & utilitate: nolo eadem hic recensendo actum agere. Tu (bone Lector (considera, an non

A isti fructus egregij & lauti, quos ab apparitionibus decerpimus? an non hæc gemmæ quouis auro & margarito pretiosiores? hæc nobis omnia, per nefas & inuidiam, moliuntur eripere, si intelligunt; per stuporem & temeritatem miserandam, si non intelligunt; qui visorum fidem ex animis mortalium euellere allaborant.

B Metum nobis hic obtrudunt, sed metuunt vbi nihil timendum. Ingens (inquiunt) hæc ratiōe fraudis leges feritur, dolorum occantur sulci, & lata superstitionis arantur noualia, tēduntur subtilia & rara retia, plagæ captendulę instruuntur; quibus incauti capiuntur, & impediuntur: Satā se solet in hominem, & ad eum lucis angelum transfigurare, quo illum pacto à veris spiritibus distinguemus? Dei donum est discretio spirituum, nec omnibus concessum. male ergo consultū sit generi humano; si tales contingant apparitiones, quibus discernendis non satis idonea Deus remedia reliquerit. *Respondeo* difficilem vere esse spirituum huiusmodi discernendi rationem: neque id cuius peruium aut perispicum. Non deesse tamen hominum eruditorū scripta in his tenebris pralucentia, ne periculose

C aberremus, signa illi produnt singula verisimilia per se, quædam minus, quædam amplius, si tamen valde multa vel potius cuncta concurrerent, satis certa & luculenta futura. Scripsit olim tractatum integrum circa annum Domini. 1387. Bertramus Episcopus Theselicensis ad Cunonem Archiepiscopum Treuirentem. *de illusionibus demonum* & Ioan. Hagen. alias de Indagine Cartusian. *lib. de apparitione cuiusdam defunctæ* huc spectantē: & fufius egit integro opere Iacob. de Chusa Theolog. *de apparitionib. spirituum, & quo inquiri & agnosci debeant modo, Vtrum vere an sūt?*

D

E

Sic Calu. in Ltr. La. uathe. de. inect. Chopin. li. 3. de la tra pol.

a. l. de apparit. spirituum

b. Peltan.
d. ca. 5. &
Thyr. d.
li. i. ca. 6.

appareant conatur illū suggillare, vt omnia quæ Catholica & pia sunt, v. vietus, sed nihil ex eo protulit, quod non pium, prudēs, & religiosum. paucis iste scriptor notus. Notiores sunt Peltani labores & Thyraei prædictæ theses, b è quibus quæ certiora primo loco feligatur. Si signū crucis, nomen Iesu, Marię, vel aliorum sanctorum, cereuue reliquias, agni Dei ceream effigiem, lustralē aquam, panem, salem, eoruue benedictū aut alia huiusmodi Sacramentalia, vel Catholica religionis symbola fugiant aut detestentur. Si postquam quod semel exegerunt præstitum, adhuc frustra rursus appareat, & sint importuniores (nam animæ, cū satis feceris, vel non redeunt, vel semel tantū vt agant gratias; cōtra dæmones cautas excaulis vt funiculum nectunt, vt vel obfideant, vel saltem grauitur decipiant) his ergo concurrentibus, diabolus est. 2. si se dicat animam esse alicuius dānati; mentitur; & dæmon est, vt plurimum, vix enim vnquam damnatorū animæ linūtur egredi. 3. si prætextit apparitioni causam fallam, vel malam; v. g. dicit se apparere coactum vi coniuurationis magicæ, vel vt reuelet curiosa, parum nēcessaria, aut quæ nesciri expediret: dæmon est. 4. si aliter eius oratio sit falsa, superstitiosa, malesuada; desperati, superbi, libidinosi, vindictæ appetētis, aut aliter perturbati præferens animi ostentationem: dæmon est. 5. si appareat forma non humana, formosa & bene formata; sed terra, deformi, aut villi: vel canis, serpētis, suis, draconis, aranei, bufonis, vel similibus; vel nigri Æthiopis: malus est genius; si verò forma humana, bona angeli vel beati, vel Dei, tunc consideranda operatio: si ex genere suo improba, vt blasphemix, superstitio- nis, mendacij, homicidij, luxuriæ, &c. vel dolosa, ex modo operationis; vt si

A primo congressu lætitiā adferat animo, & tranquillitatem, postea horrore, turbationem, vel desolationem, vel etiam magno cum fæto, strepitu, vel clade abeat: dæmō est. Diuus Antonius hanc suis cautionem tradidit, his ferme verbis; *Non est difficilis bonorum malorumq; spirituum discretio. si enim post timorem successerit gaudium, à Domino sciamus venisse auxilium: si autem incussa formido permanserit, hostis est qui videtur.* Hanc iuxta normam, quæ Diui Thomæ e. B. Catharinæ Senensi, Gersoni, & alijs in hac palæstra probe exercitatis, non immerito placuit; suos armauit pater Ignacius d: expertus id ipse fuerat. in ficitio illo & oculato mōstro, quod præfens lætitiā adferebat, absens contristabat e. contra bonis spiritibus peculiare, vel iucundum, quem attulerint animo, sensum conseruare, vel initio alarū metum, tranquillatione maxima compentare, vt Mambrte, Gedeoni, B. V. & alijs nouimus accidisse. In eandē sententiam D. Macar. g. Quæ à Deo & bonis angelis (*id enim vrbest, à gratia*) procedunt, lætitiā perdita sunt, caritate, pace, & veritate: quæ. a. ab iniquitate (*b. à diabolo*) turbatione plena sunt, nec habent dilectionem, aut gaudium ex ga Deum, *hoc est spirituale*. plura de hoc dicenda iterum lib. seq. *de reuelationibus*. Hæc puto signa non obscura discernēdi viliones malorum spirituum à bonis: & tunc non debere nos dubitare, quin sint auersandę. Semper enim vel sunt dæmonum vel damnatorum: si tamen vnquam damnatorum animę compareant. Nam etsi fatear Deum id posse permittere; causam tamē vix video, cur id permittat. sane si permitteret, non video quomodo possint illorū visa discerni à dæmonum apparitionibus: nisi forte si qua denunciant, indicarentue, quę omnem hominum cognitio-

e. 3. p. 9. 30
ar. 7. ad
d libello
exerci-
rior.
e. Ribado-
netta dicit
vital. 1. 1.
6. Ma-
scius c. 7.
f. iudic. 7.
v. 22. & 6.
13. v. 21.
13. & 30.
ca. 2. v. 10.
Mar. 16.
v. 5.
g. Hom. 7.

Aliquæ
compara-
re. voluit
Peltan. &
Thyr. d.

gnitio-

gnitionem superarent. Item nisi occuparent corpus hominis viventis, nunquam enim animæ, vel angeli boni hominum viventium corpora subintrat: sed hoc dæmonum proprium, vt Zoroastres in Magicis obseruauit, vide Petrum Leioyerium lib. 4. de spectr. ca. pen. Quid igitur (dicat aliquis) tu de illis; quorum legimus animas iterum in corpus ingredi iussas, & quidem nonnullas inferni supplicij addictas inde liberatas? vt Andream illum Romanum anno 1070. cuius historiam habes lectu dignissimam in vita S. Annonis Coloniensis libro primo, capite 33. apud Surium die quarto Decembris, tomo sexto. Equidem arbitror illos inferni penis non nisi ad tempus addictos à Deo. Nam ex inferno nulla est redemptio, quando quis ad eum absolute damnatus: sed fieri aliquando potest, vt quando paulo ante visum expirare, reuera tunc animam non exhalant, sed tantum sint extasim passi, in qua per visum & representationem, ob oculos mentis diuino ministerio obiectam, visi sibi sint & mori, & vere in iudicium rapi, & cætera illa quæ narrat: Post quorum narrationem, vel statim vel diu postea, vere animam exhalant. Quæ sententia cum aliorum, tum Baronij Cardinalis est tomo Annal. XI. dicto anno 1070. Cum tamen ibi dicat Andreas se vere mortuum fuisse, nõ vero dicat se ad æterna supplicia inferni damnatum, sed tantum ad loca æternæ damnationis tractum, (quod dici potest etiam de damnato ad tempus) probabilius multo dici posset hunc ex priori illo genere fuisse; non absolute damnatum, sed ad tempus puniendum secundum præsentem iniustitiam, absoluta sententia suspensa: quæ est D. Tho. Durand. Richard. Abulens. & aliorum Theologorum sententia, lege Bellarminum

A nostrum lib. 2. de purgato. cap. 8. vbi de anima Traiani, disputat, & Valenc. in 3. part. disp. II. quæst. 1. puncto 2. & Franc. Zoar. in 3. part. tom. 2. disputat. 43. sect. 3.

B Par difficultas est, Angelorum apparitionis à Beatorum hominum apparitione dignoscendæ, nam & eorum qui in purgatorio sunt apparitiones, bonorum angelorum opera vicaria nobis, vt plurimum, puto exhiberi. Scio viros eruditos, signa quædam commemorasse; humanas animas quæ iam beatæ lætiore vultu apparere, quæ adhuc expiantur nubilo ac tristiore, hoc sane ad modum probabile est. Addunt sic angelicas ab humanis discerni: humanas esse animas, si se barbatos, senes, vel pueros, vel fœminas exhibeant, aut mœsto habitu, nihil enim horum angelos decere: vt nec in illa quoque animalis vllius specie se exhibere, nec columbæ quidem, item si humanam cognitionem superantia prædicant aut doceant, si preces vel quid aliud subsidij postulent. Sed lubet ab his querere; an nequeant angeli custodes suscipere formam eorum, quorum sunt custodes, & qui in purgatorio expiantur? certum est posse, & solere, neque id ipsi negant, cur non igitur tum, preces aut simile subsidium postulent? cur non tunc in eadem, qua illi erant forma, pueri, senis barbati, mœsti, vel fœminæ appareant, vt cognoscantur? Deinde nonne beati multa nunc norunt, quæ viatorum superant cognitionem, futura quoque, vt angeli, norunt, si Deus illa reuelarit? incertæ igitur sunt hæ notæ. Quibus & historiarum nonnullæ repugnant. Nam & in Patrum vitis habetur scriptum, angelum Anachoretæ iudiciorum Dei inscrutabilem abyssum intelligere desideranti, senili facie & vultu apparuisse.

Sic Tritem. li. oct. quæstionum quæst. 5.

Albert. Para. ser. 1. in Dem. post Petecost.

Notissimum quoque quod de B. Augustino cōmentarios de Trinitate cogitanti refertur puerum illi visum, qui casto & irritō conatu cum Amphitrite Nerea, quantus quantus est, in exilem serobem cochleari infundere nitebatur *b*, quem angelum fuisse non est ambigendum, non magis quam alium illū, quem peruetus historia certaminis D. Dorotheæ narrat *c*, similem puero quadrimo pulchellulo & tenellulo rofas suaue rubentes & mala recētia Theophilo, ut animosa & Deo fidens virgo promiserat, hyemedia, attulisse, cū illis in locis cuncta gelu vi frigoris cōstricta horrerent. Ruffinus etiam & D. Bonauentura testantur, D. Gregorio Nazianzeno se videndam obtulisse Sapientiam cum Castitate, & posset quis, nisi per soporem hoc illi contigisset, suspicari scemineo cum schema Angelos fuisse. D. Laurentius Iustinianus *d* affirmat, sibi virginem quandam sole candidiorem apparuisse, quæ se sapientiam Dei esse diceret, quæ propter hominum reformationem humanā formam suscepisset, & ab eo in sponfam recepta dato, pacis osculo, recesserit: atque hūc fuisse D. N. Iesum hac illi forma apparentem, volunt illius vitæ scriptores *e*. Arbitrarer potius Angelum fuisse, quod si Christus ipse sceminea in forma apparuit, cur non Angelos eadem in forma se conspiciendos præbere nonnunquam credamus? Exstat Diui Gommari, quem Brabantini mei venerantur, vita, vel à Theobaldo, vel alio quopiam antiquo & disertō scriptore, literis tradita: ubi reperias angelum à Deo missum, in columbæ specie mirabili splendore rutilantis, supra tentorium se conspiciendum præbuisse, & peregrinationem quam animo voluebat dissuasisse, sublimiorum studiorum atque operum propōita com-

b Iacol. de vora gine. ser. 1. de Trinit. & alij hō uclit. r. apud Sur. cō. 1.

d in Fasciculo A. motis.

e Bernard. Iustinia, in eius vita c. 1. 2. apud Sur. tom. 1.

f l. 8. apud Sur. ro. 5.

A mutatione, cui cum vñ sanctus paruerit, nihilque inde sit subsecutum, vnde dæmonis fallacissimi queat illud deprehendi, cōplura vero, vnde id diuino mandato factum appareat, neque dæmones colūbæ adhuc speciem Spiritui Sancto dicatam abufos meminerim, boni hanc Angeli apparitionem fuisse, mihi persuadeo. Sed & alia visio vigilanti Vvamberto oblata, videtur docere in aquilæ ingentis forma angelum apparuisse. [Apud Sur. in vita S. Bertraphi cap. 12. Ianuar. die 5.] quamuis si quis contenderet, hanc veram auem fuisse, ut & illa videtur, de qua in translatione S. Laudoaldi scribit *libro primo*. Nogerus Episcopus (*Sur. tom. 2.*) non valde repugnari. Hæc ergo & similia, ne Notis ab illis traditis indubitater assentiar, memorantur: sed imprimis, quia totam hanc spirituum discretionem, quod illi non diffitentur, ex diuina potissimū reuelatione, arbitror dependere. Propterea tutius & præstabilius iudico cum B. Augustino *g*, meam hinc ignorantiam fateri, & discipulū me præstare, quā præcipiti temeritate aliquid definire, vel agere præceptorem, res enim hæc altior est, quā ut à me possit attingi, & abstrusior, quam ut erueret, & profundior, quam ut vadere queam, Hæc pro tertia probatione.

SECTIO IV.

E Varta petita probatio est ab auctoritate diuina & humana, humanam voco quæ nō est petita ex sacris Theologiæ, sed ex humanæ sapientiæ abditis, diuidamus has probationes, & sit quarta illa, quam ex Gentiliū opinione initio quæstionis fusc deduxi: quibus adde hoc censentes Platonē, in *Phædone*, Trismegistrum, *epistol. ad Tatium*, Apul. *apol. 1.* Maximum Tyrium, *lib. de*

gli. de curta pro mortuis. c. 16.

Deo Socrat. Plutarich. in Bruto. Plin. Iun. in epist. Lucian. in Philop. uide. vt omit- tam Homerum, Æthyl. Eurip. Vir- gil. Senecam & ceteros poetas: immò & Historicos, Dionem, Paufan. Tacitum, Sueton.

Quinta probatio petitur ex scriptis quorundam astrologorum, qui cen- sent animarum apparitiones, ab astro- rum certa coniunctione, & influxu pendere, vt Ptolomæus, Iulius Firmi- cus, Albumazar, & alij Arabes, quos se- cutus Pomponatius, quorum hæresim, etsi verissimis argumentis doctè alij confutarint *b*, tamen inde patet, etiam hos homines, ferme atheos, apparitio- nes animarum admisisse, vt illis nostri hæretici merito iudicentur deteriores.

Sexta probatio defumi potest ex o- pinionibus Chaldaeorum, Mahumeta- norum, Cabbalistarum, & Rabbino- rum; quorum omnium vnanimis sen- tentia animarum apparitiones recipi- endas decernit. Loquor de Synagoga, iam reprobata post Christum crucifi- xum. Iosephum hoc voluisse constat, tum quia censuit veram Samuelis ani- mam apparuisse: *a*: tum quia narrat Catulum à spiritibus occisorum dire vexatum fuisse *b*, hoc idem censuere Simeon Ben-Ioaz in libro, *Mahbar Hafudoth*, Rabbenus Haccados, mul- tas memorans apparitiones, in libr. *Galazeya*, & alij citati à Leloyerio *c*, vbi etiam ex Cabbalisticis idem probat, qui non, *Neshama*; nec, *Ruah*; sed quod vocant, *Nephiz*; illud nempe Gentilium simulacrum seu vmbra, de qua Seruius (Virgilius, *imaginem*, vocauit;) volunt post mortem circa sepulchrum conspici. Idem credunt Musselmanni ex suo Pseudo propheta *d*, vt Auenzoer, & Auicenna. Idem cè- luere Zoroaster, in *Magie*. & Zoar; idem Indorum Bragmanes Calecutij, Coloi-

A mi, Malabareses, & cæteri Orienta- les eadem Floridenses, Peruij, & cæteri occidentales credunt *f*. Hos visum fuit adducere; non quod ijs quidquam tribuam: sed quod contra Epicureos, qui scripturam sacram re- ijiunt; & contra Hæreticos, qui Eccle- siæ perpetuam sententiam aspernan- tur; vno dicam verbo, contra laruas & nugones, laruas etiam & nugas in a- ciem producere cogamur.

B Septimam probationem, legum, Tri- bunaliumque iudicialium suppeditant archiua. Nam & Vlpianus agnoscit, *o- fentum* quoddam, *φῶσμα τερατώδης*; *g* & Manes agnoscit Martian. *h* & Ma- gica sacrificia, quibus spiritus euocari putabantur, damnat Modestinus *i*; quod *M. mes accire*, vocat, & à multis fieri quæritur, & pœnam mortis sancit Imperat. Constantin. *k* quo loco in i- dem recidit alia lectio, quæ pro *Mani- bu. accitis*, habet, *Dæmonibus accitis*, *l* Manes enim vt plurimum erant ipsi dæmones, qui animas mentiebantur. Et hanc de animarum apparitione sententiam tenuere. **I. C.** non infimæ notæ, *Budau & Alciat. ad. d. l. ofentum*, *Christoph. Porcius s. sin. instit. de loca. Arnold. Ferron. in consuetud. Burdegal. Alex. ab Alex. in Genial. dier. lib. 2. cap. 9. & lib. 4. cap. 19. & lib. 5. cap. 23. & lib. 6. cap. 21. Didac. Couarruu. lib. 4. var. resol. cap. 6. Petr. Leloyer libr. 3. de spectr. toto, qui cap. 4. docet hoc etiam remisse Bar. Brissonium Curia Parisien. Præsidem quibus cum & sacra scripturæ, & concilio- rum, & sacrorum Patrum, & Theolo- gorum communis sententia suffrage- tur; cæteris Iurisconsultis contrariū sè- tientibus, illos non dubito preponendos.*

C **D** **E**

Octauo probatur conclusio, quoni- am perpetuus hic Ecclesiæ sensus fuit. Veteris quidem testamenti tempo- re, probatur, quia anima Samuelis

e vid. Pau. Vener. li. 3. cap. 28 f. Lem. A. poll. in his. Patu.

gl. often- rum. D. de ver. oblig

bl. in tan- cum de ret diuis. il. ex Se- natus cõ- sulto. ad l. Cornel. de ficar. Leloyer. lib. 3. ca. 3. bl. multi C. de mal. & mathè. sic legit. D. Aug. & Com- pend. Βασίλει

2 Picus li. 5. contra astrolo. 8 Perle loyerins. 3. de spect. c. 9. & nos age mus lib. 1. seq.

bl. 6. anti- quic. 15. bl. vlt. bel li. Jud. sub fin.

ed. l. 3. c. 5. & cap. 6.

d Azoar IX. XXVI & passim.

L.
m 1. Reg. 28.
n 1. 6. antiquit.
o supra q. 6. vbi vide p. Betharm.
 l. de Purg. c. 6. & l. 4. de Christ. cap. 11. Belliolan. de Purg. l. 1. c. 11. Perer. de Magia. c. 9. Valer. in 3. disp. 11. q. 9. i. unct. 1. 8. 9. Petr. de purgator. 6. 5. & qui fufiffime leuit. hanc cōtentionē his non citatis Alfonso. Médoza. scholast. quod lib. q. 5. 8. 8.
 q. Tertul. adu. Praxeam.

apparuit Sauli, *m*, non carminis magici vj excitata, sed à Deo missa; hæc enim verior videtur sententia; quæ non veteribus tantum Rabbini Achæ, Saadiæ, Eleazaros; sed & Iosepho *n* (qui certe vni nouatori Dauidi Kimchi sunt præferendi) sed grauissimis quoque patribus placuit, Iustino, *contra Triphon.* & Augustino, *de cura pro mort.* quorum sententiam probaui superius *o*, vt consentaneam sacre scripturæ; & cui, si Ecclesiastici librum pro Canonico recipimus, vt Catholici omnes recipiunt, (de quo miror p. D. Thomam addubitasse 1. part. q. 89. art. 8. ad 2.) refragrari non possumus, vt magni nostræ ætatis Theologi obseruarunt *q*. Nec sunt magni momenti, quæ nobis opponit Leloyerijs, *lib. 4. de spectr. capit. 1.* verbosius quam neruosius. Imprimis non distinguit inter hæc propositiones; *Samuel, vere apparuit in assumpto corpore, vi carminis Magici, seu virtute demonis;* & hæc; *Samuel vere apparuit in corpore assumpto iussu ac imperio Dei, deceptis Saule & Phytionissa, qui putabant magica hoc confectum euocatione.* Primam enim propositionem duntaxat Tertulli. Cyril. Anastasius & alij, quos adducit, Patres negarunt: idque meritisime: Secundam nemo illorum discussit, neque negavit; quam nos nunc asserimus, ideo coruunt omnes ferme Leloyerijs contra nos machinæ. Deinde vetauit (ait) Deus ne quis rei alicuius cognitionem à mortuis petat, eosue per magos similesque seductores consulat; quod cum contra Dei præceptum conaretur Saul; non est credendum Samuelem, summum diuinæ legis zelatorem, voluisse quasi cooperari, saltem fauere & satisfacere impio regi. *Respondeo*, missum à Deo Samuelem, vt impium regem corripere, eique instantia supplicia denunciaret, sicque eum ad pœnitentiam hortaretur. Sic legimus, vindictæ sumendæ à peccatoribus causa, similes apparitiones non raro factas, ob fores coronatas, Christianis, tempore Tertull. *r* diuinitus fuit flagris cæsus: quod factioni hæreticæ cōmunicasset. Notalius eodem modo ab angelis exceptus, auctore Eusebio *s*, de ciue Hipponensi, vt rem sibi notam, ob delatum peieraturo iusturandum, similia narrat Augustin. *r*: de Laurentio Cantuariensi Episcopo, fugam à grege meditante, ei B. Petrum plagas inflixisse, testis est Beda *n*: Hospiti, Mauritio imperante, B. Virgo in somnis apparens, eo quod blasphemantes hospitio non eiecisset, vimini genua circumarauit, & mane tibiam à cruribus inuentam abscessit, vt habetur in Nicephori historia. 3. obijcit, hunc fuisse dæmonem, quia nihil boni consilij dedit Sauli, neq; eum ad pœnitentiam hortatus est, sed coniecit in desperationem. *Resp.* concionatorum & confessoriorum officium esse hominibus breuitatem vitæ proponere, & dicere illud Prophætæ; *Dispone domui tuæ, quia morieris & non viues:* item, *stulte hac nocte tollent à te animam tuam,* & alia huiusmodi, quibus sanctum inducant timorem: quod si peccatores inde ansam arripiant desperandi, culpa vacare concionatorem, sibi reū id debere imputare, quod bono pharmaco fit abusus, similia est cernere in hoc factō Samuelis; qui, quæ ad pœnitentiam apta proponebat, Saul in malum succū conuertit. Deinde nemo nescit, non minus aliquando iuuare consilia & adhortationes, quæ non expressis verbis, sed indirecta quasi oratione proponuntur, virtutem enim hæc habent consolandi, & à malo reuocandi. Quæ oportuit aduersarium considerare, & tali argumento non vti. 4. respondet ad Ecclesiastici locum, *capit. 46. vers. 23.* duntaxat

A
 B
 C
 D
 E

7 li. 5. hist. cap. 28.

5 lectm. 17 inter ed. ros Loquani. 2. hist. c.

4 li. 13. 33.

taxat voluisse scriptorem præcipuas
 Samuelis laudes ibi commemorare, pa-
 rumque sollicitum fuisse, an visio illa
 ficta, an vera fuerit. Sed cõtra hoc, ver-
 ba non patiuntur, nostra versio habet;
 Et post hoc dormiuit, & notum fecit regi;
 & ostendit illi finem vita sua, & exaltauit
 vocem eius de terra in prophetia, delere
 impietatem gentu.] Notum fecit regi,
 post mortem suam, ipse Samuel, siue
 postquam dormiuit. Sic Græce, καὶ με-
 τὰ τὸ θάνατον αὐτοῦ ὤρασε πρὸς τὸν βασι-
 λῆα: ipse igitur met prophetauit, qui mortuus: &
 ipse vocem suam de terra exiens edidit
 ἔκ τῆς γῆς φωνὴν αὐτοῦ ὄρασε μὲν, moriturus.
 & patres obiicit. Auctorem, libri Græci
 quæstionum ab Orthodoxis, quem sane pa-
 rum perite dicit eiusdem auctoritatis
 esse cum ipso Iustino Martyre contra-
 rium tenente, temere vero, Iuriscon-
 sultus homo pronunciat, quæcumque in
 illo libro tradita sunt, per omnia & in
 omnibus sacra scripturæ consentire; si
 locus hic foret, aut tempus permitte-
 ret, non de forent quæ obijcerentur. D.
 vero Augustinum etiam obiicit, non
 satis intellectum; Nam in lib. de cura pro
 mortuis, apertissime (quod bona cum
 venia aduersarij dictum) c. 15. nobiscum
 sentit August. vt alibi dixi, & clare iam
 Theologi nostri a ostenderunt. Alij
 patres nihil nobiscum pugnant, quia
 dum taxat negare voluerunt, vt carmi-
 nis magici Samuelem excitari potuisse,
 & quia ipsi hanc apparitionem tribue-
 bant magiæ Phitonissæ (quod nec ne-
 cessarium erat, neque verum) ideo ex ta-
 li suppositione necessario eo delapsi fue-
 re, vt negarent aliud quam dæmonem
 apparuisse. Nos quia suppositionem il-
 lam falsam putamus, ideo hac in re à
 patribus illis, ad alios patres recedimus,
 Deniq; obiicit, post multa impertinen-
 ter & ἀκατάλληλα, fufas illud, ἔκ τῆς γῆς
 φωνὴν, quod putat mendaciter dictum, si à

A propheta dictum; ego veritatem huius
 dicti clare, *libr. hoc eodem qu. 6.* tam pro-
 posui. Certa satis ergo hæc SS. auctori-
 tas de anima Samuelis.

z. Adhuc certius (vt ait. D. Augusti-
 nus b) est exemplum Moysis, qui cum
 fuerit verè mortuus c, cum Christo
 Domino in monte Thabor apparuit d,
 vt verisimilius arbitratur D. Augustin.
 in corpore assumpto, & ex aère forma-
 to, 3. exemplum est Ieremiæ & Oniæ,
 qui Iudæ Machabæo apparuerunt e

B Sed veniamus ad tempora Christia-
 norum (vt Iudæos omittam, quibus
 hæc sententia constans fuit, exceptis
 Sadducæis) & quia promiscue hæretici
 negant apparitiones mortuorum, siue
 beati sint, siue non sint, in vniuersum:
 ideo nos in vniuersum de his, siue iam
 cælites, siue nondum, agemus, & per
 etates omnes Ecclesiæ descendemus,
 vt clarissimè appareat vere Catholico-
 rum hunc semper sensum fuisse; alio-
 rum quidem hoc affirmantium dispu-
 tando, aliorum vero id satis aperte pro-
 bantium exemplis apparitionum; quas
 pro verissimis habebant & narra-
 bant.

C Initio ipso hæc fuit sententia primi-
 tiuæ Ecclesiæ & Apostolorum & ipsius
 Christi Domini; qui cum sciret Aposto-
 los id credere, non modo illos nõ repre-
 hendit & contrarium docuit; (quod
 non erat optimus magister, lux mun-
 di vera, prætermittendus) sed potius hæc
 sententiam vt eorum animis firmiter
 infingeretur silentio suo, & indirecta ref-
 erentia comprobauit: vt mox vide-
 bimus. Nam cum post resurrectionem
 Christus Dominus ianuis clausis ad A-
 postolos fuisset ingressus, quod non pu-
 tabant nisi à spiritu fieri posse, exulti-
 marunt se spiritum videre, & ideo ve-
 hementer conturbati & conterriti fue-
 runt; quidem Theoph. expresse asserit

b d. cap. 15
 c Deut. 34
 in fin. &
 in epi. Iud
 & Iosue 1
 & hoc o-
 mnino te-
 nendum
 ostendit
 Alimen-
 doz. d. q. 5
 d Matt. 17.
 Luc. 9.
 e 1. Math.
 c. 15.

f Luc. 24.
 v. 37. 102.
 10. v. 39.

* vide li. 2
 quæ. 6. &
 quos cita-
 ui fol. præ-
 ced. lit. 1.

g Serm. 3.

h Mat. 14. vers. 26.

i Act. 12. v. 25. i Galat. 5. v. 16. & 17

k 1. Pet. 3. v. 9. & c. 4. v. 6

putasse eos esse animam aliquam, quæ ex altera vita redisset: quod idem D. August. g Eucherius, Beda & Hugo Card. & multi alij censuerunt, putabāt autem animam esse Christi, in corpore aëreo assumpto, non in corpore proprio; de cuius resurrectione nondū erant planè certi. Sciebat Christus cogitationes eorum, & respondet, palpatione veri corporis cognoscant se spiritum non esse. Eadem fuerat ante passionem suspicio ac metus Apostolorū, cum viderent eum ambulātem super aquas h, neque tum reprehensi, quod putarent esse, aliquando spectra, sed quia putabant Christummet ipsis tum non apparere. Eandem aliorum tum sententiam fuisse conuincitur ex B. Lucai, nam vniuersa quæ Hierosolymis erat Ecclesia, dicentem Rhodem, quod Petrus & ex carcere liberatus ante fores adstaret; dixit insanire, eo quod certo sibi persuaderet, Petrum viuere & in carcere detineri: animamque viuentis hominis extra corpus suum apparere non posse sciret; ideo de viui hominis anima puellæ errorem reprehendebat, & angelum in specie Petri credebatur; puellæ assensura si Petrum mortuum credidissent. Quo loco Græc. ἀγγέλῳ, est; vnde probat locus l aliquando per Angelos, ἑτεροπροσώπων, animas representari: præcedentia vero loca in Evangelijs apud Luc. non habent, ἀγγέλῳ, sed expressè habent, τὸ πνεῦμα: apud Matth. vero, φάντασμα. Ex quibus sic ratiocinamur; apud Matth. nomen genericum fuisse positum, vt intelligamus tam de angelis, quam animabus hanc opinionem viguisse: apud Luc. vero in Evangelio vocem τὸ πνεῦμα, positam, vt restringamus ad animas, vel saltē ad solos angelos nō restringamus: apud Luc. in Actis, angeli nomen positum, vt de Angelis idem censuisse

A Ecclesiam sciamus. Sane hæc adeo ferè sunt inseparabilia, vt & olim Saaducei, & hodie hæretici, vtrumque æque impugnent. Quis verò non rideat Lauatheri responsum πνεῦμα, pro Angelo tantum accipi? ergo spiritui resistens caro in membris nostris, illa non animæ sed angelo repugnat; vitur enim Paulus voce, πνεῦμα: ergo apud Petrum Christianima concionata fuit angelis, & non hominibus in inferno degentibus (ἐν τῇ αἰχῇ πνεύμασι. ρ) contra communem Antiquitatis consensum m. Ergò falso Athanas. n tradidit, in Hymno trium puerorum, πνεύματα, significare hominum animas; sed nugor, cum talia serio refello.

C SECTIO V.

N Vnc ad dicta Conciliorū & Patrum & historicorū veniamus: quæ non obscure id docent & persuadent, nisi proterui, & pertinaces, quod hæreticorum est propriū, esse velimus, vnum illis effugij diuortium præcludamus, quidam omnes visiones negāt: qui sunt indigni quibuscum scriptis cõtendamus: eodem enim iure omnium Historiarum, omnium librorū, qui in sacro Canone (quem sibi quisque illorū, quem vult, hodie fingit, cras refringit) non continentur, fidem & auctoritatē repudiare possunt, quo quid infanuis, quid cunctis rei publ. partibus est perniciosus, & graui vindicta dignus? Modestiores alij; Angelorū permittunt visiones, & recipiunt, pro lubito tamen suo: quando illis in disputando negotium non exhibent: sed ijde isti, veterem omnem memoriam sic interpretantur, vt contendunt, αὐλοπροσώπων, nunquam animas ne Beatorum quidem vel apparuisse, vel apparere: sed quancūque talia leguntur, de ἑτεροπροσώπων, facta, per bonos vel

malos

m Clemens
Alex. lib. 1.
& 6. Sm.
na. An.
Epist. Ha.
lar. in Pa.
118. Ep.
hæres 77.
Cyril. Al.
lib. de se.
cta fid. 4.
Theodor.
& lib. 12.
in Toiaz.
Amb. in
ead. c. 4.
Ron. Rat.
in Sym.
& alij.
Atheno.
lib. de S.

malos spiritus, apparitione id accipiendum. His regula illa Augustini aliorum valide obstat; quando verba scripturæ proprie possunt accipi, ad Metaphoricos vel tropicos alios sensus non esse confugiendum: sunt autem scriptorum de his rebus verba pleraque adeo clara, ut qui illa ad tropos reuocet, is nihil non eodem iure sic queat detorquere,

Deinde nihil nos cogit absurdi, nihil rationi consentiens parum fieri posse, fieri decere & expedire iam docuimus, cur igitur sanctissimis, & grauissimis hominibus, ea simpliciter & sine fuco narrantibus, ut *Αυτοπροσώπως* gelta, non credamus: sed vel inuitis, *επιπροσώπων* obrudamus? Quasi vero non ipso loquendi modo utrumque genus apparitionum distinxerint: Nonne (ut alios mittam) D. Cyprian. cum de imaginaria, vel per angelos facta loquitur, simpliciter vocat visiones; cum vero de apparitione Beati alicuius, *Αυτοπροσώπως*, facta: tunc addit apparuisse talem vel talem: idem discrimen obseruant acta martyrum: idem vita & Dialogus D. Greg. vide Cyprian. epist. 10. 11. 12. 69. Acta Mart. apud Sur. 24. Febr. & I. Mal. Greg. passim in Dialog. Quin etiã soliti ipsi Angeli id ipsum declarare quando apparent, ut fecit Gabriel Archang. cum in forma Sancti Marcellini se vitendum præbuit, apud Eghinartum lib. 3. de transl. SS. Martyr. Marcellini: & Petr. c. 12.

Primo Saeculo, nobis occurrit, prima Hispaniæ, & fortassis Europæ totius, Ecclesia Beatæ Mariæ Deiparæ de Calumnia, à B. Iacobo Sebedæo, cum adhuc in viuis vterque degeret, dedicata ad Hebrum Cæsaraugustæ: quod & Animalibus Celtibericis a proditum, & adeo constanti Ecclesiæ illius traditione receptum, ut Catholicus ibi nõ habeat

A tur, qui dubitet: traditur B. Virgo columnæ insistenti Apostolo Hispaniarum apparuisse, & iussisse eo sibi loco facellulum dedicari, quod nunc diues & nobilis Ecclesia est. Si viuēs adhuc alio in loco, quam vbi degebat. B. Iacobo se videndum exhibuit: cur nequeat nunc cæli terræque Regina cum lubet? & sæpe illi lubuisse, mox docebo, apparuit non semel filius, cur non & mater? B. Petro persecutionem vitanti Christus conspicuum se præbuit, & dixit Romanam se contendere. ut iterum crucifigatur, intellexit Domini mentem Petrus & reuersus agitur in crucem, sicque in Petro Christus iterum crucifigitur.

B [testatur D. Ambros. contra Auxent. de Basil. noua eradenda. D. Greg. in 4. Psal. Pœnit. Hegeisp. l. 3. de excid. Ieros. cap. 2. Carpo Cretensi, auctor est D. Dionys. Areopagita, epist. 8. ad Demoph. Iesum multis Angelis comitatum apparuisse, & inclementiæ nomine reprehendisse, quod lapsi fratris, & seductoris pœnam exereret. Vespasiano Imper. S. Martialis Lemonicum Episcopus vixit discipulus Christi, is vidit S. Valeriæ Martyris animam, instar lucidæ flammæ cœli petentem. [narratur in actu S. Martialis, apud Sursum.]

C Saeculo secundo, Iustinus Mar. Apolo. II. ad Imp. redire animas mortuorum, & apparere nonnunquam, & proinde immortales esse, ut gentilibus persuadeat, ipsis Gentilium per magos euocationibus vitur, & contra Triphonem disputans, asserit Samuel's animam vere fuisse euocatam. Tertullianus non modo nihil nobiscum, sed tantum cum magicis nanijs pugnat, inquitens. [sed si quasdam reuocant animas in corpora Dei virtus in documenta uerū sui, non idcirco communicabitur fidei & audacia Magorum, & fallacia somniorum, & licentia poetarum.] Verum etiam aperte facit

E

Hh

pro

Ant. Beu
ter. Chri.
cap. 13. V.
seus, G.
ribay, &
alij.

pro nobis, nam & subindicat aliquādo factum, & causam facti addit. Et luculentius idem, At qui hoc quoque de anima predicatur. Nam, si de aliquo iam pridem defuncto, tanquam viuo quis requirat: praemou occurrat dicere, Habet iam & reuerti debet. haec testimonia anima quanto vera, tanto simplicia, quanto simplicia, tanto vulgaria, quanto vulgaria, tanto communia, quanto communia, tanto naturalia, quanto naturalia, tanto diuina,] quae non tantum ad corporum resurrectionem, sed & ad hunc animarum reditū miraculosum possunt referri. Origenes recte, quod quasdam redire posse censuit idque nobis hunc sufficit, perperā, quod ad improborum animas restrinxit, l. 7. Celsum impugnans, improba vero anima & prauis facinoribus in terram retracta, ita ut adspirare ad superiora nequeat, vagabunda in terra volutatur, nunc circa sepulchra oberrando: vbi etiam umbratiliū animarum phantasmata sunt sapius visa, nunc terras has obeundo, cuiusmodi hos spiritus esse credendum est, qui omnibus saeuili & coerciti sunt & praecepti veneficis, &c.] Et sane Origenis tempore D. Potamiāna Basilidi carnifici apprensus, eum ad fidem conuertit, nec hunc tantum, sed & complures alios, ut docet Euseb. libro sexto capite quarto. & ipsemet Orig. contra eundem Cels. lib. 1. testatur, multos pene multos attractos esse ad Christianam religionem, spiritu quodam repente mutante intellectum eorum: ut pro verbo exoso ad id temporis non cunctarentur mortem oppetere, post visiones oblatas ipsis vel dormientibus vel vigilantibus. Multa enim talia vidimus, quae si memorarentur duntaxat gesta in nostra praesentia, cachinnum: tollerent infideles, rati, nos quoque, sicut illos de quibus male suspicantur, fingere. Testis autem est Deus nostra conscientia, conari me non falsi narrariunculis, sed veris exemplis commendare IESV doctrinam.] haec ille

A quae sane possemus & nos singulis fere paginis Lauathero, Riuiō & similibus incredulis obijcere, & inculcare.

Seculo tertio, D. Gregorio Thaumaturgo, cum Deipara, B. Ioannes Euangelista apparuit: ut narrat quam prolixo, tam vero sermone, scriptor eius vitae grauius, D. Gregorius Nisenus. Qui quando angelica est visio, id solet addere, ut facit in visionibus oblati, B. Ephrem in eius vita. Nocturnarum quoque visionum, epist. 12. meminit D. Cyprian. & idem, epist. 69. eos grauius reprehendit, qui visiones huiusmodi contemnunt. B. Quarillofā filius eius Martyr apparuit, & ad martyrium matrem confirmauit, ut narratur in epist. Africanorum Confessorum, (quam nobis exhibuit Laut. Sur. die 24. Feb. tom. 1.) in cuius additione, etiam D. Cypria. Montano, & Flauiano confessoribus traditur adhortator apparuisse. Sic & alia nos authentica Martyrum Cirthensum acta, referente eodem Sur. (die 1. Mai. tom. 1.) docent D. Cypr. Mariano, & apparuisse & manum porrexisse, & ab Agapio puerulum martyrem paulo ante coronatum visum fuisse. D. Ambr. Serm. 90. B. Agnes (ait) parentibus ad eius sepulchrum assuetis vigilantibus, quadam nocte choro virginum commitata cum apparisset, sic ad eos locuta dicitur: me me parentes mortuam lugeatis, nam vna cum his virginibus viuo apud illum in caelis, quem in terra tota mente dilexi. Jaddit & eandem Constantia post annos aliquot sanitatem in somnis spondisse & praebuisse, Prius etiam, sub Decio, B. Agathae S. Petrus apprensus in carcere mammillam eius pectori restituit. (Acta S. Agathae 5. Febr. apud Sur.) Eadem postea S. Lucia apprensus, matre eius Euticia sanguinis fluxuliberavit (Acta S. Lucia 13. Decēb. apud Sur.)

B

C

D

E

Post annū Christi CCC. seu saeculo IV.

Chri-

III.

IV.

Christus Dominus dignatus apparere, D. Petro Alex. in forma pperi, quærentis vestem suam ab Ario discissam (Sur. tom. 6. die 15. Nouemb.) In ipsi exordijs (ait Hadrian. tom. 2. epist. Decretal. & Synod. VII. siue Concil. Nicen. 2. Act. 2.) Christianorum, cum ad fidem conuertetur pius Imper. Constantinus sic legitur: Transacta die nocturno regi factò silentio, somni tempus aduenit, & ecce adfuit sancti Apostoli Petrus & Paulus, dicentes: Quoniam flagitijs tuis posuisti terminum, & effusionem innocentum sanguinis horuisti: nisi sumus à Christo Iesu Domino, dare tibi sanitatis recuperanda consilium. Audisti ergo nostra monita, &c. Ecce dicunt se missos à Christo, dicuntur adfuisse Regi, vtique ἀποπροσδῶσος apparentes; & nominantur Apostolicum in alijs Constantini visionibus prælianti ostensus, à Zonara tom. 3. non nominentur, qui apparebant; eo quod angelici spiritus essent. Sic et am cum Constantinus templum Deiparæ construi iussisset; architecto apparens ipsa, rationem docuit, qua colūna posset erigi. Greg. Turon. de gloria Martyr. c. 8.) Constantio, Spiridion & Triphilius prius in somnis apparere, quam eum sanarent, & tamen hi adhuc erant in viuis. (ex Metaphras. Surtius tom. 6. die 12. Decembr.) Par Potestas à mortuo loquelam obtinere, & consequi vt appareat. De eodem illo Spiridione, referunt Socrates, lib. 1. c. 8. & Rufin. lib. 1. c. 5. quod Ruffini verbis referam; Filiam habuit, Irenem nomine: qua cum ei bene ministrasset, virgo defuncta est. Post eius obitum venit quidam dicens, se ei quoddam depositum commendasse: rem gestam ignorauerat pater, perquisitum in tota domo: nusquam, quod poscebatur, inuenitum est. Perstibat tamen ille, qui commendauerat, & fl. tu ac lacrimis perurgebat: vixit quoque sua se illatitium exitium, nisi commendata recipe-

A ret, testabatur. Per motus lacrymis eius senex, ad sepulchrum filie properat, atque eam ex nomine clamat. Tum illa, de sepulchro, Quid vis, ait pater? Commendatum, inquit, illius, vbi posuisti? At illa locum designans, illic, ait, defossum inuenies. Regressus domum, rem, sicut filia de sepulchro responderat, repertam tradidit reposcanti.]

B Quæ potuit respondere, non potuit, apparere, sane, vt & illi qui mortuam Nicenæ Synodo subscripsere. Historiam admirandam prodidit Greg. Cæsariensis presbyter, apud Lipoman. tom. 6. in orat. de Nicenæ Syn. Duo (ait) Sancti Episcopi Chrysanthus & Mufonius, cum nondum decisioni suas adiecissent subscriptiones, accidit vt diuina providentia ab humanis excederent. Diuini ergo patres, cum venissent ad communem locum, in quo dormiebant, cumque simul cum eis essent, & qua dicebantur, audirent o fratres, dixerunt, & patres, proclaram nobiscum certamen decertastis, cursum perfecistis fidem seruastis. Si ergo quod factum est, Deo gratum iudicatis (nunc enim purius cernitis) ne quid sit impedimento, quo minus vos quoque decisionem subscribetis. Hac simul & dixerunt, & signata decisione sanctorum Patrum loculo imposta, totam illam noctem insomnem peragunt in oratione. Die autem sequenti, cum venissent ad loculum, solutis quæ erant imposta signaculis, cum sanctam reuoluissent decisionem, inueniunt sanctorum patrum ad eos adiectas subscriptiones.] addit Nicephorus, lib. 8. c. 23. ipsius subscriptionis verba; Chrysanthus & Mufonius: qui cum patribus omnibus in sancta præ a Oecumenica Synodo consensimus: quamuis corpore translati, manu tamen propria nos quoque libello subscripsimus.] Vnde patet, & Spiridionis, & omnium primæ Synodi patrū sententiā fuisse animos, diuina permissione ad nos redire posse,

D

E

iam alioquin nec ille filiam vocasset, nec isti subscriptionem potuissent. Nicæno concilio vetustius, utpote durante adhuc ante Constantinum persecutione, celebratum fuit in Hispania concilium prouinciale Eliberitanum, in cuius *can. 34.* legimus; *Spiritus defunctorum non esse inquietandos;* quo significatur spiritus defunctorum superesse, & cernere quæ circa sepulcra eorum fiant: vnde & sequitur; nonnunquam adesse his locis: & detestari ritus Gentilitios, ex errore natos, de animarum circa sepulcra centenaria oberratione, de qua puto Canonem illum agere: & à qua sententia non videtur omnino alienus Nemesius *regi Phoenix,* qui liber perperam tribuitur Nicæno. Anno 366. Iulianus Imp. occisus fuit incerti spiculo: & diuina visio prius ostensa S. Basilio, cui cum B. Virgine S. Mercurius apparuit, & discedens, & cruentam hastam referens; ut ex Heladio D. Basilij discipulo docuit D. Damascenus, *Orat. 1. de Imag.* eodem quoque tempore & alius, ad castra proficiscens, vidit vel vigilans, vel somnians, complures ex Apostolis & Prophetis in vnū coactos, & de iniurijs Iuliani in Ecclesiam querentes, & in commune consulentes; & duos ex eorum numero, cæteris bono animo esse iussis, discessisse, pauloque post rediisse ad conuentū, & nunciasse tyrannū occisum. Sozomens hæc narrans *l. 6. c. 2.* duorum nomina prætermisit; sed Nicephorus addidit, duos olim egregios fuisse milites ac martyres, Mercuriū & Artemiū. Sic ille *l. 10. c. 35.* B. Febronia Martyr. & virgo natalis sui die quotannis mediæ noctis tempore in Nocturnis precibus, apparebat cunctis in ehor. versantibus eo ipso in loco procumbens, vbi psallere solita. [*Metaphrast. apud Sur. tom. 3. l. 13.*] D. Ammonis animam vidit B.

A Antonius comitantibus angelis in cælum pergere. (*Athanas. in vita D. Am. idē refert Palladius in vita Ammonis.*) D. Martino Turonens. Episc. apparuit è cælo descendens B. Virgo; & ex inferis ascendens anima latronis, qui pro Martyre colebatur. (*Sulpitius Severus. in vita D. Marini.*) D. Pauli primi Eremitæ animam visam B. Antonio in cælum ab angelis deferri, auctor est D. Athan. in *vita Antonij.* & D. Hierony. in *vita Pauli.* fuit in hac sententia Nemesius, Paulò ante citatus: fuit & D. Basilus, *lib. de vera virgin. paulo ante medium;* vbi postquam dixisset virginem, etiam cū sola est, temper reuereri debere & Dei, & angeli custodis præsentiam; *Quid (subdit) per singulas pergant? Ipsus Angelorum Patrum beatissimos spiritus. Nullus enim ex his est, qui non singula vbiq; consideret. Etsi enim oculis carnis minime conspicui sunt: incorporeis tamen obrutibus ad agnitionem complectuntur, & comprehendunt omnia.*) vult ergo Sanctorum animas nobis cum volunt adesse, Dei permissione, & nullum esse locum quose successiue penetrare non possint; nihil in rebus esse actionibusque humanis, quod aliquando nequeant intelligere, ne quid hic vbiq; itatis somniet. Idē in Panegy. B. Mamantis Mart. significat multis D. Mamantem apparuisse *Memores estote Martyru, quotquot illo per somnia potui esse;* D. Greg. Nazian. *Orat. in laudem Casarij,* dicit tibi sepe in somnis visum fratrem, & licet addat, *sive cupiditate* (qua scilicet amantes tibi somnia fingunt) *sive ipsa veritate;* manifestū tamē testimoniū dat sententiæ suæ, de possibili animarū apparitione.

E Vixere eodem sæculo nonnulli Patres mox citandi: sed, quia, mors eorum, & vitæ pars potior, incidit in sæculum sequens, in illud distuli.

Quod

V

Quod tempus intercedit, inter annum
CCCC. & D. sæculo quinto ad scriben-
dum, viros habuit qua sanctitate, qua
doctrina valde illustres D. Martini
transitus D. Seuerino. & D. Ambr. ab-
sentibus ostensus: apparuit etiam, vt
auxilium laturus ijs qui corporis eius
translationem parabant: apparuit & a-
lias non semel vt narrat Gregorius
Turon. lib. de mirac. D. Martini, & lib. de
gloria Confess. D. Ioannis præcurforis
caput altissimi Herodias defodi iussit,
multis postea sæculis sanctus ipse,
duobus Monachis in somnis apparuit,
& quo loco esset ostendit. Rursus cum
memoria eius interiret; & ignoraretur
quo loco delitesceret hoc sæculo, ante
Marciani imperium, idem sanctus
Marcello monacho mirabiliter modo lo-
cum sepulcri sui capitis indicauit.
[Prosper & Sigibert. in Chron. Sozomen. l.
8. cap. 21. Niceph. l. 12. cap. 49.] Vbinam
sepulta forent corpora DD. Gerualij
& Prothasij, per visionem eorum D.
Ambrosius didicit, teste B. Augustino,
lib. 22. de Ciuitate Dei cap. 8. & lib. 9. con-
fess. ca. 7. ipsius etiam D. Ambrosij ver-
ba hanc sententiam nostram confir-
mant, quibus eodem sensu: quo D. Ba-
silius, Sanctorum spiritus vbilibet esse
testatur; Nam licet vniuersi sancti, vbi-
que sint, & omnibus profint: specialiter ta-
men illi pro nobis interueniunt, qui & sup-
plicia pertulere pro nobis. Martyr enim cum
patitur, non sibi tantum patitur, sed & ci-
uibus. Serm. 77. de Natali Octauij, Ad-
uent. & c. B. Paulinus (forte Diaconus,
certe non Nolanus ille) in vita S. Am-
brosij: Eodem, inquit, quo obiit die, sic
ut textus epistolæ loquitur, qua à Simpliciano
successore eius venerabili viro, suscep-
ta est de partibus Orientis, ad ipsum, tam-
quam adhuc nobiscum viuentem, directa,
qua nunc vsque Mediolani habetur in mo-
nasterio: quibusdam sanctis viris apparuit

A

orans cum illis, & imponens illis manu-
habet enim diem epistolæ quo directa est:
qua lecta inuenimus diem esse, quo ille de-
functus est.

B

Intra Tusciam vero ciuitate Florentia v-
bi nunc vir sanctus Zenobius Episcopus est,
quia promiserat se illos sapius visitaturum
frequenter ad altare, quod est in Basilica Am-
brosiana, qua ibidem ab ipso constituta est,
visus est orare, sicut ipso sancto viro sacer-
dote Zenobio referente, didicimus. In ea-
dem etiam domo, in qua declinans Eugeni-
um mansit, tempore quo Rhadagaisus supra-
dictam ciuitatem obsidebat, cum iam peni-
tus desperassent viri ciuitatis: per visum cui-
dam apparuit, & promisit, alio die salutem
illis adfuturam. Quo referente ciuium ani-
mi sunt erecti. Nam altero die adueniente
Stilichone comite cum exercitu: facta est de
hoste victoria.

C

Hac Pansophia religiosa semina, matre
pueri Pansophij, referente cognouimus.
Mazcezelie vt desperanti de salute sua
vel exercitus, quem ducebat contra Gildo-
nem, baculum tenens manu in visu noctis
apparuit, atque cum prouolueretur ad pedes
viri sancti Mazcezel, perciciens terram se-
nex baculo quo vegebatur (tertio hac enim
specie illi apparuit) ait: Hic, hic, hic: sig-
nans locum, deditque intellectum viro quem
visitatione dignum fuerat arbitratus, vt ag-
nosceret se in ipso loco, in quo sanctum Do-
minum viderat Sacerdotem, die tertia victo-
riam adepturum: atque ita securus bellam
& inchoauit, & consummauit. Nos tamen
ea Mediolani positi, ipso Mazcezele refe-
rente, cognouimus. Nam & in hac provin-
cia, in qua nunc positi hac describimus,
plurimis hoc ipsum retulit sacerdoti-
bus: quibus etiam referentibus securus ante
nobis cognita huic libro adiungere ar-
bitrati sumus. Sifinnij etiam & Alexan-
drini Martyrum, qui nostris temporibus,
post obitum sancti Ambrosij in

D

E

Agonia partibus persequentibus gentilibus
martyrii coronam adepti sunt, cum reliquias
Mediolani summa cum deuotione suscipere-
mus: adueniente quodam caco & referente
cognouimus: qui eodem die tacto loculo, in
quo Sanctorum reliquia portabantur lumen
recepit: quod per visum noctis vidisset nauim
appropinquare litori, in qua multitudo erat
albarum virorum: quibus descenditibus
ad terram, cum vnum de turba precaretur,
vt sciret qui essent ij viri: audierit Ambrosium
eiusque consortes. Quo audito nomine, cum
deprecaretur vt lumen reciperet, audiuit ab
eo: Perge Mediolanum & occurre fratri-
bus meis, qui illo venturi sunt (designans di-
em) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ip-
se asserbar) de littore Dalmateno, nec se an-
te venisse in ciuitatem asserbat, priusquam
recto uimere reliquijs Sanctorum occurrisset
nondum videns: sed tacto loculo videre, co-
pisse. Haecenus Paulinus de Ambrosio,
& quidem certo comperta. Nunc age,
alium eius aetatis, D. Ambrosij contra
Symmachum Collegam, Prudentium
adiungamus:

Prudentius de S. Eulalia,

*Virgo citum cupiens obitum
Appetit & bibit ore rogam.
Emicat inde columba repens,
Martyris os niue candidior
Visa relinquere, & astra sequi:
Spiritus hic erat Eulalia,
Lacteolus, celer, innocuus, &c.
De Sancto fructuoso & socijs.
Vidit praesidis ex domo satellites
Caelum martyribus patere aper-
tum,
Insignesque viros per astra ferri.
Quin & filiola monens heribi,
Ostendit sceleris notam paterni
Caelo viuere, quos forum peremit.
Postea cum pio studio conarentur*

A fratres, quisque sibi partem reliquia-
rum auferre, subdit;

*Sed ne reliquias resuscitandas,
Et mox cu Domino simul futuras
Discretis loca diuidant sepulchris
Cernuntur niueis stolis amicti,
Mandant restitui, cauoq; claudi
Mixtim marmore puluerem sa-
crandum,*

B
C
D
E
Scribit Constantinus presbyter, in
vita S. Germani Antisiodorensis ca. 17. cum
Sanctus vir in loco quodam spectris infesto
moraretur intrepidus subito ante os legentis
adstitit umbra terribilis, & paulatim sub
oculis intuentis erigitur. Parietes etiam
Saxorum imbribus colliduntur. Tunc vero
deterritus lector, praesidium sacerdotis im-
plorauit. Qui statim prosiliens effigiem ter-
ribilis imaginis intuetur, & praemissa obse-
ratione nominis Christi, imperat: vt quis ef-
set, quidue illic ageret, fateretur. Qui protin-
us terrifica vanitate deposita, voce humili
more supplicantis eloquitur: se comparem-
que suum auctores fuisse multorum criminu
insepultos iacere, & ob hoc inquit: are ho-
mines, quia ipsi quieti esse non possent. Rogat,
vt pro eis Dominu precaretur, quatenus re-
cepti requie mererentur. Ad haec vir sanctus
indoluit, imperatque vt locum ostenderet,
quo iacerent. Tum vero cereo precedente
dux umbra praeagreditur, & inter difficulta-
tes maximas ruinarum, intempesta nocte
locum, in quo proiceti fuerunt, indicauit: Vt
vero mundo redditus est dies: circumiectos
incolas inuitat, hortatur ipse operis ma-
turator, insitens: ruderata tumultuarie su-
periecta ad tempus rastris auulsa purgan-
tur. Inueniuntur corpora fusa sine ordine,
ossa ferreis adhuc nexibus illigata. Ad
legem sepultura fossa dirigitur, membra
exut a vinculis, linteis induuntur, humis
superiecta componitur, oratio, interces-

sionis

tionis impenditur, requies defunctis obtinetur: ita ut post eandem diem, sine villo terro-
 ris iudicio, domicilium frequentato habitato-
 re floruerit.] apud Surum mense Iulio.
 Sed tot tam claris exemplis aliquas in-
 feramus auctoritates siue dogmata Pa-
 trum, mox ad alia exempla redituri
 Hieronymus, lib. ad. vigilantium. in vno
 illo, nostros Nouatores omnes iugulat
 sacrae veritatis gladio eloquentiae bra-
 cteis inaurato: aut vel in sinu Abrahae, vel
 in loco refrigerij, vel subter aram Dei ani-
 mas Apostolorum & Martyrum conseruisse,
 nec posse suis tumulis, & vbi voluerint adesse
 praesentes. Senatoria videlicet dignitatis sunt
 & non inter homicidas teterrimo carcere,
 sed in libera honestaque custodia, in fortu-
 natorum insulis & in campis Elysij, reclu-
 duntur. Tu Deo leges pones? tu Apostolis vin-
 cula iniicies: ut vsque ad diem iudij tene-
 antur custodia, nec sint cum Domino suo, de
 quibus scriptum est: sequuntur agnum quo-
 cumque vadit. Si agnus vbi que: ergo & hi,
 qui cum agno sum vbi que, esse credendi sunt.
 Et cum: Diabolus & demones toto vagentur
 in orbe, & celeritate nimia vbi que praesen-
 tes sint: martyres post effusionem sanguinis
 sui arca operientur inclusi, & inde extri-
 non poterunt.] Siste, lector: & istud, vbi-
 que, pro vbiliber, positum (vt Sanctum
 Basilium interpretatus fui) memento,
 simul rationes Diui Hieronymi etiam
 percellere eos, qui negant e caelo San-
 ctorum animas egredi posse. Amicus &
 admirator Hieronymi Diuus Augusti-
 nus, lib. de cura pro mort. totus in eo est
 ferme, vt probet secundum legem Dei
 ordinariam, & sola ac nuda ipsarum a-
 nimarum naturali facultate, animas il-
 lis quibus adscriptae sunt locis egredi
 ad tempus non posse: extraordinaria
 tamen Dei permissione quando volue-
 rint, eas suis receptaculis ad homines
 visendos egredi posse: videte hanc eius
 mentem verbis, & serie disputationis

A aperte significatam, cum cap. 10. scri-
 pisset, ferri mortuos apparuisse viuenti-
 bus, & quo illorum corpora iacerent
 inhumata nescientibus, locisque mon-
 stratis monuisse, vt sepultura, qua de-
 fuerat, praeretur: subdit: *haec si falsa
 esse responderimus. contra quorundam scrip-
 ta fidelium, & contra eorum sensus, qui ta-
 lia sibi accidisse affirmant, impudenter ve-
 nire videbimur.* Et non sunt impudentes
 aduersarij nostri; qui consensum eta-
 tum omnium exhibent? Vt autem in-
 telligeremus hoc non accidere lege or-
 dinaria, sed speciali priuilegio, Deique
 permissione singulari, c. 13. illud de
 matre sua adscripsit, quod aduersarij
 calumniote in nos detorquent; si rebus
 viuentium intersent anima defunctorum,
 vt de alijs taceam, metipsum pia mater nul-
 la nocte desereret.] Etenim de singulari
 illa permissione alias aperte asseruit,
 quod de continua & ordinaria lege hic
 negauit. cap. 15. mitti (inquit) ad viuos a-
 liquos ex mortuis diuina scriptura testatur,
 & Samuelis atque Moyses apparitionibus id
 confirmat.] De fide ergo hoc censuit Au-
 gustinus, idem postea, capite 16. con-
 fessorem Felicem cum a Barbaris op-
 pugnaretur Nola, non solum beneficiorum
 effectibus, verum etiam ipsorum hominum
 aspectibus apparuisse, non incertis rumori-
 bus sed testibus (ait) certis se cognouisse. Ve-
 rum (addit) ista diuinitus exhibentur, longe
 aliter, quam sese habeat vsitatus ordo, singu-
 li creaturarum generibus attributus.) vult
 ergo Sanctus Doctor id fieri posse, sed
 non fieri naturaliter, ideo enim vt hoc
 doceat, mox subdidit; alij sunt humana-
 rum rerum limites, alia diuinarum signa vir-
 tutum: alia sunt quae naturaliter, alia quae
 mirabiliter fiunt: quamuis & natura Deus
 adsit, vt sit, & miraculis natura non desit.)
 Quippe miracula praeter naturae quidem
 fiunt ordinem, naturae tamen rerum

numquam aduersantur. Quid hac veritatis tuba sonorius? quid hoc lumine Ecclesiæ manifestius? quid hoc perfidiæ malleo potentius hæretici expectant? viuorum negotijs mortuorum spiritus interfuisse, superstitionibus adfuisse, visos in orbe nostro, testatur. Auctor epist. ad Cyrillum. Ierosol. quæ tribuitur (sicet falso) Augustino; ipsa qua decessit hora, narrat Hieronymi animam ei apparuisse, multa que sapienter monuisse, & eruditè docuisse. Sed huius epistolæ auctoritas & fides sunt exiguæ, vel nullæ: ideo pergamus alio D. Chrysostom; homil. 74. in Ioann. agnoscit mortuorum in somnijs apparitionem, & eam fuisse sententiam Iudæ Thadæi Apostoli eo loco scribit, vt ceteret sic Christum post mortem solis Apostolis & non alijs appariturum. Apud Palladium legimus à B. Pambo visos fratres duos Præsius & Esaiam in cælis: (in *Parsia & Esaiâ.*) ab Abbate Apollo visum fratrem eius defunctum: (in *Apollô*) Anuph. vidisse choros beatorum: & eius animam postea à numerosis angelis & martyribus in cælum cunctis videntibus sublatam. (in *Anuph.*) Solitus autem Palladius diserte exprimere & distinguere visionem angelicam à visione animæ, & addere angelum hominis alicuius speciem assumpsisse, vt obseruare potes, ex cap. 86. de Euagrio Diacono, visione angelica ab amore libidinoso mulierculæ deterrito: vbi etiam habes apertam distinctionem apparitionis alterius dæmonum ad hæreticam blasphemiam conantium eum inducere. His ferme temporibus Marcus Gazensis vixit, testis oculatus, narrans Ioannis Cæsareæ & Porphyrij Gazensis Episcoporum legationem ad Arcadium de diruendo Marnæ templo; vbi inter cætera describit tempestatem grauissimam, quæ

A Deus permiserat oriri propter hæreticam naucleri prauitatem: implorabamus (inquit) preces B. Procopij anachoretæ. Cumque fuisset vespera & tempestat non cessaret, permansimus vigilantes totam illam noctem.

B Circamstatinum autem ex multa afflictione parum dormit arunt sanctissimi Episcopi, & videt in somnis Dominus meus Porphyrius, sanctum Procopium Anachoretam dicentem eis: Nauclerum catechismo instruite & obsecrate (est enim ex Arii hæretici execranda secta) & effugate, vt ipsi anachemate notet Arium, & malam eius fidem: & statim cessabit tanta tempestat. Subdit deinde sic factum, & mare tranquillum B. Chrysostomo, commentarios in D. Pauli Epistolas scribenti, assistentem, eumque docentem B. Apostolum vidit Proclus Constantinopolitanus, vt scriptis proditum à Leone Augusto, & Metaphraste, in vita Chrysost. Eidem ab exilio redeunti Comanæ in templo D. Basiliscus Martyr, Nicomediæ olim passus, apparuit dicens: Confide frater Ioannes: cras enim simul erimus. Atunt presbytero quoque Ecclesiæ prius apparuisse Martyrem, atque dixisse: prepara Ioanni fratri locum. Venturus est enim.) narrat Palladius, in *Dialog.* & addit confirmasse euentum: postredie enim mortuum & sepultum eo loco S. Antistitem. B. Cyrillus Alex. dissentiens vehementer à Chrysostomo, in Ioannis monitis à Deipara fuit, vt cum eo mortuo in gratiam rediret. Nuceph. lib. 14. Hist. cap. 28. ex Nuceph. ta.)

D Aliam visionem Adelphij de gloria B. Chrysostomi, à Sophronio (in *Prato spiritali cap. 128.*) descriptam, vt meram imposturam, merito à Baronio (tom. 5. anno 407.) confutatam, prætermitto. Sed omni fide digna est historia, quam de Synetio Syrenes Episc.

& Eua-

& Euagrio Philosopho idem Sophronius memoria mandauit, ex Leontio, [Prat. Spiritual. cap. 195.] cum assidue Synelius eum conaretur ad religionem Christianam traducere, isque obijceret doctrinam Christianorum, de resurrectione corporum, deque mercede bonorum operum, maxime centuplo pro eleemosyna post hanc vitam recipiendo, sibi non posse fabulosam videri. Tandem tamen Episcopus nihil diligentia pretermittens ei persuasit Christianum fieri, & cum liberis baptizari.

Ceterum non multo posteaquam baptizatus fuit, dedit Episcopo auri tria centenaria in usum pauperum, dicens: accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro seculo. Qui suscepto auro prompte illi cautionem fecit, ut petebat. Vixit itaque post baptismum annos aliquot philosophus, at tandem infirmatus est ad mortem. Cum vero morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando curabitus sumus in uis chartam istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo fecerunt filii, sicut eis ipse praeceperat, sepelieruntque eum cum chirographo.

Tertia autem post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum ubi iaceo, & accipe chirographum tuum, accipiennum debitum & satisfactum mihi est: atque ut certior eius rei fias, propria mea subscripsi manu. Ignorabat enim Episcopus, quod chirographum illud conspexissent ei. Mane autem facto, accersitis filiis eius dixit: Nunc aliquid cum Patre vestro in monumento percipistis? Illi putantes quod eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei. Nihil Domine prater pannos consuetos. Quid igitur. Nunquid vel chartam ali-

A quam conspexissent ei? tunc recordatis filij (ignorabant enim quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sane Domine, chartam enim quandam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam in manibus meis date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium quod nocte illa viderat. Sumensque illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumque manu Episcopi conscriptum suis manibus tenentem, accipientes, autem chirographum ex eius manibus aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu philosophi subscriptum ita: Ego Euagrius philosophus tibi sanctissimo Domino Synesio Episcopo salutem: Accepi debitum in his litteris manu tua conscriptum. Satisfactumque mihi est, & nullum contrate habeo ius, propter aurum quod dedi tibi, & per te. Christo Deo & Saluatori nostro, &c.]

Idem narrat Hugo Eterianus, lib. de regres. anim. ab infer. capite decimo sexto. Luciano presbytero viro sancto, temporibus, non Constantini (ut male Nycetas orat. de martyrio & inuent. s. Stephani) sed Honorij Archidij, apparuit semiuigilanti ter, diuersis noctibus. B. Gamaliel B. Pauli praeceptor, ei que indicauit locum reliquiarum corporis sui, & B. Stephani protomartyris, & Beati Nicodemi, & Beati Abibi: quæ & eo inuenta fuere loco, & per Orosium Occidenti illata, exstat epistola Luciano de hac re luculenter scripta, (apud Surium tom. 4.) quam Auitus Hispanus in Latinum transtulit à Græco, cuius etiam exemplar exstat, & meminit Gennadius, de uiris illustribus, cap. 47. cui suffragantur Marcellinus Comes, in Chron. & Nicephorus, lib. 14. cap. 9. Et ut certior foret hæc

visio, idem B. Gamaliel, eodem tempore, apparuit Nygerio monacho, cui etiam situm loci ad Orientem indicauit, vt refert ipse Lucianus. Ipsum quoque Protomartyrem nonnullis apparuisse testis est Euodius, *lib. 1. de eius miraculis*. De Micheæ & Habacuc apparitione, his priore, legendus Sozom. *lib. 7. cap. vltim.* De Zachariæ prophetæ corpore non multum post inuenit, sic Sozomenus, *lib. 9. cap. vltim.* *Cophar vlla est in territorio Eleutheropolu Palæstinae. Huic profectus erat agri ipsius conseruus Calimerus quidam. Domino quidem suo fidelis, sed morosus interrim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus. Quamuis autem talis esset, propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens seipsum reuelauit. Et horro quodam demonstrato, Age queso (inquit) hic fodita, &c.* subditur enim corporis lacri, ostenso loco, inuentio, Absens & viuus adhuc Euthymius noctu visus Tereboni Saraceno: quem cum sanasset postea ad se profectum, magna Sarracenorum pars Christi fidem fuit amplexa, anno Christi 420. vt prodidit Cyrillus monachus, probatissimus Historicus, in *vita S. Euthymij, Suriotom. 1. Ianuar. 20.* Circa annum 429. Abbati Cyriaco B. Virgo, cum duobus, SS. Baptista & Euangelista, apparuit, & negauit in cellam eius ingredi, manebat enim ante ianuam, eo quod ignaro Abba, duo Nestorij libri in eius cella forent, hostis Deiparæ: auctor Sophron. *Prat. spirit. cap. 66.* De Beat. Paulino Nolano, in *lib. de vita Paulini apud Suriotom. 3. Iunij 22.* narrat Vranus, ei ante mortem apparuisse, & cum eo collocutos fuisse S. Ianuarium Mart. & S. Martinum Turonensem. Beat. Petrus Apollolus & S. Apollinaris eius discipulus

A per visum apparentes Sixto Papæ, anno 433. eum admonuerunt Rauennati sed imponendum Petrum illum, vere Chrysologum, virum simul sanctissimum & eloquentissimum: auctor ex antiquo archiuo Rauennarium, in *eorum historia, Hieron. Rubens. Scribit Procopius, lib. 2. de bello VVandalico*, B. Cyprianum Afris oppressis apparuisse, & bono animo Christianos esse iussisse, seque breui tempore vltorem futurum: quod sane VVandalis debellatis, biennio post accidit. Ann. 456. Theodoricus rex victis in Gallicia Suis, in Lusitaniam contendit: vbi ne urbem Emeritam diriperet, B. Eulixæ Martyris apparitione coercitus fuit, auctore Diuo Ilidoro, in *Chron. Gotbor.* De B. Leonis ad Flavianum de recta fide epist. Sophronius ista memorat. *cap. 147. Prat. spirit.* Narrauit & hoc nobis eiusdem canobij Pater Abbas Menas, *Audisse se Eulogium Alexandrinum Patriarcham dicentem. Cum profectus essem Constantinopolim, fructus sum contubernio Domini Gregorij Romani Archidiaconi, & singularis viri, qui narrauit mihi de sanctissimo ac beatissimo Leone Romano Pontifice, dicens haberi scriptum in Ecclesia Romana: quod cum scripsisset Epistolam ad Sanctum Flavianum Constantinopolitanum Episcopum contra impios Eutychetum & Nestorium, posuerit eam super tumulum Principis Apostolorum Petri, & orationibus ac vigilijs & ieiunijs vacans, orauit ipsum summum Apostolum dicens, si quid, vt homo, vel minus caute posui: tu, cui a Domino Saluatore nostra IESV CHRISTO & Ecclesia & hæc sedes commissa est, emenda, post quatuor vero dies apparuit ei Apostolus, & dixit, legi ac emendari. Sumensque Epistolam de sepulchro Beat. Petri*

aperuit eam & inuenit Apostolica manu
mendatam.] Idem cap. 148. Theodor-
dorus (inquit) sanctissimus Episcopus
Dorna, qua est in Libya, narrauit no-
bū, dicens: cum essem cubicularius san-
cti Papa Eulogij, vidi in somnis virum
reuerendi habitus, statura procerum, di-
centem mihi: Nuncia meum Eulogio Pa-
pa aduentum, ad quem ego: Quis es tu,
qui iubes vt nunciem? Respondens ille
dixit mihi: Ego sum Leo Romanus
Pontifex. Ingressus igitur ego nunciaui
dicens: Sanctissimus & Beatissimus
Papa Leo Romana sedis Antistes con-
uenire vos vult. Cum hoc audisset Pa-
pa Eulogius, exurgens concitus occurrit
in occursum eius. Salutantesque se inui-
cem, oratione facta, confederunt. Tunc
vero Dominus & eximius Leo dixit
Sancto Eulogio. Scis quare huc venerim
ad vos: Respondit ille, Non: Ait ipsi
Veni, vt vobis gratias agerem, quia rite
& magnifice pro mea Epistola respondi-
sti, quam scriptam misi ad fratrem
meum Flavianum Constantinopolitanum
Patriarcham, sensum quidem & sen-
tentiam meam aperientem, heretico-
rum autem ora obstruentem. Scio au-
tem, frater, quia non mihi tantum ve-
strum diuinum laborem studiumque con-
tulisti, sed etiam supremo culmini A-
postolorum Petro, & ipsi prae omnibus
qua à nobis predicatur veritati, qui est
CHRISTVS Deus noster. Ista non semel
tantum, sed bis terque conspiciens trina
apparitione firmatus, enarraui B. Pa-
pa Eulogio.] Idem Sophronius, cap. 149.
narrat adhuc alias D. Petrum eidem
Sancto Leoni apparuisse, & nunciaffe
eius dimissa peccata. Vixit hoc sæculo
Theodoretus, is scribit: BB. Aposte-
los Ioannem & Philippum, Theodo-
tio Imper. olim apparuisse, lib. 1. Hist.
cap. 24. Anno 485. conante Petro Ful-

A lone Cypri Ecclesiam sibi subijcere:
S. Barnabas Apostolus tribus conti-
nui noctibus ter Anthemio Salami-
nes Episcopo apparuit, & locum cor-
poris sui vna cum Euangelio S. Mat-
thæi propria Barnabæ manu conscri-
pto, sepulti indicauit: quæ & inuenta,
narrat fuse Alexander Monachus, apud
Surium rom. 3. 11. die Iunij. Breui-
ores futuri sumus, sæculis frequenti-
bus.

B Sæculo inchoato 6. hoc est post an-
num Christ. CCCCC. Hæretici Seue-
riani multi varijs fuere visis conuersi,
vt in primis, Isidorus Monachus Phi-
loxemensis, apparitione damnati il-
lius, qui Christo Domino alapam in-
culserat, quod fuse narrat Sophro-
nius, cap. 30. Prat. Spiritual. Deinde
& Cosmiana vxor Germani Patricij,
quam propter hæresis contagium,
Deipara visibiliter apparens cum alijs
sanctis feminis, arcuit à templi aditu.
[Sophro. qui & alia multa subdit seqq.
cap. 49. 79. 106. 188. 213.] Reginæ mu-
lieri Cappadoci, officio Diaconissæ, in
somnia viuus, & in Laura degens ap-
paruit, eamque docuit quæ erant ne-
cessaria, Ioannes Silentarius, narrante
rem gestam Cyrollo Monacho, in vi-
ta eius apud Lipoman. rom. 6. D. Bartho-
lomæus in Daris apparuit Anastasio,
& corpus suum vbi sepultum esset in-
dicauit, seque patronum vrbis ac de-
fensorem professus fuit. Sic Nicephor.
libro 16. caput. 37. Anno Christi 515.
obiit Macedonius Patriarcha Con-
stantinopolitano ab impio Anastasio
in exilium actus, de eo Cedrenus
ita scribit: cum iam, esset sepulchro con-
dendus, antequam id fieret, sub-
lata dextera manu crucis signo sepul-
chrum obsignauit. Idem Theodoro iu-
dam suorum familiarium per visio-

VI.
R

nem dixit: Excipe hac, & abi, & Anastasio recita. Ego quidem Macedonius ab eo ad Patres meos, in quorum fide persteti. Interim tamen semper Deum interpellabo dum tu quoque venias, & causa nostra disceptetur.] Legendi eadem de re Miscella, ex Theophane libro decimo quinto. Anastas. in Chron. & Theodorus Lector collectan. libro secundo.

Verum, quia Macedonius Schismaticus obiit: alios Anastasio Deus Catholicos & ab ipso quoque in exilium missos, accusatores praestituit, quos ambos Deus visione praemonuit, & pararent, ut decimo ab Anastasij obitu die morituros, & causam suam ante horrendum tribunal acturos. ij fuere Elias Patriarcha Ierosolymitanus: & Flavianus Patriarcha Antiochenus, legendi. Cyrill. in actis Sabae apud Surium tom. 6. die 5. Decemb. & Sophro. in Prato Spiritu. 35.

Theodorici Regis Italiae animam solitarius Lyparitanus vidit, inter Iohannem Papam & Symmachum Patricium, vinculis deduci manibus, & in ollam Vulcani proijci, ut narrat Beatus Gregorius Papa, libro quarto. Dialog. capite trigesimo. Interdum accidit ut in visione, is cui fiebat ad locum deduceretur, ubi animae detinebantur: ut docet exemplum illud Monachi Nestoriani, quem cum Beatus Cyrillus Deo commendaret: circa horam nona die sequenti, aspexit frater, qui erat in spelunca, quendam adstans sibi aspectu terribilem, ac dicentem: Veni & vide veritatem. Assumensq; eum duxit in locum tenebrosum ac fatidum, ignem euaporantem, atque in ipsis ignibus videt Nestorium, Eutychetem, Apollinarem, Dioscorum, Seuerum, & Origenem, & alios quosdam, dixitque illi is qui apparuerat: locus iste preparatus est hereticis, &c.] Hactenus Sophron. Prat. Spiritual. capite vigesimo

A sexto. Cum Iustinianus Imp. Apostolis templum exaedificasset, constat quod Apostoli: (ait Procop.) beneficiorum memores ad Regis honorem nun. hominibus apparuerunt, Regis inquam pijs & religiosi. Neque enim ab humanis recedant diuina, sed admisceri percipiunt, & hominum conuersatione oblectari.] Sic Procop. libro primo de aedific. Iustiniani. ubi vides etiam eius sententiam de quaestione nostra, cuius etiam illa sunt huc pertinentia ex eodem opere: Circa Sinus terminum in arduo satis & edito loco sanctis Cosma & Damiano olim templum dedicatum est: Vbi Iustinianum grauius egrotantem, & iam morituri speciem praebentem, nempe a medicis desperatum, & inter cadavera iacentem: isti sancti per somnum & visum apparentes curauerunt.]

C Idem libro primo de bello Goth. testatur moenium Romae partem a Beato Petro Apostolo, Gotthis obsidentibus, defensam fuisse. Beatum vero Stephanum visum apud Apostolorum Principes, pro vrbe Metensi intercedere, in qua eius erant reliquiae, scribit Gregor. Turon. lib. 2. Histor. Francor. cap. 6. Sed & anno 552. filium vitriarij Iudaei triduo in fornace illatum Beat. Virgo puero se visibilem praebens seruauit: qui cum matre postea baptizatus, rei gestae historia certissima peti potest ab eo, qui tum vivebat, Eua-grio, libro quarto. capite trigesimo quinto. ex eo Gregor. Turon. li. de glor. mar. ca. octauo. & Glycas, Annal. par. 4. Redempto Episcopo Ferentinati ad sepulchrum Sancti Eutichij vigilantem, idem martyr afficit dicens: Redempte vigilas? cui respondit, vigilo. Qui ait, Finis venit vniuersae carnis, & quae sequuntur apud D. Gregor. Dial. libro tertio. capite trigesimo octauo. Circa annum 587. Guntrammo Regi de Chilperico pessimo Francorum tyranno, visio huiusmodi

fuit

tuit ostensa, quàm ipsemet Rex apud Gregor. Turonensem sic narrat: *vidi & ego aliam visionem, qua huius interitum nunciavit.*

Adducebatur in conspectu meo à tribus Episcopus vinculus catenis, quorum vnus Tetricus, alius Agricola, tertius vero Nicetius Lugdunensis erat, è quibus dicebant duo, soluite quaso eum, & castigatum abire permittite. Quibus è contrario cum amaritudine Tetricus Episcopus respondebat. Non fiet istud, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cum diu multumque quasi altercantes hac inter se verba conferrent: conspicio eminentem aneum super ignem positum feruere vehementer. Tunc me flente, apprehensum infelicem Chilpericum contractu membru proiciunt in aneum: nec mora inter vndarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, vt nullum ex eo penitus indicium remaneret. [Gregorius Tur. lib. 8. histor. Francor. cap. 5. Narsetem, Eunuchum, led belli ducem clarissimum, nefas omittere, de quo sic Euagrius; Comemoratum ab his qui vna cum Narsete fuerunt, dum precibus & alijs pietatis officijs diuinum nomen placaret, debitumque cultum ei tribueret, s. Virginem ei apparuisse, planeque tempus præscripsisse, quo bellum cum hostibus gereret, atque non prius ad prælium committendum se accingeret, quàm cælitus signum acciperet.] Sic Euagrius, de Totilâ & Theiâ Regibus ab eo deuictis loquens, lib. 4. cap. 23. idem Nicephorus refert, lib. 17. cap. 13. cuius verba sunt ex Euagrio explicanda, non enim loquitur de cunctis bellis Narsetis, sed de hoc Gotthico. Paulò post, Sergiopolim obsidente Chosroë, visus D. Sergius Martyr cum innumerabilibus cælestibus propugnatoribus defensionem parare, atque per muros vbique discurrere. Nicephor. lib. 17. cap. 17. ex Euagro lib. 4. cap. 27. Iustino lu-

A niore imperante Anatolium hominem præstigiatorum & impium, primò quidem imago Deiparæ palam fuit aduersata: deinde & nonnullis fidelibus Deipara ipsa apparuit, eosque contra scelestum illum incitauit, inquiring ab Anatolio filium suum contumelijs affici. Euagrius lib. 15. cap. 18.

B Septimum sæculum inchoatum, Anno 600. iuuat ordiri à Beatissimo Gregorio I. Romano Pontifice & Ecclesiæ Doctore; cuius solius sufficere deberet auctoritas, is primum de B. Musâ refert sequentia: Quod quadam nocte ei per visionem B. Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coactus ei in albis vestibus puellas ostendit.

C Quibus illa cum admisceri appeteret, sed se illis iungere non auderet, Beata Maria virginis est voce requisita, an velit cum eis esse, atque in eius obsequio viuere: Cui cum puella eadem diceret, volo, ab ea prorsus mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à risu & iocis se abstineret, sciens per omnia, quod inter easdem virgines, quas viderat, ad eius obsequium die trigesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est, omnemque à se leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis deterfit manu. Cùmque eam parentes eius mutatam esse mirarentur, requisita rem retulit, quid sibi B. Dei Genitrix inuenerit, vel qua die itura esset ad obsequium eius, indicauit. Tunc post vicesimum quintum diem febre correpta est.

D Die autem tricesimo, cum hora eius exitus propinquasset, eandem beatam genitricem Dei, cum puellis quas per visionem viderat, ad se venire conspexit, cui etiam se vocanti respondere cepit, & de presis reuerenter oculis, aperta voce cla-

mare, Ecce Domina venio. In qua etiam voce spiritum tradidit.] lib. 4. Dialog. cap. 17. De B. Probo Reatino Episcopo memorat, illi simul & puero qui aderat apparuisse SS. Iuuenalem & Eleutherium Martyres, stolis candidis amictos, qui animam Probi secum in cœlum asportarint, lib. 4. Dialog. cap. 12. hæc de cœlitibus, de quibus alia idem eodem libro c. 11. & 14. de damnatorum apparitionibus idem exempla supeditat, vt de Theodorici anima in ollam Vulcani visa deiici, quod ante citauit, & confirmat Hugo Ætherianus, libro de regressu animar. capite septimo. & de moniali, quæ visa ante altare per medium secari, libro 4. Dialog. cap. 51. De animabus, quæ adhuc expiabantur, idem plura suggerit. Pascasium Diaconum visum Romæ in Thermis stantem & balneantibus obsequentem, in pœnam schismatico præbiti fauoris, vt fastus ille, cui apparuit, Germano Capuano Episcopo, cuius & precibus mox pœnali loco fuit liberatus. [liber. 4. Dialog. cap. 40. & Hugo Ætherianus libro de regressu animar. cap. 14.] Similia ferme habet de anima Domini balnei, qui pro culpis suis post mortem thermarum caloribus deputatus, eodem in loco iussus lauaturs sedulo ministrare: quam operam cum Centumcellensi presbytero non semel præstitisset, presbyter ei caritatis causa duas oblationum coronas detulit. Sed ille mœrens, afflictusque respondit: *Mibi ista quare das pater? iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim, quem vides, huius loci Dominus aliquando fui, sed pro culpis meis huic post mortem deputatus sum. Si autem mihi prestare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias.*

Et tunc te exauditum esse cognosce, cum

A huc ad lauandum veneris, & me minime repereris. In quibus verbis disparuit, & is qui homo esse videbatur, euanescente innotuit, qui spiritus fuit, &c.] d. lib. 4. cap. 55. ibidem & aliud addit de iusto monacho, qui copioso fratri suo apparuit, & se supplicium per salutaris sacrificij oblationem docuit euasisse, quod paulo aliter narrat Glycas, part. 4. *Annal.*

B Hactenus S. Gregorius, ea dignitate, sanctitate, prudentia vir, vt, nisi hæreticus, eius testimonium, nemo queat rejicere. Vixit eodem seculo Gregor. Turon. & B. Ilidorus Hispalensis, quorum testimonia superius iam adduximus, vixit etiam Sophron. auctor, *Prati spiritualis*, è quo iam plura testimonia exhibuimus, vixit & B. Ildephonus Toletanus Episcopus, cui B. virgo candidissimam vestem donauit, ei apparens cum virginum choris; quæ vestis etiã hodie asseruatur. Eidem & regi totique clero ac populo; ex tumultu suo surgens B. Leocadia apparuit, velum manu quasi porrigens: vnde ad apparitionis veritatem comprobendam, B. Ildephonus, accepto à Rege cultello, partem præcidit: quæ cum cultro inter Ecclesiæ thesauros reposita. Vtrumque testatur Iulianus Pomerius eiusdem Ecclesiæ antistes, apud Surium, *tomo prim. Ianuar. 23.* Anno 696. Ebroinnum cæcus quidam audiuit in ollam Vulcani. à dæmonibus portari. vt narrat Ado Viennens. in *Chron.*

E Octauo seculo post annum 700. Floruere Iulianus Pomerius, quem nostræ sententiæ fuisse docent paulò ante ex eo laudata. de B. Ildephonso. vixit & Sanct. Suibertus qui ægris, quos curauit multis, post mortem apparuit, teste B. Marcellino, in eius vita cap. 30.

apud

apud Surium mense Martio.] Item venerabilis Beda, qui quodidem de apparitionibus senserit, patet ex Hist. Anglorum libr. 4. cap. 14. & 25. & lib. 5. ca. 14. & alijs eiusdem libri, ac vitarum, quas conscripsit locis. Vixit & Beat. Ioannes Damascenus; cui, iussu Iconomachi Imperatoris abscissam manum, Beat. Deipara virgo restituit, vt narrat Beat. Ioannes Hierosolymitanus Patriarcha in eius vita. vixit his temporibus Paulus Diaconus, qui narrat Arnulphum Longobardum in prælio protectum fuisse à B. Sabino Martyre; & à Barbaro, cum pictum vidisset, Martyrem agnitum, libr. 4. cap. 5. de gest. Longobard. Admiratione dignissimum est, quod narrat Constantinus Episcopus oculatus testis, de translatione reliquiarum S. Euphemie martyris, apud Lipoman. tom. 6. præstrictum splendore miraculorum Leonem Isauricum clam sustulisse martyris reliquias, & earum loca ossa arida imposuisse; veras autem reliquias cum loculo in maris vndas proiecisse.

Incidere nauæ quidam in loculum rei ignari, & putantes thesaurum aliquem in eo repositum, susceperunt, & aperuerunt, & mirifice, qui inde exhalabat odore perfusi, cognouere sacras esse reliquias, cumque hærent ignari cuiusnam forent, eadem nocte videre lumina & cereos, virosque mirè candicantes, Deumque laudantes. Cumque appulissent Levinum, & somno se dedissent, viderunt in quiete Glyceriam Martyrem occurrere Euphemie virgini, amplecti illam & exosulari, & aduertum gratulari, ex eo cognouerunt, unus esset illa reliquia. Tunc inde soluentes ter ventis rasantibus eodem reiecti sunt. Denique Euphemia adstitit illis in somnis & quæ foret edocuit, ac se ibi velle subsistere edixit, ex quo fuerat

A ab impio Leone in mare proiecta.] Sic ille, cui potius credendum quam Zonaræ, hæc Copronymo tribuenti. Idem Zonaras paulò post ita scribit, de Leone Armenio: Hæc Imperatorem turbabant, nec minus n. atris terrebat insomnium.

B Videbatur illa sibi in æde Deipara blabernia esse, & cernere matronam quandam, quam adolentes candidis induti vestibus comitarentur, & adis solum sanguine redundare, audireque matronam illam iubere dari matri imperatoris vas eo sanguine plenum, quæ cum id aduersaretur, dicere illistrem illam matronam: At filius tuus eos, qui me venerantur sanguine implet, neque intelligi se, & Deum, & filium meum ad iram commouere,] hanc matronam fuisse B. Virginem verba ipsa loquuntur. subdit Zonaras; Est & D. Tharsisus iam ex hac vita ærumnosa translatus, cuiusdam in somnis visus, qui Michaellem quandam inelamaret, eumque ad inuadendum & occidendum Leonem hortaretur.]

D Sanè mox Michael Balbus eum interemit anno 787. Hungo Pictorum Regi apparuit Diu. Andreas Apostolus victoriam promittens, quam præstitit; apparente in cælo cruce decussata rubea; cum pugnaretur: quod etiam Buccanus, licet Calvinista tradidit, libr. 5. Histor. Scotor. rege 65.

E His temporibus vix Beata Gertrudis, de qua apparente meminit Ludouicus Blosius, in Monili spiritali, non vno loco; paulò post fuit imperium Romanum in Carolum Magnū translatum huic Diuum Iacobum Zebedæum apparuisse, & hortatum; vt Hispaniæ regna ex Saracenorum eriperet potestate, recentiores quidam scriptores scripsere. [Ludolphus Beben-

burgius de veterum Principum Germanorum zelo cap. 14. Certiore fide contestata sunt alia eiusdem Apoltoli apparitiones, hoc & sequentibus sæculis Regibus Hispaniæ factæ, quibus & opem se laturum in prælio promisit, & visus in conflictu hostes in fugam agere. Vidisse se & Mauri fatebantur, & nostri gloriabantur; de quibus mox.

IX.

Anno octingentesimo sæculum cepit novum, eo Raymirus Rex Hispaniæ fortissime totum diem cum Sarraceno- rum maximâ multitudine pugnauit: sub noctem cum exigua suorum manu in collem quendam se recepit. Regi vigilanti & Deum precanti Diuus Iacobus adstitit, iussitque omnes confessione lustrari, & sumpta Euchari- stia prælium conferere. Mane, cum omnes ad vnum obtemperassent, monitis Diui; signa contulere, hostium sexa- ginta millia conficere. Visus in eo prælio Apostolus albo vectus equo, vexillum gestans niueum, quod rubea crux transuersa distinguebat. *Auctores Roderic. Episcopus, Chronicum Generale Alphonfi Regis, Mariana lib. 7. cap. 13. & alij.*

Vixit hoc sæculo Theophylactus Bulgar. qui in decimo quarto capite Eu- angelij Ioannis fatetur, spiritus mor- tuorum viuus apparere. Vixit opinor eodem Iulianus Toletanus Iunior, au- ctor Prognostici, qui libro 2. cap. 29. do- cet, mortuos scire posse, quid agam viui, & capite sequent. ex D. Augustini, de cura pro mortuis, sententia, ac pene iisdem verbis concludit, scriptura auctoritate a- pertè probari mortuos posse viuentium ocu- lis apparere. Carolo Caluâ Francorum Rege Numonis quidam vsurpator bo- norum Ecclesiasticorum conspexit, sensitq; D. Mauritium sibi apparentem, & increpantem, & pedum sacrum ca-

piti illudentem: nec vana visio: paulò post decesit. (Sic *Annales Andegau.*) Si- mile, quod legitur in Chrò. Calsinenti, lib. 2. cap. 52. à puero conspectum Pan- dulfum Principem Capuanum ferre- is nexibus vinctum, & in cœnoso ac foetido lacu vsq; ad guttur demissum, & restibus à duobus nigerrimis spiri- tibus in profundum subinde demitti, & iterum extrahi. Causam rogatus, re- spondit: *Quoniam aureum calicem canobio S. Benedicti eripui, & in agone mortis re- stituere neglexi.* Et cap. 84. vidit eremita quidam Æthiopes stramine onustos (qui se dæmones dixerunt) eidem Pandulfo rogum parantes; & eadem ho- ra compertus est exspirasse. Quod de Pandulfo hic adscripti propter argu- menti similitudinem, nam accidit sæ- culo vndecimo.

Post annum nongentesimum, Ludgero, frustra quærenti corpus S. Lebuini, ean- dem visum esse in somnis, sanctissimam sa- cerdotem Christi Lebunum secum loqui, & sui detegere locum sepulchri, & membra ibi reperta ubi spiritus indicarat. *Huibal- dus Elnonensis apud Sursum tomo 6. No- uemb. 12.* Cum Ioannes Decimus exercitum in Apuliam misisset aduer- sus Sarracenos, SS. Apostoli Petrus & Paulus in prælio conspecti Chri- stianis victoriam maximam pepere- runt. (Sic *Liu prandus temporibus illis proximis lib. 2. cap. 14.*) Ioanni Zimisæ Imp. contra Rossos pugnantem, iussu B. Virginis auxilium tulit, visus mul- tis, B. Theodorus Martyr. [Sic *Zon. ar. tom. 3.*] Eodem sæculo accidit horri- bilis illa tragœdia Vdonis Episcopi Magdeburgici: quam postea narra- bimus. Tu lector memento hic ponen- dam fuisse. Vixere hoc sæculo deci- mo Euthymius Græcus & Hugo Æ- therianus Latinus, quorum vterque

tenuit

tenuit mortuorum spiritus viuentib. se in conspectum aliquando dare. *Euthym. in capite decimo quarto. Ioan. Hugo Acher. de regress. animar. capit. 7. 11. 14. 15. & 16.*

Anno nongentesimo decimo quarto Ferdinand. Consalvus Castellæ Comes, vtriusque fortunæ illustre specimen, vir dictis factisque magnificus, cum trecentis dumtaxat militibus, diuino fretus monitu, maximas Almagor's copias profligauit. Idem decimo sexto post anno, sub signis habens pedum 15000. equites 450. triduum continuum cum multitudine Arabum incredibili conflixit: cum quæ postmodum die D. Iacobus visus adesse prælio fuisse, innumeris cæsis, triumphauit.]

XI: *Chron. general. V. a. sa. & alij.*

Succesit sæculum XL. ab anno millesimo, hoc sæculo bellum sacrum fuit, duce Godofrido Bullonio: cum in expeditione Antiochena nostri & fame sermè consumpti, & equis fere defecti forent, visione & monitis D. Andree confirmati, qui etiam lanceam Dominicam illis indicauit, non vnã obtinere victoriã, in prælio quoque cum Corbona, apparuere agmina equitum albarum, quæ Persas in fugam egerunt. [Guilhelm. Tyrius, qui bello sacro interfuit, lib. 6. *Sacra Hist. cap. 4. & 9.*] Eodem bello, expugnata ab Christianis vrbe Sancta, Adimarus Episcopus, diu ante defunctus, visus est milites præire, & muros conscendere, & adhortari, se subsequerentur. (*Ioan. Naucler. vol. 3. gen. 37.*) Paulo ante Christus Dominicus cum B. Virgine SS. Petro, Ioanne, Stephano, Martino & alijs multis quoque Angelis, Henrico II. Imper. ostendit se noctu in templo Romæ vigilantem. (*Idem Naucler. ibi gener. 34.*) Tunc Amicus etiam defunctus Beat. Dun-

A stano apparuit, & futura multa prædixit, quæ & contigere. *Osbertus in vita Dunstansi, apud Surium decimo nono Maij.*

Non semel post mortem visus amicis est Beat. Odilo Abbas Cluniacensis. (*Petr. Damian. in eius vita apud Surium mense Ianuar.*) Floruit hoc tempore, & ad sequens sæculum peruenit, Petr. Damianus, vir doctissimus & eloquentissimus: qui Cardinalatum cum solitaria vita commuta-

B uit: opera eius, quæ multa sunt, apparitionibus varijs sunt referta, vt de duobus primoribus Faentinis ex inferno apparentibus, *epistol. 2. ad Hildebrand.* vt de animabus in specie auicularum apparentibus, *epistol. 5. cap. 3. de anima Benedicti VIII. nigro equo insidente & apparente Episcopo Capuano, non tantum idem*

C *Damian. ibid. capite quarto.* sed & Martinus Polonus idem tradidit, in *Chron. & D. Antonin. & Platina. de Benedicti IX. apparitione idem Damian. cap. 5.* vt de Beat. Andree & Beat. Gregorio apostatam Monachum flagellantibus *cap. 11. & alia quæ longum foret referre. Si seriem temporis spectes hic ponendum quod de Pandulfo Capuano retuli paulo ante, & confirmat*

D *Leo ostiensis lib. 2. cap. 62. & 82. Nota est historia foundationis Cartusien- sium: cuius occasio celebris illa, & publica, primo, secundo, tertio, facta die in Vigilijs mortuorum apparitio, cum concineretur versiculus, responde mihi: ter enim mortuus caput iustulit, & iusto Dei iudicio se accusatum, se iudicatum, se damnatum exclama-*

E uit [*narrat. Franc. de Puteo in vita Brunonis, apud Sur. tom. 5. 6. Octob.*] Hoc sæculo vixere S. Anno Colon. & S. Benno Misnensis, Episcopi: illi apparere prædecesores Episcopi, & mire,

ostensa in veste ipsius macula, com-
monuerunt, vt acerbitatem animi, er-
ga eos à quibus iniuste vexatus fuerat,
plane abolerat è memoria & mente.
De D. Bennone traditur eum iam de-
functum, Marchioni Misnensi in som-
nis apparuisse, & oculum eruisse ob da-
mna Ecclesiæ illata, prius narrat de
Annone Lambert. Schaffnab. in *Hist.*
Germanor. posterius de Bennone, scri-
bit, in eius vita cap. 32. Hier. Emse-
rus apud Surium 16. Julij.

XII.

Nec XII. seculum, suis caruit visio-
nibus mortuorum, ecce tibi, ann. 1112.
vel potius 1139. Alphonfus Lusitaniæ
rex commissurus prælium contra
quinque Reges Sarracenorum, iussus
est in somnis, à Christo, bono esse ani-
mo, & signo vt in prælio: cui quinque
vulnerum imago inscripta, obtinuit
victoriã memorabilem, & hinc fluxit
Lusitaniæ Regum insigne. Decimo-
quarto post anno, Alphonfus Rex
Castellæ Baëzam obsidebat, eiappa-
rens Diuus Isidorus auctor fuit prælij
committendi, nec fere alia Victoria
contigit illustrior. [*Marian. libro decimo*
capite decimo septimo. Vazæus, Samalloa,
& alij.]

Anno 1117. cum plurimis prodigijs,
inter cætera, trepidaret Italia, Cremona
quidam infantulus in cunis iacens pannis
oblitus, in primam loquendi vocem contra
naturam os aperuit, matremque suam
escas parantem fratri suo maiori, qui plo-
rando panem petierat, à corporis curis cõ-
pescuit, asserens sibi visam Dei genitricem
Mariam ante tribunal Christi stantem in-
stantissimisque precibus, pro iudicio quod
mundo propter peccata sua intenderat, ipsi
supplicantem. ac post hæc deposuit eloquium
vsque ad tempus humana conditionis con-
gruum.] Verba sunt Dodechini in *Hi-*
stor.

Benedicti X. Pontificis apparitio

A prior facta Ioanni Portuensi, qua
confessus se Odilonis Abbatis preci-
bus ab æternæ mortis periculo serua-
tum: & posterior Edelberto facta, qua
confessus etiam se Purgatorij peenis
liberacum: narratur à Pet. Damiano in
vita Odilonis, apud Surium 1. Ian. Appa-
ruit etiam Sanctus Nortbertus post
mortem suis, vt narratur in eius vita
capite quinquagesimo secundo. D. Bernar.
B Gualdricum auunculum de functum post
aliquot dies noctu vidit. Scisuratur, quo in
statu sit? respondet auunculus, in prospero.
Querit iterum Bernardus, quid causa fue-
rit, vt in agone fremeret, & corpore terri-
bilitè moueretur? Eadem (ait ille) hora
duo nequam spiritus, me in puteum profun-
dissimum præcipitare nitentur, vnde ira
contremuit, verum accurrente B. Petro, e-
uasi.] Auctor vita D. Bern. libro primo ca-
pite decimo.

C Idem tenuere Rupert. Tuitiens
& Honorius Augusto. Nam & ille
narrat B. Virginem sibi sese conspi-
ciam præbuisse, & ad scribendum
impulisse. [*Rupert. in prolog. Cant.*] ille
vero, in *Sigillo Maria capite primo.* me-
minit, Maria Aegyptiaca, quam Deipara,
apprens ad penitentiam traduxit, &
Theophili, quem Diaboli mancipio eri-
puit, & pueruli Iudæi quem in fornace pro-
texit.] Item Pet. Cluniacens. libro de mi-
raculis.

D Vixit per hæc tempora Martinus
Presbyter, Canonicus regularis, Le-
gione: vbi varios libros conscripsit, ex
rudi & illiterato repente factus doctis-
simus, à D. Isidoro, in cuius monaste-
rio degebat, per visum in somnis ob-
lato, quem cum ederet libro, vt testa-
tur Ioan. Mariana, lib. 11. rerum Hispan.
c. 16. Libri asseruntur ibidem magna
religione, qui viderunt, aiunt esse in
E prophetias quasdam Danielis & in A-
pocalypsin. Mihi, cum Legionem dege-

rem,

rem, librorum videndorum copia non fuit: manus Beati viri videnda & osculanda fuit: quæ integra permanet cum pelle & vnguibus, licet siccitate contracta, & pusilla.

XIII.

Sequenti sæculo XIII. post annum 1200. D. Iacobum Alphonso Legionensi Regi ad Emeritam, & eodem tempore D. Isidorum Zamoræ alijs apparuisse, & auxilium præstantibus tulisse, docent Mariana, libro duodecimo. capite decimo quinto. Zamalloa, & alij Ananialium Hispaniæ scriptores. Hoc sæculo vixere Vicentius Belluacensis, auctor speculi Historialis, & Cæsarius Germanus ordinis Cisterciensis, auctor ingentis libri miraculorum seu exemplorum: qui quas apparitiones spirituum memoriam prodiderunt, non est instituta breuitatis hinc describere, magni enim voluminis res foret. Idem dico de Helinando Frigidimontense, in Chronico. Thoma Cantipratensi, libr. de apibus, & vita Sanctæ Lutgardis, libro secundo, qui & hoc sæculo vixere, & exempla plurima, sibi notissima congestere. Vixit eodem tempore D. Thomas Aquin. cuius hanc fuisse sententiam patet, ex 3. part. quæst. 69. art. 2. ubi hanc quæstionem examinans, stat pro nobis idem tenuit Guilielmus Parisiensis, in sum. de vniuer. part. vltim. non vno loco idem D. Bonauent. in 4. dist. 45. quæst. 3. huc referendum exemplum apparitionis Beat. Ursulæ & Beat. Gereonis cum socijs Coloniam defendentium, apud Bredenbach. lib. 4. cap. 22.

XIV.

Hic succedere sequenti, fere sæculo 14. alij Theologi magni nominis, qui omnes nobiscum sentiunt, vt Richard. de Mediauilla, in 4. d. 45. q. 3. Pet. de Palude, ibi. ead. q. 3. Scot. ibid. q. 1. art. 4.

A Sæculo XV. hoc affirmarunt Antonius Florent. Archiepiscop. qui & exempla multa suppeditat in sum. Hist. & Gerson passim in operibus suis. Iacob. Chusan. in libro hac de re edito. Dionys. Rickel. Cartusian. in 4. d. 45. q. 1. & in opere de quatuor nouissimis, & libro de Nouitij ordinis sui, in quibus multas etiam habes apparitiones: censuit etiam Alp. Tostatus. in lib. 1. Reg.

XV.

B Nostro sæculo 16. an. 1534. die 23. Ianuarij Facultas Theologica Parisiensis, in causa Aurelianensi consulta, hoc respondit, his verbis, Animas defunctorum diuinitus, sed diuina virtute, ordinatione, & permissione, interdum ad viuos redire, exploratum est. habes hoc rescriptum in tom. 2. var. consul. Iuris Francofurti editorum. Et vt ceteros mittam, ex professo hoc

C tuentur Domin. Sotus in 4. dist. 45. q. 1. art. 4. Peltanus lib. de Purgat. capit. 5. Pet. Canisius Marial. libr. 5. capit. 20. & 21. Maldonatus in ca. 14. Jo. Greg. Valé. in 3. p. d. 6. q. 11. punc. 1. & disp. 11. q. 1. p. 1. Bellarmin. controuers. de purgatorio libro 2. cap. 8. Ioseph. Angl. in 4. quæstione de suffrag. artic. 1. in fine, Pet. Thyra. Thesibus hac de re editis potissimum capite vndecimo, M. Marulus opere de institut. vita monastica: vt libro sexto capite decimo quarto. vbi plurima sunt exempla, Alfons. Mendoza in Quodlib. Scholast. quæst. 5. Ex Historicis etiam id tenuere Fulg. Sabellicus & Ignatius in lib. Exempl. loci quam plurimu. Paul. Iouius. in vita Actij vicecomitu, & Histor. libro trigesimo. Carol. Sigonius de imperio occidentis libro 3. & decimo. & Regn. Ital. libro primo. Alb.

E Crantzius Saxonia libro septimo. capite decimo sexto. & 14. & libr. 9. Metropol. c. 13. Franc. Gomara Mexicana Hist. c. 20. & c. 104. Hier. Oforius de reb. ab Emanuele gesti, & Petr. Mass. in Indica.

Histor. Th. Bosius, passim de Not. Ecclesia, & quem hoc agmen claufurum, Historiæ Ecclesiasticæ faciem clarissimam, & valentissimum contra Notuatorum impugnationes pugilem ut inuictum Triarium, in vltimum locum conieci, Cæsar Baronius singulis Annalium (quos iam septem, ut septem Candelabri Catholici aureos candens bono publico eddidit) Ecclesiasticorum tomis.

Harum vltimarum ætatum insigniora quædam exempla duntaxat adscribam: minoris enim recentiora hæc faciunt aduersarij. Primo ergo, Quod nesciam certum sæculum, hic referam quod ita Glycas p. 4. Anna. In historia Ecclesiastica Philonis historici reperitur, quodam persecutionum priscarum tempore, seniori Ecclesiastico ab Antistite sacris interdictum fuisse. Cum autem senior ille quandam ob causam necessariam alio profectus fuisset, accidit ut ab Ethnicis comprehensus testimonio suo veritatem obfignaret. Hinc templum eoloco conditur, & renouilia peraguntur: cumque Antistes hæc verba pronunciarer. Pax vniuersis sandapila templo excessit, idque non semel, sed bis terue factum. Hinc per quietem Antistiti senior oblatus: Abito, inquit, & Episcopo meofis auctor, ut huc veniat, meque vinculis exsoluat. Nam officio me sacro exclusit, ideoque sacris interesse vobiscum nequeo. Testimonij quietem coronam consecutus sum, sed Dei faciem nondum conspexi. Quod si me ipse profectus huc non exsoluerit, alius exsoluere nemo poterit. Quum igitur his obtemperatum esset, sandapila templo excedere desit.

Digna hoc loco est quæ adscribatur (eo quod superius sæculo X. quo contigit, fuit prætermissa) diuinitus de malo Episcopo sumpta vindicta. Cum

A Vdo Magdeburgens. Episcopus, ne signis quidem ac diuinis vocibus commonitus ab impudicitia sibi temperaret, viri religiosi Deum, ut Episcopum, aut corrigeret, aut tolleret, rogauerunt. Inter eos cum noctu in Cathedrali Ecclesia S. Mauritij Fridericus Canonicus eiusmodi precibus operam daret, vehementioris venti asslatu, omnia quæ in templo erant lumina exstingui perspexit, nec multo post duos iuuenes venire, duo candelabra accensis cereis ferentes, &

B Christum, cum parente eius atque Apostolis, subsequi. A quibus cum essent vocati sancti homines, quorum corpora in templo quiescebant: visus est inter eos Mauritius venire, qui longa atque graui oratione Vdonem Episcopum accusauit, quem haud multo post Christus nudum adferri à duobus iussit, atque damnauit. Is autem pugno, ab ipsorum altero, qui eum portarunt, grauius in medijs renibus ictus, Christianam hostiam, quam in communionem eius diei pridie sumpserat, reuoluit in calicem, qui altari impositus fuit: atque securi percussus Vdone, rerum illarum omnium visio euauit. Quare vehementer territus Fridericus, cum ad altari accessisset, calicemque in eo esse cum Christiana hostia inspexit, & simul Episcopum mortuum humi iacentem, alios religiosos viros excitauit, qui ablatus inde Episcopi corpus in agro sepeluerunt. JFulgof. libro nono. exempl. capite duodecimo. & Ioan. Naucler. 2. p. Gener. 34.

C

D

Cum duo locupletes mercatores, non ignobiles, per Taurinos saltus in Galliam profiscerentur, ampliozem humana specie virum obuiam habuere, & ab illo mandatum in hæc verba suscipere: Ludovicum Sfortiam fratrem meum alloquimini, h. s. que illi litteras nomine meo date. Ob stupentibus illis & percunctantibus quisnam esset, se se Galeatum Sfortiam esse respondit, & mox ab oculis eorum euauit.

Illi Mediolanum prope redierunt, inde Vigleuinum, ubi Maurus degebat. Litteras ducis offerunt, quarum hoc argumentum erat: *O dō Ludouice, caue tibi. quoniam Veneti, Gallique tuam in perniciem coituri sunt, tuamque à stirpe rem euerfuri. Verum si mihi tria millia aureorum dederis, dabo operam, ut conciliatis spiritibus sinistra fata auertantur. idque consecuturum spero, si mihi non aduersatus annueris. Vale. Subscriptio erat, Galeati fratris tui spiritus. Illud ipsum licet alijs, ut commentum irriderent, non tamen multo post Princeps à Lodouico XII. Gallorum Rege Principatu deiectus & captiuus abductus est.]* Hactenus oculatus testis Bern. Arlunus scēt. 1. *Histor. Mediolan.*

Ludouici Alodisij pater Imole Dominus, haud diu (inquit Sabellicus) postquam decesserat, homini à secretis, quem filius Ludouicus Ferrariam mitebat, in itinere venanti similis equo insidens cum accipitre apparuit: huicque ut filium in hunc ipsum locum postera die venire iuberet, præcepit, quoniam magni momenti res ei prædicturæ erat.

Ea re audita, Ludouicus tum, quia non credebatur, tum quod insidias verebatur, alium pro se misit. Et illa ipsa umbra, quæ ante apparuerat, obuiam facta, vehementer indoluit, quod filius non venisset: longè enim plura ei dicturam se fuisse affirmabat. Sed tunc illud tantum referrè iussit, quod transfacto XXII. anno, ac prætereanno mense, die quoque specificè addito, vrbis imperium, quod obtinebat esset amissurus. Vt tempus, quod umbra prædixit, aduenit, adhibita magna cura, ea ipsa nocte, quam patris manes suspectam fecerant, ducis Philippi Mediolanensis confederati Milites, ad muros penetrarunt, adhibitisque scatis, glacie magna constructis fossis, urbem cum ipso

A Principe cæperunt. Sabellicus lib. 1. Ex emplorum c. 4.

B Francisc. Guicciardinus *Histor. lib. 1.* narrat fama vulgatum, spiritum Ferdinandi Regis Neapolitani, Iacobo Chirurgo filij Alphonfi Regis ter diuersis noctibus apparuisse, & prima vice mansuetis ac mitibus verbis; posteris vero minabunde & increpanter imperasse, suis Alphonfo verbis denunciaret, non esse, cur vana spe se ipsum lætaret, vires Francorum sustinendi, statutum enim ac definitum fatali lege, stirpem Aragoniam infinitis calibus iactari, & tandem regno priuari. Quod vero idem addit Guicciardinus. *Sepero è licito tale chose non del tutto disprezzare, id non de apparitionis, sed de prædictionis fide, addidit, & meritò non falsam cernimus.*

C Franc. Picus Mirand. Comes in *vita Io. Pici patris* scribit non longo post obitum Io. Pici tempore spectrum Ioannis apparuisse Hieronymo Sauonarolæ, eiq; dixisse, torqueri se pœnis expiatorijs: eo quod non satis diligenter & fecunde, talentum sibi à Deo creditum eruditionis & ingenij, multiplicasset, & quia non quanti par erat, fecisset internas Dei suggestiones inspirationesque quæ adhortabantur, honestos labores, quos inchoarat non abrumperet, & quæ sibi animo proposuerat, ea instanter operari atq; perficere. Quæ Hieronymus mox in concione proposuit, & omnium precib. Picum commendauit. Cæsar Baronius, de Michaele Mercato leniore testatur, ei cum Matilio Ficino, summam intercessisse amicitiam, studiorum consuetudine, & Platonicæ sectæ vinculis arctius colligatam. Accidisse autem aliquando, ut ex more, quidnam post obitum

superfit homini, ex eiusdem Platonis sententia, sed non sine tamen trepidatione, deducerent, qua labantia, fidei Christiano sacramentis suffulcienda essent, eo enim argumenco exstat eiusdem Marsilij, ad ipsum Michaelem mercatumerudita quidem epistola de animi & Dei immortalitate. Cum vero inter differendum eorum progressu longius fuisset disputatio, eam ad calcem perductam eo clauserunt corollario, ut iuncta simul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decideret, (si liceret) alterum de alterius vita statu redderet certiorum.

Quibus inter se conuentis, ambo iurati ab invicem discessere. Inter lapso autem haud breui temporis spacio, euenit, ut cum summo mane idem Michael senior in philosophicis speculationibus vigilaret, ex inopinato strepitum velociter currentis equi, eiusdemque ad ostium domus cursum sistens audiret, vocemque simul Marsilij, clamantis. O Michael, o Michael, vera, vera sunt illa, Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat, vidit post terga ad cursum iterum acto equo candido, candidatum prosecutus est eum voce, Marsilium, Marsilium inuocans: prosecutus & oculis: sed ab eis euauit. Sic ipse noui casus stupore affectus, quid de Marsilio esse sollicitius perquirendum curauit (degebat ille Florentia, ubi diem clausit extremum) inuenitque eundem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi.] Sic Bar. Anno 10. 5. anno 412. Prætermitto quæ narrat Bredenb. l. 7. collat. c. 11. & 46. l. 8. c. 12. 14. 23. & 4. Adscribo vnum, quod multorum militum grauium, qui vidisse se sancte iurabant, testimonio compertum. Cū annis superioribus admirando illo opere Alex. Farnes. Antuerpiam oblitteret: Bataui Anglique, ut oblectis opem ferrent, & oblecti eodem tempore, ut

A hostem detinerent, facta eruptione. acerrime pugnabant, aggeremque iam Regio militi ereptum possidebant, securi ut sibi videbantur. Tum à regijs militibus primò paucioribus conspectus prope aggerem Petrus de Paz, Hispanus tribunus, vir & militaris. & pietatis ornamentis laudatissimus: qui iam mentibus aliquot ante defunctus. visus hic armatus, ut solebat, legionem præcedere, & suis quondam militibus manu aduocatis, sequerentur, ut se, imperare. Inducant primi secundis, hi tertijs, hi sequentibus; vident omnes idem, mirantur animisque resumptis notum sequuntur ducem: præit ille, & recta in hostem ducit, fit pugna: sed Bataui in naues compulsi, aggerem Regis reliquere. Hoc momento oppidum munitissimum spe victoriæ, & se tendendi, decedit: Horrendum plane quod hesternæ die legi præscriptum Ticino, mensè Aprili huius anni 1601. in diocesis Ticinensis oppidulo, quod Coretto vocatur: cum iusta in templo cuidam notario persoluerentur, repente è fanda pila se cadauer surrexisse, & conuersum ad quendam cognatum suum; qui funeri intererat, ei dixisse, properaret domum suam, & ibi scripta quædam instrumenta caperet, eaque loco cuidam pio contestim restitueret, propter quæ suppressa ipse defunctus iusta Dei sententia foret inferni supplicij adiudicatus. Quod dicto iterum caput uti prius reclinauit. Hoc à Deo permissum, ut discerent mortales, quam graues pænæ scribas huiusmodi perfidos, & piorum legatorum interceptores manerent. Alteram quoque adscribam historiam spectri (nescio an dæmonis, an ipsius animæ damnatæ) qua memoria digniorem me legisse non commemini prolixitate narrationis ex litteris Per-

uanisan. 1590. collectam, ipsis siue Fran. Bencij, siue Gasp. Spitille verbis commemoratam, spero lectionis voluptas & utilitas superabit. Accidit in missione (Illa Ita latina) eidem P. Samaniego res admirabilis, & consideratione digna, cuique eo in genere vix contigit similis, qua etiam eiusdem urbis incolis. in qua euenit, ita innotuit, torque testimonijs confirmatur, vt nullus dubitandi locus relinquatur, qua ab ijs personis accepta est, qui oculis & auribus hausserunt: qui casus euentu infelix, ideo permissus est (quemadmodum etiam de similibus qua in confessione contigerunt, credi potest) vt hic nouus populus discat, qua fide & integritate vti debeat parententis sacramento, in quo non parua sentit difficultatem. Quare etiam Inda, qua in omnium oculis legem integra confessionis violabat, videntibus eiusdem punita est & castigata, vt vnus animae ruina, multarum salu procuraretur. Res igitur qua accidit est eiusmodi.

Agebat in domo praecipue cuiusdam Domina huius loci adolescentula decem & sex circiter annorum, qua bello capta ac baptis motincta: Catharina vocabatur. In ea cum aetate crescebat libertas, & mores dissoluti, etiam si non raris ab herae reprehensa castigaretur, qua eo peruenit malitia, vt cum perditis quibusdam clam consuesceret, nec tamen propterea a confessione abstineret: sed hoc peccatum labri premeret, ne meretricula aut perditis moribus haberetur. Hac igitur Kal. Aug. 1500. morbo depressa Sacerdotem euocauit, cui animi noxas aperiret, sed id fecit non integre, vt & in eadem egritudine nouem alijs vicibus recedente Sacerdote praesentibus alijs famulis contemptum ridebat, hac ferme oratione: Aliud quod agerem, non erat, quam vt peccata faterer: adiectu etiam turpibus, & inhonestis verbis, quibus offensa catera singula ad heram

^A refererat, qua merito Catharinam increpans, tandem vultu & voce mutatis amice rogauit, quoniam illa essent, qua patri aperire non vellet, narrauit illa non difficulter, adiunxitque quoties patrem in morbo vocasset, at se purgaret confessione, stetit ad leuam quandam Aethiopi similem, qui moneret ne fateretur, quod ea peccata leuissima essent, & nullius momenti, & ex illorum confessione a patre dissolutior haberi posset.

^B A dextra vero manu apparuisse S. Mariam Magdalenam exhortantem, vt qui quid esset libere euomeret, accersitum rursum Patrem Domina de omni eo, quod acciderat instruxit, qui modis omnibus tentauit, vt ad integram animae expiationem induceret, sed frustra: quo enim exhortabatur magis, eo reddebatur obstinatio, ita vt nec nomen Iesu enunciare veller. Alio etiam tempore cum illi sacram crucifixi imaginem offerrent, vt in eum intueretur, & animo reuolueret Christum, pro nobis cruci affixum, & in cruce mortuum, summa cum indignatione & animi commotione respondit. Iam scio, sed quid vultu faciam? Ad quam herae, vt ad Christum te conuertas, qui admissa crimina remittat, si fatendo recognoscas. Cui Catharina, obsecro vt mihi desinatis esse molestae, cumque herae abscessisset, cepit amores suos & turpitudinem decantare, durauitque ad dies plures hac agendi & dicendi ratio, donec quadam nocte, accersita cum ancillis herae, hac in verba prorupit.

^C Torquetor & animo angor plurimum ob violatam confessionem: & ab ea hora vsque ad mediam noctem toto corpore obrigit, vt crederetur mortua, & de humatione & sepultura esset cogitatio: sed ad se reuersa ac titoque sacerdote, nihil antiqua fatendi consuetudine remisit. Tres post horas, paulo ante quam expiraret, exhortata a seruis, vt

apprehensa manu cruce & cereo sacro, nomen IESV, inuocaret, respondit: Quis est ille IESVS teum non noui, ac in vltima parte lecti reflexa, sedensque audiebatur cum alio quodam, qui tamen oculos fugiebat, colloqui.

Ac alia serua, qua eodem in loco agra decumbat, vehementer Dominam rogauit, vt in distinctum cubiculum transferretur: quod vt aiebat, laruas quasdam atras videret, quibus admodum terrebat. Nocte ea, qua Catharina exstincta est, domus tota tam fetido ac putri odore perfusa est, necessarium vt fuerit, cadauer loco patente & aperto exponere: Dominam etiam frater e cubili brachio extractus est. Ancilla quaedam in humeris veluti calce percussa est, pertulitq, aliquot dies eius lesionis signa. Equum mansuetissimus alioquin, actus in murum calcibus huc & illuc discurrens tota nocte insanit. Idem fecerunt & canes multa discursione & latratu. Humano iam corpore, cum ex ancillis quaedam locum intrasset, in quo Catharina decubuerat, nemine conspecto, sensit in se vas quoddam, quod tabulari impositum erat, iaci.

Maior praeterea pars huius vrbs vidit multo crepitu & sonitu huc & illuc plurimos lateres & tegulas, etiam ad duo millia passuum projici: non quod in palatio vllus, sit later vel tegula, cum, vt pleraque huius vrbs aedificia omnia palma tegatur. Ancilla alia spectantibus multis pede protracta fuit longissime, et iam si qua traheret, non videretur. Septimo Octobris cum quaedam serua vestiarium esset ingressa, vt inde vestem aliquam sibi sumeret, vidit Catharinam erigentem sese in pedes: vt vas quoddam arriperet, fugiente illa tanto impetu vas in murum impulit, vt in mille partes frangeretur. Die insequentis vestiarium annexa fuit

A crucis imago chartacea, qua vno impetu à muro auulsa in conspectu omnium tres in partes distracta est. Eodem die cum in horto Domina cenaret, medius later lamis iniectus totam cenam euertit: cuius filius annorum quatuor, eo ipso tempore clamare cepit, Matercula, Matercula, Catharina me praefocat, appensisque ad collum Sanctorum excuijs ab ea pena liberatus fuit.

B Haec Dominam coegerunt vt ades mutaret, & in consobrino domum se reciperet, relictis ancillis quibusdam adrum custodibus.

Decimo dicti mensis, cum ex ancillis aliqua in officinam dispensatoris iuisset, sensit se ter à Catharina vocari: quam timore nimio dilapsam exhortata sunt caetera, vt inuocato Domini nostri auxilio, cereo quo sacro accenso regredere: assumptis diatribus, qua caeteris animosiores videbantur, securè rediit, qua defuncta monuit, vt dimissis alijs, cereo abiecto, quod poenam inferret, sola persisteret. Emittebat Catharina ex omnibus corporis iuncturis flammam, incredibilem cum fetore. Caput cum pedibus ardebat, cincta erat veluti ignica fascia octo aut decem digitos lata, qua in terram vsque protendebatur, videbaturque libidinis & admissa turpitudinis poena & castigatio quaedam.

Viso hoc spectro tremere, & exalbescere cepit serua, ad quam infelix defuncta accedebat. Quoties ego te euocavi? Respondit serua pene exanimis: Bone Iesu, quis non horreat te visa? Quae cum diceret, in eundem locum descendit formosissimus puer allis vestibus, qui seruam hortatus est, vtposito timore forti esset animo, notaretque diligenter, qua à Catharina acciperet, vt in alios euulgaret, ac simulatque ab hoc loco abscessisset, confessione maculas omnes expiaret. Tum haec in verba Catharina: Scias inferno me mancipatam, & grauissimum subiectam

praemis,

panis, quod eum Sacerdoti aduolueret, vt peccata faterer, leuissima tanta referrem, cuiusmodi sunt, quod garrula essem & loquax, in ira proclius, & id genus alia, silentio vero inuoluerem libidines, & consuetos cum adolescentibus congressus. Tu igitur disce bene confiteri, & nullum crimen tacere. Horumque vos commoneo, quod ita mihi imperatum sit, cogarque aliorum in exemplum hæc verbis aperire. Tam pulsus ad salutandam Deiparam virginem audiebatur defuncta mox in angulum quendam secedit & euanescit. Angelus vero (angelum enim fuisse, quem viderat puerum, credebatur famula) abire ad suos famula iubet, & quod fecit.] Placuit hanc omni fide contestatam historiam vltimo loco ponere, quod in ea omnes apparitionum species concurrant, Angeli, Beatæ Mariæ Magdelenæ, dæmonis in specie Æthiopsis, animæ damnatæ in assumpto corpore, vt arbitror non suo, sed aereo ad sui corporis speciem efformato. Habent Athei quod rideant, si nolunt respiscere, de penis inferni & animarum immortalitate. habent Calvinistæ de cereis benedictis, de Sanctorum reliquijs, de confessionis auricularis integritate, eiusque necessitate. quid dicere? confictum id à Iesuitis. qui potest, quod à cunctis hodie, locis illis queat confutari, si confictum foret? Nolunt credere? eant, & audiant videantque, Mulercularum commenta inquent? credo, lateret & tegule, longinquis locis allata & dispersa, quæ cunctus populus vidit, istis imaginationis opera sūt. extracti lecto viri, videntibus alijs solo allisa & per humum raptata mulier, somnia, illisa parieti vasa, & in partes innumeras confraeta, somnia fuere. Sed grandiolem malitia ad hæc fingenda spargendaque valuit: quid pueri quadriennis innocentia? doli capax illa non est ætas, vt velante reliquias præ-

A focari se à vix nota & mortua mentiat, vel reliquiarum appensione metu fictum ponat. Quam vereor ne Catharinæ exitium illis impendat: qui Catharinæ crimen & laudant, & imitantur, confessionis sacra mylteria in histrionam hypocrisim vertentes, & inferni pœnas fabularum loco habentes.

B Habetis nubem testium, gradinemque copiosum exemplorum, quibus labrufceta, & vrticeta Nouatorum radicitus vellatis, confringatis, calcetisque. Illud vnicum propono. perpendite vos diligenter, vtrum æquius tutiusque credere, primæ & secundæ Synodi Nycenæ patribus, Græcis Latinisque Ecclesiæ Doctoribus, sexcentis alijs grauisimis Theologis, & probatæ fidei Historicis, & omnium sæculorum sexdecim receptæ sententiæ, an nouissimi sæculi procacibus quibusdam iisque perpaucis, de ludo Saxonis excucullati, vel Stigmatiæ Nouiodunensis. hi negant mortuos viuentibus apparead tempus posse, nagant Deum id vnquam permittere, illi contra vtrumque, vt audiuitis affirmant, vel disertis verbis, vel allatis exemplis quæ nunquam recitassent, nisi vera credidissent. Scaurianum plane iudicium est. magnificum illud & magnanimum Scauri rei dictum, non ignoratis, quia Valerium Max. lib. 3. legitis. Varius (inquit) Sacronensis, Aemilium Scaurum, regia mercede correptum, imperium Romanum prodidisse ait: Aemilus Scaurus Princeps Senatus huic negat se culpa affinem esse. cui credetis?

E Pari ergo nunc ratiocinatione, Sanctiones nostri temporis, Momidicaces, Ecclesiæ pestes, apparitiones spirituum negant & subsannant: fatentur aliquas & in honore habent, Sancti, & orthodoxi patres, orbis Doctores, Ahatiki,

Aphricani, Europæi quibus credetis: Magdeburgici Centuriatores, & Lemnicole coaxatores asserunt, nullas vnquam visiones defunctorum fuisse veras: militantis Ecclesiæ: quæ columna veritatis est, centuriones & Euangelij præcones, qui scientiam suam de sapientiæ æternæ vberibus suxerunt, vnanimi consensu litteris mandarunt plurimas, vt veras: quibus credetis? Beatorum apparitiones habemus, damnatorum habemus, beandorum habemus: Ecclesiasticæ monumentis historiæ, patrum traditione, conciliorum actis, diuinæ scripturæ tabulis consignatas, & de manu in manum per omnes Ecclesiæ ætates traditas, conseruataque: Nonne temerarium contra niti, flagitiosum repugnare, impium atque blasphemum his omnibus fidem derogare? quid, mendacij vel stoliditatis ea eorumque; auctores accusare? nomen non inuenio, quo appellem. Tu (*lector*) rei indignitate animo cõplectere, complexus abijce, abiectam conculca & execrare. Quid mendacij accusare, nisi falsa pro veris obrusa dicitate? quid mendacij accusare, nisi falsa pro veris obrusa dicitare? quid stoliditatem ascribere, si non caularis: adeo tot grauissimos, sapientissimos, sanctissimos viros, fuisse vecordes, vt inanibus nãnijs se passi fuerint ludificari, & pro historijs fabellas aniles receperint? hæc aduersariorum modestia est.

SECTIO VI.

SED ratione fortassis aliqua vel argumento efficaci ad hoc credendum impelluntur. Examinandas ipsorum obiectiones tibi fideliter proponam: tu iudica & discute.

B In Italia (*inquit Philipp. Melanch. in Manly Calendario*) habent impurissimas & obscenas fabulas de Maria, quæ apparuit Monachis) bellum dictum & mendacissimo dignum scurra. Habet Asia & Aphrica, habet & Hispania, & Germania, Deiparæ sacratissimæ apparitiones, vt doctum. habet non sola Italia, & eas ab omni obscenitate & impuritate tam remotas, quam à fidei puritate Melanchton, quam à morum & vitæ castitate ac sanctimonia fuit alienus Lutherus. nec illæ fabulæ vocari possunt, quas omni æuo grauissimi scriptores & sanctissimi viri, publicis testimonijs consignarunt, quas Ecclesiasticæ traditiones confirmarunt. Sed hæc Melanchtonis & Io. Riuij modestia fuit, tot sæculis probatas Sanctorum apparitiones, anilia censere deliramenta, & cum ipsi essent homines ineptissimi, Diuum Gregorium Papam ineptum vocitare, addunt vanitatem impudentiæ, cum multa falsa & inania pueriliter, sine iudicio, & fallaciter, sine candore, congerunt, & quorundam priuatos abusus & stultorum deridiculas opiniones in publicam Catholicorum contumeliam detorquent. quasi non rebus verissimis & optimis hoc sit ad natum, vt obnoxia sint fucis, & hominum dæmonumque dolis atque malitiæ exposita, in multorum prauæ vtentium vertant perniciem. quid pane vtilius? Sodomæ tamen eius abundantia no-

cut

cuit, quid vino salutaris? plures tamen ebrietas, quam gladius necavit, quid Dei adoratione præstantius? quot tamen illam in cultum idolorum deflexeret? discretio ergo & prudentia necessariæ, ut veras à falsis discernamus: non vero licet, propter falsas, veris fidem derogare.

Marbachius negat vllas veras: nisi Christi & Angelorum reperiri, cur ergo tam diligentes, quando per Angelos exhibitæ, id Patres & historici addere confueverunt? cur hæc nouus Vigilantius vincula Sanctis iniicit? cur his eos compedibus & manicis ligat: cur in hunc neruum compingit, homo propter multiplices blasphemias neruo dignissimus propter transfugium, compedibus vincendus, & propter amentiam atque furorem, totus vinculis quadrupes constringendus?

Centuriatores & Lauatherus addunt argumenta paulo verisimiliora, quædam quibus probare conantur, nullum esse Purgatorium (quæ ut impertinentia hoc loco prætermittimus:) quædam quibus respondebo, tractationi accommodata. Quid inquit Augustino respondeas, qui non obscure, viventium rebus animas defunctorum negat interesse: alioquin sibi matris optime conspectum nulla nocte defuturum? *d. libr. de cura pro mort. supr. citato.* Quid Athanasio a. Chrysolomo b. Theophylacto c, Tertulliano d, censentibus hæc esse commenta dæmonum, qui se suffragijs nostris indigere, & ex purgatorio, via alta atque ardua, fingunt aduenire? Addunt scriptura. Nam is qui descendit ad inferos non amplius ascendit, Iob, e. Psalmistæ f homo est spiritus vadens & non rediens: pulvis est, & postquam semel d. floruit, dicitur suum locum non amplius recognoscere, quo igitur

A pacto queat redire: alicubi dicimur *gammes mori & sicut aqua dilabi.* quis dilapsus ad fontem reuocet? DD. Petrus & Paulus h mortuos inquit dormire: cur ante terminum suscitatus? negat Abraham i Chaos quantum interiacet, à mortuis posse transmitti, & idcirco illos nec mittendos, ut viuis renunciet, quæ illic geruntur. Quo pacto si nec

B per se queunt, nec à Deo mittuntur: mortalibus apparebunt? Hæc summe argumentorum, quæ momentis alicuius. Sed reuera hoc est abuti scripturis, & Patrum dicta calumniari. Non negat apud Lucam Patriarcha Abrahamus mitti à Deo mortuos posse, vel solere. sed tunc mittere abnuebat. *Chaos* illud hiatus maximū atque impermeabile significat, quem sine Dei permissione nullus transire mortuorum queat: Dei enim lege immutabili constitutum est, ut sine ipsius permissione receptaculis suis animæ nequeant exire. Dei quoque

C lex sanxit, nec damnatorum beatis vllam esse condolentiã (huc D. Greg iter istud imperium retulit) nec sortis vllam esse commutationem, vel meritum vllum confortium inter illos (huc Ambr. & alij retulerunt, de quo vide Cathen. D. Thomæ.) Dormire mortuos testantur Apostolorū Principes, fateor: sed *somnus* ille mortem significat, & dormire est mortuum esse. phrasis ista Græcorū fuit vnde & sepulcreta, vocat̃ κοιμητήρια hoc est dormitoria, & Homerus, de virga illa Mercurij loquens, qua putabat eū mortuos suscitare, mortuos nominavit *ἐπὶ τῶν ἐπέγει* (dormientes excitat:) id obscurius & deterius vertit Maro. *Luminamorte resignat.* Hebræi etiam dormire dicunt, pro mori, & Syri mortuos vocant *dormientes*, propter spem resurrectionis. (vt Angelus Caninius obseruauit) si ergo dormire Lauathero, est

D

E

b 2. Pet. 3
1. Thef.
4. v. 13.

Luc. 16
.16.

q. 13. in
scrips.
bhom. 19.
in 8. c.
Mar.
e. 10. d. c. 8.
d. de ani
ma.
e. c. 7. v. 9.
f. Pl. 77. v.
39. & 102.
v. 13. & 16.
g. 2. Re. 14.
v. 14.

in nullius conspectum vnquam venire: vbi fides resurrectionis? dormiebant Moses, Samuel, Ieremias & Onias, apparuerunt tamen. Sed omnes sicut aqua dilabimur, puluis sumus, & quasi in auras dispergimur. Tibi vero, Lector, quisquis his fulcris innitere, edico, te moneo, discaueas, ne huiusmodi rationibus vtare. nam si quid probent, eadem opera probent neresurrectionem quidem vnquam fore. dilapsæ semel aquæ nunquam redeunt, amnes aspice: num nos nunquam redituri? Potius ergo fatendum his & similibus locis, nihil aliud velle S.S. nobis indicare, quam vitæ nostræ imbecillitatem & fugacitatem, vt D. Augustinus & Angelomus annotarunt. Plates Regius negat à mortuo amplius locum suum cognosci. vbi aduerte nullum omnino patrum, ne quenquam ante Lutherum, sic locum hunc exponere, vt facit Lauatherus: vt quam cito, tam vere, de tam nouitio commento, Nouatorem, queas agnoscere. Quatuor inuenio veterum explanationes. duas enim Hebræorum in *Midras tehilim* omitto, vnam vt impiam, quæ animæ hinc ipsius mortalitatem colligit, alteram, vt parum convenientem textui, de originali peccato: hoc cum homine resurgente non amplius resurgere. isti *Velo iashub*, accipiunt de *iatzar hazez*. Duæ Patrum expositiones sunt plane tropologicæ, vt Arnobij hic, de diuitijs, & alia Barbillij (*de penitent.*) Hominem semel in peccatum lapsum, non posse sine Dei gratia, vi sua exurgere. Tertia est volentium, locum hunc, non capi de corpore, sed de toto hoc orbe sublunari, in quem, egressa semel de habitaculo corporis anima, nequit sine speciali DEI permissione redire: sic innominatus, sed per eruditus psal-

A morum interpret. Quarta est Apollinaris, & Euthemij, sensum esse, scire Deum & cognoscere humanæ naturæ conditionem, & interitus nostri accelerationem, qui nati mox denasci incipiamus, & cum nobis semel occiderit breuis lux, & vitæ flos iste emarcuerit, haud posse abruptam vitæ telam iterum connecti, vel vinculum istud animæ atque corporis semel dissolutum rursus colligari, neque animam nostram, postquam venti instar semel euolarit, vltra corpus suū agnoscere, vt illud subeat ac possideat. Nam in ipsa resurrectione, beati illud iam splendidum & incorruptibile deprehendent: damnati, fædum ac horridum & obnoxium corruptioni. tam vero damnati quam beati, angelica opera, Dei nutu, illud sunt agnitori. Quid? quod nonnulli intelligunt de ipsis amicis, qui post animæ recessum, corpus amplius non agnoscunt, sed detestantur? & hi more Hebræo *sum pro eius*, accipiunt. videtur huius sententiæ P. Emanuel Saa. Quid? quod Diuus Hieronymus secutus Hebræam phrasim, eandem vertit, *non cognoscat eum amplius locus eius*, quod plerisque Hebræi volunt, & paraphraf. Chaldaus, & Vatablus sequuntur, & sic locutus ante fuerat Beat. Iob. capite septimo. vbi Hebræa, Chaldaea, Græca, & Latina conueniunt, hac profus sententia, mortui memoriam interitutam, quasi non fuisset: vel superstites, quid cum vita functis agatur, aut quo in loco detineantur, numquam nisi per reuelationem futuros certiores. Quæ omnia contra communem sententiam nihil habere virum, est omnino clarissimum. Minus etiam obstat, quod eadem Regio Vati dicatur homo, *Spiritus vadens & non rediens*. nam quod præcelsit *quia caro sunt*, id

aperte

apertè indicat agi de naturæ humanæ deprauatione & improbitate ; quæ cum ad deteriora semper vergat, à malo tamen ad bonum, per se nequit redire: vel, quod magis placet, agi, de homine corruptibili, qui, cum ad mortem Pegaseo gradu properet; à morte ad vitam retrogredi, virtute non potest sua D. Iobi verba, *Sic qui descendit ad inferos, non ascendet nec reuertetur vltra in domum suam, neque cognoscat eum amplius locus eius*: eundem planè sensum habent, quem illa Davidis paulò prius explicata. Belle quoque Dionysius exponit, animam quæ ad inferos descendit in pristinam vitæ rationem, diuitias, latifundia, palatia, naturaliter non redire. *quamuis* (verba sunt eius) *miraculose id fieri possit, sepeque factum sit.* Et illo tenor D. Thomas ibidem disertè tradit, Iob locutum de eo, quod secundum cursum naturæ fit, non de eo, quod agitur miraculose. En aduersariorum tela, ex scripturæ pharetra. Plus fortassis fiduciæ in Patribus, plus suppetiarum? nihil vtiq; minus calumniosa vtiq; tota illa restitucio, quæ Rheimniæ legis, vlla si lege teneri paterentur, non effugeret inuentionem.

Miror Augustinum nobis obijci, cuius sententiam ex eodem libro audiisti, non ambigue ceruicofos istos condemnantem. Vult ille quidem plerumque angelicas esse operationes: sed addit spiritus etiam aliquando *autopodidas* ad viuos mitti. Negat eisdem arbitrato suo redire posse, citra Dei voluntatem: alioquin sibi matrem continuo adfuturam: sed nutu Dei aliquando rediisse, profiteretur, & exemplis confirmat. Athanasium producant in pugnam, sed larnatum: Anastasius enim ille Nicænus est, non Athanasius, eius diuidenda auctoritas. Nam

A quæ ab illo *quæst.* dicuntur. leui brachio in aduersarios retorserim. negat spiritus apparere, fretus Davidis testimonio, de quo nos iam copiose. addit hæc verba: *De animalibus enim sanctorum non est dubitandum. nam & post mortem & in iudicij die cognoscent omnia.*] vnde sic possumus ratiocinari: si beatorum animæ cognoscunt omnia post mortem, locum igitur & suum cognoscunt: si locum suum permittente Deo, ad illum redire possunt. idcirco enim damnatorum animas negauit redire posse, quia locum suum non cognoscunt. de animalibus enim his tantum accepit verba Davidis, non de omnibus, vt Lauatherus. Q. vero 8. non adimit omnem illis simplicitus reditum (nam hoc Scripturæ sacræ refragaretur) sed negat à Deo remitti, vt humanæ curiositati satisfaciant, narrando quid apud inferos rerum geratur. Sciendum quoque temporibus illis quandam hæresim viguisse contententem; mortuorum animas, illorum maximè, qui violenter necati, dæmones fieri, & malis deinde carminibus ad hominum oblequia & responsa danda compelli. Huic dementiae se summa vi Patres opposuerunt, & vrsariam illam sedulo confutarunt. In his sane diligens Isidorus lib. 2. *Etymolog.* c. 8. & os aureum Ioannes Constantinop. *homil. 2. de Lazaro*, & *hom. 4. in Lucam*, vbi reddit rationem, cur Deus non permittat multos in vitam redire: vt sic dæmonum fraudibus materia subtrahatur. qui dicit non permitti multos, nonne de nonnullis, licet paucis, fatetur? adimit etiam facultatem redeundi curiosorum narratiuncularum gratia, absolute ad Dei nutum reuertendi licentiam, non tollit? quin apertè potius *hom. 29. in Martham.* scribit, *sponte sua*

redire non posse. cur adderet (sponte sua) si nec diuina voluntate possent redire? Nec aliud agebat Theophylac. in cap. 8. *Math.* cum testatur dæmones quoddam dogma instituisse, de uagatione animarum in hoc orbe; cui minime sit assentiendum, quoniam animæ corpore egressæ iam certum habent locum, & non oberrant vagæ, quibus uerbis negat spiritus pro arbitrio εἰναι καὶ σμικρὸν (sic loquitur) τὰ λαβῆται, quoniam certis mansionibus statim assignantur, impugnat enim eundem errorem, quem Chrysostomus; & ueterquæ nobiscum, ut docui, sentit. Denique Septimius Tertullianus etiam illud Gentilium, de præuentis immatura morte, figmentum plane poeticum, & forte Platonicum, reijcit, & docet nec illorum animas uagari, donec reliquatio compleatur ætatem. hancque ille licentiam poetarum, cum Magorum audacia, iactantium inanem suam animas eliciendi potentiam; & cum infomiorum fallacia, quæ Manes falsa soliti immittere, comparans, merito refellit. Verum & ipse addit, Dei uirtutem quasdam animas reuocasse in documenta iuris sui. Sic scriptum ab eo inuenias extremo de Anima libro. Sic ergo neque S. S. neque patres, neque ratio; sed sola temeritas, nouandi cathoëthes, & uetustati detrahendi, Catholicis que conuictiandi libido. Aduersarijs suffragantur.

SECTIO VII.

SIT 2. Conclusio, Magi nequeunt opera dæmonum ueras de-functorum animas nobis ostendere: hæc est sententia Tertullian. *lib. de anima, cap. penul.* D. Isidori *lib. 8. Etymol.* Chryl. & Augusti, quos citat & sequitur D. Thom. *1. p. q. 1. 7. a. 4.*

A *ad 2. Guil. Paris. p. vlt. de uniuers. cap. 24. Victor. de magia n. 17. & tuse docet nuperus scriptor Alfonso Mendoza Quodlib. Scholast. q. 5. ratio est, quia Sanctorum animæ in manu Dei sunt, & soli Deo obediunt: damnatum nequit Diabolus sinere egredi, sine nutu Dei, sine quo nec ipse id potest: quod ipsum etiam habet locum in ijs, quæ expiantur. Ideo solent ipsi has uices subire dæmones; qui per mundum adhuc uagantur, & has animas amant mentiri, ut ex Porphyrio docuit Iamblicus *lib. de myster. Aegyptior.* Neque id mirandum, cum in Angelum quoque lucis se transfigurent, & in B. Virginem Deiparam, ut in Biturigibus Vibiscis, cum illic degerem scio accidisse, imo & in ipsum Christum Dominum, qualis B. Martino apparuit diabolus.*

C Ex his sequitur primò, prorsus esse superstitiosum, quod ex quorundam delira opinione retulit Ananias animas eorum, quibus expirantibus dexteram porrexerint, & uicissim porrectam receperint, ipsis post obitum apparituras. Nulla enim huius rei uel scripto, uel non scripto Dei uerbo, nec historiarum uerarum narrationibus auctoritas huic opinioni adminiculatur.

D Secundò sequitur non esse temerè imitandum, quod olim factum à nonnullis, & quod Ioan. Friburg. in Sum. Conf. *l. 1. tit. 11. q. 23.* secundum se consideratum, dicit non esse damnandum de peccato, non enim negant D. Tho. & ipse, & qui eos sequitur Beezius in *præcept.* periculosum esse, & tales ut plurimum se deludendos dæmoni propinare. & illi subiacerè comminationi, *Qui amat periculum, peribit in eo*, ideo prudenter Ciruleus, *lib. 3. de superstit.* cap. 11. reprehendit illos, qui cum inuicem paciscuntur, ut (si permittatur)

is, qui

ali. 3. do-
nat. de n. 6

is, qui prior morietur, viuo appareat, eumque de suo statu faciat, certorem. Scio id Deum permisisse aliquando, vt audiuiti de Marsilio Ficino; & de San. Lutgardo legitur *libr. 2. vitæ eius, tomo 3. Surti, in Iunio*, & apud Dominicanos Zamoranos accidisse olim monacho cuidam. Is cum quodam Minorita hoc pactum inierat. moritur Minorita, & post dies aliquot apparet stipulatori mensa sternenti; (ait) se expiatorium circumgestare ignem. Et ad cruciatu sui indicium, manum mensæ lignæ crassæ impressit, eamque altè admodum combussit. notam hanc audiui ab oculatis (vt aiebant) testib. superesse manus mensæ iniustæ, & ad perpetuam rei memoriam paruulo clatro ferreo obtectam: & narrat in Chron. Dominicanorum Frat. Anton. Senensis, vt de re nihil sit dubitandum. Quando Deus redire permittit, maioris boni id causa permittit: vt plurimum Behemoth hanc agit personam. Pactio ipsa vix fieri potest, vt curiositatis peccato vacet. præstat salutem suam semper cum pauore & spe operari. Eadem B. Lutgardis cum iussisset cuidam moniali, vt si prior moreretur, eam viseret, addidit, vt primum diceret: *Benedicite, orationem Dominicam & Salutationem Angelicam, ne (inquit) diabolus suo more aliquod figmentum adducat.*] *dict. l. 2.* Si hoc illa sancta tam illuminata metuebat: quanto magis nos debemus metueret? Sequitur etiam tertio ex his, posse facilius discerni variorum & multiformium spectrorum illusiones, quas dæmones obijcere solent, de quibus nunc videamus.

QVÆSTIO XXVII.

De dæmonum apparitionibus, siue de spectris, quæ dæmones nobis obijciunt.

SECTIO I.

Vo præmittenda, varias esse illusionum causas, & varia dæmonum genera, Pater primum quia multa habentur pro spectris, quæ naturalia sunt, vel artificialia, item quæ sensuum vitio, aut imbecillitate vitiatæ phantasiæ talia videntur esse, cum non sint qualia videntur. de singulis, Petrum Leloyherium, *b* in plerisque secuti videamus. Naturalia sunt & deciperetamen aptissima, ignes illi fatui, de quibus egimus superius: item insulæ natitantes: quales vidi apud D. Audomari fanum in Morinis cõplures; quales etiam in Italia, & alibi celebrant veteres scriptores, *c* in lacu Vadimbis Cecubo; & Reatino: vt sunt etiam arbores & filuæ radicitus euulsæ, & classis speciem in mari præbentes, teste Plinio Seniore: *d* vt, ligna putrida nocte lucetia: vt animalculum Indicum, de genere Cicindelarum, sed maius, instar Scarabæi, quod et si toto corpore luceat, oculis tamen maximè, qui pro corpusculi modo ingentes, tantum fundunt lucis, vt ad eâ legere & scribere soleant. Coculium vocant, micat luce quaternarum stellarum, quarum si quis pinguedine manus & faciem inungat, ardens & formidabile spectrum apparet. *Siue Chieza pag. 2. Hist. Perua. cap. 30.* Item vapores varijs formis conformati, quales illi, quos Sylla vidit hircorum similitudine capitibus apud Epheum concurrere, *e* & similia, quæ apud Syrtim maiorem ex eadem causa Diodorus

b lib. 1. de spectris c. 6. 7. 8. & 9

c Arist. de adm. auditio. Tit. Liuius l. 9 Senec. l. 3. Nat. qu. & Plin. l. 16. lib. 8. epist. 10. & Senil. lib. 2. Nat. hist. c. 95. d. l. 16. Nat. hist. c. 1.

e Plutarc. in Sylla. lib. 3. Bibliothec.

Siculus scribit contingere, f. digna le-
 ctu. Talia quoque (si à visu, ad auditu
 lubet transire) sunt admiranda quæ-
 dam sonorum, vt Echus in locis diuer-
 sis, quæ & notauimus Commentar. in
 Senecæ tragædias, decipere nonnul-
 los testatur Cardanus l. 18. de subtilitat.
 item sonus statuæ Memnonis, de qua
 eodem opere egimus; & muri Mega-
 rensis, de quo in Atticis Pausanias; &
 cauerna Britannica, de qua Clemens
 Alexan, l. 6. Strom. fors, an D. Patricij
 antrum? item prælij ac victoriæ voces,
 apud tres Persicos montes, de quibus i-
 dem Clemens. Mirifici quoque interdum
 soni nati ex vterinis suffocationibus,
 imperitis medicis imponunt. quando
 ait Corn. Gemma l. 1. Colmo-
 crit, c. 7.) à venenato spiritu inflata arte-
 ria, diductæque in amplitudinem, secun-
 dum longitudinem contrahuntur: vnde
 necesse sit aliquando mulierem strangulari:
 vnde & voces mirandas ex imis visceribus
 exaudiri, nunc velut ranarum coaxatus,
 nunc serpentum sibilos, nunc crocitus coruo-
 rum, gallorum cucurritus, latratus canum,
 &c. qua tamen pro viarum & erum-
 pentis spiritus proportione casus effin-
 git.]

Vt naturalia sic & artificialia quan-
 doque decipiunt, & pro spectris ha-
 bentur: vt erant ἀνθρώματα Dædali, de
 quibus Aristoteles libr. 1. de anima, &
 libr. 1. Politic. & alia Archimedis, Ar-
 chyta ac Boëtij, de quibus superius ac-
 ctum: & nostris temporibus oblata
 Carolo V. Aquila ænea, volans per æ-
 rem; & Parisijs, triremis argentea,
 quam remiges, eiusdem materiæ, &
 impellebant, & fistebant & retroage-
 bant. Vterant etiam Hydraulica vete-
 rum, & hodie in hortis Estensibus Ti-
 buri admiranda; de quibus Claudia-
 nus;

A
*Intonat erranti digito, * pedibus-
 que trabali
 Vete laborantes in carmina com-
 citat vndas.*

B
 Et de quibus iam exstant Heronis
 libri. Vt sunt artificiosa spectra, quo-
 rum modum docent Cardanus lib. de
 Varietat. rerum. & Baptist. Porta lib. de
 magia naturali, quanquam verè in his o-
 mnibus, rerum quibus vtuntur natura
 ad artificium adfert vim maximam:
 vt & in naturalibus illis prioribus, sæ-
 pe accedit artificiosa hominum appli-
 catio. Sed ad hanc classem magis pro-
 priè pertinent artificiosa voces quo-
 rundam; quibus cum sint præsentis
 voces simulat absentium, vel cum ore
 loquantur, ex ventre verba videntur
 proferre, sicque voces dæmonum
 vel Angelorum mentiuntur: Item qui
 per tubos noctu loquentes, Angelo-
 rum vel animarum voces simulat;
 quale quid de Bonifacio octauo circu-
 fertur apud Nauclerum, Masseum, &
 alios. Item qui simulat se animas ma-
 ritorum defunctorum, & sic suadent
 viduis, vt sibi nubant. noui, qui hoc
 Louanij factitarat: & de alio qui An-
 degaui, narrat Leloyerius cap. 7. Sic apud
 Boëtium Scotiæ Rex Kennethus,
 Pictos, à quibus erat victus, vicit. No-
 ctu ad Principes exercitus sui dormien-
 tes, immisit seruos indutos squammis
 lucentibus, & manu tenentes hastas
 ex ramis putridis noctu lucere solitis;
 qui illos ad pugnam fortiter ineundam
 hortarentur: se à Deo missos Victoriæ
 sponsores. Angelos illi credidere, &
 animosè Pictos aggressi ad internecio-
 nem cæciderunt. Sic nonnulli vsi can-
 delulis affixis, in cæmiterijs, non se-
 mel ignitorum spectrorum speciem
 præbuere. quare nonnulli suspicantur

Sic corre-
 rit Lelo-
 yer. Pro-
 Penitus-
 que.

ab Ho-

in Hym
Mercur.

ab Homero a testudini tributum no-
men armaturæ fallacis ἐπὶ λουτῆς ὄψιμα.
Sic etiam Abdirerani iuvenes, cum
spectrorum schemate, conati sunt De-
mocrimum terrere, vt narrat Lucianus
in *Philosopheude*. Sunt in recentiorum
libris, vt Bocatij Decamerone, & si-
milibus, exempla plurima, sed me ma-
gis capiunt antiqua in fabulis tale quid
comminiscitur Mostellariæ Plauti ser-
uulus, tale quid narrat Æschynes ora-
tor b, à Cimone Atheniensi factum,
qui se Scamandrum finxit, vt vitaret
Callirrhoen: tale quid narrat Iosephus
c factitatum à Mundo, vt deciperet
Paulinam, fingente se Anubim: tale
quid à Tyranno Sacerdote idolorum
excogitatum, qui mentiebatur Satur-
num, vt libere matronas nobiles mæ-
charetur, nos docet Ruffinus d. & me-
minit eiusdem facinoris D. Cyrillus
Alexand. *contra Iulianum lib. 7.*

Et Nectanabus Ægyptius Magus se
in Iouis Hammonis effigiem transfor-
mans, Olympiadem Philippi vxorem
decepit, & adulterino concubitu Ale-
xandrum Magnum genuit: vnde illi
orta opinio de Ioue parente: narrat Io-
sephus Gorionides lib. 2. *Histor. Iudar.*
ca. 6. & laudat auctores, Ægyptiorum
Sapientes, Titum Romanum, Strabo-
nem Cappadocem, & Nicolaum Da-
mascenum:

In his fictionibus, cum stuprum ac-
cedit, peccatum grauius est, quàm in
stupro simplici, & grauius punien-
dum: cum furci causa fit, puniendum
pena directariorum i. *secularij*. D. de
extraord. crimin. Si nihil aliud quam
metus incutitur, pro periculi magni-
tudine, res æstimanda: ex genere suo,
puto Mortale peccatum: & pena est
arbitraria, fustigationis puta: & si
mors secuta, exilij perpetui. *argu. l. 4.*
§. cum quidam. D. ad leg. Cornel. de sicar.

A *l. infiniti. §. cum eo D. de furt. & l. penult.*
§. vlt. & l. vlti. D. de extraord. crimin.
voluere post gloss. in l. si quis aliquid. D. de
pen. Licinius Ruff. in comparat. legum Moysi
& Iuriscons. & Leloyer. supra fol. 173. nec
puto idoneam excusationis causam esse
conf. 101. Oldradi, optimi alias consilia-
rij.

B Sensuum alterationem vitiumque,
falso visorum, vel alio sensu percepto-
rum spectrorum, causam non raram
esse, docet idem Leloyerius cap. 8. ex-
emplo ebriorum, de quibus optime D.
Ambros. e. *Hinc (ait) vana imagines ebrj,*
incerti visus, instabilis gressus: vmbrae tran-
siliunt saepe, sicut foueas, nunc at his cum facie
terra, subito erigi & inclinari videtur, &
quasi vertatur, timentes in faciem ruunt, &
olum manibus apprehendunt, aut concu-
rentibus montibus sibi videntur includi.

C *Murmur in auribus, tanquam mari fluctu-*
antur fragor & resonantia fluctu littora.
Canes si viderint, leones arbitrantur, &
fugunt. Alij risu soluuntur incondito, alij in-
cosolabili maxore deplorant, alij cernunt ir-
rationabiles pauores, vigilantes somniant,
dormientes litigant.] idem, terribilia
nempe visa apparere ebrjjs, Plinius
prior affirmarat. f. Deprauat, more suæ
sectæ, Lauatherus S. S. dum sic vult in-
telligendum illud Salomonis g, ebrie-
ratem dissuadentis: Oculi tui videbunt
extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.

D *Extraneas, ait ille, visiones & apparitio-*
nes admirandas, qua in re ductorem
habuit Pagninum: qui cum Paraphra-
ste Chald. videtur sic accepisse מַרְרָה
Zaroth, quasi vim neutri haberet, & si-
gnificaret extranea h. res extraneas:

E quod, licet non displicuerit Iansenio,
probum tamen non est. Fœminino e-
nim sensu accipiendum. & quidem nõ
de rebus, sed de mulieribus. Sensus e-
nim, quem D. Hieronym. & Beda se-

D

eli. de He
la & ieru.
.16.

fl. 14. c. 22

g Prou. 13.
v. 33.

cuti, vinum concupiscendi alienas esse
causam. ideo septuaginta, vt ambi-
guitatem hanc tollerent, singulari nu-
mero vertere ἀλλοτρίαν, alienam, seu
extraneam: quam vocem nec S. S. nec
Patres simpliciter positam, de alia re,
quam de muliere seu scorto accipiunt,
vt eodem capit. paulo ante: puteus pro
fundus aliena, vt ibi explicant Galo-
nius, Bæda, Hieronym. & alij. Oculo-
rum effusio facit videri volitantes an-
te oculos quasi muscas vel saltitantes
formicas, vt non sine studiorum in-
commo do, à multis iam annis expe-
rior. Abenzoar libro primo. capite primo.
tract. 8. meminit morbi dicti halaboh,
quo qui affecti, singula putant se vi-
dere gemina. Arcuatis cuncta apparent
lutea. Refert Aristoteles de quodam
qui suamet imaginem siue simula-
chrum, in aëre sibi, quasi in speculo,
propter oculorum vitium, semper ob-
uersari existimabat. idem testatur, eum
qui diu in solem oculos intenderit, &
oculos alio celeriter auerterit, primo
ei cuncta iri visa gilua, mox rubea, &
tandem nigra, donec alteratio illa vi-
sus recedat. Auditus etiam læsus deci-
pere consuevit, vt fit in ijs, qui mor-
bum imaginofum (sic vocant) patiun-
tur. cuius ægritudinis viri docti duas
statuunt species, vnam notio rem, cui
nomen φαντασμα, quando phantasmata
objiciuntur animo, visili imagine: de
qua specie Cornelius Celsus, & Cælius
Aurelianus consulendi, & pertinet ea
ad phantasia vitium. altera species est
ἁποκαταστασις, qui visui tollit fom-
num, auribus indit vitium, quo sibi au-
dire tinnitus & sonitus videntur. de
hoc Varr o, in Prometheus Satyra,

*Leuissonna mens sonorinas imagines
Adfatur, non vmbantur somno pu-
pulla.*

A Gustus quoque vitiatu s ægros mi-
re decipit, vt & odoratus, Polypo, Gra-
uedine, seu κόρυζα, & miro illo catar-
rho, qui regnabat in Castella. 1581. &
multos absumebat, læsus. Verum cre-
brior & maior deceptio manat à phan-
tasia corruptela, quæ aliquando con-
iuncta est cum Phrenitide, (sic voca-
tur ea quæ cum febris vehementi est,)
aliquando cum Mania (hæc febris ex-
pers est, & diuturnior,) aliquando le-
uicula tantum est febris, nec ad Phreni-
tim sufficiens a. Theophilus medicus
cetera prudens, opinabatur cum fe-
briret, prope lectulum tibicines & cor-
nicines assilire, & continue auribus e-
ius cantum insonare: idque, iam sanus,
accidisse sibi pertinaciter contende-
bat. b Sed huic ista tædio erant: alteri
cuidam voluptati. Sic enim Horatius,
Epist. ad Florum.

*--- Fuit hand ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tra-
gedos
In vacuo letus sessor, plausorque
theatro:*

*Cetera qui vitæ seruaret munia
recto*

D *More bonus sane vicinus, ama-
bilis hospes,
Comis in uxorem, poscet qui igno-
scere seruis,*

*Et signo læso non insanire lage-
ne,*

E *Possit qui rupem & puteum vita-
re patentem.*

*Hic ubi cognatorum opibus, cu-
risq; relectus,*

*Expulit helleboro morbum, bi-
lemq; meraco,*

a vide
l. 3. ca. 1

b Galen
l. de diffi
Symp. c.

*Et redit ad sese, Pol me occidistis,
amici,
Non seruastis, ait, cui sic extorta
voluptas,
Et demptus per vim mentis gra-
tissimus error.*

Abydi simile quid contigisse narrat Aristoteles in lib. de admirand. audition. Hanc in v&saniam fall& opinionis voluptatem, de quodam Thrasylo, putante na ues omnes, qu& ad Pyreum appellarent, suas esse: fuse testatur Ælianus libro quarto variar. hist. Sed ad spectra redeamus imagin&ria. Haud scio an quid rarius eo acciderit, quod à Tim&o Locro commemoratum. Agrigenti domus fuit, cui cognomen Ἰπρίων, ab euentu tali. Adolescentes aliquod [Taurominitani] illuc conuenientes conuiuium hilarius agitant. Mox uti affolet, cum incaluisse vehementius, ita decussi mente sunt, & ita externati, ut in triverni se opinarentur constitutos, marique altius vndabundo hyemem ingruere atrocem. Proinde, velut naufragum veriti, tanquam egestu, que inuis forent, nauigium facturi leuius, vasa omnia, & quicquid mero feruidu occurrebat, in viam, seu in mare, festinantius iactare adorti sunt, accurrentibus hinc inde qui proiecta deriperent. In sequenti die ubi adfuerit magistratus factum arguentes, cum illi necdum satiu edormissent: respondere, se metu mortu praoptasse, qua in nauis forent disperdere. qu& fluctibus deuorari. Admirantibus mentis stuporem vniuersis, qui inter eos videbatur nauigr&diior: Ego, o vtri Tritones, praeformidine infra thalamos me coniciens in imo iacui, Cumque amplius delirare animaduertentur. amittuntur ab ignoscete magistratu, commoniti modo grauius, cauerent in reliquum inuitationem eiusmodi brutalem. At illi, velut gratiam facientes: Si, inquit, seruati ex tam

A procellosis vndis portum fuerimus assecuti, inter marinos Deos vobis (o Tritones) vt seruatoribus in patria statuas surrigemus. [Sic Cælius Rhodig. sed ex Athenæo c.

Hydrophobi aquam fugiunt, eo quod putant se in illa videre canem à quo admorsu fuere d.

B Solet autem Diabolus hisce naturalibus morbis sæpe se adiungere, & hominum procliuitate abuti; Serpit hoc malum Diaboli (ait D. August. e) per omnes aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adheret sonis, odoribus se subicit, infundit se saporibus & quibusdam uebulis implet omnes meatus intelligentia. aliquando crudeliter torquens dolore ac metu, aliquando iocose distrahens, vel subfannans ludicris.]

SECTION II.

Vnt enim d&monum, vt varia operationes atque libidines, sic & varia genera, quod secundo loco nobis erat notatum. Omnes quidem immundi & mali, hominibusque sunt infesti, vt post Chrysippum, & Plutarchum, & Philonem, recte contra Iamblichum Porphyrius & eo melius Minutius in Octauio. eos tamen à loco Marcus apud Pseillum g diuidit in sex genera, vt eo prior fecerat Orpheus, scribens ad Mus&um:

δαμόνας οὐρανίους, καὶ ἡερτίους, καὶ κύριους,
καὶ χθονίους, καὶ ὑποχθονίους

E D&mones cœlestes, aëreos, aqueos, terrestres, & subterraneos seu Sumanos.

e Athenæus l. 2. ca. 1.
& Dælius li. 17. A. l. 1.
d Paul. Ægyneta l. 5. c. 3. & Antholog. E pigram. Græc. li. 7. el. 18. qq.

f lib. de abstinea. animal. g de d&mon. Natura.

Apud Eusebium lib. 4. de demon-
stratione ipse Apollo sic canit,
Πῆ μὲν ἐπιχθονίοις, πῆ δὲ οὐρανίοις, πο-
τὶ δὲ αἰθέρι
Αὐτοῖσιν βασιλεύσι καὶ κέρου ὑγροπό-
ροιο.
Ἡδὲ θαλασσοῖσι καὶ ὑποχθονίοισιν ἀπα-
σι.
Πάντα γὰρ ἐνδέχεται φύσεως μετέμασι
ἢ δὲ.

b in Phc
cro.

Partim terrestribus, partim caelestibus,
interdum & aetheris ipsius regionibus, & aeri
humida permeantis, & marinis, & subter-
raneis omnibus. Omnia enim capiuntur na-
tura plenitudine horum.] caelestes au-
tem vocat aethereos, siue igneos, ut ap-
pellat Marcus. Aereos etiam Platon
agnouit, Magices inuentionem illis
tribuens. Terrestres Chaldaei cum Zo-
roastre (ut Psellus exponit) vocant Fe-
ras, seu canes terrestres, in Zoroastris e-
nim Magicis scriptum legimus Σὸν γὰρ
ἀγγέλιον θῆρες χθονὸς ἀκίησθη. Tuum enim
vas bestia terra incolens. ad qua Psellus,
bestiae terrae sunt οἱ περὶ γῆν καλιὸδθ-
ρωοὶ Δαίμονες, qui circa terram oberrant.
cuius interpretationem magis probo,
quam Plethonis δόλαι καὶ κνώδαλα ver-
mes & omni generis reptilia vtiliora. I-
dem Magus postea subdit, Ἐκ δὲ ἄρα
κόλπων γαίης θρώσκησ' ὑποπὶ ἀληθῆς Σῆ-
μα ἑροτῶ ἀνδρὶ χθόνιοι κύνες δεκνωμένεσ.
Certe ex terra finibus prodeunt canes ter-
restres, numquam signum verum homini
mortali demonstrantes. quos Plethon
vult apparere solitos caninam vel aliam
sacram speciem iis, qui sacris initiantur.
Quod licet Zoroaster acceperit de sa-
cris magicis, verum tamen est etiam,
solere his spectris versari etiam illos,
qui prauitate vitae derelictam religioso
cuipiam ordini se addicunt: quod ip-
sum Leloyheriusi confirmat testimo-
nio Hebraeorum in opere, quod inscri-

lib. 2. d
p. c. c.

A bunt Holam Abba: Idem Athanasius
de D. Antonio in eius vita, & similia
ferè narrans de S. Simeone Treuren-
si Eueruvinus Abbas apud Surium 1.
Iunii, & alia leguntur in vita S. Nor-
berti, de demone vexante initia sancte
plantationis Præmonstratensium (Su-
rius Iunii 6. vita illius cap. 19. 26. &
27.) Ego possum confirmare, eo quod
verè accidit, initio ferè nostrae soci-
etatis, instituto collegio à P. nostro Ig-
natio Laureti: & ei præfecto Rectore,
P. Oliuero Manareo, qui etiam nunc
supereft, & à quo, ut rem verissimam
accepi, quod subdam: Anno 155.
maligni spiritus modo vnum, modo
alium locum magno strepitu infesta-
tes, plerisque, in quibus nonnulli reli-
giosi instituti tyrones erant, mirum,
quantum molestiae, & inquietis adfer-
rent: Etiam claro die apparebant variis
figuris. Vni daemon in forma Aethio-
pis apparuit: & multis illecebris atque
persuasionibus verborum conatus fuit
à religioso instituto illud auertere: quod
cum irritò labore se facere videret,
abiit inhalato diro admodum & viru-
lento fetore, qui toto illo die perdu-
rauit. Alteri se conspicuum præbens
effigie D. Pauli, adhortabatur ad sacræ
Epistolarum suarum lectionem atque
studium, ut hoc specioso colore eum
ab humaniorum litterarum cura ab-
duceret, sicque per inobedienciam è re-
ligione expelleret: quod & perfecit.
Ipsi Oliuero in atri & ingentis moloi-
si specie obuius, in eumque insiliens,
ad terram fere adflixit. Orantibus: ut
cogitationem diuerteret, aut abrum-
peret: instar catti obmurmurantis sese
adiunxit non semel, scabellumque, cui
innitebantur, quatibat, pulsabatque:
Nec lectis quies, nec mensa refe-
ctio, sine infestatione, concedebatur
Crebro varii catelli à quiescentibus le-

etulum

Atulum ascendere, & tegmina tubire sentiebantur: quæ res multos formidine plenos, & somno priuabat, & stratis expellebat. Prandens quidam, inuifi hostis pugno in latere tam acriter percussus fuit, vt confestim expalluerit, & ferè retrorsum à scamno deiectus ceciderit. Subditorum molestia bono Reçtori permolesta erat, tentauit Ecclesiastica remedia, quæ opportuna occurrebant; missarum, precum, exorcismorum, lustralis aquæ, sanctarum reliquiarum, & id genus alia. His tamen Deus malum plane tolli noluit.

Quare ad communem patrem, B. Ignatium Oliuerius recurrit, preces eius & opem in hac molestia petit. Ignatius, qua erat animi demissione, ad patientiam cohortatur per litteras, & ad ea remedia, quibus Ecclesia in similibus vti consuevit. Hæc, inquam, Oliuerius per litteras, omnia iam à nobis curata, tentataque: sed durat malum, & gliscit. Quibus acceptis litteris respondit P. Ignatius; *confidite in Domino, & in bonitate eius, ipse vos liberabit: & ego seruo pro vobis orabo.* Acceptas litteras Reçtor in corona Patrum fratrumque legit, qui tum fortè congregati: & mirum dictu, è vestigio illa spectrorum & phantasmatum infestatio, adeò conqueuit; vt nihil huiusmodi Laureti postea fuerit auditu, nihil vitum. Nimirum scriptis litteris posterioribus optimus Pater, pro filijs orare cœpit; & interea, dum Roma Lauretum litteræ perferuntur, exorauit. Hos ergo Zoroaster vocat *canes terrestres.* *canes* vel propter formam assumptam, vt Plerho; vel vt Pfellus, quia animarum carnifices sunt; *Terrestres vero*, vt ait idem, quia ex cœlo deciderunt, & circa terram volitantur. *ὅς κινῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὴν γῆν.* *χθονίους*

A) *δι, ἐξ οὐρανοῦ πτωχότατος, & χαλινῶν ἀδύνατος* *πὶ τὴν γῆν.* Sic ille in Chaldaicis oraculis.

B) Verum quia quod Pfellus siue Marcus breuiter, id de dæmonum generibus ab eorum habitatione deductis Trithemius multo cupiosius scripsit. eius verba ex libro *Questionum ad Maximil. Cæsarem. quest. 5.* non pigebit ascribere multis additis, quæ ad explicationem disquisitionemque Magicam, pertinere iudicabo. *Sicuti dæmones (inquit) in potestate acumineque subtilitatis ab inuicem differunt: ita maleficarum quoque potestas non est in omnibus vna, sed in singulis, prout dæmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa enim sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in quæ cadentes à principio sunt detrusi.*

C) Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum; quod circa superiorem peruagatur aerem, nec vnquam ante iudicij diem ad inferiora demergitur: sed continuo sub regionibus permanentes sublunaribus, nullum habent cum hominibus in terra commercium. Quod vero sub luna permaneant, Sanctus quoque testatur Augustinus in opere, de *Agone Christiano* sic dicens, *Dæmones non habitant in cœlo, vbi Sol & stellæ sunt, sed omnes sub regione lunari versantur.* Hinc motus opinor Apuleius dixit, animalia esse ignita, propterea quod Aristoteles confirmauit, in fornacibus ardentibus quedam animalia paruula sæpius visa volitare pennulis apta, quæ totum aënem suum diuersantur in igne, quoniam cum igne oriuntur, & cum eodem igne exstinguuntur, & ad suum vnde venerant locum evanescentes redeunt. ¶ Diui Augustini locus est capite tertio, negat tantum D. Augustinus dæmones habitare in cœlo, vnde exciderunt, &

in firmamento: de ignis sphaera nihil addit, ideo ad primum hoc genus probandum non pertinent eius verba. Quod attinet ad Apuleiū ille fallebatur, quia dæmonibus ignita corpora vere tribuebat. Aristoteli denique illa animalia non sunt dæmones, sed insecta quædam volatilia ephimera, in fornacibus Cyprijs reperiri solita. Si dæmones ista putauit Apuleius, quomodo censuisset illa cum igne extingui; aut cum igne oriri; qui dæmones immortales esse, & morti non obnoxios ex sectæ suæ decretis arbitrabatur: fortè hoc volebat incenso igne incipere illic in flammis dæmones tali forma cerni, & extincta flamma apparere desinere? Sed pergit: *Nulla sunt eis cum maleficis consortia, quoniam cum demorentur in igne, propter subtilitatem suam non possunt corpus grossum siue aereum induere.* Vana ratio. Si nulla est sphaera ignis, vt multi arbitrantur: totum hoc corruiat figmentum. si qua est talis sphaera, nondum hinc sequitur dæmones tales non habere commercia cum maleficis, quia dæmones omnis corporis proprij sunt expertes, vt pote substantiæ merè spirituales; quæ nec terræ, nec igneæ, nec aereæ corporeæ grossitici consimiles sunt. & possunt ignei isti, non minus quàm aerei, corpus alienum inuadere & assumere. Quare vel illi quoque cum maleficis ineunt commercia, vel huius rei alia quærenda est ratio, quam nondum inuenire potui. Et quid necesse hos in igneum illum carcerem extra infernum, qui in terræ centro, includere: quasi pœnam suam, vbicunq; sunt, non circumgestent.

Hoc ergo dæmonum genus ego crediderim fictitium, & ab Orpheo caeleste vocatum, quia putabat in cœlis degere; alij fortè igneum vocant, eo quod

A in aëris regione superiore manerit.

Secundum genus aereum dicitur, quod in aere errans nobis propinquo commoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aere corporibus, quandoque hominibus apparere. Aera permittentē Deosæpius turbant, tonitrua & tempestates concitant, & omnes simul in perniciem humani generis conspirant. More hominum affectionibus mouentur passionum, superbia maxime & inuidia, tangunturque perturbationibus continuis, & nec solido vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco, nec vnam omnes formam habent: sed plurimas, easque sæpius mutant, secundum varietatem affectionum, quibus vel occurrunt maleficarum carminibus euocati, vel impulsu perturbatione ad nocendum.]

Notandum hic quoque error & fugiendus, dæmonibus vlla omnino esse propria vel adnata corpora, aut vlla visibili forma oculis humanis corporeis præditos esse: conspici tantum possunt in forma corporis extrinsecus formati, vel cadaueris assumpti. Pergit.

D *Habent enim violentum omnino & furiosam moremurbationibus plenum, vnde vehementer malefacti & perturbati repentinis plurimum machinantur insidias, & dum suas agunt incurfiones partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Malefica horum demonum operatione suffulta, tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiores ex eorum ordine concurrentem fuerint assecuta.] Hæc omnia verè crediderim. In vita D. Antonij D. Athanasij aere plenum esse dixit demonibus: quod Mercurius ante dixerat Termaximum: nullam videlicet mundi partem demonum præsentia destitutam.] Hoc de sub lunari mundo intelligendum, alioquin*

falsum

falsum esse docet D. Augustin. d. c. 3. de agone Christiano : & sic accipe , quod subdit: S. quoque Præsul Ambrosius dixit: Plenus est mundus sanctarum virtutum, quia est plenus nequitarum. Caue à sequentibus, nam more suo falsa veris miscet.

Vnde Platonici demones, in aere volantes, in modum densissima niuis ignite, cupientibus tradidere visibiles : si aliquamdiu versus cælum Sole splendente irruerentur oculis continuauerint obituros. Sed nescio an in aere causetur obiectum ex consistentiâ reali: vel certe oculorum morus interclusus representet ymagines falsas : non sine detrimento sensus tamen leui, premissorum accipi experimentum.] Verè experimentum fallax, nequam , & grauiore dignum detrimento. cuius mater curiositas, pater ignorantia, illulio sensus fuit, vt videre videris tibi, quod in rerum natura visile non existit. vel pueri aduertant , solarem splendorem sic oculos præstrinxisse,

Tertium genus demonum terrestrium dicimus , quos prolapsos de cælo in terram, pro suis demeritis minime dubitamus. Catholici neque de aëris, eo delaplos , de cælo pro suis demeritis, fas sibi ducunt dubitare. De his sanctissimus p. esul & martyr Christi Theophorus quondam Ignatius. in episto. quadam ira scripsit ad Ephesios: nihil melius est, quam pacem habere, in qua omne telum euacuat aerorum simul & terrestrium spirituum.] Vides Beatum Ignatium , igneos illos non agnoscere; & aquaticos (vt arbitror) sub terrestribus comprehendere. De his terrestribus nonnulla iam diximus: addit quædam fultus post illustranda Tritheimius; Ex his autem demonibus alij versantur in fluis atque nemoribus : qui venatoribus ponunt insidias : alij vero putrida degunt

A in campis , qui nocte aberrare faciunt itinerrantes, nonnulli demorantur in locis abditis atque cauernis : reliqui cateris minus furiosi ac perturbati, demorari cum hominibus in obscuro delectantur] Huc pertinent omnes illæ species , quas paulò post per numeros, quatuordecim. ex variis scriptoribus adducam, vt Faunus, qui & Fatius & Fatnellus dictus, & Satyri, qui etiam Foni , & Onolcelides de quibus Sozomenus libro octauo capite sexto, vbi meminit Gerontij Diaconi idcirco castigati à Diuo Ambrosio & exauctorati à Nectario; quod affirmaret noctu à se Onuscelidem capite raso apprehensum, & in pistrinum deiectum. Sancti enim viri censuerunt non temere, hoc illi cum demone Onuscelide commercium fuisse: non vero, crudelitatem asserentis Onuscelides, damnarunt. Sic enim factum illud Nectarii & Ambrosij accipiendum. De talibus finxit Stellatus, eos sibi in itinere Luna lucente comites adhæsisse Sarracilum, Sathiel, & Ianam ; sed poetice, hoc est, mendaciter inducit illos dicentes, domicilium sibi esse in Lunæ globo. talis etiam, qui apud Alexan. in Genial. diebus narratur Thomæ monacho visus. Tales etiam Lamia, quam à nocte Hebræi Liliti vocant. Tales Ceres, Diana cum sodalibus, Nappææ, Driades, Hamadriades, Trophonius & similes Pseudothei. Tales Fatuæ, Furia, & earum (vt fingunt) mater Furina, & manium mater Manna, Mantua, Mania, & Mannuana, & his similes crediti masculi sexus, Aquili, Sumanes, & Triptes, de quibus Martian. Capella lib. 2. Isidor. in Gloss. Arnobius contra Gentes, nos quoque paulò post nonnulla, cum de incolis Spelæorum. Addit; Non vno ducuntur affectu, sed vario. quoniam alij sunt alij

minus deprauati, quamquam omnes sint malis perturbationibus pleni. Ex his quidam gaudent solum illusionibus territare homines, alij predictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes, nonnulli vero ad hoc summo conatu laborant, ut homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furentes terreant, ledant, vel occidant, quod experientia sapius factum agnouimus. Hinc S. Ioannes Chrysostomus in lib. 3. de prouidentia ad Stagyrium monachum, omni actione Diabolica potentior est ad nocendum mæroris magnitudo. quia demon quoscunque superat, per mærorem superat: cum si auferas, nihil a demone ladi quisquam poterit.]

Præclare hæc omnia, & prudenter non æque, quod sequitur statim; Hoc autem demonum genus raro est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum & leuitatem: qua territare multos gaudent potius, quam vnus muliercula subesse imperio.]

Leuicula prorsus ratio, & ex falso præsupposita, quod subesse queant, aut subfint: nec illud verum, & vni subesse, & multos territare nihilominus non posse. Commorantur tamen interdum, & pollicentur vasamis, in vitro, aut crystallo, siue speculo: & carminibus concitati responsa dant mulierculis, & si quis venturus in via eis maledixisset, pronunciant.] vtique post factum, nec morantur in his rebus demones, sed dumtaxat aliquas functiones illic exercent. Et hoc (ait) maleficarum genus multum differt a reliquis, quia quod illa maleficio reddunt infirmum, ista curare pollicentur, verum quia maleficium vt plurimum resellunt maleficio, earum accessus ab Ecclesia omnibus interdicitur Christianis.] Hoc verissimum: & hinc appa-

A ret diuifum esse regnum Satanae: & habes causam Vatiniiani odij, quod intercedit inter Ariolos seu Veratores, & magos venenarios seu Striges. Hos illi conantur detegere & prodere, huiusmodi illorum vitæ clam insidiantur.

B Quartum genus demonum denominatur aquaticum: quoniam se humoribus immergens circa fluuios & lacus inhabitat, tra plenum, turbatum, inquietum, & fraudulentum, quod in mari tempestates conuertat, nauigique demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti demones, quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fœmineo: in masculinorarius videntur, propterea quod in locis versantur humidis, & molliorem vitam ductum sequuntur, nec virile si hema facile ceterorum consuetudine possunt assumere.]

C Falsa ratio ex falso fundamento naturæ illorum corporeæ. Cur enim ex aqua ceteris elementis mixta, si spiritus sunt, vt sunt, minus ex aere virile, quam fœmineum schema componant? cur nequeant æque facile cadauer assumere masculinum, quam muliebres? Vnde Naiades, Nereidesque Nymphas aquarum, non masculino, sed fœmineo dudum sexu nominauit antiquitas.] Verum eadem antiquitas, Neptunum, Nereum, Protheum, Phorcum, Glaucum, Palæmonem, Tritones, Acheloum, Alpheum, Eridanum, Tibrim, &c. masculino sexu nominauit. Nec ad rem, quod addit, A nostris autem aquatica mulieres, id est, Wasserfrauen, communi vocabulo dicuntur. Sed Teutones Belge masculino nomine Neckers compellant: & Cantipratenfis Neptunos, de quodam addita narratiuncula lib. 2. de apibus ca. 57. p. II. Demones aquatici fuere, qui pastoribus Peloponnesijs prope Paludem, eodem

quo

quo Syracusæ à Saracenis captæ die, id nunciarunt, *Fazellus deca 2. rer. Sicul. lib. 6.* Huiusmodi etiam dæmonum ministerio, qui peierabat inum lac Paliscorum (qui hodie Naphta dicitur) demergebatur, vt Aristoteles, Diodorus, & Macrobius referunt: & prope Dianæ ad Yhomisium oppidum, fons est in Camarinam influens, cuius si quis olim aqua manib. non castis, vinum diluisset, nulla mixtio conseqeatur. In Alelino agro, Caroniæ hodie dicto, fons aliquando fuit, natura tranquillus, verum insonantibus tibijs exultabundus ad Harmoniæ modos eleuabatur, & vltra margines intumescebat, teste *Fazello deca. 1. l. 1. c. 5.* quæ vel fabulosa fuere vel non sine cooperatione dæmonum contingere. indicio est, quod desiere. Redeunt verba Tritthemij.

Qui vero habitant in locis sicciorebus & subaridis, quoribus hominibus corporaliter apparent visibiles, in viros se transformant.] ne hoc quidem admittendum in credulitatem, docet strigum etiam cum succubis talibus commercium, & nomina Napæarum, Driadum, & Lamiarum deferticolarum.

Diuersarum quoque species assumunt bestiarum, prout diuersis tanguntur affectionibus. Sancti autem Angeli, quoniam affectione nunquam variantur, vniformiter semper apparent in forma virili. Nusquam enim legimus scriptum, quod bonus spiritus, in forma sit visus muliebri, aut bestia cuiusunque sed semper in specie virili.] Non satis securum hoc vltimum de Angelicis apparitionibus iam ostensum, *supra hoc eodem libro, q. 26. sect. 3. lit. 1. circa fin.* ratio etiam illa de immutabilitate affectionum parum habet sollicitatis. Sicut enim Angelus immutabilis est ad malum, sic Diabolus ad bonum; & sicut diabolus circa malum modo in hoc, modo in illud

A propendet, sic etiam Angelus circa bonum; quare sicut dæmon, vt vni affectioni ad malum certum satisfaciat aliam, vt alteri aliam assumit, quid veter Angelum: vt diuersos fines bonos attingat, etiã diuersas formas se nõ indignas assumere? denique videndum, ne quod hic ait non nihil repugnet, cū arbitrij angelici libertate.

At sepe visi sunt dæmones circa fluuios & fontes, in specie mulierum aliquando chorisantes, aliquando capillos more foeminarum explicantes: nonnunquam vero cum hominibus loquentes, & varias ludificationes exercentes. Et hoc genus non consuevit cum maleficis habere commercium.] consuesse tamen cum hominib. succubarum more indicant veterum fabulæ, sed nõnullo euentu comprobata, de Morgana, Melusina, Alcina, & similibus quas Fatas, seu Feas vocant; de quibus alias plura, hoc c. v. 14.

B *Quantum genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis montiumque remotis concantibus demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosque inuadunt maxime, qui puteos & metallata fodiunt, & qui thesauros in terra latentes quarunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terra, ventosque flammiuomos suscitant, & fundamenta adificiorum concutunt.*] hoc genus Apollo apud Euseb. lib. 4. de demonstratione vocat *ὄραχοβόις* & *υπερθεῖς* subterraneos & inferos. An ergo ex hoc genere Iobi vexator Satan? opinor & illi, qui Salmantica & Toleti in spelunca maleficas & curiosas artes ad huc aorum nostrorum memoria docebant. Noctibus (subdit) aliquando de montibus turmatim egressi mirandas stupendasque in campis ducunt choreas, & quasi vnus ducis metuentes imperium, subito euanescent ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdũ nolarum inter

cos audire sonitu, & se nonnunquam spiritus hominum vita defunctorum mentiuntur.] De choreis & sonitu vario memorabile exemplum narrat de Atlante monte Plinius lib. 5. natur. hist. c. 1. & Solinus Polihist. cap. 37. qui hos dæmones vocant *Aegyptænes*: choream describit Saxo Grammaticus & omnigenum demonum dat nomina li. 1. Dan. hist.

Trux Lemurum chorus aduehitur,
præcepit per auræ (sonos.

Cursit, & vastos edit ad astra

Accedunt Fauni Satyris, Panumque
Caterua

Manibus admixta militat ore fero.

Siluanis coeunt Aquili, Laruæque nocentes

Cum Lamij callem participare student.

Saltu librantur Furæ, glomerantur iisdem

Laruæ, quas Simis Fantua iuncta premit.

Turmarum militarium multa subduntur postmodum exempla, cum de Hellequini familia disseretur, cuius etiam meminit Thom. Cantipratens. d. l. 2. c. 49. p. 4. & fortassis eo referendum atque sic emendandum, quod Pet. Blesensis de curialibus seu aulicis serâ nocte sæpè vagantibus epistol. 14. usurpat milites *Herkelini* vel *Herleurini*, nam codices omnes diuersam obijciunt lectionem, nec vlla satis emendata videtur, vt diligenter notatum à P. Ioanne Busæo in Notis ad eum locum: cuius tamen coniecturam non tam improbo, quam quid in mentè mihi venerit propono. Huc referenda etiam Frisæ spectra nocturna, de quib. Cornelius Képenensis li. 3. de situ Frisæ c. 31. cuius verba dabo li. 6. Fortassis etiam ex hoc genere exercitus illi in Hispania visi Sanctio cuidam, vt illius ætatis scriptor Petrus Cluniacensis tradidit, cuius verba,

A | etsi hoc loco commode infererentur, relinquam tamen vbi olim exhibui lib. 3. par. 1. q. 7. Sect. 1. versic. vndecimum est. Nihil magis querunt (verba sunt Tritthemij) quam metum hominum & admirationem, vnde habemus compertum, quod simplices hominum quosdam, nonnunquam in sua latibula montium duxerunt, stupenda mirantibus ostendentes spectacula, & quasi beatorum ibi sint mansiones, amicos viuorum se mentiuntur.]

B | Ex huiusmodi ludibrijs natæ sunt fabulæ de monte Veneris, cuius mentio apud Plum II. in epist. & speluncæ Sybillæ, quam in Ancona describit Antonius de la Sale: & montis Albari fceminarum, apud Kempensem, & in Brabantia den Aluimem Berch, & in Italia de Specu Nurfino, & Sibylla illic degente, cuius meminit D. Pius II. epist. 46. & mira sunt, quæ Crespetus exactis iudiciarijs retulit, vnde apparet stupenda excæcatio magorum. Refert l. de odio Satana disc. 6. quemdam Dominicum Mirabellium natione Arpinatè cum Nouerca sua Margaretha Garnier & alijs complicibus. Mantæ in Francia captos, & Lutetiam adductos, vna cum libris Magicis, quos deferebat Sibyllis Magiæ præfidibus consecrandos.

C | Dominicum huc in iudicio cõfessum, quod quidam eius socius nomine Scotus, qui diu in Francia vixisset, famosus Necromanticus, & qui coram varijs Principibus artis suæ mira experimèta patrarat, & ex ijs nõ paucos discipulos habuerat, quos nihil rei bonæ docuisset, hunc inquam Scotum accessisse & conuenisse Sibyllâ illam nobilem, quâ in specu Nurfino Itali ferunt habitare: retulisse hanc exiguæ esse staturæ, in sella humili sedere, capillitio soluto & in terram dependente, à qua acceperit librum consecratum, & digito adherenti annulo dæmonem inclusum, cu-

D |

E |

ius libri & dæmonis opera posset trāfferri ad quemcumque vellet locū, dūmodo ventus ei ad eum locum profecturo aduersus non flaret. (*Ride lector, ventus dæmone fortior est? & qua sequuntur ride mendacia magica.*) Dixit præterea custodes à summo Pontifice locatos, qui summa cura specum custodiunt, ne quis eo possit se conferre, adire, & consulere Sibyllam: nec vllōs ad eam peruenire posse exceptis Magiæ mystis, qui se norint inuisibiles præstare. idque, quia quando quis cum ea loquitur, siue sit Magus, siue non sit, per omnia circūquaque vicina loca horrendæ tēpestates & fulgura excitantur. quod insinuare voluerit Stellatus l. 2. his vers.

Hos ventos vel Dij aerei, vel sidera mittunt.

*Sape etenim cum thesauros tellure la-
Vult auferre magus, vel consecrare libel-
lum,*

*Vel magico ritu quemquam sibi subdere di-
uum,*

*Audiu exortum ventum, subitamq; pro-
cellam.*

Addit Crespetus has Sibyllas libeter custodire greges ouium. & inter armētaversari: ideo pastores citius ad earum cognitionem, venire, quam alios, non hæc causa est; sed quia opiliones & armentarij solent simplices; & hebetiores esse, & ocio abundant: quare dæmonum istorum insidijs magis expositi. Sequitur apud Tritthemium:

Ex his quoque dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos auaritia mortalium in terra abscondit: & ne rursus in vsus perueniant hominum, eos subducunt, furantur, & custodiunt: & quandoq; de loco in locum transportant. Tales fuere canis ille horridus, & illa femianguineo corpore mulier, de quibus egi su. libro 2. q. 12. vers. 10. lit. G. & inf. q. 28. in fine.

A *Et hoc genus dæmonum cum maleficiis mulieribus nullum consuevit habere commercium.] huius rei fides sit penes dicentē. Adde: his incubonibus thesauricis aiunt præfectum Mammon, quem veteres Platō dixere. hunc incantatores fere semper irritō conatu coniurant, & plerumque cum vitæ vtriusq; nunquā non cum melioris vitæ amissione.*

B *Sextum genus dæmonum appellatur Lucifugum: propterea quod lucem maxima horrent, & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus, quam de nocte possunt assumere. Hoc est negotium, quod in tenebris perambulat: genus dæmonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosū, passionibus frigidū agitatum, maliciosū, inquietū & perturbatum, quod occurrentes homines violentè comprimit nocturnis horis, sæpiusq;*

C *Deo permittente aut flatu quosdam interficit, aut contactu.] An ex hoc genere fuerit Asmodeus, de quo in Tobia legitur Historia, prorsus ambigo. Natam vero hinc opinor Gentilium opinionem, Cerberum & Umbras nocte vagari: luce autem exortā recludi. legi possunt, quæ dixi sup. q. 26. sect. 1. lit. B. Hebræi talem autumant eum, qui cum*

D *Iacobo luctatus, quos Origen. in 3. Periarcho secutus fuit: sed contextus factis indicat, & communior Patrū Græcorum Latinorumque traditio habet, bonum Angelum fuisse, Deum representantem. Lucifugos etiam agnoscunt Thargumæi in Ps. 90. v. 5. & 6. & innuit Procopius lib. 2. de bello Persico. Arbitror ex hoc genere Hecaten fuisse: vide quæ paulo post dicam hac eadem q. v. 8. litt. G. & H.*

E *Prosequitur Abbas Spanheimensis; Maleficiis non conuenit hoc genus dæmonum, neque carnibus arctari potest, quia lucem fugit, & vocem hominum simulque omnem tumultum.] Non satis firma*

Homo
impius
vocat dæ-
mones
Deos.

Ge. 31. v.
25.

hæc est ratio, vt negemus lucifugos, vlla cum hominibus habere commercia. nam vera commercij causa; nempe offensa Dei & hominum perniciës: perinde locû habet in hisce, atque in alijs generibus. Magna enim & acris est omnium, & horum (qui, vt dixit, malitia excellunt) odij in Deû & homines vis atque propensio, cuius quotidie gliscit incrementum: fieri tamen potest, vt propter quandam morositatem, & ab omni conuersatione auersionem, ægrius illi ac rarius, quã alij, pactionib. faderentur. Nam (vt subdit.)

Aereum maxime ad. maleficia feminarum consuevit. occurrere. nam est cateris omnibus magis subtile, & audacissima temeritatis.] Noluit, opinor, negare, quin ad virorum quoque maleficia concurrat. quæ enim ratio esse potest, si sunt audacissimi & subtilissimi, cur viros reformident, quos tamen non paucos constat irretiri? Cur fœminas tantum ament, & non viros irretire, & protrahere in ruinam? Fœminarum ergo tantum meminit Abbas, quia longe plures semper fœminæ in hoc crimine deprehenduntur. de strigatione loquor: nam excantatores seu diuinatores plures forte viros reperias.

Terrestrium quoq. nonnulli, vt est dictum, maleficia subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minime possunt.] Fateor disparem esse dæmonum potestatem: sed nullum eorum puto, quin, si Deus permittat, & agrorum fruges perdere, & tempestates excitare, & pluuias cære, & homines veneficijs queat necare. Puto etiam paredrios, & virunculos domesticos, ex terrestrium istorum genere non paucos esse. Sed hæc Deus & Angeli norunt: nobis hominibus hæc de re nihil certi est: ideo dæmonologiam hanc Tritheimij verbis proposui, nonnullaq;

A inferui, quæ scribenti mihi rectæ philosophiæ ratio suggererat. Pergã nunc, & quantum lectio scriptorum multiplex iuuabit, singula exemplis & historiarum auctoritate confirmabo.

Dæmones ab Hebræis vocantur *Malachim raaim*, angeli mali, *rashe-galyoth*, capita seu principes captiuitatis, *Satanim*, calumniatores, vnde Arabicû *Satayim*: & *Elilim*, vanitates seu simulachra, vnde Græcum *ἑλελός* cognomē Bacchi: &, *Sedim*, dæmones. Græcis vocantur *πνεύματα πλάνα, πνεύματα πονηρά*. Spiritus deceptores; spiritus improbi, & *δαίμονες ἀπὸ τῆς δαιμονίας*, quod terrorem incutiant: Latinis hi, de quibus agimus, *Manes, Laræ, Genij, Laruæ, Lemures*: *Gallis, Guelcers, Lutins, Gobelins, moyne bourez, loupgarox*: Italis. *Farfarelli, Mazzaruoli, mazzapengoli*. Hispanis, *trazgos, duendes*. Apparuerunt olim formis, quam nunc plurib. vnde nata fuit illa veterum multitudo Deorû infernorû, de Genijs, Lemurib. Laribus, Manibus iã diximus: de alijs videamus.

B *Primo, occurrit, Hecate, triuorum & quadriuorû præles; triplici facie dextra equi, sinistra canis, media fœminæ: hanc censebant spectrorum immittere terriculamenta b, & illa aduentantelolum tremebat, & thedarum fulgur cernebatur, quod sacros ignes, vocat Seneca: & canibus multis cincta aduentabat, quorû terribilis vlulatus & latratus audiebantur c hanc quando speciem mutabat, Scholiastes Apollonij, in libro tertio, censuit. Empusam, vocatam: sed alij distinguunt. hæc vxor fuit Plutonis, eadem qua Proserpina. de canibus Hecates accipio illud ipsiusmet apud Eusebium, γαία δ' ἐμῶν σκυλάκων, δι' ὀφθαλμοῦ τῆς γυναικός. Terra vero meorum catulorum atrorum genus vehit. Significat enim se præcedentib. verbis præesse dæmonibus æthereis, aëreisque,*

vide quæ dixi commentar. in Sen. Medeam. v. 7 & v. 781. aliter scripta delect. apud Eusebium in libro de demonstratione, inde pete. b vide commentar. eundem in v. 812. e vide eundem. commentar. v. 812 & seq. Loy. her. li. i. c. 1.

ilto

isto addit sibi terrestres etiam pare-
re, quos sacrificantibus magis appare-
re Zoroastres cecinit, superius adductis
verbis, initio huius sectionis.

2. *Pluto*, hunc Græci vocarunt, *ἄδης*,
eo quod mortem in orbem induxe-
rit, ab Hebræo *E D.* vocatus etiam est
Plutus, Deus diuitiarum, sicut & He-
bræis seu Syris, *Mammona*. ab Ægyptijs
dictus, *Serapis*, hoc est ardens, à voce
Hebræa, *Saraph*. quem alij, *Solem*, con-
tendunt, & ipsismet affirmat apud
Macrobius lib. 1. Saturnal. 1. 20. &
paulo obscurius apud Eusebium lib. 5.
de demonstrat.

3. *Charon*, Hebræa origine iracundū
& furore plenum notat: qualem nobis
Virg. 6. Æneid. & Seneca in Herc. Fu-
rente eum exhibent.

4. *Cerberus*, iuxta Leloyer. deduci
potest à *Celebhaæretis*, hoc est canis ter-
ræ: nam dæmones sic à Zoroastre vocari
iam docuimus.

5. Erant & quidam dæmones. lucta-
tores, qui homines luctari compellebāt
qualis illæ, *καλάρμυς*, Temesius, qui
Temesiam infestabat, fingens se Politæ
à Brutijs occisi animam; de quo multa
Græci dicit: imitabatur simia Angelum,
qui cum Patriarcha Iacob luctatus.

6. Fuere & admodum truculenti,
qui *Alastores*, dicti, fortassis idem cum
Nemesi Alastor. Nam Nemesim finge-
bant vlticem scelerum & hoc officium
Alastori tribuit Origenes, *Contra Cel-
sum*, vocans eum, *Azazel*, & Zoroaster
vocans, *Carnificem*, & Scholiast. Eurip-
idis, in *Medea*, ideo dictum censet
quod nihil scelerum eum lateat, *ὅτι οὐχ
ἔστι ληθῆν*. ego potius, quia nihil eum
fugit aut latet eorum, quæ Deus per-
mittit, perire ac destruere. Fortassis
hic est ille, *exterminator*, de quo in Apo-
cal. rex ille locustarū, angelus abyssi,
cui nomen Hebræice, *Abaddon*. Græ-

A ce Apollyon, Latine, *exterminans*
(*ἡ ἄπολλων*) vbi male Primasius
legit, *Armageddon*, & Hansbertus ac
Haymo, *Labaddon*; sed, vt nos, recte le-
gerunt Andr. Cæsariensis, & Arethas
Cappadox; Tychonius vero totū præ-
terijt, fors etiam Donatistis mos fuit
S.S. pro arbitrio detruncare: nam &
Beza & similes nouatores hodie illud;
Latine *exterminans*, delent; quod (vt à
Latino interprete optimè additum)
Ecclesia Romana agnouit, & retinuit.
Omnibus tribus linguis significatur
dæmon cuncta corrumpens ac destru-
ens.

7. Fuere, & *fones seu Satyri*, quorum
Princeps, *Faunus*; huic terribiles ac ino-
pinatos sonos tribuebant: & his errori-
bus auerruncandis, *Ioui Fauno*, sacrificab-
ant, cui dicata ædes in Auentino. hos
Plellus, vocat, *Afinipides*, à forma *Onof-
cenes*, siue *Onofelides*, vt notat Sozo-
men. lib. 8. cap. 6. S.S. vocat eos pilosos

C *ἡ ἰσχυρὸν Sabrim*, Leuit. 17. vers. 7. vbi
noster vertit, *damonia*; LXX. verò, *va-
na* seu *idola*: eodem sensu: idem inue-
nias 2. Paralip. 11. vers. 15. Sic etiam vo-
cantur dæmones; *talpa* & *vespertilionis*,
ab Isaia f; item pilosi & Sirenes g; item
pilosi onocentauri, & lamia h. haud
dubie à spectrorum varietate. dicti &

D *Aegyptæ*, quasi capripedes; quales à
poëtis finguntur, & horum tripudia
sæpe visa in Atlante monte, scribit Pli-
nius; audita narrat Mela k; hodie &
videri & audiri confirmat Iul. Schali-
ger. l Sed & D. Antoniotalem olim
in deserto obuium factum, auctor est
D. Athanasius, in *vita Antonij*, eorundem
visorum meminere Plutarch. in *Sylla* &
Diodorus Siculus, in *Bibliotheca*. Rabbi
Abrah. Ezra, F, multa de his fabulan-
tur, comment. in *Genes*. relatu indigna.

E 8. Sacra Scriptura meminit etiam, *da-
mony meritarum*, m, his verbis; *Non*

f Dionys.
Halycar-
na. li. 6.
Antiq.
Rom.
g c. 2. v. 21
h c. 13. v. 21
i c. 34. v. 14
k l. 5. ca. 1.
l contra:
Cardan. e
xerc. 355.

m Psal. 90
v. 5. & 6.

timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & damonio meridiano: vbi quatuor enumerantur pericula siue pestes, quas omnes vult esse dæmonum genera, Paraphrast. Chaldæus, nam exponit; *timorem dæmonum in nocte ambulantium, & sagittam Angeli mortis interdiu emissam, & mortem in tenebris ambulantem, & turbam dæmonum meridie grassantium.* Puto enumerari duo pericula siue damna ab hominibus, & duo à dæmonibus impendentia, ab hominibus vi aperta, & dolosis machinationibus, à dæmonibus quoque latenter & palam, idque noctis & meridiei potissimum tempore; aliquando solo pauore spectrorum & terriculamentorum, aliquando etiam à dæmone pestilente afflata lue, vel alio damno dato ab eodem. Sane etiam D. Gregor. Nazianz. *orat. de sacro Baptisma.* coniungit, omnis intermedijs, timorem nocturnum, cum dæmonio meridiano. Et dæmonum ista damna duo, puto posita primo & quarto loco; vt significet, etiam ea, quæ homines damna inferunt, non sine dæmonum ope inferri. Vt enim alibi dicitur, Deus infert, *immisiones* (h. plagas) *per angelos malos*: scio R. Salomonem & alios, duo vltima referre ad dæmones. Sed isti pro *dabor*, cum duobus Kametz, **קמץ** quod negotium, causam, rem, molitionem significat, minus rectè, cum Masoretis, legere, *deber*, cum sex punctis, **קמץ**; quod volunt esse genus dæmonis, sed potius significat mortem, pestemve (*Exod. 9. v. 3.*) vt hoc loco vertit D. Hieronymus, & sequitur Vatablus. Sane Vulgatus noster non solus, *dabar*, legit, sed & LXX. **ἀπό παράματι**. Quoad meridianum dæmonium, etsi placeat mihi explicatio D. Hieron. intelligi manifestos dæmonium insultus, atq; palam ab ijs illata da-

A mna: tamè puto verissimum esse, quod D. Basilius, & Theodor. tradiderunt, Psalmistam locutum ex opinione, quæ apud multos obtinebat, & postea obtinuit; quædam esse dæmonia meridiana, quod etiam refertur commentario in Psalm. qui D. Hieronym. tribuitur. Dicam de his, quod sentio, primum illud, *ab incursu*, significat vehementem, acrem, apertam, & importunam infestationem. nam Hebraice est, *Mikketeb*, hoc est à ruina (vt Arnobius) excidio, exterminio, deuastatione, Græcè **σβύπρασμα**, quod alij morsum, alij excidium, alij interitum cômorientium & simul ruentium exponunt. Deinde illud *incursu & damonio*, ex idiotismi vi accipio pro *incursu dæmonij*. Sic enim rectè Aquila & Symmachus verterunt phrasim. Tertio puto dici, *Meridianum dæmonium*, duabus de causis. Primum à loco, nam credebantur in deserto versari, quod Hebræis ad Meridiem (ideo sicut meridies & desertum in vet. Testamento sæpe pro ijsdem ponuntur, sic puto meridianum dæmonium, & dæmonium deserti esse idem) vnde legimus ferocissimorum dæmonum copiam maximam habitasse in horto, vbi sepulchrum Iamnis & Mambres, vti narrat Palladius, in *Macario*: & dæmonum genus, *Lamas*, in desertis habitasse Lybiæ, colligimur ex Dionis. Lybiæ Histor. vbi adhuc hodie multa spectra. Et Procop. atque Cyril. in *Isaiam*, testantur, dæmones gaudere siluarum & desertorum habitatione; & Panem in siluosis montibus, **ὄλεθρα καὶ θυρα** nouem rusticos ligna secantes interfecisse acuto cantu, & diro eius furibûdi aspectu corporis; & plures interfecturum, nisi eum *Agreus ἀγρότης* compescuisset (*hoc est dæmon fortior imbecilliotem*) respondit oraculum apollinis Dodonæi in Branchidis, apud Eusebium l. 5. de

πραπατα.

preparat. Evangelica: Plessus, lib. de Nat. demon. causam reddit, quia hoc dæmonum genus sit solare, & ideo Leoninæ naturæ; quorum propria hæc conditio. sane Asmodem Raphael ligat & ablegat in desertum: & Christus Dominus in deserto tentatur: & Dauid dæmones hosce vocat, *bestias silvæ*, iuxta nonnullos, *ps. 103. vers. 20*. Sic Iobi, *1. v. 19*. ventus vehemens, qui domum diruit, & Iobi liberos omnes simul oppressit, venit à deserto (h. à meridionali plaga) idque meridiano tempore, nempe prædentibus illis, ut optime siue Origenes, siue alius auctor comment. in Iob tributi Origeni, Hebræo. *רוח רב* tā spiritum *רוח רב* LXX.) quam ventum (Aquila *ἀνεμος*) significat; recte, nam ventum hunc dæmon excitavit. De hoc ita Origenes, si ipse auctor libri prædicti; *Hæc scientes sancti atque horum memores, quod ipso meridiano tempore horum prandij, ruina occupati sunt filij Iob, atque mortui, orauerunt ad Deum conseruari, sicut à negotio in tenebris ambulante, ita & à ruina & à dæmonio meridiano. Sicut enim in noctis tenebris, sic similiter in medio meridie plures dæmonum tentationes se demonstrant, quam cæteris temporibus.* Et postea introducit Iob negantem ventum illum à Deo excitatum, sed ipsum dæmonem, mentito vento, hæc patrasse: *Tu videlicet & Spiritus ab eremo veniens, tu quatuor angulos domus tetigisti.* & c. Iarius scribit duo esse dæmonia, quorum vnum DEBER, alterum KETEE nominetur, & horum vnum meridie, alterum noctu grassari. Secundo igitur à tempestate diei dicitur meridianus, eo quod hoc genus dæmonum meridiano tempore & apparere solitum, & homines crudelius acriusque infestare; tum spirituali tentatione ac prælio, maxime luxuriæ & acediæ stimulis, quæ duo peccata vrgent,

A vehementius hominem cibus distentū plenumque, ut recte Nicetas, in *Nazian. orat. citatam*, & Euthy. ac Theodoret. in *Psalm.* tum etiam corporeis afflictionibus, quod potest colligi ex veterum gentiliū opinione; qui Pana (dæmonum meridianorū hic vnus) tum maxime iracundum & formidabilem credebāt, ut testatur Theocritus. *eidyl. 1.* & colligitur ex historijs. In Ruffia Orientali sub meridiem mensis tempore solitus erat obambulare rura dæmō, habitu viduæ lugentis, operarijsq; nisi protinus viso spectro in terram proni venerarentur, brachia cruraque frangebāt: Testes quoque scriptorum libri sunt, spectra terrifica solere apparere, quotiescumque pestilentiæ, aut alia huiusmodi mala inuadūt, quod luculenter cōprobauit Cōm. in *Oedipū, v. 172. & 174.* Addo, quod huc maxime pertinet. In salinis Peruanis pone flumē Cōfatam Indis apparuisse spectrum gigantea mole, sed ventre secto & euiscerato, vlnis gestans binos infantulos, & dira denuntians euauisse, contempere rudes populi, eo quod sole lucente apparuisset: sed minas secuta horrenda lethi lues confirmavit. *sc Chieza par. 1. Hist. Peru. cap. 24.* Addo & aliud à Procopio, cum ingentem illam & admirandā luem, quæ Cōldrois & Iustiniani tempore orbem totum depopulata describit, traditum, visos in humana specie dæmones versari in publicis priuatijq; locis, & obuios percutere, quosque percussisset, eos confestim morbo correptos (*virulento nimirum & ardenti afflatu, unde Hebræi hos dæmones vocant, Meririm & Rhessaphim; exitiales, & ardentes seu ignitos.*) & aliquibus vigilantibus claro die, (*en meridianum dæmonium,*) aliquibus in somnis noctu (*en nocturnum*) id contigisse. *b* Dæmonium meridianū, cū Empusa cōfūdūt Scholiast.

a Pet. Gre
d. republ.
l. 12. c. 20.

b sic Procop.
l. 2. de bello
Persico

cin Ranis.

Aristophanis e Empulam exponens *δαίμόνιον μεσημβρινόν*. Ego Empulam puto, etiam nocturnum fuisse spectrū: sed, cum noctu apparebat, *Hecatē*, cum meridie, *demonium meridianum*, vocatam. illa se in omnes formas mutabat: fiebat, ut ait Epicharmus, in *Hebes nuptiis*, planta, bos, vipera, lapis, musca, scēmina; addit Aristophanes mulam & ingenrem belluam, alij; vnicum crus æneum, alij asinum, vel crus vel mēbrum tribuunt, hinc vocata, *δνὸχολος*, inde *δνὸχενταύρος*. Theodoretus in Isaiā: *Onocentavros veteres quidem, ἰμπερὸς αὐτῶν, qui autem nunc viuunt, appellant, δνὸσκληιδες*. cui consentit Scholiastes Aristophanis. Denique fiebat Empusa quid, quid cupiebat, quidquid illi expediebat, ut ait Epicharmus. Hęc de meridiano. De nocturnis demonibus constat, noctem quasi proprium esse scamma spectrorum, & dæmonum; vnde & *Principes tenebrarum*, dicuntur, & legitimus illis *propriam noctem*, & *potestatem tenebrarum*. Ephes 6. Luc. 22. vide August. in Psal. 103. Ex his nocturnis est Asmodæus in historia Tobie. cap. 6. & Angelus exterminator Agyptiorum, quem fuisse malum docent D. Hieron. in c. 24. Isaię, & Rupertus com. in Exo. 12. quos sequitur Feuardentius in Ruth. cap. 3. v. 9. Seneca d. diurno tempore, grassante peste, dixit, visa,

d in Oedip.

*Vagaper lucos simulachra virum,
Maiores viri:
nocturno vero (sic hec diuidēda) illud:
Quin Tanaris vincula fieri
Rupisse canem fama & nostris
Errasse locis.*

H

e in Herc. Furent c6. vers. 123. ex Virg. Hor. Prop. Sta-

Planē pleraque spectra & terriculamenta dæmonum nocte robur habere; mane euanescere; ex plurimis scriptorib., alias docuie, & Plellum dæmones quosdam agnoscere, *Lucifugos*, tenebrarum incolas & amatores: Antagonistā

verò Patriarchę Iacobi, f bonum fuisse Angelum, non dæmonem, ut censuere quidam apud Procopium, & homo præceptis nimis ac temerarius Frac. Georg. g in *Problematis*, S. S. Ex his nocturnis est, princeps *Succuborum* dæmonum, quem Hebręi vocant, *Lilith*, hoc est apparitionem nocturnam, à *Latela* (hoc est nox:) quia non solent tales dæmones viris esse infesti, nisi nocte. Vnde Ecclesia cum Ambrosio. contra eos precatur.

*Procul recedant somnia,
Et noctium phantasmata:
Hostemque nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.*

Incubi, dæmones etiam interdiu grassantur, quorum, *Pana*, Principem veteres constituiebant: eum Hebręi; *Haza*, nostri per excellentiam nominant, *Incubum*: Glossar. *Incubus*, *ἄν*, vocatur, & *Inuus*, ut ego arbitror, non ab Hebręo: *adnas*, (atfligere:) quod longe petitum, sed à verbo Latino, *in-eundi*. Ardere enim hunc dæmonem, & ei subditos, amore improbo scēminarum veteres censuerunt: nō quod delectentur concubitu, sed quod gaudeant ab hominibus Deum offendi, & genus humanū tam sepe contaminari. Sic intelligendus Abbas Serenus apud Cassianum b, dum dicit, *Dæmonum quosdam esse truculentiores, efferatioresque, qui bellis cadibusque sunt insatiabiles, & in transeuntes irruunt, & eos crudeli morte conantur interimere*: (quare videtur meridianum dæmonium, & illa, de quibus in Evangelio D. Matthæus c. 3. vers. 28. & Pseudo Abdias l. 3. in vita D. Andr.)

alios verò esse, qui *Fauni* dicantur, *seductores & ioculatores, & hos certa quadam loca seu vias obsidere, & nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes poterint decipere, delectari, sed derisu tantum & illusionē contentos, fatigare eos potius*

quām

rio. & Ca. tul. & Iosepho at que Hebręis. f Gen. 32. v. 24. g tomol. Sect. 3. probl. 234. 7777

D. Aug. l. 15. de ciu. Dec. 13. Iudei. l. exte. mo. Oda. Orgen. Macr. l. 1. Sarur. 12. b collat. 32.

lib. epist. d. lib. cas. ein. caic.

quam nocere, & hos interdum innocuis incubationibus hominum excubare.] quibus in verbis duo sunt obseruanda, illud; non delectari eos tormentū hominum, accipiendum comparatiue, non æque delectari atq; alij illi crudeliores delectantur. Verius enim est omnes omnino dæmones optare, quam grauissima mala hominibus inferre, si Deus permittat. docet enim Diuus Antonius, apud Athanasium, cunctis Dæmonibus hostile odium in homines esse, grauius in Christianos, atrocissimum in religiosos & virgines Deo dicatas: singulos tamen, non nisi, quantum Deus permittit, nocere. Si amplius non sinantur, gaudere hominum derisu & deceptione, & illicio in aliquod Veniabile saltem peccatum; vt ociosæ spectationis, vel locutionis, risus solutionis, distractionis in oratione, & huiusmodi aliorum; in quæ vel boni facillimè pertrahuntur. alterum, quod vltimo loco posuit, de incubationibus dæmonum, quo non offerit omnem huiusmodi oppressionem & quasi suffocationem nasci à dæmonibus: constat enim aliquando à morbi Melancholici specie illa oriri, quam Flandri vocant, *Mare*; Galli, *Coquemare*; Hispani, *Pesadilla*; Themison, *επιγαλιον*, alij, *Ephialten*, vocant, & copiose describitur à Paulo Egineta medico: d aliquando duntaxat non corporis mala affectio est, sed nuda ac mera dæmonis infestatio, vt docui, *supra question. 15.* Pergamus ad alia.

Nono igitur, Paulanias e describit nobis dæmonem quendam, *Eurynumum*, longis & prominulis dentibus, & corpore liuido ac cadaueroso formidabilem, pelle vulpina vestitū; cadaueribus mortuorum vesci solitum, eaque ad ossa vsque deuorantem. Quibusdam videtur hæc, *Morris* descriptio: credi-

A derim potius, quando spectrū aliquod aliqua forma veteribus apparuerat, statim eos nomen certum illi indidisse, & sacrificia vel expiationes illi auertēdo instituisse: vnde & orta sequentia muliebrium spectrorum siue ostentorum nomina fictionesque. Nam

Decimo loco occurrunt, *Sphinx*, illa Thebana, de qua Strabo, *lib. 9.* Apollodor. *lib. 3. Bibliothec.* Higynus, *in fabulis cap. 151.* Natalis Comes, *lib. 9. Mythol. c. 8.* & Lilius Gerald. *in AEnigmatibus*, quæ si fuit dæmon fuit: qui formam illius speciei, Simiarum assumpsit, quæ *Sphinges*, vocantur, de quibus lege Pierium, *li. 6. Hierogly.* & Solinum, *c. 30.* Secundo, *Harpia*, de quibus Hesiod. *in Theogonia*, Apollon. *lib. 2. Argonaut.* Orpheus, *in Argonaut.* Apollodor. *lib. 1. Biblioth. Eutach. in Odyss. μ.* & Izacius, *in Lycoph.* Tertio, *Gorgones tres*, de quarum forma & genere dictum fuit, *Comment. in Medeam Sen. v. 831.* Quarto *Sirenes tres*, de quibus egi, quæ necessaria hoc loco, *Aduers. in Sen. Medeam v. 355.* & de his mentio, apud nostrum interpretem vulgatum Esai, *13. vers. 21.* vt & LXX. verterunt, & teste Eusebio, tres interpretes; non tamen eiusdem verbi Hebræi loco, quo nos: Theodoretus vult, *Sirenas* fuisse dæmones ad voluptatem incitantes. Quinto *Erinnyes*, siue *Eumenides*, quas Latini, *Pænas*, vocauerunt, & ipsæ tres; de quarum habitu & conditione multa congestimus eiusdem Comm. in *Medeam, v. 13. & seq. & v. 960.* Vltimo, *Nympha*; quarū quædam aëriæ, vt Sibylla de qua Plutarch. *l. de seranum. vend.* quædam terrestres, vt *Oreades*, *Napeæ Dryades*, *Hama dryades*; quædam aquaticæ, vt *Nerti des*, & *Naiades*, illæ maris, hæc fluuio-

C rum: quas omnes dæmonū spectra fuisse constat, & si non constaret, inde probaretur, quod ad spectus earum irata.

E

rum de recto mentis statu deiceret quod dæmonum proprium) vt docent ex Græcis Scholasti. Theocriti & Hefychius, ex Latinis Varro & Festus. sic affectos nos, *lymphatos*, quasi Nymphatos: Græci vocant, *νυμφοληπτός*. tales, visa Cerere, *ceriti*: viso quoque Fauno in meridie, *mente attoniti*: audito Pane ter-
riti; *Panico pauore*, dicuntur vexari vano metu; quamquam hoc nomen etiã hydrophobia laborantibus & cæteris illis, possit accommodari late sumpta voce. vidi quæ dixi Commēt. in Herc. Oeteum, *vers. 246.*

K. Vndecimum spectrorũ genus est, id quo nutrices solitæ infantes metu incusso, quietare de hoc genere primum est Pytho Lucilij Sat. 30. *Acco, Alphito, & Mormo*, desumpta puto nomina, ab personis Tragicis seu Comicis terrorem adferentibus deformitate: de *Mormo*, id Theocritus & Aristophanis Scholiastes docuere. *Acco*, à vetula illa, quæ sui ad spectu in speculo ad insaniam redacta, & facta terror puerorum, originem habuit: de qua Rhodiginus lib. 17. A. L. cap. 2. & Adagiographus in Accisare de *Alphito*. idem testatur Plutar. Deinde & *Gello*, de qua adagium *τὸ παῖδο φιλῶ ἐπαθὴν* hanc a iunt virginem vita decessisse, & eius spectrum in Lesbo oberrare, & immaturam pueris necem adferre. volunt eius meminisse Saphonem. Alia fuit *Gilo*, de qua sic Nicephorus: vbi commemorat ea, quæ Mauricio imperium portenderunt, inter cætera: *Mater vero ipsa partus tempore, à terræ nouum quendam & variantem suauitatis odorem redditum esse, dixit: illud insuper, quod anicularum est, & mihi prope incredibile, addens persape eam, quæ Empusa, vocatur, alius vero, Gilo, dixerit: infantem ex cubiculo, veluti eum deuoraturam extulisse: nihil tamen detrimenti ei adferre potuisse.] sed quicquid*

18. hist
ap. 9.

A ille dicat, verisimilius est strigem hanc siue Lamiam fuisse quæ puero, angeli custodia bene munito, frustra insidiabatur Prudentior Euagrius, lib. 5. c. 21. nihil de *Gilo*, neque de anicularum cõmentis addidit, iudicium totum lectori permittens. Quiddam anicularis deliramenti hic fuit, quiddam non delirium, sed vere verum. delirium erat & absõnum à ratione, putare corpora harum seminarum sic extenuari, vt clausis ostijs ingredi possent, & corpora quantitate prædita per ianuas se penetrarent (vide quæ dicta sunt à nobis q. 17.) veruerat, has malas multas mulierculas ope dæmonis nõnunquã in cubicula hæc introduci solitas, citra quantitatatis corporũ immutationem vel solidorum penetrationem, & ibi infantulis perniciem moliri. Quare diligenter inter hæc eum distinguere iudicem oportet, qui in his nec credulitate, nec incredulitate voler decipi. Et in iudicatarũ rerum præiudicijs oēs circumstantiæ accuratissime sunt examinandæ, fieri enim potest, vt iudex ex vno reum capite, quod in accusationem deductum, vanitatis deprehensum sit, absoluat; quem tamen condemnasset si aliter accusatio fuisset instituta. Verbi gratia, strix aliqua accusatur, quod clausis ianuis sit ingressa, & corpus eius in spiritum immutatum, & ita iam non corporea pueros interemerit. Nullus iudex adeo barduserit, vt huic accusationi fidẽ adhibeat; sed si neget rea, & alioquin necatos illos infantes vel læsos nõ constet, neq; id accusator aliter, quã ex illa fabula *Metamor.* probet, procul dubio per sententiam absoluetur Si diligenter legas vitam Taralij ab Ignatio monacho descriptam, nõ difficile fuerit deprehendere hunc statũ causæ fuisse muliercularum illarum à Georgio (non à Philippo, vt quidam vocant)

per-

† Sic vocat angulas rimas aut fissuras corporis earum non carnes.

perfecto vrbis absolutarum, & Isauri Leonis scuitiam ac inscitiam in eo positam fuisse; quod incredibili quod erat stupore mulierculas illas in spiritum conuerti crederet. Accipite verba Ignatii: paupercula quadam muliercula accusata fuerant eadem fecisse lactentium infantium perforamen † domorum vel portis etiam clausis subeuntes, & ex improposito infantes necantes. Quas etiam trahabantur in iudicium ab ijs qui credebant fabulis (de paganis loquitur, à quibus illud de Gello, antiquitus confictum) & nolebant Christi Dei nostri sequi doctrinam, qua simulachris & phantasmatis nequaquam decipitur (nimirum quia spiritum à corpore nouit optime discernere) Est enim apud Gracos in famulis femina quadam Gello nomine, qua dicitur, cum immatura morte vitam abruptisset, quibusdam spectris accessisse ad recens natos infantes, & eos interfecisse. (en fabulam, quod mortua redisset & infanticia patrasset) huius fabula improbo pellecti ac decepti spiritus, qui ea dicebant probabiliter, conantur ad mulierculas transferre hoc execrandum scelus, & eis adscribere in spiritum conuersis, causam eorum qui moriebantur ante tempus (vides lector accusacionis fundamentum, Gello mortuo necesse legitur infantulos: nunc multi reperiuntur subito sublatis: probabile itaque est ab his mulierculis, deposita mole corporis, & in spiritum conuersis, atque sic se per solida corpora vel tenues fissuras immittentibus, necatos. Nonne merito scriptor iste contra tales accusatores exclamat, verbis sequentibus. *ostuporem! q̄ cordis oculorum cecitatem! Sic corpus longitudine, profunditate que, & latitudine compactum ac consipatum, in spiritum dissolutum procedit, & hec facere conceditur: Christus ergo, qui est ipsa veritas, dicens: Spiritus carnem & ossa non ha-*

A bet: reputatus est phantasma ab ijs, qui hec asserunt (scilicet feminas has tum, non corporales sed spiritus fuisse, seu spirituali hac vi penetrandi præditas fuisse) Quin etiam Christus quoque vi veram carnem accepit, & spiritum carnem & ossa non habere verè affirmavit discipulis, nulla re circumscribetur, quæ obstat quominus sit phantasia. Sic ergo censens & citra dubitationem indicans Georgius, feminas absolut à criminibus. Hæc Ignatius ille, non satis peritè spectrum, spiritum, phantasmam pro iisdem sumens, scilicet pro phantasmate, seu corpore tantum apparente & nihil de strigum verarum crimine attingens vel agens, contra quas, & quæ de illis tradidimus, nihil argumentatio eius virium habet, vt quirem intelligunt facile primo intuitu perspiciunt.

B Tertio loco occurrunt, *Lamia*, de quibus etiam sacri Vates Ieremias & Esaias a; quas vera dæmonum ludibria siue spectra fuisse, cū Apollonius Thyanæus, tum D. Hier. & alij patres docuerunt; de quibus & Strigibus (quas ab esu carnis opinor humanæ, veteres magistri in Glossat: *Lestrigonas*, vocarunt) quia ex professo tractaui copiose Comment. in *Medeam*, Sep. v. 732. ne actum agere videar, eo te lector optime malo ablegare; quam eadem repetere. Germani inferiores vocat *Aluen* & *Aluinen*; Gothi, *Eluas*, b videtur meminisse D. Hieron. cum dicit sæpe bimulos ac trimulos ad vbera materna lactantes à dæmonio corrumpi c. de huiusmodi tam vetus narratio, siue opinatio, vt Lucilius meminere. nam lib. 20. *Terricolæ Lamias*, vocat; & lib. 30. etiam voracitatem attribuit ipso ephitheto, aludens ad infantulorum visceratione, his verbis.

*Lamia & Pytho oxyodentes,
Quod veniunt guntia illa vetula improba, inepta.*

a Esa. 13.
v. vltim.
& Thren.
c. 4.

b Olaus
li. 3. ca. 11.

c ad Paul.
de obitu
Bleüllæ.

Duodecimum, quando apparet in forma *hirci* (vnde ab *Isaia* & *Mose* vocari pilosum, seu *zahir*, contendunt *Iarrhius* & *Kimchi*) vel *Leonis* (vnde *tēplis gentilium* affigi solita capita leonina: quod ridet *Arnob. lib. 6. cont. gent.*) vel *serpentis*, vt cum *Æsculapius* Romā aduectus: & *anachoretæ* de quo *B. Nilus lib. de orat. ad Deum c. 102. & 103.* vel *noctua*, vt apud *Virgil. extremo Æneid. vel musca*, vt apparuit *Laoduni* in *Energumena*, & solet apparere *Anabaptistis*, vnde & vocatus, *Baalzebub. Dominus mulsæ, vel porci, lupi, aut alterius animalis*, cuiuscunque; nam in omnium fere formis aggressus est *DD. Antonium, Macarium, & cæteros sanctos monachos deserti incolas.* Recentius vnum, sed cui vix simile inuenias, proditū fuit memoræ à *Gaguino Hist. Francorū scriptore; Philippo Bello Rege*, quendam laicū siue conuersum (vt vocant) monasterij vallis *Sarnariæ*; nomine *Adamū*, paulo ante *Natalitia Festa summo mane ad monasterij negotia peragēda*, vna cum famulo se in viā dedisse equitē, ei se in via offert arbor ingens gelu, & pruinis oblita, ad ipsum properans, quasi conferre gradum & corpus cupida, equus expauefactus caput retrorsū flectit, & viā remetiri, quā peregerat conatur. *Adamus* ingenti labore iumentū retinet, & calcibus porro cogit, propinquior vt arbori fuit, illa confestim euauit ex oculis, odore tetro atq; sulphureo relicto. Argumentum inde ducit *Adamus, dæmoni acum esse spectrū, seque Deo precibus commendare, satagit, nec iter intermittit.* Paulo post respiciēs, videt nigrū quendam virū equo insidentē spadici se subsequi, cui subiratus: *Quomodo (inquit) infelix & damnate, audes me his technis aggredi? An nescis fratres meos, qui domi sunt, pro me, saluteque mea supplices ad*

A *Deum preces fundere? Abi quantum potes, nulla tibi mei curatio, nil in me possides.* Abit malus: sed ecce mox redit, similis viro, gracile & protensū habenti collū. *Adamus*, tot molestias perterritus, gladiū, qui ad ephippiū ligatus, stringit, & ense ter quaterue per aerē vibrato, aereque propter celerē diuisionē fibili sonū edēte, conatur abigere spectrū, hoc vero subito personam mutat: & sistit festatura mediocris viri, cui caput cappa & scapulario monachi corpus ornatum, oculi scintillantes instar chalybis vel æris radijs solaribus oppositi. *Adam* punctim aliquoties hostē petit, sed irritis & cassis ictibus, aereque cedente. Tunc maiori dēspectu & irrisione, dæmon induit formam asini. Perterritus famulus, hero suadet, gladio circum in terra ducere, & in circuli medio crucem *Dominicam* efformare. *Adamus* consilium exsequitur: verum veterator non desinit. Mutat auriculas asini in cornua, & sic minabundus irrumperere in circum se velle simulat. Denique lusus iam satur, in rotam se vertit, & seipsum voluens monachum inuadit, superque illum continua latus rotatione (*sic videbatur*) transit circum, & monacho prorsus illæso conspectum fugit. Fidem rei fecere, longa famuli terrorem cōsecuta ægritudo, & diuturnus fetor vestium *Adami*, & rauedo eiusdem atque difficilis respiratio, à quibus ægre conualuit; equi denique subita mutatio; qui ex mansueto & cicure, post visionem hanc ferox, sternax, calcitrosusque esse cœpit. *Adamus* rariora quēdā genera spectrorū.

E *Decimum tertium* genus est, cohortium, acierum, castrorū militariū, sicut enim bonorum Angelorum acies visæ bis in sacris litteris: sic &, simiæ Dei, diaboli sæpe se in militum confertorum specie ostendunt hominibus. In-

vita S. Norberti, ca. 16. leguntur specie armatorum militum in quosdam religiosos dæmonia incurrisse: ut & in vita S. Guthlaci Anachoretæ, apud Surium mense Aprilii. In chron. Hirsgauens. Tritthemij legimus sub an. 1168. Monacho cuidam Limpurgio, prope Vormatiam, visam multitudinem maximam equitum peditumque ordinatarum more acierum, quasi ad prælium procedentem: cumque monachus audacter, quinam forent, interrogasset: illos respondisse; se non veros viuosque milites esse, sed animas militum, & non ita pridem his ipsis in locis principi cuidam stipendiatos occubuisse: vestes, arma, & equos, quæ viuis peccandi fuerant instrumenta, nunc mortuis indicia suppliciorum esse: quæ circum illos videret omnia nihil nisi ignem esse, quo comburantur, se precibus atque suffragijs adiuuari posse. Leloyherius b huic religioso insultat, quod temere animas defunctorum esse crediderit: cuius contrarium tamen rationes & argumenta eius non conuincunt. Ait, *dæmones fingunt se animas esse, læpe, non semper, strepitum edidère discedentes & fragorem. possunt & spiritus mortuorum. Flammas vestes & arma circumdata, dæmones esse probabant.* Non hoc asserit historia, sed ea ipsa, quæ aspicientibus, vestes & arma videbantur & equi: ipsis flammæ combustrices fuisse. Deinde & flammæ fuerint, nonne profitebantur se spiritus esse, qui adhuc expiabantur? Denique Virgilianum illud;

... qua cur a nitentes

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos

Tantum probat, dæmones imitari quoque diuina iudicia: quibus frequenter; in quo quis peccauerit in eo punitur. posset igitur hoc exemplum ad præcedentem de animabus quæstionem re-

A duci. Sane arbitror eandem historiam esse, cum ea: quam ipsdem locis, sed anno 1123. contigisse, in eandem sententiam narrat Abbas Vrspergens. fol. 281. Sequentia ad istam censo pertinere, quia miscentur, quædam vana curiosaque, nec suffragia petuntur. Ioannes Cæsarius auctor est sequenti nocte, quando exercitus Ducis Brabantia à Leodiniensibus occisus est. seruum quædam Comitis Lossensis prope Montenance, locum occisionis, circa noctis initium, vidisse maximum torneamentum dæmoniorum: Sacerdotem quoque quendam Hispanum, prope eiusdem Comitis castrum, dum in crepusculo noctis de villa in villam transiret, vidisse hastiludium maximum mortuorum valide clamantium, D. Vvaltere de Milene, D. Vvaltere de Milene, qui Vvalterus, famosus militia, nuper erat defunctus: hancque visionem addit sapius ea nocte & euauisse, & iterum apparuisse. Ioann. Niderius narrat d. cum propter hereses regnum Bohemia. tumultu ac cadibus concuteretur: circa metas regni præfati, nocturno tempore, versus vallem quandam, auditos clamores & congressiones equestrium virorum: qui & coloribus varijs induti sapius sunt visi. Fuerunt tamen duo armigeri audaces saty, in castro non multum distanti à loco monstrorum: qui omnino scire volentes, quid veritatis sibi visa portenderent, nocte quadam versus vallem, vbi solita videri conspexerant, iter arripuerunt. Antequam autem eis appropinquare auderent, compunctus vnus, dixit alteri: Sufficiat nobis ista vidisse, ego vs non approxima- bo, dictum est veterum, Cum talibus nullum debere iocari.

E Quem alter, velut pauidum, increpans, equum pupugit, & cum eo congressu omnibus ante dictis exercitibus appropinquauit: de quibus vnus egrediens caput illi amputauit, & ad suos redijt: quo viso ille, qui timidus

c l. 12. c. 16
& 17.

d l. vl. For
micarij.

substiterat, fugam inquit & funesta noua nunciauit. In crastino autem truncatus reperitur, & caput quidem in valle, vbi acies visafuerant, nullius autem hominis vel equi vestigium repertum est: sed tantummodo in lutosiis locis, signa quadam & vestigia cuius visafuerant. Idem & aliud addit, sibi ab Archiepiscopo Moguntino, viro magnæ industriæ & fide digno, narratum: Nominauit (ait) nobis quendam Rheni sibi notum militem, cuius pro tunc filius vivebat: qui miles super omnes pene inferioris Alemanniæ nobiles semper existerat nimis in rebus bellicis imperturbatus: gerebat autem & patiebatur nonnumquam, propter suam animositatem vel fortitudinem, ab alijs graues guerras, propter quas non semper de die, sed nocturno tempore, ad loca sibi commodosa equitare solebat.

Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis per siluam circa Rhenum equitare voluit, & principium eiusdem intrauit. Antequam vero sinem siluæ haberent, ultra quam campus latus iaceret, prout moris est eorum qui verentur insidias: pramissi famulum, vt in termino siluæ videret, an ne in campo insidia aliqua essent. Luna in splendente, vel astris lucentibus hæc videri poterant. Famulus igitur, cum per arborum ramos exploret, commissum, vidit per campum longitudinem exercitum satis mirabilem appropinquare in equis: quo viso, considerata nunciauit militi, qui ait: Stemus ad modicum, quia verisimile est, pro huius exercitus custodia subsecuturos alios: ad hos properabimus, & an inimici sint, qui præcesserunt, an amici experiemur, nec paucos timebimus. Deinde, morula transacta, de siluâ miles cum suis recedit, in campum uenit, & neminem nisi quendam equestrem in equo sedentem, & in manu alium ducentem equum, eminus sequentem suos intuitus est. Ad hunc cum mites venisset, quis esset quasiuit in hæc ver-

ba: Numquid tu cocus meus es? ita enim sibi à longinquo videbatur, paulo etiam antea cocus eiusdem militis vita functus fuerat. Qui respondit Sum Domine, cui miles, Quid ait, hic facis? & qui sunt hi, qui præcesserunt? Cui defunctus respondit, Domine, hi qui præcesserunt, sunt nobiles & armigeri tales & tales (multos enim expressit nomine proprio) quos oportet, & me cum eis ista nocte esse Hierosolymis, quia hæc pœna nostra est.

Et miles iterum, Quid sibi vult equus iste, quem ducis nullo insidente? Ad vestrum, respondit, obsequium erit, si necum ad terram sanctam venire velitis. Securus esto, te per fidem Christianam, recedendo & reuertendo viuum reducam, si meis obtemperabis monitis, Tunc miles ait, Diebus meis mira artent aui, his hoc addam etiam mirabile. Dissuadentibus igitur illud famulis, de equo proprio miles desiluit, defuncti equum ascendit, & ab oculis famulorum vterque equester subtrahitur. Sequenti autem die famulis, iuxta conditum expectantibus, miles & defunctus redierunt ad locum, vbi primum conuenerant. Tunc defunctus militi ait, Ne phantasma omnino fictum ista fuisse credatis, duo quæ vobis dorata, reseruate in mei memoriam: inde protulit mapulam paruum de salamandra, & cultellum in vagina. Primum, inquit, cum immundum fuerit, igne purgate: alterum caudè tractetis, quia ab eo vulneratus, intoxicatus erit. In his multa sunt indicio fuisse visionem dæmoniacam, maxime donum hoc cultelli: quo multis exitium, ipsi quoque donatario, parabatur Aliam historiam ex codice Galsinate profert illustr. Baron. Annal. tom. XI. anno Christi 1004. quod exhibebo li. 6.

Cromerus diligens scriptor a; Nactum, inquit, arcem Pomeranorum nuntissimam Vladislauis I. Polonorum rex

obsidebat. Ibi noctu lucente luna, aspici-
bantur crebro ab excubitoribus quasi ar-
matorum hostium acies, ex apertu cam-
pis ad Polonorum statiu adequantes
& incurstantes. Cum id sepius accideret,
indignati Poloni inquietari sese, nec vs-
quam in apertum certamen prodire hostes,
nocte quadam, cum ibidem hostes adesse
nunciarentur fremebundi agminatim e
castris sese proripuerè, diffugientesque cas-
so labore longius prosecuti sunt. Obsessi,
tumultu Polonorum exaudito, & excursio-
ne e castris animaduersa, erumpunt subito,
& ignem in opera atque cuguria militum
stramine arundineque contecta conijci-
unt, quo celeriter pluvibus in locis se diffun-
dente, paucis, qui in castris manserant, se
defendentibus facile opera cum magna ca-
strorum parte conflagrarunt. Nocturnas
vmbas illas fuisse autumant, qua hostis
exercitus speciem ostentantes, Polonos ita
diuino permisso exagitauerunt: propterea quod
solemne omnibus Christianis quadraginta
dierum ieiunium, priore expeditione, pro-
miscuo ac temerario esu carnis & lactario-
rum, moribus & institutis Ecclesie Catho-
lica contemptis, temerauerant. Hæc ille,
res clamat spectra fuisse Diabolorum;
vt & illa de quibus Antonius Hist. par.
3. quam auorum memoria solebant vo-
care, *Familiam Hellequini*: cuiusmodi
cuncta, illusiones dæmonum esse,
iam pridem docuit Guilh. Parisiensis,
part. vi. de vniu. c. 24. Tales exercitus
possent Magi multos exhibere; si ex pa-
cto, quod cum dæmone superiore ha-
bent, dæmones illi subditos euoca-
rent: numquam tamen Deus legitur
permisisse, vt talis militia vltra incu-
sionem inanis terri culamenti proce-
deret. Nam si lædere, occidere, mu-
nitiones capere, vel hostium inuadere
castra sinerentur: nulla illis humana
potestas valeret resistere, vt prudenter
idem Guilhelmus. Huc refero pugnas

A illas Regum Septentrionalium & vi-
ctorias partas, contra magorum dæmo-
numque cuneos, apud Olauum Mag-
num b.

B Decimoquarto, dæmones sunt sub il-
lo spectrorum genere, quo in nemori-
bus & alijs amænis locis sese ostentant
instar puellarum aut matronarum, in
veste candida; interdum in stabulis cū
luminaribus cereis, ex quibus etiam di-
stillatæ guttæ, postmodum in equorū
iubis, quas sedulo pexuerunt & nexue-
runt, solent ab hominibus inueniri,
talis illa vidua Russiana in meridie ob-
ambulans, de qua paulo ante mentio-
nem feci: tales quas vocant, *Sibyllas*
seu *Nymphas albas*, *Dominas nocturnas*,
Dominas bonas, & earum, *Regina Habun-
dia*, quarum aduentu multum prospe-
ritatis, & rerum omnium copiam pu-
tant superstitiosæ anus domibus con-
tingere, quas frequentarint; & ideo do-
mi, suæ illis epulas instruunt, esca-
rijs lancibus & vasis vinarijs omnibus
apertis ac discoopertis, ne quid illis ad-
sumendum moræ obijciatur: quæ pla-
ne idololatrica esse, docet prædicto lo-
co idem Episcopus Paris. vt & Nicol. Cu-
fan. lib. 2. *excitationum*. Huc refero tres

C illas quæ visæ Machabæo Banckoni, a-
qua Stuartorum genus; quæ venantib.
visæ regnum illi prænunciarunt. *Boeth.
li. 12. Scot. histor.* Harum bonarum Do-
minarum, quas Gentiles, *Parcas*, voca-
uere mentio habetur & conuiuij illis
præparati, in vita D. Germanni Epif-
copi, & apud D. Antoninū, pag. 2. *hist.
tit. 11. §. 5.* Tales etiam, *fatales Sorores*,
seu *nympha*, falso putatæ bellorum præ-
sides & Victoriarū largitrices, quæ Ho-
thero Regi familiares in Septentrionis
Historia Itali vocant; *Fatas*, Galli; *Fees*
quales finguntur Melulina, Alcina,
Morga. De his dicam plura. lib. 6. cap.
2. sect. 3. in Remedio. 1.

61. 3 c. 12.
N

e Olai. 2.
c. 10.

Decimoquinto, huius generis spectra sunt, per quæ Deus aliquando denunciat futura bella, pestem, mutationes regnorum & similia, pauca commemorabo exempla. Noctæ quæ seditionem Antiochenorum præcelsit, visa mulier ingens & formidabili ad spectu, aërem scutica tam fortiter verberans, vt tota sonus Vrbe exaudiretur d. Gennadio Patriarchæ Constantinopol. nocturno tempore accedenti ad altare templi, vt Deum pro salute publica deprecaretur: horrendum spectrum se obtulit, quod cum ille sacro ritu coniurasset, respondit: quamdiu Gennadius viueret, sibi non licere damna, quæ imminebant, Ecclesiæ illius inferre: sed eo mortuo sæuissimè se in illam grassaturum e. Priusquam Hunnericus persecutiōnem in Catholicos Africæ inchoaret, super cacumine montis Ziqueni homo giganteæ stature visus, & auditus clamare: *Egredimini, Egredimini* & in æde Fausti, quæ Carthaginæ est, visa multitudo Æthiopum sanctos Ecclesiæ fugans, & ante se impellens. *f. Alia multa huiusmodi suggerunt, carda. libro decimo quarto, de variet. rer. & Fulgos. tit. de prodig. lib. 1.*

Decimo sexto loco, hic occurrunt illa spectra: quæ certis temporibus & locis aut domibus solent tumultus & vexationes varias exhibere: cuius rei prætermittam exempla eo quod notissimares sit, & legi possint, qui attulere veteres recentioresque: vt de *Temeso damone*, Strabo & Pausanias citati, & *Ælianus* l. 8. var. Hist. de pueris nigris *cirraris*, Augustinus lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 8. de *Danio Episcopo Mediolanensi*, Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 4. de vocibus & sonis auditis in *Marathone* post pugnam cum Persis, Pausan. in Attic. & ante pugnam *Leuetricam* in templo *Herculis*, apud Ciceron. de diuinat. ante pu-

d Sozom.
1. 7. c. 23.

e Theod.
Lect. libr.
1. collect.

f Vict. Vri
cent. l. 2.
de perfec.
cur. Vandal.

P

A *gnam cum cimbris*, apud Plinium lib. 2. cap. 59. ante bellum ciuile *Syllanum* in eadem Italia, apud Appian. de bello ciuili. libr. 1. ante primum prælium *Pharsalicum Antiochia*, apud Cæs. lib. 3. de bello ciuili; ante mortem *Cæsaris* Dilectatoris domi eius, apud Dionem; recentiora sunt, apud *Niderium*; libr. vltim. *formicary*. Guill. Paris. d. cap. 24. *Torquemadam*, *Hortiflorum* colla. 3. *Alexand.* ab *Alexand.* libr. 5. *Genes. dier. cap. 23.* & confirmat *praxis Forensis Hispania*: qua licitum conductori, qui ante id ignorabat, spectrorum sic inquietantiū causa domos relinquere conductas, vt post *Portium* censuit *Couarr.* Solent huiusmodi infestationes iuberi vel permitti à Deo, ob penam peccatorū, vel ad exercitium bonorum, vel ob aliam causam occultam. Interdum ista peragunt dæmones maleficorum immisione, vt contingit *B. Antonio* b & nobili *Aquitano*, qui Parisiensem studiosum iure suo per vim spoliatur: ceptius sponte faciunt sua, tantum vt homines falsa quapiam reuelatione decipiant aut persuasione fallaci: sicut apud *D. August.* illi baptismum dissuadebat: contenti sunt aliquando sola vexatione, & inquietatione, nullo cum corporis damno vt *iaculator* ille spiritus, de quo *Guilhel. Parisiensis*, qui vasorum collisione & lapidum iactu somnum disturbabat, & *culcita* subtracta de lecto deturbabat, & *Salmatinus* ille *Torquemadæ*, qui grandibus faxis quosuis petebat, irrito tamen & innocuo contingens ictu: quod *Marcus Magus* apud *Pfellum* d, proprium dicit esse dæmonum subterraneorum, de quibus mox agemus. Quo vero pacto dæmones lapides iacere queant & alia huiusmodi operari, quæ videntur manus & corpora instrumenta requirere, Scholastici disputant, assentior ijs, qui

præ-

præsente per substantiam suam eo loci dæmone, & imperio voluntatis aerem lapidi proximum mouente, & sic lapidem impellente, hæc fieri censent; quando nullum ipse corpus induit: si vero corpus formatum, vel cadauer assumeret, nulla foret difficultas.

vide D. Thom. quod lib. 2. Dur. Capr. & a nos in 1. d. 7.

In locum decimum septimum, veniant spectra illa Berulsia, de quibus quadam epistol. scribit Ioan. Meletius; In Sarmatia coli spiritus quosdam visibiles, qui lingua Ruthenica, coliri, Germanica, Koboldi, dicantur, quos credunt habitare in occultis adium locis, vel in congerie lignorum, nutriuntque eos laute omni ciborum genere, eo quod, adferre soleant nutritoribus suis frumentum, ex alienis horreis furto sublatum. Cum vero alicubi illi spiritus habitare & nutriri cupiunt, hoc modo suam erga patrem familias voluntatem declarant. in domum congerunt noctu segmenta lignorum, & mulctris imponunt lacte plenis varia stercora animalium: quod ubi pater familias animaduertit, nec dissipauerit segmenta nec stercora è mulctris eiecerit, sed de inquinato lacte cum omni familia sua comederit, tunc illi apparere, & permanere ibi dicuntur.] Idem iudicium de spectris, virunculorum ac femellarum, breuitudine ac specie pigmæi vel pumilionis, olim in multorum domibus frequentium, & domestica fere cuncta ministeria solitorum obire, equos curare, domum verrere, ligna & lympham adferre, & similia facer: de quibus Olaus Magnus Galli vocant, de Gobelinis: Teutones, Rabbauter mannekens, & Gultelkens, & Sueones, Trullas, appellat. An ex hoc genere fuerint, Eros, & Anteros: qui vt infantuli, in balneo, iubenti lamblico apparuerunt g, id cogitandum relinquo. Sane huc pertinent, *Montani illi*, quorum nobis Historiam

lib. 3. ca. 11. & 12.

Eunapius in lamblico.

A Georg. Agricola prodidit h, In metallis (ait) fodinis inueniuntur, & truculenti quidem, vel solo aspectu terribiles, plerumque metallicis infesti atque inimici sunt. Tali fuit, Annebergius, demon qui operarios amplius duodecim flatu interfecit, in specu qui corona rosacea, appellatur, eo nomine relictus, quantumuis argento diues esset. Flatum vero emittebat ex rictu, cum equis specie habentis procerum collum & truces oculos appareret. Eiusmodi etiam fuit, Snebergius, nigro cucullo vestitus, qui in fodina Georgiana operarium è terra sublatum, in superiore loco maxima illius concavitatis, quondam feracis argenti collocavit, non sine corporis attritu. Quæstus nosam admodum fodinam deserere apud Turcas cogebatur Indeus à dæmone metallico, hominibus frequenter in forma capra aurea cornu gerentis apparente. At sedatos illos, Germanorum alij, vt etiam Græci. Cobalos, vocant, quod hominum sint imitatores. Nam quasi lœticia gestientes ridem, & multa videntur facere, nihil interim efficientes.

h cap. de anim. sub terran.

B Alij, virunculos montanos, vocant, quia plerumque apparent nani, tres dorantes longi, videntur autem esse seneciones, & vestiti more metallicorum, id est vitteto, indusio, & corio circum lumbos dependente. Innoxij sunt hi metallicis, etsi interdum glareis operarios laceant, rarissime tamen eos ladunt, nisi ea hinc vel maledicto laceant. Potissimum opus facere videntur in his specubus in quibus metalla iam effodiuntur, vel ea effodi posse spes est. Cætera recte, illud minus, quod animantium nomine dæmones comprehendat. Scio sic locutos veteres non paucos: sed & scio id ex lacte Platonicorum bibisse, & quia ambigui erant, num anima & corpore constarent. Nunc quia Catholicis satis definitum, nec anima nec corpore perfectas substantias illas separatas,

C Alij, virunculos montanos, vocant, quia plerumque apparent nani, tres dorantes longi, videntur autem esse seneciones, & vestiti more metallicorum, id est vitteto, indusio, & corio circum lumbos dependente. Innoxij sunt hi metallicis, etsi interdum glareis operarios laceant, rarissime tamen eos ladunt, nisi ea hinc vel maledicto laceant. Potissimum opus facere videntur in his specubus in quibus metalla iam effodiuntur, vel ea effodi posse spes est. Cætera recte, illud minus, quod animantium nomine dæmones comprehendat. Scio sic locutos veteres non paucos: sed & scio id ex lacte Platonicorum bibisse, & quia ambigui erant, num anima & corpore constarent. Nunc quia Catholicis satis definitum, nec anima nec corpore perfectas substantias illas separatas,

D Scio sic locutos veteres non paucos: sed & scio id ex lacte Platonicorum bibisse, & quia ambigui erant, num anima & corpore constarent. Nunc quia Catholicis satis definitum, nec anima nec corpore perfectas substantias illas separatas,

E Scio sic locutos veteres non paucos: sed & scio id ex lacte Platonicorum bibisse, & quia ambigui erant, num anima & corpore constarent. Nunc quia Catholicis satis definitum, nec anima nec corpore perfectas substantias illas separatas,

i ca. firmi ter. de su. Trinit.

Thom. pa
q. 50. fo. ho
las in 2. d.
8.

componi, vitanda nobis huiusmodi locutio, parū cauta, parū propria. Dammandus vero prorsus Paracelli error dæmonum hæc genera, ad hominum species reducendis. Nam; *Epistol. ad Athenienses, sive de occultis a philosophia*; quasi verissimum axioma, nihil veritus fuit constanter asseuerare, Deum præter homines Adami posteros; alia quatuor hominum genera, carne, & ossibus, & ratione prædita creasse, eosque in singulis elementis ad inhabitandum collocasse; in quibus singuli suam haberent remp. & ex negotiatione, ac laboribus victum & amictum sibi cōparare, & eos homines, qui in terræ visceribus habitant, vocari, *Pigmeos & Gnomos*; qui in aquis, *Nymphas & Undenas*; qui in aëre, *Siluos & Melusinas*, quos solos cum hominibus Adami posteris commercium habere, & ex mutua cōmixtione liberos gignere: Qui in igne sunt: *Vulcanos & Salamandras*, appellari: Et incertum adhuc esse: cuiam generi horum hominum vera fides in Deum sit data, & via ad salutem patefacta.] Hæc ille prout eum citant Godelmannus & alij: in libro tamen fragmentorum, inuenio Paracellum dubitanter induci loquentem: sed arbitror Latinum Interpretem, hoc suum assuasse, vt magistri occultaret impietatem. Nam dictis illis nihil nugacius, nihil blasphemius, nihil à recta fide dici potest alienius, ergo mutila & manca S. S. quæ de vno tantum hominum genere nos instruxerit? ergo dubia salus nostra? ergo dubia redemptio? non ergo secundus Adam Christus: vt nos: qui in primo mortui, in secundo viuificemur? si hoc dubium: nonne ruunt veteris testamenti promissiones, concidit exhibitio & repræsentatio Noui? Et sunt qui tales libros nugis, mendacijs, blasphemijs reteros, in Latinum vertant

A fermionem? sunt qui pulchris formis cudant recudantque? sunt, qui ament Paracellistæ vocari? sed ad institutum redeamus.

Vltimo, loco sese offerunt spectra dæmonum thesauros cultodientium. Cabades rex Persarum cum accepisset in collimitio Persiæ & Indiæ: in munitissima arce Zudaderensi, pretiosissimorum lapidum, auri, & argenti, thesaurum maximū à dæmonibus asseruari, qui mortales omnes aditu arcerent: eo cum exercitu profectus castrum vicinatus occupare, fortiter propugnantis dæmonibus, repulsus fuit, confugit ergo ad Iudæorum & Magorum artes, quæ & ipsæ irritæ fuerunt. Ergo curi ei persuasum (ait Cedrenus) fuisse, Christianorum ad Deum precibus hoc potiri posse, auxilium à quodam Christianorum in Perside degentium Episcopo peti. Is indico Christi aq̄is ieiunio, precibus & Synaxi, diuina periegit mysteria, & ad locum accedens conuocatos dæmones ibi degentes exegit, castrumque Cabade nullo labore potendum tradidit.] *Glycas part. 4. Annal. & Cedrenus in Anastasio*. Talis etiam dæmon ille Bafileenlis, de quo dixi, *supr. q. 12.* & hinc factum, vt Dracones fingerentur custodes thesaurorum, vt horti Hesperidum, & Aurei velleris: hinc porro factum, vt thesauris addere sint soliti Serpentem aureum: quemadmodum refert Ascanius Centorius, *lib. 4. Comment bellor. Transiluan.* de thesauro inuenito prope Deum urbem Transiluanicæ, circa annum 1550. Nota etiam Historia Magi Germanici, qui cum specum ingressus esset vbi thesaurus reconditus, socio in vestibulo manente, vidissetque incubantem arce nigerrimum canem, nihilominus, cupiditate metum pellente, porro progressus, ruente terra, in specu fuit tumulatus. Plura vide *d. q. 12.* Præter-

B

C

D

E

mitto quædam iam vulgaria, vt quod in Indijs sepultarum cum maritis vxorum animas mentiuntur, vt sic persuadeant has coniugi suo coniuere, quæ sponte illis commoriuntur: quod non vno loco testatur Pet. Chieza, *part. I. Hysto. Peruv.*

Vilis spectrorum generibus, quæri poterat: quo illa pacto repelli & vinciqueant; sed quia decisio communis est omnibus malis, quæ per dæmones inferuntur, ideo de hac re differendum mihi putavi, quæstione de remediis contra maleficia, *huius operis libro ultimo.* Quo pacto dæmones apparere sic queant, nunc accuratius inuestigamus, quam quæstionem indecisam reliquit D. Augustin. *Enchirid. ad Lauren. cap. 59.*

QVÆSTIO XXVIII.

Quomodo possit dæmon se corporeis oculis, cum sit incorporeus, visibilem præbere?

A Onstat non posse corporaliter, nisi assumpto corpore. Certum enim est dictum B. Ignatij, *epist. ad Smyrnens.* incorporea videri à corporeis non posse, quia incorporeorum nec species, nec figura est, aut particula animalis vllius formam habentis, ob naturam, quam habent simplicem. Constat etiam eos corpus vel ex elementis sibi coaptare, vel subingredi & assumere cadauer de utroque modo, quæ dicenda hucusque distuli, representabo liberaliter. Dixi (corporaliter) nam phantastice possunt apparere, turbatâ phantasiâ.

SECTIO I.

A Liquando igitur cadauer aliquod assumunt humanum vel ferinum,

& illud mouent ac impellunt motu non vitali, sed locali tantum, sicut ærem possunt impellere, & hoc corpus, præsertim nondum valde dissolutum, puto, si Deus permittat, posse illos ita attemperare, vt sensum tactus omnino fallant. Nec video quidquam ab homine docto ac pio, in medium allatum, quod me ab hac sententia deducat. Imprimis quod ex D. Luca *a.* proponitur dictum Domini, quo se vera corporatum, & non phantasticum spiritum esse probabat, *Palpare & videte, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere:* id ad rem non multum facit, certe non vrget. Solum enim Dominus probare voluit, posse illos cōtactu sentire & diiudicare, visu se nō decipi, corpus enim ipsum habere, verū, quia tangibile; & proinde nudū phantasma & fictitio corpore indutū nō esse. Nulla vero hic erat cogitatio, de cadauere assumpto. Hoc enim carnem & ossa habere manifestū est, quo argumēto Christus probat, se spiritū non esse: Quod illi existimabāt, quia videbāt ianuis clausis ingressū, quod corporeæ rei repugnabat, tam viuæ, quā mortuæ. Et quia, palpatione tantū poterant corpus esse, cognoscere, non vero, cuius esset corpus: ideo iubet etiam oculorum vti sensu & videre (nam proprie hic vox sumenda, vt textus indicat) *manus & pedes;* ex quorum vulneribus reliquis, certo deprehenderent ipsum illū esse, qui triduo ante fuerat crucifixus *b.* Ex quibus patet verba Domini veram certamque sententiam habere, etiam si corpus diceremus à demone assumptū, sic ab eo temperari posse, vt tactus sensum fallat. Quid, quæso? nonne dæmon longe admirabiliora efficit quotidie, quam, sint simulare carnis molliciem, ossis duritiem, teporem ac suauem calorem, qui corporis actu

c. vi. v.
19.

Sic optime Ioan. Maldoib.

percipitur, & cæteras tangendi qualitates? Dico has cum simulare posse, nõ dico veras exhibere posse, vera illa & vitalia, sunt corporis viui, & ab anima informante, procedunt: simulata, & proxime adumbrantia non requirunt animam informantem, & à substantia intellectuâli, (atenus vt externo sentienti talia appareant.) poterunt perfici: Quod adferunt de cadauere hominis recenter mortui, in eo etiam adhuc calido deprehendi, deesse qualitates illas suauis ac vitalis teporis, facilitatẽ mouendorum membrorum, & pro mollitie rigorem quendam successisse: id totum concedimus. Negamus autem, quod inde ad cadauera per malignum spiritũ assumpta argumentantur. Esto illic eadem sit corporis substantia, quæ & hic adest, esto adsint qualitates plures eadem, vt pote calor ille residuus. Tamen adhuc deest huic cadaueri non assumpto, quod simulet illa: reliqua quæ diximus. At in nostra visione, dæmon inest cadaueri, cuncta illa simulã. Minus est adfabre simulare, quam vere efficere. Quare nec illud sequeretur, non potest corpus adhuc calidum illa per se solum prestare atque efficere, ergo nequit dæmon in cadauere assumpto illa eadem tam callide & artificiosè simulare, vt tactũ fallat. Cur, qui sensum principem (nempe visum) potest decipere, non queat tactum, sensum maxime terrestrem, & vilissimum, minimeque spiritualem? Quod vero quidam hæc cadauera adsumpto, vt & aerea corpora formata, deprehenderint esse tactu frigida & horrida, vt illi apud Alexand. *Gemal. di. li. 2. cap. 9.* & apud Cardanum, *lib. 16. de rer. varietat. cap. 93.* & alij, de quibus postea: id inde prouenit, quia vel dæmon teporem illum non vult adumbrare, vel quia non permittitur id à Deo fa-

A cere: quo sensu etiam accipiendum, quod refert Caeteranus c, euidam de hoc frigore & horrore corporis querenti, dæmonem respondisse, *se non posse melius facere, videlicet, Deo obfistente, vel saltem non concedente.* Si quis exemplã requirat harum apparitionum, legere poterit apud Guilhel. Parisiensem, *P. vlt. de vniuerso*, aliquando assumpto bestię cadauere delussisse militem: qui cum putaret se formosa potitum virgine, inuenit se in amplexu cadaueris belluini tabe soluti, sãtid. sime iacentem. De Polycriti apparitione, & spectro filium deuorante, iam scripsimus non vno loco. Fabulã simile videtur, quod Phlegon a retulit, ille tamen oculata se fide Trallis testatur cognouisse. rem sic narrat, vt vtar compendio: *Philinnium Demoltrati hospitiũ & Charitus filia, Machatem hospitem amare cepit, indigne id ferentibus parentibus, merore mortua, & publicè fuit funerata.*

B *Sexto post obitum mensẽ, cum eo reuertisset Machates, ingressa ad illum Philinnium hospiti se, post longa colloquia commiscuit non semel illo vesperi, quo, & cum eo cœnam sumpsit, & anulum ferreum & poculum maurarum à Machate dono accepit, ipsi vicissim anulum aureum & fasciam pectoralem dedit. Nutrix, dum pergit sedula, ne quid hospiti desit, sat agere, videt cum eo in lectulo iacentem aluminam. Latè parentibus id indicat. Illi stupentes accurrunt & altero die virumque deprehendunt, & cum ciuitatũ, dormientẽ cum hospite filiam amplectuntur. Sed torus in eos intruens Philinnium, & vos crudelẽs. (ait) in filiam parentes! ergone vos inuidisse mihi meo Machate, paterna in domo vel triduum jolidum frui! Magno vobis dolore hæc, siue curiositas, siue duritia stabit. Renouabitis dolores præteritos, & filiam iterato sepelietis. His dictis, expalluit & coniecit*

cadauer

cadaver mortuo iterum simile, seu potius (vt erat) mortuum. Concilere simul oppressi merore parens uterque. Re populus & magister ausu intellet, iubent sepulchrum aperiri: vacuum id corpore reperiunt: Erant in eo duntaxat annulus ferreus, & scyphus auratus, dona Machabæ: sed in cubiculo & lectulo, inuentum cadaver Philinnij, & Helli cuiusdam auguris consilio, vt prodigium, eiecit extra urbis limites, aubus a feris duorandum. ipse Machabæ, à spectro videns se delusum sibi paulo post manus, ignominiam non ferens, consiuit. Hæc à Phlegonte, filius narrantur; illo Phlegonte, cuius auctoritate & Iurisconsultus Paulus b, & Origenes c, ad probandam Eclipsim, quæ Christo accidit moriente, vtuntur. In historia quoque Laodunenſis energumena. Nic. de Obry, legimus Diabolum Baltazum, assumpto suspendioſi corpore, conatum abigere, ab ea exorcistam.

Agrippæ facinus non abſimile habens infra q. 29. sect. 1. addam nunc, quæ de eadem re Caſarius Monachus Eisterbacenſis, libr. 12. Miracul. cap. 3. scribit; cuiusdam Principis Germani mortui corpus integro priusquam sepeliretur anno, demone u gestasse, & ita rexiſſe, quali illud vegetaret (ita namque intelligendum quod scribit; spiritum illud loco animæ vegetasse,) non enim potuit informando, nec in essentiam eius illabendo; sed duntaxat vt in loco existens vitales eius actiones per illud imitando: vt docet multis Tostatus, in Exod. c. 7. q. 13. cum seqq. Subdit Caſarius similia legi in vita S. Patricij Hibernorum Apostoli, de quodam homine, in cuius corpore multis annis Diabolus habitans pro anima, ad nutum viri sancti tandem exiuit corpus vero corruit, & in puluerem redactum fuit. Et, cap. 4. clericus (scribit) quidam adeo dulcem vocem habebat, vt audire eu

A delicia putarentur: donec religiosus quidam vir superueniens monuit hominis vocem non esse, sed diaboli; dæmonemque adiurauit: quo discendente, cadaver corruit planissime foetens.

Denique multæ falsæ resurrectiones gentilium huc sunt referendæ: & constat cum sagis vt plurimum induto caduere diabolus siue incubum, siue succubum, rem habere; vnde & in hoc genere hominum, caduerosus quidam foetor graueolentiæ, cernitur.

SECTIO II.

LIQVANDO sibi, elementare corpus diabolus circumdat, idque efformatum quæ pollet industria, vnit sibi

non aliter; quæ motori intus existenti corpus mobile & inanimū vnitur. An possit ex solo aere materiā defumere, equidem ambigo, & puto, sic aërem condensari non posse solū, vt quid solidum exhibeat: sed siue possit, siue non possit; solet quod facilius, partes aeri (quo maximā partē vtitur) cōmiscere terreas, & aqueas, nubiū, vaporum, exhalationūve, vt & colores facilius hac mixtione exprimat, & facilius membra conglutinet, & condenser; quæ sententia Lud. Molinæ est, & antiquorum d;

D nec argumentum; quo quidam vtuntur e ad probandum solo ex aëris elemento corpus assumere, nos stringit; cum tantum probet, eos ab aere partem potissimam mutuari. Hinc alij censent corpus hoc tale fore nunquam, vt nequeat tactu deprehendi, verum corpus non esse. Sed rationes, hac ipsa quaestione discussi Christi Domini dictum, ostendi alium habere sensum, quæ ipsi arbitrati. Addo, quod in libro Genesis legimus g de Angelis Abrahamo apparentibus, quorū pedes abluti, nec deprehensi tactus, id ab ipsis eludi po-

B.

d vide Mo
lin. 1. p. q.
51. artic. 2.
disp. 2.
e Angl. 2.
in 2. d. 8. q.
2. diff. 5.

f Luc. vi.
v. 39.

g Gen. 19.

b d. art. 3

i Aene. 10

tius, quam dissolui : aiunt deceptum Patriarcham, praecipua opinio- nis; eo quod viros putaret, quæro, cur non igitur quicumque viros putat, hac præiudicata sententia iudicent viros esse? An solus Abraham cæteris impru- dentior? Ipse ille, quo nituntur, Caietan. h fatetur verorum osium & car- nium similitudinem, non modo visi- bilem, sed etiam palpabilem, & solidam exhibere. *Solidam*, ait, non instar aëris diffluentem, aut duritiei duntaxat ali- quid modicum habentem. Quod vero *lib. 3. cap. 6.* apud Cæsarium diabolus dicit, quando corpora à dæmonibus sic assumuntur ea dorso carere : ludebat puellam mendacissimus. Quod dixi elementorum aliqua opus commix- tione, nec Maro ignorauit, cum ceci- nit i.

Tum Dea nube caua tenuem, sine virib. umbram.

In faciem Aeneæ, visu mirabile mon- strum,

Dardanij, ornat telis &c.

Ecce non aëre solo, sed nube mixta. De vapore Sprengerus, in *Malleo*, docet, visas veste subducta in agris mul- erculas, corpus motitantes, crissantesq; solas, & ad spectum mox dæmonem vaporis siue exhalationis atræ habitu, recedentem. Mantentes magi, Mira- bellius & socij, Parilijs combusti, in iu- diciaria confessione dicebant, ad hanc corporum assumptionem dæmoni duo esse necessaria, ventum secundum, & lunam plenam, nam si ventus sit ad- uersus, non posse corpus coalescere; si vero sit Luna decrescens vel cornicu- lans, non posse defectu materiæ forma- re corpus nisi valde pusillū, & pro Lu- næ augmento maius, maiusque placet hoc Crespeto, *l. de odio Satana disc. 27.* sed mihi ridiculum videtur: quasi ne- queat dæmon: Deo nõ impediende vé-

tum sedare aut excludere: & defectum illum Lunaribus influxibus supplere. Scilicet aër & nubes de ostriño genere sūt, quod Lunæ augmenta consequi solet, & decreta imitari. Dæmonis appa- ritio in corpore elementari fuit illa frequēs visio fratrum Tarquiniorum apud Dion. Halycar. a: talis Atheno- dori apud Plinium b, quicquid dicat Franc. Picus, *lib. 1. de prenot.* illud enim puto axioma & regulam statui vere ac puto posse: In gentiliū & damnato- rum (quia fidei expertes) apparitioni- bus non animam (nisi speciali Dei pr- uilegio, de quo vnde constat in Athe- nodori visione?) defuncti apparuisse, sed eius loco cacodæmonum quemp- iam. Tales etiam putarim omnes appa- ritiones spirituum, ociosa cum homi- nibus & varia multipliciaque collo- quia miscentiū, testatur de Facio patre suo Cardanus: & merito omnes suspe- ctum habet Sortilegij, siue pacti cū dæ- mone. Testatur Melanchton (*lib. de a- nima*) se & colloquia & disputationes cū plurib. spectris instituisse, sanctitas hæc curiositas nuda, an occultum pa- ctum? nihil iudico, rem in medio relin- quo. Tale haud dubie spectrum in cæ- stuosi Persæ, cuius semper cadauer ter- ra eiciebat, de quo proluxa cōmemo- ratio apud Agatiam reperitur, *l. 2. belli Persici extremo*, tales visiones fuere Gē- tilium Idolorum, vt Caltoris & Pollu- cis ad lacum Iuturnæ c: vt L. Domi- tij Aenobarbi d, vt Amitis Persæ: vt quod apparuit Dioni Siracusanof, vt Curio Ruflog, vt Imperatori Pertina- ci, apud Capitolinum, vt Tacito Imp. apud Vobilicum, vt Constantio & Lu- liano apud Ammianum h, Valenti a- pud Zozimum, & apud eundem Sere- næ uxori Stilichonis: alia præter hæc congescit Pet. Thyre. *lib. 1. de apparit. spirit. cap. 9.* Et talia semper spectra quæ

subito

lib. 7. epist. C.

Symm. l. 1. ep. 3. d. Sueton. in Nero. ne c. 1. e. Cretin. in fragm. Plotin. vita Do- nis. Tac. l. 11. Ann. & Plin. l. 7. cap. 1. in Petron. Vobilic. in Tacit. Ann. l. 1. cap. 2. l. 2. cap. 4.

subito euanescunt, potest enim elementaris substantiæ subita nimisque rarefactione se subducere oculis.

Illud discrimen nunc occurrit, cum in cadauere apparent, non possunt vel alteri viuenti corpori cadauer illud circumdare, vel ipsi sic induti corpus vllum subire, repugnat enim corporis ratio, quia nequeunt dimensiones quantitatiuæ inuicem, sine vero miraculo, penetrare. Sed quando apparent in assumpto corpore elementari, licet, vel omnino nequeant, vel difficillime queant (prius opinor) aliud corpus siue cadauer subire: possunt tamen vero & viuenti corpori, elementare istud circumdare, vt homo sic indutus, vel aliud animal, multo maius, immo & gigantæum videatur. Nihil video ob stare, cur nequeat. Suadet etiam aërea substantiæ facilitas ad dilatandum, siue rarefaciendum, & spissandum densandumque: quam merito Plessus causam tradidit; cur spectra, tam breui spacio, crescere & decrefcere videantur.

Tertium genus inuenio rariuscolum dæmoniacarum apparitionum, per figmenta quædam seu statunculas, de quibus exhibebo quæ didici à Thoma Brabantino, *libr. 2. de bono Vniuer. cap. 57. pag. 21.* vbi scribit in hanc sententiam; *Gunerchena, Brabantia villa est solemnis & nota: in hac quidam iuuenis puellam virginem adauit: cumque pro eius nuptiis parentibus eius loqueretur, & illi renuerent: puella medio tempore incidit in febrem acutam, qua ingrauescente omnibus mori visa est. Euctu ergo facto, campana quasi pro mortua pulsata sunt. Nec mora, iuuenis amator puella de villa eadem in crepusculo noctis transibat ad aliam, & cum per dumentæ pergeret, audiuit vocem quasi*

A *femina lamentantis: sollicitè ergo discurrens, & quærens auditam, inuenit puellam, quam mortuam astinabat, cui & dixit: Mortuam te plangunt tui, & huc vnde venisti? Ecce ait, vir ante me vadit, qui deduxit me. Scrupes factus ad hoc iuuenis, cum neminem alium nisi puellam videret, audacter rapit eam, & in domum extra villam protinus, occultauit. Hinc regressus in villam amicis suis loquitur, ingreditur ad patrem puella cum amicis suis sedentem ad sinus: querit si filiam suam sibi daret, quam quasi mortuam deplangebat. Cui pater admiratus respondit: Numquid pro Deo mihi es, vt mortuam resuscites & accipias in vxorem? Cui iuuenis, Tantum (ait) libens spondeas, vt filiam tuam habeam in vxorem, si viuam reddidero & sanata. Cui pater consentiens, dictum coram omnibus confirmauit.*

C *Mox iuuenis reuelato linceo, quo cooperata putabatur, figmentum mirabile, quale à nullo hominum fieri potuit, inuenerunt. Dicitur autem ab his, qui figmentum huiusmodi diabolica inspexerunt, esse interius putrido ligno similia, leuig, exterius pellicula circumducta. Hinc reducta puella est, & patri reddita: sanaque post dies aliquot dictum iuuenem maritum accepit, & vsque ad tempora nostra incolumis perdurauit. Simili prope modo, cum quidam in confinio Flandria sororem languidam & mortuam putatam, sub eadem die, antequam sepeliretur figmentum, inter arundinetæ iuxta maris littora inuensisset, reduxit eam ad propria, & ingressus domum, vbi ab amicis quasi mortua plangebatur, discoopertum figmentum extracto gladio in frustra concidit, horrentibus cunctis & clamantibus,*

D *Cur in funus sororis, tanta crudelitate sauires. Et mox subridens, crudelis, inquit, videor in sororem? Non est illud sororis corpus, sed figmentum & illud dæmonum. Et hæc dicens socum cunctos accepit, & ad-*

duxit

duxit ad domum propriam, & eis sororem
reductam ostendit. Et hac vsque ad tempo-
ra nostra permansi. Si quæras, quid de
his sentiam; dicam cum Alb. Magno
& Cantipratense, mihi non liquere. Fi-
eri possent à dæmone Deo permittente:
Sed arbitror in his duobus exemplis,
quoad illud primum procum, & in se-
cundo hâc forte virginem Satanæ par-
tarios fuisse.

SECTIO III.

VLGATIS persuasio est, sè-
per in his corporibus assum-
ptis aliquid obuium oculis,
quo deprehèdatur dæmoni-
cū esse spectrū, facile crediderim, sic
contingere. Sed puto si maiore potesta-
te non impediatur dæmones, posse
qua velint apparere forma, humanāq;
perfectam, & omni ex parte pulchram,
pulcherrimamq; exhibere. Qualem se
fortassis exhibuit B. Alberto Carmeli-
tæ, à quo crucis signo obiecto fuit fuga-
tus; vt narratur à Ioan. Maria cōpostel-
lano, *initio vite s. Alberti*. Verum solet
ei obitare Dei voluntas, quæ vt semper
aliquid adfit, quo detegatur impietas
& impostura; ne quam mortales igno-
rantia iustam excusationem prætexât;
certis animalium formis dæmonia nō-
dum vti permisit, vt columbæ, seu ou-
iculæ, seu agnæ forte quod agnus verus
sit Christus Pastor bonus verusque, &
in colūbæ specie Spiritus sanctus solitus
sit apparere, & quia hæc animalia dolo-
carèt, & nullū inferre solèt damnū, vt
docet Tyræus sup. Libentius induit a-
nimalia, in quibus aliqua sunt, quæ me-
rito culpes. Hirci forma seu capri val-
de ei antiqua est: & quia hircus Numen
Ægyptiū est, censet Moyses Maymo,
in *ductore dubitantium* iustos Hebræos in
sacrificijs hircū offerre. Et olim Iupi-

A ter Hammon in Hirci forma coleba-
tur, dictus Hammon, quasi Chammon, à
Cham inuentore Magiæ. Hodie etiam
solemne illi, quando pactū expressū in-
ijt, offerre se conspicuū forma virili:
post pactū, quādo adorādus, semper in
forma hirci, vt sibi accidisse fatebatur
Ioann. ille Stapulensis, & obscurius in-
nuitur in confessione Doctoris Edelini
apud Iaquerium, *cap. 4.* & habetur a-
pertissime in sententiæ Auinionensis
breuiculo, quod verbotenus dabo, *lib. 5.*
sect. 15. circ. fin. Aliquando à facientibus
homagium nō cernitur, vt narrat Me-
ierus *Chron. Flandria anno 1459.* quando
tamen se adorandum proponit, sem-
per id in forma caprarum mariti, &
quidem sædi aspectu, atri, olidique.
Huius rei variæ causæ redduntur. vna,
quoniam ob reuerentiā verbi incarna-
ti, Deus non patitur eum tunc assume-
re humanum schema. Et hoc sensu Se-
bastia. Michael. *schol. 10. Pneumal.* arbi-
tratur ad litteram accipiendum, quod
Apoc. 13. v. 4. traduntur impij bestiam a-
doraturi, hoc est Diabolum in bestie
forma. Sed cum bestia illic vocetur ipse
Antichristus, iuxta DD. Hippolytum,
Methodium, Ireneum, Aretham & a-
lios, constat hunc sensum non esse litte-
ralem. Illud verius, quia coluerunt o-
lim diabolum in forma hirci, ideo dæ-
mones, vocari SAHIRIM hoc est pi-
lofos, seu hirtutos, vt solet aliquando
D. Hieronym. *vertere, vide ca. 17. Leuit.*
Et c. 13. Esai. v. 21. Et c. 34. ver. 14. Nam
Sahir, Hebræis, hircus, dicitur, vt Lati-
nis, à pilis & horrore; vnde fors etiam
Satyræ, nomen deductum. Confirmat
Kimchi, in *radicum libro*, dum scribit:
Sahir, vocari diabolum, quia solitus
hirci effugie se conspiciendum præbere
Illud etiam notat Michaelis, *d. Et cap. 17.*
vers. 7. Leuit. LXX. non temere ver-
tisse, *מאראים*, quasi dicant, *Fatuellus*,

vnde

vnde deducta vox Longobardica, *Matou*, litteræ omissione; quos Galli ad verbum vocant, *Folletons*; & alij per abbreviationem, *Follons*, quia risum excitant risu, tripudo, sibilo cātu, &c. quod dæmonem fecisse constat ex vita D. Antonij, & D. Thom. 1. 2. *quæst. 89. arti. 4. in argument. 3.* Ego tamen illud *parabls*, pro vanis potius acceperim; vt respexerint ad *Elilim*, nomen idolorum. Nā idolis sacrificare eo loco prohibetur, hoc est dæmonibus qui vana idolorum specie colebantur.

Alia causa reddi potest, animalis huius salacitas, superbia, & alia vitia, quæ moribus & actionibus suis dæmones studiosè imitantur, vt multis ostendit Remigius, *lib. 1. capit. 24.* Denique hircum seu capram; vt legimus in *vita S. Radegundis lib. 2. quem scripsit Baudomni: Sanctimonialis eius coetanea*; induit, quia hircorum, quia sinistra locandi est caput: sane hac vt plurimum forma adoratur. vt exemplo Edelini Doctoris Sorbonici probat Ganguinus *a.* & alij Torquemada: idque ab antiquissimis Thefei temporibus manasse censet Remigius; equidem prius ex sacris opinor prophetarum testimonijs id deduci posse, in quibus, *Zairin*, vocantur, vt docui. Quando vult familiaritatis & fidei specimè præbere, catti, vel canis sumit effigiem. de catts, quotidiana Lamiarum confessio fidem facit; de cane, Agrippa Cornelius, & Simon Magus, tales nacti paredrios. Si quis aliquo deuehèdus, equum induit, testis de Hadingo Olaus, de Comite Matisconensi, Petrus Clunicensis, & Hugo Floriacensis *b.* si per locum angustum vel rimā subiturus, vel custodibus illufurus, vel pterilio, Musculus, vel mustela sit *c.* Si qui præsentem sint, colloquium impedituri, vel quos velit latere, muscam induit, & partes aurib

A vicinas occupans, quæ vult, infusurrat *d:* si vt gregem læceret, vt læuiat in animantes homines ve; induit lupum: *e* si quos terrere velit aut turbare; vt Gallus gallinæus magnus & ferociens Pachomio, (*Metaphrast. apud Surium mense Maio*) vt coruus aut vultur S. Romualdo, (*Damian. in eius vita*) vt vulpecula vero apparet Hilarion. *f.* vt canis Dunstano [*apud Surium in eius vita mense Maio*]; vt Serpens, Leonardo Corbeiacenti; *g* vt draco, D. Margareta, & Ferd. Gunzalu, Castellæ, Comiti, eiusque exercitui: *h* Si ad malum, specie boni, velit inducere; apparet forma Christi, vt D. Martino apud Seuerum; vel in forma Dei, vt Theodora vidua; vel in forma angeli, vt D. Juliana; Denique formam capit, quæ instituto maxime sit accommodata: &

B

C quia ad omnia fere idonea est humana, hanc vt plurimum effingit, non eodem modo. Scribit vetustus scriptor in vita S. Roberti Abbatis; *Nactè quadam vir sanctus vidit malignum ad chori aditum consistere, & conari quidem sapius ingredi, sed frustra tamen. Habebat formam rustici præcincti, nudus longisq; tibijs ferentis à tergo sportulam, & au pectus lignum fumbus innexum. Cepit porro producto collo circuire chorum, oculos in fratres attente conijcere si quia posset forstran gratum sibi in aliquo cernere. At viro Dei instantius orante, & fratres à corpore excitante, improbus explorator diu frustra expectans; cum nil se proficere videret, indignabundus ad chorum fratrum conuersorum se contulit: illi quoque cunctos curiose contemplans: si quos videret somnolentos; ca. hincans spieuit: si noxijs cogitationibus occupatos, mirum in modum tripudians applausit. Tandem inter nouitios reperit iuuenem quendam animo ad illicita euagantem, nec nisi solo corpore illic præsentem, immo etiam clandestinam fugam*

D

E

niel. Apul. in Milchia d Ioan. Nider. li. vii. Formica. e Remig. d. cap. 13.

f D. Hieron. in Hilarione. g Marulus lib. 5. c. h Rodericus Sanctus par. 3 Hist. Hist. c. 21.

i Marul. (supr.)

lib. 10. hist. Fran. Torque. dial.; Remig. lib. 1. dæmono. cap. 13.

b Olaus. 3. Per. Clu. de miraculis. Hugo in Chroa. c Cynl. in vita S. D.

meditans, animaduertens igitur illum sua fortis esse, fuscimula apprehensum, in fiscellam suam proiecit, & celeriter inde se proripuit. Cernens id vir sanctus multum pro salute illius anxius & sollicitus, mane diligenter iussit illum inquiri. Sed ille ante auroram vagus & profugus, excusso suauigo Christi, securus erat inimicam. Adiunctum autem se hominibus sceleratis deditusque latrocinij, non diu post captus est, & capite plexus, miserime è vita excessit. Eodem in Nuptiarum pompa dæmon apparuit calamistratus, procaci vultu, & actiosus, vide Sur. tom. 3. lun. 7. Maximo Rhegiensi apparuit, vnauis & nauæ recens appulsi: Euagrio, vt clericus hæreticus: Macario, semel vt messor, semel vt pharmacopola; Nathanaëli semel vt agazo agens asinum, semel vt feruus lorarius: quæ Marulus & Sabellicus, ex vetustioribus, testantur. k. Apelli apparuit, vt pulchra, & compta, & illecebrosa mulier: sed hic prudenter eum ferro, quod versabat, candente abegit. Sed quantumuis ille velit pulcherrimam hominis similitudinem representare: quæ Dei bonitas est, tantum solet assumere, quam & qualem Deus permittit, teste D. Chryso. hom. 4. de Lazaro: & ideo vel ipso inuito fieri videmus, vt qui non obesa nimium metis sint; semper, si attendant, fucum, queant deprehendere. Aut enim se ostendunt dæmones humano corpore atro, illuuioso, squalido, satente, tetro, ac formidabili: saltè obscuro, nigro, fædoq; vultu; naribus vel deformiter finis, vel immane aquilis; oris ritu sparso, profundoque, luminib; valde abditis flammantibusq; manibus pedibusque obucis ac vulturinis, strigosis brachijs eruribusq;, & admodum villosis, caprinis etiã vel asininis tibijs: vno vel vtroque pede bifido corneoque, interdum & solidungulo, interdum mutilo-

k. Marulus
d. ca. 7. Sa
bel. lib. 10.
exemplar
cap. 3.
Solom. c.
li. 6. c. 28

m. Sebaff.
Michael.
Pheum.
ca. 4. Ty
caus lib. 1.
de appar.
spiri. ca. 5.
Binsfeld.
malef. p.
aud. 12. R.
mig. lib. 1.
dem. c. 7.
810. 14. &
13. & lib. 3.
c. 10. Ana
stas lib. 3.
de Nat.
dæmon.

A pede altero, vel vtroque demum statura corporis nunquam iustâ ac decorâ, sed cui semper adlit aliquid insolitæ notæ, & deformitatè prauitatèque dæmonis prodentis. probant ista veteribus recetibusque exëplis alij m: & nos iam multa in medium attulimus. Sane morituris solet maxime terrificâ apparere specie, vt B. Martino apud Seuer. Sulpitiu: vt Florentio illi, cui visus ore vastam flammam, naribus fumû fundens sulphureum [Blasius Melanesius, in vita S. Ioan. Gualberti.] vt B. Odiloni apud Sur. in eius vita. i. la nua. vt B. Oportune ferociës in specie nigerrimi Æthiopis, capilli & barba stillabât quasi picè calidam & liquidam, oculi ferrû ignitum & stricuras scintillans. Adelelmus Episcopus in eius vita apud Sur. mense Aprilis. cuius rei ratione Angelus reddidit B. Aichadro, hoc à Deo permitti, vt hic ipse terror tam terribilis visionis expiet in sanctis, si quid adhuc expiandum in illis esset reliquum: vt scribit Fulbertus, in vita Aichadri, apud Sur. mense Septembr.

In hoc assumpto corpore loqui illos posse & solere, testatur omnis antiquitas: quæ & oraculorum ab eis tusorum, & antrorum, quercuum, statuarumque loquentiû (de quibus actum alibi) meminim: eoque pertinent etiã caluarie seu capita mortuorum Gëtilium, in quibus dæmones locuti: vt caput filij Polieriti: de quo Phlegon & ex Hierone Alexandrino: caput Publij, de quo idem Phlegon ex Antisthene, caput Gabinij, de quo Plinius Senior b: & cranium Magi, de quo Francisc. Picus c: & alterius Magi, de quo Melchior Flauinus Minorita. d. Sciendum quod omnes vitales actiones dæmonibus natura denegauit, quia proprie carent corpore. & ideo, non magis quam Angeli, putâdi vere comedere, vel bibere potû eicæue

corpoream

corpoream: qua de re dubitare (videtur Origenes dubitasse Dialog. 3. de Christo homine) vt censet, non philosophicum nec Catholicum est, sed delirium sequi recentiorum Rabbinoꝝ philosophicum non esse norunt omnes philosophi, & optime probat Tosta, q. 11. in Exod. c. 7. Catholicum non esse confirmat S. S. Tobia 12. ver. 23. Rabbinicum esse patet ex Auoth Natali, vbi homo demens, scribit dæmonestria cū hominibus habere communia, edere ac bibere, venere vti & prole gignere, & mortales esse. Quis nō rideat hæc hodie etiam inculcari ab homine Caluinista; cui Tobia liber non est Sacrosanctus? cum itaque loqui sit actio vitalis, sequitur loqui cū videntur dæmones, non loqui proprie, & vitali actione, sed producendo sonū in aere humanæ voci similem & adstantium auribus insonantem, vt notat Gregoras: ad eum ferme modū, quo quis artificiose quopiā instrumēto; puta tibia vel tuba; sonum vocis humanæ exprimat: vel quo modo cauæ valles exceptam ac repercussam vocem articulate admodum recipiunt: vel, vt crispī numeratione peccinīs, organa pneumatica in varios accentus ac tonos solum discriminant, *lege si lubet Tostatium in d. c. 7. q. 15.* Sermonem vt plurimum vtūt, quo regionis illius incolæ, vt Pfallus tradidit. Sed (quod notandum, nam & hinc fucum queas deprehendere) vtūt voce stridula, tubibilante, confusa, obscura, debili, pusilla, & quasi ex dolio, vel per testam rimosam; docent hoc Sagarum confessiones plurimæ, apud Remigium 9. Potest autem diabolus, quando in assumpto corpore apparet, videri: & quando loquitur, audiri, à quibus tantum vult, cæteros vero latere. Idque naturaliter. Si nempe quoad nonnullos, & non quoad alios ex parte organi, vel

A obiecti adferat aliquando impedimētum, vt si medium impediatur ita, vt per illud species ad oculum vel auditum non perferantur, vel si ipsas similitudines, prohibeat, vel quos latere vult, in extasim rapiat; ad alios vero, à quibus audiri & videri vult, fiat simulachra & sonos libere commutare, & imaginationem eorum ad alia nulla abducatur,

SECTIO VLTIMA.

Docere denique, vt dæmones nobis appareant, vel, vt defunctorum animas nobis representent (quod illi facere reuera nequeunt) nullo modo licet, immo mortale est peccatum. Nam, vt focios vocare non possumus; quibuscumque omnis familiaritas nobis est interdicta; docent D.

C August. 1. & D Thom. Non vult Apostolus. *Nos socios fieri dæmoniorum & Amice ab illis & precario petere, vel recipere; est in aduersarij castra se recipere, & transfugere à Christi Ecclesia.* Per modum imperij & compulsionis non possumus eos adigere, nisi quatenus sumus ad hoc à Deo delegati per exorcisticam dignitatem, in cuius exercitio diuinum imperium operatur. Denique etiam si liceret, stultum id foret: quia nihil à dæmone expectandum boni vel utilitatis: nihil boni cōfert in homines, nisi matori permixtū malo; nihil docet, nisi mere curiosum & fatidicū obsequitur, nisi vt perdat, & æterno exitio inuolutos diræ suæ subdat tyrannidi. Ex his apparitionibus dæmonum oriri posset alicui dubium, Cur illi antiquis patribus visibiles apparuerint adeo frequenter, nobis hodie non iten? Hanc quæstionem olim Sæctus Ioannes Brigintonius proposuit S. Guilhelmo Shlegtholmenti, qui respondit; *Antiquorum patrū animo non sal-*

Alber. & Rich. in 2 d. 8. Angl. q. vnc. de dæmon. ar. 4. dub. vlt. Ananias d. li. 3. & alij.

lib. 2. de doctrin. Christiana c. 23. & Tho. 2. 2. q. 90. art. 1. Corin 10. v. 20.

vide Tyrtæum lib. 1. cap. 15.

lax splendor & inanis gloria, sed diuina gratia illustrat. Itaque facile illi fraudulentas inimici machinationes peruidentes seu pugiles inuicti, illum fortiter expugnant. Quod ille superbus non ferens, distulima tentationum certamina illis obijebat, monstrosas formas, & terribilissimos impetus ei ingerens, vt vi illos protruderet in peccata. Nos vero, qui facile ei obedimus, occultis tentationum iaculis, cito prostermit, etiam si nullam nobis terram speciem representet.] Hactenus illius temporis scriptor, apud Surium Octob. 10. Addo, tum id Deum permisisse, quia minus periculi ab illusione imminabat.

QVÆSTIO XXIX.

Andiabolus possit facere vt homo vere resurgat?

Hmpedocles apud Laërt. libro octauo, & cæteri magi, contēdunt esse quasdam herbas, quibus mortui ad vitam reuocantur. Xanthus historicus narrat herba Bali, Tillonem quendam & draconem vitæ restitutos; & Iuba refert Arabicam quadam herba suscitatum alium. Sed Archimagus nostri temporis censet, de homine, non posse id demonem; de cæteris animantibus, posse. Sic enim naturaliter muscas submersas reuiuifcere, si in cineribus tepidis ponantur; apes similiter, si succo nepetæ perfundantur: anguillas defectu aquæ mortuas, si integræ iniiciantur in acetum, & permisceatur sâguis vulturis, & sub timo recordantur: intra paucos dies oēs vitæ reddi: Pellicanum pullos mortuos, proprio sanguine, ad vitam reuocare: Leunculum quoque defunctum voce & spiritu parentis resuscitari: idem mustelæ iuris esse in catulos. De pellicano & Leone, scio veteres mul-

Atos graues auctores consentire. Viciclinum, autem paruulam vocant resuscitatum Indi, quia putant hyeme emori, vere suscitari, vt tradit Fran. Comara, c. 23. His. Mexicana. sed bonâ cum illorum venia.

I. Conseo, quæ ex putrefactione quoque nascuntur animalia, ea posse cum vitam amiserint, naturalibus remedijs a demone viuificari.] quia nouit vim caloris putredinalis, & cetera ad hoc requisita.

B. Notandum tamen, non fore hoc idem animal numero, quia licet materia possit adhuc esse eadem: si corrupta nondum erat: tamen anima, quæ ex eius potentia educetur, de nouo, non erit eadem cum ea numero, quæ perierat. Soliusque Dei est priuilegium posse, quod perijt, iterum idem numero reprodúcere: quam sententiam ceterorum, dissentiente Scoto, veriolem puto. Scotusenim & Richard. censent etiam per naturales causas id fieri nonnunquam posse. Contra Dur. & Marfil. neque Deû id facere posse b Scotum refellunt recentiores, & merito, cum à priuatione ad habitum nõ sit possibilis regressus iuxta Aristotel. 5. Physic. & 2. de gener. D. Dionys. (c. 6. de diu nom.)

C. Ambros. Laët. & alij Patres, semper de hac re, vt de vero miraculo, loquuntur. Durandum ijdē Sorus, Sonci. Suar. & alij citati, tam copiose & fortiter refellunt: vt qui eum adhuc defendere nitatur: is peruicaciæ, & temeritatis notam certe nequeat effugere. Hinc vltorius infero, cum resurrectio requirat numericam identitatem rei resurgentis, tum quo ad formam, tum quo ad materiam earumque vnionem: eandem saltem specificant: solum Hominem proprie dici resurgere, huius enim solius, quia immortalis, eandem perdurat forma: cetera animalia si quando viuificentur, improprie

dicuntur

d'vide So
arem d. q.
s; lect. 1.
& 2.

dicuntur resuscitari d. *Quare simpliciter loquendo, nec ut insecta quidem resurgant, Satan poterit efficere.*

Cenleo 2. *animantia perfectiora, & qua ex putrefactione non nascuntur, ea naturaliter ab eo vitæ reddi non posse.*] quia requirunt perfectiores quasdam dispositiones, accuratiorumque organorum singulorum præparationem, quæ non, nisi naturali feminis virtute, possunt confici. Et hoc apud Simeonem Metaphr. in vita S. Siluestri fatetur Zambre Magus Iudæus, qui taurum verbis in aurem submurmuratis occiderat, eum viuificari, nisi à Deo non posse. Quare si quæ talia nonnunquam visa sunt reuiuiscere, penitus mortua non fuere, sed mortuis tantum similia: sicut animantia, quæ certis anni temporibus imota iacent, & q. mortua, postea vere ineunte excitantur, & videntur vitæ reddita: vt accidit gliribus, vrsis, & passeri vitulino (h. vitulino apud Mexicum, teste Card. e

Cenleo 3. *non posse demonem efficere, vt anima vnus bruti, aliud corpus animet.*] quia singulæ huiusmodi animæ ex potentia materiæeductæ, si à materia sua separent, emoriuntur. Sed quid de homine?

Cenleo 4. *minimam vel nullam demonem esse posse at em, hoc explicio.* Non potest facere: vt homo à mortuis resurgat: siue non potest facere, vt anima hominis suum corpus subintret, & illud viuificet, informetq; hæc conclusionis pars, est fide tenenda, & est philosophiæ innixa: qua definitum, à perfecta priuatione & totali, non dari ad habitum naturalem regressum. miraculosa itaq; est hæc res, quare & Deo propria. Non potest dæmon ipse illud corpus informare: quia ipse est substantia perfecta & completa, cui repugnat aliam substantiam, vt partem, compo-

A nere. Nō potest dæmon animā humanā à corpore separatā iterū illi immittere, vt eam informet: probo, quia vnicus modus est naturalis vniendi animā corpori, per generationem corporis, & creationem infusionemque animæ. Sed hic corpus non generatur. ergo hic non est naturalis vniendi modus. Supernaturalis vero modus, qualis interuenerit in resurrectione, soli Deo competit. Posset dæmon, si Deus permitteret, cogere animam damnatam subire corpus, vt illud moueat, & in illo actiones aliquas demonstraret: quia sic ipse potest subire, & hanc animam in uitam cruciatu ad hoc posset compellere. Possunt etiam Magi (ex pacto) per superiores dæmones cogere inferiores: vt cadauer ingressi, illud gestent, moueant, ceteraque ad tempus faciant, quibus videantur viuere. Vt factum Louanij à Corn. Agrippa. Is comensalem habebat nimis curiosum.

B semel profectus aliquo Agrippa, vxori, quam postea repudiavit, clauis mulieris sui tradidit, addita prohibitione, ne quem ingredi sineret. Inconsultus iste adolescens, oportune, importune non destitit mulierculam deprecari, sibi copiam ingrediendi vt faceret, donec impetrauit. Mulæum ingressus, incidit in libellum conuersionum, legit: en illi pulsatio ad ianuam turbatur; sed pergit legere pulsationem nescio quis: & nihil respondente rudi harum rerum iuvene, dæmon ingreditur. quærit, cur vocatus? quid fieri iubeat? isti metus vocem intercludit, fauces dæmonis sic miser luit pœnam nefariæ curiositatis. Redit interea domum archimagus videt extulcantes super eam dæmones. vtitur solitis artibus: ad sunt vocati: narrant rem, vt gesta, ille homicidæ iubet cadauer ingredi, & per forum (vbi ceteri solebant itu-

C
D
E

dioli frequentius conuenire) aliquoties obambulare, tandemque corpus deferere. Ambulauit ille ter quaterue, tum corpus concidit, diffugiente eo qui regebat. Creditum diu, hunc subita correptum morte concidisse: sed indicia suffocationis initio rem suspectam facere, postea tempus omnia diulgauit, & Agrippa quas pectore occuluerat hereses, in Lotaringiam profugus, cepit euomere.

SECTIO II.

C.

BITICIVNTVR nobis multæ Gentilium narrationes non poetarum modo de fuscitatis ope Æsculapij, Tindareo Glauco, Admeto & simil. Sed & grauiorum scriptorum. de Ere Armeno narrat Plato: de Gabieno & alijs Plinius, de Zacla Ægyptio Apuleius, de fuscitatis ab Apollonio Philostratus, lib. 4. de fuscitatis à Simone Mago Clemens, & Egesippus de alijs à Numadio mago in apocryphis Prochorus. Mirum illud Plutarchi, apud quem Enarchus à medicis pro mortuo habitus & relictus, non multo post visus ad vitam redire: se dicebat vere resurrexisse: illosque dæmongs, qui eum vita eduxerant, grauius ab ipsorum Principe increpitos fuisse, quod eum, pro Nicauda coriario rapuissent: qui eodem die & hora febre correptus, cum in lecto iaceret, eo morbo decessit: Neque hac re contentus, ad testandam resurrectionem suam. Plutarcho, qui tunc laborabat, breui incolumem eum fore prædixit: atque ita contigit.] Polychronici auctor Ranulphus h narrat Comittem Richardum quadam nocte solum, orationis gratia, ingressum in templum: inuenisse ibi mortui capulum,

g Platol. 10. de rep. Pl. l. 7. ca. 52. Apuleius in Metamorphosis. l. 1. Philostr. l. 6. de vita Apollon. D. Clemens in I. cinerario, & Egesipp. l. 3. de excid. Hieron. c. 2. Plutarch. l. de anima. b. l. 6. c. 7.

A in quo cadauer erat repositum. Dum autem Comes oraret, subito mortuus ille magno cum strepitu e feretro, exsiliit, ac extensis brachijs, quasi in amplexus eius ruiturus, ad Comitem accessit. Quem cum Comes signum cruci fronti sua imprimens, frustra intensus ut recederet aduraret, stricto gladio illum dissecuit: & exinde statuit per totam terram circa funera vigilas celebrari. [Vtrog; admirabilis est, quod ex Guaguini, descriptione Moscouiæ, nunc ad ijciam; Populos scribit quosdam in Lucomoria, regione Russia, habitantes, quotannis 27. mensis Nouembri die, ut solent hirundines & rana sic & ipsos pro frigidu brumali magnitudine mori: postea redeunte vere 24. Aprilis die denuo reuiuiscere. Ad dit hos, cum sibi moriem imminere sentiuim: merces suas certis in locis deponere: quas Grustensy & Serpono vuzij vicini populi, suis mercibus interim æquiualembus eodem loco relictis, auferunt. Illi reuiuiscetes eas merces, si iusta videantur, pro suis accipiunt: sin minus, easdem repetunt. Vnde lites & bella sæpius inter eos oriri dicuntur.] Veru item narrans Sigismundus liber Barofol 86. Moscouia habet pro fabula.

B

C

D

E

Quare his omnibus & similibus exemplis succincte respondendum. Multas solere esse illusiones demonum circa huiusmodi. Aliquando corpora mortuorum suratur, & substituit alia aërea: que mouet instar uiuentium: sic abstulisse eum corpus Romuli scimus ex Luitio, & Cleomedis scimus & Alcmenæ, quæ etiam Rhadamanto datam fingunt vxorem; & Aristæ Proconnetij, ex Plutarcho, & Herodoto: item Aspalidis & Ctesylle, virginum, ex Antonino Liberali. Sic alios ad tempus substituit, pro Glauco, Tyndareo, Ero & similibus vel ipse subiuit eorum exuias.

Nam aliquando etiam ut quæ vere cadauera sunt, fingat viuere, imple illa subingreditur: & sicut nauta solet mo-

uere

Luitio Plutarcho Romanus Herodotus Antoninus Liberalis in Transi-

uere nauim, sic ipse illa mouet, & uiuentium similia cogit opera, gestusq; imitari. huc referendum illud Simonis Magi factum, quod obijciunt: huc illud de Richardo Comite: huc illud de Ero Pamphilio seu Armenio: nisi hoc potius à Platone conuictum, vt metu inferiorū homines à peccando deterreret, vt Iustinus Martyr censuit, in *Paranesi*, huc illa de Gabinij, Polycriti, Publij capitibus fatidicis; huc illud Apuleij de Socrate cuius abscissum caput veratrix copā, cum amputasset, iterumque iniecta spongia coniunxisset corpori: postridie miser, dum contra iustum in flumine bibit, excidente spongia, caput amisit. Nam huic vere caput præcissū fuerat, simulatē dumtaxat redditum: huc pertinet, quod de Agrippæ omeotrapezo narraui: huc alia tria quæ narrat Nicolaus Remigius lib. 2. *damoniat.* c. 1. huc quod à Philostrato, *Heroicor. Dialog. 1.* narratur Phrygios Pastores, cum pecudes pestilitate absumerentur, in Sigæo, ad Aiæis Telamonij sepulcrum congregatos, varijs maledictis defunctum lacerasse: vnum ceteris periculantiorem Homeri versus *b*, quibus Aiæis fuga describitur, cantillare cepisse, *αἶας δ' εὐχέρι μίμνει* tum vocem truculentam è monumento erupisse, *αἰδοῦ ἐμὲ μύρον*, & pastores perterritos in fugam egisse, vocis enim auctor hic demon: huc denique pertinet: de Germano iuvene admirandum, quod sequente quæstione narrabitur. Nisi quod illic finxit occidi, qui occisus non erat, sed abstractus à sensibus decollarise putabat, ceteri quoque præstrictis oculis idem arbitrabantur. Nec enim illi caput præcissum fuit, nec restitutum, sed omnia fuere præstigiola.

Hoc modo sicq; resurrectionis exemplum subdam vnum, quo antiquitas nullum nec certius, nec mirificentius

A prodidit. Historia Dalhemij accidit in Lotharingia anno 1581. inter Petroniū Armentarium, & Abrahelem succubam: quo pacto ab hac ille perductus sit primum in nefarios amplexus, deinde in proprij filij parricidium: denique ex mœrore & desperatione, & ficta filij resurrectione ad idololatriam: & quo pacto dæmon viuo similem præstitit anno integro, deinde cadauer destituerit, eleganti imprimis carmine graphice admodum exhibuit vir præstant, Nicol. Remigius lib. 2. *Periocha. 1.* quod ascribam. colibetius quo æquius melius: quia (malo more, nec ferendo nuperi typographi, detractis carminum libris, mutilum eius de dæmonolatria opus ediderunt) facilius seruabitur, quo pluribus locis legetur:

C *Est Vasti regni medijs in sinibus ora,
Inter arenosi sinuosa fluena Mosella,
Et Sarra rectos immoto littore cursus:
Pagus in hac celebri non multum nomine
Dalhem,*

Illic dum pascit semota in valle bubulcus

Armentum, & varios curarum corde volucrat

D *Fluctus: forte rei angusta pertasus inquam*

Sortem aut vltices meditans ardentius inas,

Illatum ob damnum, aut inimica iurgia lingua:

Ecce inopina vltro sese infert succuba multum

Virgineo pellax vultu, gestusq; decore

Tota cernitius caput exornata smaragdū,

Inque orbes vtrunque comas intorta nitentes:

Solatur mæstum: vocat in spem se potundi,

Atque inopum votu frustra tam sepe vocat as

Causa.

Gressio,
& corpus
assumptū
Inductio.

Spondei

	<p>Spondet opes, vel quas auritus poscere Iacchum Rex nolit: sua si non ire in verba recuset Quali ab alternis animatus folibus ignis Lambit anhelando dum fiat ductile fer- rum: Vt facilem monitis, & ad omnia iussa pa- ratum</p>	<p>A In sua testa gregem, & se lare demique paruo Condiderit: primum vt se dulcis ad oscula natus Inualida inmixtus concedet brachia coi- lo, Depromptum per alquam dum is perqui- rere gestit Rure reuertenti saepe est expertus ina- nem)</p>
Pactum	<p>Trux habeat, nullas suadendi negligit ar- tes. Iam placet alterius tam blanda lege sub- ire Imperium, pactoque fides firmatur v- trimque.</p>	<p>B Expurgat malum hoc vix primis moribus illud Attigerit, cum, dente fremens, offensus a- core, Lividus extremis labijs titubanter abi- bit, Pone premens, refugam constrato corpore terram, Hac aquis oculis ea dum mandata sa- cest,</p>
Concubi- tus.	<p>Itur in horrendos amplexus, iungitur im- par Absurdo conitus venus, irrediuina nefan- dos Extemplo moritur libertas inter amores Ac veluti infesto serpentum saucia morsu Membra se quax spargunt sic toto in cor- pore virus, Ipsa salus sese satis oportuna saluti Vt dare non possit, vel si se experrigat e- mnam.</p>	<p>C Si spectare queat, eo demum pignore a- morem, Qui nouus haeret adhuc, testatum firmi- ter iri. Tale horrere nefas primum, dubiaque furorem Naturamq; inter sese committere pugna: Sed qui hostem firmum vacuum intro- misit in arcem, Hic eum dubitet mandata capessere fru- stra:</p>
* Dure di- ctum, & falso in- terprete- ris, de ve- hementi ac violen- ta persua- sione, & dura ser- uitute, li- bera tamē manente humani arbitrij li- berrare. Veneficiū	<p>Integrum amatorem sic occupat Abraham ista Illuue (indiderat namq; hoc sibi pessima nomen) In quasuis domitū leges, vt flectere possit, Arbitrio penitus nullo* fandi atque ne- fandi. Nec mora, confestim spoliata pramia poscit Prima pudicitia fac pars, ait, vt sit amo- ria Aequa mihi tecum. Nulla constare magis re. Possit id, quam facinus si patret vitia su- rori Quo naturus nouo patrium submittat a- morem. Ergo cum sera iam luce coegerit om- nem</p>	<p>D Cum prece si blandi primo nil impetret, audax Imperio, actutum in violentam transeat iram, Sitque illi semper praesens pro lege volun- tas. Iam re ducem vesper, qui tanti conscium esse Debebat sceleris, gurgusti in limine di- ris Stiterat innexum patrem: cum filius vl- tro Obuius amplexu multam de more salu- tem.</p>
		<p>E In sua testa gregem, & se lare demique paruo Condiderit: primum vt se dulcis ad oscula natus Inualida inmixtus concedet brachia coi- lo, Depromptum per alquam dum is perqui- rere gestit Rure reuertenti saepe est expertus ina- nem)</p>

Parrici-
dium.

Ingeminat, pedibusq; micans & blasu-
lus ore:

Nil magis ille inlibet tamen impia vota,
sed audens

Pergit crudelis ferat munera leri
Porrigere. Infandi fit natus victima a-

moris,
Non horrente manu propria mactare
parente.

Extemplo, qua se concludi passa late-
bris

Abdiderat natura suis vehementior
exit,

Insurgitq; potens luctu: quem questibus
egris

Atq; inconsulto fletu dum pascitur, ad-
stat

Momento cedit monitrix, solatier, & v-
na

Lucem instaurandam puero, redimnaque
fata

Spondet, si ex animo supplex id se oret a-
dorans.

Verstram facilis, quantumvis scœnore i-
niquo,

Admittit, totum qui se decoxerat ante:
Ac fœd' nati maculatos cæde penates

Dum cupit inconstans quaavis ratione
piare,

Conscelerat magis & funestat acerbius
illos.

Nam primogenibus se aduolvens damo-
nis illum.

Seu præsens Numen veneratur. deinde
puellum,

Si modo vitales iterum sibi postumus
auras

Eius carpat ope, acceptum illi spondet
habere:

Qualis vbi irato glomerantes praelia
venti

Incumbunt pelago, tremunt artus nauita,
multam

Ambiguus vitæ, & votorum prodigus om-
nes

A

Ordine sollicitat Diuos, precibusq; fati-
gat.

Resabat tumulo proiectum terga cada-
uer,

Extremum fugiens vbi vitæ reliquerat
illud,

Et maturabat funus carissima mater:
Ecce manus inter tractantis visa mo-
ueri

Membra, suog; iterum sensim superare
calore,

Lumina semianimes deiectis qualia o-
cellis

Monstrant, vel qua vix sanne se mersa
resoluunt.

Hæc instaurata præter spem signa salu-
tis

Arripiunt animis hilares, quantaque fo-
uendo

Sedulitate queunt, prostratos viribus
artus

Nunc ho, nunc illos renocant ad munia
vitæ.

Surgit inque pedes se exemplo dat puer,
infert,

Deinde gradum, & nota compellat voce
parentes:

Solum ab eo varius, quem se monstra-
uerat olim,

Quod turpi contracta cutis macie offerat
ora,

Quodq; recedentes oculos stupor occupa-
alter.

Hæc igitur specie desertos hospita sen-
sus

Vita animat rursus suetaque redinte-
grat auras:

(Virbius ut quondam intercepta est luce
potitus)

Sed non mens eadem sedet, & non quæ
ante fouebat

Spiritus officio vitæ motitur eo-
dem,

Verum agitat pigræ vitæ sub imagine
molem

Despera-
tio.Idolola-
tia.Ficta re-
surrectio
pueri vere
mortui.

Rv

Organi-

Fraus de
ccta.

Organicus dæmon, more s[er]p[entis] imitatur a-
gendo:

Spirans quos olim pro se natura fere-
bat.

Tandem quoque sese in sua terga reuol-
uerat annus,

Momento & solidum cursu compleuerat
orbem

Deserta vacuas sede statione relinquens,
Sulphureo nidore fugam, strepituque

Prodidit, atq[ue] olidas pulsans erupit in
auras.

Tum ruit auersum geminata morte ca-
daver.

Consequitur putris rantiq[ue] grauedine
factor:

Qualis inoffenso sensu hunc obliuiscit iner-
tem

Quantumuis stupor, & late vim exclu-
das odorum,

Non queat humani admitti naribus. er-
go

Raptatur rectis impacto mordicus vn-
co,

Atque in bonorari puro sub cespite ter-
ra

Conditur exsequijs: ipsum se horrente
parente.

Naturam probro qui sic pu defecerat a-
mens.

D

Denique fingit mortuos, qui reue-
ra non mortui sunt, ad hoc vitur non
raro commoditate morborum natu-
ralium: quos *ἀπὸ βίης* vocant: veluti si
sint apoplectici, siderati, vel attoniti:
qui cerebro communi neruorū prin-
cipio vehementer afflictio, iacturam
faciunt sensus ac motus membrorum
omnium, & sic sensu motuque defe-
cti, quasi mortui concidunt iacentque
2 si *καρὰ* corripiantur, quæ est capitis
quædam percussio, cum debili febre,
humoribus sic cerebrum infestanti-

A bus, ut totius inde corporis stupor &
immobilitas consequatur: quam com-
mitante profundo somno, sit ut ho-
mo clausis oculis demortui. Ipecie,
longissimo quandoque tempore sic iac-
cet, ac si mortuus esset. 3. si patiantur
λεπθυμία, seu syncopen & animæ
deliquium: qui morbus, ad ea quæ
diximus, addit aliquando motus ar-
teriæ, pulsusque amissionem: quæ pas-
sio reddit hominem vero mortuo

B quam simillimum & durat donec fri-
gidorum humorum intemperantia &
impetus dissipetur, tali morbo labo-
rans (teste in *Elog. Iouio.*) Io. Duns Sco-
tus, vitius pro mortuo sepultus inter-
rijt. Tali morbo censuerim laborasse
Euarchum illum Plutarchi, nec quid
quam momenti habet prædictio illa,
quæ ex humana etiam prudentia, &
crisi medica, potuit manare 4. Si fami-
næ sint, quæ matricis strangulationes,
& ictericas passionis sustinent, ob quas
multum aliquando tempus, velut mor-
tuæ solent iacere a: talem fuisse Apol-
lonij illam puellam, deprehenditur ex
ipomet Philostrato & Eusebio libro
cont. Hierocl. talis etiam fuit puella He-
raclidis. In Auiola & Tuberone, vis
ignium frigidis syncopes humores
discussit. De Lucumoriæ incolis, for-
tassis vere responderim, ab ipso aucto-
re ex aliorum tantum relatione, ut fa-
bellam narrarit: ideo toties repetit ver-
bum dicitur. Si tamē res vera narratur,
referenda ad dæmonum præstigia: quæ
partibus illis valde grassantur (vt patet
de Neruorum Lycanthropia) & inco-
læ putandi interea somno consopiti, vt
glires ac vrsi solent.

C Ex prædictis illis dæmonis fraudi-
bus nata persuasio strigum quædam
valde ridicula: credunt enim aliquan-
do boues, vel arietes, quos occiderunt,
& elixos assotue comederunt, eisdem

D

E

postea

postea numero à dæmone suscitari. Huius dæmonicæ technæ modos haud est difficile varios deprehendere. Primo id facere potest præstrictis oculis intuentium: immisso nempe in organum humore, vel alia impressione, aut commotione spirituum, ab imaginatione orta, & perducta ad sensum communem, & organa sensuum externorum: quo solent descendere simulacra & species impressæ commotione & obiecto rei sensibilis: & ibi solent hæ species conseruari, atque adeo sæpe mouere ipsum apprehensionis principium, vt sensus exterior sibi æquè affici videatur ac si ab obiecto exteriori vere immutaretur. Vt solet in somnis accidere dormienti: potestque Diabolus id etiam in vigilantibus efficere: quia res istæ corporeæ substantijs incorporeis, quo ad localem motum obediunt. Hic modus est iuxta sententiam D. Thomæ, quem leges de malo, q. 16. art. 11. Secundo potest hoc fieri suppositione. quid enim prohibet dæmonem, ne bouem mortuum cum pelle & ossibus alio deferat, & bouem similem huic viuum supponat quam celerrime, ita vt mutationis subitatio lateat astantes? & interea, dum cadauer aufert, & bouem alium reponit, potest per interpositionem alicuius nubis, vel præstigiæ alterius, efficere, ne astantes videant locum esse vacuum & bouem ablatum. Tertio potest (quod ait Spineus striges nonnulli confitentur) perficere vt quando Rex vel Regina curius seu conuentus virga corium, in quo collecta & congelta sunt ossa, percutit, tunc confestim dæmon aliquis pellem illam subeat, coniungat, compingat, & figuræ bouis adaptet, molemque sic erigat, regatque, vt verus idem bos suscitatus videatur. Quarto potest cor-

A pus bouinum ex aëre efformare totum cum noua pelle, & nouis ossibus, vel aliud corpus aëreum compaginare illis ossibus reliquis, & inferere relictae pelli, & ad tempus quoad opus, sub illa pelle conseruari ac mouere, & facere vt ambulet, ac mugiat: & cum necesse, illud postea deserens, videbitur bos mortua corruere. Vnde (ait Spineus) à strigibus communiter asseritur, quod reducitur tales boues, suscitati vt sibi videtur, ad stabula dominorum suorum ex mandato Domini vel Dominae curius, infra triduum moriuntur, quasi macie in horas desiccantur ex toto: & tremulata postmodum, qua videbantur carnes in præiacentem materiam (scilicet aëris) citore soluuntur. Vide Bart. Spineum. q. de Strigibus capite septimo.

Sed vt ad morbos illos reuertamur, Christi Domini, & sanctorum virorum miraculosæ suscitationes, facile à morborum illorum cessationibus discernuntur. quia in fidei testimonium, solo iussu, aut prece ad Deum fusa, nullo temporis discrimine, aut mora, patrabantur: quandoque etiam corpore per tabem dissoluto, factenteque, vt contigit in Lazaro: in morbis vero istis corpus absque corruptione & fetore perseverat: quandoque redintegratum corpus plane dissectum, dilectumque a: aliquando post longissimum tempus, vt D. Maurilius puerum à septennio mortuum b, & triennio exacto S. Stanislaus Petricum quendam ad ferendum veritati testimonium pro Ecclesiæ iure contra Boleslaum c. vide plura de hac re apud Michael. Medinam lib.

2. d. fid. capite septimo.

* *

E

a D. Stanislaus victa, apud Sur. Mal. 8. tom. 7. b Fulgol. l. 6. ca. 9. Marulus l. 4. c. 10. & li. 2. ca. 12. c Dubarius lib. 8. & 1026. Congin. d. 10. 7. 5. 113. c. 1.

QVÆSTIO XXX.

Quid Magia possit in ipsos cacodæmones?

Reriere libri veterum quorundam hac de re perscripti: scripserat enim Bartiades librum *de Paredris*, & Campellres opus *de Catabolicis infernalibus*, quos citat Fulgentius *expositione Morali in Virgil.* ex alijs ergo subsidia nobis sunt petenda, maxime ex veritatis lapide Lydio, sacra Theologia, ex Historijs probatis.

Constare arbitror cuius Catholico, nihil magis virium esse in bonos angelos vel animas beatorum: in malos vero nihil etiam potestatis habere, nisi ex pacto. fingunt itaque dæmones se à Magis cogi, quibus sponte obtemperant, ut plures irretiant & retineant irretitos. Quod nunc est paulo enucleatius declarandum.

Si de bonis spiritibus, siue angelis quæras, ijs competere etiam naturam vim aliquam arbitror malos cogendi, vel saltem compescendi, non tamen promiscue Naturaliter quidem id posse, quoad dæmones, qui sunt inferioris ordinis & hierarchiæ, non tamen exercere hanc vim, nisi Deo iubente vel permittente: quo ad æqualis vero hierarchiæ atque ordinis dæmones, vel etiam superioris, nullam habent vim cogendi naturalem, sed tantum accipiunt aliquando peculiari Dei cõcessione, & quasi delegatione. Idem dicendum de malorum vi in malos, (quos inuenio distingui in *Pythonicos*, hoc est vaticinatores, in *Paredrios*, hoc est familiares seu accessores, in *Catabolicos*, hoc est à quibus obfessi dire affliguntur & in terram eliduntur, qua-

Alis erat ille de quo in Euang. *d* & in *O-niro pompos*, ut vocat Irenæus non semel, hoc est malorum somniorum aueruncatores vel ostentatores bonorum, omnia enim hæc genera fingunt se Magis obtemperare, & in his omnibus commune est, aliquos esse superiores, aliquos inferiores. Sed ut Angeli boni sibi superioribus sponte & alacriter obtemperant: sic è contrario cacodæmones superioribus suis, ut praua mancia duris dominis, aut imbecillior tyranno potentiori, non nisi inuiti & malo domiti obediunt. Quare, quæ inter dæmones ordinum, ex quibus exciderunt, adhuc ratio habetur, illa sane non est vera atque propria subordinatio. nam ei deest ordinis ratio formalis atque perfectio, quæ per media subordinata, in vnum vltimumque finem dirigitur.

B

C Quo sensu verissime Iobus negauit e, vllum apud inferos ordinem reperiri Ordinum duntaxat quædam imperfecta, siue materialis, ut vocant, vbi distinctio reliqua, quæ vsque ad mundi finem duratura. Hoc sensu cum Casiano Theologi *f* ordines dæmonum agnoscunt. quod non obscure confirmat Apostolus scribens ad Ephesios: *Aduersus Principes & potestates*: cap. vlt. vers. 12. vbi vides choros duos nominari, cum de dæmonibus agat. Ex hoc naturali robore & ordinis dæmonum præcellerit nascitur quoque Magorum quorundam in alios Magos vis atque potestas, quæ vel effectus aliorum impediunt, vel inuicem arte sua male mulctant, & necant, Deo permittente. hæc enim ipsorum concertatio, est quasi quidam conflictus dæmonum, quibuscum illi Magi certantes sunt fæderati. Vnum certamen in Burgundia peractum, narraui præcedenti libro. Alterum accipite compertum

D

E

relatione

d Luc. 9.
38. & 41.
Irenæus
lib. 1. de
heresi
non. &
heret.
Carpoc
tis.

e ca. 9.
11.

f Casian
collat. 14.
& 16.
D The
p. q. 109.
art. 1. 2.
Paludat
& alij
B

relatione fidorum. Concurrerant in aulam Anglicanæ Reginæ duo magi, iucundum exhibitori spectaculum, paciscuntur singularem, vna in re sibi inuicem parendi necessitatem, prior iubet alterum per fenestram despiciere: quod cum facit, enatis subito ceruinis ex capite cornibus, cunctorum sannis & ludibrijs diu fuit appetitus. Quare, quam impotens iniuriæ, tam cupiens vindictæ atrocioris, pingit carbone humanam in pariete effigiem, tum priori Mago imperat, subire effigiem illam, & parietem celsurū ingredi mortem sibi cernens præsentem, horrere hic, & deprecari. Vrgere alter conuentus: subit ergo coactus, & visus corpori paries locum dare ingredientis: sed ingressus nusquam postea comparuit. videlicet superior dæmon eum occiderat, & corpus in desertum, vel speluncam alicubi abdidit. Tertium adscribam. C. Germani g verbis, vt rem compertam sibi narrantis, sicuti (inquit) præstigiator quidam nobilis, in diuersorio publico in N. Hospitii famulum ita petentibus reliquis conuiuius, decollauit, cum autem ei rursus caput imponere vellet, animaduertit adesse alium Magum, qui eum in hoc proposito impediret. Rogat hic eum, ne hoc faceret. Verum cum admonitionem repetitæ alter non pareret, præstigiator in mensa liliū crescere fecit, cui cum caput & flores an puiisset, concidit statim absque capite de mensa Magus ille, qui alterum impedierat, & præstigiator absque vilo impedimento famulo caput imposuit è vestigio, & ex hospitio vrbeq; ne à magistratu, propter commissum homicidium, deprehenderetur, aufugit. Hic præstigium fuit in simulata capitis primi abscissione, & etiam repositione, item in liliij productione & detractione certamen fuit inter magorum dæmones, quorum inferior satis fortis erat, ad impe-

A diendum vim præstigijs, potentiori tamen coactus (non opinor inuitus) cedere in clientuli sui necesse, qui vere interemptus. Quartum sit de Zytone Bohemo; illo mirifico præstigiatore cum Bauricis contendente, rem gestam narrat Ioannes Dubrauius. a Venceslaus (inquit) Imp. & Boemorum rex, affinitatem cum Principe Bauria Ioanne inijt, ducta in vxorem filia eius Sophia. Socer, vbi generum ludicris spectaculis & magicis præstigijs delectari cognouit, plenum ludionum & præstigiatorum pl. ustrum secum Pragmam vexit.

B Ibi dum præstantissimus artificum ludibria artis ad permulendos oculos explicat, adest inter spectatores Zyti Venceslai Magus, ore vsque ad aures dehiscente, accedensque propius, artificem illum Bauari cum omni apparatu proximis deuorat, solos duntaxat calceos quia luto obfisi videbantur, expuens, secessumque inde petens, ventrem, insolite aëscæ grauem, in solium aqua plenum exonerat, præstigiatorumque adhuc madidum spectatoribus restituit, passim deridendum adeo, vt ceteri quoque eius socij à ludis desisterent.] potentior hic fuit dæmon Zytonis, illud de deuoratione merum præstigium fuit, sed fere abreptus miser, in solium aquæ fuit iniectus à dæmone, non per alui vias egestus. Quintum erit ex Olao lib. 3. ca. 20. apud quem magus quidam Gilbertus cum Castillo præceptore de artis præstantia contendens, cum exiguum bacillum characteribus Gothicis vel Rubenicis inscriptum, à præceptore proiectum, manibus apprehendisset, statim obrigit, & insula lacus. Veter dicti apud Ostrogothos in cauerna subterranea ferriur ligatus. Sextum suggerit Saxo Grammat. Hist. Danicæ lib. 1. de senecquodam, quem magum fuisse summum, vel inde probatur, quod Biarmentes, huius artis fiducia feroces vnu-

a Ioã. Du
brau. Epif
Oimuzi-
enzis re-
rum Boc-
mic. l. 23.

omnes superarit; proluxa narratio est, ideo legere volenti, ad Saxonem, indicem intendi, vbi ille prælum Hadingi & Thuningi describit. Huc lubens retulerim certamen Calchantis & Mopsi vatum, quod Calchanti exitium attulit victo. narrant Græci. *b* hæc ergo dæmonum in dæmones, & magorum in eosdem potestas.

b Strabo Grego. l. 14. & Eustach. in Homeri Iliad. primum.

SECTIO II.

ANCTI vero homines frequentissime coercendi dæmones potestatem à Deo admirabilem acceperunt, vt innumera restantur miracula, quibus illi malos hos vicerunt & profligarunt. *Eadem vis Sacramentis, Sacramentalibus & exorcismis Ecclesia semper Catholica competijt, neque extra illam vis ista reperitur.* *c* Videntur nostris exorcismis, olim quidam similes à Salomone instituti, viguisse apud Hebræos probatur, id non ex Iosepho tantum *d* & origine, & D. Epiphanio, *e* sed & ex Saluatoris nostri verbis, Iudæos refellentis, quod dicerent eum dæmones in Beelzebub eijcere *f* Filij (inquit) *vestri in quo dæmonia eijciunt?* quod quam ad Apostolos, rectius referri ad ordinarios Iudæorum exorcistas, merito viri docti censuerunt. Nondum enim, cum hæc dicebantur, Apostoli ad prædicandum missi fuerant, & hæc potestas illis postmodum concessa. *g* Et discipuli eandem, quam magister calūniam sunt passi, vt eis Iesus prædixit, apud Matthæum. Quare non satis efficaciter Apostolorum vel discipulorum suorum exemplo Dominus fuisse usus: quia statim Iudæi responderent in eodem ipsos, in quo magister, nomine hæc efficere. Crediderim Salomonem hos exorcismos instituisse; quo tempore

e vide hoc locentes Petr. Ty disp. de dæmonia. p. 3. Bosium de Not. Eccl. Bel-larm. & alios; contra Nouatores. d. l. 8. antiq. c. 2. *e* Ong. h. 33. in Mar Epiph. in hæresi E bionitarū *f* Luc. 11. v. 19. *g* Match 10. in prin g. d. ca. 10. v. 15.

A adhuc Deo adhærebat: ideoque in illis virtutem diuinam fuisse operatam, & fortassis vim aliquam ex ipsa Dei institutione habebant; non tantam opinor, quantam hodie Cathol. Ecclesiæ exorcismi. Quod si contendas compositos à Salomone, cum esset idololatra; tunc necessario illos annumerare cogis, cum D. Tho. & Victoria, Magorum incantamentis: quorum vis omnis posita in pacto cum dæmone. Sed magis placet prior sententia.

Itaque cum vis omnis magorum in dæmones, pendeat & oriatur ex foedere cum ijs inito: lequitur sanè, si Magus pactum habeat cum dæmone superiore, non posse Magum vim facere huic dæmoni superiori; posse tamen per ipsum dæmonem superiorem, ex pacto famulantem, iuuantemque inferiores cogere, ad aliquid faciendum, omitendumue, & impedire ne perficiant, quæ alias potuissent: vt probatur ex Caldæi illius Magi querela apud D. Augustinum, *h* qui conquirebatur, purganda anima magno molimine frustratos sibi esse successus, eo quod vir ad eandem potens, actus inuidia, adur atas sacris precibus potentias alligasset, ne postulata concederent.] ligauit ergo vnus dæmon, quod alius soluere nequiuit. idem docet Euseb. *i* & apertissimè Cynops magus apud (quisquis ille fuit) Prochorum, *k* vbi cum D. Ioannes dæmones interrogaret, cur Cynopi parerent, vnus eorum respondit: quia omnis virtus Satana in eo habitat, & foedus ac pactum habet cum vniuersis Principibus nostris: & nos cum eo pariter pactum habemus. nam & nobis obsequitur Cynops, & nos illi.] citra tale pactum inutilis est omnis magorum in malos gentios conatus, cum ex pacto (vt doctum q. 2.) tantum operentur. *l*

h li. 10. de ciuit. Dei c. 9.

i li. 6. contra Hieroc. k. a. vita D. Ioan. c. 14.

l vide Dis August.

Hinc

Sup. Gen.
ad litt. &
Frat. de
Vid. de
Magia à
p. 24.

Hinc intertur primò mentitum Apollinem cum mago respondit, *Κλυδί μὲν ὄρεθ' ἔλεον* & *ἐπεὶ μ' ἐπεθυσος ἀ' ἀγο κη*. Audi me non videntem, quia me illigasti necessitate. apud Euseb. ex Porphyrio. Nam spontè respondebat, sed fingebat se cogi formula septies repetita, quam ipsemet instituerat, vt patet ex alio fragmento apud Euseb. libr. 4. de demoniis. cuius initium *Κλυδί μ' ἐπεθυσος*, &c. Deinde & illud fictum, quasi Supplicis, *ἀνερε λοιπὸν ἀνεκτρα, βγορδς δὲν ἔτετι χωρεῖ*, Soluite iam regem, mortalis Deum non amplius capit. de senequisimus *demon loquitur*, & solui à mago postulat Præterea vanam esse iactantiam Magorum, de potestate dæmonum spectrorumque eliciendorum, nec vllam eius vim esse herbæ Cynocephalæ siue Ostriti, vt nugabatur Appion; in vanam etiam Numæ iactantiam & ceremonias, n̄ fictas etiam, vt ex mero pacto, citra vim cogendi, natas alias Siciditæ Magi apud Nicetam & Theodori Santibarini apud Zonaram, & Ioannis Teutonici visiones: de hoc ultimo, adscribam, quod legitur apud auctorem Adagiorum Germanicorū, p̄ quia quorundam iactantiæ, qui quæ ipsi non fecerunt, & fumosas imagines maiorum crepant, ipsi degeneres, retundendæ idoneum, nec illepidum. Scribunt ergo eum licet nothum, eruditionis titulo clarum, ad Halberstadensem Canonicatum euectum, qui non nisi nobilibus concedi solitus, commune nobilitatis malum, superbia, faciebat eum contemptum collegis. molestum id ei, tandemque mederi malo constituit. collegas inuitat ad conuiuium, & lautissime excipit. inter cæteras conuiuiales festiuitates, iniicit mentionem acroamaticis magici, & quarit, num suos singuli parentes adspicere cupiant? Illi ardere

A studio videndi, tandem elicit ille malo carmine vmbas deformes coqui, stabularij, morionis, rustici persona, quorum facies in paternis ædibus illi aliquando vidisse se fatebantur. suum quoque patrem exhibui habitu canonici, pingui aqualiculo. Dimissis vmbis, *Eia*, inquit, *dicite fide bona*, eccius patrem nobiliorem iudicatis? metu perterriti, & pudore suffusi, suam quisque domum repetiere, nec vltra Ioanni vitium sanguinis exprobrauere. Item sequitur, idem iudicium esse debere de veterum Deorum ex vrbibus solemninoocatione, cuius formulam Sammonicus Serenus apud Macrobiū tradidit. a Sanctis hominibus hanc à Deo potestatem non rarò concessam scio: cæteros mitto, S. Stephanus Episcopus Diensis, *demonibus, qui populum auertebant, ne illi auscultaret, præcepit, vt palam se eis vsendos exhiberent: isti parent & apparent procera ac immani statura nigerrimi, cornuti, satorem & flammam spirantes.*] Surlus in eius vita Septemense.

a Macrob.
1.3. Satur.
c.9.

SECTIO III.

D **N**ERTVR secundò nulla verba (quia in re lapsus videtur Grillan. q.3. nu.23. qui coactionem agnoscit) nullasq; res corporales habere facultatem directè & per se dæmonem cogendi, vt appareat, accedat, fugiat, aliquid faciat, vel facere desinat.] Nulla namque corporalia robur substantiarum spiritualium, ac separatarum possunt æquare: b Ideo nihil ab his naturaliter dæmones pati possunt, licet queant supernaturaliter. Quare non assentimur Magis, cum varia producunt remedia naturalia contra dæmones, vt Hermes, qui suffumigatione ex ligno aloës, vel ceti

D. Tho.
in 4. dist.
7. ar. vi.
& in c. 41.
Iob. lect. 3.

el. de mor
bo sacro

Tyreus
l. p. 3. c. 43

permate dæmones congregari, suffu-
migatione ex sulfure fugari, tradidit,
vt Porphyrius, & Proclus, qui similia
multa, & quidam apud Hippocratem,
qui adhuc inaniora nugantur: Non
attentior hæreticis, qui exorcismis, &
cunctis rebus consecratis ac benedictis
vim supernaturalem omnem detrahunt,
contra quos alij egerunt. *d* Nec placet
catholicorum quorundam credulitas
vel superstitio; qui rebus etiam non
consecratis, vt hypericoni, rutæ, cor-
nibus, stercoreque caprino, balneis, i-
tem flagellationibus eam vim adscri-
bunt, vt putent ipsum his dæmonem
male affici, irritari, vel exagitari. fla-
gellationibus huiusmodi, dum corpus
obsessimis affligitur, morbus magis
accenditur & augetur, quare & dete-
rius æger afficitur, & ex ira atque tri-
stitia cumulantur dispositiones atrabi-
liariæ dæmoni optatæ. sic stulti dum
dæmoni nocere volunt, eum iuuant,
nec aliud quidquã hic inuenias dæmo-
ni molestũ, quam quod in alio se, quasi
flagellari æstimet, & qua est superbia
doleat.

Sed hoc vnum, vere tanti apud
hos plagotos esse non deberet. fecere
id Sancti aliquando, sed horum flagra,
vt & voces, & sola præsentia, dæmo-
nem miraculosè cruciabant. Balnea
melancholico humori purgando con-
ducunt. Rutæ & Hypericonis foliola
flatus absunt, & humorum pertur-
bationi, quæ à flatibus prouenit, sedan-
dæ mirè profunt. *e* Stercus & cornu
caprinum acri suffitu eadem discuti-
unt, & ringitur etiam superbus ille se
in alio rideri, ac ludum fieri. Opti-
mè igitur animaduersum à Conrad.
VVimpina, & Fr. Valesio, frequen-
tius à dæmonibus inuadicos, in quib.
bilis atræ maior est copia, quia succus
iste cum primis idoneus est, vt homi-

Hippo-
cra. l. de
flatibus.
fVVimp
l. 2. de su-
perst. c. 10
n. 12. &
Vales. Ca-
cra.

A nes in furorem & insaniam vertantur,
quod dæmones optant summopere-
quare & atrabiliarijs maximè insidiã-
tur, & morbos, vt plurimum inferunt
melancholicos. Vnde consequitur,
quod cum corporalem materiam non
possint transmutare, nisi actiua passi-
uis applicent malè illos habere, si cor-
poreis huiusmodi rebus adhibitis, dis-
positiones eorum malitiæ ac dolis aptè
expellantur, & contrariæ prorsus in-
troducuntur. Igitur quæcunque res
corporeæ inducunt in corpus patientis
dispositionem contrariam disposi-
tioni requisitæ ad actionem dæmonis,
illæ corporeos humores purgant dire-
ctè, & corpoream ægritudinem pel-
lunt naturaliter; cur verò dæmon fu-
giat, & corpus illud deserat, sunt so-
lummodo causæ indirectæ, & sine quib.
non. Et hac mente licebit obsessis
à dæmone, petras vel herbas natura
efficaces, absque vlla tamen incanta-
tione, habere & gestare, quæ com-
munis est sententia. His quædam so-
lent obijci. I. quod Eleazarus apud Io-
sephum l. 8. *Antiq. ca. 2.* radice quadam
dæmonium extraxit. *R* spondeat ali-
quis, hanc fortè à Salomone institutam,
cum exorcismis, & sic potuisse. Deum
supernaturaliter in herba operari.

B

C

D

E

Verum id, iam Christianismo intro-
ducto & Euangelio promulgato, pa-
rum verisimile est. Potius credide-
rim Eleazarum Magum, sic per signũ
pacti operatum, quod prudenti lecto-
ri circumstantiæ à Iosepho additæ faci-
le persuadebunt: videtur eiusdem ge-
neris virtus illa radice. tam supersti-
tiosè effodiendæ, de qua scribit *lib. 7.*
de bello Iudæi. cap. 25. 2. locus Tobia, h
his verbis. *cordus eius, (pitcis Callyoni-
mi) partu. ulam si super carbones poras, fu-
mus eius extricat omne genus dæmoniorum.*

quod

Phil.
& 18.

g. v. et
q. 7. Ab
Mag.
Luc. c. 9.
Spreng.
2. c. 5. in
medic.
l. 1. For-
car. ca.
Meng.
gel. dæ-
c. 3. Vale-
Poly-
in præ-
exorcis-
& dicitur
plura l. 4.
c. 2. sect. 4.

01. I
16. v

lib. Tob.
v. 8.

quod & postea factum legimus I. Resp. Suffumigatio hæc indirecte dæmonem pellebat, sed Angelus Raphael directe dæmonem expulit, & in deserto reliquit: quare & actio tota postmodum Raphaeli tribuitur *k: demonum ab ea ipse (Raphael) compefcuit*. Tribuitur autem vis illa cordi, vt ei insita, non litterali, sed prophetico & allegorico sensu referendum enim hoc ad Christū Dominum, qui & Magdalenam à dæmonibus, à quibus possessa, & nos tyrannide diaboli, liberauit. Non meum hoc est, sed B. Prosperi I. late ipse & multis, sed inter cetera illud: *sciat ex se ipso in littore discipulos, & toti offerens se mundo ixbōv. Namque Latine piscem sacri litteris, maiores nostri hoc interpretati sunt, ex Sibyllinis versibus colligentes, quod est Iesus Christus filius Dei Saluator, piscis in sua passione decoctus, cuius ex interioribus remedijs, quotidie illuminamur & pascimur.*] obcurius hoc dictum, intelliges si legeris D. Aug. m à quo illa desumpsit. Sane ixbōv vocatur etiam Christus à Tertull. *sed nos pisciculi secundum ixbōv nostrum in aqua nascamur: nec aliter quam in aqua manendo salui sumus.* 3.]

Ad cytharam Davidis nos inuitant: sed frustra. Nam illic non dulce melos directe dæmonem fugauit: sed dum taxat cytharam feriente Dauide, lenius Saul habebat, quoniam, rege concantu musices delinito, non nihil tedabantur humores, quibus agitabatur; & propterea vexationi dæmonis minus idonei reddebantur. Ideo malus ille tunc temporis recedebat, non quod musica vel delectaretur, vel offenderetur. sed quod ægre ferrent hac sui domicilij sibi quah turbari possessionem, per huiusmodi humorum temperiem meliorem sententiam hanc R. Moyfis Ægyptij ex nostris multi

A sequuntur p, Vana enim de propensione dæmonis in harmoniam quorundam est opinatio, vnde nata Magorum nugamenta, Saturno lugubrem cantum, ceteris planetis hilarem ac lætum offerendum, quod iam pridem Guilhel. Paris. qrefutauit. Alijad allegoricum sensum confugiunt, & asserunt, vere fugatum dæmonem pulsu cytharæ, sed id virtute ac merito crucis Christi, cuius figura fuit illa cythara,

B Infertur 3. falsam esse persuasionem poetarum, Palingenij hæretici l. 10. seu Capricorno: & Pet. Ronsardi Catholici, lib. de dæmonibus posse dæmones à Magis ligari (vt solent in cippo vel mala manione facinorosi) in phialis speculis, annulisve, semper enim vel superior atq; potentior eos illic cogit adesse, & imperio suo retinet, vel ipsi sponte sua, & ex pacto ad sunt, ibiq; se continet, quare vehementer improbanda Hermetis commentatio, qua sic ligandi dæmones præcepta prodidit, & mentiti Apollo & Hecate apud Theodoretum lib. de oraculis, dicentes se coactos aduenire verborum formulis, & cum ijs id asserens Porphyrius mentitus: Quod

C dixi, ex Patrum b. & Scholasticorum dictum sententia. Suntq; hac dere aureis digna litteris, in Gen. verba Henrici de Halsia: *ipse simulat se captum, vt te capiat: se vincitum, vt te vinciat: se tuo imperio subditum, vt te sibi subdat à te inclusum, vt contra te finaliter concludat: fingit se tua arte, vel imagini vel lapidæ alligatum, vt funibus peccatorum religatum, ad infernum te perducatur.*] plura quibus hæc confirmantur, habes apud Fran. Picum lib. 7. de pranot. cap. 4.

Solide autem licet verbose Toftatus, etiam redditaratione hoc demonstrat his verbis: *Impossibile est, quod*

p R. Mo-
tes in l. de
13. articu.
lis, & in
Ductore
dubitant.
Lycan. &
Abulcafi.
ad d. c. 16.
à q. 41. &
Andlez.
sup. diff.
q. 5. de
nuer. c.
a sic Fel.
in z. d. 8.
& illo. p.
or. D. P.
Iper. z. p.
promill
& præd.
25.

Eusebij
l. 5. de
præp. c. 6.
D. Aug. l.
21. de ciu.
Dei c. 6.
Alp. de
Castrol.
de iusti.
hæret. pñ
vict. sup.
n. 31. Sibyl
lani pe-
reg. qq.
Decad. 3.
c. 8. q. 1.
qui citat
verba
Hass.
Theodor.

minor potest sibi subiciat maiorem: & tamen non est potestas super terram, qua comparatur potestati demonum. Iob. 40. c. ideo non erit aliquid naturale vel ceremoniale, per quod daemones possint ab homine cogi, ut veniant, aut respondeant, aut aliquid operentur. Nisi obiciatur de Ecclesiasticis exorcismis: Sed tunc dicendum est, quod coguntur ad aliquid, scilicet ad recedendum de corporibus obsessorum, vel ad non nocendum: sed hoc fit per Deum in quantum ipse instituit id, quod ab Ecclesia fit: & est ibi virtus diuina latens operatrix, sicut est in operatione sacramentorum. Attamen in operibus maleficiorum, quibus daemones cogere volunt, non operatur Deus, cum potius contraria sint diuino honori: ideo non possunt malefici cogere daemones ad aliquid, sed ipsi daemones mentiuntur, & simulant se cogi, quia in hoc stat maxima virtus suasionis eorum.

possent
vsurpat
pro sine-
rent & vo-
luntarie
pro non
ad lubitū
alienum,
& ageret,
pro age-
rent re fin-
gerent.

Nam si ipsi non possent cogi à nobis ad veniendum aut respondendum vel agendum aliquid: sed quicquid agerent voluntarie agerent: desperarent homines de eorum conuersatione, quasi nihil mediantibus eis possent, & ita distraherentur ab eis: cum vero illis simulantibus putant homines, quod possunt cogere illos, afficiuntur nimis ad maleficia, quasi per hoc compotes efficiantur omnium quae velint: & hoc daemones efficere cupiunt, ut per talem errorem & affectum catenatos sibi teneant animos hominum. Et tamen vere non possunt daemones cogi ab hominibus per maleficia: imo si cogi possent non docerent ipsi hominibus modum, quo eos cogere, quia per hoc daemones miseres efficierentur, si vere hominibus subicerentur, fingunt ergo se subditos ut fallant, cum tamen non subdantur. Sed ad tempus cum placuerit sponte seruiant. Vera autem subdantur hominibus pro nullo lucro daemones vellent. Nihil hoc dicto verius. Quam vero periculosum sit huiusmodi captiuos car-

A cere inclusos penes te habere, conuincitur varijs exemplis. suffecerit vnum commemoratum à Iohanne Niderio in his verbis, In minori Basilea paulo ante praesens generale concilium, domicilium habuit quidam vir de mala vita, & forte de maleficijs suis suspectus: filiam hic habuit, quam in domo iuveni cuiusdam nuptui tradidit, & tandem senex pater agrotare cepit, & ad filiam & filiastrum, demonstrato quodam sermo dixit: hoc vasculum non moueat, alioquin penitentia ducentim: sed in loco stare permittite vsque post meum decessum, & ita in breui vetulus exprobravit. Transacto autem tempore plurimo, nec filia nec eius maritus magnipendit patris iussu, sed de domo priorem aliam domunculam se transferentes scriinium, quod satis modicum fuit, portauit extra domum versus nouum hospitium: sed in ipso itinere tanti ponderis esse cepit, ut in ipso viriles artus deficerent, & exinde uxorem pro adiutorio inuocauit.

Hac autem vxor, an postea in domo scriinium aperuerit, vel quo alio modo incaute se circa vas habuerit obliuioni tradidi, vnum constat, quod in domum nouam cum infante quem ingenuerant parentes praedicti venerunt: & ecce subito vxor, velut rabida, super cunas irruit eum necare volens, quod maritus inueniens, ut vxorem inuasit, & eam à damone obsessam esse didicit, qui cum exorcisaretur, minatus est daemones, se non exiturum, nisi eam necaret. & ita factum est super exorcista manibus. Altera die maritus per viam strata incidens publice, casum lapidis recepit inopinatus de superiore parte cuiusdam canalis cadentis, & in facie, cooperatione, ut videbatur daemones, percussus est tam deformater, ut vix homo videretur esse. de his inclusis multa Crespetus docet quod suis Dominis se aliquando listant praesentes: quosdā esse Saturninos, alios Iouiales, alios Venereos, aut Mercu-

riales

riales, & cæc. colendos certo ritu, statis vicibus noctu possessorem suum excitare, & nonnunquam, nisi malum malint, ab eo alloquendos: in Francia & Italia venales reperiri, ac semper suis emptoribus exitio esse. hæc ille fufius lib. 1. de odio Satana discurs. XII. SS. tamen viri non raro dæmones certis rebus vel includere, vel altrinxere: vt S. Canon de quo in Menseis Græcorum. S. Martij, in hæc verba, interprete Mattheo Radero nostro, tantum vim & potestatem in dæmones accepit, vt alijs agros committeret, & frugum custodes poneret, alias autem rebus obignatis inclusos, in edis suis edificanda fundamentum defoderet. Item S. Lupus Senonen. ipsum siti affligentem & aqua frigidæ, quam adferri præceperat se inferentem inclusit vasculo ciulantem & se quis esset prodentem: inclusit autem eum signatum cruce puluinar strictim ad os vasculi applicasset. Sic vetustum scriptor vita eius apud Sur. mense Septemb.

Sic legimus Asmodeum ab Archangelo Raphaële ligatum in deserto (Tob. 8. vers. 2.) quatuor etiam angelos ligatos in magno flumine Euphrate, & iussu Dei solutos (Apocal. 9. vers. 14 & 15.) & ab angelo ligatum diabolam cathenam per annos mille, & missum in abyssum. (Apocal. 20. v. 2.) Asmodeum cacodæmonem esse nemo negat. Quatuor illos Angelos, malos spiritus rectissime Trichonius hom. 7. And. Cæsariensis, & Beda illis asseruerunt. Alligatio porrò ad certum locum referenda est, non vero mystice dumtaxat ad impiorum corda, licuti tandem conuictus fatetur Ambrosius his verbis, Alligationem ergo Diaboli secundum litteram intelligendam puro, vt in aliquo abyssi loco virtute diuina

A ligatus teneatur, vel certe in inferno, vsque ad diem solutionis sue idem D. Greg. cum litteræ adhæret, fatetur li. 4. mor. c. 12. & And. Cæsariens. addens rectissime: cathenam ad nostram intelligentiam vocari, operationem potentiorè qua dæmonis malitia coërcebatur: hæc enim sunt vincula & rudentes, vt alibi vocantur. 2. Pet. 2. vers. 4. & in Canon Iuda v. 6. Quod apud Cæsarium quidam dæmon in oblesit corpore inclusus, exorcismo coactus fatetur: tria dicens esse verba in Missæ canone, quibus vt vinculis, Lucifer in inferno fit religatus, scilicet, Per ipsum & cum ipso, & in ipso, lege libro quinto. miracul. cap. 13.

B Possunt aut sancti sic dæmones vincire, primo vt Dei ministri, metu iniecto & minis intentatis, quas dæmon scit irritas esse non solere. deinde subtractione diuini concursus à Deo impetrata, qua fit vt nequeant dæmones loco moueri, quod alias possent. denique impressa dæmonibus spiritali quapiam qualitate, & vi detentiu, cuiusmodi illa est, qua inuiti in inferno detinentur: & igne corporeo spiritus incorporei torquentur. Docent nos id primum vsus & formulæ sacrorum exorcismorum, quibus interdum dæmon excommunicatur (hoc est proscribitur, & quasi relegatur in pessimam inferni mansionem) & sic illic loco quasi alligatur: vnde D. Augustinus, voce Honorarij edicti vsus, nuncupauit interdictum: libro vigesimo. de Ciuitat. Dei c. 7. & exemplum habemus li. 2. vita Diui Bernardi ca. 6. Secundi modi meminit Palladius in vita B. Marcij: vbi agit de sepulchro Iamnes & Mambres, Hist. Lausica. c. 20. Tertius modus frequentior est, communis omnibus dæmonibus quod ad eorum pœnam æternam de quo lege D. Tho.

Mag. i. p. q. 64. a. 4. ad 3. & lib. 4. summa
cont. gent. ca. 90. & Episcopum Abu-
lenf. in 25. cap. Matth. q. 506.

Nonnulla tamen reperio, quæ vi-
dentur etiam maleficis hanc vim tri-
buere: sed penitius considerata solum
inducant pacto per Magum inito cum
potentiore dæmone, dæmonis infe-
rioris actionem & potestatem impe-
diri, & sic eum interdum per Magos
cogi velit nolit, obedire: sed id à Mago
fit vi vicaria fortioris dæmonis, seu o-
pe potius eius vte. Sic apud D.
Hieronymum in *Hilarione* quæritur
dæmon se licio & lamina constrictum
teneri. Sic Iannes & Mambres dicto
loco multos dæmones religarant. Sic
intelligendus D. Augustinus cum scri-
bit, dæmones iussis superioribus ligari
fugari, abstrahi, & alienari à certis
locis ac rebus, de *diuinat. dæmon. c. 7*. Sic
cappio Eusebium, cum fatetur dæmo-
nes ab hominibus posse detineri *l. 5. de
preparat. c. 6*. Nec aliter Albertus, Vi-
ctoria, & reliqui Catholici Theologi
censent eos annulis includi (quod
aiunt) quam ex pacto, idque vi poten-
tioris dæmonis, detineri, si vere as-
tricti detinentur: vel sponte sua fingere
se detineri, quando dæmon potentior
illis se non immiscuit.

Infertur quarto omnino sponte ser-
uire hominibus spiritus illos, quos vul-

A
gus Familiares, seu Martellos, seu
Magistros, vocat: Græci, quod ad-
sint alsidue *πασιδης*, de quibus Irenæus
& Tertullianus egere. tale fuisse dæ-
monium Socratis aliqui censuerunt a.
talé Simoni Mago tribuit D. Clemens,
& Cynopi Prochorus, talem Thralio
cuidam Arilloteles b, talem nomine
Crotonem studio cuiusdam, & postea
equiti Aquitano, tribuit Froissardus in
Cronica. talem fuisse Cornelij Agrippa
canem, etiam discipulus eius V. Verus
neget, ceteri verius affirmant. Memini
me apud Ioan. Casarium legere c, cu-
iusdam Paredri exemplum dignum me-
moria, in quo tamen illud admirandū,
dæmonem illum pro mercede quinq;
solidos exegisse, & iussisse ex illis pau-
peri, cuiusdam Ecclesiæ campanam emi,
qua diebus Dominicis fideles, ad diui-
num officium conuocarentur. Haud
dubie latebat fraudis aliquid, & spes
lucris maioris affulgebat. Mirandum
quoque nihil mali intulisse militi. Vix
vnquam Paredri sine Dominorū no-
xa solent recedere. Vt plurimum pa-
ciscitur dæmon, pro certo tēpore: quo
finito vel alium illi prior herum repe-
riat, vel ipse dæmon necandus cedat,
vt refert & exemplo illustrat Nicolaus

Remigius lib. 1. *dæmonolat*. Sed hæc
sufficiant de *Magia*. Perga-
mus ad *Mal. fictum*.

a Maxim
Tyrus
l. 6. & 17
b D. Cle
l. 2. reco
no. Pro
chorus
vita D. I
E. magi
l. 1. de
de adm
a. ad
tion.
c. 1. c. 10

FINIS LIB. I.

INDEX